

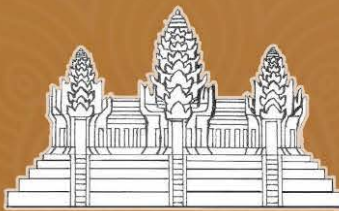
ព្រះ
ព្រះក្រមីជក

ព្រះបាទសីហនុ
ព្រះអរជ្ជកថា

ភាគ១

បាលីព្រះម ១

ពុទ្ធសករាជ ២៥៥៣

ច្បាប់ពិនិត្យ សើកទី២

ព្រះ

វិន័យប័ណ្ណ

និង

សមណ្ឌប្បវេណីការ អង្គការ

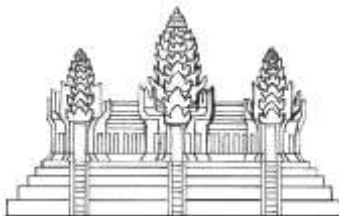
សេចក្តីប្រែសម្រួល

បទបញ្ជាវិន័យ បទបញ្ជា

វេទកថា និង បទបញ្ជា

១

បទបញ្ជា ១

បោះពុម្ពលើកទី ១ ពុទ្ធសករាជ ២៥៥៣

គន្ថវប្បកថា

ឆមោតស្សុភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស
សូមនមស្ការ ចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ជាអ្នកត្រាយចាក
កិលេស ត្រាស់ដឹងដោយព្រះអង្គឯង

យើងខ្ញុំ សូមអភិវាទព្រះតថាគតដ៏ប្រសើរ ទ្រង់មានព្រះមហាករុណា
និងបញ្ញាមិនមានទីបំផុត មួយអន្លើដោយព្រះធម៌ ព្រមទាំងព្រះអរិយសង្ឃ
ទាំងឡាយដោយសិរសា គឺ ត្បូង ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់អង្គអាច មិនមានបុគ្គលប្រៀប ទ្រង់
ជាទេវតាក្រែកលែងជាងទេវតាទាំងឡាយ ដែលពួកទេវតាចោមរោម បូជា
ហើយ ទ្រង់ត្រាស់ដឹងក្នុងរាត្រីណា បរិនិព្វានក្នុងរាត្រីណា ទ្រង់បំពេញនូវ
ពុទ្ធកិច្ច ប្រកាសនូវព្រះសទ្ធម្មដ៏ប្រសើរ ចំឡងសត្វលោកឲ្យឆ្លងចាកភពបី
ទៅកាន់អមតៈមហានិព្វាន ដោយវិរិយៈដ៏ធំធេងណា...។

យើងខ្ញុំ ជាអ្នកប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍ និងសេចក្តីចម្រើន បានព្រម
ព្រៀងគ្នាចងក្រងនូវ ព្រះពុទ្ធដីកា និងព្រះអដ្ឋកថា ជាគម្ពីររួមគ្នា ដើម្បីងាយ
ស្រួលដល់ការសិក្សា សម្រាប់កុលបុត្តក្នុងព្រះសាសនា ។

ដោយអានុភាពនៃព្រះរតនត្រ័យ ដែលយើងខ្ញុំបាននមស្ការហើយយ៉ាង
នេះ សូមរួចផុតចាកអន្តរាយក្នុងទីទាំងពួង ។

ក្រុមអ្នករៀបរៀង

ក្បាលទី ១

សូមនមស្ការថ្វាយបង្គំ ចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ

ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គនោះ

វេរព្វាកណ្ណវណ្ណនា

[១] សម័យនោះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ដ៏មានជោគ ទ្រង់គង់នៅក្បែរ
 ដើមស្លៅ ជាលំនៅរបស់នឿរុយក្ស ជិតស្រុកវេរព្វា ជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃ
 មានប្រមាណច្រើនចំនួន ៥០០ រូប ។ វេរព្វាព្រាហ្មណ៍ បានឮច្បាស់ (នូវ
 ដំណឹងនោះហើយ ទើបប្រកាសសេចក្តីថា) ម្ចាស់គ្នាយើង បានឮថា ព្រះ
 សមណគោតម ជាសក្យបុត្រចេញចាកសក្យត្រកូល ទៅទ្រង់ព្រះផ្នួស ឥឡូវ
 មកគង់នៅក្បែរដើមស្លៅ ជាលំនៅរបស់នឿរុយក្ស ជិតស្រុកវេរព្វា ជា
 មួយនឹងភិក្ខុសង្ឃមានប្រមាណច្រើនចំនួន ៥០០ រូប ។ ភិក្ខុសព្វដ៏ពិរោះ របស់
 ព្រះគោតមដ៏ចម្រើននោះ ឮខ្លួនខ្លាយ សុសសាយយ៉ាងនេះថា ព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគអង្គនោះ ទ្រង់ព្រះនាមថា អរហំ ព្រោះព្រះអង្គឆ្ងាយចាកសេចក្តី
 សៅហ្មងគ្រប់យ៉ាង ថា សម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គត្រាស់ដឹងនូវញោយ្យ-
 ធម៌ទាំងពួង ដោយប្រពៃចំពោះព្រះអង្គ ថា វិជ្ជាចរណសម្បន្ន ព្រោះព្រះ
 អង្គបរិបូណ៌ដោយវិជ្ជា និងចរណៈ គឺសេចក្តីចេះដឹងនិងក្រឹត្យ ដែលបុគ្គល
 គប្បីប្រព្រឹត្ត ថា សុគតោ ព្រោះព្រះអង្គមានដំណើរល្អ ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន
 ថា លោកវិទូ ព្រោះព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក ថា អនុត្តរោ ព្រោះ
 ព្រះអង្គប្រសើរ ដោយសីលាទិគុណ រកបុគ្គលណាមួយស្មើគ្នាន ថា

វិនយបិដក មហាវិក្ក

បុរិសទម្មសារថិ ព្រោះព្រះអង្គជាអ្នកទូន្មាននូវបុរស ដែលគួរទូន្មានបាន ថា សត្តា ទេវមនុស្សានំ ព្រោះព្រះអង្គជាគ្រូនៃទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ថា ពុទ្ធា ព្រោះព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ចធម៌ ថា ភគវា ព្រោះព្រះអង្គ លែងវិលត្រឡប់មកកាន់ភពថ្មីទៀត ព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹង បានធ្វើឲ្យជាក់ ច្បាស់ចំពោះព្រះអង្គនូវលោកនេះ ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ចំពោះព្រះអង្គ ទ្រង់ញ៉ាំងនូវពពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ទាំង មនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេសសឲ្យត្រាស់ដឹង ហើយទ្រង់ប្រកាស ទ្រង់សម្តែងធម៌ពីរោះបទដើម បទកណ្តាល និងបទចុង ព្រះអង្គប្រកាស នូវព្រហ្មចរិយធម៌ ព្រមទាំងអត្ត និងព្យញ្ជនៈដ៏ពេញបរិបូណ៌ បរិសុទ្ធទាំង អស់ ក៏ដំណើរដែលបានឃើញ បានជួបនឹងព្រះអរហន្តទាំងឡាយ មាន សភាពយ៉ាងហ្នឹង ជាការប្រពៃពេក ។

[២] គ្រានោះ វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ក៏ចូលសំដៅទៅត្រង់ទីដែលព្រះដ៏ មានព្រះភាគគង់ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់ សំណោះ សំណាលទៅរកព្រះដ៏មានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យ ដែលគួររីករាយ និង ពាក្យដែលគួររលឹកល្មមឲ្យកើតសេចក្តីស្មិទ្ធស្មាលហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏ សមគួរ ។ កាលដែលវេរញ្ញព្រាហ្មណ៍អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ផ្តើម ពាក្យនេះក្រាបទូលព្រះដ៏មានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ខ្ញុំបាន ឮពាក្យថា ព្រះសមណគោតម មិនសំពះ មិនក្រោកទទួលព្រាហ្មណ៍ទាំង- ឡាយដែលចាស់គ្រាំគ្រា ជាព្រឹទ្ធាចារ្យ មានអាយុច្រើន រស់នៅបានយូរឆ្នាំ

វេរញ្ជកណ្ណ ពាក្យពោលបង្ហាច់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ

មកហើយ មានអាយុក៏ជ្រុលចូលមកក្នុងបច្ច័មវ័យហើយ ទោះបីគ្រាន់តែអញ្ជើញ
 ហៅរកព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះឲ្យអង្គុយលើអាសនៈ (ព្រះអង្គក៏មិនធ្វើ) បពិត្រ
 ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ពាក្យដែលខ្ញុំបានឮមកនោះ ជាប្រាកដថា ព្រះគោតមដ៏
 ចម្រើន មិនសំពះ មិនក្រោកទទួលព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដែលចាស់គ្រាំគ្រា ជា
 ព្រឹទ្ធាចារ្យ មានអាយុច្រើន រស់នៅយូរឆ្នាំមកហើយ មានអាយុក៏ជ្រុលចូលមក
 ក្នុងបច្ច័មវ័យហើយ ថា សូម្បីត្រឹមតែអញ្ជើញហៅរកព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះឲ្យ
 អង្គុយលើអាសនៈ (ព្រះអង្គក៏មិនធ្វើ) បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន កិច្ច
 មានមិនសំពះដើមនោះ ជាទំនងពុំសមគួរឡើយ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់
 ត្រាស់ថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ក្នុងលោក (នេះ) ព្រមទាំងទេវលោក មារ-
 លោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វព្រមទាំងសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្ស
 ជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស តថាគតមិនឃើញអ្នកណាមួយ ល្មមឲ្យ
 តថាគតសំពះ ឬ ក្រោកទទួល ឬ អញ្ជើញហៅរកឲ្យអង្គុយលើអាសនៈនោះ
 ឡើយ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះថា បើតថាគតសំពះអ្នកណា ឬក្រោកទទួលអ្នក
 ណា ឬអញ្ជើញហៅរកអ្នកណាឲ្យអង្គុយលើអាសនៈ ក្បាលរបស់អ្នកនោះ
 នឹងដាច់ធ្លាក់ចេញចាក ក ។ វេរញ្ជព្រាហ្មណ៍ ក៏ពោលពាក្យច្រឡោះបោះ ទៅ
 រកព្រះសាស្តាថា ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ជាមនុស្សសោះកក្រោះ ឥតរសជាតិទេ
 តើ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់តបថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ពិតមែន មាន
 ហេតុជាទំនង គួរឲ្យអ្នកជងគេថា ព្រះសមណគោតមជាមនុស្សសោះកក្រោះ
 ឥតរសជាតិ ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ពីព្រោះរសជាតិ គឺ

វិន័យបិដក មហាវិក្កន្ត

៦

រូប សំឡេង ក្លិន ឱជារស សម្ផស្ស ទាំងប៉ុន្មាននោះ តថាគតបានលះស្រឡះ
ហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់អស់ហើយ បានធ្វើវត្ថុសម្រាប់កើតទៀតឲ្យអស់
រលីងដូចជាដើមត្នោត ដែលគេក្របែលគាស់រំលើង ឲ្យលែងដុះតទៅទៀត
ហើយ ជាធម៌លែងមានបែបភាពតទៅទៀតហើយ ជាធម៌លែងមានកំណើតត
ទៅខាងមុខទៀតហើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ដែលអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតម
ជាមនុស្សសោះកក្រោះ ឥតរសជាតិនោះ គឺត្រូវត្រង់ហេតុនេះឯង ប៉ុន្តែមិនមែន
ត្រូវត្រង់ហេតុ ដែលអ្នកឯងនិយាយសំដៅនោះទេ ។ ព្រាហ្មណ៍ពោលថា ព្រះ
គោតមដ៏ចម្រើន គ្មានគ្រឿងបរិភោគទេតើ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់តប
ថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពិតមែន មានហេតុជាទំនង គួរឲ្យអ្នកផងគេថា ព្រះ
សមណគោតម ជាមនុស្សគ្មានគ្រឿងបរិភោគ ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ម្នាល
ព្រាហ្មណ៍ពីព្រោះគ្រឿងបរិភោគ គឺរូប សំឡេង ក្លិន រស សម្ផស្សទាំងប៉ុន្មាន
នោះ តថាគតបានលះស្រឡះហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់អស់ហើយ បានធ្វើ
វត្ថុសម្រាប់កើតទៀតឲ្យអស់រលីង ដូចជាដើមត្នោត ដែលគេក្របែលគាស់
រំលើង ឲ្យលែងដុះតទៅទៀតហើយ ជាធម៌លែងមានបែបភាពតទៅទៀតហើយ
ជាធម៌មិនមានកំណើតតទៅខាងមុខទៀតទេ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ដែលអ្នកផងគេ
ថា ព្រះសមណគោតម ជាមនុស្សគ្មានគ្រឿងបរិភោគនោះ គឺជាសំដីត្រូវត្រង់
ហេតុនេះឯង ប៉ុន្តែមិនមែនត្រូវត្រង់ហេតុ ដែលអ្នកឯងនិយាយសំដៅនោះទេ ។
ព្រាហ្មណ៍ពោលថា ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ជាអ្នកពោលពាក្យយាត់កិច្ចការ ថា
មិនត្រូវធ្វើទេតើ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់តបថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពិតមែន

វេរញ្ចកណ្ណ ពាក្យពោលបង្គាប់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ

៧

មានហេតុជាទំនង គួរឲ្យអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតម ជាអ្នកពោលពាក្យ
 ឃាត់កិច្ចការថា មិនត្រូវធ្វើ ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រោះ
 តថាគតប្រកាន់និយាយហាមឃាត់ថា មិនត្រូវអ្នកណាមួយ ធ្វើកាយទុច្ចរិត វច្ច-
 ទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិតឡើយ តថាគតតែងនិយាយហាមឃាត់ថា មិនត្រូវអ្នកណា
 មួយ ធ្វើនូវធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលដ៏អាក្រក់ច្រើនប្រការនោះឡើយ ម្នាល
 ព្រាហ្មណ៍ ដែលអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតម ជាអ្នកពោលពាក្យឃាត់
 កិច្ចការថា មិនត្រូវធ្វើនោះ គឺជាសំដីត្រូវត្រង់ហេតុនេះឯង ប៉ុន្តែមិនមែនត្រូវ
 ត្រង់ហេតុ ដែលអ្នកឯងនិយាយសំដៅនោះទេ ។ ព្រាហ្មណ៍ពោលថា ព្រះ
 គោតមដ៏ចម្រើន ជាអ្នកពោលពាក្យកាត់ផ្តាច់ផ្តិលទេតើ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់
 ត្រាស់តបថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពិតមែន មានហេតុជាទំនង គួរឲ្យអ្នកផងគេថា
 ព្រះសមណគោតម ជាអ្នកពោលពាក្យកាត់ផ្តាច់ផ្តិល ដែលគេថានោះត្រូវហើយ
 ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រោះតថាគតប្រកាន់និយាយថា ឲ្យសត្វកាត់ផ្តាច់ផ្តិលនូវរាគៈ
 ទោសៈ មោហៈ តថាគតតែងនិយាយថា ឲ្យសត្វកាត់ផ្តាច់នូវធម៌ទាំងឡាយ
 ជាអកុសលដ៏អាក្រក់ ច្រើនយ៉ាងនោះចេញ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ដែលអ្នកផងគេ
 ថា ព្រះសមណគោតម ជាអ្នកពោលពាក្យផ្តាច់ផ្តិលនោះ គឺត្រូវត្រង់ហេតុនេះ
 ឯង ប៉ុន្តែមិនមែនត្រូវត្រង់ហេតុ ដែលអ្នកឯងនិយាយសំដៅនោះទេ ។ ព្រាហ្មណ៍
 ពោលថា ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ជាអ្នកខ្លើមរអើមណាស់ទេតើ ។ ព្រះសម្ពុទ្ធ
 ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពិតមែន មានហេតុជាទំនង គួរឲ្យអ្នកផង
 គេថា ព្រះសមណគោតម ជាអ្នកខ្លើមរអើម ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ម្នាល

វិទ្យាបិដក មហាវិក្ក

ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះតថាគតខ្លើមសេចក្តីប្រព្រឹត្តអាក្រក់ ដោយកាយ វាចា ចិត្ត តថាគតខ្លើមសេចក្តីប្រកបចិត្តផ្តេកផ្តិតទៅរកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដ៏អាក្រក់ ច្រើនប្រការ (នោះណាស់) ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ដែលអ្នកផងគេថា ព្រះសមណ- គោតម ជាអ្នកខ្លើមរមើមនោះ គឺត្រូវត្រង់ហេតុនេះឯង ប៉ុន្តែមិនមែនត្រូវត្រង់ ហេតុ ដែលអ្នកឯងនិយាយសំដៅនោះទេ ។ ព្រាហ្មណ៍ពោលថា ព្រះគោតម ដ៏ចម្រើន ជាអ្នកបំផ្លាញទេតី ។ ព្រះលោកនាថជាម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ ព្រាហ្មណ៍ ពិតមែន មានហេតុជាទំនង គួរឲ្យអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតម ជាអ្នកបំផ្លាញ ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះតថាគត សម្តែងធម៌ចំពោះផ្លូវប្រតិបត្តិ ដែលបំផ្លាញបង្ខំរាគៈ ទោសៈ មោហៈ តថាគតសម្តែងធម៌ចំពោះផ្លូវប្រតិបត្តិ ដែលរំលាងបង្ខំរាគៈអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដ៏អាក្រក់ច្រើនប្រការ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ដែលអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតម ជាអ្នកបំផ្លាញនោះ គឺត្រូវត្រង់ហេតុនេះឯង ប៉ុន្តែមិនមែនត្រូវត្រង់ហេតុ ដែល អ្នកឯងនិយាយសំដៅនោះទេ ។ ព្រាហ្មណ៍ពោលថា ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ជា អ្នកដុតកម្តៅទេតី ។ ព្រះសព្វញ្ញជាម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ពិត មែន មានហេតុជាទំនង គួរឲ្យអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតមជាអ្នកដុតកម្តៅ ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ តថាគតប្រកាន់និយាយថា ការ ប្រព្រឹត្តអាក្រក់ដោយកាយ វាចា ចិត្ត ជាទីតាំងនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា អកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏អាក្រក់ ដែលជាទីតាំងនៃ សេចក្តីក្តៅក្រហាយ (នោះ) បើអ្នកណាបានលះបង់ស្រឡះហើយ បានផ្តាច់

ផ្តិលបូសគល់អស់ហើយ បានធ្វើវត្ថុសម្រាប់កើតទៀត ឲ្យអស់រលីងដូចដើម
 ត្នោត ដែលគេក្របែលគាស់រំលើង ឲ្យលែងដុះតទៅទៀតហើយ បានធ្វើឲ្យ
 លែងមានបែបភាពតទៅទៀតហើយ ឲ្យជាធម៌លែងមានកំណើតតទៅខាងមុខ
 ទៀតហើយ តថាគតហៅអ្នកនោះថា អ្នកដុតកម្ដៅ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អកុសល-
 ធម៌ទាំងឡាយដ៏អាក្រក់ជាទីតាំងនៃសេចក្ដីក្លៅក្រហាយ (នោះ) តថាគតឯង
 បានលះបង់ស្រឡះហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលបូសគល់អស់ហើយ បានធ្វើវត្ថុសម្រាប់
 កើត ឲ្យអស់រលីង ដូចជាដើមត្នោតដែលគេក្របែលគាស់រំលើង ឲ្យលែងដុះ
 តទៅទៀតហើយ បានធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាពតទៅទៀតហើយ ឲ្យជាធម៌លែង
 មានកំណើតតទៅខាងមុខទៀតហើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ដែលអ្នកផងគេថា ព្រះ
 សមណគោតម ជាអ្នកដុតកម្ដៅនោះ គឺត្រូវត្រង់ហេតុនេះឯង ប៉ុន្តែមិនមែនត្រូវ
 ត្រង់ហេតុ ដែលអ្នកឯងនិយាយសំដៅនោះទេ ។ ព្រាហ្មណ៍ពោលថា ព្រះ
 គោតមដ៏ចម្រើន ជាមនុស្សឥតកំណើតទេតើ ។ ព្រះដ៏មានជោគ ទ្រង់ត្រាស់
 ថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពិតមែនហើយ មានហេតុជាទំនង គួរឲ្យអ្នកផងគេថា
 ព្រះសមណគោតម ជាមនុស្សឥតកំណើត ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ម្នាល
 ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះកិរិយាដេកក្នុងគភិតទៅទៀត ដំណើរកើតក្នុងភពតទៅមុខទៀត
 បើអ្នកណា បានលះបង់ស្រឡះហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលបូសគល់អស់ហើយ បាន
 ធ្វើវត្ថុសម្រាប់កើតទៀត ឲ្យអស់រលីង ដូចជាដើមត្នោតដែលគេក្របែលគាស់
 រំលើង ឲ្យលែងដុះតទៅទៀតហើយ បានធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាពតទៅទៀត
 ហើយ ឲ្យជាធម៌លែងមានកំណើតតទៅខាងមុខទៀតហើយ តថាគតហៅអ្នក

នោះថា អ្នកឥតកំណើត ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ កិរិយាដេកក្នុងគភ៌តទៅទៀត ដំណើរ
 កើតក្នុងភពតទៅមុខទៀត (នោះ) តថាគតឯងបានលះបង់ស្រឡះហើយ បាន
 ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់អស់ហើយ បានធ្វើវត្ថុសម្រាប់កើតទៀត ឲ្យអស់រលីង ដូច
 ជាដើមត្នោត ដែលគេក្របែលគាស់រំលើង ឲ្យលែងដុះតទៅទៀតហើយ បាន
 ធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាពតទៅទៀតហើយ ឲ្យជាធម៌លែងមានកំណើតតទៅខាង
 មុខទៀតហើយ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ដែលអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតម ជា
 មនុស្សឥតកំណើតនោះ គឺត្រូវត្រង់ហេតុនេះឯង ប៉ុន្តែមិនមែនត្រូវត្រង់ហេតុ
 ដែលអ្នកឯងនិយាយសំដៅនោះទេ ។

[៣] ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ប្រៀបដូចជាពងមាន់ទាំងឡាយ ៨ ក្តី ១០ ក្តី
 ១២ ក្តី ពងមាន់ទាំងនោះ គឺមេមាន់ក្រាបដោយប្រពៃហើយ ធ្វើឲ្យកក់ក្តៅ
 ដោយប្រពៃហើយ ឲ្យចាប់កូនវាជាមេដោយប្រពៃហើយ (លុះដល់វេលា
 ញាស់) ក៏បណ្តាកូនមាន់ទាំងនោះ កូនមាន់ណា ទម្ងាយសំបកពង ដោយ
 ចុងក្រចកជើង ឬដោយចុងចំពុះ ហើយញាស់ចេញមកដោយស្រួលមុនគេ
 បំផុត បើដូច្នោះ តើអ្នកផងគួរហៅកូនមាន់នោះថា កូនច្បង ឬកូនពៅហ្ន៎ ។
 ព្រាហ្មណ៍ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន (កូនមាន់នោះ) គេគួរ
 ហៅថា កូនច្បង ព្រោះវាជាបងគេបំផុត ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់
 ព្រាហ្មណ៍ កាលបើពពួកសត្វ ដូចជាពងមាន់ កើតហើយ មានអវិជ្ជា គឺសេចក្តី
 ល្ងង់ ដូចជាសំបកពងកំពុងរូបរិតក្នុងលោក មានតែតថាគតម្នាក់ឯង ដែល
 ទម្ងាយសំបកពង គឺសេចក្តីល្ងង់ ហើយត្រាស់ដឹងខ្លួនឯង ដោយប្រពៃ នូវ

វេរញ្ញកណ្ណ សម្តែងអំពីសេចក្តីប្រៀបធៀបដោយកូនមាន់

សម្មាសម្ពោធិញ្ញកណ្ណ ដែលមិនមានគុណជាតង់ទៀត ប្រសើរជាងឡើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតឯងជាចម្បង ជាបុគ្គលប្រសើររំដុតជាងសត្វលោក ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្យាយាមតថាគតបានតាំងផ្អែមហើយ មិនបន្ទុះបន្ទុយទេ ទាំង ស្មារតី តថាគតក៏ប្រុងមិនឲ្យមានភ្លាត់ កាយសោតក៏ស្ងប់រម្ងាប់ មិនក្រវល់ ក្រវាយ ចិត្តក៏នឹងល្អជាចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតឯង លុះដល់ប្រាកដ ជាស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ប្រាកដជាស្ងាត់ចាកធម៌ទាំងឡាយ ជាអកុសលហើយ ក៏ចូលដល់បឋមជ្ឈាន ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ វិចារៈ មានបីតិ និងសុខ ដែលកើតពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ជាអារម្មណ៍នៅហើយ ។ លុះ តថាគតចូលទៅជិតរម្ងាប់វិតក្កៈ វិចារៈ រួចហើយ ក៏បានចូលដល់ទុតិយជ្ឈាន ជាទីផ្សព្វផ្សងប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯក គ្មានវិតក្កៈ វិចារៈ មានតែបីតិ និងសុខ កើតពីសមាធិនៅហើយ ។ លុះលះបង់បីតិចេញហើយ តថាគតជាបុគ្គលព្រងើយ មានសតិមានសេចក្តីដឹងច្បាស់នៅហើយ តថាគត សោយសុខដោយកាយផង អរិយបុគ្គលទាំងឡាយ តែងសម្តែងនូវបុគ្គល ដែលបានតតិយជ្ឈានណាថា ជាបុគ្គលមានចិត្តព្រងើយ ជាអ្នកមានស្មារតី មានប្រក្រតីនៅជាសុខ តថាគតក៏បានដល់នូវតតិយជ្ឈាននោះហើយនៅ ។ ព្រោះលះបង់នូវសេចក្តីសុខផង ព្រោះលះបង់នូវសេចក្តីទុក្ខផង ព្រោះរំលត់នូវ សោមនស្សនិងទោមនស្ស អំពីមុនផង តថាគតបានចូលដល់ចតុត្ថជ្ឈានឥតទុក្ខ ឥតសុខ មានសតិដ៏ស្អាត ព្រោះខ្មែរហើយនៅ ។ កាលដែលចិត្តខាប់ខ្ចួន បរិសុទ្ធផ្សព្វផ្សង មិនមានកិលេស ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ជាចិត្តទន់ សម

វិទ្យាបិដក មហាវិក្ក

គួរដល់កម្ម ជាចិត្តនឹងជឿន មិនញាប់ញ័រ យ៉ាងនេះហើយ តថាគតឯង ក៏បាន
 បង្ហាត់ចិត្តចូលទៅ ក្នុងបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ (ញាណជាគ្រឿងរលឹក
 ជាតិមុនបាន) ។ តថាគតឯង ក៏រលឹកជាតិដែលបានអាស្រ័យនៅមកអំពីមុន
 ជាអនេកជាតិ ។ រលឹកជាតិបានដូចម្តេច ។ រលឹកបាន ១ ជាតិ ២ ជាតិ ៣
 ជាតិ ៤ ជាតិ ៥ ជាតិ ១០ ជាតិ ២០ ជាតិ ៣០ ជាតិ ៤០ ជាតិ ៥០ ជាតិ
 ១០០ ជាតិ ១ ពាន់ជាតិ ១ សែនជាតិក៏បាន រលឹកបានច្រើនសំវដ្តកប្ប
 ច្រើនវិវដ្តកប្ប ច្រើនសំវដ្តវិវដ្តកប្បក៏បាន ដូច្នោះថា តថាគតបានកើតក្នុងភព
 ឯណោះ មានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានសម្បុរយ៉ាងនេះ មាន
 អាហារយ៉ាងនេះ ទទួលសុខទុក្ខយ៉ាងនេះ មានកំណត់អាយុប៉ុណ្ណោះ តថាគត
 ច្បាតចាកអត្តភាពនោះ ហើយបានទៅកើតក្នុងភពឯណោះ ដែលទៅកើតក្នុង
 ភពនោះ តថាគតក៏មានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានសម្បុរយ៉ាង
 នេះ មានអាហារយ៉ាងនេះ បានទទួលសុខទុក្ខយ៉ាងនេះ មានកំណត់អាយុ
 ប៉ុណ្ណោះ តថាគតឯងច្បាតចាកអត្តភាពនោះហើយ មកកើតក្នុងភពនេះ ។
 តថាគតរលឹកតាមនូវជាតិ ដែលអាស្រ័យនៅពីមុន បានច្រើនជាតិ ព្រមទាំង
 អាការៈព្រមទាំងឧទ្ទេសយ៉ាងនេះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ បឋមវិជ្ជានេះហើយ ដែល
 តថាគតបានត្រាស់ដឹងក្នុងយាមជាដំបូងនៃរាត្រី លុះដល់សេចក្តីល្ងង់ខ្ចាត់បាត់ទៅ
 សេចក្តីចេះដឹងប្រាកដក៏កើតឡើង ដឹងខ្ចាត់បាត់ទៅ ពន្លឺក៏កើតឡើងដល់
 តថាគតដែលកំពុងអង្គុយប្រុងស្មារតី មិនប្រហែសធ្វេស ខំប្រឹងដុតបំផ្លាញ
 កិលេស មានចិត្តមូលស្នូលឥតមាននឹកនាដល់កាយ និងជីវិតឡើយ ដូចជា

វេរញ្ញកណ្ណ សម្តែងអំពីត្រៃវិជ្ជា

បណ្ឌិតទាំងឡាយ ដែលបាននូវបឋមវិជ្ជានុវិជ្ជាដូច្នោះដែរ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ នេះ ឯងជាបឋមវិជ្ជាដែលតថាគតបានត្រាស់ដឹងហើយ ដូចជាកូនមានញាស់ចេញ ចាកសំបកពង ។ កាលដែលចិត្តខ្ជាប់ខ្ជួន បរិសុទ្ធផ្លូវផង មិនមានកិលេស ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ជាចិត្តទន់សមគួរដល់កម្ម ជាចិត្តនឹងជឹងមិនញាប់ ញ័រយ៉ាងនេះហើយ តថាគតទើបបង្ហាញចិត្តចូលទៅក្នុងញាណ ដែលនាំឲ្យបាន ត្រាស់ដឹងនូវចុតិ និងបដិសន្ធិនៃសត្វទាំងឡាយ គឺចុតុបបាតញាណ ។ តថាគត ពិចារណាយើញនូវសត្វទាំងឡាយ ដែលច្បុត និងចាប់បដិសន្ធិ ទាបថោក និង ឧត្តម មានសណ្ឋានល្អ និងអាក្រក់ ទៅកាន់សុគតិ និងទុគ្គតិដោយចក្ខុ ដូចជា ទិព្វដ៏បរិសុទ្ធ ក្រែលែងជាងចក្ខុរបស់មនុស្សសាមញ្ញ ក៏យើញច្បាស់នូវសត្វ ទាំងឡាយ ដែលអន្ទោលទៅតាមកម្ម ថា អើហ្ន៎ សត្វទាំងអម្បាលនេះ ប្រកប ដោយកាយទុច្ចរិត ប្រកបដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រកាន់មាំនូវកម្ម ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ និយាយតិះដៀលអរិយបុគ្គលទាំងឡាយ សត្វទាំង នោះ លុះដល់រំលាងខន្ធបន្ទាប់អំពីមរណៈ ក៏ទៅកើតឯអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក មួយសោត អើហ្ន៎ សត្វទាំងអម្បាលនេះ ប្រកបដោយកាយសុចរិត ប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្រកបដោយមនោសុចរិត ជាសម្មាទិដ្ឋិ ប្រកាន់មាំនូវ កម្ម ជាសម្មាទិដ្ឋិ មិនតិះដៀលអរិយបុគ្គលទាំងឡាយ សត្វទាំងអម្បាលនោះ លុះដល់រំលាងខន្ធ បន្ទាប់អំពីមរណៈ ក៏ទៅកើតក្នុងលោក គឺសុគតិ និងឋាន សួគ៌ ។ តថាគតពិចារណា មើលនូវសត្វទាំងឡាយ ដែលច្បុត និងចាប់ បដិសន្ធិ ថោកទាប និងឧត្តម មានសណ្ឋានល្អ និងអាក្រក់ ទៅកាន់សុគតិ

និងទុក្ខតិ ដោយចក្ខុដូចជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធ ក្រែកលែងជាងចក្ខុរបស់មនុស្សសាមញ្ញ
 ក៏ឃើញច្បាស់នូវសត្វទាំងឡាយ ដែលអន្ទោលទៅតាមកម្ម ដោយប្រការ
 ដូច្នោះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ វិជ្ជាទី ២ នេះឯងហើយ ដែលតថាគតបានត្រាស់
 ដឹងក្នុងយាមជាកណ្តាលនៃរាត្រី លុះដល់សេចក្តីល្ងង់ខ្ចាត់បាត់ទៅ សេចក្តីចេះ
 ដឹងប្រាកដ ក៏កើតឡើង ឆន្ទីតខ្ចាត់បាត់ទៅ ពន្លឺក៏កើតឡើងដល់តថាគតដែល
 កំពុងប្រុងស្មារតី មិនប្រហែសធ្វេស ខំប្រឹងដុតបំផ្លាញកិលេស មានចិត្តមូល
 ស្ងួតតមាននិកនាដល់កាយ និងជីវិតឡើយ ដូចជាបណ្ឌិតទាំងឡាយ ដែល
 បាននូវវិជ្ជាទី ២ នេះដូច្នោះដែរ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ នេះឯងជាវិជ្ជាទី ២ ដែល
 តថាគតបានត្រាស់ដឹងហើយ ដូចជាកូនមាន់ដែលញាស់ចេញចាកសម្បកពង ។
 កាលដែលចិត្តខាប់ខ្ចួន បរិសុទ្ធផ្សាផង មិនមានកិលេស ប្រាសចាកសេចក្តី
 សៅហ្មង ជាចិត្តទន់ សមគួរដល់កម្ម ជាចិត្តនឹងជឹង មិនញាប់ញ័រ យ៉ាងនេះ
 ហើយ តថាគតទើបបង្ហាត់ចិត្តចំពោះទៅក្នុងញាណ ជាហេតុឲ្យបានអស់ទៅនៃ
 អាសវៈទាំងឡាយ គឺអាសវៈក្នុងញាណ តថាគតក៏ដឹងប្រាកដតាមពិតថា នេះជា
 ទុក្ខ ដឹងប្រាកដតាមពិតថា នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ ដឹងប្រាកដតាមពិតថា នេះ
 ជាសេចក្តីរលត់ទុក្ខ ដឹងប្រាកដតាមពិតថា នេះជាបដិបទាឲ្យបានដល់នូវសេចក្តី
 រលត់ទុក្ខ ដឹងប្រាកដតាមពិតថា ធម៌ប៉ុណ្ណោះ ជាអាសវៈ ដឹងប្រាកដតាមពិតថា
 ធម៌នេះជាហេតុនាំឲ្យកើតអាសវៈ ដឹងប្រាកដតាមពិតថា នេះជាបដិបទាឲ្យបាន
 ដល់នូវសេចក្តីរលត់នៃអាសវៈ កាលដែលតថាគតដឹងយ៉ាងនេះ តថាគត
 ឃើញយ៉ាងនេះ ចិត្តតថាគតក៏ផុតចាកគ្រឿងត្រាំ គឺកាមផង គឺភពផង គឺអវិជ្ជា

វេរញ្ចកណ្ណ សម្តែងអំពីត្រៃវិជ្ជា

ផង កាលបើចិត្តតថាគតបានរួចផុតស្រឡះហើយ ប្រាជ្ញាក៏កើតប្រាកដដល់
 តថាគតថា ចិត្តរួចផុតស្រឡះចាកអាសវៈហើយ ទាំងតថាគតក៏ដឹងច្បាស់ថា
 កំណើតរបស់អញអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌អញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ
 សោឡសកិច្ច អញក៏បានធ្វើស្រេចហើយ កិច្ចដទៃ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត
 មិនមានឡើយ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍វិជ្ជាទី ៣ នេះហើយ ដែលតថាគតបានត្រាស់
 ដឹងក្នុងយាមជាបំផុតនៃរាត្រី លុះដល់សេចក្តីល្ងង់ខ្លៅខ្ចាត់ខ្ចាត់ទៅ សេចក្តីចេះ
 ដឹងប្រាកដក៏កើតឡើង ឆន្ទិតខ្ចាត់ខ្ចាត់ទៅ ពន្លឺក៏កើតឡើងដល់តថាគតដែល
 កំពុងអង្គុយប្រុងស្មារតី មិនប្រហែសធ្វេស ខំប្រឹងដុតបំផ្លាញកិលេស មាន
 ចិត្តមូលស្នូលឥតមាននឹកនាដល់កាយ និងជីវិតឡើយ ដូចជាបណ្ឌិតទាំងឡាយ
 ដែលបាននូវវិជ្ជាទី ៣ នុ៎ះដូច្នោះដែរ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ការត្រាស់ដឹងរបស់
 តថាគត ជាគម្រប់ ៣ នេះ ដូចគ្នានឹងការញាស់ចេញរបស់កូនមាន់អំពីសម្បក
 ពង ។

[៤] កាលបើព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ វេរញ្ច-
 ព្រាហ្មណ៍ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះដ៏មានព្រះភាគវិញថា ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ព្រះ
 អង្គជាចម្បងជាងមនុស្ស ប្រសើរបំផុតជាងមនុស្ស បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន
 ភាសិតរបស់ព្រះអង្គច្បាស់ណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ភាសិតរបស់
 ព្រះអង្គច្បាស់ណាស់ បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ធម៌ដែលព្រះអង្គសម្តែង
 ហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ (ភ្លឺច្បាស់ណាស់) គួរនាដូចជាមនុស្ស
 ចាប់របស់ដែលគេផ្តាច់ចុះឲ្យផ្ទារឡើង ពុំនោះ ដូចជាមនុស្សបើកបង្ហាញរបស់

ដែលគេលាក់បិទបាំង ពុំនោះសោត ដូចជាមនុស្សប្រាប់ផ្លូវដល់អ្នកវង្វែងទិស ឬក៏ដូចជាមនុស្សកាន់ប្រទេសទ្រោលបំភ្លឺក្នុងទីងងឹត ដោយគិតថា មនុស្សមាន ភ្នែកវែងមើលឃើញនូវរូបទាំងឡាយ ខ្ញុំព្រះអង្គនោះសូមដល់នូវព្រះគោតមដ៏ ចម្រើនផង ព្រះធម៌ផង ព្រះភិក្ខុសង្ឃផង ជាទីពឹងទីរលឹក ចាប់ផ្តើមតាំងពីថ្ងៃ នេះទៅ សូមព្រះគោតមដ៏ចម្រើនជ្រាបនូវខ្ញុំព្រះអង្គថាជាឧបាសក ដល់សរណ- គមន៍ស្មើដោយជីវិត មិនតែប៉ុណ្ណោះទេ សូមព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ទទួលនិមន្តន៍ គង់ចាំវស្សាជិតស្រុកវេរញា មួយអន្លើដោយភិក្ខុសង្ឃ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគក៏ ព្រមទទួលនិមន្តន៍ដោយតុណ្ហិភាព ។ លំដាប់នោះ វេរញាព្រាហ្មណ៍ជើងច្បាស់ថា ព្រះអង្គទទួលនិមន្តន៍ហើយ ក៏ក្រោកចាកអាសនៈថ្វាយបង្គំលាព្រះដ៏មានព្រះ ភាគ ហើយធ្វើប្រទក្សិណដើរចេញទៅ ។

[៥] សម័យនោះឯង ស្រុកវេរញាកើតអំណត់អត់បាយ មនុស្សទាំង- ឡាយចិញ្ចឹមជីវិតបានដោយកម្រក្រៃពេក មនុស្សណាដែលក្រលំបាកស្រាប់ ក៏ ស្លាប់ មានឆ្នឹង ស (ជេរជាសលើផែនដី) មនុស្សដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិ ល្មមទិញដូរស្រូវអង្ករគេបាន ក៏មិនងាយនឹងទិញដូរ បើលុះតែមានស្នាក់កាន់ជា សម្គាល់ទើបទិញដូរបាន ជនទាំងអស់ក្នុងស្រុកនោះព្យាយាម ស្វែងរកអាហារ បានដោយកម្រក្រៃពេក ។ សម័យនោះ មានពួកឈ្មួញសេះនៅក្នុងឧត្តរាបថ- ប្រទេស នាំសេះចំនួន ៥០០ ចូលមកនៅសម្រាកក្នុងស្រុកវេរញា ក្នុងរជ្ជវ័យ វស្សា ។ ពួកឈ្មួញដែលនៅក្នុងរោងសេះទាំងនោះ ក៏បានបញ្ជាគ្នាឲ្យប្រគេន បាយក្រៀមចំនួន ១ នាឡិៗ ម្នាក់ ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ លុះដល់ពេល

វេរព្វកណ្ណ សម្តែងអំពីស្រុកវេរព្វាអត់បាយ

បុព្វណ្ណសម័យ ភិក្ខុទាំងឡាយស្ងៀកស្ងៀម ទ្រង់ចីវរ និងបាត្រ នាំគ្នាចូលទៅ
 បិណ្ណបាតក្នុងស្រុកវេរព្វា ក៏មិនប្រទះបានអាហារបិណ្ណបាតសោះឡើយ ទើប
 ទៅបិណ្ណបាតខាងពួកឈ្នួញ ឯរោងសេះវិញ ក៏បានបាយក្រៀម ១ នាឡិកា
 ម្នាក់ ហើយវិលមកអារាមយកបាយក្រៀមនោះបុកក្នុងត្បាល់ រួចនាំគ្នាឆាន់ ។
 ចំណែកខាងព្រះអានន្ទដ៏មានអាយុ យកបាយក្រៀម ១ នាឡិកា កិនក្នុងត្បាល់ថ្ម
 ហើយយកទៅថ្វាយព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះអង្គក៏ទ្រង់ទទួលសោយបាយ
 ក្រៀមនោះ ។ វេលានោះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បានឮសូរត្បាល់ និងអង្រែនោះដែរ ។
 ព្រះតថាគតទាំងឡាយ បានជ្រាបនូវហេតុហើយសួរក៏មាន បានជ្រាបហើយមិន
 សួរក៏មាន ជ្រាបច្បាស់នូវកាលគួរហើយសួរក៏មាន ជ្រាបច្បាស់នូវកាលគួរហើយ
 មិនសួរក៏មាន ឯព្រះតថាគតទាំងឡាយ ព្រះអង្គតែងសួរនូវការណ៍ណាដែល
 ប្រកបដោយប្រយោជន៍ កម្មដែលមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ព្រះអង្គមិនសួរ
 ឡើយ ព្រោះព្រះតថាគតទាំងឡាយ ទ្រង់បានផ្តាច់បង្ខំនូវកម្មមិនប្រកបដោយ
 ប្រយោជន៍ទាំងឡាយ ដោយអរិយមគ្គជ្រះស្រឡះហើយ ។ ព្រះសព្វញ្ញពុទ្ធដ៏
 មានជោគទាំងឡាយ ទ្រង់តែងសួរនូវភិក្ខុទាំងឡាយ ដោយហេតុពីរប្រការ គឺ
 ទ្រង់សួរដើម្បីនឹងសម្តែងនូវធម៌ ១ ដើម្បីនឹងបញ្ញត្តនូវសិក្ខាបទដល់សាវ័ក
 ទាំងឡាយ ១ ។ គ្រានោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ហៅព្រះអានន្ទដ៏មានអាយុមក
 ហើយទ្រង់សួរថា ម្ចាស់អានន្ទសួរសំឡេងនោះជាសូរត្បាល់អង្រែ ឬ អ្វី ។
 ទើបព្រះអានន្ទដ៏មានអាយុ ក្រាបទូលរឿងនុ៎ះឲ្យព្រះដ៏មានព្រះភាគ ជ្រាបគ្រប់
 ប្រការ ។ ព្រះអង្គត្រាស់សរសើរថា ត្រូវហើយ អានន្ទ ប្រពៃហើយអានន្ទ

អ្នកឯងរាល់គ្នាជាសប្បុរសឈ្នះពិសេសហើយ បណ្តាជនខាងក្រោយគេនឹងនឹក
ចង់ឲ្យ^{១)} នូវចង្ហាន់ដែលគេចម្អិនដោយអង្ករស្រូវខ្សោយ ព្រមទាំងម្ហូបលាយ
ដោយសាច់ដីត្រាញ់ពិសា (ដល់អ្នករាល់គ្នា) ។

[៦] គ្រានោះ ព្រះមហាមោគ្គល្លានដ៏មានអាយុក៏ចូលទៅគាល់ព្រះដ៏
មានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់បានក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអង្គដោយគោរព រួច
ហើយក៏គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះមហាមោគ្គល្លានដ៏មានអាយុគង់ក្នុងទីដ៏
សមគួរហើយ ក៏ក្រាបទូលស្នើសេចក្តីនេះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគថា សូមទ្រង់
ព្រះមេត្តាប្រោស ឥឡូវនេះ ស្រុកវេរញ្ជាកើតអំណត់អត់បាយ មនុស្សទាំង-
ឡាយនឹងចិញ្ចឹមជីវិតបានដោយកម្រក្រៃពេក មនុស្សណាដែលក្រលំបាកស្រាប់
ក៏ស្លាប់មានឆ្អឹង ស (ដែរជាសលើផែនដី) មនុស្សដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិល្មម
ទិញដូរស្រូវអង្ករគេបាន ក៏មិនងាយនឹងទិញដូរ បើលុះតែមានស្នាក់កាន់ជា
សម្គាល់នោះ ទើបទិញដូរបាន ជនទាំងអស់ ក្នុងស្រុកនោះ នឹងព្យាយាមស្វែង
រកអាហារបានដោយកម្រក្រៃពេក សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ផ្ទៃខាងក្រោមនៃ
ផែនដីនេះ មានឱជារសផ្អែមដូចទឹកឃ្នុំ ដែលស្អាតបរិសុទ្ធតតលាយច្រឡំដោយ
មេឃុំ សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ខ្ញុំព្រះអង្គចង់ប្រែត្រឡប់ផែនដីនេះឲ្យផ្ទុះ
ឡើង ដើម្បីនឹងឲ្យកិក្ខុទាំងឡាយឆាន់នូវឱជារស ដែលកើតឡើងអំពីស្រទាប់
នៃផែនដីនោះ ។ ព្រះបរមសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់មោគ្គល្លាន ចុះអ្នកនឹង

១- សេចក្តីក្នុងអង្គកថាថា កិក្ខុជំនាន់ក្រោយ នឹងមើលងាយនូវស្រូវសាលី និងបាយដែលលាយ
ដោយសាច់ ... ។

យកមនុស្សសត្វទាំងឡាយដែលនៅអាស្រ័យលើផែនដីនេះ ឲ្យទៅនៅឯណា ។
 ព្រះមហាមោគ្គល្លានទូលតបថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងនិម្មិត
 បាតដៃម្ខាង ឲ្យបានដូចជាផែនដីធំ នឹងឲ្យសត្វទាំងឡាយដែលនៅអាស្រ័យលើ
 ផែនដី មកនៅលើបាតដៃម្ខាងនោះ ហើយខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រែប្រួលផែនដីដោយដៃ
 ម្ខាង ។ ព្រះអង្គទ្រង់យាត់ថា មោគ្គល្លាន អ្នកកុំពេញចិត្តនឹងត្រឡប់ផែនដីនោះ
 ឡើយ សត្វទាំងឡាយនឹងបាននូវសេចក្តីជ្រួលជ្រើមរចល់ ។ ព្រះមហាមោគ្គ-
 ល្លានក្រាបទូលថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ព្រះពុទ្ធដីកាដែលទ្រង់ត្រាស់មក
 នោះប្រពៃហើយ (បើដូច្នោះ) សូមឲ្យភិក្ខុសង្ឃទាំងអស់ទៅបិណ្ឌបាតឯឧត្តរ-
 កុរុទ្ធិបរិញ្ញ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់តបថា ម្ចាស់មោគ្គល្លាន ចុះភិក្ខុ
 ទាំងឡាយឯណាដែលមិនមានបូជ្ជី អ្នកនឹងធ្វើនូវភិក្ខុទាំងនោះដូចម្តេចទៅ ។
 ព្រះមហាមោគ្គល្លានក្រាបទូលថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ភិក្ខុទាំងអស់នឹង
 ទៅបានយ៉ាងណា ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងធ្វើយ៉ាងនោះ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់
 តបថា កុំ មោគ្គល្លាន អ្នកកុំពេញចិត្តឲ្យភិក្ខុទាំងអស់ទៅបិណ្ឌបាតឯឧត្តរកុរុទ្ធិប
 នោះឡើយ ។

[៧] គ្រានោះ ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុ លោកចូលទៅនៅក្នុងរហោ-
 ឋានជាទីចេញចាកពួក ហើយសម្លឹងនៅក្នុងកម្មដ្ឋាន មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះ
 ថា ព្រហ្មចរិយធម៌ របស់ព្រះពុទ្ធដ៏មានជោគទាំងឡាយអង្គណាខ្លះហ្ន៎ ជាព្រហ្ម-
 ចរិយធម៌មិនស្ថិតនៅយូរ ព្រហ្មចរិយធម៌ របស់ព្រះពុទ្ធដ៏មានជោគទាំងឡាយ
 អង្គណាខ្លះហ្ន៎ ជាព្រហ្មចរិយធម៌ស្ថិតនៅយូរ ។ គ្រានោះ ព្រះសារីបុត្រត្រូវដ៏

វិន័យបិដក មហាវិក្កង

មានអាយុ ចេញចាកទីពឹងសម្ងំ ក្នុងវេលាសាយណ្ឌសម័យ ហើយចូលទៅ
 គាល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់បានក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអង្គដោយ
 គោរព ហើយគង់ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុគង់ក្នុងទីដ៏
 សមគួរហើយ ក៏ក្រាបទូលសួរចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តា
 ប្រោស ខ្ញុំព្រះអង្គចូលទៅនៅក្នុងវហោឋានជាទីចេញចាកពួក ហើយសម្ងំនៅ
 ក្នុងកម្មជាន មានសេចក្តីត្រិះរិះថា ព្រហ្មចរិយធម៌របស់ព្រះពុទ្ធដ៏មានជោគទាំង-
 ឡាយអង្គណាខ្លះហ្ន៎ ជាព្រហ្មចរិយធម៌មិនបិតនៅយូរ ព្រហ្មចរិយធម៌របស់ព្រះ
 ពុទ្ធដ៏មានជោគទាំងឡាយអង្គណាខ្លះហ្ន៎ ជាព្រហ្មចរិយធម៌បិតនៅយូរ ។ ព្រះដ៏
 មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់សារីបុត្ត ព្រហ្មចរិយធម៌របស់ព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគព្រះនាមវិបស្សី ១ ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះនាមសិខី ១ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 ព្រះនាមវេស្សក្ក ១ ជាព្រហ្មចរិយធម៌មិនបិតនៅយូរ ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត ឯ
 ព្រហ្មចរិយធម៌របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះនាមកុសន្ធ ១ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 ព្រះនាមកោនាគមន ១ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ព្រះនាមកស្សប ១ ជាព្រហ្ម-
 ចរិយធម៌បិតនៅបានយូរ ។ ព្រះសារីបុត្តត្រូវ ក្រាបទូលសួរថា សូមទ្រង់ព្រះ
 មេត្តាប្រោស ព្រហ្មចរិយធម៌របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី ១ ព្រះដ៏
 មានព្រះភាគព្រះនាមសិខី ១ ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះនាមវេស្សក្ក ១ បានជាមិន
 បិតនៅយូរនោះ តើព្រោះហេតុ និងបច្ច័យដូចម្តេច ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់
 ត្រាស់ថា ម្ចាស់សារីបុត្ត ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះនាមវិបស្សី ១ ព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគព្រះនាមសិខី ១ ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះនាមវេស្សក្ក ១ ព្រះអង្គមិនសូវ

វេរញ្ចកណ្ណ សម្តែងអំពីព្រហ្មចរិយធម៌មិនស្ថិតនៅយូរ

ប្រឹងប្រែងសម្តែងធម៌ដល់សាវ័កទាំងឡាយដោយពិស្តារប៉ុន្មានទេ ព្រហ្មចរិយ-
ធម៌មានអង្គ ៧ ប្រការ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយនោះ គឺសុត្តៈ គេយ្យៈ
វេយ្យាករណៈ គាថា ឧទាន ឥតិវុត្តកៈ ជាតកៈ អព្ពតធម្មៈ វេទល្លៈ ជាធម៌
មានចំនួនតិចៗ ណាស់ សិក្ខាបទក៏ព្រះពុទ្ធទាំងនោះ មិនបានបញ្ញត្តដល់សាវ័ក
ទាំងឡាយទេ អាណាបាតិមោក្ខ ក៏ព្រះពុទ្ធទាំងនោះមិនបានសម្តែងឡើយ ដល់
អំណើ៎ឥតពីព្រះពុទ្ធដ៏មានជោគទាំងឡាយនោះទៅ អំណើ៎ឥតពីសាវ័កទាំង-
ឡាយជាអ្នកត្រាស់ដឹងតាមព្រះពុទ្ធនោះទៅ សាវ័កទាំងឡាយជាខាងក្រោយត
មក ដែលមាននាមផ្សេងៗ គ្នា មានគោត្រផ្សេងៗ គ្នា មានជាតិផ្សេងៗ គ្នា
ចេញពីត្រកូលផ្សេងៗ គ្នា ហើយបួសនោះ ក៏ញ៉ាំងព្រហ្មចរិយធម៌នោះឲ្យ
សាបសូន្យបាត់អស់ភ្លាមទៅ ម្នាលសារីបុត្ត ឧបមាដូចជាផ្កាឈើផ្សេងៗ ដែល
គេមិនបានដោតក្រងចងដោយចេស ហើយគេដាក់លើបន្ទះក្តារ ខ្យល់ក៏រមែង
បក់បោកកម្ទាត់កម្ទាយផ្កាទាំងនោះឲ្យវិនាសអស់ទៅ ខ្យល់ដែលធ្វើនូវផ្កាទាំង
នោះឲ្យវិនាសព្រោះហេតុអ្វី ពីព្រោះផ្កាទាំងនោះ គេមិនបានដោតក្រងចងដោយ
ចេស ក៏សេចក្តីនេះយ៉ាងណាមិញ ម្នាលសារីបុត្ត លុះអំណើ៎ឥតពីព្រះ
សម្តែងដ៏មានព្រះភាគ (ទាំង ៣ ព្រះអង្គ) នោះ និងពួកសាវ័កដែលជាអ្នក
ត្រាស់ដឹងតាមព្រះពុទ្ធទាំងនោះទៅហើយ ពួកសាវ័កជាន់ក្រោយៗ តមក មាន
នាម គោត្រ ជាតិផ្សេងៗ គ្នា ដែលចេញចាកត្រកូលផ្សេងៗ គ្នា មកបួសនោះ
ក៏ញ៉ាំងព្រហ្មចរិយធម៌នោះឲ្យវិនាសទៅឆាប់ភ្លាម ដូចជាផ្កាឥតកម្រងយ៉ាងនោះ
ឯង ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធដ៏មានជោគទាំងនោះ លោកមិនសូវប្រឹងប្រែងស្ទង់ចិត្ត

(របស់សាវ័ក) ដោយព្រះហឫទ័យ (របស់ព្រះអង្គ) ហើយទូន្មាននូវសាវ័ក
ទាំងឡាយប៉ុន្មានឡើយ ម្ចាស់សារីបុត្ត ពីដើមមកមានរឿងតំណាលថា ព្រះ
អរហំសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏មានជោគទ្រង់ព្រះនាមវេស្សក្ខ ព្រះអង្គកំណត់នូវចិត្ត (របស់
សាវ័ក) ដោយព្រះហឫទ័យ (របស់ព្រះអង្គ) ហើយទ្រង់ទូន្មានប្រៀនប្រដៅ
ភិក្ខុសង្ឃចំនួន ១ ពាន់រូប នៅនាជង្គនៃព្រៃមួយ ជាជង្គនៃព្រៃគួរស្បើម ដោយ
ពុទ្ធភាសិតថា អ្នកទាំងឡាយចូរិះគិតយ៉ាងនេះ កុរិះគិតយ៉ាងនេះឡើយ ចូរយក
ចិត្តទុកដាក់យ៉ាងនេះ កុរយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងនេះឡើយ ចូរលះបង់អំពើយ៉ាង
នេះចេញ ហើយចូរផ្អែកផ្អួលចិត្តឲ្យប្រជិតប្រជីទៅរកអំពើនេះវិញ ម្ចាស់សារីបុត្ត
នៅវេលាដែលព្រះអរហំសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏មានជោគទ្រង់ព្រះនាមវេស្សក្ខ ទ្រង់បាន
ទូន្មានប្រៀនប្រដៅយ៉ាងនេះៗ ហើយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុទាំង ១ ពាន់រូបនោះក៏បាន
រួចស្រឡះចាកអាសវក្កិលេស មិនមានសេចក្តីប្រកាន់មាំឡើយ ម្ចាស់សារីបុត្ត
ជង្គនៃព្រៃដែលមាននៅទីនោះ មុខគួរឲ្យស្បើមពេកណាស់ បើបុគ្គលណាមួយមិន
ទាន់ប្រាសចាកភាគៈនៅឡើយទេ លុះបានចូលទៅកាន់ជង្គនៃព្រៃនោះហើយ បុគ្គល
នោះនឹងត្រូវរោមដោយច្រើន ម្ចាស់សារីបុត្ត ព្រហ្មចរិយធម៌របស់ព្រះដ៏មានព្រះ
ភាគ ព្រះនាមវិបស្សី ១ ព្រះនាមសិខី ១ ព្រះនាមវេស្សក្ខ ១ ជាព្រហ្មចរិយ-
ធម៌មិនបិតនៅយូរ ព្រោះហេតុ និងបច្ច័យប៉ុណ្ណោះឯង ។ ព្រះសារីបុត្តក្រាបទូល
សួរតទៅទៀតថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ព្រហ្មចរិយធម៌របស់ព្រះដ៏មានព្រះ
ភាគព្រះនាមកុសន្ទ ១ ព្រះនាមកោនាគមន ១ ព្រះនាមកស្សរូប ១ (ទាំង ៣
ព្រះអង្គនេះ) បានជាបិតនៅយូរ តើព្រោះហេតុ និងបច្ច័យអ្វី ។ ព្រះសព្វញ្ញ-

វេរញ្ចកណ្ណ សម្តែងអំពីព្រហ្មចរិយធម៌ស្ថិតនៅយូរ

ពុទ្ធត្រាស់តបថា ម្ចាស់សារីបុត្ត ឯព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះនាមកកុសន្ទ ១ ព្រះ
 នាមកោនាគមន ១ ព្រះនាមកស្សប ១ (ទាំង ៣ ព្រះអង្គនោះ) ទ្រង់មាន
 សេចក្តីឧស្សាហ៍ខ្វល់ខ្វាយសម្តែងធម៌ ដល់ពួកសាវកដោយពិស្តារ គឺសុត្តៈ
 គេយ្យៈ វេយ្យាករណៈ គាថា ឧទាន ឥតិវុត្តកៈ ជាតកៈ អព្ពតធម្មៈ វេទល្លៈ
 របស់ព្រះពុទ្ធទាំង ៣ ព្រះអង្គនោះក៏សឹងមានច្រើន ព្រះអង្គទ្រង់បញ្ញត្តសិក្ខាបទ
 ទ្រង់សម្តែងអាណាបាតិមោក្ខដល់ពួកសាវក លុះព្រះសម្តែងដ៏មានជោគទាំង
 អម្បាលនោះ ទ្រង់ចូលនិព្វានទៅ ទាំងសាវកដែលត្រាស់ដឹងតាមព្រះពុទ្ធទាំង
 នោះ ក៏និព្វានអស់ទៅទៀត សាវកទាំងឡាយជាន់ក្រោយៗ តមក ដែលមាន
 នាមផ្សេងៗ គ្នា មានគោត្រផ្សេងៗ គ្នា មានជាតិផ្សេងៗ គ្នា បានចេញអំពី
 ត្រកូលផ្សេងៗ គ្នា ហើយបួសនោះ ក៏បានញ៉ាំងព្រហ្មចរិយធម៌ ឲ្យបិតថេរអស់
 កាលជាអង្វែងតមក ម្ចាស់សារីបុត្ត មានគួរនាដូចជាផ្កាលើផ្សេងៗ ដែលគេ
 ក្រងដោយចេស ហើយដាក់លើបន្ទះក្តារ ខ្យល់ក៏មិន (អាច) បក់បោកផ្កា
 ទាំងនោះឲ្យរាត់រាយ ខ្ចាត់ខ្ចាយវិនាសទៅបានឡើយ សេចក្តីនោះព្រោះហេតុអ្វី
 ព្រោះថា ផ្កាទាំងនោះគេក្រងចង់ខ្ជាប់ដោយអំបោះ នេះមានឧបមាយ៉ាងណាមិញ
 ម្ចាស់សារីបុត្រ សេចក្តីឧបមេយ្យក៏ដូចគ្នាដែរ លុះព្រះពុទ្ធដ៏មានជោគទាំង
 អម្បាលនោះចូលនិព្វានហើយ សាវកទាំងឡាយដែលត្រាស់ដឹងតាមព្រះពុទ្ធ
 ទាំងនោះក៏និព្វានទៅហើយដែរ សាវកទាំងឡាយជាខាងក្រោយដែលមានឈ្មោះ
 ផ្សេង ៗ គ្នា មានគោត្រផ្សេងៗ គ្នា មានជាតិផ្សេងៗ គ្នា ចេញចាកត្រកូល
 ផ្សេងៗ ហើយបួស ក៏ញ៉ាំងព្រហ្មចរិយធម៌ (សាសនា) ឲ្យបិតនៅជាអង្វែង

មក ម្នាលសារីបុត្រ នេះឯងជាហេតុជាបច្ច័យ ញ៉ាំងព្រហ្មចរិយធម៌របស់ព្រះ ដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ព្រះនាមកកុសន្តក្តី ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ព្រះនាមកោនាគមន ក្តី ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ព្រះនាមកស្សប្រក្តី ឲ្យបិតានៅបានយូរ ។

[៨] លំដាប់នោះ ព្រះសារីបុត្រដ៏មានអាយុក្រោកចាកអាសនៈហើយ ធ្វើសំពត់ខត្តរាសន្ត្រៀងស្នាម្នាង ប្រណម្យអញ្ជូលិចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ហើយក្រាបទូលពាក្យនេះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស កាលនេះជាកាលគួរហើយ បពិត្រព្រះសុគត កាលនេះ ជាកាលគួរដល់ព្រះដ៏ មានព្រះភាគជាម្ចាស់ៗ គួរបញ្ញត្តសិក្ខាបទ គួរសម្តែងអាណាបុតិមោក្ខដល់ សាវកទាំងឡាយ ព្រោះកិច្ចដូច្នោះហើយជាហេតុ នឹងឲ្យព្រហ្មចរិយធម៌បិតាថេរ អស់កាលជាអង្វែងទៅ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគជាម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាល សារីបុត្រ អ្នកចូរបង្អង់សិន ម្នាលសារីបុត្រ អ្នកចូរបង្អង់សិន តថាគតឯងសឹង ដឹងកាលគួរក្នុងកិច្ច ដែលនឹងបញ្ញត្តសិក្ខាបទជាដើមនោះ ម្នាលសារីបុត្រ ក៏ធម៌ ទាំងឡាយខ្លះ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈមិនទាន់ប្រាកដចំពោះសង្ឃក្នុងសាសនា នេះត្រឹមណា ព្រះសាស្តាភ័យមិនទាន់បញ្ញត្តសិក្ខាបទ មិនទាន់សម្តែងអាណាបុតិ- មោក្ខដល់សាវកទាំងឡាយត្រឹមនោះ ម្នាលសារីបុត្រ ធម៌ទាំងឡាយខ្លះជាទីតាំង នៃអាសវៈ មានប្រាកដចំពោះសង្ឃក្នុងសាសនានេះក្នុងកាលណា ទើបព្រះ សាស្តាបញ្ញត្តសិក្ខាបទ សម្តែងអាណាបុតិមោក្ខដល់សាវកទាំងឡាយក្នុងកាល នោះ ដើម្បីនឹងការពាររារាំងនូវធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈទាំង នោះប៉ុណ្ណោះ ម្នាលសារីបុត្រ សង្ឃនៅមិនទាន់មានភិក្ខុអ្នកចូសចាស់វស្សា

ច្រើនគ្នាត្រឹមណា ធម៌ទាំងឡាយខ្លះដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈ ក៏មិនទាន់មាន
 ប្រាកដចំពោះសង្ឃក្នុងសាសនានេះត្រឹមនោះ ម្នាលសារីបុត្ត ម្យ៉ាងទៀត សង្ឃ
 បានដល់នូវសេចក្តីចម្រើន មានភិក្ខុបួសចាស់វ័យច្រើនគ្នា ក្នុងកាលណា ធម៌
 ទាំងឡាយខ្លះ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈ ក៏នឹងមានប្រាកដចំពោះសង្ឃក្នុង
 សាសនានេះ ក្នុងកាលនោះ ទើបព្រះសាស្តាបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ សម្តែងអាណា-
 បាតិមោក្ខដល់សាវ័កទាំងឡាយ ដើម្បីការពាររាវាំងនូវធម៌ទាំងឡាយដែលជាទី
 តាំងនៃអាសវៈទាំងអម្បាលនោះ ក្នុងកាលនោះឯង ម្នាលសារីបុត្ត សង្ឃមិន
 ទាន់បាននូវសេចក្តីចម្រើនមានគ្នាច្រើនត្រឹមណា ធម៌ទាំងឡាយខ្លះ ដែលជាទី
 តាំងនៃអាសវៈ ក៏មិនទាន់មានប្រាកដចំពោះសង្ឃ ក្នុងសាសនានេះត្រឹមនោះ
 ម្នាលសារីបុត្ត ម្យ៉ាងទៀត សង្ឃបានដល់នូវសេចក្តីចម្រើន មានគ្នាច្រើនក្នុង
 កាលណា ធម៌ទាំងឡាយខ្លះដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈ ក៏មានប្រាកដចំពោះសង្ឃ
 ក្នុងសាសនានេះក្នុងកាលនោះ ទើបព្រះសាស្តាបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ សម្តែងអាណា-
 បាតិមោក្ខដល់សាវ័កទាំងឡាយ ដើម្បីការពាររាវាំងនូវធម៌ជាទីតាំងនៃអាសវៈ
 ទាំងអម្បាលនោះ ក្នុងកាលនោះឯង ម្នាលសារីបុត្ត សង្ឃមិនទាន់ដល់នូវសេចក្តី
 ចម្រើនដោយលោកសក្ការៈដ៏ប្រសើរត្រឹមណា ធម៌ទាំងឡាយខ្លះដែលជាទីតាំង
 នៃអាសវៈក៏នៅមិនទាន់មានប្រាកដចំពោះសង្ឃត្រឹមនោះ ម្នាលសារីបុត្ត លុះ
 សង្ឃដល់នូវសេចក្តីចម្រើនដោយលោកសក្ការៈដ៏ប្រសើរក្នុងកាលណា ធម៌ទាំង
 ឡាយខ្លះដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈ ក៏មានប្រាកដចំពោះសង្ឃក្នុងកាលនោះដែរ
 ទើបព្រះសាស្តាបញ្ញត្តិសិក្ខាបទសម្តែងអាណាបាតិមោក្ខ ដល់សាវ័កទាំងឡាយ

ដើម្បីការពាររាជានុវិធីដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈទាំងអម្បាលនោះ ក្នុងកាល
 នោះឯង ម្ចាស់សារីបុត្ត ពីព្រោះ(ឥឡូវ) ភិក្ខុសង្ឃនៅមិនទាន់មានពុត (ហ៊ាន
 លបលួចធ្វើអាក្រក់) នៅឡើយ មិនទាន់មានទោសមោះមែនៅឡើយ កំពុង
 នៅមានធម៌បរិសុទ្ធ ឥតទាន់មានពណ៌ខ្មៅសៅហ្មង សុទ្ធសឹងតែផ្សព្វផ្សងផ្លូវចិត្ត
 ស្ថិតនៅក្នុងធម៌មានខ្លឹមនៅឡើយ ម្ចាស់សារីបុត្ត ក៏បណ្តាកិក្ខុទាំង ៥០០ រូប
 នេះ ភិក្ខុដែលមានមគ្គយ៉ាងទាបចុងគេបំផុតនោះ ក៏គង់បានសម្រេចត្រឹមថ្នាក់
 សោតៈ ជាបុគ្គលទៀងទាត់លែងធ្លាក់ទៅក្នុងអបាយកូមិហើយ នឹងបានត្រាស់
 ដឹងមគ្គផលតៗ ទៅទៀតជាប្រាកដ ។

[៧] (លុះដល់ចេញវស្សាហើយ) ព្រះដ៏មានជោគទ្រង់ត្រាស់ហៅ
 ព្រះអានន្ទដ៏មានអាយុមក ហើយមានព្រះបន្ទូលថា អានន្ទ ទំនៀមព្រះតថាគត
 ទាំងឡាយ បើអ្នកណាគេនិមន្តឲ្យនៅចាំវស្សាហើយ តែនៅមិនទាន់បានលា
 អ្នកនោះទេ ក៏មិនដែលចៀសចេញ (ពីទីនោះ) ទៅកាន់ជនបទចារិកឡើយ
 ចរិតនេះជាទំនៀមរបស់ព្រះតថាគតទាំងឡាយ មកអានន្ទ យើងនឹងទៅលា
 វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ ។ ព្រះអានន្ទដ៏មានអាយុក៏ទទួលព្រះពុទ្ធដីកាថា សូមទ្រង់ព្រះ
 មេត្តាប្រោស មែនយ៉ាងនេះហើយ ។ លំដាប់នោះ ព្រះភគវាព្រះអង្គទ្រង់
 ស្បង់ចីពរ ព្រមទាំងបាត្រស្រេចហើយ ទ្រង់យកព្រះអានន្ទដ៏មានអាយុជាបច្ចា
 សមណៈ (ឲ្យនិមន្តតាមក្រោយព្រះអង្គទៅ) ទ្រង់យាងសំដៅទៅរកលំនៅ
 របស់វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏គង់លើអាសនៈដែលគេរៀប
 ចំថ្វាយ ។ គ្រានោះ វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ ក៏ចូលមកគាល់ព្រះអង្គ លុះមកដល់
 ទីគំនាល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអង្គដោយគោរព ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏

វេរញ្ញកណ្ណ អំពីពុទ្ធដំណើរទៅកាន់ផ្ទះវេរញ្ញព្រាហ្មណ៍

សមគួរ ។ កាលបើវេរញ្ញព្រាហ្មណ៍អង្គុយស្រួលបួលហើយ ក៏ព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគមានព្រះបន្ទូលថា ព្រាហ្មណ៍ អ្នកឯងបាននិមន្តយើងឲ្យនៅចាំវស្សា
 (ឥឡូវ) ចេញវស្សាហើយ យើងត្រូវលាអ្នកនឹងចេញទៅកាន់ជនបទចារិក ។
 វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ក៏ក្រាបទូលតបថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន មែនហើយ ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គបាននិមន្តសូមឲ្យព្រះអង្គគង់ចាំវស្សា តែថា ទេយ្យធម៌ ដែលខ្ញុំព្រះអង្គ
 បម្រុងនឹងថ្វាយនោះ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនទាន់បានថ្វាយនៅឡើយ ឯទេយ្យធម៌នោះមិន
 មែនថាគ្មានទេ ខ្ញុំព្រះអង្គមានបំណងថា នឹងមិនថ្វាយនោះក៏ទេ (ចេះតែខាន
 មិនទាន់បានថ្វាយ) ព្រោះជាតិជាគ្រហស្ថអ្នកគ្រប់គ្រងផ្ទះសម្បែង រមែងមាន
 កិច្ចរាល់ច្រើន មានការងារក៏ច្រើន ចំណែកខាងព្រះអង្គសោត ទ្រង់នឹងបាន
 ទេយ្យធម៌នោះមកពីណា សូមព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ព្រមទាំងព្រះភិក្ខុសង្ឃ
 ទទួលចង្ហាន់របស់ខ្ញុំព្រះអង្គក្នុងថ្ងៃស្អែកសិន ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគក៏ទ្រង់ទទួល
 និមន្តន៍ដោយតុណ្ណិភាព ។ លំដាប់នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគក៏ត្រាស់សម្តែងធម៌
 ពន្យល់ណែនាំឲ្យវេរញ្ញព្រាហ្មណ៍យល់ប្រយោជន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្ន និងបរលោក ឲ្យ
 ជឿជាក់ក្នុងកុសលធម៌ ឲ្យរីករាយខ្ចីឃ្មាតសង្វាតធ្វើការកុសល រួចទ្រង់ក្រោក
 ចាកអាសនៈ ហើយយាងត្រឡប់មកវិញ ។ ដល់វេលាព្រឹកឡើង វេរញ្ញ-
 ព្រាហ្មណ៍បង្ហាត់ជនទាំងឡាយឲ្យចាត់ចែងធ្វើខាទនីយកោជនីយាហារ (បង្ហែម
 និងចម្អាប) ដ៏ធ្លាញ់ពិសាក្នុងលំនៅរបស់ខ្លួនស្រេចហើយ ទើបចាត់បម្រើឲ្យ
 ទៅក្រាបទូលព្រះដ៏មានព្រះភាគតាមកំណត់ពេលថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន
 កាលនេះជាកាលគួរហើយ ចង្ហាន់ក៏បានរៀបចំស្រេចហើយ ។ លំដាប់នោះ
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ព្រះអង្គទ្រង់ស្បង់ចិវ៌ព្រមទាំងបាត្រ ហើយយាងចូលទៅ

កាន់លំនៅនៃវេរព្រាហ្មណ៍ ជាមួយនឹងព្រះភិក្ខុសង្ឃក្នុងវេលាព្រឹកនោះ លុះ
 ដល់ហើយ ទ្រង់គង់លើអាសនៈដែលគេរៀបចំថ្វាយ ។ វេលានោះ វេរព្រា-
 ហ្មណ៍បានអង្គាសថ្វាយខាងនិយកោជនីយាហារ (បង្អែម និងចម្អាប) ដ៏
 ធ្លាញ់ពិសារដោយដៃខ្លួនឯងចំពោះព្រះភិក្ខុសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ឲ្យឆ្កែត
 ស្តាប់ស្តាប់ត្រាតែដល់ លោកប្រកែកលែងទទួលទៀត លុះព្រះដ៏មានជោគ
 ទ្រង់សោយស្រេច លែងលូកព្រះហស្តទៅក្នុងបាត្រហើយ ក៏ថ្វាយចីវរ ១ ត្រៃ
 ហើយប្រគេនសំពត់ ព្រះភិក្ខុសង្ឃ ១ គូៗ រាល់អង្គ ។ លំដាប់នោះ ព្រះ
 ភគវាទ្រង់ត្រាស់សម្តែងធម៌ណែនាំពន្យល់ ឲ្យវេរព្រាហ្មណ៍យល់ប្រយោជន៍
 ក្នុងបច្ចុប្បន្ន និងបរលោក ឲ្យជឿជាក់ក្នុងកុសលធម៌ ឲ្យរីករាយខ្ចីឃ្មាតសង្វាត
 ធ្វើការកុសល រួចព្រះអង្គក្រោកចាកអាសនៈ ហើយទ្រង់យាងត្រឡប់មកវិញ ។
 លុះព្រះអង្គគង់នៅជិតស្រុកវេរព្រា តាមគួរដល់អធ្យាស្រ័យហើយ ទ្រង់ក៏យាង
 ចេញទៅកាន់គរសោរយ្យ រួចទៅនគរសង្កស្ស ហើយហួសទៅនគរកណ្ត-
 កុជ្ជៈ (តពីនោះទៅ) ទ្រង់យាងសំដៅទៅស្រុកបយាគបតិដ្ឋាន លុះទៅដល់
 ហើយទ្រង់ឆ្លងគង្គានទី ក្នុងស្រុកបយាគបតិដ្ឋាន ហើយយាងទៅដល់នគរ
 ពារាណសី ។ គ្រានោះ ព្រះអង្គគង់កម្សាន្តក្នុងក្រុងពារាណសី ហើយទ្រង់
 ចៀសទៅកាន់ចារិកនៃក្រុងវេសាលី កាលទ្រង់យាងទៅកាន់ចារិកតាមលំដាប់
 ក៏បានទៅដល់ក្រុងវេសាលី ។ បានឮថា ព្រះដ៏មានជោគព្រះអង្គទៅគង់
 សម្រាន្តតិរិយាបថ ក្នុងក្រុងវេសាលីនៅនា មហាវន (ព្រៃធំ) ជិតក្រុង
 វេសាលីនោះ ។

វារៈសម្តែងអំពីនិទានវេរព្រាហ្មណ៍ ចប់

អដ្ឋកថា

ព្រះវិន័យ ឈ្មោះ សមន្តបុរាសាទិកា

មហាវិកង្កវណ្ណា

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

អារម្ភកថា

ខ្ញុំព្រះករុណា សូមនមស្ការដល់ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ទ្រង់ប្រកបដោយព្រះ
មហាករុណា ព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើនូវកម្មដែលធ្វើបានដោយកម្រ អស់កាលរាប់
ប្រមាណមិនបាន សូម្បីដោយច្រើនកោដិកប្ប ទ្រង់ដល់នូវសេចក្តីលំបាក ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់សត្វលោក ។ ខ្ញុំព្រះករុណា សូមនមស្ការដល់ព្រះធម៌ដ៏
ប្រសើរ ដែលកម្ចាត់បង្ខំនូវសំណាញ់ គឺកិលេស មានអវិជ្ជាជាដើម ដែល
ព្រះពុទ្ធទ្រង់សេពជានិច្ច ដែលសត្វលោក កាលមិនពិចារណាដឹង តែងអន្ទោល
ទៅកាន់ភពតូច ភពធំ ។ ខ្ញុំព្រះករុណាសូមនមស្ការដោយសិរសា គឺត្បូង នូវ
ព្រះអរិយសង្ឃ ដ៏ប្រកបដោយគុណ មានសីល សមាធិ បញ្ញា វិមុត្តិ និង
វិមុត្តិញ្ញាណទេស្សនៈជាគោល ជាស្រែបុណ្យរបស់ពួកជន ដែលមានសេចក្តី
ត្រូវការដោយកុសល ។ ខ្ញុំព្រះករុណា សូមនមស្ការនូវព្រះរតនត្រ័យ ដែល
គួរនមស្ការដោយចំណែកមួយ ដោយប្រការដូចពោលមកនេះ បានហើយនូវ
អានិសង្សដ៏ទូលាយ ដែលហូរចេញមកមិនដាច់ឯណា ដោយអានុភាពនៃ
កុសលផលបុណ្យនោះ ខ្ញុំព្រះករុណាសូមជាអ្នករួចផុតអន្តរាយ ។

ខ្ញុំព្រះករុណា នឹងអាស្រ័យអានុភាពរបស់បុព្វបុរាណ ពណ៌នាព្រះវិន័យ
 ឲ្យមិនលាយក្នុង ដែលកាលទ្រទ្រង់ហើយ សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ដែលទ្រង់
 មិនបានតាំងមាំ (ក្នុងចំណែកបំផុត គឺទិដ្ឋិទាំង ២) តែទ្រង់តាំងនៅដោយ
 ប្រពៃ (ក្នុងមជ្ឈិមប្បដិបទ) ដែលប្រតិស្ឋាននៅបាន ។ ពិតហើយ ព្រះ
 វិន័យនេះ សូម្បីបុព្វបុរាណអ្នកអង្គអាចដែលកម្ចាត់មន្ទិល និងអាសវៈចេញអស់
 ហើយដោយទឹក គឺញាណ មានវិជ្ជា និងបដិសម្មិទាបរិសុទ្ធ ឈ្លាសក្នុងការ
 ពណ៌នាព្រះសទ្ធម្ម មិនងាយរកអ្នកប្រៀបធៀប ក្នុងភាពជាអ្នកដុសខាត់បាន
 ប្រៀបដូចទង្គជ័យរបស់មហាវិហារ បានពណ៌នាទុកដោយន័យដ៏វិចិត្រ ស្រប
 តាមព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ ។ ព្រោះដូច្នោះ ការពិពណ៌នានេះ មិនបានផ្តល់
 ប្រយោជន៍ណាមួយដល់ភិក្ខុក្នុងកោះដទៃ ព្រោះលោករៀបរៀងទុកដោយភាសា
 អ្នកកោះសីហនូវ ដូច្នោះ ខ្ញុំជាអ្នកមានសតិល្អដោយប្រពៃ កាលបើពាក្យ
 អារាធនារបស់ព្រះថេរៈឈ្មោះថា ពុទ្ធសិរី ទើបចាប់ផ្តើមដោយល្អ នូវការ
 ពណ៌នានេះ ដែលគួរដល់ន័យក្នុងព្រះបាលី នាកាលឥឡូវនេះ ។ ឯកាល
 នឹងចាប់ផ្តើមដោយល្អនូវការពណ៌នានេះ នឹងយកមហាអដ្ឋកថាជាគោលរបស់
 វណ្ណនានោះ មិនលះបង់នូវសេចក្តីដែលគួរ សូម្បីអំពីសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ដែល
 លោកពោលទុកក្នុងអដ្ឋកថា មហាបច្ឆរី និងអដ្ឋកថា ដែលប្រាកដដោយល្អ
 ដោយឈ្មោះថា កុរុនិដាដើម ធ្វើថេរវាទទុកក្នុងខាងក្នុងហើយ នឹងចាប់ផ្តើម
 ដោយល្អ ដោយប្រពៃ នូវសំវណ្ណនា សូមភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ ជាអ្នកបួស
 ថ្មី និងកណ្តាល ជាអ្នកមានចិត្តជ្រះថ្លា គោរពរាប់អានព្រះធម៌របស់ព្រះ

អារម្ភកថា

តថាគត បុគ្គលមានដួងប្រទីប គឺ ព្រះធម៌ ចូរតាំងចិត្តស្តាប់ការពណ៌នានេះ របស់ខ្ញុំដោយគោរពចុះ ។

ព្រះអង្គកថាចារ្យ អ្នកស្រុកសីហឡ មិនបានលះបង់មតិ (អធិប្បាយ) របស់ពុទ្ធបុគ្គលទាំងឡាយ ជាអ្នកដឹងធម្មវិន័យ ដូចព្រះពុទ្ធតម្រាស់ត្រាស់ទុក បានរចនាអង្គកថាក្នុងកាលមុន ។ ព្រោះហេតុនោះឯង ពាក្យដែលលោកពោល ទុកក្នុងអង្គកថាទាំងអស់ រៀរលែងតែពាក្យដែលចារឹកដោយសេចក្តីភ្នាំងភ្នាត់ ចេញ រមែងជាប្រមាណនៃបណ្ឌិតទាំងឡាយ ដែលមានសេចក្តីគោរពក្នុងសិក្ខា ក្នុងព្រះសាសនានេះ ។ ឯវណ្ណនានេះ នឹងសម្តែងសេចក្តីនៃពាក្យទាំងឡាយ ដែលមកក្នុងព្រះសុត្តន្តឲ្យសមគួរដល់ព្រះសូត្រ លះចោលនូវភាសាដទៃចេញ ពីអង្គកថានោះឯង និងកាត់បន្ថយសេចក្តីពិស្តារ (ពាក្យរចនាដែលពិស្តារ) ឲ្យមករួមផ្គុំចូល ក៏នឹងមិនឲ្យនៅសល់ ទុកនូវសេចក្តីវិនិច្ឆ័យទាំងពួង មិន រំលងលំដាប់ព្រះបាលី ដែលជាបែបផែនឯណានីមួយនោះឡើយ ព្រោះដូច្នោះ បណ្ឌិតគួរតាមសិក្សាវណ្ណនានេះដោយអើពើចុះ ។

ព្រោះខ្ញុំបានពោលទុកក្នុងភាសាទាំងនេះថា នឹងពណ៌នាព្រះវិន័យ ដូច្នោះ អ្នកសិក្សាគួរកំណត់ព្រះវិន័យជាមុនថា វិន័យនោះ គឺអ្វី ។ ព្រោះដូច្នោះ ទើបខ្ញុំ ពោលពាក្យនេះថា តំ វណ្ណយិស្សំ វិនយំ ដែលឈ្មោះថាវិន័យ ក្នុងទីនេះ ប្រាថ្នាយកវិន័យបិដកទាំងអស់ ។ ដើម្បីនឹងពិពណ៌នាព្រះវិន័យនោះ ខ្ញុំនឹង ពោលមាតិកាដូចតទៅនេះថា

ព្រះវិន័យបិដកនេះ បុគ្គលណាពោលទុក ពោលក្នុងកាលណា ពោល

បឋមសមន្តប្បាសាទិកា

ទុកព្រោះហេតុដូចម្តេច បុគ្គលណាជាអ្នកទ្រទ្រង់ទុក បុគ្គលណានាំបន្តមក និង
តាំងនៅហើយក្នុងបុគ្គលណា ខ្ញុំពោលវិធីនេះហើយ ខាងក្រោយនឹងសម្តែងអត្ថ
នៃបាលីថា តេន ជាដើម ដោយប្រការផ្សេងៗ ធ្វើការពណ៌នាអត្ថនៃព្រះវិន័យ
នោះ ។

បណ្តាមាតិកាទាំងនោះ ពាក្យថា បុគ្គលណាពោលទុក ពោលក្នុងកាល
ណា ពោលទុកព្រោះហេតុដូចម្តេច នេះ លោកអាចារ្យពោលសំដៅយកពាក្យ
ជាដើមយ៉ាងនេះមុនថា សម័យនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគគង់នៅ (ក្រោមដើម
ស្តៅ ជាលំនៅរបស់នឿរយក្ស) ជិតស្រុកវេរព្វា ។ ព្រោះពាក្យនេះ មិន
មែនជាពាក្យដែលពោលឲ្យប្រចក្សជាមួយព្រះអង្គឯង នៃព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។
ព្រោះដូច្នោះ ទើបបណ្ឌិតគួរពោលតាំងបញ្ហានោះដូច្នោះថា ពាក្យនេះ បុគ្គល
ណាពោលទុក ពោលទុកក្នុងកាលណា និងព្រោះហេតុដូចម្តេច ទើបពោល
ទុក ។ (ឆ្លើយថា) ពាក្យនេះ ព្រះឧបាលិត្តរពោលទុក ឯពាក្យនោះ ព្រះ
ឧបាលិត្តរពោលទុកក្នុងគ្រាធ្វើបឋមមហាសង្កឹតិ ។ ដែលឈ្មោះថា បឋម-
មហាសង្កឹតិនោះ ព្រះធម្មសង្កាហកត្តរទាំងឡាយ បានពោលហើយក្នុងបញ្ច-
សតិកសង្កឹតិក្ខន្ធកៈ ពិតមែនហើយ តែដើម្បីភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងនិទាន
បណ្ឌិតគួរជាបតាមន័យនេះ សូម្បីក្នុងអដ្ឋកថានេះ ។

ពាហ៍វិនិច្ឆ័យ

ប្រារព្ធហោតុធ្វើបឋមសង្គាយនា

សេចក្តីពិស្តារថា កាលព្រះមានព្រះភាគ ដែលជាទីពឹងនៃសត្វលោក ទ្រង់ធ្វើពុទ្ធកិច្ច តាំងពីទ្រង់ញ៉ាំងធម្មចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅជាដើម ដរាបដល់ប្រោស សុកទ្ធិបរិព្វាជកហើយ ទ្រង់បរិនិព្វានដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុក្នុងពេល ទៀបភ្នំ ក្នុងថ្ងៃវិសាខបុណ្ណមី ត្រង់ចន្លោះដើមសាលត្រីក្សទាំងគូ ក្នុងសាលវ័ន ដែលជាទីប្រពាតរបស់ស្តេចមល្លៈទាំងឡាយ ជិតក្រុងកុសិនារា ព្រះមហាកស្សប ដែលជាសង្ឃត្រូវនៃភិក្ខុប្រមាណ ៧ សែនអង្គ ដែលប្រជុំគ្នាត្រង់ទីបរិនិព្វាន នៃព្រះមានព្រះភាគ រពកដល់ពាក្យដែលសុកទ្ធិវង្សបព្វជិតពោល កាលព្រះមាន ព្រះភាគទ្រង់បរិនិព្វានហើយ បាន ៧ ថ្ងៃថា អាវុសោទាំងឡាយ ឈ្លើយ អ្នកទាំងឡាយ កុំសោកសៅ កុំខ្សឹកខ្សួលឡើយ ពួកយើងនឹងបានរួចស្រឡះ ហើយ ព្រោះថា ពួកយើង មហាសមណៈនោះតែងបៀតបៀនថា អំពើនេះគួរ ដល់អ្នក អំពើនេះមិនគួរដល់អ្នក ឥឡូវនេះ ពួកយើងនឹងប្រាថ្នាធ្វើនូវអំពើណា នឹងធ្វើនូវអំពើនោះ មិនប្រាថ្នាធ្វើនូវអំពើណា នឹងមិនធ្វើអំពើនោះបាន ដូច្នោះ លោកពិចារណាឃើញថា ការប្រជុំសង្ឃចំនួនច្រើនដូច្នោះ អំណឹះតទៅ នឹងរក បានដោយក្រ ទើបត្រិះរិះថា ការដែលពួកបាបភិក្ខុ នឹងគប្បីជាអ្នកសម្គាល់ថា បាវចនៈ មានព្រះសាស្តាកន្លងទៅហើយ ដូច្នោះ បានបក្ខពួកហើយ គប្បីញ៉ាំង ព្រះសទ្ធមុឲ្យអន្តរធានបាន មិនយូរឡើយ ក៏ដំណើរនេះ ជាឋានៈ (ហេតុ) ដែលនឹងមានជាប្រាកដ ។ សេចក្តីពិត ព្រះវិន័យតាំងនៅដរាបណា បាវចនៈ នៅមានព្រះសាស្តា មិនកន្លងទៅដរាបនោះ សេចក្តីនេះសមដោយព្រះតម្រាស់

ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ម្ចាស់អានន្ទ ធម៌ណាក្តី វិន័យណាក្តី ដែល
តថាគតសម្តែងហើយ បញ្ញត្តហើយ ដល់អ្នកទាំងឡាយ លុះអំណះឥតអំពី
តថាគតទៅ ធម៌ និងវិន័យនោះ ជាគ្រូរបស់អ្នកទាំងឡាយ ដូច្នោះ បើដូច្នោះ
យើងគប្បីសង្គាយនាព្រះធម៌ និងព្រះវិន័យ ដែលជាវិធីសម្រាប់ព្រះសាសនា
នេះ គប្បីតាំងនៅមាំអស់កាលយូរ ។ ម្យ៉ាងទៀត ដោយហេតុដែលយើង ជា
អ្នកដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា កស្សប អ្នកនឹងទ្រទ្រង់សំពត់បង្សកុល
ដែលធ្វើដោយផ្ទៃរបស់តថាគត ដែលតថាគតប្រើប្រាស់ ស្លៀកដណ្តប់ហើយ
ឬ ដូច្នោះហើយទ្រង់អនុគ្រោះដោយអសាធារណបរិភោគក្នុងចីវរ និងដោយការ
ទ្រង់លើកតម្កើងទុក ប្រៀបធៀបព្រះអង្គក្នុងឧត្តរិមនុស្សធម្ម មានអនុបុព្វវិហារ
៩ និងអភិញ្ញា ៦ ជាប្រភេទ ដោយន័យជាដើមយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ តថាគតប្រាថ្នាដរាបណា ក៏ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងប់ស្ងាត់
ចាកអកុសលទាំងឡាយ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ វិចារៈ មាន
បីតិ និងសុខ ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់នោះដរាបនោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ចំណែកកស្សបប្រាថ្នាដរាបណា ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងប់
ស្ងាត់ចាកអកុសលទាំងឡាយ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ វិចារៈ
មានបីតិ និងសុខ ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់នោះដរាបនោះដែរ ដូច្នោះ ភាព
ជាអ្នកមិនមានបំណុលដទៃណាមួយ នឹងមានដល់អាត្មាអញ្ចុនោះបាន ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបអាត្មាអញ្ចុថា កស្សបនេះ នឹងជាអ្នកបន្តវង្សព្រះសទ្ធម្មរបស់
តថាគត ដូច្នោះហើយ ទើបទ្រង់អនុគ្រោះដោយអសាធារណានុគ្រោះនេះ ដូច

ព្រះរាជាទ្រង់ជ្រាបព្រះឱវាសដែលនឹងបន្តវង្សរបស់ព្រះអង្គ ហើយទ្រង់អនុគ្រោះ
 ដោយទ្រង់ប្រគល់គ្រឿងក្រោះ និងឥស្សរិយយសរបស់ព្រះអង្គ ដូច្នោះ មិន
 មែនឬ ដូច្នោះ ទើបញ្ចាំងសេចក្តីឧស្សាហ៍ឲ្យកើតដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដើម្បី
 ប្រារព្ធសង្គាយនាព្រះធម៌ ព្រះវិន័យ ដូចដែលព្រះធម្មសង្គាហកាចារ្យពោលទុក
 ថា លំដាប់នោះ ព្រះមហាកស្សបដ៏មានអាយុ ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា
 អាវុសោទាំងឡាយ សម័យមួយ ខ្ញុំគិតថា នឹងត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងបាវា
 នេះ រួចហើយ នឹងទៅកាន់ក្រុងកុសិនារា ហើយក៏ដើរទៅតាមផ្លូវឆ្ងាយជាមួយ
 នឹងភិក្ខុសង្ឃជាច្រើន ចំនួន ៥០០ រូប ដូច្នោះជាដើម ។

សុភទ្ធកណ្ណទាំងពួង អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបដោយពិស្តារ ។

ព្រះមហាកស្សបដ៏កនាំឆ្លើសង្គាយនា

ខាងមុខអំពីនោះ ព្រះមហាកស្សបបានពោលថា ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ
 ឈ្មោះចុះ យើងរាល់គ្នាសង្គាយនារូបធម៌និងវិន័យ តំណទៅមុខ អកុសលធម៌
 មុខជានឹងរុងរឿងឡើង កុសលធម៌មុខជានឹងសាបសូន្យទៅ សកាវៈមិនមែនជា
 វិន័យ មុខជានឹងរុងរឿងឡើង វិន័យមុខជានឹងសាបសូន្យទៅ តំណទៅមុខ ពួក
 បុគ្គលជាអធម្មវាទី នឹងមានកម្លាំងឡើង ពួកបុគ្គលជាធម្មវាទី នឹងថយកម្លាំង
 ចុះ ពួកបុគ្គលជាអវិនយវាទី នឹងមានកម្លាំងឡើង ពួកបុគ្គលជាវិនយវាទី នឹង
 ថយកម្លាំងចុះ ដូច្នោះ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយពោលថា បពិត្រព្រះថេរៈដ៏ចម្រើន បើ
 ដូច្នោះ សូមព្រះថេរៈជ្រើសរើសនូវភិក្ខុទាំងឡាយចុះ ។

ព្រះមហាកស្សបជ្រើសរើសភិក្ខុ ៤៩៩ រូប

ព្រះថេរៈ វៀរភិក្ខុដែលជាបុប្ផជន ព្រះសោតាបន្ន ព្រះសកទាគាមី ព្រះអនាគាមី និងព្រះខ័ណាស្រពសុក្ខវិបស្សកៈ ដែលទ្រទ្រង់ព្រះបរិយត្តិ គឺនវង្គ-សត្តសាសនៈទាំងអស់ចេញច្រើនរយ និងច្រើនពាន់ ជ្រើសរើសយកតែភិក្ខុជាខ័ណាស្រពចំនួន ៤៩៩ អង្គ ដែលទ្រទ្រង់ទុកនូវសព្វបរិយត្តិ គឺព្រះត្រៃបិដកបានសម្រេចបដិសម្ពិទ្ធា មានអានុភាពច្រើន បែកធ្លាយក្នុងវិជ្ជា ៣ ជាដើមដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់លើកឡើងកាន់ឯតទគ្គៈដោយច្រើនប៉ុណ្ណោះ អ្នកដែលព្រះធម្មសង្គាហកាថារៀនជ្រើសយក ទើបពោលពាក្យនេះថា ព្រះមហាកស្សបដ៏មានអាយុជ្រើសរើសនូវព្រះអរហន្តបានចំនួន ៤៩៩ រូប ដូច្នោះជាដើម ។

ការធ្វើសង្គាយនារៀនព្រះអានន្តមិនចាន

សួរថា ព្រះកស្សបត្រូវធ្វើឲ្យខ្វះមួយអង្គ ដើម្បីបុគ្គលណា ធ្វើយថាដើម្បីឲ្យឱកាសដល់ព្រះអានន្តត្រូវ ។ ពិតហើយ ការធ្វើសង្គាយនាធម៌ មិនអាចធ្វើទាំងរួមទាំងបែកចាកព្រះអានន្តបាននោះទេ ព្រោះព្រះអានន្តនោះ ជាព្រះសេក្ខៈមានកិច្ចចាំបាច់ត្រូវធ្វើនៅឡើយ ដូច្នោះហើយ ទើបមិនអាចធ្វើរួមនឹងលោក តែព្រោះនវង្គសត្តសាសនៈ មានសុត្តៈ គេយ្យៈជាដើម ដែលព្រះទេសពលសម្តែងហើយ ឈ្មោះថា លោកមិនបានទទួលចំពោះព្រះកក្ក្ររបស់ព្រះមានព្រះភាគនោះមិនមាន ព្រោះដូច្នោះ ទើបមិនអាចរៀនលោកបាន ។ សួរថា កាលបើមិនអាចធ្វើយ៉ាងនោះបាន សូម្បីព្រះថេរៈនៅជាព្រះសេក្ខៈនៅឡើយ ព្រះថេរៈក៏គួរជ្រើសរើស ព្រោះជាអ្នកមានឧបការៈច្រើនដល់ការធ្វើសង្គាយនាព្រះធម៌ កាល

មានសេចក្តីចាំបាច់ត្រូវជ្រើសរើសយ៉ាងនោះ ហេតុអ្វី ទើបព្រះថេរៈមិនជ្រើសរើសលោក ។ ឆ្លើយថា ព្រោះចៀសវាងពាក្យតិះដៀលរបស់អ្នកដទៃ ។ សេចក្តីពិត ព្រះថេរៈជាអ្នកស្មិទ្ធស្នាលក្នុងព្រះអានន្ទយ៉ាងក្រែកលែងបំផុត ។ ពិតហើយ សូម្បីសក់ស្កូវហើយ ព្រះមហាកស្សបក៏នៅតែហៅព្រះអានន្ទនោះ ដោយប្រើកុមារវាទថា អានន្ទនេះ នៅក្មេង មិនដឹងប្រមាណឡើយ ដូច្នោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះអានន្ទនេះ ប្រសូតក្នុងសក្យត្រកូល ជាព្រះភាគារបស់ព្រះតថាគត ជាឱរសរបស់ព្រះបិតុលា ពិតមែន ភិក្ខុទាំងឡាយនឹងសម្គាល់ក្នុងព្រះមហាកស្សបត្រនោះ ដូចជាដល់នូវឆន្ទាគតិ នឹងគប្បីពោលតិះដៀលថា ព្រះថេរៈវៀរភិក្ខុទាំងឡាយដែលបានសម្រេចបដិសម្មិទា ជាអសេក្ខៈចេញជាច្រើន បែរជាជ្រើសរើសយកព្រះអានន្ទ ដែលសម្រេចបដិសម្មិទាជាសេក្ខៈវិញ ។ ព្រះថេរៈ កាលនឹងវៀរពាក្យតិះដៀលរបស់អ្នកដទៃនោះចេញហើយ ទើបគិតថាការធ្វើសង្គាយនាមិនអាចធ្វើបានឡើយបើវៀរព្រះអានន្ទចេញ អញនឹងទទួលយកព្រះអានន្ទចូលផង តាមអនុមតិរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយប៉ុណ្ណោះ ទើបមិនបានជ្រើសរើសព្រះអានន្ទនោះចូលផង ។

ភិក្ខុទាំងឡាយសូមជ្រើសរើសព្រះអានន្ទ

គ្រានោះ ទើបភិក្ខុទាំងឡាយនាំគ្នាអង្វរព្រះថេរៈ ដើម្បីឲ្យជ្រើសរើសព្រះអានន្ទដោយខ្លួនឯងតែម្តង ដូចដែលបុរាណចារ្យពោលទុកថា ពួកភិក្ខុបានពោលពាក្យនេះចំពោះព្រះមហាកស្សបថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ព្រះអានន្ទដ៏មានអាយុនេះ នៅជាសេក្ខៈ តែលោកមិនអាចនឹងលុះដោយឆន្ទាគតិ

ទោសាគតិ មោហាគតិ ភយាគតិទេ ធម៌ក្តី វិន័យក្តី ព្រះអានន្តនេះ បានសិក្សា
 រៀនសូត្រក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធក្នុងព្រះមានព្រះភាគជាច្រើន ។ បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន បើ
 ដូច្នោះ សូមព្រះថេរៈធ្វើការជ្រើសរើសយកព្រះអានន្តដ៏មានអាយុផង ។ ទើប
 ព្រះមហាកស្សបដ៏មានអាយុ ជ្រើសរើសយកព្រះអានន្តដ៏មានអាយុបញ្ចូលផង
 រួមជាមួយភិក្ខុទាំងឡាយនោះ ដែលព្រះមហាកស្សបជ្រើសរើសតាមអនុមតិ
 របស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទើបជាព្រះថេរៈ ៥០០ អង្គ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ក្រុងរាជគ្រឹះជាកន្លែងធ្វើបឋមសង្គាយនា

គ្រានោះឯង ភិក្ខុថេរៈទាំងឡាយ មានបរិវិតក្តុយ៉ាងនេះថា យើងទាំង-
 ឡាយគប្បីសង្គាយនាព្រះធម៌ និងព្រះវិន័យក្នុងទីណាហ្ន៎ ។ គ្រានោះឯង ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយដែលជាថេរៈ មានសេចក្តីរិះគិតឃើញដូច្នោះថា នគររាជគ្រឹះ ជាស្រុក
 មានទីគោចរក៏ច្រើន មានសេនាសនៈក៏ច្រើន បើដូច្នោះ គួរតែយើងរាល់គ្នាទៅ
 នៅចាំវាស្សក្នុងនគររាជគ្រឹះ ទើបអាចសង្គាយនានូវធម៌ និងវិន័យបាន ចំណែក
 ភិក្ខុទាំងឡាយឯទៀត កុំគប្បីចូលទៅនៅចាំវាស្សក្នុងនគររាជគ្រឹះឡើយ ។ សួរ
 ថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបព្រះថេរៈទាំងនោះប្រឹក្សាព្រមព្រៀងគ្នាដូច្នោះ ឆ្លើយថា
 ព្រោះនឹងមានវិសកាគបុគ្គលខ្លះចូលទៅកាន់កណ្តាលជំនុំសង្ឃ ហើយគប្បីជំទាស់
 ថាវាកម្មរបស់លោកបាន ។ គ្រានោះ ទើបព្រះមហាកស្សបសូត្រប្រកាស
 ដោយញាតិទុតិយកម្មវាចា ។ ញាតិទុតិយកម្មនោះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបតាម
 ន័យដែលលោកទុកក្នុងសង្គីតិក្ខន្ធកៈនោះឯង ។

ព្រះមហាថេរៈចែកគ្នាទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះ

គ្រានោះ ព្រះមហាកស្សបត្ថេរជ្រាបថា ចាប់តាំងពីថ្ងៃដែលព្រះតថាគត បរិនិព្វានមក កាលថ្ងៃសាធុកីឡា និងថ្ងៃបូជាព្រះធាតុកន្លងទៅបាន ៧ ថ្ងៃម្តងៗ ជាការកន្លងទៅហើយកន្លះខែ ឥឡូវនេះគឺម្ភន្តរជូរនៅសល់កន្លះខែ ជា តិបីដែល នឹងចូលវស្សា ក៏ជិតចូលមកហើយ ទើបពោលថា អ្នកមានអាយុទាំងឡាយ ពួកយើងទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះចុះ ហើយបាននាំយកភិក្ខុសង្ឃពាក់កណ្តាលដើរ ទៅផ្លូវមួយ ។ ព្រះអនុរុទ្ធត្ថេរ ក៏នាំយកភិក្ខុសង្ឃពាក់កណ្តាលដើរទៅផ្លូវមួយ ទៀត ។ ព្រះអាននុត្ថេរកាន់យកបាត្រ និងបីវរបស់ព្រះមានព្រះភាគដែលមាន ភិក្ខុសង្ឃហែហម មានបំណងនឹងធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់ក្រុងសាវត្ថី ទៅកាន់ក្រុង រាជគ្រឹះ ក៏ចៀសចារិកទៅតាមផ្លូវក្រុងសាវត្ថី ។

ព្រះអាននុទៅដល់ធិណាសំឡេងយំក៏មានក្នុងដីនោះ

ក្នុងទីដែលព្រះអាននុទៅហើយ មានការស្រែកយំរៀបរាប់យ៉ាងច្រើនថា ព្រះអាននុដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់យាត់ព្រះសាស្តាទុកឯណាទើបមក ហើយ កាលព្រះថេរៈទៅដល់ក្រុងសាវត្ថីដោយលំដាប់ មានការស្រែកទ្រហោយំរៀប រាប់យ៉ាងច្រើន ដូចក្នុងថ្ងៃដែលព្រះមានព្រះភាគស្តេចបរិនិព្វាននោះឯង ។

ព្រះអាននុសម្ភាតសេនាសនៈដែលធ្លាប់គង់

បានឮថា ក្នុងក្រុងសាវត្ថីនោះ ព្រះអាននុបានលួងលោមពន្យល់មហាជន នោះឲ្យជួរស្រាលចិត្តដោយធម្មិកថា ដែលបដិស្សុត្តដោយត្រៃលក្ខណ៍ មាន ការមិនទៀងជាដើម ហើយចូលទៅកាន់វត្តជេតពន បើកទ្វារព្រះគន្ធកុដិដែល

ព្រះទេសពលធ្លាប់គង់ ហើយយកគ្រែ និងតាំងចេញមក គោះ វាយ បោស សម្អាតព្រះគន្ធកុដិ ប្រមូលសំរាមផ្កាឈើដែលស្ងួតៗ ទៅចោល ហើយនាំ យកគ្រែ និងតាំងត្រឡប់ចូលទៅរៀបចំទុកក្នុងទីដូចដើមវិញ បានធ្វើវត្តគ្រប់ យ៉ាង ដែលគួរធ្វើដូចក្នុងកាលដែលព្រះមានព្រះភាគមានព្រះជន្ម ដូច្នោះ ។

ព្រះអានន្ទធាន៍ថ្នាំបញ្ចុះ

ក្នុងកាលនោះ ព្រះថេរៈ ព្រោះជាអ្នកច្រើនទៅដោយការឈរ និងការ អង្គុយ តាំងអំពីកាលព្រះមានព្រះភាគបរិនិព្វានមក ដើម្បីជម្រះកាយដែលមាន ធាតុក្រាស់ឲ្យសប្បាយ ក្នុងថ្ងៃទី ២ ទើបអង្គុយដឹកថ្នាំបញ្ចុះដែលឈាយដោយ ទឹកដោះ នៅក្នុងវិហារនោះឯង ដែលលោកសំដៅដល់ ទើបបានពោលពាក្យ នេះចំពោះមាណពដែលសុភមាណពបញ្ជូនទៅថា ម្ចាស់មាណព កាលនេះមិន គួរ (ទៅទេ) ដ្បិតថ្ងៃនេះ យើងបានដឹកថ្នាំខ្លះទៅហើយ បើដូច្នោះ ចាំយើង ពិចារណានូវកាល និងសម័យសិន ហើយសឹមទៅក្នុងថ្ងៃស្អែក ដូច្នោះ ។ ក្នុង ថ្ងៃស្អែកឡើង ព្រះថេរៈ មានព្រះចេតកត្តេរជាបច្ឆាសមណៈ បានទៅ (កាន់ លំនៅរបស់សុភមាណព) ត្រូវសុភមាណពសួរ ទើបសម្តែងព្រះសូត្រទី ១០ ឈ្មោះសុភសូត្រ ក្នុងទីយនិកាយ ។ ក្នុងកាលនោះ ព្រះថេរៈបង្គាប់ឲ្យជាន់ធ្វើ ការជួសជុលទឹកនៃនឹងដែលទ្រុឌទ្រោមក្នុងវត្តជេតពន ហើយកាលថ្ងៃវស្សុ- បនាយិកាជិតចូលមកដល់ បានទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះ ។ សូម្បីព្រះមហាកស្សប និងព្រះអនុរាជត្រូវ ក៏បាននាំភិក្ខុសង្ឃទាំងអស់ទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះដូចគ្នា ។

ព្រះថេរៈគិតជួសជុលវិហារ ១៨ កន្លែង

សម័យនោះឯង ក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ មានមហាវិហារ ១៨ វិហារធំៗ ទាំងអស់នោះ ក៏ស្រកេកស្រកាកទៅដោយរបស់ដែលត្រូវចោល និងធ្លាក់ពាសពេញ ពិតហើយ ពួកភិក្ខុទាំងអស់បាននាំគ្នាកាន់យកបាត និងចីវររៀងៗ ខ្លួន លះបង់ចោលវិហារ និងបរិវេណទៅក្នុងទឹកនៃដីដែលព្រះមានព្រះភាគបរិនិព្វាន។

ព្រះថេរៈទាំងឡាយនៅក្នុងវិហារទាំងនោះ ដើម្បីនឹងបូជាព្រះតម្រាស់របស់ព្រះមានព្រះភាគ និងដើម្បីដោះវារៈរបស់ពួកតិរិយ ទើបគិតគ្នាថា មួយខែដំបូងនេះ ពួកយើងនឹងធ្វើការជួសជុលវិហារដែលទ្រុឌទ្រោម ។ ឯពួកតិរិយទាំងឡាយគប្បីពោលថា ពួកសាវ័ករបស់ព្រះសមណគោតម កាលព្រះសាស្តាទ្រង់នៅមានព្រះជន្មប៉ុណ្ណោះ ទើបបដិបត្តិវិហារ កាលព្រះសាស្តាបរិនិព្វានហើយ ក៏នាំគ្នាលះបង់ចោលអស់ ។ លោកពោលអធិប្បាយទុកថា ដើម្បីនឹងដោះវារៈរបស់ពួកតិរិយទាំងនោះ ទើបព្រះថេរៈទាំងឡាយបានគិតគ្នាយ៉ាងនោះ ។ សេចក្តីនេះ សមដូចព្រះធម្មសង្ឃាហកាចារ្យពោលទុកថា គ្រានោះ ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា ម្ចាស់អារុសោ បដិសន្ធិរណកម្ម គឺការជួសជុលសេនាសនៈ ដែលបែកបាក់ធ្លុះធ្លាយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សរសើរហើយ ម្ចាស់អារុសោ បើដូច្នោះ គួរតែយើងរាល់គ្នាជួសជុលសេនាសនៈដែលបែកបាក់ធ្លុះធ្លាយ អស់ខែមួយដំបូងសិន ដល់មកខែកណ្តាល យើងនឹងប្រជុំគ្នាធ្វើសង្ឃាយនាវុធម៌ និងវិន័យ ដូច្នោះ ។

ព្រះមហាថេរៈទៅសូមហត្ថកម្មពីព្រះនាទអជាតសត្ត

ក្នុងថ្ងៃទី ២ ព្រះថេរៈទាំងនោះបានទៅឈរត្រង់ទ្វារព្រះរាជវាំង ។ ព្រះ

បាទអជាតសត្តុស្តេចយាងមកថ្វាយបង្គំ ហើយត្រាស់សួរថា បពិត្រលោក
 ម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់ទាំងឡាយ នាំគ្នាមកដោយហេតុដូចម្តេច ដូច្នោះ
 ហើយទើបទ្រង់ត្រាស់សាកសួរដល់កិច្ចដែលខ្លួនព្រះអង្គគួរធ្វើ ។ ព្រះថេរៈទាំង-
 ឡាយ បានទូលប្រាប់ហត្ថកម្ម ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការជួសជុលមហាវិហារ
 ទាំង ១៨ កន្លែង ។

ព្រះរាជាទ្រង់ឧបត្ថម្ភកិច្ចការសង្ឃគ្រប់យ៉ាង

ព្រះរាជាទ្រង់ទទួលថា សាធុ លោកម្ចាស់ ហើយបានព្រះរាជទានពួក
 មនុស្សអ្នកធ្វើហត្ថកម្ម ។ ព្រះថេរៈទាំងឡាយ ប្រាប់ឲ្យជួសជុលវិហារទាំង
 អស់ សម្រេចក្នុងមួយខែដំបូងប៉ុណ្ណោះ ហើយប្រាប់ឲ្យព្រះរាជាទ្រង់ជ្រាបថា
 សូមថ្វាយព្រះពរមហាបពិត្រ ការជួសជុលវិហារសម្រេចអស់ហើយ ឥឡូវ
 នេះ អាត្មាកាត់ទាំងឡាយ នឹងធ្វើសង្គាយនាព្រះធម៌ និងព្រះវិន័យ ។

ព្រះរាជាត្រាស់ថា សាធុ លោកម្ចាស់ សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយកុំ
 សន្ទិះសន្ទិយ្យ ធ្វើចុះ អាណាចក្រ សូមទុកជាការរបស់ខ្ញុំ ធម្មចក្រ សូម
 ជាការរបស់លោកម្ចាស់ទាំងឡាយ សូមលោកម្ចាស់មេត្តាប្រើខ្ញុំចុះ លោក
 ម្ចាស់នឹងឲ្យខ្ញុំធ្វើអ្វី ។

ព្រះថេរៈពោលថា សូមថ្វាយព្រះមហាបពិត្រ សូមព្រះអង្គមេត្តាឲ្យធ្វើទី
 កន្លែង អង្គុយប្រជុំសម្រាប់ភិក្ខុទាំងឡាយដែលធ្វើសង្គាយនា ។

ព្រះរាជាត្រាស់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ តើឲ្យខ្ញុំធ្វើក្នុងទីណា ។

ព្រះថេរៈពោលថា សូមថ្វាយព្រះពរ គួរធ្វើត្រង់ល្អាងសត្តបណ្ណគុហា

នាគ្គវេការៈ ។

ព្រះរាជាបង្គាប់ឱ្យរចនាល្អាតដូចវិមានព្រហ្ម

ព្រះបាទអជាតសត្ត ទ្រង់ត្រាស់ថា បានលោកម្ចាស់ ដូច្នោះ ហើយបង្គាប់ ឲ្យសាងមណ្ឌប មានគ្រឿងប្រដាប់ដែលជាសារៈ ដែលគួរទស្សនា ដូចទឹកនៃនឹង ដែលវិស្សកម្មទេវបុត្រនិមិត្តទុក មានជញ្ជាំង សសរ និងជណ្តើរ ដែលជាង រៀបចំទុកដោយល្អ វិចិត្រដោយមាលាកម្ម និងលតាកម្ម មានប្រភេទផ្សេងៗ ហាក់ដូចជាគ្របសង្កត់នូវសម្បត្តិ នៃរាជមណ្ឌបរបស់ព្រះមហាក្សត្របាត់អស់ គួរនាបដូចសិរិនៃទេវវិមាន ដូចជាស្ថានជាទីអាស្រ័យនៅនៃសិរិ ដូចកំពង់ជាទី ប្រជុំដឹកតុលរបស់ពួកវិហគៈ គឺភ្នែកនៃទេវតា និងមនុស្ស និងដូចរមណី- យដ្ឋានក្នុងលោក ដែលគេប្រមូលចាត់ចែងសព្វគ្រប់ ការរចនាមណ្ឌបនោះដូច ជាវិមានព្រហ្ម មានពិតានស្រស់ល្អរុងរឿង ដូចកម្រងផ្កាកុសុមដែលរេរាំ សំយុងចុះ មានប្រភេទផ្សេងៗ វិចិត្រដោយផ្កាឈើ និងគ្រឿងបូជាផ្សេងៗ មាន ការងារដែលគួរធ្វើត្រង់ផ្ទៃដីខាងក្រោម សម្រេចរៀបរយល្អហើយ ដូចជាមាន ផ្ទៃដីក្រាលពេញដោយកែវមណី ដីវិចិត្រដោយរតនៈដូច្នោះ ខាងក្នុងមហាមណ្ឌប នោះ ទ្រង់ត្រាស់ឲ្យក្រាលកម្រាលដែលជាកប្បិយ ៥០០ ដែលគណនាតម្លៃមិន បាន សម្រាប់ភិក្ខុ ៥០០ អង្គ ហើយឲ្យក្រាលថេរាសនៈដែលមានបង្អែក នាទិស ទក្សិណ បែរមុខទៅទិសឧត្តរ ត្រង់កណ្តាលមណ្ឌបឲ្យតាំងធម្មាសនៈ ដែលគួរ ជាទីគង់ប្រថាប់របស់ព្រះមានព្រះភាគ បែរមុខទៅទិសបូព៌ និងទ្រង់តម្កល់ផ្ចិត វាលវីជនីដីវិចិត្រដោយក្អក ទុកលើធម្មាសនៈនោះ ហើយប្រាប់ឲ្យប្រកាសដល់

កិកុសង្ឃថា លោកម្ចាស់ដឹងមែន កិច្ចរបស់ខ្ញុំសម្រេចហើយ ដូច្នោះ ។

ពួកភិក្ខុជាសំនៀងព្រះអានន្ទមិនឱ្យប្រមាទ

ពួកភិក្ខុបានពោលនឹងព្រះអានន្ទថា អាវុសោ ការប្រជុំនឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែក តែលោកនៅជាសេក្ខបុគ្គលនៅឡើយ ព្រោះហេតុនោះ លោកមិនគួរទៅកាន់ទី ប្រជុំ លោកចូរជាអ្នកមិនប្រមាទចុះ ដូច្នោះ ។

គ្រានោះឯង ព្រះអានន្ទត្រិះរិះថា ការប្រជុំនឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែក ឯការដែល អញនៅជាសេក្ខនេះ នឹងគប្បីទៅកាន់ទីប្រជុំនោះ មិនសមគួរដល់អញឡើយ ហើយបានសម្រាកនៅដោយកាយគតាសតិ រហូតដល់យប់ជ្រៅនោះឯង ក្នុង ពេលជិតភ្លឺ ក៏ចុះអំពីទីចង្រ្កម ហើយចូលទៅកាន់វិហារ (កុដិ) គិតថា នឹង សឹង ក៏បានទម្រេតកាយចុះ ។ ជើងទាំងពីរផុតពីផែនដី តែសីសៈមិនទាន់ដល់ ឡើយ ក្នុងចន្លោះឥរិយាបថនោះ ចិត្តក៏ផុតពីអាសវៈទាំងឡាយ មិនប្រកាន់មាំ ដោយឧបាទាន ។ ពិតហើយ ព្រះអានន្ទនេះ សម្រាកនៅហើយខាងក្រៅ ដោយ ការចង្រ្កម កាលមិនអាចនឹងញ៉ាំងគុណវិសេសឱ្យកើតឡើងបាន ទើបគិតថា ព្រះ ដ៏មានព្រះភាគបានត្រាស់ពាក្យនេះដល់អញ មិនមែនឬ ថាម្ចាស់អានន្ទ អ្នកជា បុគ្គលបានធ្វើបុណ្យទុកហើយ ចូរប្រកបព្យាយាមរឿយៗ ចុះ នឹងបានជាបុគ្គល មិនមានអាសវៈដោយឆាប់ ជាធម្មតា ទោសនៃព្រះតម្រាស់របស់ព្រះពុទ្ធទាំង- ឡាយមិនមាន អាត្មាអញប្រាសសេចក្តីព្យាយាមច្រើនពេកណាស់ ព្រោះហេតុ នោះ ទើបចិត្តរបស់អាត្មាអញ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីរាយមាយ ណ្ហើយចុះ

អញ្ជើញប្រកបសេចក្តីព្យាយាមឲ្យស្មើ ដូច្នោះ ទើបចុះពីទីចង្រ្កម ឈរលាងជើង ក្នុងទឹកសម្រាប់លាងជើង ហើយចូលទៅកាន់វិហារ គង់លើក្រែក ត្រិះរិះថា នឹង សម្រាកមួយភ្លែត ក៏បានទម្រេតកាយនៅលើក្រែក ។ ជើងទាំងពីរផុតអំពីផែនដី ក្បាលមិនទាន់ដល់ខ្នើយ ក្នុងចន្លោះឥរិយាបថនេះ ចិត្តក៏ផុតពីអាសវៈទាំងឡាយ មិនប្រកាន់មាំដោយឧបាទាន ។ ភាពជាព្រះអរហន្តរបស់ព្រះថេរៈ រៀបចាក ឥរិយាបថ ៤ ។ ព្រោះដូច្នោះ បើមានអ្នកសួរថា ក្នុងព្រះសាសនានេះ ភិក្ខុអង្គ ណា មិនដេក មិនអង្គុយ មិនឈរ មិនចង្រ្កម បានសម្រេចព្រះអរហត្ត គប្បី ឆ្លើយថា ព្រះអានន្ទត្ថេរក៏គួរ ។

ព្រះអានន្ទធ្វើដំណើរចូលទៅកាន់ជីប្រជុំនៃសង្ឃ

គ្រានោះ ក្នុងថ្ងៃទី ២ ភិក្ខុថេរៈទាំងឡាយ ធ្វើកត្តកិច្ចស្រេច ទុកដាក់ បាត្រ និងចីវរហើយ ទៅប្រជុំគ្នាក្នុងធម្មសភា ។ ចំណែកព្រះអានន្ទត្ថេរ មាន បំណងនឹងឲ្យអ្នកដទៃដឹងអំពីការសម្រេចភាពជាព្រះអរហន្តរបស់ខ្លួន មិនបាន ទៅព្រមនឹងភិក្ខុទាំងឡាយឡើយ ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលគង់លើអាសនៈរៀងៗ ខ្លួន តាមលំដាប់វស្សា បានអង្គុយរៀរអាសនៈទុកសម្រាប់ព្រះអានន្ទត្ថេរ ។ កាលភិក្ខុពួកខ្លះក្នុងធម្មសភានោះសួរថា នុ៎ះអាសនៈរបស់ភិក្ខុណា ភិក្ខុទាំង- ឡាយឆ្លើយថា របស់អានន្ទ ភិក្ខុទាំងឡាយសួរថា ចុះអានន្ទទៅណាហ្ន៎ ក្នុង សម័យនោះ ព្រះថេរៈគិតថា ឥឡូវនេះ ជាកាលដែលអញ្ជើញទៅ កាលបើ នឹងសម្តែងអានុភាពរបស់ខ្លួនក្នុងលំដាប់នោះ ទើបមុជចុះក្នុងផែនដី ហើយ បញ្ជាញខ្លួនលើអាសនៈរបស់ខ្លួននោះឯង ។ អាចារ្យពួកខ្លះពោលថា មកតាម

អាកាស ហើយអង្គុយក៏មាន ។

ព្រះថេរៈចាប់ផ្តើមប្រឹក្សា និងសន្ទតខ្លួន

កាលព្រះអានន្ទនោះ អង្គុយហើយយ៉ាងនោះ ទើបព្រះមហាកស្សបត្តោ ប្រឹក្សាជាមួយភិក្ខុទាំងឡាយថា អ្នកដ៏មានអាយុទាំងឡាយ ពួកយើងនឹងសង្ហាយនាអ្វីមុន ព្រះធម៌ ឬព្រះវិន័យ ភិក្ខុទាំងឡាយឆ្លើយប្រាប់ថា បពិត្រ លោកម្ចាស់កស្សប ធម្មតាព្រះវិន័យ ជាអាយុរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា កាលព្រះវិន័យតាំងនៅ ព្រះពុទ្ធសាសនារាប់ថា តាំងនៅ ព្រោះដូច្នោះ ពួកយើងនឹងសង្ហាយនាព្រះវិន័យមុន ។

ព្រះមហាកស្សបពោលថា នឹងឲ្យគុរៈទៅអ្នកណា ។ ភិក្ខុទាំងឡាយពោលថា ឲ្យឧបាលីដ៏មានអាយុ ។

សួរថា ព្រះអានន្ទ មិនអាចឬ ។ ឆ្លើយថា មិនមែនមិនអាចទេ ។ ម្យ៉ាងទៀត កាលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធគង់ព្រះជន្មនោះឯង ទ្រង់អាស្រ័យវិន័យបរិយត្តិ ទើបតាំងព្រះឧបាលីទុកក្នុងឯតទគ្គៈថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាពួកភិក្ខុអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យ ដែលជាសាវ័ករបស់តថាគត ស្រេចនឹងឧបាលី ដូច្នោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបភិក្ខុទាំងឡាយប្រឹក្សាគ្នាថា ពួកយើងនឹងសួរឧបាលីត្រូវ សង្ហាយនាព្រះវិន័យ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈសន្ទតខ្លួនជាអ្នកបុច្ឆាវិសជ្ជនាព្រះវិន័យ

លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈក៏បានសន្ទតខ្លួនឯង ដើម្បីសួរនូវព្រះវិន័យ ។ ឯ

ព្រះឧបាលីត្ថេរក៏បានសន្ទតខ្លួន ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការវិសជ្ជនា ។

ក្នុងការសន្ទតនោះ មានព្រះបាលីដូចតទៅ

គ្រានោះឯង ព្រះមហាកស្សបផ្ទៀងសង្ឃឲ្យជ្រាបថា អ្នកដ៏មានអាយុ
ទាំងឡាយ សូមសង្ឃស្តាប់ខ្ញុំ បើសន្តិភិកម្មនេះ មានកាលសមគួរដល់សង្ឃ
ហើយ ខ្ញុំគប្បីសួរវិន័យនឹងឧបាលី ។ ចំណែកព្រះឧបាលីក៏ប្រកាសឲ្យសង្ឃ
ជ្រាបថា បពិត្រព្រះសង្ឃដ៏ចម្រើន សូមសង្ឃស្តាប់ខ្ញុំ បើសន្តិភិកម្មនេះ មាន
កាលសមគួរដល់សង្ឃហើយ លោកម្ចាស់កស្សបត្រូវសួរព្រះវិន័យចំពោះខ្ញុំ
ខ្ញុំក៏ត្រូវដោះស្រាយក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។

បុត្តា និងវិសជ្ជនាព្រះវិន័យ

ព្រះឧបាលី កាលសន្ទតខ្លួនយ៉ាងនោះហើយ ក៏ក្រោកឡើងអំពីអាសនៈ
ដណ្តប់ចិវរៀងស្នាម្ខាង ថ្វាយបង្គំព្រះថេរៈទាំងឡាយហើយ គង់លើធម្មាសនៈ
ចាប់ផ្តិតវាលវីជនី ដ៏វិចិត្រដោយភ្នែក ។ គ្រានោះ ព្រះមហាកស្សបគង់លើ
ថេរាសនៈ ហើយសួរព្រះវិន័យនឹងព្រះឧបាលីដ៏មានអាយុថា នៃឧបាលីដ៏មាន
អាយុ បឋមបុរាណិកសិក្ខាបទ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តក្នុងទីណា ព្រះ
ឧបាលីឆ្លើយថា ក្នុងនគរវេសាលី លោកម្ចាស់ ។ ព្រះមហាកស្សបសួរថា
ទ្រង់ប្រារព្ធនឹងបុគ្គលណា ព្រះឧបាលីឆ្លើយថា ទ្រង់ប្រារព្ធនឹងសុទិទ្ធិភិក្ខុ ជាកូន
នៃកលន្ទកសេដ្ឋី ព្រះមហាកស្សបសួរថា ព្រោះវត្ថុអ្វី ព្រះឧបាលីឆ្លើយថា
ព្រោះសេពមេបុនធម្ម ។

លំដាប់នោះឯង ព្រះមហាកស្សបដ៏មានអាយុសួរវត្ថុផង សួរទិទានផង

ស្ករគ្រលផង ស្ករពាតិផង ស្ករអនុប្បពាតិផង ស្ករអាបត្តិផង ស្ករអនាបត្តិ
 ផង នៃបឋមបុរាណិកសិក្ខាបទ ចំពោះព្រះឧបាលីដ៏មានអាយុ ។ ឧបមារនេះថា
 ព្រះមហាកស្សបស្ករវត្ថុផង ។ បេយ្យ ស្ករអនាបត្តិផង នៃបឋមបុរាណិកសិក្ខាបទ
 យ៉ាងណា ព្រះមហាកស្សបក៏ស្ករវត្ថុផង ។ បេយ្យ ស្ករអនាបត្តិផង នៃទុតិយ-
 បុរាណិក ក៏យ៉ាងនោះ ស្ករវត្ថុផង ។ បេយ្យ ស្ករអនាបត្តិផង នៃតិរិយបុរាណិក
 សិក្ខាបទ ក៏យ៉ាងនោះ ស្ករវត្ថុផង ។ បេយ្យ ស្ករអនាបត្តិផង នៃចតុត្ថបុរាណិក
 សិក្ខាបទក៏យ៉ាងនោះដែរ ព្រះឧបាលីដ៏មានអាយុ កាលបើព្រះមហាកស្សបស្ករ
 សព្វគ្រប់ហើយ ក៏បានដោះស្រាយសព្វគ្រប់ ។

សង្គ្រោះវិន័យរបស់ភិក្ខុទុកជាពួកកា

លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈទាំងឡាយ បានលើកបុរាណិក ៤ ឡើងកាន់
 សង្គហៈថា នេះឈ្មោះបុរាណិកកណ្ណ ហើយបានរៀបចំសង្ឃទិសេស ១៣ ទុក
 ថា តេរសកណ្ណ រៀបចំសិក្ខាបទ ២ ទុកថា អនិយត រៀបចំសិក្ខាបទ ៣០
 ទុកថា និស្សគ្គិយបាចិត្តិយ រៀបចំសិក្ខាបទ ៨២ ទុកថា បាចិត្តិយ រៀបចំ
 សិក្ខាបទ ៤ ទុកថា បាដិទេសនីយ រៀបចំសិក្ខាបទ ៧៥ ទុកថា សេក្ខិយ
 រៀបចំធម៌ ៧ ប្រការទុកថា អធិករណសមថៈ ដូច្នោះ ។

សង្គ្រោះវិន័យរបស់ភិក្ខុនិទុកជាពួកកា

លុះព្រះថេរៈទាំងឡាយ លើកមហាវិក្កន្តឡើងកាន់សង្គហៈយ៉ាងនេះហើយ
 ទើបរៀបចំសិក្ខាបទ ៨ ក្នុងភិក្ខុនិវិក្កន្តទុកថា នេះឈ្មោះបុរាណិកកណ្ណ រៀបចំ
 សិក្ខាបទ ១៧ ទុកថា សត្តរសកណ្ណ រៀបចំសិក្ខាបទ ៣០ ទុកថា និស្សគ្គិយ-

បាចិត្តិយ រៀបចំសិក្ខាបទ ១៦៦ ទុកថា បាចិត្តិយ រៀបចំសិក្ខាបទ ៨ ទុកថា បាដិទេសនីយ រៀបចំសិក្ខាបទ ៧៥ ទុកថា សេក្ខិយ រៀបចំធម៌ ៧ ប្រការ ទុកថា អធិករណសមថៈ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈទាំងឡាយ កាលលើកភិក្ខុនីវិក្ខុឡើងកាន់សង្កហៈយ៉ាងនេះ ហើយ ទើបលើកឡើងនូវខន្ធកៈ និងបរិវារ (កាន់សង្កាយនា) ដោយឧបាយ នោះឯង ។ ព្រះវិនយបិដក ព្រមទាំងឧកតោវិក្ខុក្ខន្ធកៈ និងបរិវារនេះ ព្រះ ថេរៈទាំងឡាយលើកឡើងកាន់សង្កហៈហើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ព្រះមហាកស្សបត្ថេរ បានសួរវិនយបិដកទាំងអស់ ។ ព្រះឧបាលិត្ថេរ ក៏បានវិសជ្ជនាហើយ ។ ក្នុងទីបំផុតនៃការបុច្ឆា និងវិសជ្ជនា ព្រះអរហន្តចំនួន ៥០០ អង្គ បានធ្វើការស្វាធាយជាគណៈ ដោយន័យដែលលើកឡើងកាន់ សង្កហៈនោះឯង ។ ក្នុងអវសាននៃការធ្វើសង្កាយនាព្រះវិន័យ ព្រះឧបាលិត្ថេរ ដាក់ផ្លិតវាលវីជនីដែលវិចិត្រដោយភ្នែក ហើយចុះអំពីធម្មាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះ ថេរៈទាំងឡាយ ហើយគង់លើអាសនៈរបស់ខ្លួន ។

ចាប់ផ្លើមសង្កាយនាព្រះសូត្រ

ព្រះមហាកស្សប កាលសង្កាយនាព្រះវិន័យហើយ មានបំណងនឹង សង្កាយនាព្រះធម៌ ទើបសួរភិក្ខុទាំងឡាយថា កាលពួកយើងនឹងសង្កាយនា ព្រះធម៌ គួរនឹងធ្វើឲ្យជាធុរៈរបស់ភិក្ខុអង្គណា ភិក្ខុទាំងឡាយឆ្លើយប្រាប់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ឲ្យអាននូវត្ថេរដ៏មានអាយុ ។

ពាក្យសន្តតបុព្វាវិសន្តនាព្រះសូត្រ

ព្រះមហាកស្សបដ៏មានអាយុ បានផ្ទៀងសង្សៀវដឹងថា បពិត្រព្រះសង្ឃដ៏ចម្រើន សូមសង្ឃស្តាប់ខ្ញុំ បើសន្តតិកម្ម មានកាលគួរដល់ សង្ឃហើយ ខ្ញុំគប្បីសួរនូវធម៌ចំពោះអានន្តដ៏មានអាយុ ។ ព្រះអានន្តដ៏មានអាយុ បានប្រកាសសង្ឃឲ្យដឹងថា បពិត្រព្រះសង្ឃដ៏ចម្រើន សូមសង្ឃស្តាប់ខ្ញុំ បើសន្តតិកម្មមានកាលគួរដល់សង្ឃហើយ លោកម្ចាស់មហាកស្សបនឹងសួរធម៌ចំពោះខ្ញុំ ខ្ញុំគប្បីឆ្លើយក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។

បុព្វា និងវិសន្តនាព្រះសូត្រ

លំដាប់នោះឯង ព្រះអានន្តក្រោកឡើងអំពីអាសនៈ ដណ្តប់ចីវររៀងស្មាម្ខាង ថ្វាយបង្គំព្រះថេរៈទាំងឡាយ ហើយគង់លើធម្មាសនៈ ចាប់ផ្តិតវាលវីជនីដែលវិចិត្រដោយភ្នក ។ ព្រះមហាកស្សបត្រូវបានសួរព្រះធម៌ចំពោះព្រះអានន្តត្រូវជួញថា នៃអានន្តដ៏មានអាយុ ព្រហ្មជាលសូត្រ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងក្នុងទីណា ។

ព្រះអានន្តឆ្លើយថា បពិត្រព្រះថេរៈដ៏ចម្រើន ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងក្នុងព្រះដំណាក់នៃព្រះរាជា នៅនាអម្ពលដ្ឋិការ៉ែន ជាចន្លោះនៃក្រុងរាជគ្រឹះផង ជាចន្លោះនៃនាលន្ទាគ្រាមផង ។ ព្រះមហាកស្សបសួរថា ទ្រង់ប្រារព្ធនឹងបុគ្គលណា ព្រះអានន្តឆ្លើយថា ទ្រង់ប្រារព្ធនឹងសុប្បិយបរិព្វាជក និងព្រហ្មទត្តមាណា ។

គ្រានោះ ព្រះមហាកស្សបដ៏មានអាយុសួរនិទានផង សួរបុគ្គលផង នៃ

ព្រហ្មជាលសូត្រចំពោះអានន្ទដ៏មានអាយុ ។

ហើយព្រះមហាកស្សបសួរតទៅទៀតថា អារុសោអានន្ទ សាមញ្ញាផល-
សូត្រ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងក្នុងទីណា ព្រះអានន្ទឆ្លើយថា បពិត្រ
លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ទ្រង់សម្តែងក្នុងជីវកម្មវ័ន ក្បែរក្រុងរាជគ្រឹះ ។ ព្រះមហា
កស្សបសួរថា ទ្រង់សម្តែងជាមួយនឹងបុគ្គលណា ព្រះអានន្ទឆ្លើយថា ទ្រង់
សម្តែងជាមួយនឹងព្រះបាទអជាតសត្តវេទេហីបុត្រ ។

គ្រានោះ ព្រះមហាកស្សបដ៏មានអាយុ សួរទិទានផង សួរបុគ្គលផង
នៃសាមញ្ញាផលសូត្រចំពោះព្រះអានន្ទដ៏មានអាយុ ។ ហើយសួរនូវនិកាយទាំង
៥ ដោយឧបាយនេះឯង ដូច្នោះ ។

និកាយ ៥

ដែលឈ្មោះថា និកាយ មាន ៥ គឺទីយនិកាយ ១ មជ្ឈិមនិកាយ ១
សំយុត្តនិកាយ ១ អង្គត្រនិកាយ ១ ខុទ្ទកនិកាយ ១ ។ បណ្តានិកាយទាំងនោះ
ព្រះពុទ្ធវចនៈដ៏សេស រៀរលែងតែនិកាយ ៤ ចេញ ឈ្មោះថា ខុទ្ទកនិកាយ ។
ក្នុងខុទ្ទកនិកាយនោះ ព្រះវិន័យ ព្រះឧបាលិត្តេរបានវិសជ្ជនាហើយ ។ ខុទ្ទក-
និកាយដ៏សេស និងនិកាយ ៤ ទៀត ព្រះអានន្ទត្រូវជាអ្នកវិសជ្ជនា ។

ចំនួនព្រះពុទ្ធវចនៈដេដ្ឋាន

ព្រះពុទ្ធវចនៈទាំងអស់នេះ គប្បីជ្រាបថា មានតែ ១ ដោយអំណាចរស
មាន ២ ដោយអំណាចធម៌ និងវិន័យ មាន ៣ ដោយអំណាច បឋម មជ្ឈិម
បច្ចិម ម្យ៉ាងទៀត មាន ៣ ដោយអំណាចបិដក មាន ៥ ដោយអំណាចនិកាយ

មាន ៩ ដោយអំណាចអង្គ មាន ៨៤០០០ ដោយអំណាចព្រះធម្មក្ខន្ធ ។

ពុទ្ធវចនៈមាន ១

ព្រះពុទ្ធវចនៈ ឈ្មោះថា មានតែ ១ ដោយអំណាចរសដូចម្តេច គឺដោយសកាវៈពិត ព្រះដ៏មានព្រះភាគ បានត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ដរាបដល់បរិនិព្វាន ដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ក្នុងរវាងនេះ ទ្រង់ទូន្មានទេវតា មនុស្ស នាគ និងយក្ខ ឬទ្រង់ពិចារណា រហូតដល់អស់វេលា ៤៥ ឆ្នាំ បានត្រាស់ព្រះពុទ្ធវចនៈណាទុក ព្រះពុទ្ធវចនៈទាំងអស់នោះ មានរសតែ ១ គឺវិមុត្តិសប្បណ្ណោះ ។ ព្រះពុទ្ធវចនៈឈ្មោះថា មានតែ ១ ដោយអំណាចរស ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពុទ្ធវចនៈមាន ២

ព្រះពុទ្ធវចនៈ មាន ២ ដោយអំណាចធម៌ និងវិន័យ ដូចម្តេច គឺព្រះពុទ្ធវចនៈទាំងអស់នេះឯង រមែងដល់នូវការរាប់ថា ព្រះធម៌ និងព្រះវិន័យ ។ បណ្ណាធម៌ និងវិន័យនោះ វិនយបិដក ឈ្មោះថា វិន័យ ព្រះពុទ្ធវចនៈដ៏សេស ឈ្មោះថា ធម៌ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមហាកស្សប្បបានពោលទុកហើយថា អ្នកដ៏មានអាយុ បើដូច្នោះ ពួកយើងគប្បីសន្តិយនាធម៌ និងវិន័យ ហើយខ្ញុំសួរព្រះវិន័យនឹងឧបាលីដ៏មានអាយុ សួរព្រះធម៌នឹងអានន្ទដ៏មានអាយុ ដូច្នោះព្រះពុទ្ធវចនៈ ឈ្មោះថា មាន ២ ដោយអំណាចធម៌ និងវិន័យ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពុទ្ធវចនៈមាន ៣

ព្រះពុទ្ធវចនៈមាន ៣ ដោយអំណាចបឋម មជ្ឈិម និងបច្ចិម ដូចម្តេច គឺការពិត ព្រះពុទ្ធវចនៈទាំងអស់នោះឯង ចែកជា ៣ ប្រភេទ គឺបឋមពុទ្ធវចនៈ មជ្ឈិមពុទ្ធវចនៈ និងបច្ចិមពុទ្ធវចនៈ ។

បណ្តាពុទ្ធវចនៈ ៣ យ៉ាងនោះ ព្រះពុទ្ធវចនៈថា

អនេកជាតិសំសារំ	សន្ធាវិស្សំអនិព្វិសំ
គហការំ គវេសន្តោ	ទុក្ខា ជាតិ បុណប្បុរំ
គហការក ធិដ្ឋាសិ	បុណ គេហំ ន កាយាសិ
សព្វា តេ ដសុកា ភគ្គា	គហក្កដំ វិសង្កតំ
វិសង្ការគតំ ចិត្តំ	តណ្ហានំ ឧយមជ្ឈតា។

នៃជាន់ផ្ទះ អ្នកឯងធ្វើផ្ទះ គឺអត្តភាព តថាគតឃើញហើយ អ្នកនឹងធ្វើ ផ្ទះ (របស់តថាគត) ទៀត មិនបានឡើយ ឆ្លឹងជំនិរ គឺកិលេសរបស់អ្នក ទាំងអស់ តថាគតកាប់បំបាក់អស់ហើយ កំពូលផ្ទះ គឺអវិជ្ជា តថាគតកម្ចាត់ ចោលហើយ ចិត្តរបស់តថាគត ដល់ព្រះនិព្វាន ដែលមានសង្ខារប្រាសហើយ តថាគតបានដល់ធម៌គ្រឿងក្ស័យតណ្ហាទាំងឡាយហើយ ដូច្នោះ នេះឈ្មោះថា បឋមពុទ្ធវចនៈ ។

អាចារ្យព្រះពុទ្ធសាសនាដល់ខ្មែរគាត់ថា ក្នុងខន្ធកៈថា ធម៌ទាំងឡាយរមែង ប្រាកដ ... ក្នុងកាលណា ដូច្នោះជាដើម ឈ្មោះថា បឋមពុទ្ធវចនៈ ។

ឯគាថានោះ កើតដល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ដែលទ្រង់សម្រេចជាព្រះ សព្វញ្ញ ទ្រង់ពិចារណាបច្ចយាការក្នុងព្រះញាណដែលសម្រេចដោយសោម-

នស្ស ក្នុងថ្ងៃបាដិបទ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាឧទានគាថា ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធបានត្រាស់ព្រះតម្រាស់ណា ក្នុងកាលបរិនិព្វានថា ហានុទានិ ភិក្ខុវេ
 អាមន្តយាមិ វោ វយធម្មា សង្ខារា អប្បមាទេន សម្មាទេន ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ ឈ្លើយចុះ តថាគតប្រាប់អ្នកទាំងឡាយឲ្យបានដឹង សង្ខារទាំងឡាយ
 មានសេចក្តីសាបសូន្យជាធម្មតា អ្នកទាំងឡាយចូរញ៉ាំងកិច្ចទាំងពួងឲ្យសម្រេច
 ដោយការមិនប្រមាទចុះ នេះឈ្មោះថា បច្ចិមពុទ្ធវចនៈ ។

ពុទ្ធវចនៈ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកក្នុងចន្លោះនៃកាលទាំង ២
 នោះ ឈ្មោះថា មជ្ឈិមពុទ្ធវចនៈទាំងអស់ ។ ពុទ្ធវចនៈមាន ៣ យ៉ាង ដោយ
 អំណាចបឋម មជ្ឈិម និងបច្ចិម ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បិដក ៣

ពុទ្ធវចនៈទាំងពួង ចែកជា ៣ ដោយអំណាចនៃបិដក ដូចម្តេច ។
 ព្រះពុទ្ធវចនៈទាំងពួង មាន ៣ ប្រការប៉ុណ្ណោះ គឺវិនយបិដក សុត្តន្ត-
 បិដក និងអភិធម្មបិដក ។ ក្នុងបិដក ៣ នោះ ពុទ្ធវចនៈ គឺការសង្រ្គោះ
 ពុទ្ធវចនៈទាំងអស់ដែលចងក្រងក្នុងបឋមសង្គាយនា និងចងក្រងក្នុងកាលឯ
 ក្រោយ ជាបុតិមោក្ខ ២ ចំណែក គឺវិភង្គ ២ ខន្ធកៈ ២២ បរិវារ ១៦ ឈ្មោះ
 វិនយបិដក ។ ពុទ្ធវចនៈ គឺទីយនិកាយ ដែលសង្រ្គោះព្រះសូត្រ ៣៤ មាន
 ព្រហ្មជាលសូត្រជាដើម មជ្ឈិមនិកាយ ដែលសង្រ្គោះសូត្រ ១៥២ មានមូល-
 បរិយាយសូត្រជាដើម សំយុត្តនិកាយ ដែលសង្រ្គោះសូត្រ ៧៧៦២ មាន

ឱយតរណសូត្រជាដើម អង្គត្រៃកាយ ដែលសង្គ្រោះសូត្រ ៧៥៥៧ មាន
 ចិត្តបរិយាទានសូត្រជាដើម ខុទ្ទកនិកាយ ១៥ ប្រភេទ ដោយអំណាចនៃខុទ្ទក-
 បាវៈ ធម្មបទ ខុទាន ឥតិវុត្តកៈ សុត្តនិបាត វិមានវត្ថុ បេតវត្ថុ ថេរគាថា
 ថេរីគាថា ជាតក និទ្ទេស បដិសម្មិទា អបទាន ពុទ្ធវង្ស ចរិយាបិដក ឈ្មោះ
 សុត្តនិបិដក ។ ពុទ្ធវចនៈ គឺធម្មសង្គណី វិកង្គ ធាតុកថា បុគ្គលប្បញ្ញត្តិ
 កថាវត្ថុ យមកៈ បដ្ឋាន ឈ្មោះអភិធម្មបិដក ។

អធិប្បាយពាក្យថា វិន័យ

បណ្តាព្រះវិន័យ ព្រះសូត្រ និងព្រះអភិធម្មនោះ ព្រះវិន័យដែលបណ្ឌិត
 អ្នកដឹងអត្ថនៃព្រះវិន័យទាំងឡាយពោលថា វិន័យ ព្រោះមានន័យផ្សេងៗ
 ព្រោះមានន័យដ៏ពិសេស និងព្រោះទូន្មាននូវកាយ និងវាចា ។

ពិតហើយ ក្នុងព្រះវិន័យនេះ មានន័យផ្សេងៗ គឺមានបាតិមោក្កទ្ទេស ៥
 ប្រការ អាបត្តិ ៧ កង មានបារាជិកជាដើម មាតិកា និងន័យ មានវិកង្គជា
 ដើម ជាប្រភេទ និងន័យ គឺអនុប្បញ្ញត្តិ ជាពិសេស គឺមានន័យដែលធ្វើឲ្យមាំ
 ទាំ និងធ្វើឲ្យជួរ ជាប្រយោជន៍ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះវិន័យនេះ រមែងទូន្មានកាយ
 និងវាចា ព្រោះហាមឃាត់នូវអជ្ឈាចារជ្ជវកាយ និងជ្ជវវាចា ។ ព្រោះដូច្នោះ
 ទើបព្រះវិន័យនេះ លោកពោលថា វិន័យ ព្រោះមានន័យផ្សេងៗ ព្រោះមាន
 ន័យពិសេស និងព្រោះទូន្មានកាយ និងវាចា ។ ព្រោះហេតុនោះ ដើម្បីកាត់ជា
 អ្នកឈ្លាសក្នុងអធិប្បាយពាក្យនៃវិន័យនេះ ទើបខ្ញុំពោលគាថាប្រព័ន្ធនេះទុកថា

វិវិធិវិសេសនយត្តា វិនយនតោ ចេវ កាយវាចានំ

វិនយត្តវិទូហំ អយំ វិនយោ វិនយោតិ អក្កាតោ។

ព្រះវិន័យនេះ ដែលបណ្ឌិតដឹងអត្ថនៃព្រះវិន័យទាំងឡាយ ពោលថា វិន័យ ព្រោះមានន័យផ្សេងៗ ព្រោះមានន័យពិសេស និងព្រោះទូន្មានកាយ និងវាចា ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយពាក្យថា សូត្រ

ចំណែកព្រះសូត្រក្រៅពីនេះ លោកពោលថា សូត្រ ព្រោះប្រាប់ដល់ ប្រយោជន៍ ព្រោះមានអត្ថដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ល្អហើយ ព្រោះនាំមក នូវប្រយោជន៍ ព្រោះបង្កើតមកនូវប្រយោជន៍ ព្រោះការពារដោយល្អ និងព្រោះ មានចំណែកស្មើដោយសរសៃអំបោះ ។

ពិតហើយ ព្រះសូត្រនោះ រមែងបង្ហាញនូវប្រយោជន៍ផ្សេងៗ ដោយ ប្រយោជន៍ មានប្រយោជន៍ខ្លួន និងប្រយោជន៍អ្នកដទៃជាដើម ។ ម្យ៉ាងទៀត ប្រយោជន៍ទាំងឡាយដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ល្អហើយ ក្នុងព្រះសូត្រនេះ ព្រោះត្រាស់ដោយអនុលោមដល់អធិប្បាយស្រ័យរបស់វេទយ្យសត្វម្យ៉ាងទៀតព្រះ សូត្រនេះរមែងនាំមកនូវប្រយោជន៍ លោកអធិប្បាយថា រមែងនាំមកនូវផល ដូចស្រូវ ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះសូត្រនេះ រមែងហូរមកនូវប្រយោជន៍ទាំងនោះ លោក អធិប្បាយថា រមែងហូរដូចមេតោបង្កើតទឹកដោះ ដូច្នោះ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះសូត្រ នេះ រមែងការពារ លោកអធិប្បាយថា រមែងរក្សាដោយល្អនូវប្រយោជន៍ទាំង

នោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះសូត្រនេះ មានចំណែកស្មើដោយសរសៃអំបោះ ។
 ឧបមាដូចជាសរសៃខ្សែបន្ទាត់ រមែងជាប្រមាណរបស់យ៉ាងណា យ៉ាងណា សូម្បីព្រះសូត្រនេះ ក៏រមែងជាប្រមាណនៃវិញ្ញាណ យ៉ាងនោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ដូចផ្កាឈើដែលគេក្រងទុកដោយសរសៃអំបោះ ដែលខ្យល់ធ្វើឲ្យរាត់រាយ ខ្ចាត់ខ្ចាយមិនបាន យ៉ាងណា ប្រយោជន៍ទាំងឡាយ ដែលទ្រង់ប្រមូលទុកដោយព្រះសូត្រនេះ រមែងមិនរាត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយ យ៉ាងនោះ ។ ដោយហេតុនោះ ដើម្បីភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងអធិប្បាយពាក្យនៃព្រះសូត្រនេះ ទើបខ្ញុំពោលគាថាប្រព័ន្ធនេះទុកថា

អត្តានំ សូចនតោ សុវត្ថតោ សវនតោថ សូចនតោ
 សុត្តានំណា សុត្តសភាគតោ ច សុត្តន្តិ អក្ខានំ ។

ព្រះសូត្រលោកពោលថា សុត្តៈ ព្រោះប្រាប់នូវប្រយោជន៍ ព្រោះមានអត្ថដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ល្អហើយ ព្រោះនាំមកនូវប្រយោជន៍ ព្រោះហូរមកនូវប្រយោជន៍ ព្រោះការពារដោយល្អ និងព្រោះមានចំណែកស្មើដោយអំបោះ ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយពាក្យថា អភិធម្ម

ចំណែកព្រះអភិធម្ម ដែលក្រៅអំពីនេះ ព្រោះធម៌ទាំងឡាយដែលមានសេចក្តីចម្រើន ដែលមានការកំណត់ដឹង ដែលបុគ្គលគោរពបូជា ដែលបណ្ឌិតកំណត់ហើយ និងដែលក្រែលែង ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកហើយក្នុងព្រះអភិធម្មនេះ ដូច្នោះ ទើបលោកពោលថា អភិធម្ម ។

អភិ សព្វនេះ រមែងប្រាកដក្នុងអត្ថថា ចម្រើន ប្រាកដក្នុងអត្ថថា មាន
 ការកំណត់ដឹង ប្រាកដក្នុងអត្ថថា ដែលបុគ្គលបូជាហើយ ប្រាកដក្នុងអត្ថថា
 ដែលបណ្ឌិតសម្រេចហើយ និងប្រាកដក្នុងអត្ថថា ក្រែកលែង ។ ពិតហើយ
 អភិ សព្វនេះ មកក្នុងអត្ថថា ចម្រើន ដូចពាក្យជាដើមថា ពាន្យា មេ
 អារុសោ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ នោ បដិក្កមន្តិ ទុក្ខវេទនារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ
 ធ្ងន់ណាស់ តែងចម្រើនឡើង ដូច្នោះ ។ មកក្នុងអត្ថថា មានការកំណត់ដឹង
 ដូចពាក្យជាដើមថា យា តា រត្តិយោ អភិញ្ញាតា អភិលក្ខិតា រាត្រីទាំង-
 ឡាយណាដែលគេដឹងច្បាស់ ដែលគេកំណត់ដឹង ដូច្នោះ ។ មកក្នុងអត្ថថា
 ដែលបុគ្គលគោរពបូជា ដូចពាក្យថា រាជានិរាជា មនុជិន្ទោ បពិត្រព្រះគោតម
 ព្រះអង្គជាស្តេចដែលពួកស្តេចគោរពបូជា ជាធំជាងពួកមនុស្សជាដើម ។ មក
 ក្នុងអត្ថថា ដែលបណ្ឌិតកំណត់ហើយ ដូចពាក្យជាដើមថា បដិពលោ វិនេតុ
 អភិធម្ម អភិវិនយេ ភិក្ខុអាចដើម្បីទូន្មានអន្តេវាសិក ឬសទ្ធិវិហារិកក្នុងអភិធម្ម
 ក្នុងអភិវិនយេ លោកអធិប្បាយថា ជាអ្នកអាចណែនាំក្នុងធម៌ និងវិនយដែល
 រៀបចំកសេចក្តីប្រកបប្របល់លាយឡំគ្នានឹងគ្នា ។ មកក្នុងអត្ថថា ក្រែកលែង
 ដូចក្នុងពាក្យជាដើមថា អភិក្កន្តន វណ្ណាន មានសម្បុររលក្រែកលែង ដូច្នោះ ។
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងធម៌ទាំងឡាយ ក្នុងព្រះអភិធម្មនេះ មាន
 ការចម្រើនខ្លះ ដោយន័យជាដើមថា រូប្យបបត្តិយា មគ្គំ បុគ្គលចម្រើននូវមគ្គ
 ដើម្បីទៅកើតក្នុងរូបកព មេត្តាសហគរេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ជិវិត្យា
 វិហារតិ ភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយមេត្តាផ្សាយទៅកាន់ទិសមួយ ។ ឈ្មោះថា

មានការកំណត់ដឹងខ្លះ ព្រោះជាធម៌គួរកំណត់បានដោយកម្មទ្វារ និងបដិបទា
 ដែលសម្បយុត្តដោយអារម្មណ៍ជាដើម ដោយន័យជាដើមថា រូទារម្មណាំ វា
 សន្ទារម្មណាំ វា ចិត្ត ... មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី មានសំឡេងជាអារម្មណ៍ក្តី ។
 ដែលបុគ្គលបូជាហើយ អធិប្បាយថា គួរបូជា ដោយន័យជាដើមថា សេក្កា
 ធម្មា អសេក្កា ធម្មា ពួកធម៌ជារបស់សេក្ខបុគ្គល ពួកធម៌ជារបស់អសេក្ខ-
 បុគ្គល លោកុត្តរា ធម្មា ពួកធម៌ជាលោកុត្តរ ។ ឈ្មោះថា ជាធម៌ដែល
 បណ្ឌិតកំណត់សម្រេចខ្លះ ព្រោះជាធម៌ដែលលោកកំណត់តាមសភាវៈ ដោយ
 ន័យជាដើមថា តស្មី សមយេ ធម្មេ ហោតិ វេទនា ហោតិ ផស្សៈកើត
 មានក្នុងសម័យនោះ វេទនាកើតមាន ។ សូម្បីធម៌ទាំងឡាយដ៏ក្រៃលែង ទ្រង់
 ត្រាស់ទុកដោយន័យជាដើមថា មហាគ្គតា ធម្មា អប្បមាលា ធម្មា ពួកធម៌
 ដល់នូវភាពជាធំ ពួកធម៌ប្រមាណមិនបាន អនុត្តរា ធម្មា ពួកធម៌មិនមាន
 ឧត្តរៈ។ ព្រោះហេតុនោះ ដើម្បីភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងអធិប្បាយនៃពាក្យអភិធម្ម
 នេះ ទើបខ្ញុំពោលគាថាប្រព័ន្ធនេះទុកថា

យំ ឯត្ថ វុឡិមន្តោ សលកុណា បូជិតា បរិច្ឆិទ្ធា
 វុត្តាធិកា ច ធម្មា អភិធម្មោ តេន អក្ការោ ។

ព្រះអភិធម្ម បណ្ឌិតពោលថា ព្រោះអភិធម្មនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 ត្រាស់ដល់ធម៌ដែលចម្រើន ១ ធម៌ដែលគួរកំណត់ដឹង ១ ធម៌ដែលគួរបូជា ១
 ធម៌ដែលកាត់សម្រេចទុក ១ និងធម៌ដ៏ក្រៃលែង ១ ។

ចំណែក បិដក សព្វណា ជាសព្វដែលមិនពិសេសក្នុងព្រះវិន័យ ព្រះ

សូត្រ និងព្រះអភិធម្មនេះ បិដក សព្វនោះ ដែលបណ្ឌិតទាំងឡាយដឹងអត្ថនៃ
បិដក ពោលថា

បិដកំ បិដកត្តវិទូ បរិយត្តិព្រាជនត្ថតោ អាហុ
តេន សមោធានេត្វា តយោបិ វិនយានយោ ព្រាយ្យា ។

បិដក ដោយអត្ថថា បរិយត្តិ និងកាជនៈ សព្វទាំង ៣ មានវិន័យជា
ដើម បណ្ឌិតគប្បីឲ្យប្រជុំចុះ ដោយ បិដក សព្វនោះហើយ ទើបជ្រាប ។

បិដកប្រៀបដូចកញ្ជី ឬ ល្អី

ពិតហើយ សូម្បីបរិយត្តិ លោកក៏ហៅថា បិដក ដូចពាក្យទាំងឡាយ
ជាដើមថា មា បិដកសម្បទានេន កុំប្រកាន់ជឿដោយការអាងក្បួនតម្រា ។
សូម្បីកាជនៈឯណានីមួយ ក៏លោកហៅថា បិដក ដូចពាក្យជាដើមថា អថ
បុរិសោ អាតច្ឆេយ្យ កុទ្ធាលបិដកំ អាទាយ កាលនោះបុរសម្នាក់កាន់ចប
និងកញ្ជីដើរមក ។ ព្រោះហេតុនោះ បណ្ឌិតទាំងឡាយដែលដឹងអត្ថនៃបិដក
ពោលថា បិដក ដោយអត្ថថា បរិយត្តិ និងកាជនៈ ។

ឥឡូវនេះ គប្បីជ្រាបអត្ថនៃបាទគាថាថា តេន សមោធានេត្វា តយោបិ
វិនយានយោ ព្រាយ្យា ដោយន័យយ៉ាងនេះ សូម្បីសព្វទាំង ៣ មានវិន័យជា
ដើមនោះ ដែលបណ្ឌិតគប្បីសង្ខេបចូលជាសមាសជាមួយនឹងបិដកសព្វ ដែល
មានអត្ថ ២ យ៉ាងនោះហើយ គប្បីជ្រាបយ៉ាងនេះថា វិន័យនោះផង ឈ្មោះថា
បិដកផង ព្រោះជាបរិយត្តិ និងព្រោះជាកាជនៈនៃអត្ថនោះៗ ហេតុនោះ ទើប
ឈ្មោះថា វិនយបិដក សុត្តៈផង ឈ្មោះថា បិដកផង ដោយន័យតាមដែល

ពោលហើយនោះឯង ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា សុត្តន្តបិដក អភិធម្មនោះផង
 ឈ្មោះថា បិដកផង ដោយន័យតាមដែលពោលហើយនោះឯង ហេតុនោះ
 ទើបឈ្មោះថា អភិធម្មបិដក ។ កាលប្រាប់យ៉ាងនេះហើយ ដើម្បីភាពជាអ្នក
 ឈ្លាសដោយប្រការផ្សេងៗ ក្នុងបិដកទាំងនោះទៀត ដូចគាថានេះថា

បណ្ឌិតគប្បីសម្តែងសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃទេសនា សាសនា កថា សិក្ខា
 បហាន គម្ពីរភាពក្នុងបិដកទាំងនោះ តាមសមគួរ កិក្ខុរមែងដល់នូវភាពផ្សេង
 គ្នានៃបរិយត្តិក្តី សម្បត្តិ និងវិបត្តិក្តីឯណា ក្នុងបិដកណា មានវិន័យបិដកជា
 ដើម ដោយប្រការណា បណ្ឌិតគប្បីប្រកាសភាពផ្សេងគ្នានៃបរិយត្តិជាដើម
 ទាំងអស់នោះ ដោយប្រការនោះ ។

វាចាជាគ្រឿងសម្តែង និងវាចាជាគ្រឿងប្រកាសក្នុងបិដកទាំង ៣ នោះ
 ដូចតទៅនេះថា

ពិតហើយ បិដកទាំង ៣ នេះ លោកហៅថា អាណាទេសនា វេហារ-
 ទេសនា បរមត្តទេសនា និងយថាបរាធសាសនៈ យថានុលោមសាសនៈ
 យថាធម្មសាសនៈ សំរវាសំរវកថា ទិដ្ឋិវិនិវេជ្ជនកថា និងនាមរូបបរិច្ឆេទកថា
 តាមលំដាប់ ។ ពិតហើយ បណ្ឌិតបិដកទាំង ៣ នោះ វិន័យបិដក លោក
 ឲ្យឈ្មោះថា អាណាទេសនា ព្រោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ជាបុគ្គលគួរដល់
 អាណា ទ្រង់សម្តែងទុកជាបិដក ច្រើនដោយអាណា សុត្តន្តបិដក លោកឲ្យ
 ឈ្មោះថា វេហារទេសនា ព្រោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ជាបុគ្គលឈ្លាសក្នុង
 វេហារ ទ្រង់សម្តែងទុកជាបិដក ច្រើនដោយវេហារ អភិធម្មបិដក លោកឲ្យ

ឈ្មោះថា បរមត្ថទេសនា ព្រោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ឈ្លាសក្នុងបរមត្ថ ទ្រង់សម្តែងទុកជាបិដក ច្រើនដោយបរមត្ថ ។ ម្យ៉ាងទៀត បឋមបិដក លោក ឲ្យឈ្មោះថា យថាបរាធសាសនៈ ព្រោះសត្វទាំងឡាយដែលជាបុគ្គលធ្វើខុស ច្រើននោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រៀនប្រដៅតាមកំហុសក្នុងបិដកនេះ ។ បិដកទី ២ លោកឲ្យឈ្មោះថា យថានុលោមសាសនៈ ព្រោះសត្វទាំងឡាយ ដែលមានអធ្យាស្រ័យ អនុស័យ ចរិយា និងអធិមុត្តិ មិនមែនដូចគ្នា ព្រះដ៏ មានព្រះភាគទ្រង់ទូន្មានតាមសមគួរក្នុងបិដកនេះ បិដកទី ៣ លោកឲ្យឈ្មោះថា យថាធម្មសាសនៈ ព្រោះសត្វទាំងឡាយ ជាបុគ្គលមានការសម្គាល់ក្នុងវត្ថុដែល ត្រឹមតែជាគំនរធម៌ ថាអញ ថារបស់អញ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ទូន្មានតាម ធម៌ក្នុងបិដកនេះ ។ ម្យ៉ាងទៀត បិដកដំបូង លោកឲ្យឈ្មោះថា សំវរាសំវរ- កថា ព្រោះការសង្រួមតូចធំ ដែលជាបដិបក្ខចំពោះការល្មើស ព្រះដ៏មានព្រះ ភាគទ្រង់ត្រាស់ទុកក្នុងបិដកនេះ បិដកទី ២ លោកឲ្យឈ្មោះថា ទិដ្ឋិវិនិវេជ្ជន- កថា ព្រោះការកម្ចាត់ទិដ្ឋិ ដែលជាបដិបក្ខចំពោះទិដ្ឋិ ៦២ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់ទុកក្នុងបិដកនេះ បិដកទី ៣ លោកឲ្យឈ្មោះថា នាមរូបបរិច្ឆេទកថា ព្រោះការកំណត់នាមរូបដែលជាបដិបក្ខចំពោះកិលេស មានរាគៈជាដើម ព្រះដ៏ មានព្រះភាគត្រាស់ទុកក្នុងបិដកនេះ ។ ក្នុងបិដកទាំង ៣ នេះ បណ្ឌិតគប្បី ជ្រាបសិក្ខា ៣ បហាន ៣ គម្ពីរភាព ៤ ប្រការ ។ ពិតហើយ អធិសីលសិក្ខា លោកពោលទុកដោយពិសេសក្នុងព្រះវិនយបិដក អធិចិត្តសិក្ខា លោកពោល ទុកពិសេសក្នុងព្រះសុត្តន្តបិដក អធិប្បញ្ញាសិក្ខា លោកពោលទុកដោយ

ពិសេស ក្នុងព្រះអភិធម្មបិដក ។ ម្យ៉ាងទៀត ការលះបង់វិធីក្នុងកិលេស លោកពោលទុកក្នុងវិនយបិដក ព្រោះសីលជាបដិបក្ខចំពោះការល្មើសនៃ កិលេសទាំងឡាយ ការលះបរិយុដ្ឋានកិលេស លោកពោលទុកក្នុងព្រះសុត្តន្ត- បិដក ព្រោះសមាធិជាបដិបក្ខចំពោះបរិយុដ្ឋានកិលេស ការលះអនុសយកិលេស លោកពោលទុកក្នុងអភិធម្មបិដក ព្រោះបញ្ញាជាបដិបក្ខចំពោះអនុសយកិលេស ម្យ៉ាងទៀត ការលះកិលេសទាំងឡាយដោយអង្គនោះៗ លោកពោលទុកក្នុង បិដកទី ១ ការលះដោយការសង្កត់ទុក និងជាសមុច្ឆេទ លោកពោលទុកក្នុង បិដកពីរក្រៅអំពីនេះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ការលះសង្កិលេស គឺទុច្ចរិត លោកពោល ទុកក្នុងបិដកទី ១ ការលះកិលេស គឺតណ្ហា និងទិដ្ឋិ លោកពោលទុកក្នុងបិដក ពីរក្រៅអំពីនេះ ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបពុទ្ធវចនៈមួយបែបៗ ជាគុណជាតជ្រាល ជ្រៅដោយធម៌ ដោយអត្ត ដោយទេសនា និងដោយបដិវេធទាំង ៤ យ៉ាង ក្នុងបិដកទាំងនេះ ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយ គម្ពីរភាព ៤ យ៉ាង

បណ្ឌិតម្ពីរភាពទាំង ៤ នោះ ព្រះបាលីឈ្មោះថា ធម៌ ។ សេចក្តីនៃព្រះ បាលីនោះឯង ឈ្មោះថា អត្ត ។ ការសម្តែងព្រះបាលីដែលកំណត់ទុកដោយ ចិត្តនោះ ឈ្មោះថា ទេសនា ។ ការចាក់ធ្លុះនូវព្រះបាលី និងអត្តនៃព្រះបាលី តាមសេចក្តីពិត ឈ្មោះថា បដិវេធិ ។ ក៏ព្រោះក្នុងបិដកទាំង ៣ នេះ ធម៌ អត្ត ទេសនា និងបដិវេធិទាំងនេះ ដែលបុគ្គលមានបញ្ញាថោកថយទាំងឡាយ ចាក់ធ្លុះបានលំបាក និងមានទីតាំងអាស្រ័យដែលពួកបុគ្គលនោះ មិនគប្បីបាន

ដូចមហាសមុទ្រដែលសត្វទាំងឡាយ មានទន្សាយជាដើមប្រមាណបានលំបាក
ព្រោះដូច្នោះ ទើបរាប់ថាជាគុណជាតិជ្រាលជ្រៅ ។ ឯបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបគម្ពីរ-
ភាពទាំង ៤ ក្នុងបិដកទាំង ៣ នេះ ក្នុងបិដកនីមួយៗដោយប្រការដូច្នោះ ។

អធិប្បាយគម្ពីរភាពន័យម្យ៉ាងទៀត

ម្យ៉ាងទៀត ហេតុ ឈ្មោះថា ធម៌ សមដូចព្រះតម្រាស់ដែលព្រះដ៏មាន
ព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ខេតុម្ហិ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ពិទា ការដឹងក្នុងហេតុ
ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ពិទា ។ ផលនៃហេតុ ឈ្មោះថា អត្ថ សមដូចព្រះតម្រាស់
ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ខេតុផលេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ពិទា
ការដឹងក្នុងផលនៃហេតុ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ពិទា ។ បញ្ញត្តិ អធិប្បាយថា
ការសន្ទនាធម៌តាមធម៌ ឈ្មោះថា ទេសនា ។ ការត្រាស់ដឹង ឈ្មោះថា
បដិវេធិ ។ បដិវេធិនោះ ទាំងលោកិយ និងលោកុត្តរ គឺការដឹង សង្រ្គោះចូល
ក្នុងធម៌តាមសមគួរដល់អត្ថ ក្នុងអត្ថតាមសមគួរដល់ធម៌ ក្នុងបញ្ញត្តិតាមសម
គួរដល់គន្លងនៃបញ្ញត្តិ ដោយវិស័យ និងដោយការមិនវង្វេង ។

ឥឡូវនេះ គួរជ្រាបគម្ពីរភាពទាំង ៤ ប្រការ ក្នុងបិដកទាំង ៣ នេះ ក្នុង
បិដកនីមួយៗ ព្រោះហេតុដែលធម្មជាតិ ឬអត្ថជាតិណាមួយក្តី អត្ថដែលព្រះដ៏
មានព្រះភាគគប្បីឲ្យជ្រាប រមែងជាអត្ថមានមុខចំពោះញាណរបស់អ្នកសិក្សា
ទាំងឡាយ ដោយប្រការណាមួយ ទេសនាដែលចុះបញ្ជាំងអត្ថនោះ ឲ្យភ្លឺច្បាស់
ដោយប្រការនោះៗ ក្តី បដិវេធិ គឺការចាក់ធ្លុះ មិនវិបតក្នុងធម៌ អត្ថ និង
ទេសនាក្តី ក្នុងបិដកទាំងនេះ ធម៌ អត្ថ ទេសនា និងបដិវេធិទាំងនេះ ដែល

បុគ្គលអ្នកមានបញ្ញាថោកថយទាំងឡាយ មិនមែនបុគ្គលមានកុសលសម្បារ
បានសន្សំទុក គប្បីពិចារណាជឹងបានលំបាក និងមានទីអាស្រ័យមិនបាន ដូច
មហាសមុទ្រដែលសត្វទាំងឡាយ មានទន្សាយជាដើមស្នង់បានលំបាក ដូច្នោះ
ដូចព្រះគាថានេះថា

ទេសនាសាសនកថា ភេទំ តេសុ យថារហំ
សិក្ខាបហានគម្ពីរ ការវត្តា បរិធិបយេ ។

បណ្ឌិតគប្បីសម្តែងសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃទេសនា សាសនា កថា សិក្ខា
បហាន គម្ពីរភាព ក្នុងបិដកទាំងនោះតាមសមគួរ ដូច្នោះ ដែលខ្ញុំពង្រីកសេចក្តី
ហើយដោយពាក្យត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ។ និងដូចព្រះគាថានេះថា

បរិយត្តិភេទំ សម្បត្តិ វិបត្តិព្វារិ យំ យហី
ចារុណាតិ យថា ភិក្ខុ តម្បិ សព្វំ វិការយេ ។

ភិក្ខុមែនដល់នូវសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃបរិយត្តិ សម្បត្តិ និងវិបត្តិក្នុងណា
ក្នុងបិដកណា មានវិនយបិដកជាដើម ដោយប្រការណា បណ្ឌិតគប្បីប្រកាស
ការផ្សេងគ្នានៃបរិយត្តិជាដើមទាំងឡាយនោះ ដោយប្រការនោះ ដូច្នោះ ។

បណ្ឌិតគប្បីឃើញការផ្សេងគ្នានៃបរិយត្តិ ៣ យ៉ាង ក្នុងបិដក ៣ ដូច្នោះ ។

បរិយត្តិ ៣ យ៉ាង

ពិតហើយ បរិយត្តិ ៣ គឺអលតទូបមបរិយត្តិ ១ និស្សរណត្ថបរិយត្តិ
១ ភណ្ឌាគារិយបរិយត្តិ ១ ក្នុងបរិយត្តិ ៣ នោះ បរិយត្តិណាដែលបុគ្គល
សិក្សាមិនល្អ គឺសិក្សាព្រោះហេតុ មានការប្រកួតប្រជែងជាដើម បរិយត្តិនេះ

ឈ្មោះថា បរិយត្តិប្រៀបដូចអាសិរពិស ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ទុក
 ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចបុរសអ្នកត្រូវការដោយពស់វែក ស្វែងរកពស់វែក
 ក៏ត្រាច់ទៅស្វែងរកពស់វែក បុរសនោះបានឃើញពស់វែក ១ យ៉ាងធំ ហើយ
 ក៏ចាប់ពស់វែកនោះត្រង់ខ្នង ឬក្នុង ពស់វែកនោះ ក៏ងាកមកចឹកបុរសនោះ
 ត្រង់ដៃ ឬដើមដៃ ឬអវយវៈតូចធំណាមួយ បុរសនោះក៏ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ ឬ
 ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខជិតតែនឹងស្លាប់ ព្រោះមានពស់វែកនោះជាហេតុ ដំណើរនោះ
 តើព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថា ពស់វែក បុរសនោះចាប់មិន
 ស្រួល ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មានមោឃបុរសពួកខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ រៀនធម៌
 គឺសុត្តៈ គេយ្យៈ វេយ្យាករណៈ គាថា ឧទានៈ ឥតិវុត្តកៈ ជាតកៈ អព្វត-
 ធម្មៈ វេទល្លៈ លុះមោឃបុរសទាំងនោះរៀនធម៌នោះហើយ មិនបានពិចារណា
 នូវសេចក្តីនៃធម៌ទាំងនោះដោយប្រាជ្ញា ធម៌ទាំងឡាយនោះ ដែលមោឃបុរស
 ទាំងនោះ មិនបានពិចារណានូវសេចក្តីដោយប្រាជ្ញាហើយ ក៏មិនប្រាកដច្បាស់
 ក្នុងចិត្ត មោឃបុរសទាំងនោះ រៀនធម៌ដោយមានបំណងតែខាងលើកទោសគេ
 ផង ដោយមានបំណងតែខាងដោះស្រាយនូវវាទៈ ដូច្នោះ ដូច្នោះផង កុលបុត្រ
 ទាំងឡាយរៀនធម៌ដើម្បីប្រយោជន៍ណា ពួកមោឃបុរសនោះ ក៏មិនបាននូវប្រ-
 យោជន៍នោះរបស់ធម៌នោះឡើយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ ដែលមោឃបុរសទាំង
 នោះរៀនមិនល្អហើយ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខ
 អស់កាលយូរអង្វែង ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះថា
 ធម៌ទាំងឡាយដែលមោឃបុរសរៀន មិនល្អហើយយ៉ាងនេះឯង ។

មួយទៀត បរិយត្តិដែលបុគ្គលរៀនល្អហើយ គឺប្រាថ្នានូវភាពបរិបូណ៌នៃ គុណ មានសីលក្ខន្ធជាដើមនោះឯង រៀនហើយ មិនរៀនព្រោះហេតុ មានការ ប្រកែកប្រណាំងជាដើម បរិយត្តិនេះ ឈ្មោះថា បរិយត្តិមានប្រយោជន៍ ដែល នឹងចេញចាកវដ្តៈ ដូចព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ទុកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសាសនានេះ មានកុលបុត្រត្រពួកខ្លះ រៀនធម៌ គឺសុត្តៈ គេយ្យៈ វេយ្យា- ករណៈ គាថា ឧទានៈ ឥតិវុត្តកៈ ជាតកៈ អព្ពត្តធម្មៈ វេទល្លៈ កុលបុត្រទាំង នោះ លុះរៀនធម៌នោះហើយ ក៏ពិចារណានូវសេចក្តីនៃធម៌ទាំងឡាយនោះដោយ ប្រាជ្ញា ធម៌ទាំងនោះ លុះកុលបុត្រទាំងនោះពិចារណានូវសេចក្តីដោយប្រាជ្ញា ហើយ ក៏ប្រាកដច្បាស់ក្នុងចិត្ត កុលបុត្រទាំងនោះ មិនមែនរៀនធម៌ដោយមាន បំណងតែខាងលើកទោសគេផង មិនមែនរៀនធម៌ដោយមានបំណងតែខាងដោះ ស្រាយវាទៈ ដូច្នោះ ដូច្នោះផង កុលបុត្រឯទៀត រៀនធម៌ដើម្បីប្រយោជន៍ណា កុលបុត្រទាំងនោះ ក៏បាននូវប្រយោជន៍នោះរបស់ធម៌នោះ ធម៌ទាំងនោះដែល កុលបុត្រត្រពួកនោះរៀនល្អហើយ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តី សុខអស់កាលយូរអង្វែង ដំណើរនោះព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះ ហេតុតែធម៌ទាំងឡាយដែលកុលបុត្រទាំងនោះបានរៀនដោយល្អ ដូច្នោះ ។

ចំណែកព្រះខ័ណ្ឌស្រព ដែលមានខន្ធកំណត់ដឹងហើយ មានកិលេស ដែលលះបង់ហើយ មានមគ្គដែលអប់រំល្អហើយ មានធម៌ដែលមិនកម្រើកចាក់ ធ្លុះហើយ មាននិរោធដែលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ រមែងរៀននូវបរិយត្តិណា ដើម្បីតាំងនៅនៃបវេណី ដើម្បីតាមរក្សានូវវិន្យបរិយត្តិ នេះឈ្មោះថា ភណ្ឌាតា-

រិយបរិយត្តិ ។

ភិក្ខុដែលបដិបត្តិល្អ

ក្នុងបិដក ៣ ចានដល់ល្អផ្សេងគ្នា

ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុដែលបដិបត្តិក្នុងព្រះវិន័យអាស្រ័យសីលសម្បត្តិ រមែងបានសម្រេចវិជ្ជា ៣ ព្រោះទ្រង់ត្រាស់ចែកប្រភេទវិជ្ជា ៣ ទាំងនោះ។ ឯងទុកក្នុងព្រះវិន័យនោះ ។ បុគ្គលអ្នកបដិបត្តិល្អក្នុងព្រះសូត្រ អាស្រ័យសមាធិសម្បត្តិ រមែងបានសម្រេចអភិញ្ញា ៦ ព្រោះអាស្រ័យការចែកប្រភេទអភិញ្ញាទាំង ៦ នោះ ទុកក្នុងព្រះសូត្រនោះ ។ បុគ្គលបដិបត្តិល្អក្នុងព្រះអភិធម្ម អាស្រ័យបញ្ញាសម្បត្តិ រមែងសម្រេចបដិសម្មិទា ៤ ព្រោះទ្រង់ត្រាស់ចែកប្រភេទបដិសម្មិទា ៤ នោះទុកក្នុងព្រះអភិធម្មនោះឯង ។ បុគ្គលបដិបត្តិល្អក្នុងបិដកទាំងនេះ រមែងសម្រេចសម្បត្តិផ្សេងគ្នា គឺវិជ្ជា ៣ អភិញ្ញា ៦ និងបដិសម្មិទា ៤ នេះតាមលំដាប់ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បុគ្គលអ្នកបដិបត្តិមិនល្អក្នុងបិដក ៣

ចានដល់អាក្រក់ផ្សេងគ្នា

ភិក្ខុបដិបត្តិមិនល្អក្នុងព្រះវិន័យ រមែងមានការសម្គាល់ថា មិនមានទោសក្នុងផស្សៈទាំងឡាយ មានការប៉ះពាល់នូវរូបជាឧបាទិទ្ធកជាដើម ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហាមហើយ ដោយភាពជាអាការស្មើគ្នានឹងការប៉ះពាល់វត្ថុ មានកម្រាល និងសំពត់ដណ្តប់ជាដើម ដែលមានសម្មស្សៈសុខ ដែល

ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់អនុញ្ញាតហើយ ។ សេចក្តីនេះ សមដូចពាក្យដែល
 អវិជ្ជកិក្ខុពោលថា ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគសម្តែងថា តែង
 ធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ មិនអាចធ្វើសេចក្តីអន្តរាយដល់អ្នក
 សេព ដោយប្រការណា ខ្ញុំដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគសម្តែង
 ហើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ដូច្នោះ ។ ភិក្ខុនោះ រមែងដល់នូវភាពជាបុគ្គល
 ទ្រុស្តសីល ព្រោះការបដិបត្តិមិនល្អនោះ ។

ភិក្ខុដែលបដិបត្តិមិនល្អក្នុងព្រះសូត្រ មិនដឹងនូវអធិប្បាយក្នុងព្រះបាលី
 ជាដើមថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល ៤ ពួកនេះ រមែងមាន ដូច្នោះ រមែង
 ប្រកាន់ខុស ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ឈ្មោះថា ពោលចង្កាច់
 តថាគតផង ឈ្មោះថា គាស់រំលើងនូវខ្លួនឯងផង ឈ្មោះថា ទទួលនូវបាប
 ដ៏ច្រើនផង ព្រោះអំពើដែលខ្លួនប្រកាន់អាក្រក់ ដូច្នោះ ភិក្ខុនោះ រមែងដល់នូវ
 ភាពជាអ្នកមានទិដ្ឋិខុស ព្រោះការប្រកាន់នោះ ។

ភិក្ខុដែលបដិបត្តិមិនល្អក្នុងព្រះអភិធម្ម ពិចារណាធម៌ជ្រៅហួសពេក
 រមែងគិតនូវរឿងដែលមិនគួរគិត រមែងដល់នូវការរាយមាយនៃចិត្ត ព្រោះគិត
 នូវរឿងដែលមិនគួរគិតនោះ ។ សេចក្តីនេះ សមដូចព្រះពុទ្ធវចនៈដែលត្រាស់
 ទុកថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អចិន្តេយ្យ ហេតុដែលមិនគួរគិតមាន ៤ ប្រការ
 ដែលបុគ្គលមិនគួរគិតទេ តែអ្នកណាគិត អ្នកនោះគប្បីបាននូវចំណែកនៃសេចក្តី
 ត្រួត និងសេចក្តីលំបាក ដូច្នោះ ។ ភិក្ខុបដិបត្តិមិនល្អក្នុងបិដក ៣ នេះ រមែង
 ដល់នូវវិបត្តិផ្សេង ៗ ដោយភាពជាបុគ្គលទ្រុស្តសីល ជាបុគ្គលមានមិច្ឆាទិដ្ឋិ

និងសេចក្តីរើរវាយចិត្តតាមលំដាប់ ដោយប្រការដូច្នោះ ដូចព្រះគាថានេះថា

បរិយត្តិកេធំ សម្បត្តិ វិបត្តិ ចាបិ យំ យហី

ចាបុណាតិ យថា ភិក្ខុ តម្បិ សតំ វិការវយេ ។

ភិក្ខុរមែងដល់នូវសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃបរិយត្តិក៏ សម្បត្តិ និងវិបត្តិក៏ យ៉ាងណា ក្នុងបិដកណា មានវិនយបិដកជាដើម ដោយប្រការណា បណ្ឌិតគប្បីប្រកាសសេចក្តីផ្សេងគ្នា នៃបរិយត្តិជាដើមទាំងអស់នោះ ដោយប្រការនោះ ដូច្នោះ ។

ការដែលខ្ញុំពង្រីកសេចក្តីហើយ ដោយពាក្យត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ។ បណ្ឌិតកាលជ្រាបបិដកដោយប្រការផ្សេងៗ យ៉ាងនោះហើយ ក៏គួរជ្រាបព្រះពុទ្ធវចនៈនោះថា មាន ៣ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃបិដកទាំងឡាយនោះ ។

ព្រះពុទ្ធវចនៈមាន ៥ និកាយ

ព្រះពុទ្ធវចនៈមាន ៥ ដោយអំណាចនៃនិកាយដូចម្តេច ពិតហើយ ពុទ្ធវចនៈទាំងអស់នោះឯង រមែងមាន ៥ ប្រភេទ គឺទីយនិកាយ មជ្ឈិមនិកាយ សំយុត្តនិកាយ អង្គត្តនិកាយ និងខុទ្ទកនិកាយ ។

ទីយនិកាយ ៣៤ សូត្រ

បណ្ណានិកាយទាំង ៥ នោះ ទីយនិកាយដូចម្តេច ព្រះសូត្រ ៣៤ មានព្រហ្មជាលសូត្រជាដើម សង្គ្រោះជា ៣ វគ្គ ឈ្មោះថា ទីយនិកាយ ។

និកាយណាមានព្រះសូត្រចំនួន ៣៤ សង្គ្រោះជា ៣ វគ្គ និកាយដំបូងនេះ អនុលោមតាមអត្ថ ឈ្មោះថា ទីយនិកាយ ។

ព្រោះអ្វី ទើបនិកាយនេះ លោកហៅថា ទីយនិកាយ ព្រោះជាទីប្រជុំ និង ជាទីរួមនៃព្រះសូត្រដែលមានខ្នាតវែងទាំងឡាយ ។ ពិតហើយ ទីប្រជុំ និងទីរួម លោកហៅថា និកាយ ឯក្នុង និកាយ សព្វ ជាសព្វប្រាប់ការប្រជុំ និងការ រួមនេះ មានឧទាហរណ៍ដែលជាសាធារណៈ ទាំងផ្លូវសាសនា ទាំងផ្លូវលោក យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វតិរច្ឆាននេះដ៏វិចិត្រយ៉ាងណា ចិត្ត ណាដែលវិចិត្រយ៉ាងនោះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនដែលឃើញសូម្បី នូវពួកធម៌មួយដទៃអំពីចិត្តនោះឡើយ គឺ ទោណិកនិកាយោ ពួកកណ្តៀវ ចិត្តល្អិតនិកាយោ ពួកសត្វល្អិតៗ ជាដើម ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបវចនត្តៈក្នុង សេចក្តីដែលនិកាយទាំង ៤ ដ៏សេស ឈ្មោះថា និកាយ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

មជ្ឈិមនិកាយមាន ១៥២ សូត្រ

មជ្ឈិមនិកាយដូចម្តេច ព្រះសូត្រ ១៥២ សូត្រ មានមូលបរិយាយសូត្រ ជាដើម សង្គ្រោះជា ១៥ វគ្គ មានខ្នាតកណ្តាល ឈ្មោះមជ្ឈិមនិកាយ ។

និកាយដែលមានសូត្រ ១៥២ ចែកជា ១៥ វគ្គ ឈ្មោះថា មជ្ឈិមនិកាយ ។

សំយុត្តនិកាយមាន ៧៧៦២ សូត្រ

សំយុត្តនិកាយដូចម្តេច ព្រះសូត្រ ៧៧៦២ សូត្រ មានឱយតរណសូត្រ ជាដើម តាំងនៅដោយអំណាចនៃសំយុត្ត មានទេវតាសំយុត្តជាដើម ឈ្មោះ សំយុត្តនិកាយ ។

និកាយដែលមានសូត្រ ៧៧៦២ ដែលរួមក្នុងពួកសំយុត្តនេះ ឈ្មោះ ថា សំយុត្តនិកាយ ។

អង្គត្រៃកាយមាន ៩៥៥៧ សូត្រ

អង្គត្រៃកាយដូចម្តេច ព្រះសូត្រ ៩៥៥៧ សូត្រ មានចិត្តបរិយោទាន-
សូត្រជាដើម ដែលតាំងនៅដោយអំណាចនៃអង្គមួយៗ និងច្រើនជាងមួយ
ឈ្មោះអង្គត្រៃកាយ ។

ក្នុងអង្គត្រៃកាយ រាប់ចំនួនព្រះសូត្របានដូច្នោះ គឺ ៩៥៥៧ សូត្រ ។

ខុទ្ទកនិកាយមាន ១៥ ប្រភេទ

ខុទ្ទកនិកាយដូចម្តេច វៀរនិកាយ ៤ ចេញ ព្រះពុទ្ធវចនៈដែលសល់ គឺ
វិនយបិដក ព្រះអភិធម្មបិដកទាំងអស់ និងព្រះបាលី ១៥ ប្រភេទ ដែល
សម្តែងទុកហើយខាងដើម មានខុទ្ទកបាវៈជាដើម ឈ្មោះខុទ្ទកនិកាយ ដោយ
ប្រការដូច្នោះ ។

វៀរនិកាយទាំង ៤ មានទីយនិកាយជាដើមនោះចេញ ព្រះពុទ្ធវចនៈដទៃ
ក្រៅអំពីនោះ បណ្ឌិតហៅថា ខុទ្ទកនិកាយដូច្នោះឯង ។

ព្រះពុទ្ធវចនៈមាន ៥ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃនិកាយដូចពណ៌នាមក
ដូច្នោះ ។

ពុទ្ធវចនៈមានអង្គ ៩

ព្រះពុទ្ធវចនៈមាន ៩ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃអង្គដូចម្តេច ពិតហើយ
ព្រះពុទ្ធវចនៈនេះ ទាំងអស់មាន ៩ ប្រភេទ គឺសុត្តៈ គេយ្យៈ វេយ្យាករណៈ
គាថា ឧទាន ឥតិវុត្តកៈ ជាតក អព្វតធម្ម វេទល្យ ។

អធិប្បាយ ព្រះពុទ្ធវចនៈមានអង្គ ៩

បណ្តាព្រះពុទ្ធវចនៈ ដែលមានអង្គ ៩ នោះ ឧកតោវិក័ង្គ និទ្ទេស
ខន្ធកៈ បរិវារ និងព្រះសូត្រ មានមង្គលសូត្រ រតនសូត្រ នាលកសូត្រ និង
តុវដកសូត្រជាដើម ក្នុងសុត្តនិបាត និងព្រះតថាគតវចនៈ ដែលមានឈ្មោះថា
សូត្រដទៃ គប្បីជ្រាបថា សុត្តៈ ។

ព្រះសូត្រ ដែលមានគាថាទាំងអស់ គប្បីជ្រាបថាជា គេយ្យៈ ។
សគាថកវគ្គទាំងអស់ក្នុងសំយុត្តនិកាយ គប្បីជ្រាបថាជាគេយ្យៈដោយពិសេស

ព្រះអភិធម្មបិដកទាំងអស់ ព្រះសូត្រដែលមិនមានគាថាលាយឡំ និង
ព្រះពុទ្ធវចនៈដទៃដែលមិនបានសង្រ្គោះចូលដោយអង្គ ៨ គប្បីជ្រាបថា ជា
វេយ្យាករណៈ ។

ធម្មបទ ថេរគាថា ថេរីគាថា និងគាថាសុទ្ធៗ ដែលមិនមានឈ្មោះថា
សូត្រ ក្នុងសុត្តនិបាត គប្បីជ្រាបថា ជាគាថា ព្រះសូត្រ ៨២ ដែលបដិសំយុត្ត
ដោយគាថា ដែលសម្រេចដោយសោមនស្សញ្ញាណ គប្បីជ្រាបថា ជាឧទាន ។

ព្រះសូត្រ ១១០ ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយន័យជាដើមថា វុត្តំ ហេតុ
ភគវតា សេចក្តីនេះ សមដូចព្រះតម្រាស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ទុក
ហើយ គប្បីជ្រាបថា ឥតិវុត្តកៈ ។

ជាតក ៥៥០ មានអបណ្ណកជាតកជាដើម គប្បីជ្រាបថា ជាតក ។

ព្រះសូត្រ ដែលបដិសំយុត្តដោយអច្ចរិយអព្ពតធម៌ទាំងអស់ ដែលប្រព្រឹត្ត
ទៅដោយន័យជាដើមថា

ចត្តារោមេ ភិក្ខុវេ អច្ចរិយា អព្ពតា ធម្មា អានន្ទេ ម្នាលភិក្ខុ

ទាំងឡាយ អច្ឆរិយអព្ពតធម៌ ៤ យ៉ាងនេះ រមែងមានក្នុងអានន្ទ គប្បីជ្រាបថា
ជា អព្ពតធម៌ ។

ព្រះសូត្រដែលមនុស្សជាដើមសួរហើយ បាននូវការចេះដឹង និងការ
ត្រេកអរទាំងអស់ មានចូឡវេទលូសូត្រ មហាវេទលូសូត្រ សម្មាទិដ្ឋិសូត្រ
សក្កប្បញ្ញសូត្រ សន្ធិរកាជនីយសូត្រ និងមហាបុណ្ណមសូត្រ គប្បីជ្រាប
ថាជា វេទលូ ។

ព្រះពុទ្ធវចនៈ មានអង្គ ៩ ដោយអំណាចនៃអង្គដូចពណ៌នាមក ដូច្នោះ។

ពុទ្ធវចនៈមាន ៨៤០០០ ព្រះធម្មក្ខន្ធទ

ព្រះពុទ្ធវចនៈមាន ៨៤០០០ ដោយអំណាចនៃធម្មក្ខន្ធដូចម្តេច ពិត
ហើយ ព្រះពុទ្ធវចនៈទាំងអស់នោះឯង មាន ៨៤០០០ ដោយអំណាចនៃព្រះ
ធម្មក្ខន្ធ ដែលព្រះអានន្ទត្រូវសម្តែងទុកហើយយ៉ាងនេះថា

សាសនធម៌ទាំងឡាយណា ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងហឫទ័យរបស់ខ្ញុំ
សាសនធម៌ទាំងឡាយនោះ មានចំនួន ៨៤០០០ ធម្មក្ខន្ធ ខ្ញុំបានរៀនអំពី
ព្រះពុទ្ធ ៨២០០០ ធម្មក្ខន្ធ អំពីពួកភិក្ខុ ២០០០ ធម្មក្ខន្ធ ដូច្នោះ ។

វិធីគណនារាប់ព្រះធម្មក្ខន្ធនីមួយៗ

បណ្តាធម្មក្ខន្ធ ៨៤០០០ នោះ ព្រះសូត្រដែលមានអនុសន្និ ១ ចាត់ជា
១ ធម្មក្ខន្ធ ។ ក្នុងព្រះសូត្រដែលមានអនុសន្និច្រើន រាប់ព្រះធម្មក្ខន្ធដោយ
អំណាចនៃអនុសន្និ ។ ក្នុងគាថាព័ន្ធទាំងឡាយ ពាក្យសួរបញ្ហា (១) ចាត់ជា

បឋមសមន្តប្បវាសាទិកា

១ ធម្មក្ខន្ធ ពាក្យវិសជ្ជនា (១) ចាត់ជា ១ ធម្មក្ខន្ធ ។

ក្នុងព្រះអភិធម្ម ការចែកតិកៈ ទុកៈ អំពើតិកៈ ទុកៈនីមួយៗ និងការ
ចែកវារចិត្ត ១ វារៈ ចាត់ជា ១ ព្រះធម្មក្ខន្ធ ។

ក្នុងព្រះវិន័យ មានវត្ថុ មានមាតិកា មានបទកោដនីយ មានអន្តរាបត្តិ
មានអាបត្តិ មានអនាបត្តិ មានកំណត់តិកៈ បណ្តាវត្ថុ មាតិកាជាដើមទាំងនោះ
ចំណែកនីមួយៗ គប្បីជ្រាបថា ជា ១ ធម្មក្ខន្ធ ។

ព្រះពុទ្ធវចនៈ មាន ៨៤០០០ ដោយអំណាចនៃព្រះធម្មក្ខន្ធ ដូចពណ៌នា
មក ដូច្នោះ ។

បឋមសង្គាយនាទ្រៀបចំពុទ្ធវចនៈទុកជាតួកា

ព្រះពុទ្ធវចនៈ ដោយន័យដូចពោលមកហើយនេះ ដោយការមិនផ្សេងគ្នា
មានតែ ១ ដោយអំណាចរស ដោយការផ្សេងគ្នា គឺដោយការចែកជា ២
យ៉ាង ដោយអំណាចធម៌ និងវិន័យជាដើម ដែលព្រះមហាថេរៈជាវសីគណៈ
មានព្រះមហាកស្សបជាប្រធាន កាលនឹងសង្គាយនា ទើបកំណត់ប្រភេទនេះ
មុន ហើយចងក្រងទុកថា នេះធម៌ នេះវិន័យ នេះបឋមពុទ្ធវចនៈ នេះមជ្ឈិម-
ពុទ្ធវចនៈ នេះបច្ច័មពុទ្ធវចនៈ នេះវិនយបិដក នេះសុត្តន្តបិដក នេះអភិធម្មបិដក
នេះទីយនិកាយ នេះមជ្ឈិមនិកាយ នេះសំយុត្តនិកាយ នេះអង្គត្តនិកាយ នេះ
ខុទ្ទកនិកាយ នេះអង្គ ៧ មានសុត្តៈជាដើម នេះព្រះធម្មក្ខន្ធ ៨៤០០០ ។

លោកចងក្រងប្រភេទតាមដែលពោលទុកហើយនេះតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ក៏
មិនមែន នៅមានកំណត់ប្រភេទដែលគួរសង្រ្គោះទុកដទៃៗ មានច្រើនប្រភេទ

មានឧទានសង្កហៈ វគ្គសង្កហៈ បេយ្យាលសង្កហៈ និបាតសង្កហៈ ដូចជា
ឯកនិបាត និងទុកនិបាតជាដើម សំយុត្តសង្កហៈ និងបណ្ណាសកសង្កហៈជា
ដើម ដែលប្រាកដនៅក្នុងព្រះត្រៃបិដក បានចងក្រង ៧ ខែទើបស្រេច ដោយ
ប្រការដូច្នោះ ។

ព្រះពុទ្ធសាសនាតាំងនៅទាន ៥០០០ ឆ្នាំ

ក្នុងវេលាចប់ការចងក្រងពុទ្ធវចនៈនោះ មហាប្រិចពីនេះ ហាក់ដូចជាកើត
សេចក្តីត្រេកអរ ឲ្យសាធុការថា ព្រះមហាកស្សបត្ថេរ ធ្វើសាសនារបស់ព្រះ
ទសពលនេះឲ្យអាចប្រព្រឹត្តទៅបានអស់កាលប្រមាណ ៥០០០ ព្រះវស្សា
ដូច្នោះ ក៏ញាប់ញ័រព្រួយខ្លាខ្លាជាអនេកប្បការ រហូតដល់ទឹកទ្រផែនដីជាទីបំផុត
និងភាពអស្ចារ្យទាំងឡាយជាច្រើន បានប្រាកដមានហើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សន្តិណាក្នុងលោក លោកហៅថា បញ្ចសតាសន្តិ ព្រោះព្រះធម្ម-
សង្គាហកត្ថេរ ៥០០ អង្គធ្វើ និងហៅថា ថេរិកាសន្តិ ព្រោះព្រះថេរៈទាំង-
ឡាយនោះធ្វើហើយ សន្តិទេវនេះ ឈ្មោះបឋមមហាសន្តិ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កាលមហាសន្តិទេវនេះកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ព្រះមហាកស្សបកាលនឹងសួរដល់
ព្រះវិន័យ(ជាមួយឧបាលិត្ថេរ) ទើបសួរដល់និទានដែលលោកពោលទុកក្នុង
ពាក្យនេះថា សួរដល់វត្ថុខ្លះ សួរដល់និទានខ្លះ សួរដល់បុគ្គលខ្លះ ដូច្នោះជាដើម
ដែលជាទីបំផុតនៃពាក្យជាដើមយ៉ាងនេះថា នៃអារុសោឧបាលី បឋមបុរាណិក
ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តហើយក្នុងទីណាជាដើម ពាក្យនិទាននោះ ព្រះ
ឧបាលិត្ថេរមានបំណងនឹងឲ្យពិស្តារតាំងអំពីដើមហើយពោលដល់បុគ្គលជាដើម

ដែលបញ្ញត្តិវិនយបិដក និងហេតុដែលបញ្ញត្តិនោះឯង ទើបពោលទុកហើយ ។

អធិប្បាយ ការផ្ដើមនៃនិទានវិន័យ

ពាក្យនិទាន (ផ្ដើមដោយពាក្យ) ថា តេន សមយេន ពុទ្ធា ភគវា វេរញ្ញាយំ វិហារតិ ជាដើម បណ្ឌិតគួរពោលទុកទាំងអស់ ព្រោះពាក្យផ្ដើមនេះ ព្រះឧបាលិត្តរពោលទុកយ៉ាងនេះ ។ ឯពាក្យផ្ដើមនោះ បណ្ឌិតគួរជ្រាបថា ព្រះឧបាលិត្តរពោលទុកហើយក្នុងកាលធ្វើមហាបឋមសង្គាយនា ។ ឯអត្ថនៃ បទនេះថា ពាក្យនេះបុគ្គលណាពោល និងពោលក្នុងកាលណាជាដើម ដែលខ្ញុំ ប្រកាសហើយដោយលំដាប់នៃពាក្យត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ។ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំនឹងវិសជ្ជនា ក្នុងបទថា ពោលទុកព្រោះហេតុដូចម្ដេចនេះតទៅ

ព្រោះព្រះឧបាលិត្តនេះ ត្រូវព្រះមហាកស្សបត្ថេរ សួរដល់និទានហើយ ដូច្នោះ ទើបលោកពោលនិទាននោះឲ្យពិស្តារហើយ តាំងអំពីខាងដើម ដោយ ប្រការដូច្នោះ ។ ពាក្យផ្ដើមនេះ បណ្ឌិតគួរជ្រាបថា ព្រះឧបាលិត្តរកាលពោល ក្នុងពេលធ្វើមហាបឋមសង្គាយនា បានពោលហើយព្រោះហេតុនេះ ដោយ ប្រការដូច្នោះ ឯអត្ថនៃបទមាតិកាទាំងនេះថា វុត្ថំ យេន យទា យស្មា ដូច្នោះ គឺខ្ញុំប្រកាសហើយដោយលំដាប់នៃពាក្យត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ។

ឥឡូវនេះ ដើម្បីប្រកាសអត្ថនៃបទមាតិកាទាំងនេះថា ធារិតំ យេន ចាកដំ យត្ថ បតិដ្ឋិតពោរមេតំ វុត្ថា វិធី ទើបបណ្ឌិតពោលពាក្យនេះទុក ។

ព្រះមហាថេរៈ មានព្រះឧបាលីជាដើម

នាំព្រះវិនយបិដកបន្តមក

សួរថា ព្រះវិនយបិដកនេះ មាននិទានប្រដាប់ដោយពាក្យជាដើមយ៉ាង
នេះថា តេន សមយេន ពុទ្ធា ភគវា វេរព្ធាយំ វិហរតិ ដូច្នោះ បុគ្គលណា
ទ្រទ្រង់ទុក បុគ្គលណានាំបន្តមក និងតាំងហើយក្នុងបុគ្គលណា ខ្ញុំនឹងឆ្លើយដូច
តទៅ

ព្រះវិនយបិដកនេះ ព្រះឧបាលិត្រូវទ្រទ្រង់ទុកចំពោះព្រះកត្តរបស់ព្រះ
ដ៏មានព្រះភាគជាខាងដើមមុនគេ ។ កាលព្រះតថាគតមិនទាន់បរិនិព្វាននោះឯង
ភិក្ខុច្រើនពាន់អង្គ ដែលបានអភិញ្ញា ៦ ផ្សេងៗ ជាដើម ទ្រទ្រង់ទុកអំពីព្រះ
ឧបាលិត្រូវនោះ កាលព្រះតថាគតបរិនិព្វានហើយ ព្រះធម្មសង្ឃាហកត្រូវទាំង-
ឡាយ មានព្រះមហាកស្សបជាប្រធាន ក៏ទ្រទ្រង់ចាំទុកតមក ។

បទមាតិកាថា កេណភជំ នេះ ខ្ញុំនឹងពោលតទៅ

ជាបឋមក្នុងជម្ពូទ្វីប ព្រះវិនយនោះ នាំបន្តមកដោយលំដាប់នៃអាចារ្យ
ចាប់ផ្តើមអំពីព្រះឧបាលិត្រូវ រហូតដល់សង្ឃាយនាលើកទី ៣ ។ ក្នុងជម្ពូទ្វីប
នោះ មានលំដាប់អាចារ្យដូចតទៅនេះ

ព្រះថេរៈ ៥ អង្គ គឺព្រះឧបាលី ១ ព្រះទាសកៈ ១ ព្រះសោណាកៈ ១
ព្រះសិគ្គវៈ ១ ព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្រូវ ១ ជាអ្នកមានជ័យជម្នះដ៏វិសេស
បាននាំព្រះវិនយមកដោយលំដាប់ មិនឲ្យដាច់ខ្សែក្នុងសិរិជម្ពូទ្វីប រហូតដល់
សង្ឃាយនាលើកទី ៣ ។

ព្រះឧបាលិក្ខេរវៀនព្រះវិនយបិដកអំពីតុទ្ធសម្មាក

សេចក្តីពិស្តារថា ព្រះឧបាលិក្ខេរវៀនយកវង្សបែបដែនបរេណីព្រះវិនយ ចំពោះព្រះកក្ក្រព្រះដ៏មានព្រះភាគ ហើយឲ្យតាំងនៅក្នុងហឫទ័យរបស់ភិក្ខុដ៏ ច្រើន ។ ពិតហើយ បណ្តាបុគ្គលអ្នកវៀនយកវិនយវង្សក្នុងសម្មាករបស់លោក នោះហើយ ដល់នូវភាពជាបុគ្គលឈ្នាស អង្គអាចក្នុងព្រះវិនយ បុគ្គលដែល ជាបុគ្គលជួន ព្រះសោតាបន្ន ព្រះសកទាគាមី និងព្រះអនាគាមី រាប់មិនអស់ ដែលជាព្រះខ័ណ្ឌស្រព មានចំនួន ១០០០ អង្គ ។

ព្រះទាសកត្ថេរវៀនព្រះវិនយបិដក

ចំណែកទាសកត្ថេរភិក្ខុ បានជាសទ្ធិវិហារិករបស់ព្រះឧបាលិក្ខេរនោះឯង លោកបានវៀនយក (ព្រះវិនយ) តអំពីព្រះឧបាលិក្ខេរ ហើយក៏បង្រៀនព្រះ វិនយ (ដល់ភិក្ខុជាច្រើន) យ៉ាងនោះ ។ បុគ្គលជាដើម វៀនយកក្នុងសម្មាក របស់ព្រះថេរនោះ ហើយដល់នូវភាពជាបុគ្គលឈ្នាស អង្គអាចក្នុងព្រះវិនយ រាប់មិនអស់ ដែលជាព្រះខ័ណ្ឌស្រព មានចំនួនដល់ទៅ ១០០០ អង្គ ។

ព្រះសោណាកត្ថេរវៀនព្រះវិនយបិដក

ចំណែកព្រះសោណាកត្ថេរ ជាសទ្ធិវិហារិករបស់ព្រះទាសកត្ថេរ ។ លោក ក៏វៀនយក (ព្រះវិនយ) បន្តអំពីព្រះទាសកត្ថេរ ដែលជាឧបជ្ឈាយវរបស់ខ្លួន ហើយក៏បង្រៀនព្រះវិនយ (ដល់ភិក្ខុដ៏ច្រើន) យ៉ាងនោះ ។ បុគ្គលជាដើម ដែលវៀនយក (ព្រះវិនយ) ក្នុងសម្មាករបស់ព្រះថេរនោះ ហើយដល់នូវ ភាពជាអ្នកឈ្នាសក្នុងព្រះវិនយរាប់មិនអស់ ដែលជាព្រះខ័ណ្ឌស្រព មាន

ចំនួនដល់ទៅ ១០០០ អង្គដូចគ្នា ។

ព្រះសិក្ខវត្ថុរវៀនព្រះវិនយបិដក

ចំណែកព្រះសិក្ខវត្ថុ ជាសទ្ធិវិហារិករបស់ព្រះសោណកត្តោ រៀនយក
 ព្រះវិនយក្នុងសម្មាភវរបស់ព្រះថេរៈ ហើយបានជាអ្នកទទួលធុរៈរបស់ព្រះអរ-
 ហន្ត ១០០០ ។ ម្យ៉ាងទៀត បុប្ផជន ព្រះសោតាបន្ន ព្រះសកទាគាមី និងព្រះ
 អនាគាមីក្តី ព្រះខ័ណ្ឌស្រពក្តី ដែលរៀនយក (ព្រះវិនយ) ក្នុងសម្មាភវព្រះ
 ថេរៈអង្គនោះ ហើយដល់នូវភាពជាបុគ្គលឈ្នាស អង្គអាចក្នុងព្រះវិនយ ក៏
 កំណត់មិនបានថា ប៉ុណ្ណោះរយ ឬប៉ុណ្ណោះពាន់ ។ បានឮថា វេលានោះ ក្នុង
 ជម្ពូទីបមានការប្រជុំភិក្ខុសន្លឹកសន្លាប់ ។ អានុភាពរបស់ព្រះមោគ្គលីបុត្ត-
 តិស្សត្ថោ នឹងមានប្រាកដច្បាស់ក្នុងតតិយសង្គាយនា (ខាងមុខ) ។ ព្រះ
 វិនយបិដកនេះ គប្បីជ្រាបជាបឋម ក្នុងជម្ពូទីបបន្តគ្នាមកដោយលំដាប់នៃអាចារ្យ
 នេះ រហូតដល់សង្គាយនាលើកទី ៣ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ទុតិយសង្គាយនា

ដើម្បីដឹងទុតិយសង្គាយនាឲ្យជាក់ច្បាស់ គួរជ្រាបលំដាប់ដូចតទៅនេះ ពិតហើយ ក្នុងកាលណា ព្រះថេរៈទាំង ៥០០ មានព្រះមហាកស្សបជាដើម ជាអ្នកមានអាសវៈអស់ហើយ មានបញ្ញាដ៏រុងរឿងទាំងនោះ កាលសង្គាយនា ព្រះសទ្ធម្ម និងញ៉ាំងព្រះសទ្ធម្មឲ្យរុងរឿងក្នុងទីទាំងពួងហើយ តាំងនៅរហូតដល់ ទីបំផុតនៃជីវិត មិនមានអាល័យ មានពូជអស់ហើយ តែងរលត់ទៅ ដូច ប្រទីបដែលរលត់ទៅ ដូច្នោះ ។

ភិក្ខុវដ្ឋីបុត្រសម្តែងវត្ថុ ១០ ប្រការ

ក្នុងកាលនោះ កាលទិវា និងរាត្រីកន្លងទៅដោយលំដាប់ ក្នុងកាលព្រះ ដ៏មានព្រះភាគបរិនិព្វានហើយ បាន ១០០ ឆ្នាំ ពួកភិក្ខុវដ្ឋីបុត្រ អ្នកវេសាលី សម្តែងវត្ថុ ១០ ប្រការទាំងនេះ ក្នុងក្រុងវេសាលី គឺ កប្បទិ សិទ្ធិលោណា- កប្បទិ ការកំណត់ដោយអំបិលក្នុងក្លាក្នុង (ដល់សមណៈ) កប្បទិ ទ្វង្គុលកប្បទិ ការកំណត់ដោយស្រមោលព្រះអាទិត្យជ្រៅទៅប្រមាណ ២ ធ្នាប់ គួរ កប្បទិ គាមន្តរកប្បទិ ការកំណត់ដោយចន្លោះស្រុកគួរ កប្បទិ អាវាសកប្បទិ ការកំណត់ដោយអាវាសគួរ កប្បទិ អនុមតិកប្បទិ ការ កំណត់ដោយអនុមតិគួរ កប្បទិ អាចិន្ធុកប្បទិ ការកំណត់ដោយអាចិន្ធុកប្ប (ប្រពៃណី) គួរ កប្បទិ អមថិតកប្បទិ ការកំណត់ដោយទឹកដោះដែល មិនទាន់ជូរគួរ កប្ប ជលោតី ទាតុំ ការជីកនូវសុរាយ៉ាងទន់ ដែលមិនទាន់

ដល់នូវភាពជាទឹកស្រវឹង ក៏គួរ កប្បតិ អនសកំ ឆិសីទនំ និសីទនៈដែល
មិនមានជាយក៏គួរ កប្បតិ ជាត្រូវបរជនំ មាស និងប្រាក់គួរ ។

ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមថា កាឡាសោក ជាឱរសរបស់ព្រះបាទសុស្គនាគ
ទ្រង់បានជាបក្ខពួករបស់ពួកភិក្ខុទាំងនោះហើយ ។

ព្រះយសត្ថេរដ៏ដ៏ភិក្ខុវដ្តិបុត្រសម្ព័ន្ធវត្ថ ១០

សម័យនោះឯង ព្រះយស្សកាកណ្ណកបុត្រត្រាច់ចារិកទៅក្នុងវដ្តជនបទ
បានឮថា ពួកវដ្តិបុត្រអ្នកក្រុងវេសាលីសម្ព័ន្ធវត្ថ ១០ ប្រការ ក្នុងក្រុងវេសាលី
ដូច្នោះ ទើបត្រិះរិះថា ប្រការដែលអញបានឮវិបត្តិនៃព្រះសាសនារបស់ព្រះ
ទេសពលហើយ នឹងគប្បីជាបុគ្គលមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយតិច មិនគួរដល់អញ
ឡើយ ឈ្លើយចុះ អាត្មាអញ នឹងញាំញីពួកអធម្មវាទីចេញ ហើយនឹងលើក
តម្កើងធម៌ ដូច្នោះ ទើបបានទៅតាមផ្លូវ ១ ក្នុងក្រុងវេសាលី ។

បានឮមកថា ព្រះយស្សកាកណ្ណកបុត្រ សម្រាកនៅត្រង់ក្នុងគារសាលា
ក្នុងព្រៃមហារីន ជិតក្រុងវេសាលីនោះ ។ សម័យនោះឯង ពួកភិក្ខុវដ្តិបុត្រអ្នក
ស្រុកវេសាលី ជាកំទឹកឲ្យពេញថាសសរិទ្ធហើយ តាំងទុកត្រង់កណ្តាលជំនុំ
សង្ឃ ក្នុងថ្ងៃឧបោសថនោះ ហើយបង្កកប្រកាសឧបោសកឧបោសិកា អ្នកក្រុង
វេសាលីដែលមកហើយយ៉ាងនេះថា អ្នកដ៏មានអាយុ លោកទាំងឡាយចូរថ្វាយ
រូបិយដល់សង្ឃ ១ កហាបណៈក៏បាន កន្លះកហាបណៈក៏បាន ១ បាទក៏បាន
១ មាសកៈក៏បាន កិច្ចរបស់សង្ឃដែលត្រូវធ្វើដោយបរិការនឹងមាន ដូច្នោះ ។

ពាក្យទាំងពួងគួរពោលរហូតដល់ពាក្យថា សង្ឃីតិវិន័យនេះ មានភិក្ខុ ៧

រយអង្គ មិនខ្វះ មិនលើស ព្រោះដូច្នោះ សង្កឹតិវិន័យនេះ ទើបលោកហៅថា សត្តសតិកា ។

ភិក្ខុមួយលានពីរសែនអង្គ ដែលព្រះយស្សកាកណ្ណកបុត្រដឹកនាំ បានប្រជុំគ្នាក្នុងសន្និបាតនេះ ។ វត្ថុទាំង ១០ ប្រការនោះ ព្រះវេរតៈជាអ្នកសួរ ព្រះសព្វកាមិត្តរជាអ្នកវិសជ្ជនាព្រះវិន័យ វិនិច្ឆ័យសម្រេចក្នុងកណ្តាលជំនុំភិក្ខុទាំងនោះ អធិករណ៍ ឈ្មោះថា រម្ងាប់ស្រេចហើយ ។

ជ្រើសរើសព្រះថេរៈចាន ៧០០ អង្គ ធ្វើទុតិយសង្គាយនា

ក្រោយមក ព្រះថេរៈទាំងឡាយប្រឹក្សាគ្នាថា ពួកយើងនឹងសង្គាយនាព្រះធម៌ និងព្រះវិន័យទៀត ដូច្នោះ ទើបបានជ្រើសរើសភិក្ខុ ៧០០ អង្គ ដែលជាអ្នកទ្រទ្រង់ព្រះត្រៃបិដក ជាអ្នកបាននូវបដិសម្មិទា ហើយអង្គុយប្រជុំគ្នាត្រង់វាលិកាវាម ជិតក្រុងវេសាលី ជម្រះមន្ទិលនៃព្រះសាសនាទាំងពួង បានសង្គាយនាព្រះធម៌ និងព្រះវិន័យទាំងអស់ ដោយអំណាចបិដក និកាយ អង្គ និងធម្មក្ខន្ធដដែលទៀត ដូចដែលព្រះមហាកស្សប្រត្តរសង្គាយនាហើយនោះឯង សង្កឹតិណាក្នុងលោក លោកហៅថា សត្តសង្កឹតិ ព្រោះព្រះថេរៈ ៧០០ អង្គ ធ្វើ និងហៅថា ទុតិយសង្កឹតិ ព្រោះប្រៀបធៀបនឹងសង្កឹតិដែលធ្វើមុន សង្កឹតិ នេះធ្វើ ៨ ខែទើបស្រេច ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ឯសង្កឹតិនេះ ព្រះថេរៈពួកណាចងក្រងទុកហើយ បណ្តាព្រះថេរៈទាំងនោះ ព្រះថេរៈដែលប្រាកដ គឺព្រះសព្វកាមី ១ ព្រះសាឡ្ហៈ ១ ព្រះវេរតៈ ១ ព្រះខុជ្ជសោភិតៈ ១ ព្រះយស ១ ព្រះសោណសម្មតៈ ១ ទាំងនេះជាសទ្ធិវិហារិករបស់ព្រះអានន្តត្ថេរ ធ្លាប់

ឃើញព្រះតថាគត ព្រះសុមនៈ ១ ព្រះវាសកគាមី ១ ពីរអង្គនេះ បណ្ឌិត
 គប្បីជ្រាបថា ជាសទ្ធិវិហារិករបស់ព្រះអនុរុទ្ធ ធ្លាប់ឃើញព្រះតថាគត ឯព្រះ
 ថេរៈទាំងឡាយដែលធ្វើសង្គាយនាលើកទី ២ គ្រប់ៗ អង្គ ជាបុគ្គលជាក់ចុះ
 នូវការហើយ មានកិច្ចសម្រេចហើយ មិនមានអាសវៈ ដូច្នោះឯង ។

ចប់ ទុតិយសង្កឹតិប្បណ្ណៈ

រឿងរ៉ាវមុនតតិយសង្គាយនា

ព្រះថេរៈទាំងឡាយនោះ កាលសង្គាយនាទុតិយសង្គតិយ៉ាងនេះហើយ ទើបរំពឹងមើលថា ក្នុងអនាគត ចម្រុងចម្រាសបែបនេះ នឹងកើតដល់ព្រះសាសនាឬទេហ្ន៎ ហើយបានដឹងហេតុថា ក្នុងឆ្នាំទី ១៨ បន្ទាប់អំពី ១០០ ឆ្នាំនេះទៅ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមថា ធម្មាសោកទ្រង់នឹងកើតក្នុងនគរបាដលីបុត្រ គ្រប់គ្រងរាជ្យសម្បត្តិក្នុងជម្ពូទ្វីបទាំងមូល ព្រះរាជាអង្គនេះ ទ្រង់ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយនឹងញ៉ាំងលោក និងសក្ការៈដ៏ច្រើនឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងកាលនោះ ពួកតិរិយជាអ្នកប្រាថ្នាលោក និងសក្ការៈ នឹងបួសក្នុងព្រះសាសនា ហើយសម្តែងទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ចម្រុងចម្រាសដ៏ធំនឹងកើតឡើងក្នុងសាសនា ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

តិស្សមហាព្រហ្មចុតិអំពីព្រហ្មលោក

សម័យនោះ ព្រះថេរៈទាំងនោះ មានបរិវិតក្នុងដួងច្រូចថា កាលចង្រៃនោះ កើតឡើងហើយ ពួកយើងនៅទាន់ដែរឬទេហ្ន៎ លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈទាំងអស់នោះឯងជ្រាបថា ខ្លួនជាអ្នកមិនទាន់ (ហេតុការណ៍) ក្នុងពេលនោះ ទើបគិតថា នរណាហ្ន៎ នឹងជាអ្នកមានសមត្ថភាពឲ្យអធិករណ៍នោះស្ងប់រម្ងាប់បាន ហើយបានប្រមើលមើលមនុស្សលោក និងទេវលោកជាន់កាមាវចរទាំងអស់ ក៏មិនបានឃើញបុគ្គលណា បានឃើញតែមហាព្រហ្មឈ្មោះ តិស្សៈក្នុងព្រហ្មលោក ដែលមានអាយុជិតអស់ហើយ បានអប់រំបន្តមគ្គដើម្បីកើតក្នុងព្រហ្មលោកជាន់លើជាបន្ត ។ ព្រះថេរៈទាំងឡាយនោះ កាលឃើញដូច្នោះហើយ ទើបមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា ប្រសិនបើពួកយើង គប្បី

ធ្វើសេចក្តីឧស្សាហ៍ ដើម្បីឲ្យព្រហ្មនោះ កើតក្នុងមនុស្សលោកសោត ព្រហ្ម
 នោះនឹងបដិសន្ធិក្នុងផ្ទះ របស់មោគ្គលីព្រាហ្មណ៍ពិតប្រាកដ ហើយបន្តអំពី
 នោះ ក៏នឹងត្រូវល្អនៃលោមដោយមន្ត ហើយចេញបួស កាលតិស្សកុមារនោះ
 បួសហើយ សិក្សាព្រះពុទ្ធវចនៈទាំងអស់ ជាអ្នកបានសម្រេចបដិសម្មិទា នឹង
 ញាំញីពួកតិរិយ វិនិច្ឆ័យអធិករណ៍នោះ ស្រោចស្រង់ព្រះសាសនាមិនខាន ។

ព្រះថេរៈទាំងឡាយនិមន្តទៅអាណាធនាតិស្សមហាព្រហ្ម

ព្រះថេរៈទាំងនោះ ទៅកាន់ព្រហ្មលោក ហើយបានពោលពាក្យនេះជា
 មួយតិស្សមហាព្រហ្មថា នែសម្លាញ់អ្នកនិទុក្ខ ក្នុងឆ្នាំទី ១៨ បន្ទាប់អំពី ១
 រយឆ្នាំនេះទៅ ចម្រងចម្រាស់យ៉ាងធំនឹងកើតឡើងក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយ
 ពួកខ្ញុំបានរំពឹងមើលមនុស្សលោក និងទេវលោកជាន់កាមាវចរទាំងអស់ ក៏
 មិនបានឃើញបុគ្គលណា ជាអ្នកមានសមត្ថភាពដើម្បីនឹងលើកស្ទួយព្រះ-
 សាសនាបាន លុះរំពឹងមើលក្នុងព្រហ្មលោក ទើបបានឃើញលោកដ៏ចម្រើន
 ដូច្នោះ ពួកខ្ញុំសុំឱ្យកាស នែលោកសប្បុរស សូមលោកឲ្យប្តេជ្ញា (ដល់ពួក
 ខ្ញុំ) ដើម្បីកើតក្នុងមនុស្សលោក ហើយស្រោចស្រង់ព្រះសាសនារបស់ព្រះ
 ទេសពលចុះ ។

កាលព្រះថេរៈទាំងឡាយ អាណាធនាយ៉ាងនោះហើយ ទើបមហាព្រហ្ម
 ត្រិះរិះថា បានឮថា អាត្មាអញ ជាអ្នកអាចដើម្បីជម្រះភាពចម្រងចម្រាស់
 ដែលនឹងកើតក្នុងសាសនា ហើយលើកស្ទួយព្រះសាសនា ដូច្នោះហើយ ជា
 អ្នកត្រេកអរដ៏ក្រៃលែង បានឲ្យពាក្យប្តេជ្ញាថា សាធ្ម ។ ព្រះថេរៈទាំងឡាយ

ពិចារណាកិច្ចដែលគួរធ្វើនោះក្នុងព្រហ្មលោកស្រេចហើយ ក៏នាំគ្នាត្រឡប់
វិញ ។

ព្រះថេរៈទាំងឡាយដាក់ទណ្ឌកម្មដល់ព្រះថេរៈពីរអង្គ

សម័យនោះឯង ព្រះថេរៈពីរអង្គ គឺ សិគ្គវត្តោ និង ចណ្ណវដ្ឋិតោ
ដែលនៅជាន់រះនៅឡើយ ។ ព្រះថេរៈទាំងនោះ ជាកិក្ខុកំលោះ ទ្រទ្រង់ព្រះ
ត្រៃបិដក ដល់នូវត្រើយបដិសម្ភិទា អស់អាសវៈហើយ ជាសទ្ធិវិហារិករបស់
ព្រះសោណាកៈ ។ ព្រះថេរៈទាំងពីរអង្គនោះ មិនបានមកចូលរួមរម្ងាប់អធិ-
ករណ៍នោះ ។ ទើបព្រះថេរៈទាំងឡាយ ពោលថា នៃអារុសោ ពួកលោក
មិនបានជាអ្នករួមគិតរបស់ពួកយើង ក្នុងអធិករណ៍នេះឡើយ ព្រោះហេតុ
នោះ ទណ្ឌកម្មនេះចូរមានដល់ពួកលោក គឺមហាព្រហ្មឈ្មោះតិស្សៈ នឹងបដិ-
សន្ធិក្នុងផ្ទះរបស់មោគ្គលីព្រាហ្មណ៍ បណ្តាលោកទាំងពីរ មួយអង្គត្រូវដឹកនាំ
តិស្សមហាព្រហ្មនោះមកបួស មួយអង្គទៀត ចូរបង្រៀនព្រះពុទ្ធវចនៈ ដូច្នោះ។

ព្រះថេរៈគ្រប់អង្គនោះ មានព្រះសព្វកាមីជាដើម ជាអ្នកមានប្ញទ្ធិច្រើន
រុងរឿងហើយក្នុងលោក តាំងនៅរហូតអស់អាយុ ហើយក៏បរិនិព្វាន ដូចគំនរ
ភ្លើងធំ ដែលភ្លឺរន្ទាលប្រាលឆ្កៅ រលត់ទៅហើយ ដូច្នោះ ព្រះថេរៈដែលមាន
ឈ្មោះទាំងនោះ ជាអ្នកអស់អាសវៈហើយ ដល់នូវភាពជំនាញ បែកឆ្ងាយ
ក្នុងបដិសម្ភិទា កាលធ្វើទុតិយសង្គាយនាជម្រះព្រះសាសនាឲ្យបរិសុទ្ធ ធ្វើ
ហេតុដើម្បីសេចក្តីចម្រើននៃព្រះសទ្ធិម្ម ក្នុងអនាគតហើយ ក៏ចូលដល់នូវ
អំណាចនៃអនិច្ចតាធម៌ ធីរជនជ្រាបភាពដែលសង្ខារជារបស់មិនទៀង ជា

បឋមសមន្តប្បកាសាទិកា

៨៨

របស់លាមក ឈានកន្លងបានដោយកម្រយ៉ាងនេះហើយ ក៏គួរប្រឹងប្រែង
ព្យាយាម ដើម្បីធ្វើឲ្យសម្រេចនូវអមតបទ ដែលជាបទទៀង ស្ថិតស្ថេរ
ដូច្នោះឯង ។

ពណ៌នាទុតិយសន្តីតិ ចប់ហើយដោយប្រការទាំងពួង
ដោយលំដាប់នៃពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ

តតិយសង្គាយនា

តិស្សមហាព្រហ្មកើតក្នុងមនុស្សលោក

តិស្សមហាព្រហ្មនោះឯង ឃ្នាតចាកព្រហ្មលោកហើយ បានបដិសន្ធិក្នុង ផ្ទះរបស់មោគ្គលីព្រាហ្មណ៍ ចំណែកព្រះសិក្កវត្តោ ចាប់តាំងអំពីតិស្សមហា- ព្រហ្មនោះបដិសន្ធិ ក៏ចូលទៅបិណ្ឌបាតក្នុងផ្ទះរបស់ព្រាហ្មណ៍រហូត ៧ ឆ្នាំ ។ ក្នុងរយៈពេលនេះ សូម្បីមួយថ្ងៃ លោកក៏មិនដែលបានបបរត្រឹមតែមួយ ត្រឡោក ឬបាយត្រឹមតែមួយវែកឡើយ ។ ដោយកន្លងទៅ ៧ ឆ្នាំ ក្នុង ថ្ងៃមួយ លោកបានត្រឹមតែពាក្យថា និមន្តទៅប្រោសសត្វខាងមុខចុះលោក ម្ចាស់ ។

ក្នុងថ្ងៃនោះឯង ព្រាហ្មណ៍បានធ្វើកិច្ចដែលគួរធ្វើខ្លះ ខាងក្រៅផ្ទះហើយ ដើរត្រឡប់មក ក៏ជួបព្រះថេរៈត្រង់ចំណែកនៃផ្លូវ ទើបសួរថា បព្វជិតដ៏ ចម្រើន លោកបានមកកាន់ផ្ទះរបស់ខ្ញុំហើយឬ ព្រះថេរៈឆ្លើយថា ចម្រើនពរ អាត្មាបានទៅហើយព្រាហ្មណ៍។ សួរថា លោកបានអ្វីខ្លះដែរឬ ព្រះថេរៈ ឆ្លើយថា ចម្រើនពរ បានព្រាហ្មណ៍ ព្រាហ្មណ៍នោះទៅដល់ផ្ទះហើយសួរថា នរណាបានឲ្យអ្វីដល់បព្វជិតនោះខ្លះឬ ពួកជនក្នុងផ្ទះឆ្លើយថា មិនបានឲ្យអ្វី ឡើយ ។

ក្នុងថ្ងៃទី ២ ព្រាហ្មណ៍នោះអង្គុយត្រង់ទ្វារផ្ទះនោះឯង ដោយគិតថា ថ្ងៃនេះ អញនឹងសង្កត់សង្កិនបព្វជិតនេះ ដោយការពោលកុហក ។ ក្នុងថ្ងៃទី ២ ព្រះថេរៈក៏ទៅដល់ទ្វារផ្ទះរបស់ព្រាហ្មណ៍ ។ ព្រាហ្មណ៍កាលឃើញព្រះ

ថេរៈ ក៏និយាយយ៉ាងនេះថា ម្សិលមិញ លោកមិនបានអ្វីពីផ្ទះរបស់ខ្ញុំឡើយ ក៏ប្រាប់ថាបាន ការពោលកុហក សមគួរដល់លោកឬ ។

ព្រះថេរៈពោលថា ចម្រើនពរ ព្រាហ្មណ៍ ក្នុងផ្ទះរបស់អ្នក អាត្មា មិនបានសូម្បីត្រឹមតែពាក្យនិយាយថា និមន្តទៅប្រោសសត្វខាងមុខចុះ ដូច្នោះ អស់កាល ៧ ឆ្នាំ ម្សិលមិញ បានត្រឹមតែពាក្យនិយាយថា និមន្តទៅប្រោស សត្វខាងមុខចុះ កាលបើដូច្នោះ ទើបអាត្មានិយាយយ៉ាងនេះ សំដៅយក បដិសណ្ឋារកិច្ចនោះឯង ។

ចំណែកព្រាហ្មណ៍គិតថា សមណៈនេះបានត្រឹមតែការបដិសណ្ឋារៈ ក៏ គង់សរសើរថា បាន (ប្រសិនបើ) បានរបស់ដែលគួរទំពា គួរបរិភោគ ឯណាមួយដទៃហើយ ហេតុអ្វី នឹងមិនសរសើរឬ ។ ព្រាហ្មណ៍ជ្រះថ្លាយ៉ាង នេះហើយ ទើបប្រាប់ឲ្យប្រគេនភិក្ខុមួយវែក និងសម្លដែលគួរដល់ភិក្ខុនោះ អំពីភត្តដែលគេរៀបចំទុកដើម្បីខ្លួន ហើយពិតថា លោកម្ចាស់នឹងបានភិក្ខុ យ៉ាងនេះរាល់ៗ ថ្ងៃ ដូច្នោះ ចាប់តាំងអំពីថ្ងៃរះឡើង ព្រាហ្មណ៍នោះបាន ឃើញ ការស្ងប់រៀបរយរបស់ព្រះថេរៈ ដែលចូលទៅ ក៏រីករិតតែជ្រះថ្លា ឡើង ហើយសូមពរព្រះថេរៈដើម្បីឲ្យធ្វើភត្តកិច្ចក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន អស់កាល ជានិច្ច ។ ព្រះថេរៈទទួលនិមន្តន៍ហើយ ក៏បានធ្វើភត្តកិច្ចរាល់ៗ ថ្ងៃ កាលនឹង ត្រឡប់ ក៏បានសម្តែងព្រះពុទ្ធវចនៈបន្តិចបន្តួច ទើបត្រឡប់ទៅ ។

ព្រះសិក្កវត្តរដ្ឋមទ្រាស្រ័យជាមួយនិស្សរមាណាត

មាណាតនោះឯង មានអាយុបាន ១៦ ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ក៏បានដល់នូវត្រើយ

នៃត្រៃវេទ ។ បុគ្គលដទៃណាមួយ នឹងអង្គុយ ឬដេកលើអាសនៈរបស់សត្វ
អ្នកបរិសុទ្ធ ដែលចុះមកអំពីព្រហ្មលោកមិនបាន ។ វេលាណាតិស្សមាណាត
នោះទៅផ្ទះរបស់អាចារ្យ ពេលនោះ ពួកអ្នកបម្រើក៏យកសំពត់សគ្របលើ
គ្រែ និងតាំងរបស់តិស្សមាណាតនោះសំយុងទុក ។ ព្រះថេរៈត្រិះរិះថា ឥឡូវ
នេះ ជាកាលដែលនឹងឲ្យមាណាតបួសបានហើយ អញក៏មកទីនេះយូរហើយ
ទាំងការនិយាយស្តីអ្វីៗ ជាមួយមាណាតក៏មិនបានកើតឡើង ឈ្លើយចុះ ឥឡូវ
នេះ ការនិយាយ (ជាមួយមាណាតនោះ) នឹងកើតឡើងបាន ព្រោះអាស្រ័យ
បល្ល័ង្ក (របស់តិស្សៈ) ដោយឧបាយយ៉ាងនេះ ទើបលោកទៅផ្ទះ (របស់
មាណាតនោះ) ហើយអធិដ្ឋានឲ្យអាសនៈណាមួយដទៃ ក្នុងផ្ទះនោះមិនប្រាកដ
រៀរលែងតែបល្ល័ង្ករបស់មាណាត ។ មនុស្សក្នុងផ្ទះរបស់ព្រាហ្មណ៍ឃើញព្រះ
ថេរៈហើយ កាលមិនឃើញអាសនៈណាមួយដទៃ ក៏បានក្រាលបល្ល័ង្ករបស់
មាណាតប្រគេនព្រះថេរៈ ព្រះថេរៈក៏អង្គុយលើបល្ល័ង្ក ចំណែកមាណាតក៏
ត្រឡប់មកអំពីផ្ទះរបស់អាចារ្យក្នុងខណៈនោះឯង ឃើញព្រះថេរៈអង្គុយលើ
បល្ល័ង្ករបស់ខ្លួន ក៏ខឹងក្រោធ ទើបពោលថា អ្នកណាឲ្យក្រាលបល្ល័ង្ករបស់ខ្ញុំ
ដល់សមណៈ ព្រះថេរៈធ្វើភក្តីកិច្ចស្រេចហើយ កាលមាណាតមានការប្រទូស្ត
ស្ងប់រម្ងាប់ហើយ ទើបបាននិយាយយ៉ាងនេះថា នៃមាណាត អ្នកចេះមន្តអ្វីខ្លះ
ឬ មាណាតឆ្លើយថា បពិត្របព្វជិតដ៏ចម្រើន ក្នុងពេលនេះ បើខ្ញុំមិនចេះមន្ត
អ្នកដទៃណាហ្ន៎ ទើបនឹងចេះបាន ដូច្នោះហើយ ក៏សួរព្រះថេរៈថា ចុះលោក
ម្ចាស់វិញ ចេះមន្តឬ ព្រះថេរៈពោលថា ចូរសួរចុះមាណាត អ្នកសួរហើយ

អាចនឹងដឹងបាន ។

សម័យនោះឯង មាណពបានសួរព្រះថេរៈក្នុងប្រស្នាដែលមានកំណូប (ដែលអាចកំបាំង) ដែលមាននៅក្នុងត្រៃវេទ ព្រមទាំងនិយណ្ឌុសាស្ត្រ កេដុកសាស្ត្រ ព្រមទាំងអក្ខរយ្យកេទ មានឥតិហាសជាគម្រប់ ៥ ដែលមាណពខ្លួនឯង ព្រមទាំងអាចារ្យរបស់ខ្លួន ក៏មិនឃើញន័យដោយខ្លួនឯង ។

ព្រះថេរៈ ជាធម្មតាក៏ជាអ្នកដល់នូវត្រើយនៃវេទ ហើយឥឡូវនេះ ក៏បានសម្រេចបដិសម្ពិទ្ធា ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនោះ ទើបមិនជាការធ្ងន់សម្រាប់លោក ដូច្នោះ ទើបលោកដោះស្រាយប្រស្នាទាំងនោះ ក្នុងខណៈនោះឯង ហើយបាននិយាយជាមួយមាណពថា នៃមាណពអ្នកសួរអាត្មាមកល្មមហើយ ពេលនេះ អាត្មាក៏នឹងសួរបញ្ហាមួយជាមួយអ្នក តើអ្នកព្យាករដល់អាត្មាបានទេ មាណពឆ្លើយថា បពិត្របព្វជិតដ៏ចម្រើន សូមសួរចុះ ខ្ញុំនឹងដោះស្រាយ ។

ទើបព្រះថេរៈ សួរបញ្ហានេះ ក្នុងចិត្តយមកៈថា ចិត្តរបស់បុគ្គលណា រមែងកើតឡើង រមែងមិនរលត់ ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ នឹងរលត់ នឹងមិនកើតឡើង ឬក៏ចិត្តរបស់បុគ្គលណា នឹងរលត់ នឹងមិនកើតឡើង ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ រមែងកើតឡើង រមែងមិនរលត់ ដូច្នោះ ។

មាណពមិនអាចនឹងកំណត់ (បញ្ហា) ទាំងខាងលើ ឬខាងក្រោមបាន ទើបសួរថា បពិត្របព្វជិតដ៏ចម្រើន នេះឈ្មោះមន្តអ្វី ព្រះថេរៈឆ្លើយថា នេះឈ្មោះពុទ្ធមន្ត ។ មាណពសួរថា លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់អាច

ឲ្យពុទ្ធមន្តនេះដល់ខ្ញុំបានទេ ព្រះថេរៈឆ្លើយថា អាចឲ្យដល់បុគ្គលដែលកាន់
យកភេទបព្វជ្ជាដូចអាត្មាប៉ុណ្ណោះ ។

បន្ទាប់អំពីនោះ មាណពចូលទៅរកមាតាបិតា ហើយពោលថា បព្វជិត
អង្គនេះ រមែងចេះពុទ្ធមន្ត ហើយក៏មិនបានឲ្យដល់បុគ្គលដែលមិនបានបួស
ក្នុងសម្មាភ័យរបស់លោក ខ្ញុំនឹងបួសក្នុងសម្មាភ័យរបស់លោក ហើយរៀនមន្ត
នោះ ។

សម័យនោះ មាតាបិតារបស់មាណពសម្គាល់ថា កូនរបស់អញ
បួសហើយ ចូររៀនមន្តចុះ កាលរៀនហើយ ក៏នឹងត្រឡប់មកផ្ទះ ដូច្នោះ
ទើបអនុញ្ញាតថា នៃកូនចូររៀនចុះ ។

ព្រះថេរៈប្រាប់កម្មដ្ឋាន គឺអាការ ៣២ មុនហើយ ឲ្យកុមារបព្វជ្ជា ។
តិស្សសាមណេរនោះ ធ្វើបរិកម្មក្នុងកម្មដ្ឋាននោះ អស់កាលមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏
តាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផល ។

ព្រះថេរៈបញ្ជូនតិស្សសាមណេរទៅ

លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈគិតថា សាមណេរតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផល
ហើយ ឥឡូវនេះ លោកមិនគួរនឹងឃ្នាតអំពីព្រះសាសនាឡើយ បើអញ
បង្រៀនកម្មដ្ឋានដល់លោក ឲ្យក្រែលែងឡើងទៅ លោកក៏នឹងគប្បីសម្រេច
ជាព្រះអរហន្ត នឹងគប្បីជាបុគ្គលមានសេចក្តីខ្ជល់ខ្ជាយតិច ដើម្បីនឹងរៀនព្រះ
ពុទ្ធវចនៈ ឥឡូវនេះ ក៏ជាវេលាដែលត្រូវបញ្ជូនលោកទៅកាន់សម្មាភ័យរបស់
ព្រះចណ្ឌវជ្ជត្រៃវ ។

លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈក៏និយាយនឹងសាមណេរនោះថា នៃសាមណេរ អ្នកចូរទៅកាន់សម្មាភ័រេបស័ព្វៈ រៀនយកព្រះពុទ្ធវចនៈចុះ ចូរសួរដល់ ការមិនមានរោគតាមពាក្យរបស់ខ្ញុំ និងចូរប្រាប់យ៉ាងនេះថា ឧបជ្ឈាយ៍ (របស់ ខ្ញុំ) បញ្ជូនខ្ញុំមកកាន់សម្មាភ័រេបស័ព្វៈ លោកម្ចាស់ បើលោកសួរថា ឧបជ្ឈាយ៍ របស់អ្នកឈ្មោះអ្វី គប្បីប្រាប់ថា ឈ្មោះសិគ្គវៈ កាលលោកសួរថា ខ្ញុំឈ្មោះ អ្វី គប្បីប្រាប់យ៉ាងនេះថា ឧបជ្ឈាយ៍របស់ខ្ញុំស្គាល់ឈ្មោះរបស់លោកម្ចាស់ ។

តិស្សសាមណេរទទួលថា សាធុ ហើយក្រាបថ្វាយបង្គំ ធ្វើប្រទក្សិណ ព្រះថេរៈហើយ ធ្វើដំណើរទៅកាន់សម្មាភ័រេបស័ព្វៈ ចណ្ណវជ្ជិត្តេរដោយលំដាប់ ថ្វាយបង្គំហើយ ឈរនៅនាចំណែកម្ខាង ។

ព្រះថេរៈសួរថា សាមណេរ អ្នកមកពីណា សាមណេរឆ្លើយថា ព្រះ ឧបជ្ឈាយ៍បញ្ជូនខ្ញុំមកកាន់សម្មាភ័រេបស័ព្វៈ លោកម្ចាស់ ព្រះថេរៈសួរថា ឧបជ្ឈាយ៍ របស់អ្នកឈ្មោះអ្វី សាមណេរឆ្លើយថា ឈ្មោះសិគ្គវៈត្រេរ ព្រះថេរៈសួរថា ចុះខ្ញុំឈ្មោះអ្វី សាមណេរឆ្លើយថា ឧបជ្ឈាយ៍របស់ខ្ញុំទើបស្គាល់ឈ្មោះរបស់ លោកម្ចាស់ ព្រះថេរៈប្រាប់ថា ចូររៀបចំទុកដាក់បាត្រ និងចីវរក្នុងឥឡូវនេះ ចុះ សាមណេរទទួលថា សាធុ ។

តិស្សសាមណេរបដិបត្តិកិច្ចវត្ថុ

សាមណេរទុកដាក់បាត្រ និងចីវរហើយ ក្នុងថ្ងៃស្អែកឡើង ក៏បោស សម្អាតបរិវេណ ហើយចូលទៅរៀបចំទឹកឆាន់ និងឈើស្ងួន់ទុក ។

ព្រះថេរៈ បោសសម្អាតទឹកនៃដៃដែលសាមណេរបោសហើយដដែល

ទៀត ចាក់ទឹកនោះចោល ហើយជងទឹកដទៃមកទុក ហើយនាំយកឈើស្កន់
នោះចេញទៅ ហើយកាន់យកឈើជម្រះធ្មេញដទៃ ។ ព្រះថេរៈធ្វើយ៉ាងនេះ
ដល់ទៅ ៧ ថ្ងៃ ក្នុងថ្ងៃទី ៧ ទើបសួរ (សាមណេរ) ដដែលទៀត ។
សាមណេរក៏ប្រាប់ដូចដើម ដែលបានពោលមកហើយក្នុងកាលមុននោះឯង ។

ព្រះថេរៈដឹងយ៉ាងច្បាស់ថា ព្រាហ្មណ៍ម្នាក់នេះ ជាអ្នកប្រដៅនាយហ្ន៎
ទើបសួរថា អ្នកមកដើម្បីបំណងដូចម្តេច សាមណេរប្រាប់ថា ដើម្បីបំណង
រៀនពុទ្ធវិចារៈ ព្រះថេរៈប្រាប់ថា អ្នកចូររៀនក្នុងកាលឥឡូវនេះចុះ ទើបផ្តើម
ឲ្យរៀនព្រះពុទ្ធវិចារៈ តាំងអំពីព្រលឹមនោះទៅ ។

តិស្សៈ ទាំងភាពដែលខ្លួនជាសាមណេរនោះឯង រៀនយកពុទ្ធវិចារៈ
ទាំងអស់ ព្រមទាំងអង្គកថា រៀរព្រះវិនយបិដក ។ ក្នុងពេលឧបសម្បទា
ហើយ មិនបានវស្សាឡើយ បានជា តិបិដកធុរៈ(ទ្រទ្រង់ព្រះត្រៃបិដក) ។
អាចារ្យ និងឧបជ្ឈរាយ៍ ប្រគល់ពុទ្ធវិចារៈទាំងអស់ទុកក្នុងដៃរបស់មោគ្គលី-
បុត្តតិស្សភិក្ខុហើយ តាំងនៅជរាបដល់អស់អាយុ ក៏បរិនិព្វាន ។

ឯព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្រូវចម្រើនកម្មដ្ឋានហើយ សម្រេចជាព្រះអរ-
ហន្ត ក្នុងសម័យក្រោយមក បង្រៀនព្រះធម៌ និងព្រះវិន័យដល់ភិក្ខុដ៏ច្រើន ។

រឿងអសោកមហារាជ

សម័យនោះឯង ព្រះបាទពិនុសារ មានព្រះរាជឱវស ១០១ អង្គ ព្រះ
បាទអសោកបញ្ជាឲ្យសម្រេចទោស គឺសម្លាប់ព្រះរាជឱវសទាំងនោះអស់គ្មាន
សល់ ទុកតែតិស្សភិក្ខុមារដែលរួមផ្ទៃមាតាជាមួយព្រះអង្គ ។ លោកកាលបញ្ជា

ឲ្យសម្រេចទោស ទ្រង់មិនទាន់បានអភិសេកឡើយ ទ្រង់គ្រងរាជ្យដល់ទៅ ៤ ឆ្នាំ លុះកន្លងទៅ បាន ៤ ឆ្នាំ ក្នុងឆ្នាំទី ១៨ បន្ទាប់អំពី ២០០ ឆ្នាំ គិតពីឆ្នាំ បរិនិព្វានរបស់ព្រះតថាគតមក ទើបទ្រង់ដល់នូវការអភិសេក ជាស្តេច ឯករាជ្យក្នុងជម្ពូទ្វីបទាំងមូល ។

ដោយអានភាពនៃការអភិសេករបស់ទ្រង់ រាជប្បទ្ធិទាំងឡាយនេះ បាន មកហើយ ។ ព្រះរាជអំណាចផ្សាយទៅខាងក្រោមមហាប្រិថពីប្រមាណមួយ យោជន៍ ក្នុងអាកាសខាងលើក៏ដូចគ្នា ។

ព្រះរាជាទ្រង់មានសទ្ធាកើតហើយក្នុងព្រះសាសនា ទ្រង់បាន (បែង ចែក) ទឹក ៨ ក្រុមអំពីទឹក ១៦ ក្រុម ដែលពួកទេវតានាំមកអំពីអនោតត្ថ- ស្រះ មួយថ្ងៃ ៨ អម្រែក ប្រគេនដល់ភិក្ខុសង្ឃ ប្រគេនដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលទ្រទ្រង់ព្រះត្រៃបិដកប្រមាណ ៦០ អង្គ (មួយថ្ងៃ) ២ ក្រុម ព្រះរាជ ទានដល់ព្រះនាងអសន្និមិត្តា ជាព្រះអគ្គមហេសី (មួយថ្ងៃ) ២ ក្រុម ព្រះរាជទានដល់ស្រ្តីរាជ្យទាំងឡាយ ១៦០០០ នាក់ (មួយថ្ងៃ) ២ ក្រុម ទ្រង់ប្រើប្រាស់ដោយខ្លួនឯង (មួយថ្ងៃ) ២ ក្រុម ។ កិច្ច គឺការជម្រះព្រះទន្ថ និងការជម្រះធ្មេញរាល់ៗ ថ្ងៃរបស់ព្រះរាជា ព្រះមហេសី និងរបស់ពួកស្រ្តី អ្នករាជ្យ ១៦០០០ នាក់ និងរបស់ភិក្ខុប្រមាណ ៦ ម៉ឺនអង្គ រមែងសម្រេច បានដោយឈើជម្រះធ្មេញ ឈ្មោះនាគលតាដែលទន់ល្អ ប្រកបដោយឱជារស ដែលមាននៅក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ដែលទេវតាទាំងឡាយនាំមកថ្វាយរាល់ៗ ថ្ងៃ នោះឯង ។

ម្យ៉ាងទៀត ទេវតាទាំងឡាយនាំផ្នែកនួតព្រៃ ដែលជាឱសថ សម្បែងដែល
 ជាឱសថ និងផ្លែស្វាយទុំ ដែលមានពណ៌ដូចមាស សម្បូរដោយក្លិន និងរស
 មកថ្វាយដល់ព្រះរាជាអង្គនោះ រាល់ៗថ្ងៃ ដូចគ្នា និងបាននាំព្រះកូសាស្សៀក
 ព្រះកូសាដណ្តប់ដែលមានពណ៌ ៥ សំពត់ជូតព្រះហស្ត ដែលមានពណ៌
 លឿង ហើយនាំទិព្វបានៈ គឺទឹកទិព្វអំពីស្រះឆទ្ធនមកថ្វាយរាល់ថ្ងៃយ៉ាងនោះ ។

ចំណែកស្តេចនាគទាំងឡាយ ក៏នាំគ្រឿងព្រះសុគន្ធសម្រាប់កក់ព្រះ
 សីសៈ ព្រះសុគន្ធសម្រាប់លាបព្រះវរកាយ សំពត់មានពណ៌ដូចផ្កាម្លិះដែល
 មិនបានត្បាញដោយអំបោះ ដើម្បីជាព្រះកូសាដណ្តប់ និងថ្នាំបន្តក់ភ្នែកដែល
 មានតម្លៃច្រើន ពីនាគពិភពមកថ្វាយដល់ព្រះរាជាអង្គនោះរាល់ៗ ថ្ងៃដូចគ្នា ។

សត្វសេកទាំងឡាយ ក៏នាំស្រូវសាលី ៩ ពាន់រទេះ ដែលដុះឯងក្នុង
 ស្រះឆទ្ធនោះឯង មកថ្វាយរាល់ៗ ថ្ងៃ ។ កណ្តុរទាំងឡាយ ក៏បន្ទិចស្រូវ
 ទាំងនោះឲ្យអស់សម្បូរ និងកន្ទក់ ។ អង្ករដែលបាក់ស្នូម្សីតែមួយគ្រាប់ក៏មិន
 មាន ។ អង្ករនេះឯង ដល់នូវភាពជាព្រះក្រយាស្វាយនៃព្រះរាជា ក្នុងទីគ្រប់
 កន្លែង ។ យុំទាំងឡាយ ក៏នាំទឹកយុំ ពួកខ្លាយុំ ក៏ពុះឧសក្នុងរោងចុងកៅ
 ពួកករិក ក៏ហើរមកស្រែកបញ្ចេញសូរសៀងយ៉ាងពីរោះ ធ្វើពលិកម្មថ្វាយ
 ដល់ព្រះរាជា ។

ព្រះចានអសោកច្រាប់កាឡនាគឡិង្គិភ្នំតជាព្រះពុទ្ធ

ព្រះរាជាទ្រង់ប្រកបដោយប្បទិទាំងនេះ ថ្ងៃមួយ ទ្រង់ប្រើសន្ទិលិកពន្ធ
 ដែលធ្វើដោយមាស ឲ្យទៅចងស្តេចនាគ ឈ្មោះថា កាឡៈ មានអាយុអស់

មួយកប្ប ដែលធ្លាប់បានឃើញរូបរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ៤ ព្រះអង្គ ឲ្យមក
 ឆ្ងាយរង្វលលើបល្ល័ង្កដែលមានតម្លៃច្រើន ខាងក្រោមស្មៅតូចត្រ ទ្រង់ធ្វើការ
 បូជាដោយផ្កាឈើដែលកើតក្នុងទឹក និងកើតលើគោក ច្រើនរយពណ៌ និង
 ដោយសុវណ្ណបុប្ផា ទ្រង់ហែហមដោយអ្នករាំ ១៦០០០ នាក់ ដែលប្រដាប់
 ហើយដោយអលង្ការទាំងពួងដោយជុំវិញ ត្រាស់ថា សូមលោកធ្វើព្រះរូប
 របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដែលទ្រទ្រង់នូវចក្រ គឺព្រះសទ្ធម្មដ៏ប្រសើរឲ្យវិលទៅ
 ទ្រទ្រង់នូវព្រះញាណ មិនមានទីបំផុត ឲ្យដល់នូវគន្លងនៃ ភ្នែករបស់ពួកខ្ញុំចុះ
 ដូច្នោះ ទ្រង់ទតរូបព្រះពុទ្ធដែលស្តេចនាគឈ្មោះកាឡ្យៈនោះនិម្មិតហើយ ប្រៀប
 បីដូចផ្ទៃទឹកដែលលម្អហើយ ដោយផ្កាឈូកក្រហម ផ្កាឧប្បល និងបុណ្ណរិក
 ដែលរិកស្តសស្តាយ ហាក់បីដូចលម្អមេឃ ដែលព្រោងព្រាយដោយភាព
 ចិញ្ចែងចិញ្ចាចឆ្ងៀលធ្ងន់នៃសំណាញ់រស្មីរបស់ហ្មឺនតារា ព្រោះភាពដែលព្រះ
 ពុទ្ធរូបនោះ ទ្រង់មានព្រះសិរីដោយមហាបុរិសលក្ខណៈ ៣២ ប្រការ លម្អ
 ហើយដោយអនុព្យញ្ជនៈ ៨០ ប្រការ ដែលកើតដោយអំណាចនៃបុណ្យ
 ដ៏ពណ្ណរាយពេញព្រះសិរីទាំងមូល រុងរឿងដោយព្រះកេតុមាលាដ៏ឆើតឆាយ
 ដែលប្រាសចាកមន្ទិលផ្សេងៗ បីដូចកំពូលភ្នំមាស ឆ្ងៀលធ្ងន់ដោយពន្លឺឥន្ទធនុ
 និងផ្នែកបន្ទោរ ដែលលម្អដោយពន្លឺប្រាក់ ហាក់បីដូចស្រូបយកនូវកែវភ្នែកនៃ
 គណៈមហាព្រហ្ម ទេវតា មនុស្ស នាគ និងពួកយក្ខទាំងឡាយ ព្រោះព្រះ
 ពុទ្ធរូបនោះ មានសភាពឆ្ងៀលធ្ងន់ដោយបណ្តាញនៃរស្មី ដែលផ្សាយចេញ
 មួយព្យាមដោយជុំវិញ មានរស្មីវិចិត្រដោយពណ៌ខៀវ លឿង ក្រហមជាដើម

ទ្រង់បានធ្វើការបូជា ដែលបានឈ្មោះថាបូជាដោយភ្នែក រហូត ៧ ថ្ងៃ ។

ព្រះរាជាមិនជ្រះថ្លាក្នុងអ្នកបួសក្រៅសាសនា

បានឮថា ព្រះរាជា កាលទ្រង់អភិសេកហើយ ទ្រង់បានរាប់អានលទ្ធិ
 ពាហិរធានៈ^១ អស់កាល ៣ ឆ្នាំនោះឯង ។ ក្នុងឆ្នាំទី ៤ ទើបទ្រង់ជ្រះថ្លា
 ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។ បានឮថា ព្រះបាទពិនុសារជាបិតារបស់ព្រះរាជាអង្គ
 នេះ ទ្រង់បានរាប់អានពួកព្រាហ្មណ៍ ទ្រង់បានរៀបចំនិច្ចកត្តទុកដល់ពួក
 ព្រាហ្មណ៍ ពួកបណ្ណវង្គៈ គឺអ្នកស្ងៀកពាក់ស និងបរិញ្ញាជកជាដើមដែលកាន់
 លទ្ធិធានៈ ដែលជារបស់ប្រចាំជាតិព្រាហ្មណ៍ មានប្រមាណ ៦ សែន
 នាក់ ។ សូម្បីព្រះបាទអសោក ក៏ទ្រង់ថ្វាយទានដែលព្រះជនក ឲ្យប្រព្រឹត្ត
 ទៅខាងក្នុងបុរីរបស់ព្រះអង្គយ៉ាងនោះដែរ ។ ថ្ងៃមួយ បានប្រថាប់ឈរត្រង់
 មាត់បង្អួច ទតឃើញពួកព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះកំពុងបរិភោគ (អាហារ) ដោយ
 មារយាទអាក្រក់ អំពីសេចក្តីស្ងប់រៀបរយ មិនមានការសង្រួមឥន្ទ្រិយផង មិន
 បានទទួលការអប់រំឥរិយាបថផង ទើបទ្រង់ត្រិះរិះថា ការដែលអញពិចារណា
 មុនហើយ ឲ្យទាន ដូច្នោះ ក្នុងស្រែបុណ្យដែលសម ទើបគួរ កាលទ្រង់ត្រិះរិះ
 យ៉ាងនេះហើយ ទើបត្រាស់ហៅពួកអមាត្យថា នែអ្នកទាំងឡាយ ពួកអ្នកបួនាំ
 សមណៈ និងព្រាហ្មណ៍រៀងៗ ខ្លួន ដែលអ្នកសន្មតថា ល្អ មកខាងក្នុងព្រះ
 រាជវាំង យើងនឹងថ្វាយទាន ។ ពួកអមាត្យទទួលព្រះរាជឱង្ការថា សាធុ

^១ ធានៈ គឺលទ្ធិដែលកាន់ខុស ឬមេលទ្ធិដែលកាន់ខុស ប្រែតាមរូបសព្វថា លទ្ធិអន្ទាក់ គឺអន្ទាក់ទាក់
 ចិត្តសត្វ មាន ២ គឺតណ្ហាធានៈ អន្ទាក់ គឺតណ្ហា ១ ទិដ្ឋិធានៈ អន្ទាក់ គឺទិដ្ឋិ ១ ។

ព្រះអង្គ ហើយក៏បាននាំអ្នកបួសក្រៅសាសនា មានបណ្ឌិត្តៈ បរិព្វាជក អាជីវក និងនិគ្រូនជាដើមនោះៗ មកហើយ ទូលថា បពិត្រព្រះអង្គ លោក ទាំងនេះជាព្រះអរហន្តរបស់ទូលបង្គំទាំងឡាយ ពេលនោះ ព្រះរាជាទ្រង់ប្រើ ឲ្យក្រាលអាសនៈទាំងខ្ពស់ និងទាបទុកខាងក្នុងព្រះរាជវាំង ហើយប្រាប់ថា អញ្ជើញសមណៈមកចុះ ទើបទ្រង់អញ្ជើញពួកអ្នកបួសដែលមកហើយថា អញ្ជើញអង្គុយលើអាសនៈដែលសមគួររៀងៗ ខ្លួនចុះ ដូច្នោះ ។ បណ្ឌិតអ្នក បួសទាំងនោះ ពួកខ្លះអង្គុយលើតាំងដែលមានបង្អែកដីប្រសើរ ពួកខ្លះក៏អង្គុយ លើតាំងបន្ទះក្តារ ។ ព្រះរាជាទតឃើញកិរិយាដែលអង្គុយនោះហើយក៏ទ្រង់ ជ្រាបបានថា អ្នកបួសទាំងនោះមិនមានធម៌ដែលជាសារៈខាងក្នុងឡើយ បាន ប្រគេនរបស់ដែលគួរទំពា គួរបរិភោគ ដែលគួរដល់អ្នកបួសទាំងនោះហើយ ទ្រង់ក៏បញ្ជូនត្រឡប់ទៅ ។

កាលវេលាកន្លងទៅយ៉ាងនោះ ថ្ងៃមួយ ព្រះបាទអសោកប្រថាប់ឈរ ត្រង់សីហបញ្ជារ បានទតឃើញនិគ្រោធសាមណេរ ដែលជាអ្នកទូន្មានខ្លួនល្អ ហើយមានឥន្ទ្រិយស្ងប់ សម្បូរដោយឥរិយាបថកំពុងដើរឆ្លងទៅ កាត់លាន ព្រះរាជវាំង ។

ប្រវត្តិនិគ្រោធសាមណេរ

សួរថា ឈ្មោះថា និគ្រោធនេះ គឺនរណា ឆ្លើយថា និគ្រោធនេះ ជា ឱរសរបស់សុមនរាជកុមារ ដែលជាព្រះជេដ្ឋោរសរបស់ព្រះបាទពិនុសារ ។ ក្នុងរឿងនោះ មានអនុបុព្វីកថាដូចតទៅនេះថា

បានឮមកថា ក្នុងកាលដែលព្រះបាទពិនិសារ (ដែលជាព្រះជនក)
 ទ្រង់ទុព្វលកាតនោះឯង (ទ្រង់ប្រឈួនធូន) អសោករាជកុមារ បានលះបង់
 រាជ្យសម្បត្តិក្នុងក្រុងខ្មែរដែលខ្លួនបានហើយ ទ្រង់ត្រឡប់មកដណ្តើមយក
 ព្រះនគរទាំងអស់ទុកក្នុងកណ្តាប់ដៃរបស់ខ្លួន ហើយបានចាប់សុមនរាជកុមារ
 ទុក ក្នុងថ្ងៃនោះឯង ព្រះទេវីឈ្មោះសុមនារបស់សុមនរាជកុមារ ទ្រង់ព្រះគភី
 ចាស់ខែហើយ ។ ព្រះនាងសុមនាទេវីនោះ ក្លែងកេរតែគេច ធ្វើដំណើរទៅ
 កាន់ស្រុកមនុស្សចណ្ឌាលមួយកន្លែង ក្នុងទីមិនឆ្ងាយ ព្រះនាងបានស្តាប់
 សំឡេងរបស់ទេវតាដែលស្ថិតនៅត្រង់ដើមជ្រៃមួយកន្លែង ក្នុងទីមិនឆ្ងាយអំពី
 ផ្ទះមេកូមិអ្នកចណ្ឌាល ដែលពោលជម្រាបថា បពិត្រព្រះនាងសុមនា សូម
 ព្រះនាងយាងចូលមកផ្លូវនេះចុះ ព្រះនាងក៏បានយាងចូលទៅជិតទេវតានោះ ។
 ទេវតាបាននិម្មិតសាលាមួយខ្លាំងដោយអានុភាពរបស់ខ្លួន ហើយបានថ្វាយថា
 សូមព្រះនាងប្រថាប់នៅត្រង់សាលានេះចុះ ។ ព្រះទេវីនោះបានយាងចូលទៅ
 កាន់សាលានោះហើយ ។ ក្នុងថ្ងៃដែលព្រះនាងយាងចូលទៅដល់នោះឯង ក៏
 ប្រសូតព្រះឱរស ។ ព្រោះហេតុដែលព្រះឱរសនោះ ដែលទេវតាអាស្រ័យ
 នៅត្រង់ដើមជ្រៃរក្សា ទើបព្រះនាងទេវីនោះ ទ្រង់ថ្វាយព្រះនាមថា និគ្រោធិ ។
 មេកូមិអ្នកស្រុកចណ្ឌាលបានសម្គាល់ព្រះទេវីនោះ ដូចជីតានៃចៅហ្វាយរបស់
 ខ្លួន តាំងអំពីថ្ងៃដែលខ្លួនបានជួប ទើបបានបដិបត្តិជាប្រចាំ ។ ព្រះរាជជីតា
 បានប្រថាប់នៅនាទីនោះអស់ ៧ ឆ្នាំ ។ ចំណែកនិគ្រោធិកុមារ ក៏មានជន្មាយុ
 បាន ៧ ឆ្នាំហើយ ។

ក្នុងកាលនោះ ព្រះថេរៈមួយអង្គ ឈ្មោះមហាវរុណត្ថេរ ជាព្រះអរហន្ត បានឃើញការដល់ព្រមនៃហេតុរបស់ទារក បានពិចារណាថា ឥឡូវនេះ កុមារមានអាយុបាន ៧ ឆ្នាំ ជាកាលសមគួរ ដែលនឹងឲ្យកុមារបួសបាន ទើបទូលព្រះរាជធីតាឲ្យជ្រាប ហើយឲ្យនិគ្រោធកុមារនោះបួស ។ ក្នុងពេល ការសក់ស្រេចនោះឯង និគ្រោធកុមារបានសម្រេចជាព្រះអរហន្ត ។ ថ្ងៃមួយ និគ្រោធសាមណេរនោះ ជម្រះរាងកាយអំពីព្រលឹម ធ្វើអាចរិយវត្ថុ និង ឧបជ្ឈាយវត្ថុស្រេចហើយ កាន់យកបាត្រ និងបីវរ គិតថា អញនឹងទៅកាន់ ផ្ទះរបស់ឧបាសិកាជាមាតា ហើយក៏ចេញទៅ ។ ឯនិវាសដ្ឋាននៃឧបាសិកាជា មាតារបស់និគ្រោធសាមណេរនោះ ត្រូវដើរចូលទៅកាន់ព្រះនគរតាមទ្វារទិស ខាងត្បូង ឆ្លងកាត់កណ្តាលព្រះនគរ ទៅចេញតាមផ្លូវទ្វារទិសខាងកើត ។ សម័យនោះឯង ព្រះបាទអសោកធម្មរាជ ទ្រង់ចង្រ្កមត្រង់មាត់បង្អួច បែរព្រះ កក្រែទៅទិសខាងកើត ។ ខណៈនោះឯង និគ្រោធសាមណេរ ជាអ្នកមាន ឥន្ទ្រិយស្ងប់ មានចិត្តស្ងប់ មានភ្នែកសម្លឹងប្រមាណមួយជួរនឹម ដើរទៅដល់ លានព្រះរាជវាំង ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំពោលទុកថា ថ្ងៃមួយ ព្រះបាទ អសោកប្រថាប់ឈរត្រង់សីហបញ្ជារ បានទតឃើញនិគ្រោធសាមណេរដែល ជាអ្នកទូន្មានខ្លួន មានឥន្ទ្រិយស្ងប់ សម្បូរដោយឥរិយាបថ កំពុងដើរកាត់ទៅ តាមលានព្រះរាជវាំង ដូច្នោះ ។

កាលទតឃើញហើយ ព្រះរាជាទ្រង់បានរំពឹងដូច្នោះថា ជនទាំងអស់នេះ មានចិត្តរាយមាយ មានចំណែកប្រៀបដូចម្រឹកដែលរត់ស្ទុះទៅ ចំណែកកុមារ

នេះ មិនមានចិត្តរើរវាយ ការមើលទៅមុខ ការក្រឡេកមើលឆ្វេងស្តាំ ការ
 បត់ក្នុងញ ការលាតសណ្តូករបស់កុមារនេះល្អពន់ពេក ខាងក្នុងរបស់ទារក
 នេះ គួរនឹងមានលោកុត្តរធម៌ពិតប្រាកដ ដូច្នោះ ព្រមគ្នានឹងការទតឃើញរបស់
 ព្រះរាជានោះឯង ព្រះហឫទ័យក៏ជ្រះថ្លាក្នុងសាមណេរ ការស្រឡាញ់ក៏បាន
 តាំងឡើង ។ សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ឆ្លើយថា ព្រោះឮថា ក្នុងកាលមុន ក្នុង
 វេលាធ្វើបុណ្យ និគ្រោធសាមណេរនេះ បានជាអ្នកជំនួញ ជាបងប្រុសរបស់
 ព្រះរាជា សមដូចពាក្យដែលព្រះដីមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា

បុត្រវ សន្និវាសេន បច្ចុប្បន្នហិរេន វា
 ឯវំ តំ ជាយតេ បេមំ ឧប្បលំវ តថោទតេ ។

សេចក្តីស្រឡាញ់នោះ រមែងកើតព្រោះហេតុ ២ យ៉ាង គឺដោយធ្លាប់
 នៅរួមគ្នាក្នុងកាលមុន ១ ដោយការទំនុកបម្រុង ១ ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ដូចជា
 ឧប្បលដែលដុះក្នុងទឹក ដោយហេតុ ២ យ៉ាង គឺទឹក ១ ភក់ ១ ដូច្នោះ ។

លំដាប់នោះ ព្រះរាជាទ្រង់កើតសេចក្តីស្រឡាញ់ មានការរាប់អានខ្លាំង
 ក្នុងសាមណេរនោះ ទើបទ្រង់បញ្ជាពួកអមាត្យថា ពួកលោកចូរនិមន្ត
 សាមណេរនោះមក ។ ទ្រង់រំពឹងថា អមាត្យទាំងនោះមុខជានឹងយឺតយូរ ទើប
 ទ្រង់បញ្ជូនទៅ ២-៣ នាក់ទៀតថា ចូរឲ្យសាមណេរនោះប្រញាប់មកចុះ ។
 សាមណេរបានដើរទៅតាមប្រក្រតីរបស់ខ្លួននោះឯង ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា
 លោកម្ចាស់ជ្រាបអាសនៈដែលគួរហើយ និមន្តអង្គុយចុះ សាមណេរនោះ
 ក្រឡេកមើលឆ្វេងស្តាំ ហើយគិតថា ឥឡូវនេះ មិនមានភិក្ខុដទៃ ទើបដើរ

ចូលទៅក្បែរល្អិតដែលលើកស្ទើរតែច្រើន ហើយសម្តែងអាការដល់ព្រះ
 រាជា ដើម្បីឲ្យទ្រង់ទទួលបានបាត្រ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ទតឃើញសាមណេរនោះ
 កំពុងដើរចូលទៅជិតបល្ល័ង្កនោះឯង ទើបទ្រង់ព្រះតម្រិះថា ថ្ងៃនេះឯង
 សាមណេរអង្គនេះនឹងជាម្ចាស់របស់រាជមណ្ឌបនេះ ក្នុងឥឡូវនេះ សាមណេរ
 ឲ្យបាត្រត្រង់ដៃព្រះរាជា ហើយឡើងអង្គុយលើបល្ល័ង្ក ព្រះរាជាទ្រង់បង្ហាន
 ប្រគេនអាហារគ្រប់ប្រភេទ គឺបបរ ខាទនីយៈ និងកោជនីយៈ ដែលគេរៀបចំ
 ទុក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ព្រះអង្គ (ដល់សាមណេរនោះ) ។ សាមណេរ
 ទទួលអាហារល្អមញ្ញាំងអត្តភាពរបស់ខ្លួនឲ្យប្រព្រឹត្តទៅប៉ុណ្ណោះ ។

ក្នុងទីបំផុតកត្តកិច្ច ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា បពិត្រសាមណេរ លោក
 ចេះព្រះឱវាទដែលព្រះសាស្ត្រាទ្រង់ប្រទានដល់ពួកលោកដែរឬ ។

សាមណេរថ្វាយព្រះពរថា បពិត្រមហារាជ អាត្មាភាពរមែងចេះដោយ
 ឯកទេស (ប៉ុណ្ណោះ) ។

ព្រះរាជាទ្រង់អារាធនាថា បពិត្រសាមណេរ សូមលោកម្ចាស់សម្តែង
 ឱវាទដែលលោកម្ចាស់ដឹងនោះដល់ព្រាមខ្លះផង ។

សាមណេរទទួលថា បានមហាបពិត្រ ដូច្នោះហើយ បានពោល
 អប្បមាទវគ្គក្នុងធម្មបទតាមសមគួរដល់ព្រះរាជា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការ
 អនុមោទនាឲ្យព្រះរាជាបានស្តាប់ថា អប្បមាទោ អមតំ បទំ បមាទោ
 មច្ចុទោ បទំ ការមិនប្រមាទ ជាផ្លូវមិនស្លាប់ សេចក្តីប្រមាទជាផ្លូវនៃសេចក្តី
 ស្លាប់ ដូច្នោះជាដើម ហើយទ្រង់អារាធនាថា បពិត្រសាមណេរ សូមញ្ញាំង

ធម្មទេសនាដែលខ្ញុំបានដឹងហើយ ឲ្យចប់ជាមុន ដូច្នោះ ។

ក្នុងអវសាននៃការអនុមោទនា ព្រះរាជាទ្រង់ពិតថា បពិត្រសាមណេរ ញោមនឹងប្រគេនធុវកត្តដល់លោកម្ចាស់ ៨ សម្រាប់ ។ សាមណេរថ្វាយព្រះ ពរថា បពិត្រមហារាជ អាត្មានឹងប្រគេនធុវកត្តទាំងនេះដល់ព្រះឧបជ្ឈរាយ័ (របស់អាត្មា) ។ ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា បពិត្រសាមណេរ ដែលឈ្មោះថា ឧបជ្ឈរាយ័នេះ បានដល់ បុគ្គលដូចម្តេច សាមណេរឆ្លើយថា បពិត្រមហារាជ បុគ្គលដែលសម្លឹងទោសតូចធំ ហើយជាសំតៀន និងឲ្យរពូក ឈ្មោះថា ឧបជ្ឈរាយ័ ។ ព្រះរាជាពិតថា បពិត្រសាមណេរ ញោមនឹងប្រគេនកត្ត ៨ សម្រាប់ដទៃទៀតដល់លោកម្ចាស់ ។ សាមណេរប្រាប់ថា បពិត្រមហារាជ អាត្មានឹងប្រគេនកត្តទាំងនោះដល់អាចារ្យ (របស់អាត្មា) ។ ព្រះរាជាត្រាស់ សួរថា បពិត្រសាមណេរ បុគ្គលដែលឈ្មោះថាអាចារ្យនេះ បានដល់ បុគ្គល ដូចម្តេច ។ សាមណេរឆ្លើយថា បពិត្រមហារាជ បុគ្គលដែលឲ្យអន្តេវាសិក និងសទ្ធិវិហារិកតាំងនៅក្នុងធម៌ ដែលគួរសិក្សាក្នុងសាសនានេះ ឈ្មោះថា អាចារ្យ ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា សាធុ សាមណេរ ញោមនឹងប្រគេនកត្ត ៨ សម្រាប់ទៀតដល់លោកម្ចាស់ ។ សាមណេរពិតថា បពិត្រមហារាជ អាត្មា នឹងប្រគេនកត្តទាំងនោះដល់ភិក្ខុសង្ឃ ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា បពិត្រសាមណេរ បុគ្គលដែលឈ្មោះថា ភិក្ខុសង្ឃនេះ បានដល់បុគ្គលដូចម្តេច ។ សាមណេរ ពិតថា បពិត្រមហារាជ បព្វជ្ជា និងឧបសម្បទារបស់អាចារ្យ និងឧបជ្ឈរាយ័ របស់អាត្មាក្តី បព្វជ្ជារបស់អាត្មាក្តី អាស្រ័យពួកភិក្ខុណា ពួកភិក្ខុនោះ ឈ្មោះ

ថា ភិក្ខុសង្ឃ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ពេញព្រះរាជហឫទ័យក្រែលែង ហើយទ្រង់
ប្រាប់ថា បពិត្រសាមណេរ ញោមនឹងប្រគេនភត្ត ៨ សម្រាប់ដទៃទៀតដល់
លោកម្ចាស់ ។ សាមណេរទទួលថា សាធុ ។ ក្នុងថ្ងៃស្អែកឡើង បាននាំយក
ភិក្ខុ ៣២ អង្គ ចូលទៅខាងក្នុងព្រះរាជវាំង ឆាន់កត្តាហារ ។

ព្រះរាជា ទ្រង់បវារណាថា ភិក្ខុ ៣២ អង្គដទៃ ព្រមទាំងពួកលោកម្ចាស់
សូមទទួលភត្តក្នុងថ្ងៃស្អែកចុះ ដូច្នោះហើយ ទ្រង់ឲ្យបន្ថែមភិក្ខុច្រើនឡើងៗ រាល់
ថ្ងៃ ដោយឧបាយយ៉ាងនោះឯង ទ្រង់បានកាត់បន្ថយភត្តពួកអ្នកបួសក្រៅពុទ្ធ-
សាសនា មានព្រាហ្មណ៍ និងបរិព្វាជកជាដើម ទាំង ៦ ៤ សែននាក់ចេញ ហើយ
ទ្រង់បានរៀបចំនិច្ចកត្តទុកសម្រាប់ភិក្ខុ ៦ ៤ សែនអង្គ ក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ ព្រោះ
ការជ្រះថ្លាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងនិគ្រោធត្ថេរនោះឯង ។ ចំណែកព្រះនិគ្រោធត្ថេរ
ក៏ឲ្យព្រះរាជា ព្រមទាំងបរិស័ទតាំងនៅក្នុងត្រៃសរណគមន៍ និងបញ្ចសីល ធ្វើឲ្យ
ជាបុគ្គលមានសទ្ធាមិនកម្រើក ដោយការជ្រះថ្លាតាមបែបបុប្ផជួន ហើយឲ្យតាំង
ម៉ានៅក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ព្រះរាជាទ្រង់សាងវត្ត និងចេតិយ

ព្រះរាជា ទ្រង់បញ្ជាឲ្យមេជាន់សាងមហាវិហារ ឈ្មោះអសោកាភម
ហើយក៏ទ្រង់រៀបចំភត្តទុកដើម្បីប្រគេនភិក្ខុ ៦ ៤ សែនអង្គទៀត ហើយទ្រង់
បញ្ជាឲ្យសាងព្រះវិហារ ៨៤០០០ ខ្នង ដែលប្រដាប់ដោយចេតិយ ៨៤០០០ ទុក
ក្នុងព្រះនគរ ៨៤០០០ កន្លែង ពេញដួងទ្វីបទាំងមូលប្រកបដោយធម៌នោះឯង
មិនមែនមិនប្រកបដោយធម៌ឡើយ ។

បានឮថា ក្នុងសម័យថ្ងៃមួយ ព្រះរាជាទ្រង់ថ្វាយមហាទានត្រង់អសោកា-
 រាម ប្រថាប់គង់នាកណ្តាលពួកភិក្ខុសង្ឃ ដែលរាប់បានប្រមាណ ៦ សែនអង្គ
 ទ្រង់បវារណាសង្ឃដោយបច្ច័យ ៤ ហើយត្រាស់សួរបញ្ហានេះថា បពិត្រ
 លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ឈ្មោះថា ព្រះធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែង
 ហើយ មានប្រមាណប៉ុនណា ព្រះសង្ឃថ្វាយព្រះពរថា បពិត្រមហារាជ ឈ្មោះ
 ថា ធម៌ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងហើយនោះ ពោលដោយអង្គ មាន
 អង្គ ៩ ពោលដោយខន្ធ មាន ៨៤០០០ ព្រះធម្មក្ខន្ធ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ជ្រះថ្លា
 ក្នុងព្រះធម៌ ហើយទ្រង់បញ្ជាថា ខ្ញុំនឹងបូជាព្រះធម្មក្ខន្ធមួយធម្មក្ខន្ធ ដោយវិហារ
 មួយៗ ដូច្នោះ ក្នុងមួយថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ទ្រង់បានលះបង់ព្រះរាជទ្រព្យដល់ទៅ ៩៦
 កោដិ ហើយទ្រង់បានបង្គាប់ពួកអមាត្យថា ទៅចុះបា ពួកលោកកាលឲ្យសាង
 វិហារក្នុងនគរមួយ ចូរឲ្យសាងព្រះវិហារ ៨៤០០០ ទុកក្នុងព្រះនគរ ៨៤០០០
 នគរចុះ ដូច្នោះ ចំណែកព្រះអង្គទ្រង់បានផ្តើមការងារដើម្បី ប្រយោជន៍ដល់
 អសោកមហាវិហារ ក្នុងអសោការាម ។ ព្រះសង្ឃបានឲ្យព្រះថេរៈឈ្មោះ
 ឥន្ទគុត្តត្ថេរ ជាអ្នកមានប្ញទ្ធិច្រើន មានអានុភាពច្រើន មិនមានអាសវៈ ជា
 នវកម្មាធិដ្ឋាយី គឺភិក្ខុអ្នកដឹកនាំកសាង ។ ព្រះថេរៈបានញ៉ាំងការងារដែលមិន
 ទាន់សម្រេចនោះៗ ឲ្យសម្រេចដោយអានុភាពរបស់ខ្លួន ព្រះថេរៈបានឲ្យការ
 សាងព្រះវិហារសម្រេចត្រឹម ៣ ឆ្នាំ ដោយអានុភាពយ៉ាងនោះ ។

ព្រះរាជសារគ្រប់ៗ នគរ បានមកដល់ក្នុងថ្ងៃជាមួយគ្នានោះឯង ។ ពួក
 អមាត្យបានក្រាបទូលដល់ព្រះរាជាថា បពិត្រព្រះករុណា ព្រះវិហារ ៨៤០០០

សាងស្រេចហើយ ព្រះរាជាទ្រង់បញ្ជាឲ្យវាយស្ករច្រកសទ្ធាទាំងនគរថា កន្លងទៅ ៧ ថ្ងៃអំពីថ្ងៃនេះ នឹងមានការឆ្លងព្រះវិហារ សូមឲ្យប្រជាជនទាំងអស់សមាទានឧបោសថសីល រៀបចំខ្លួនក្នុងការឆ្លងព្រះវិហារ ទាំងខាងក្នុងព្រះនគរ និងខាងក្រៅព្រះនគរកន្លងទៅ ៧ ថ្ងៃ មុនការឆ្លងព្រះវិហារនោះ ព្រះរាជាហែហមដោយពួកសេនាមានអង្គ ៤ រាប់បានច្រើនសែននាក់ ដែលស្លៀកពាក់ដោយគ្រឿងអលង្ការគ្រប់យ៉ាង ទ្រង់ត្រាច់ទតព្រះនគរដែលមហាជនមានសេចក្តីឧស្សាហ៍ ក្នុងបំណងនឹងតាក់តែងព្រះនគរ បានរៀបចំប្រដាប់តាក់តែងហើយ ឲ្យមានការស្រស់ស្អាតក្រែកលែងជាងសិរីនៃព្រះរាជធានី ឈ្មោះអមរវតី ក្នុងទេវលោក ទ្រង់ព្រះរាជដំណើរទៅកាន់ព្រះវិហារ បានប្រថាប់ឈរត្រង់កណ្តាលភិក្ខុសង្ឃ ។ ក៏ភិក្ខុដែលប្រជុំគ្នាក្នុងខណៈនោះ មានប្រមាណ ៨០ កោដិ ឯពួកភិក្ខុនីមានប្រមាណ ៩ លាន ៦ សែន ។ បណ្តាភិក្ខុទាំងនោះ ភិក្ខុដែលជាព្រះខ័ណ្ឌស្រពរាប់បានប្រមាណមួយសែនអង្គ ។ ភិក្ខុខ័ណ្ឌស្រពទាំងនោះ មានវិតក្កៈដូច្នោះថា បើព្រះរាជាគប្បីទតអធិការ (ទានដីក្រែកលែង) មិនមានចំណែកសេសសល់របស់ព្រះអង្គ ក៏នឹងគប្បីជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាក្រែកលែងឡើង បន្ទាប់អំពីនោះ ទើបធ្វើបាណិហារឈ្មោះលោកវិវរណៈ (គឺការបើកលោក) ។

ព្រះរាជាឃើញជម្ពូទ្វីបទាំងមូល

ព្រះរាជាប្រថាប់ឈរត្រង់អសោកាភារនោះឯង ទ្រង់សម្លឹងមើលគ្រប់ទិសទាំង ៤ បានឃើញជម្ពូទ្វីបដែលមានមហាសមុទ្រជាទីបំផុតដោយជុំវិញ និងព្រះវិហារ ៨៤០០០ ដែលរុះរើដោយការបូជា ក្នុងការឆ្លងព្រះវិហារ យ៉ាង

ឧទ្ធការ ។ ព្រះរាជាកាលទតមើលសម្បត្តិនោះ ទ្រង់ក៏ប្រកបដោយបីតិបាមោជ្ជ ដ៏អស្ចារ្យ ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា មានឬ ដែលបីតិបាមោជ្ជបែបនេះ ធ្លាប់កើតឡើង ដល់បុគ្គលដទៃណាមួយ ទើបត្រាស់សួរភិក្ខុសង្ឃថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ក្នុង សាសនារបស់ព្រះទេសពលលោកនាថរបស់យើង មានបុគ្គលណា បានបរិច្ចាគ ដ៏សន្ធិកសន្ធាប់ បរិច្ចាគរបស់បុគ្គលណាក្រែកលែងជានេះ ។ ភិក្ខុសង្ឃបាន ប្រគល់ការវិសជ្ជនាបញ្ញា ដែលព្រះរាជាត្រាស់សួរឲ្យជាកិច្ចដល់ ព្រះមោគ្គលី- បុត្តតិស្សត្ថេរ ។ ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា បពិត្រមហារាជ ឈ្មោះថា ការប្រគេន បច្ច័យក្នុងព្រះសាសនារបស់ព្រះទេសពលដូចព្រះអង្គ ក្នុងកាលព្រះតថាគតគង់ ព្រះជន្មនៅ មិនមានបុគ្គលណាឡើយ មានតែព្រះអង្គប៉ុណ្ណោះ ទ្រង់បរិច្ចាគ ធំក្រែកលែង ។

ព្រះរាជាមិនទាន់ជាទាយាទនៃសាសនា

ព្រះរាជា ទ្រង់ស្តាប់ពាក្យរបស់ព្រះថេរៈហើយ មានព្រះវរកាយ ដែល បីតិបាមោជ្ជដ៏ឧទ្ធការពាល់ត្រូវហើយ មិនមានរវាងចន្លោះ ទើបទ្រង់ព្រះតម្រិះថា បានឮថា បុគ្គលដែលប្រគេនបច្ច័យដូចអញមិនមាន បានឮថា អញមានមហា បរិច្ចាគ បានឮថា អញកំពុងលើកស្ទួយព្រះសាសនាដោយទេយ្យធម៌ បើដូច្នោះ អញបានឈ្មោះថា ជាទាយាទនៃព្រះសាសនាឬទេ ។ លំដាប់នោះ ទើបទ្រង់ ត្រាស់សួរភិក្ខុសង្ឃថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ញោមជាទាយាទនៃពុទ្ធសាសនា ឬ ក៏នៅទេ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្ថេរ ស្តាប់ព្រះរាជតម្រាស់នេះ ហើយ កាលសម្លឹងឃើញឧបនិស្សយសម្បត្តិនៃព្រះមហិន្ទ ដែលជាព្រះឱរស

(របស់ទ្រង់) ទើបត្រិះរិះថា បើរាជកុមារនេះបួសសោត ព្រះសាសនាក៏នឹង ចម្រើនក្រៃលែង ទើបថ្វាយព្រះពររឿងនេះដល់ព្រះរាជាថា បពិត្រមហារាជ បុគ្គលដែលនឹងជាទាយាទនៃព្រះសាសនា មិនមែនដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលបូជាបច្ច័យដូច្នោះ រមែងដល់នូវការរាប់ថា បច្ច័យទាយក ឬ ជាអ្នកឧបដ្ឋាក(ប៉ុណ្ណោះ) បពិត្រមហារាជ ពិតហើយ បុគ្គលណាគប្បីបូជា បច្ច័យមានគំនរតាំងអំពីផែនដី រហូតដល់ព្រហ្មលោក បុគ្គលនោះ នៅមិនទាន់ រាប់ថា ជាទាយាទក្នុងព្រះសាសនាបានឡើយ ។

លំដាប់នោះ ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន បើ ដូច្នោះ ទាយាទនៃព្រះសាសនា នឹងមានដូចម្តេច ។ ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា បពិត្រមហារាជ បុគ្គលណាមួយ ជាអ្នកមានក៏ដោយ ជាអ្នកក្រក៏ដោយ ឲ្យ បុត្រដែលជាឱវសរបស់ខ្លួនបួស (ក្នុងព្រះសាសនា) បពិត្រមហារាជ បុគ្គល នេះ លោកហៅថា ជាទាយាទនៃសាសនា ។

កាលព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្ថេរ ថ្វាយព្រះពរយ៉ាងនោះហើយ ព្រះបាទ អសោកធម្មរាជ ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា បានឮថា អញធ្វើការបរិច្ចាគបែបនេះហើយ ក៏នៅមិនទាន់ដល់ភាពជាទាយាទនៃព្រះសាសនាបាន ទ្រង់ប្រាថ្នាភាពជាទាយាទ ក្នុងព្រះសាសនា ទើបទ្រង់ទតឆ្វេងស្តាំ បានឃើញព្រះមហិនុកុមារ (ដែល ជាព្រះរាជឱវសរបស់ព្រះអង្គ) ដែលប្រថាប់ឈរក្នុងទីមិនឆ្ងាយ កាលទត ឃើញហើយ ព្រះរាជាទ្រង់ក៏រំពឹងដូច្នោះថា អញមានបំណងនឹងស្ថាបនាកុមារ អង្គនេះទុកក្នុងតំណែងជាឧបរាជ ចាប់តាំងអំពីពេលតិស្សត្ថេរកុមារបួសហើយក៏ពិត

សូម្បីយ៉ាងនោះ បព្វជ្ជានេះឯង ជាគុណជាតិឧត្តមជាងតំណែងឧបរាជនោះទៅ
 ទៀត ។ លំដាប់នោះ ទើបព្រះរាជាទ្រង់ប្រាប់ព្រះកុមារថា នៃកូន កូនអាចបួស
 បានឬទេ រាជកុមារតាមប្រក្រតី ចាប់តាំងពីពេលតិស្សកុមារទ្រង់បួសហើយ ក៏
 មានបំណងចង់បួសនោះឯង លុះបានឮព្រះរាជតម្រាស់ក៏កើតបារម្ភយ៉ាង
 ក្រៃលែង ហើយក្រាបទូលថា បពិត្រសម្មតិទេព ទូលបង្គំនឹងបួសក្រាបទូល
 សូមទ្រង់ព្រះបរមរាជានុញ្ញាត ឲ្យទូលបង្គំបួសចុះ នឹងបានជាទាយាទក្នុងព្រះ
 សាសនា ។

សម័យនោះឯង សូម្បីព្រះនាងសង្ឃមិត្តាព្រះរាជធីតា (របស់ទ្រង់)
 ក៏ឈរក្នុងទីនោះឯង ។ ព្រះរាជកុមារឈ្មោះថា អគ្គិត្រហ្ម ជាព្រះស្វាមីរបស់
 ព្រះនាងសង្ឃមិត្តានោះឯង ក៏បានបួសជាមួយតិស្សកុមារដែលជាឧបរាជហើយ
 ព្រះរាជាទតឃើញព្រះនាងសង្ឃមិត្តានោះហើយ ទើបប្រាប់ថា បុត្រី កូនអាច
 បួសបានឬទេ ព្រះនាងទូលថា សាធុ ព្រះបិតា ខ្ញុំម្ចាស់អាច ។ ព្រះរាជាទ្រង់
 ពេញព្រះទ័យនឹងព្រះរាជឱរស និងព្រះរាជធីតាហើយ មានព្រះរាជហឫទ័យ
 រីករាយ ទើបមានតម្រាស់ជាមួយភិក្ខុសង្ឃថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន សូម
 លោកម្ចាស់ទាំងឡាយ ឲ្យកុមារទាំងនេះបួស ហើយធ្វើញាមឲ្យជាទាយាទក្នុង
 សាសនាចុះ ។ ព្រះសង្ឃទទួលព្រះរាជតម្រាស់ហើយ ក៏ឲ្យព្រះកុមារបព្វជ្ជា
 ដោយមានព្រះមោក្ខលីបុត្តតិស្សត្រូវជាឧបជ្ឈាយ៍ និងមានព្រះមហាទេវត្រូវជា
 បព្វជ្ជាចារ្យ មានព្រះមជ្ឈន្តិកត្រូវជាឧបសម្បទាចារ្យ ។ បានឮថា កាលនោះ
 ព្រះកុមារមានព្រះជន្មបាន ២០ ឆ្នាំបរិបូណ៌ ។

ព្រះមហិន្ទត្រូវបានសម្រេចអរហន្ត

លោកបានសម្រេចជាព្រះអរហន្ត មួយអន្លើដោយបដិសម្មិតក្នុងមណ្ឌល
ឧបសម្បទានោះឯង ។ អាចារ្យរបស់ព្រះនាងសង្ឃមិត្តារាជធីតា ឈ្មោះថា
អាយុបាលិត្រី ចំណែកឧបជ្ឈាយ៍ឈ្មោះថា ធម្មបាលិត្រី ។ បានឮថា កាល
នោះព្រះនាងសង្ឃមិត្តា មានព្រះជន្ម ១៨ ឆ្នាំ ។ ភិក្ខុសង្ឃញ៉ាំងព្រះនាង
សង្ឃមិត្តានោះ ដែលល្មមបព្វជ្ជាហើយ ឲ្យតាំងនៅក្នុងសិក្ខា ក្នុងរោងមាន
សីមានោះឯង ។

វេលាដែលព្រះឱរស និងព្រះធីតាទាំងពីរបួសហើយ ព្រះរាជាទ្រង់
អភិសេកគ្រងរាជ្យបាន ៦ ឆ្នាំ ក្រោយពេលដែលទ្រង់បួសហើយ ព្រះមហិន្ទ
ក៏សិក្សារៀនសូត្រព្រះធម៌ និងព្រះវិន័យ ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះឧបជ្ឈាយ៍របស់ខ្លួន
នោះឯង បានរៀនយកថេរវាទទាំងអស់ មួយអន្លើដោយអង្គកថា ដែលលោក
សង្រ្គោះដោយព្រះត្រៃបិដក ដែលឡើងកាន់សន្តិទាំងពីរលើក ចប់ក្នុងរយៈ
ពេល ៣ ឆ្នាំ ហើយបានជាបាមោក្ខ (ប្រធាន) របស់ភិក្ខុទាំងឡាយប្រមាណ
១០០០ អង្គ ដែលជាអន្តេវាសិកនៃឧបជ្ឈាយ៍របស់ខ្លួន ។ សម័យនោះ ព្រះ
បាទអសោកធម្មរាជ ទ្រង់អភិសេកបាន ៩ ឆ្នាំ ។

ព្រះរាជាតាំងមូលនិធិថ្វាយសង្ឃ

ក្នុងរជ្ជកាលដែលព្រះរាជា ទ្រង់អភិសេកបាន ៨ ឆ្នាំនោះឯង ព្រះ
កោន្តបុត្តតិស្សត្រូវត្រាច់ទៅដើម្បីព្យាបាលរោគ ដោយភិក្ខុចារវត្ត ក៏មិនបាន
ទឹកដោះស្រាយមួយទឹកដៃ ក៏អស់អាយុសង្ខារ ព្រោះកម្លាំងនៃព្យាធិ បានឲ្យ

ឱវាទភិក្ខុសង្ឃដោយការមិនប្រមាទ ហើយអង្គុយពត់ភ្នែកក្នុងអាកាស ចូល
តេជោជាតុបវិនិព្វានហើយ ។

ព្រះរាជា ទ្រង់ជ្រាបការប្រព្រឹត្តទៅនោះហើយ ទ្រង់បានធ្វើសក្ការៈដល់
ព្រះថេរៈ ហើយទ្រង់ប្រាប់ថា បើយើងនៅគ្រងរាជ្យ ពួកភិក្ខុចូរកុំលំបាកដោយ
បច្ច័យយ៉ាងនេះ ហើយទ្រង់បញ្ជាឲ្យសាងស្រះបោក្ខរណីទុកត្រង់ទ្វារទាំង ៤ នៃ
ព្រះនគរ ឲ្យជាក់ពេញដោយកេសជ្ជៈទុកប្រគេន ។ បានឮថា សម័យនោះ
គ្រឿងបណ្ណាការ ៥ សែន កើតឡើងដល់ព្រះរាជារាជ្យ ថ្ងៃ គឺត្រង់ទ្វារទាំង
៤ នៃព្រះនគរបាដលីបុត្រ ៤ សែន ត្រង់សកា ១ សែន កាលនោះព្រះរាជា
ទ្រង់លះបង់ប្រគេនព្រះនិគ្រោធត្ថេរមួយថ្ងៃ ១ សែន ១សែន ដើម្បីបូជា
ដោយវត្តមានគ្រឿងក្រអូប និងផ្កាជាដើម ត្រង់ពុទ្ធចេតិយ ១ សែនដើម្បី
បូជាព្រះធម៌ គឺទ្រង់ប្រគេន១សែននោះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់បច្ច័យ ៤ ដល់
ភិក្ខុទាំងឡាយដែលទ្រទ្រង់ធម៌ ជាពហុសូត ១ សែន ប្រគេនភិក្ខុសង្ឃ ១
សែនទៀតដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កេសជ្ជៈ ត្រង់ទ្វារទាំង ៤ ទិស ។ លោក និង
សក្ការៈដ៏ឪឡារិកកើតហើយក្នុងសាសនាដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

ពួកតិរិយបន្ទិប្បសក្កុដព្រះពុទ្ធសាសនា

តិរិយទាំងឡាយ សាបសូន្យលោក និងសក្ការៈហើយ ដោយហោចមិន
បានសូម្បីត្រឹមតែរបស់បរិភោគ និងគ្រឿងស្លៀកដណ្តប់ កាលប្រាថ្នាលោក និង
សក្ការៈ ទើបបន្ទិប្បសក្កុដព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយសម្តែងទិដ្ឋិ (លទ្ធិ) រៀងៗ
ខ្លួនថា នេះធម៌ នេះវិន័យ ។ ពួកតិរិយទាំងនោះ សូម្បីកាលមិនបានបួស ក៏

ការសក់ខ្លួនឯង ហើយស្ងៀកសំពត់កាសាយៈ ត្រាប់ទៅក្នុងវិហារទាំងឡាយ ចូលទៅ (រួម) ឧបោសថខ្លះ បវារណាខ្លះ សង្ឃកម្មខ្លះ គណកម្មខ្លះ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយ មិនព្រមធ្វើឧបោសថរួមជាមួយពួកភិក្ខុតិរិយទាំងនោះ ។ សម័យនោះ ព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្រូវត្រិះរិះថា ឥឡូវនេះ អធិករណ៍កើតឡើងហើយ មិនយូរឡើយអធិករណ៍នោះនឹងអាក្រក់ឡើង ឯអញក៏នៅក្នុងចំណោមនៃភិក្ខុតិរិយទាំងនោះដែរ ធ្វើម្តេចនឹងរម្ងាប់អធិករណ៍នោះបាន ដូច្នោះ ទើបប្រគល់ការងារគណៈដល់ព្រះមហិនុត្តរ ក្នុងបំណងនឹងសម្រាកនៅជាសុវិហារដោយខ្លួនឯង ហើយបានទៅកាន់អនោគន្ធិបពិត ។

ពួកភិក្ខុទាំងនោះឯង ត្រូវភិក្ខុសង្ឃហាមប្រាមដោយធម៌ ដោយវិន័យ ដោយសត្តសាសនា ក៏មិនព្រមទាំងនៅក្នុងគោលបដិបត្តិដែលអនុលោមតាមព្រះធម៌វិន័យ ថែមទាំងបានឲ្យពាក្យចម្រើនចម្រាសមន្តិល និងចង្រៃ ទាំងឡើងដល់ព្រះសាសនាជាអនេក ពួកខ្លះបម្រើភ្លើង ពួកខ្លះធ្វើខ្លួនឲ្យក្តៅនៅក្នុងចង្កើរ ៥ យ៉ាង ពួកខ្លះប្រព្រឹត្តវិលទៅតាមព្រះអាទិត្យ ពួកខ្លះក៏ពោលបញ្ជាក់ថា ពួកយើងនឹងទម្លាយព្រះធម៌ ព្រះវិន័យរបស់ពួកលោក ដូច្នោះ ។

សម័យនោះ ភិក្ខុសង្ឃមិនបានធ្វើឧបោសថ ឬបវារណារួមជាមួយភិក្ខុទាំងនោះឡើយ ។ ក្នុងអសោកាភិក្ខុ ឧបោសថដាច់ដល់ទៅ ៧ ឆ្នាំ ។ ពួកភិក្ខុបានក្រាបទូលរឿងនោះដល់ព្រះរាជាហើយ ។

ព្រះរាជាទ្រង់បង្គាប់អមាត្យធំម្នាក់ទៅថា អ្នកទៅកាន់ព្រះវិហាររម្ងាប់អធិករណ៍ហើយ និមន្តភិក្ខុសង្ឃឲ្យធ្វើឧបោសថចុះ ដូច្នោះ ។ អមាត្យមិនអាច

ស្តាប់ន័យព្រះរាជាបាន ទើបចូលទៅរកអមាត្យទាំងឡាយដទៃ ហើយពោលថា ព្រះរាជាបញ្ជូនខ្ញុំទៅថា អ្នកចូរទៅកាន់វិហារ រម្ងាប់អធិករណ៍ ធ្វើឧបោសថចុះ ដូច្នោះ អធិករណ៍នឹងរម្ងាប់បានដូចម្តេចហ្ន៎ ។ អមាត្យទាំងនោះនិយាយថា ពួកខ្ញុំ យល់សេចក្តីបានដោយឧបាយយ៉ាងនេះថា ពួករាជបុរស កាលបង្រ្កាបបច្ចន្ត- ជនបទឲ្យរាបទាប ក៏ត្រូវសម្លាប់ពួកចោរ យ៉ាងណា ភិក្ខុណាមិនធ្វើឧបោសថ ព្រះរាជានឹងមានព្រះរាជបំណងឲ្យសម្លាប់ភិក្ខុទាំងនោះ យ៉ាងនោះដូចគ្នា ។

លំដាប់នោះ អមាត្យធំនោះ ទៅកាន់វិហារ ណាត់ឲ្យភិក្ខុសង្ឃប្រជុំគ្នា ហើយប្រកាសថា ព្រះរាជាបញ្ជូនខ្ញុំមកថា អ្នកចូរនិមន្តភិក្ខុសង្ឃឲ្យធ្វើឧបោសថ ចុះ បពិត្រលោកម្ចាស់ ឥឡូវនេះ សូមលោកម្ចាស់ធ្វើឧបោសថកម្មចុះ ។ ពួក ភិក្ខុនិយាយថា អាត្មាទាំងឡាយមិនធ្វើឧបោសថជាមួយពួកតិរិយឡើយ អមាត្យ ផ្តើមយកដាវកាត់ក្បាល (របស់ភិក្ខុទាំងនោះ) ឲ្យដាច់ទៅ តាំងអំពីដើម អាសនៈរបស់ព្រះថេរៈរៀងទៅ ។ ចំណែកព្រះតិស្សត្រូវបានឃើញអមាត្យ នោះ បដិបត្តិខុសយ៉ាងនោះឯង ។

ប្រវត្តិរបស់ព្រះតិស្សត្រូវ

ព្រះតិស្សត្រូវមិនមែនមនុស្សសាមញ្ញធម្មតាឡើយ គឺកាតា (បួនប្រុស) រួមព្រះរាជមាតាជាមួយព្រះរាជា មានឈ្មោះថា តិស្សកុមារ ។ បានឮថា ព្រះ រាជាអភិសេកហើយ បានតែងតាំងតិស្សកុមារនោះក្នុងតំណែងឧបរាជ ។ ថ្ងៃ មួយ តិស្សកុមារនោះ យាងទៅលេងព្រៃ បានទតឃើញម្រឹគមួយហ្មងធំ ដែលលេងដោយការលេងតាមទំនើងចិត្ត (គឺតាមការប្រាថ្នារបស់ខ្លួន) កាល

ទតឃើញហើយ តិស្សកុមារនោះត្រិះរិះដូច្នោះថា ម្រឹគទាំងនេះមានស្មៅជា
អាហារ គង់លេងបានយ៉ាងនេះហ្ន៎ ។ ចំណែកសមណៈទាំងនេះ ឆាន់កោជនដី
ប្រណីតក្នុងរាជត្រកូល ហើយដេកនៅលើទីដេកដ៏ទន់ និងលេងល្បែងដែលគួរ
ពេញចិត្ត មិនបានឬ ។ តិស្សកុមារនោះ លុះត្រឡប់មកអំពីព្រៃនោះហើយ
បានក្រាបទូលការត្រិះរិះរបស់ខ្លួនដល់ព្រះរាជា ។ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះតម្រិះថា
កុមារនេះសង្ស័យក្នុងទីដែលមិនមែនជាឋានៈ (មិនមែនហេតុ) ណ្ហើយចុះ
អញនឹងឲ្យតិស្សៈដឹងដោយឧបាយយ៉ាងនេះ ។ ក្នុងថ្ងៃមួយ ទ្រង់ធ្វើហាក់ដូចជា
ពិរោធដោយហេតុការណ៍ឯណានីមួយ ហើយទ្រង់សម្មតដោយមរណភ័យថា
ឯងចូរមកទទួលរាជ្យសម្បត្តិអស់ ៧ ថ្ងៃចុះ ក្រោយអំពីនោះ យើងនឹងសម្លាប់
ឯងចោល ដូច្នោះ ហើយឲ្យទទួលដឹងពាក្យបញ្ជានោះ ។ បានឮថា ព្រះរាជ
កុមារនោះទ្រង់ត្រិះរិះថា ក្នុងថ្ងៃទី ៧ ព្រះរាជានឹងសម្លាប់អញចោល ដូច្នោះ ទ្រង់
មិនស្រង់ មិនសោយ ទាំងផ្នែកមិនលក់តាមសមគួរដល់ព្រះហឫទ័យ មានសរិះ
សៅហ្មងយ៉ាងខ្លាំង បន្ទាប់អំពីនោះ ព្រះរាជាត្រាស់សួរតិស្សកុមារនោះថា ឯង
ជាបុគ្គលមានរូបរាងយ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុដូចម្តេច ព្រះរាជកុមារទូលថា បពិត្រ
ព្រះអង្គ ព្រោះខ្លាចស្លាប់ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ប្រាប់ថា អើ ឯងសម្លឹងឃើញ
សេចក្តីស្លាប់ ដែលយើងដាក់ទោសទុកហើយ អស់សេចក្តីសង្ស័យក្នុងគំនិត
ដែលគិតថា មិនលេងឬ ពួកភិក្ខុសម្លឹងឃើញសេចក្តីស្លាប់ ទាក់ទងដោយ
ខ្យល់ដង្ហើមចេញចូល នឹងលេងសប្បាយដូចម្តេច ចាប់ពីពេលនោះមក ព្រះ
រាជកុមារទ្រង់ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា ។ លុះត្រឹកថ្ងៃមួយ ព្រះរាជកុមារនោះ

យោងចេញទៅបរាបុត្រសត្វ ត្រាច់សព្វរទៅក្នុងព្រៃ បានទតឃើញព្រះយោនក
មហាធម្មរក្ខិតត្រូវកំពុងឲ្យស្តេចដីរមួយចាប់មែកសាលព្រឹក្សបក់ឲ្យ ។ ព្រះរាជ
កុមារនោះទតឃើញហើយ ក៏កើតបារម្ភ ត្រិះរិះថា កាលណាហ្ន៎ អញគប្បី
បួសដូចព្រះមហាថេរៈនេះ ថ្ងៃនោះ គប្បីមានបូហ្ន៎ ដូច្នោះ ព្រះថេរៈដឹង
អធ្យាស្រ័យរបស់ព្រះរាជកុមារនោះហើយ កាលព្រះរាជកុមារនោះកំពុងឃើញ
នោះឯង បានហោះឡើងទៅក្នុងអាកាស ហើយបានឈរលើផ្ទៃទឹក ត្រង់ស្រះ
បោក្ខរណី ក្នុងវត្តអសោកាភម ព្យូរចីវរ និងសំពត់ខត្តរាសន្តីទុក្ខដ៏អាកាស
ហើយចាប់ផ្តើមស្រង់ទឹក ។ ព្រះរាជកុមារទតឃើញអានុភាពរបស់មហាថេរៈ
នោះហើយ ក៏ទ្រង់ជ្រះថ្លាក្រែលែង គិតថា អញនឹងបួសឲ្យបានក្នុងថ្ងៃនេះឯង
ហើយយោងត្រឡប់ បានសូមលាព្រះរាជាថា បពិត្រព្រះជេដ្ឋ ទូលបង្គំនឹងបួស
ព្រះរាជាទ្រង់ពន្យារ (ទ្រង់សំណូមពរ) ជាច្រើនប្រការ កាលទ្រង់មិនអាចឲ្យ
ព្រះរាជកុមារនោះបែរ (ព្រះទ័យ) បាន ទើបទ្រង់បញ្ជាឲ្យតុបតែងមាតិកាទៅ
កាន់វត្តអសោកាភម ឲ្យព្រះរាជកុមារតាក់តែងព្រះកាយ ជាភេទមហោស្រព
ហែហមដោយពួកសេនា ដែលប្រដាប់តាក់តែងហើយ ទ្រង់នាំទៅកាន់វិហារ
ភិក្ខុជាច្រើនបានឮថា ព្រះយុវរាជបួស ក៏នាំគ្នាត្រៀមបាត្រ និងចីវរទុក ព្រះ
រាជកុមារយោងទៅផ្ទះដែលជាទីបំពេញព្យាយាម ហើយទ្រង់បានព្រះផ្នួស ព្រម
ជាមួយបុរសមួយសែន ក្នុងសម្លាករបស់ព្រះមហាធម្មរក្ខិតត្រូវនោះឯង ។ កុល-
បុត្រទាំងឡាយ ដែលបួសតាមព្រះរាជកុមារកំណត់រាប់មិនបាន ។ ព្រះរាជកុមារ
ទ្រង់ផ្នួសក្នុងវេលាដែលព្រះរាជា ទ្រង់អភិសេកបាន ៤ ឆ្នាំ ។ គ្រានោះ នៅ

មានព្រះរាជកុមារជំទៃ ឈ្មោះអគ្គិត្រហ្មដែលជាព្រះស្វាមីរបស់ព្រះនាងសង្ឃមិត្តា ជាព្រះភាគិនេយ្យ (ក្មួយ) របស់ព្រះរាជា ។ ព្រះនាងសង្ឃមិត្តាប្រសូតព្រះ ឪរសរបស់អគ្គិត្រហ្មអង្គនោះ ត្រឹមតែមួយអង្គប៉ុណ្ណោះ ។ អគ្គិត្រហ្មបានឮថា ព្រះយុវរាជទ្រង់ព្រះផ្នួសហើយ ទើបចូលទៅគាល់ព្រះរាជា ហើយសូមព្រះ បរមរាជានុញ្ញាតថា ទូលព្រះបង្គំក៏នឹងបួស ដូច្នោះ ។ ហើយអគ្គិត្រហ្មអង្គនោះ បានទទួលព្រះរាជានុញ្ញាតថា ចូរចុះបួសចុះ ក៏បានបួសក្នុងថ្ងៃនោះឯង ព្រះថេរៈ ដែលជាខត្តិយជន ដែលមានសម្បត្តិដ៏ឧឡារបួសតាមយ៉ាងនេះ បណ្ឌិតគប្បី ជ្រាបថា ព្រះតិស្ស្រជាព្រះកនិដ្ឋកាតា (បួនប្រស) របស់ព្រះរាជយ៉ាងនេះ ។

ព្រះតិស្ស្រត្រូវនោះ កាលឃើញអមាត្យធំនោះ ជាអ្នកបដិបត្តិខុសយ៉ាង នោះហើយ ទើបត្រិះរិះថា ព្រះរាជាទ្រង់មិនមែនបញ្ជូនមកដើម្បីឲ្យសម្លាប់ភិក្ខុ ទាំងឡាយឡើយ រឿងនេះ ជារឿងដែលអមាត្យយល់ខុសពិតប្រាកដតែម្តង ដូច្នោះ ទើបទៅអង្គុយលើអាសនៈជិតអមាត្យនោះខ្លួនឯង ។ អមាត្យធំនោះស្គាល់ ព្រះថេរៈនោះ ក៏មិនអាចងាសស្រ្តាចុះ ទើបត្រឡប់ទៅក្រាបទូលដល់ព្រះរាជា ថា បពិត្រព្រះអង្គ ទូលបង្គំបានកាត់ក្បាលរបស់ពួកភិក្ខុ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ជាអ្នកមិនប្រាថ្នាធ្វើឧបោសថ ឲ្យជាប់ចុះទៅ ខណៈនោះ ក៏មកដល់លំដាប់នៃ ព្រះតិស្ស្រត្រូវ ទូលបង្គំនឹងធ្វើដូចម្តេច ។ ព្រះរាជា លុះទ្រង់បានស្តាប់ប៉ុណ្ណោះ ក៏ត្រាស់ថា នែ ខ្ញុំបានបញ្ជូនអ្នកឲ្យទៅសម្លាប់ភិក្ខុទាំងឡាយឬ ។ រំពេចនោះ ឯង ក៏កើតការក្តៅក្រហាយឡើងក្នុងព្រះវរកាយ ទើបយាងទៅកាន់ព្រះវិហារ ត្រាស់សួរភិក្ខុជាព្រះថេរៈថា បពិត្រលោកម្ចាស់ អមាត្យម្នាក់នេះ ញោមមិន

បានបញ្ជាឡើយ បានធ្វើកម្មយ៉ាងនេះ ហើយបាបនេះនឹងគប្បីមានដល់នរណាហ្ន៎ ។

ព្រះថេរៈពួកខ្លះ ថ្វាយព្រះពរថា មហាមាត្យនេះបានធ្វើតាមព្រះតម្រាស់ របស់មហាបពិត្រហើយ ទើបបាបនោះមានដល់មហាបពិត្រដែរ ព្រះថេរៈពួក ខ្លះថ្វាយព្រះពរថា បាបនោះ រមែងមានដល់មហាបពិត្រ និងអមាត្យទាំង ២ ផង ព្រះថេរៈពួកខ្លះថ្វាយព្រះពរយ៉ាងនេះថា សូមថ្វាយព្រះពរ មហាបពិត្រ ទ្រង់មានគំនិតឬថា មហាមាត្យនេះចូរទៅសម្លាប់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះរាជាទ្រង់ ត្រាស់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ មិនមានឡើយ ព្រោះមានបំណងជាកុសល ទើប បញ្ជូនទៅដោយប្រាប់ថា សូមឲ្យភិក្ខុសង្ឃសាមគ្គីគ្នា ធ្វើឧបោសថចុះ ។ ព្រះ ថេរៈទាំងឡាយថ្វាយព្រះពរថា បើមហាបពិត្រមានព្រះរាជបំណងជាកុសល សោត បាបក៏មិនមានដល់មហាបពិត្រឡើយ បាបនោះ រមែងមានដល់អមាត្យ ប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះរាជាទ្រង់កើតសេចក្តីសង្ស័យមិនដាច់ស្រេចក្នុងចិត្ត ទើបពោល ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ មានភិក្ខុអង្គណាទេ ជាអ្នកអាចដើម្បីនឹងកាត់សេចក្តី សង្ស័យនេះរបស់ព្រាម ហើយលើកស្ទួយព្រះសាសនា ។ ភិក្ខុទាំងឡាយ ថ្វាយព្រះពរថា មានមហាបពិត្រ ភិក្ខុនោះឈ្មោះ មោគ្គលីបុត្តតិស្សត្ថេរ លោកអាចកាត់សេចក្តីសង្ស័យនេះរបស់មហាបពិត្រ ហើយលើកស្ទួយព្រះ សាសនាបាន ។ ក្នុងថ្ងៃនោះឯង ព្រះរាជាទ្រង់បានបញ្ជូនព្រះធម្មកថិក ៤ អង្គ មួយអង្គមានភិក្ខុ ១០០០ ជាបរិវារ និងអមាត្យ ៤ នាក់ ម្នាក់ៗ មានបុរស ១០០០ ជាបរិវារ ដោយព្រះតម្រាស់ថា សូមលោកទាំងឡាយទទួលយកព្រះ ថេរៈមកចុះ ។

ព្រះមោក្ខលីបុត្តតិស្សត្រូវមិននិមន្តមក

ព្រះធម្មកថិក និងអមាត្យទាំងនោះទៅហើយ បានប្រាប់ (ព្រះថេរៈ) ថា ព្រះរាជាត្រាស់ឲ្យរកលោកម្ចាស់ ដូច្នោះ ។ ព្រះថេរៈមិនព្រមមក ។ សូម្បីលើកទី ២ ព្រះរាជាក៏បានរៀបចំបញ្ជូនព្រះធម្មកថិក ៨ អង្គ និងអមាត្យ ៨ នាក់ ដែលមានបរិវារម្នាក់មួយពាន់ៗ ទៅ ដោយប្រាប់ថា លោកទាំងឡាយ ចូរពិត (ព្រះថេរៈនោះ) ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រះរាជាត្រាស់ឲ្យរកហើយនិមន្តព្រះថេរៈមក ។ ព្រះធម្មកថិក និង អមាត្យទាំងនោះ បានប្រាប់ (ព្រះថេរៈ) ដូចព្រះរាជាទ្រង់ប្រាប់នោះឯង ។ សូម្បីលើកទី ២ ព្រះថេរៈក៏មិនមក ។ ព្រះរាជាត្រាស់សួរព្រះថេរៈទាំងឡាយថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ញោចបានបញ្ជូនទូតដល់ទៅ ២ ដងហើយ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបព្រះថេរៈមិនមក ។ ព្រះថេរៈទាំងឡាយថ្វាយព្រះពរថា មហាបពិត្រ ដែលលោកមិនមកនោះ ព្រោះទូតទាំងនោះប្រាប់លោកថា ព្រះរាជាត្រាស់ឲ្យរក តែបើទូតទាំងនោះប្រាប់លោកយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រះសាសនាវិនាសអន្តរាយ សូមលោកម្ចាស់មេត្តាជាសម្មាញ់របស់ពួកខ្ញុំ ដើម្បីលើកស្ទួយព្រះសាសនាចុះ ដូច្នោះព្រះថេរៈនឹងគប្បីមក ។ គ្រានោះ ព្រះរាជាទ្រង់ប្រាប់យ៉ាងនោះហើយ ទើបរៀបចំបញ្ជូនព្រះធម្មកថិក ១៦ អង្គ និងអមាត្យ ១៦ នាក់ ដែលមានបរិវារម្នាក់មួយពាន់ៗ ទៅ ទ្រង់បានសាកសួរភិក្ខុទាំងឡាយទៀតថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រះថេរៈចាស់ ឬនៅកំលោះ ភិក្ខុពិតថា ចាស់ មហាបពិត្រ ព្រះរាជាសួរថា ព្រះថេរៈនោះនឹងឡើងគ្រែស្នែង ឬវ លោកម្ចាស់ ភិក្ខុទាំងឡាយពិត

ថា លោកនឹងមិនឡើង (ទាំងពីរយ៉ាង) មហាបពិត្រ ព្រះរាជាសួរថា ព្រះ
ថេរៈស្នាក់នៅក្នុងទីណា លោកម្ចាស់ ភិក្ខុពិតថា ត្រង់ស្ទឹងគង្គាកាគខាងជើង
មហាបពិត្រ ។

ព្រះរាជាទ្រង់ប្រាប់ថា នៃបា បើដូច្នោះ ពួកលោកចូរចងទូកចម្លង ហើយ
អារាធនាឲ្យព្រះថេរៈអង្គុយលើទូកចម្លង នោះៗឯង រួចរៀបចំការរក្សាត្រង់ប្រាំង
ទាំងពីរខាង នាំព្រះថេរៈមកចុះ ។ ពួកភិក្ខុ និងពួកអមាត្យទៅដល់សម្នាក់របស់
ព្រះថេរៈហើយ បានពិតឲ្យជ្រាបតាមព្រះរាជសាសន៍ ។

ព្រះថេរៈបានស្តាប់ (ព្រះរាជសាសន៍នោះ) ហើយ គិតថា អញមក
បួស ព្រោះហេតុដោយតាំងចិត្តថា នឹងស្រោចស្រង់ព្រះសាសនា តាំងអំពីដើម
មកដូច្នោះ កាលនេះក៏មកដល់អញហើយ ទើបកាន់យកបន្ទះស្បែកក្រោកឡើង។

គ្រានោះ ព្រះរាជាទ្រង់ដាក់ព្រះរាជហឫទ័យហើយថា ស្បែកនេះ ព្រះថេរៈ
នឹងមកដល់នគរបានដល់បុត្រ ដូច្នោះ ក៏ទ្រង់សុបិនឃើញក្នុងចំណែកនៃរាត្រី
មានព្រះសុបិនបែបនេះ គឺស្តេចជីវសសុទ្ធ មកស្តាប់អង្គុយព្រះរាជាតាំងអំពី
សីសៈ ហើយបានចាប់ព្រះរាជាត្រង់ព្រះហស្តខាងស្តាំ ។ លុះស្បែកឡើង ព្រះ
រាជាបានត្រាស់សួរពួកហោរា ដែលជាអ្នកទាយសុបិនថា ខ្ញុំយល់សប្តិឃើញ
បែបនេះ នឹងមានអ្វីកើតឡើងដល់ខ្ញុំ ហោរាអ្នកទាយសុបិនម្នាក់ទូលថ្វាយថា
ព្រះករុណាជីវិតតម្កល់លើត្បូង ព្រះសមណៈដ៏ប្រសើរនឹងចាប់ព្រះអង្គត្រង់ព្រះ
ហស្តខាងស្តាំ ។ គ្រានោះ ព្រះរាជាទ្រង់បានជ្រាបដំណឹងថា ព្រះថេរៈមក
ហើយ ក្នុងខណៈនោះឯង ទើបយាងទៅកាន់មាត់ប្រាំងទន្លេគង្គា ហើយយាងចុះ

ទឹកទៅរហូតដល់ព្រះថេរៈ ក្នុងទឹកមានប្រមាណត្រឹមព្រះជានុ (ជង្គង់) ហើយ បានថ្វាយព្រះហស្តដល់ព្រះថេរៈ ដែលកំពុងចុះអំពីទូក ព្រះថេរៈបានចាប់ព្រះ រាជាត្រង់ព្រះហស្តខាងស្តាំហើយ ។

ពួករាជបុរសកាន់ដាវ ឃើញកិរិយានោះហើយ ក៏ដកដាវអំពីស្រោម ដោយគិតថា ពួកយើងនឹងកាត់ក្បាលរបស់ព្រះថេរៈឲ្យដាច់ទៅ ដូច្នោះ ។ សួរ ថា ព្រោះហេតុអ្វី ឆ្លើយថា ព្រោះបានឮថា ក្នុងរាជត្រកូល មានទំនៀមថា បុគ្គលណាចាប់ព្រះរាជាត្រង់ដៃ រាជបុរសគប្បីយកដាវកាត់ក្បាលរបស់បុគ្គល នោះឲ្យដាច់ទៅ ។ ព្រះរាជាទតឃើញស្រមោល (ដាវ) ប៉ុណ្ណោះ ទ្រង់ក៏ បញ្ជាថា កាលមុន យើងជួបការមិនសប្បាយចិត្ត ព្រោះហេតុដែលធ្វើខុសក្នុង ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកអ្នកកុំធ្វើខុសក្នុងព្រះថេរៈឡើយ សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើប ព្រះថេរៈចាប់ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះហស្ត ឆ្លើយថា ព្រោះព្រះថេរៈនោះ ព្រះរាជាឲ្យ អារាធនាដើម្បីត្រាស់សួររូបញ្ញា ដូច្នោះ ព្រះថេរៈដាក់ចិត្តថា ព្រះរាជាអង្គនេះ ជាកូនសិស្សរបស់អញ ទើបបានចាប់ ។

ព្រះរាជាទ្រង់នាំព្រះថេរៈទៅកាន់ព្រះរាជឧទ្យានរបស់ព្រះអង្គ ហើយទ្រង់ បញ្ជាឲ្យរៀបចំការរក្សាដោយជុំវិញអំពីខាងក្រៅ រហូតដល់៣ជាន់ ចំណែកខ្លួន ព្រះអង្គទ្រង់ក៏លាងជើងព្រះថេរៈ ហើយលាបប្រេង ប្រថាប់គង់នៅក្នុងសម្លាក របស់ព្រះថេរៈ ហើយទ្រង់ត្រិះរិះថា ព្រះថេរៈនឹងអាចឬទេហ្ន៎ ដើម្បីកាត់សេចក្តី សង្ស័យរបស់អញ នឹងរម្ងាប់អធិកណ៍ដែលកើតឡើង ហើយលើកស្ទួយ ព្រះសាសនា ដូច្នោះ ដើម្បីសាកល្បងមើល ទើបសួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់

ញោមចង់ឃើញបុណ្យបារិយ័ត្រីមតែម្យ៉ាង ។ ព្រះថេរៈសួរថា សូមថ្វាយព្រះពរ
មហាបពិត្រ តើទ្រង់បំណងទតបុណ្យបារិយ័ត្រប្រភេទណា ។ ព្រះរាជាប្រាប់ថា
បពិត្រលោកម្ចាស់ ញោមចង់មើលផែនដីកម្រើក ។ ព្រះថេរៈសួរថា សូម
ថ្វាយព្រះពរមហាបពិត្រ តើទ្រង់បំណងទតផែនដីកម្រើកទាំងអស់ ឬទតផែនដី
កម្រើកត្រង់ចំណែកខ្លះ ។ ព្រះរាជាប្រាប់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ បណ្តា
បុណ្យបារិយ័ត្រយ៉ាងនេះ មួយណាធ្វើលំបាកជាង ។ ព្រះថេរៈប្រាប់ថា សូម
ថ្វាយព្រះពរ បើសាសន៍ទ្រព្យដោយទឹក នឹងធ្វើឲ្យកម្រើកទាំងអស់ ឬឲ្យ
កម្រើកត្រឹមមួយចំហៀង របស់ណាធ្វើបានលំបាកជាង ។ ព្រះរាជាឆ្លើយថា
បពិត្រលោកម្ចាស់ ឲ្យកម្រើកត្រឹមពាក់កណ្តាលលំបាកជាង ។ ព្រះថេរៈប្រាប់
ថា សូមថ្វាយព្រះពរ ដូចការថ្វាយព្រះពរមកហើយនោះឯង ការធ្វើផែនដីឲ្យ
កម្រើកចំណែកខ្លះ ធ្វើបានលំបាក ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ បើ
ដូច្នោះ ញោមនឹងមើលផែនដីកម្រើកត្រង់ចំណែកខ្លះ ។ ព្រះថេរៈប្រាប់ថា សូម
ថ្វាយព្រះពរ បើដូច្នោះក្នុងទីមួយយោជន៍ជុំវិញ សូមរៀបចំរថ កង់ម្ខាងនៅក្នុង
ទិសបូព៌ រថៈឲ្យជាន់ដែនដោយជើងទាំងពីរក្នុងទិសទក្សិណ បុរសចូរឈរជាន់
ដែនដោយជើងម្ខាងត្រង់ទិសបូព៌ ថាសទឹកមួយចូរជាក់មួយចំណែកត្រង់
កណ្តាលទិសឧត្តរ ។ ព្រះរាជាបញ្ជាឲ្យធ្វើយ៉ាងនោះហើយ ។

ព្រះថេរៈចូលចតុត្ថជ្ឈាន ដែលមានអភិញ្ញាជាបាទ ចេញហើយ បាន
អធិដ្ឋានឲ្យផែនដីកម្រើក មានប្រមាណមួយយោជន៍ ដោយអធិដ្ឋានថា សូម
ឲ្យព្រះរាជាទតឃើញដូច្នោះ ។ ទិសបូព៌ កង់រថដែលឈប់នៅខាងក្នុងដែននោះ

ឯងកម្រើកហើយ ក្រៅអំពីនេះមិនកម្រើក ។ ខាងទិសទក្សិណ និងទិសបច្ចិម ជើងរបស់សេះ និងបុរសដែលជាន់ខាងក្នុងដែនប៉ុណ្ណោះកម្រើកហើយ ខ្លួន (របស់សេះ និងបុរស) ក៏កម្រើកត្រឹមមួយចំហៀង ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ ទិសឧត្តរ ទឹកដែលជាក់នៅខាងក្នុងដែននៃសាទឹក កម្រើកពាក់កណ្តាល ប៉ុណ្ណោះ ទីដ៏សេសមិនកម្រើកឡើយ ដូច្នោះ ។

ព្រះរាជាទតឃើញបាដិហារិយ៍នោះហើយ ក៏ដាក់ព្រះទ័យថា ឥឡូវនេះ ព្រះថេរៈនឹងអាចលើកស្ទួយព្រះសាសនាបាន ទើបត្រាស់សួរសេចក្តីសង្ស័យ របស់ព្រះអង្គថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ញោមបានបញ្ជូនអមាត្យម្នាក់ទៅដោយ ប្រាប់ថា អ្នកចូរទៅកាន់វិហារ រម្ងាប់អធិករណ៍ និងន្តកិក្ខុឲ្យធ្វើឧបោសថចុះ ដូច្នោះ អមាត្យនោះទៅកាន់វិហារហើយ បានសម្លាប់កិក្ខុអស់ជីវិតចំនួនប៉ុណ្ណោះ អង្គ បាបនោះនឹងមានដល់អ្នកណា ។ ព្រះថេរៈទូលសួរថា បពិត្រមហារាជ ព្រះអង្គ មានគិតថា អមាត្យនេះ ចូរទៅកាន់វិហារ ហើយសម្លាប់កិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដែរឬទេ ។ ព្រះរាជាឆ្លើយថា បពិត្រលោកម្ចាស់ មិនមានទេ ។ ព្រះថេរៈ ឆ្លើយថា សូមថ្វាយព្រះពរ បើព្រះអង្គមិនមានការគិតបែបនេះសោត បាបមិន មានដល់ព្រះអង្គឡើយ ។

លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈ (ថ្វាយវិសជ្ជនា) ឲ្យព្រះរាជាទ្រង់យល់អត្ថនោះ ដោយព្រះសូត្រនេះថា ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលថា ចេតនាបំ ភិក្ខុវេ កម្មំ វេទានិ ចេតយិត្យា កម្មំ ករោតិ កាយេន វាចាយ មនសា ចេតនាជាត្ថកម្ម បុគ្គលគិតហើយ ទើបធ្វើកម្មដោយកាយ វាចា ចិត្ត ដូច្នោះ

ដើម្បីសម្តែងអត្ថនោះឯង ទើបព្រះថេរៈនាំតិគ្គិរជាតក^(១) មក (ជាឧទាហរណ៍)
ដូចតទៅនេះថា សូមថ្វាយព្រះពរមហាបពិត្រ ក្នុងអតីតកាល ទទាឈ្មោះទីបក្សៈ
សាកសួរតាបសថា

សត្វទទាជាច្រើនមក ព្រោះគិតថា ញាតិយើងទំនេរ (ត្រង់ទី
នោះ) ព្រានប៉ះពាល់នូវបុណ្យភាពបាតកម្ម ព្រោះអាស្រ័យខ្ញុំ ចិត្ត
របស់ខ្ញុំ ក៏រង្វៀសក្នុងរឿងនោះ ។

តាបសឆ្លើយថា អ្នកមានការគិត (យ៉ាងនេះ) ឬថា សូមទទាទាំង-
ឡាយនោះមក ព្រោះសំឡេង និងព្រោះឃើញរូបរបស់អញហើយ ចូរជាប់
អន្ទាក់ ឬចូរត្រូវសម្លាប់ ។ សត្វទទាប្រាប់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ការគិតនោះ
មិនមានទេ ។ លំដាប់នោះ ទើបតាបសឲ្យសត្វទទានោះយល់បានថា បើអ្នក
មិនមានការគិតសោត បាបក៏មិនមាន ពិតហើយ កម្មវែមន៍ពាល់ត្រូវបុគ្គល
ដែលមានចិត្តគិតប៉ុណ្ណោះ មិនប្រឡាក់បុគ្គលដែលមិនមានចិត្តគិតឡើយ ។

ម្ចាស់ចៅបក្សី បើចិត្តរបស់អ្នកមិនបង្ហោនទៅរកអំពើបាបទេ បាប
ក៏មិនប្រឡាក់នូវអ្នកដ៏ចម្រើន ដែលជាអ្នកមិនខ្វល់ខ្វាយឡើយ ។

ព្រះថេរៈ កាល (វិសជ្ជនា) ឲ្យព្រះរាជាទ្រង់យល់ក្នុងចិត្តយ៉ាងនោះ
ហើយ សម្រាកនៅត្រង់ព្រះឧទ្យាន ក្នុងព្រះនគរនោះឯង អស់ ៧ ថ្ងៃ ហើយ
ឲ្យព្រះរាជារៀនយកលិទ្ធិសម័យ (នៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ) ។ ក្នុងថ្ងៃទី ៧ ព្រះ
រាជាទ្រង់ប្រាប់ភិក្ខុសង្ឃឲ្យប្រជុំគ្នា ត្រង់អសោការាម ឲ្យរំលឹករំលងននទុក ហើយ

១- បិ. ៥៨ តិគ្គិរជាតក ។

ប្រថាប់គង់ខាងក្នុងវាំងនន ទ្រង់ប្រាប់ឲ្យរៀបចំពួកភិក្ខុ ដែលមានលទ្ធិដូចគ្នា ឲ្យនៅរួមគ្នាជាពួក ហើយឲ្យនិមន្តភិក្ខុម្នាក់មួយពួក ត្រាស់សួរថា កី វាទី សម្មាសមុទ្រោ ព្រះសម្មាសមុទ្រោមានវាទៈដូចម្តេច ។ លំដាប់នោះ ពួកភិក្ខុ សស្សតវាទីប្រាប់ថា សស្សតវាទី មានវាទៈថា ទៀង ។ ពួកភិក្ខុឯកចូសសស្សតិកាប្រាប់ថា ឯកចូសសស្សតិកាវាទី មានវាទៈថា ចំណែកខ្លះទៀង ។ ពួកភិក្ខុអន្តាននិកាប្រាប់ថា អន្តាននិកាវាទីមានវាទៈថា លោកមានទីបំផុត និង មិនមានទីបំផុត ។ ពួកភិក្ខុអមរាវិក្ខេបិកាប្រាប់ថា អមរាវិក្ខេបិកាវាទីមានវាទៈ បោះពាក្យបោះសម្តីមិនឲ្យស្លាប់ខ្លួន ។ ពួកភិក្ខុអធិចូសមុប្បន្និកាប្រាប់ថា អធិចូសមុប្បន្និកាវាទី មានវាទៈថា លោកកើតឡើងឯងៗ មិនមានហេតុ ។ ពួកភិក្ខុសញ្ញាវាទីប្រាប់ថា សញ្ញាវាទី មានវាទៈថា ខ្លួនមានសញ្ញា ។ ពួកភិក្ខុអសញ្ញាវាទីប្រាប់ថា អសញ្ញាវាទី មានវាទៈថា ខ្លួនមិនមានសញ្ញា ។ ពួកភិក្ខុ នេវសញ្ញានាសញ្ញាវាទីប្រាប់ថា នេវសញ្ញានាសញ្ញាវាទី មានវាទៈថា ខ្លួនមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ។ ពួកភិក្ខុឧច្ឆេទវាទីប្រាប់ថា ឧច្ឆេទវាទី មានវាទៈថា ជាច័ស្សន្យ ។ ពួកភិក្ខុទិដ្ឋម្មនិព្វានវាទីប្រាប់ថា ទិដ្ឋម្មនិព្វានវាទី មានវាទៈថា ព្រះនិព្វានមាននៅក្នុងបច្ចុប្បន្ន^១ ។

ព្រះរាជាទ្រង់ជ្រាបថា បុគ្គលទាំងនេះ មិនមែនភិក្ខុ បុគ្គលទាំងនេះ ជាអន្យតិរិយ ព្រោះព្រះអង្គបានរៀនយកលទ្ធិពីមុននោះឯង ទើបព្រះរាជាប្រទានសំពត់សដល់លោកទាំងនោះ ហើយឲ្យសឹកចេញ ។ ពួកតិរិយទាំងនោះ មាន

១- បិ. ១៤ ព្រហ្មជាលសូត្រ ។

ចំនួនដល់ទៅ ៦ ម៉ឺននាក់ ។

លំដាប់នោះ ព្រះរាជាទ្រង់ប្រាប់ឲ្យអារាធនាភិក្ខុពួកដទៃមក ហើយត្រាស់
សួរថា កីរាធិ កន្តេ សម្មាសម្ពុទ្ធា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមាន
ប្រក្រតីពោលដូចម្តេច ភិក្ខុទាំងឡាយទូលថា វិក្កជ្ជវាធិ បពិត្រមហារាជ ព្រះ
សម្មាសម្ពុទ្ធ មានប្រក្រតីត្រាស់បែក ។

កាលភិក្ខុទាំងឡាយទូលយ៉ាងនោះហើយ ទើបព្រះរាជាត្រាស់សួរព្រះ
ថេរៈថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាវិក្កជ្ជវាធិ (មែនឬ) ព្រះ
ថេរៈប្រាប់ថា បពិត្រមហារាជ ដូច្នោះឯង ។ លំដាប់នោះ ព្រះរាជាទ្រង់ប្រាប់
ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ឥឡូវនេះ សាសនាបរិសុទ្ធហើយ សូមភិក្ខុសង្ឃធ្វើ
ឧបោសថចុះ ដូច្នោះ ទ្រង់ព្រះរាជទានការរក្សាទុកហើយ ស្តេចយាងទៅកាន់ព្រះ
នគរ ។ សង្ឃព្រមព្រៀង បានប្រជុំគ្នាធ្វើឧបោសថហើយ ។ ក្នុងសន្និបាតនោះ
មានភិក្ខុចំនួនដល់ទៅ ៦ លានអង្គ ។

ព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្ថេរ កាលញាំញីពាក្យសម្តីដែលពោលតិះដៀលនៃ
ជនដទៃ ទើបសម្តែងកថាវត្ថុប្បករណី ក្នុងសមាគមនោះ ។ លំដាប់នោះ ព្រះ
ថេរៈបានជ្រើសរើសបណ្ឌិតភិក្ខុដែលមានចំនួន ៦ លានអង្គ យកចំពោះតែភិក្ខុ
មួយពាន់អង្គ ដែលទ្រទ្រង់បរិយត្តិ គឺព្រះត្រៃបិដក បែកធ្លាយក្នុងបដិសម្ពិទា
ជំនាញក្នុងត្រៃវិជ្ជាជាដើម កាលនឹងសង្គាយនាព្រះធម៌ និងព្រះវិន័យ បានជម្រះ
មន្ទិលក្នុងព្រះសាសនាទាំងអស់ ទើបធ្វើតតិយសន្តិភិ ដូចព្រះមហាកស្សប្រត្ថេរ
និងយសត្ថេរសង្គាយនាធម៌ និងវិន័យ ដូច្នោះ ។ ក្នុងទីបំផុតនៃសន្តិភិ ប្រិបតី

បឋមសមន្តប្បកាសាទិកា

១២៨

ក៏បានញ័រជាអនេកប្រការ សង្គតិធ្វើអស់ ៩ ខែ ទើបសម្រេច ដូច្នោះ ។

លោកហៅសង្គតិនេះថា សហស្សិកសង្គតិ ព្រោះមានភិក្ខុ ១០០០ អង្គ
និងហៅថា តតិយសង្គតិ ព្រោះប្រៀបធៀបនឹងសង្គតិពីរលើក ដែលមានមក
អំពីមុន ដោយប្រការដូច្នោះ ។

តតិយសង្គតិ បឋម

ការនាំវិនយបិដកបន្តគ្នាមក

ដើម្បីវិនយបិដកនាបញ្ជាក់ថា ព្រះវិនយបិដក អ្នកណានាំបន្តមក ទើបខ្ញុំពោល
ពាក្យណាទុកថា ព្រះវិនយបិដកនេះ នាំបន្តគ្នាមកតាមលំដាប់អាចារ្យ ចាប់ផ្ដើម
អំពីព្រះឧបាលិត្តេរជាដំបូង ក្នុងជម្ងឺប រហូតដល់តតិយសង្កឹតិក្នុងជម្ងឺប
កាលនោះ មានការនាំបន្តគ្នាមកតាមលំដាប់អាចារ្យ ដូច្នោះ ។

ព្រះថេរៈ ៥ អង្គ គឺឧបាលី ១ ទាសកៈ ១ សោណកៈ ១ សិគ្គវៈ ១
មោគ្គលីបុត្តតិស្សត្ថេរ ១ ជាបុគ្គលមានជ័យជម្នះដ៏ពិសេស បាននាំព្រះវិនយ
មកក្នុងជម្ងឺបដ៏មានសិរីមិនដាច់ខ្សែ ដោយបន្តលំដាប់នៃអាចារ្យរហូតដល់
សង្កាយនា ទី ៣ ។

សេចក្ដីនៃពាក្យនោះ ខ្ញុំប្រកាសហើយ ដោយពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត បន្ទាប់អំពីតតិយសង្កាយនា ព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះ
មហិន្ទជាដើម បាននាំព្រះវិនយបិដកមកកាន់កោះនេះ (ប្រទេសស្រីលង្កា)
ព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះអរិដ្ឋត្ថេរជាដើមរៀនអំពីព្រះមហិន្ទ ហើយបាននាំ
បន្តមកមួយរយៈ តាំងអំពីពេលដែលព្រះអរិដ្ឋត្ថេរជាដើមនោះនាំមក បណ្ឌិត
គប្បីជ្រាបថា ព្រះវិនយបិដកនេះ បាននាំបន្តគ្នាមកតាមលំដាប់អាចារ្យដែលរាប់
ថា ជាលំដាប់អន្តេវាសិករបស់ព្រះអរិដ្ឋត្ថេរជាដើមនោះឯង រហូតដល់សព្វថ្ងៃ
នេះ សមដូចបុរាណាចារ្យទាំងឡាយ ពោលទុកថា

ក្នុងកាលនោះ ព្រះថេរៈដ៏ប្រសើរ មានបញ្ញាច្រើនទាំងនេះ គឺមហិន្ទ ១
ឥដ្ឋិយៈ ១ ឧត្តិយៈ ១ សម្ពលៈ ១ ព្រះថេរៈដែលជាបណ្ឌិតឈ្មោះកទ្ទៈ ១
មកក្នុងកោះសីហឡនេះ អំពីជម្ងឺប ពួកលោកបានបង្រៀនព្រះវិនយបិដកក្នុង

កោះតម្កបណ្ឌិ បង្រៀននិកាយទាំង ៥ និងបករណ៍ទាំង ៧ ក្រោយមក ព្រះ
អរិដ្ឋៈដ៏មានបញ្ញា ១ ព្រះតិស្សទត្តៈដ៏ឈ្លាស ១ ព្រះកាឡសុមនៈដ៏អង់អាច
១ ព្រះថេរៈមានឈ្មោះថា ទីយៈ ១ ព្រះទីយសុមនៈជាបណ្ឌិត ១ បន្ទាប់មក
ទៀត ព្រះកាឡសុមនៈ ១ ព្រះនាគត្រូវ ១ ព្រះពុទ្ធរក្ខិតៈ ១ ព្រះតិស្សត្រូវដ៏
មានបញ្ញា ១ ព្រះទេវត្រូវដ៏ឈ្លាស ១ បន្ទាប់មកទៀត ព្រះសុមនៈដ៏មានបញ្ញា
និងជំនាញក្នុងព្រះវិន័យ ១ ព្រះចុល្លនាគជាពហុសូត ដូចដីចុះប្រេងដ៏ខ្លាំងក្លា
១ ព្រះថេរៈឈ្មោះធម្មបាលិតៈដែលសាធុជនបូជាហើយ ក្នុងរោហណជនបទ ១
អន្តរាសិករបស់ព្រះធម្មបាលិតៈនោះ ឈ្មោះខេមៈ មានបញ្ញាច្រើន ទ្រទ្រង់
ចាំព្រះត្រៃបិដក រុងរឿងនៅកោះដោយបញ្ញា ដូចព្រះចន្ទជាស្តេចនៃពួកផ្កាយ
ដូច្នោះ ១ ព្រះឧបតិស្សៈដ៏មានបញ្ញា ១ ព្រះបុស្សទេវៈជាមហាករី ១ បន្ទាប់
មកទៀត ព្រះសុមនៈដ៏មានបញ្ញា ១ ព្រះថេរៈឈ្មោះបុប្ផៈ (គឺព្រះមហាបទុម)
ជាពហុសូត ១ ព្រះមហាសីវៈជាមហាករី ឈ្លាសក្នុងព្រះត្រៃបិដក ១ បន្ទាប់
មកទៀត ព្រះឧបាលីជាអ្នកមានបញ្ញាជំនាញក្នុងព្រះវិន័យ ១ ព្រះមហានាគ
អ្នកមានបញ្ញាច្រើនឈ្លាសក្នុងវិទ្យាព្រះសទ្ធម្ម ១ បន្ទាប់មក មានព្រះអកយអ្នក
មានបញ្ញាឈ្លាសក្នុងបិដកទាំងពួង ១ ព្រះតិស្សត្រូវអ្នកមានបញ្ញា ជំនាញក្នុង
ព្រះវិន័យ ១ សិស្សរបស់ព្រះតិស្សត្រូវនោះ ឈ្មោះបុប្ផៈ (គឺព្រះសុមនត្រូវ)
មានបញ្ញាច្រើនជាពហុសូត ជាអ្នកតាមរក្សាសាសនា ក្នុងជម្ងឺប ១ ព្រះ
ចុល្លាកយដ៏មានបញ្ញា និងជំនាញក្នុងព្រះវិន័យ ១ ព្រះតិស្សត្រូវអ្នកមានបញ្ញា
ឈ្លាសក្នុងវិទ្យាព្រះសទ្ធម្ម ១ ព្រះចុល្លទេវៈអ្នកមានបញ្ញា និងជំនាញក្នុងព្រះ

វិន័យ ១ ព្រះសិវត្ថេរអ្នកមានបញ្ញាឈ្លាសក្នុងព្រះវិន័យទាំងមូល ១ ព្រះថេរៈ ដ៏ប្រសើរមានបញ្ញាច្រើនទាំងនេះ ចេះចាំព្រះវិន័យ ឈ្លាសក្នុងមាតិកា (គឺ ឈ្លាសក្នុងផ្លូវស្នតិ និងផ្លូវព្រះនិព្វាន) បានប្រកាសព្រះវិន័យបិដកទុកក្នុង កោះតម្កបណ្ឌិហើយ ។

ការបញ្ជូនព្រះថេរៈទៅប្រកាសសាសនា

ក្នុងការនាំព្រះសាសនាបន្តមកតាមលំដាប់អាចារ្យនោះ មានអនុបុព្វីកថា ដូចតទៅនេះថា បានឮថា ព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្ថេរ កាលធ្វើតតិយសន្តិទិវនៈ ហើយ បានគិតយ៉ាងនេះថា ក្នុងអនាគត ព្រះពុទ្ធសាសនានឹងគប្បីតាំងមាំដោយ ល្អ ក្នុងប្រទេសណាហ្ន៎ ។ លំដាប់នោះ កាលលោកពិចារណា ទើបជ្រាបដូច្នោះ ថា សាសនានឹងតាំងមាំនៅដោយល្អ ក្នុងបច្ចុប្បន្នជនបទទាំងឡាយ ។ ទើបលោក ប្រគល់សាសនកិច្ចនោះឲ្យជាការរបស់ភិក្ខុទាំងនោះ ហើយបញ្ជូនភិក្ខុនោះៗ ទៅក្នុងរដ្ឋនោះៗ គឺបញ្ជូនព្រះមជ្ឈនិកត្ថេរទៅកាន់ស្រុកកសិរគន្ធារៈ ហើយ ប្រាប់ថា អាវុសោ ទៅកាន់ដែននោះហើយ ចូរប្រតិស្ឋានព្រះសាសនាក្នុងដែន នោះ ។ លោកបានប្រាប់ព្រះមហាទេវត្ថេរយ៉ាងនោះដូចគ្នា ហើយបញ្ជូនទៅកាន់ មហិសកមណ្ឌល បញ្ជូនព្រះភិក្ខុត្ថេរទៅកាន់វនវាសីជនបទ បញ្ជូនព្រះ យោនកធម្មភិក្ខុត្ថេរទៅកាន់អបរន្តកជនបទ បញ្ជូនព្រះមហាធម្មភិក្ខុត្ថេរទៅកាន់ មហារដ្ឋជនបទ បញ្ជូនព្រះមហារភិក្ខុត្ថេរទៅកាន់យោនកលោក បញ្ជូនព្រះ មជ្ឈិមត្ថេរទៅកាន់ជនបទ ដែលជាចំណែកមួយនៃហិមវន្តប្រទេស បញ្ជូនព្រះ សោណាកត្ថេរ ១ ព្រះឧត្តរត្ថេរ ១ ទៅកាន់សុវណ្ណកុមិជនបទ បញ្ជូនព្រះ

មហិនុត្តរដែលជាសទ្ធិវិហារិករបស់ខ្លួន និងព្រះឥដ្ឋិយត្ថេរ ព្រះឧតិយត្ថេរ ព្រះសម្ពុលត្ថេរ ព្រះភទ្ធសាលត្ថេរទៅកាន់កោះតម្កបណ្ឌិទ្ធិប ដោយប្រាប់ថា ពួកលោកទៅកាន់កោះតម្កបណ្ឌិទ្ធិប ហើយចូរប្រតិស្ឋានសាសនាក្នុងកោះនោះ ។ ព្រះថេរៈទាំងអស់ កាលនឹងទៅកាន់ទិសភាគនោះៗ ក៏យល់ថា ក្នុងបច្ចុប្បន្នមជនបទទាំងឡាយ ត្រូវមានគណៈបញ្ជាវគ្គ ទើបសមគួរធ្វើឧបសម្បទាកម្មបាន ដូច្នោះទើបយកកិក្ខុ ៥ អង្គទៅជាមួយខ្លួន ។

ព្រះមជ្ឈនិកត្ថេរទៅកសិរគន្ធាររដ្ឋ

សម័យនោះឯង ក្នុងដែនកសិរគន្ធារៈ ក្នុងរដ្ឋវសន្ទនិលាស ស្ដេចនាគឈ្មោះអារវាឡ បានបណ្តាលភ្លៀងឈ្មោះភ្លៀងព្រិលឲ្យធ្លាក់ចុះមក ធ្វើឲ្យសន្ទនិអណ្តែតទៅកាន់មហាសមុទ្រ ព្រះមជ្ឈនិកត្ថេរហោះឡើងទៅកាន់វេហាស៍អំពីបាដលីបុត្តនគរ ហើយទៅចុះលើស្រះអារវាឡ ត្រង់ព្រៃហិមពាន្ត និមន្តចង្រ្កមខ្លះ ឈរខ្លះ អង្គុយខ្លះ សម្រេចការដេកខ្លះ លើផ្ទៃស្រះអារវាឡ ។ នាគមាណវិកាទាំងឡាយ ឃើញព្រះថេរៈនោះហើយ ទើបប្រាប់ស្ដេចនាគអារវាឡថា បពិត្រមហារាជ មានសមណៈត្រងោលម្នាក់ ស្ងៀកសំពត់ដែលកាត់ដាច់ដោយសស្រ្តា ដណ្តប់សំពត់ជ្រលក់ដោយទឹកម្តត់ ប្រទូសវាយទឹករបស់ពួកយើង ។

ស្ដេចនាគស្តាប់ពាក្យនោះហើយ ត្រូវសេចក្តីក្រោធគ្របសង្កត់ បានចេញទៅជួបព្រះថេរៈក្នុងមួយរំពេចនោះឯង កាលអត់ទ្រាំនឹងការមើលងាយមិនបាន ទើបនិម្មិតរូបដែលគួរខ្លាចដ៏ពន្លឹកលើអាកាស (គឺ បណ្តាលឲ្យ) ព្យុះដ៏ខ្លាំងក្លាបក់បោកទៅក្នុងទីនោះៗ រុក្ខជាតិទាំងឡាយ ក៏បាក់គល់រលំចុះ

កំពូលបពិតទាំងឡាយក៏បាក់បែក ផ្កាទាំងឡាយក៏លាន់រំពង ផ្នែកបន្ទោរទាំង-
 ឡាយក៏វាសឆ្ងោលធ្លាក់ ។ រន្ទះក៏បាញ់ចុះមក ខុកវារីក៏រញ្ជួយ ផ្ទៃមេឃហាក់
 បែកដូច្នោះ ពួកកូននាគដែលមានរូបដ៏គួរខ្លាច ក៏ប្រជុំគ្នា ។ ចំណែកស្តេចនាគ
 ខ្លួនឯង ក៏បង្ហូរផ្សែងហុយទ្រលោមអណ្តែតទៅ បណ្តាលភ្លៀងគ្រឿងប្រហារ
 គំរាមព្រះថេរៈដោយពាក្យគ្រោតគ្រោតថា សមណៈកំណោរនេះ ទ្រទ្រង់សំពត់
 ដែលកាត់ដាច់ដោយសស្ត្រា ជានរណា ។ បានបញ្ជាពួកពលនាគទៅថា ពួក
 ឯងចូរមកចាប់សម្លាប់ បណ្តេញសមណៈនេះចេញទៅ ។

ព្រះថេរៈទប់ទល់កម្លាំងពលនាគ ដែលគួរខ្លាចបានទាំងអស់ ដោយកម្លាំង
 ឫទ្ធិរបស់ខ្លួន ហើយនិយាយនឹងស្តេចនាគថា នៃស្តេចនាគ បើលោក ព្រមទាំង
 ទេវលោក គប្បីមានបុគ្គលមកញ៉ាំងអាត្មាឲ្យតក់ស្លុតបានសោត ក៏មិនគប្បី
 មានបុគ្គលអាចបណ្តាលភ័យ ដែលគួរខ្លាចឲ្យកើតដល់អាត្មាបានឡើយ នៃស្តេច
 នាគ បើអ្នកអាចលើកផែនដីទាំងមូល ព្រមទាំងសមុទ្រ និងបពិត ហើយដាក់
 លើអាត្មាបានសោត អ្នកក៏មិនអាចបណ្តាលភ័យដែលគួរខ្លាចដល់អាត្មាបាន
 ឡើយ នៃឧរគាធិបតី ការក្តៅក្រហាយចិត្តប៉ុណ្ណោះ នឹងមានដល់អ្នក ។

កាលព្រះថេរៈពោលយ៉ាងនេះហើយ ស្តេចនាគ ត្រូវព្រះថេរៈកម្លាត់
 អានុភាពហើយ ជាបុគ្គលមានព្យាយាមឥតផល ដល់នូវភាពជាទុក្ខ ចង្អៀត
 ចង្អល់ចិត្ត សុបសៅ ។ ព្រះថេរៈទូន្មានឲ្យស្តេចនាគនោះយល់ ឲ្យសមាទាន
 ឲ្យអាចហ៊ាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មីកថាដ៏សមគួរដល់ខណៈនោះ ហើយឲ្យ
 តាំងនៅក្នុងត្រៃសរណគមន៍ និងបញ្ចសីល មួយអន្លើដោយនាគបរិវារ ចំនួន

៨៤០០០ ។ យក្ខ គន្ធា និងកុម្មុណ្ណព្រាហ្មណ៍ដែលនៅត្រង់ព្រៃហិមពាន្ត បានស្តាប់ព្រះធម្មកថារបស់ព្រះថេរៈហើយ ក៏បានតាំងនៅក្នុងសរណគមន៍ និងសីល សូម្បីបញ្ចកយក្ខ និងនាងហារិតីយក្ខិនី និងកូន ៥០០ ក៏បានតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ ។

លំដាប់នោះ ព្រះមជ្ឈនិកត្ថេរហោពួកនាគ និងអារក្ខទឹកទាំងអស់មកហើយ ទើបពោលយ៉ាងនេះថា ចាប់ពីពេលនេះទៅ ពួកអ្នកកុំឲ្យសេចក្តីក្រោធកើត ដូចក្នុងកាលមុនឡើយ និងកុំបំផ្លាញសន្ទន៍ឲ្យវិនាស ព្រោះថា សត្វទាំងឡាយប្រាថ្នាសេចក្តីសុខ ចូរផ្សាយមេត្តាទៅក្នុងសត្វទាំងឡាយថា សូមពួកមនុស្សនៅជាសុខចុះ ។

នាគ និងយក្ខជាដើមទាំងឡាយនោះ ទទួលឱវាទរបស់ព្រះថេរៈថា សាធុលោកម្ចាស់ បានបដិបត្តិតាមលោកប្រៀនប្រដៅហើយ ។ សម័យនោះឯងជាសម័យធ្វើការបូជាស្តេចនាគ ពេលនោះ ស្តេចនាគប្រាប់ឲ្យនាំតនបល្ល័ង្ករបស់ខ្លួន មករៀបចំប្រគេនព្រះថេរៈ ព្រះថេរៈក៏អង្គុយលើបល្ល័ង្ក ចំណែកស្តេចនាគបានឈររកផ្ចិតថ្វាយព្រះថេរៈក្នុងទីជិតនោះឯង។ ខណៈនោះ មនុស្សទាំងឡាយដែលនៅក្នុងដែនកសិរតន្តរៈ មកឃើញព្រះថេរៈហើយ ក៏និយាយគ្នាថា ព្រះថេរៈមានប្ញទ្ធិច្រើន សូម្បីស្តេចនាគរបស់ពួកយើង ក៏បានអង្គុយចុះថ្វាយបង្គំព្រះថេរៈនោះដែរ ។ ព្រះថេរៈក៏សម្តែងអាសិវិស្សបមស្សត្រដល់មនុស្សទាំងនោះ ។ ក្នុងពេលចប់ព្រះសូត្រ សត្វប្រមាណ ៨ ម៉ឺន បានសម្រេចធម្មាភិសម័យ ។ ត្រកូលមួយសែនចេញបួសហើយ ចាប់តាំងអំពីកាលនោះមក ដែន

កស្មិរគន្ធារៈក៏រុំរឿងទៅដោយសំពត់កាសាវពស្រ្ត ដេរជាសទៅដោយពួកឥសី ដរាបដល់សព្វថ្ងៃ ។

ក្នុងកាលនោះ ព្រះមជ្ឈនិកៈជាឥសី ទៅកាន់ដែនកស្មិរគន្ធារៈ ហើយ ញ៉ាំងស្តេចនាគដ៏កាចឲ្យជ្រះថ្លាហើយ បានស្រោចស្រង់សត្វដ៏ច្រើន ឲ្យផុតអំពី គ្រឿងចងហើយ ដូច្នោះឯង ។

ព្រះមហាទេវត្តរទៅដ្យាយសាសនា

ចំណែកព្រះមហាទេវត្តរ ទៅកាន់មហិស្សកមណ្ឌល ហើយក៏សម្តែង ទេវទូតសូត្រ ក្នុងពេលចប់ព្រះសូត្រ សត្វប្រមាណ ៤ ម៉ឺន បាននូវធម្មចក្ខុ ហើយសត្វប្រមាណ ៤ ម៉ឺននោះឯង ចេញបួសហើយ ។

ព្រះមហាទេវត្តរ អ្នកមានប្ញទ្ធិច្រើន ទៅកាន់មហិស្សករដ្ឋ ហើយឲ្យ ឱវាទជាសំភ្លើងដោយទេវទូតទាំងឡាយ បានដោះសត្វដ៏ច្រើនឲ្យផុតអំពីចំណង ហើយ ដូច្នោះឯង ។

ព្រះរក្ខិតត្តរទៅប្រកាសសាសនា

ចំណែកព្រះរក្ខិតត្តរ ទៅកាន់ដែនវនវាសីជនបទ ហើយឈរនៅលើ អាកាស ឲ្យអ្នកដែនវនវាសីជនបទជ្រះថ្លា ដោយសម្តែងអនមតគ្គបរិយាយ- កថា ។ ក្នុងពេលចប់កថារបស់ព្រះថេរៈនោះ សត្វប្រមាណ ៦ ម៉ឺននាក់ បាន សម្រេចធម៌ហើយ ។ មហាជនប្រមាណ ៣ ម៉ឺន ៧ ពាន់បួសហើយ ។ វិហារ ៥០០ ក៏ប្រតិស្ឋានឡើងហើយ ។ ព្រះថេរៈនោះ បានប្រតិស្ឋានសាសនា ឲ្យតាំងមាំក្នុងដែនវនវាសីជនបទនោះ ដោយប្រការដូច្នោះហើយ ។

ព្រះភ្នំតត្តរ ជាអ្នកមានប្ញទ្ធិច្រើន ទៅកាន់វេនវាសីជនបទហើយ
 បានឈរត្រង់កណ្តាលអាកាស ហើយសម្តែងអនមតគ្គិយកថា
 (ដល់មហាជន) ក្នុងវេនវាសីជនបទនោះឯង ។

ព្រះយោនកធម្មរក្ខិតតត្តរទៅដ្ឋបាយសាសនា

ចំណែកព្រះយោនកធម្មរក្ខិតតត្តរ ទៅកាន់អបរន្តកជនបទហើយ ឲ្យអ្នក
 ស្រុកអបរន្តកជនបទជ្រះថ្លា ដោយអគ្គិកន្លោបមសុត្តនកថាហើយ ក៏ឲ្យសត្វ
 ប្រមាណ ៣ ម៉ឺន ៧ ពាន់ ជីកនូវអមតធម៌ ។ បុរសចេញបព្វជាអំពីខត្តិយ-
 ត្រកូលមួយពាន់នាក់ និងស្រ្តីចេញបព្វជាចំនួន ៦ ពាន់ ។ ព្រះថេរៈនោះបាន
 ប្រតិស្ឋានសាសនាឲ្យតាំងមាំ នៅក្នុងអបរន្តកជនបទនោះហើយ ដោយប្រការ
 ដូច្នោះ ។

ព្រះយោនកធម្មរក្ខិតតត្តរ ចូលកាន់អបរន្តកជនបទហើយ ក៏ឲ្យជនជា
 ច្រើន ក្នុងអបរន្តកជនបទនោះជ្រះថ្លាហើយ ដោយអគ្គិកន្លោបមសុត្ត
 ដូច្នោះឯង ។

ព្រះមហាធម្មរក្ខិតតត្តរទៅដ្ឋបាយសាសនា

ចំណែកព្រះមហាធម្មរក្ខិតតត្តរ ទៅកាន់មហារដ្ឋជនបទហើយ ឲ្យអ្នក
 មហារដ្ឋជនបទជ្រះថ្លា ដោយមហានារទជាតកកថាហើយ ក៏ឲ្យសត្វប្រមាណ
 ៨៤០០០ តាំងនៅក្នុងមគ្គ និងផល ។ មហាជនចំនួន ១ ម៉ឺន ៣ ពាន់បួស
 ហើយ ។ ព្រះថេរៈនោះបានប្រតិស្ឋានសាសនាឲ្យតាំងមាំនៅក្នុងមហារដ្ឋជនបទ
 នោះហើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ព្រះមហាធម្មកិតត្ថេរជាតសីនោះ ទៅកាន់មហារដ្ឋជនបទហើយ
ក៏សម្តែងជាតកឲ្យមហាជនជ្រះថ្លាហើយ ដូច្នោះឯង ។

ព្រះមហាកិតត្ថេរទៅដ្ឋបាយសាសនា

ចំណែកព្រះមហាកិតត្ថេរ ទៅកាន់យោនករដ្ឋ ហើយឲ្យអ្នកស្រុក
យោនកៈជ្រះថ្លា ដោយកាឡកាមសុត្តន្តកថាហើយ បានឲ្យគ្រឿងអលង្ការ គឺ
មគ្គ និងផលដល់សត្វប្រមាណ ១ សែន ៣ ម៉ឺន ៧ ពាន់ មហាជនប្រមាណ
មួយម៉ឺនបួសហើយក្នុងសម្លាក៏ព្រះថេរៈនោះ ។ សូម្បីព្រះថេរៈក៏បានប្រតិស្ឋាន
សាសនាឲ្យតាំងមាំនៅក្នុងយោនករដ្ឋនោះហើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ក្នុងកាលនោះ ព្រះមហាកិតត្ថេរជាតសីនោះ ទៅកាន់យោនករដ្ឋ
ហើយ ឲ្យអ្នកយោនកៈទាំងនោះជ្រះថ្លា ដោយកាឡកាមសុត្ត
ដូច្នោះឯង ។

ព្រះមជ្ឈិមត្ថេរទៅដ្ឋបាយសាសនា

ចំណែកព្រះមជ្ឈិមត្ថេរ ១ ព្រះកស្សបគោត្តត្ថេរ ១ ព្រះអឡកទេវត្ថេរ ១
ព្រះទុន្ទកិស្សរត្ថេរ ១ និងព្រះសហស្សទេវត្ថេរ ១ ទៅកាន់ជនបទជាចំណែក
ហិមវន្តប្បទេស ហើយឲ្យអ្នកស្រុកនោះជ្រះថ្លា ដោយធម្មចក្កប្បវត្តនសុត្តន្តកថា
ហើយសត្វប្រមាណ ៨០ កោដិ បានរតនៈ គឺមគ្គ និងផលហើយ ។ ព្រះថេរៈ
ទាំង ៥ អង្គនោះ បានញ៉ាំងរដ្ឋទាំង ៥ ឲ្យជ្រះថ្លាហើយ ។ មហាជនដែលបួស
ក្នុងសម្លាក៏របស់ព្រះថេរៈមួយអង្គៗ មានប្រមាណ ១ សែន ។ ព្រះថេរៈទាំង
៥ អង្គនេះបានប្រតិស្ឋានសាសនាឲ្យតាំងមាំនៅក្នុងហិមវន្តប្បទេសនោះហើយ

ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ព្រះមជ្ឈិមត្ថេរទៅកាន់ហិមវន្តប្បទេស ហើយប្រកាសនូវ
ធម្មចក្កប្បវត្តនសូត្រឲ្យយក្ខ និងសេនាយក្ខជ្រះថ្លាហើយ
ដូច្នោះឯង ។

ព្រះសោណាក្កៈ និង ព្រះឧត្តរត្ថេរទៅដ្បាយសាសនា

ចំណែកព្រះសោណាក្កត្ថេរ និងព្រះឧត្តរត្ថេរ បានទៅកាន់ដែនសុវណ្ណកូមិ
សម័យនោះដែនសុវណ្ណកូមិនោះមានអារក្ខទឹកស្រីម្នាក់ឡើងមកអំពីសមុទ្រ ទំពា
ស៊ីពួកទារកដែលកើតក្នុងរាជត្រកូល ។ ក្នុងថ្ងៃនោះឯង មានទារកម្នាក់កើតក្នុង
រាជត្រកូល ។ មនុស្សទាំងឡាយឃើញព្រះថេរៈហើយ សម្គាល់ថា បុគ្គល
នេះនឹងជាសម្មាញ្ញរបស់ពួកអារក្ខទឹក ទើបនាំគ្នាកាន់អាវុធក្នុងបំណងនឹងប្រហារ
ព្រះថេរៈ ។ ព្រះថេរៈពោលថា ពួកអ្នកកាន់អាវុធមកធ្វើអ្វី មនុស្សទាំងនោះ
និយាយថា ពួកអារក្ខទឹករមែងទំពាស៊ីពួកក្មេងដែលកើតហើយ ក្នុងរាជត្រកូល
ពួកលោកជាសម្មាញ្ញរបស់អារក្ខទឹកទាំងនោះ ។ ព្រះថេរៈពោលថា ពួកអាត្មា
មិនមែនជាសម្មាញ្ញរបស់អារក្ខទឹកឡើយ ពួកអាត្មាល្មោះថា ជាសមណៈ ជា
អ្នករៀនចាកការធ្វើជីវិតសត្វឲ្យធ្លាក់កន្លង រៀនចាកការកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិន
បានឲ្យ រៀនចាកការប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាម រៀនចាកការនិយាយកុហក រៀនចាក
ការផឹកទឹកស្រវឹង ជាបុគ្គលបរិភោគតែម្ហូង មានសីល ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ
មានកល្យាណធម៌ ។

ក្នុងខណៈនោះឯង អារក្ខទឹកស្រីមួយ ព្រមទាំងបរិវារ ឡើងមកអំពី

សមុទ្រ ដោយគិតថា ទារកកើតក្នុងរាជត្រកូល ពួកយើងនឹងទំពាសុំក្មេងនោះ ។
 ពួកមនុស្សឃើញស្រីអារក្ខនោះហើយក៏ខ្លាច រួចស្រែកដោយសំឡេងខ្លាំងថា
 អារក្ខទឹកនេះកំពុងមកហើយ ។ ព្រះថេរៈនិម្មិតអត្តភាពច្រើនជាងពួកអារក្ខទឹក
 ២ ដង ហ៊ុមព័ទ្ធទិសទាំងពីរ ដោយអត្តភាពទាំងនោះ រារាំងស្រីអារក្ខទឹកនោះ
 ព្រមទាំងបរិវារទុកត្រង់កណ្តាល ។ អារក្ខទឹកស្រីនោះ ព្រមទាំងបរិស័ទ្ធគិត
 ដូច្នោះថា ទីនេះនឹងជាដែនរបស់អារក្ខទឹកទាំងនេះពិតប្រាកដ ពួកយើងនឹងជា
 ចំណីរបស់អារក្ខទឹកទាំងនេះ ។ ពួកអារក្ខទឹកទាំងអស់បានប្រញាប់ប្រញាល់
 រត់គេចទៅហើយ ។

ចំណែកព្រះថេរៈដេញអារក្ខទឹកទាំងនោះឲ្យចៀសចេញទៅហើយ រហូត
 ដល់មើលលែងឃើញ ទើបតាំងការរក្សាទុកដោយជុំវិញកោះនោះ ។ ម្យ៉ាង
 ទៀត លោកឲ្យពួកមហាជនដែលប្រជុំព្រមគ្នាក្នុងសម័យនោះជ្រះថ្លា ដោយ
 ព្រហ្មជាលសុត្តន្តកថា និងឲ្យតាំងនៅក្នុងសរណគមន៍ និងសីលហើយ ។ ក្នុង
 សន្និបាតនេះ មហាជនប្រមាណ ៦ ម៉ឺនបានសម្រេចធម៌ហើយ ។ ពួកកុមារ
 ក្នុងត្រកូលប្រមាណ ៣៥០០ បានបួសហើយ ។ កុលធីតាប្រមាណ ១ ពាន់
 ៥ រយនាក់ក៏បួសហើយដែរ ។ ព្រះថេរៈនោះ បានប្រតិស្ឋានសាសនា
 ឲ្យតាំងមាំនៅក្នុងដែនសុវណ្ណកម្មិនោះហើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ចាប់ពីពេល
 នោះមក អ្នកសុវណ្ណកម្មិក៏បានដាក់ឈ្មោះឲ្យទារក ដែលកើតក្នុងរាជត្រកូលថា
 សោណុត្តរៈរហូតមក ។

ព្រះសោណៈ និងព្រះឧត្តរៈដ៏មានប្បទិ ទៅកាន់ដែនសុវណ្ណកម្មិ

ហើយ បណ្តេញបិសាចទាំងឡាយឲ្យគេចទៅ បានសម្តែង
ព្រហ្មជាលសូត្រហើយ ដូច្នោះ ។

ព្រះមហិនុត្តរទៅដ្ឋាយសាសនា

ចំណែកព្រះមហិនុត្តរ ដែលព្រះឧបជ្ឈាយ៍ និងភិក្ខុសង្ឃអារាធនាសូម
ឲ្យលោកទៅប្រតិស្តានសាសនា នាកោះតម្កបណ្ឌិទ្ធិប ដូច្នោះ ទើបត្រិះរិះថា ជា
កាលដែលអញនឹងទៅកាន់តម្កបណ្ឌិទ្ធិប ឬអត់ហ្ន៎ កាលលោកកំពុងពិចារណា
ក៏ដឹងថា ជាកាលដែលមិនគួរទៅឡើយ ។

សួរថា ព្រះថេរៈនោះ បានជ្រាបដូច្នោះ ព្រោះឃើញហេតុការណ៍ដូចម្តេច
ឆ្លើយថា ព្រោះលោកឃើញថា ព្រះបាទមុជសីវៈទ្រង់ព្រះជរាភាពខ្លាំងពេក ។

ព្រះថេរៈត្រាច់សួរសុខទុក្ខក្នុងកញ្ញាតិសិនបុត្រាពល

លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈគិតថា ព្រះរាជាអង្គនេះ ទ្រង់ជរាទុព្វលភាពខ្លាំង
ណាស់ អញមិនអាចទទួលព្រះរាជានេះឲ្យលើកស្ទួយព្រះសាសនាបានឡើយ
ឯឥឡូវនេះ ព្រះរាជឱវសរបស់ព្រះអង្គ ឈ្មោះថា ទេវានម្បិយតិស្សៈនឹង
សោយរាជ្យ (បន្ត) អញនឹងអាចទទួលព្រះរាជានោះឲ្យលើកស្ទួយព្រះ
សាសនាបាន ឈ្លើយចុះ អញនឹងសួរសុខទុក្ខក្នុងកញ្ញាតិសិនបុត្រា ទម្រាំពេល
នោះមកដល់ ឥឡូវនេះអញគប្បីត្រឡប់មកកាន់ជនបទនេះទៀតឬទេហ្ន៎ ។
ព្រះថេរៈនោះ កាលគិតយ៉ាងនោះហើយ ទើបថ្វាយបង្គំព្រះឧបជ្ឈាយ៍ និងភិក្ខុ
សង្ឃចេញអំពីអសោការាម ត្រាច់ចារិកទៅទុក្ខណាគីរជនបទ ដែលវិលជុំវិញ
នគររាជគ្រឹះ ព្រមជាមួយព្រះថេរៈ ៤ អង្គ មានព្រះឥដ្ឋិយៈជាដើមនោះ

សុមនសាមណេរដែលជាឱវសរបស់ព្រះនាងសង្ឃមិត្តា និងកណ្តកឧបាសក
សួរសុខទុក្ខត្រួតពិនិត្យ រហូតដល់ទៅ ៦ ខែ ។ គ្រានោះ ព្រះថេរៈបានទៅដល់
ក្រុងឈ្មោះវេទិសនគរ ដែលជាទីកន្លែងប្រថាប់របស់ព្រះមាតាដោយលំដាប់ ។

បានឮថា ព្រះបាទអសោកទ្រង់បានជនបទ ក្នុងពេលដែលទ្រង់នៅជា
យុវវរាជ កាលយាងទៅក្រុងឧជ្ជេនី ត្រង់កាត់វេទិសនគរ ទ្រង់បានទទួលជីតា
របស់វេទិសសេដ្ឋី មកធ្វើជាអគ្គមហេសី ។ ក្នុងថ្ងៃនោះឯង ព្រះនាងទ្រង់តាំង
គភ៌ ហើយបានប្រសូតមហិន្ទកុមារ ក្នុងក្រុងឧជ្ជេនី ។ ក្នុងកាលដែលព្រះរាជ-
កុមារមានព្រះជន្មបាន ១៤ វស្សា ព្រះរាជាទ្រង់បានទទួលការអភិសេកគ្រង
រាជ្យ ។ សម័យនោះ ព្រះនាងដែលជាមាតារបស់មហិន្ទកុមារនោះ ក៏ប្រថាប់
នៅត្រង់ដំណាក់របស់ព្រះញាតិ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំពោលថា ព្រះថេរៈបាន
ទៅដល់ក្រុងឈ្មោះវេទិសនគរ ដែលជាទីប្រថាប់របស់ព្រះមាតាដោយលំដាប់ ។

ឯព្រះទេវី ជាមាតារបស់ព្រះថេរៈទតឃើញព្រះថេរៈមកដល់ហើយ ទ្រង់
ថ្វាយបង្គំបាទាទាំងពីរ ដោយសិរសា គឺត្បូង ហើយប្រគេនភត្ត ទ្រង់ប្រគេន
វត្តឈ្មោះវេទិសគិរិមហាវិហារ ដែលខ្លួនសាងប្រគេនព្រះថេរៈ ។ ព្រះថេរៈ
អង្គុយគិតត្រង់វិហារនោះថា កិច្ចដែលអញគួរធ្វើក្នុងទីនេះសម្រេចហើយ ឥឡូវ
នេះ ជាពេលដែលគួរនឹងទៅកាន់កោះលង្កា ឬអត់ហ្ន៎ ។ លំដាប់នោះ លោកគិត
ថា សូមឲ្យព្រះរាជកុមារឈ្មោះថា ទេវានម្បិយតិស្សៈសោយនូវគ្រឿងអភិសេក
ដែលព្រះជនករបស់អញ ទ្រង់បញ្ជូនទៅថ្វាយជាមុនសិន សូមឲ្យបានស្តាប់គុណ
ព្រះរតនត្រ័យ និងយាងចេញទៅអំពីព្រះនគរ ឡើងកាន់មិស្សកបពិត មាន

មហោស្រពជាគ្រឿងចំណាំ ពេលនោះ អញនឹងជួបព្រះអង្គក្នុងទីនោះ ។ ព្រះថេរៈ
ក៏សម្រេចការស្នាក់នៅឯវេទិសគីរមហាវិហារនោះឯង អស់ ១ ខែតទៅទៀត ។

ដោយកន្លងទៅមួយខែ គណៈសង្ឃ និងឧបាសកទាំងអស់ដែលប្រជុំគ្នា
នៅក្នុងថ្ងៃឧបាសថ ក្នុងតិថីពេញបូណ៌មីខែជេស្ឋ បានពិភាក្សាគ្នាថា ជាកាល
សមគួរដែលពួកយើងនឹងទៅកាន់កោះតម្កបណ្ឌិទ្ធិប ឬអត់ហ្ន៎ ព្រោះហេតុនោះ
ទើបបុរាណចារ្យទាំងឡាយពោលថា ក្នុងកាលនោះ មានព្រះសង្ឃត្រូវឈ្មោះ
មហិន្ទដោយនាម ១ ព្រះឥណ្ឌិយត្រូវ ១ ព្រះឧត្តិយត្រូវ ១ ព្រះភទ្ទសាលត្រូវ ១
ព្រះសម្ពលត្រូវ ១ សុមនសាមណោរ អ្នកបានអភិញ្ញាមានបូទីច្រើន ១ ភណ្ឌក
ឧបាសកអ្នកបានឃើញសច្ចៈជាគម្រប់ ៧ នៃព្រះថេរៈទាំងនោះ ១ ព្រះមហា
នាគទាំងនោះឯង ស្នាក់នៅក្នុងទីស្ងប់ស្ងាត់ បានប្រឹក្សាគ្នាហើយ ដោយប្រការ
ដូច្នោះ ។

ត្រាទៅរាជ សក្កទេវរាជ ជាស្តេចនៃទេវតាយាន់ចូលទៅរកព្រះមហិន្ទត្រូវ
ហើយបានពោលថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រះបាទមុជសិវៈទ្រង់សោយទីវង្គត
ហើយ ឥឡូវនេះ ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សមហារាជ ទ្រង់សោយរាជ្យហើយ
ឯសម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ក៏ព្យាករលោកម្ចាស់ទុកហើយថា ក្នុងអនាគត
ភិក្ខុឈ្មោះមហិន្ទនឹងញ៉ាំងអ្នកស្រុកកោះតម្កបណ្ឌិទ្ធិបឲ្យជ្រះថ្លា បពិត្រលោកម្ចាស់
ព្រោះហេតុនោះឯង ជាកាលសមគួរដែលលោកម្ចាស់នឹងទៅកាន់កោះដ៏ប្រសើរ
ហើយ សូម្បីខ្ញុំក៏នឹងរួមជាសម្លាញ់របស់លោកម្ចាស់ដែរ ។ សួរថា ព្រោះហេតុ
អ្វី ទើបសក្កទេវរាជត្រាស់យ៉ាងនោះ ឆ្លើយថា ព្រោះបានឮថា ព្រះមានព្រះភាគ

ទ្រង់ប្រមើលមើលលោកដោយពុទ្ធចក្ខុ ត្រង់មណ្ឌលនៃពោធិព្រឹក្សនោះឯង បាន
 ទតឃើញសម្បត្តិនៃកោះនេះក្នុងអនាគត ទើបត្រាស់ប្រាប់សេចក្តីនោះដល់សក្ក-
 ទេវរាជនោះ ហើយទ្រង់ផ្តាំទុកផងថា ក្នុងពេលនោះ មហាបពិត្រ ក៏គួររួមជា
 សម្មាញ្ញរបស់លោកម្ចាស់ដែរដូច្នោះ ដូច្នោះទើបសក្កទេវរាជត្រាស់យ៉ាងនោះ ។

ព្រះថេរៈទទួលពាក្យរបស់សក្កៈនោះហើយ បុគ្គល ៧ នាក់ ហោះឡើង
 ទៅកាន់វេហាស៍អំពីវេទិសបពិត្រ ហើយទៅចុះលើមិស្សកបពិត្រ ដែលជន
 ទាំងឡាយក្នុងសម័យនេះ ហៅថាចេតិយបពិត្រ ត្រង់ទិសបូព៌ានៃអនុរាជបុរី
 ព្រោះហេតុនោះ ទើបបុរាណចារ្យពោលទុកថា

ព្រះថេរៈទាំងឡាយ ស្នាក់នៅត្រង់វេទិសបពិត្រ ជិតក្រុងរាជគ្រឹះ
 អស់ ៣០ រាត្រី បានត្រិះរិះថា ជាកាលសមគួរដែលនឹងទៅកាន់កោះ
 ដ៏ប្រសើរ ពួកយើងនឹងនាំគ្នាទៅកាន់កោះដ៏ឧត្តម ដូច្នោះហើយ បាន
 ហោះអំពីជម្ងឺប អណ្តែតទៅក្នុងអាកាស ដូចស្តេចហង្សហើរទៅ
 លើអាកាស ដូច្នោះ ព្រះថេរៈទាំងឡាយហោះឡើងយ៉ាងនោះហើយ
 ក៏ចុះត្រង់កំពូលភ្នំ ឈរនៅលើកំពូលបពិត្រដែលលម្អទៅដោយពពក
 តាំងនៅមុខ នៃបុរីដ៏ប្រសើរ ប្រៀបដូចស្តេចហង្សទ្រង់កំពូលភ្នំ
 ដូច្នោះ ។

ឯព្រះមហិន្ទត្ថេរ ដែលមកជាមួយព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះឥដ្ឋិយៈជា
 ដើម ឈរនៅយ៉ាងនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា បានឈរនៅហើយក្នុងកោះនេះ
 នាឆ្នាំ ២៣៦ រាប់អំពីឆ្នាំដែលសម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បរិនិព្វាន ។

លំដាប់រាជវង្សក្នុងកោះលង្កា និង ជម្ពូទ្វីប

សេចក្តីពិស្តារថា សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ ក្នុងឆ្នាំទី ៨ នៃ (រជ្ជកាល) ព្រះបាទអជាតសត្តរាជ ។ ក្នុងឆ្នាំនោះឯង ព្រះរាជឱវស របស់ព្រះបាទសីហកុមារ ទ្រង់ជាស្តេចដែនដី ដើមវង្សនៃកោះតម្កបណ្ឌិទ្ធិប ទ្រង់ព្រះនាមថា វិជយកុមារ ទ្រង់មកកាន់កោះនេះ ហើយបានធ្វើកោះនេះឲ្យ ជាទីលំនៅរបស់មនុស្ស ។ ព្រះបាទវិជយកុមារ (សោយរាជ្យនៅក្នុងកោះនេះ ៣៨ ឆ្នាំ) ហើយទិវង្គតត្រង់កោះនេះ ក្នុងឆ្នាំទី ១៤ នៃ (រជ្ជកាល) ព្រះបាទ ឧទេយ្យកទ្ធុ ក្នុងជម្ពូទ្វីប ។ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមថា ព្រះបាទបណ្ឌវាសុទេព ឡើងគ្រងរាជ្យក្នុងកោះនេះ នៅឆ្នាំទី ១៥ នៃ (រជ្ជកាល) ព្រះបាទឧទេយ្យកទ្ធុ ដែលសោយរាជ្យក្នុងជម្ពូទ្វីប ។ ព្រះបាទបណ្ឌវាសុទេព ទ្រង់បានទិវង្គតនៅ កោះនេះ ក្នុងឆ្នាំទី ២១ នៃ (រជ្ជកាល) ព្រះបាទនាគទស្សកៈ (ដែល សោយរាជ្យនៅ) ក្នុងជម្ពូទ្វីបនោះ ។ ព្រះរាជកុមារឈ្មោះថា អភ័យ ឡើង គ្រងរាជ្យក្នុងកោះនេះ ក្នុងឆ្នាំនោះឯង ។ ព្រះបាទអភ័យ (សោយរាជ្យនៅ) ក្នុងកោះនេះគ្រប់ ២០ ឆ្នាំបរិច្ឆេទក្នុងឆ្នាំទី ១៧ នៃ (រជ្ជកាល) ព្រះបាទ សុសុនាគ (ដែលសោយរាជ្យនៅ) ក្នុងជម្ពូទ្វីបនោះ គ្រានោះ ទាមរិក ឈ្មោះបក្សណ្ឌកាក័យ បានដណ្តើមរាជ្យសម្បត្តិក្នុងឆ្នាំទី ២០ នៃ (រជ្ជកាល) ព្រះបាទអភ័យ (ដែលគ្រងរាជ្យនៅក្នុងគ្រានោះ) ។ ព្រះបាទបក្សណ្ឌកាក័យ (គ្រងរាជ្យនៅ) ក្នុងកោះនេះ គ្រប់ ១៧ ឆ្នាំបរិច្ឆេទ ក្នុងឆ្នាំទី ១៦ នៃ (រជ្ជកាល) ព្រះបាទកាឡាសោក (ដែលសោយរាជ្យនៅ) ក្នុងជម្ពូទ្វីប នោះ ។ ១៧ ឆ្នាំនោះ ថែមមួយឆ្នាំទៀត បន្ទាប់មក ត្រូវជា ១៨ ឆ្នាំ ព្រះបាទ

បកុណាកាយបានសោយទិវង្គតក្នុងកោះនេះ ក្នុងឆ្នាំទី ១៤ នៃ (រជ្ជកាល)
 ព្រះបាទចន្ទគុត្ត (ដែលសោយរាជ្យនៅ) ក្នុងជម្ពូទីបនោះ ។ (បន្ទាប់
 អំពីនោះ) ព្រះបាទមុជសិវៈក៏ឡើងគ្រងរាជ្យ (ក្នុងកោះនេះ) ព្រះបាទ
 មុជសិវៈបានសោយទិវង្គតក្នុងកោះនេះ ក្នុងឆ្នាំទី ១៧ នៃ (រជ្ជកាល) ព្រះបាទ
 អសោកធម្មរាជ (ដែលសោយរាជ្យនៅ) ក្នុងជម្ពូទីបនោះ ។ បន្ទាប់អំពី
 នោះ ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សក៏ឡើងគ្រងរាជ្យ (ក្នុងកោះនេះ) ។

ម្យ៉ាងទៀត កាលសម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បរិទិព្វានហើយ ព្រះបាទ
 អជាតសត្រូវសោយរាជ្យបាន ២៤ ឆ្នាំ ចំណែកព្រះបាទឧទេយ្យកទូសោយរាជ្យ
 បាន ១៦ ឆ្នាំ ។ បន្ទាប់អំពីនោះ ព្រះបាទអនុរុទ្ធ និងព្រះបាទមុណ្ណៈសោយរាជ្យ
 បាន ៨ ឆ្នាំ ។ ព្រះបាទនាគទស្សកៈសោយរាជ្យបាន ២៤ ឆ្នាំ ។ ព្រះបាទ
 សុសុនាគសោយរាជ្យបាន ១៨ ឆ្នាំ ។ ព្រះបាទអសោកព្រះរាជឱវសរបស់ព្រះ
 បាទសុសុនាគនោះឯង សោយរាជ្យបាន ២៨ ឆ្នាំ ។ ព្រះរាជាដែលជាបងប្អូន
 នឹងគ្នា ១០ អង្គ ដែលជាព្រះរាជឱវសរបស់ព្រះបាទអសោកសោយរាជ្យបាន
 ២២ ឆ្នាំ ។ ក្រោយមក បន្ទាប់អំពីរជ្ជកាលនៃព្រះរាជាដែលជាបងប្អូនគ្នា ១០
 អង្គនោះ មានព្រះរាជា ៩ អង្គ ទ្រង់មានព្រះនាមថា នន្ទៈ (ត្រង់ព្រះនាម
 គ្រប់ៗ ទាំង ៩ អង្គ) សោយរាជ្យបាន ២២ ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះបាទចន្ទគុត្ត
 សោយរាជ្យបាន ២៤ ឆ្នាំ ។ ព្រះបាទវិទូសារសោយរាជ្យបាន ២៨ ឆ្នាំ ។ ក្នុង
 ទីបំផុត (រជ្ជកាល) នៃព្រះបាទវិទូសារនោះ ព្រះបាទអសោកក៏ឡើងគ្រងរាជ្យ ។
 ក្នុងកាលមុន ទ្រង់អភិសេកព្រះបាទអសោកនោះគ្រងរាជ្យបាន ៤ ឆ្នាំ ។ ក្នុងឆ្នាំ

ទី ១៨ រាប់តាំងអំពីពេលព្រះបាទអសោកទ្រង់អភិសេកហើយ ព្រះមហិន្ទត្រូវ
 ក៏មកឈរនៅត្រង់កោះនេះ ។ ពាក្យថា ព្រះមហិន្ទត្រូវមកឈរ នៅត្រង់កោះនេះ
 ក្នុងឆ្នាំទី២៣៦ វស្សា រាប់អំពីឆ្នាំដែលសម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បរិនិព្វាន ដូច្នោះ
 បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបតាមខ្សែវង្ស (របស់ព្រះរាជាក្នុងជម្ពូទ្វីប) នោះ ដូចពណិនា
 មក ដូច្នោះ ។

ព្រះវរាហទេវតាមួយសិស្សៈដូចព្រះថេរៈ

ក្នុងថ្ងៃនោះ ត្រង់កោះតម្កបណ្ឌិ មានបុណ្យនក្ខត្តបូក្សក្នុងជេដ្ឋមាស (គឺ
 ខែ ៧) ។ ព្រះរាជាទ្រង់បញ្ជាឲ្យយោសនានក្ខត្តបូក្ស ហើយទ្រង់បញ្ជាពួក
 អមាត្យថា ពួកអ្នកចូរលេងមហោស្រពចុះ ដូច្នោះ ។ មានរាជបុរសចំនួនដប់
 ទៅ ៤ ម៉ឺនជាបរិវារ ទ្រង់ចេញអំពីព្រះនគរ មានបំណងនឹងលេងកីឡា បរាបាញ់
 សត្វ ទើបទ្រង់ទៅដោយផ្លូវត្រង់មិស្សកបពិតនោះ ។ ពេលនោះ មានទេវតា
 មួយអង្គ អាស្រ័យនៅត្រង់បពិតនោះ គិតថា អញនឹងបង្ហាញព្រះថេរៈទាំង-
 ឡាយដល់ព្រះរាជា ទើបកាឡាខ្លួនជារមាំង ធ្វើអាកប្បកិរិយាស៊ីស្មៅ និងស៊ឹក
 ឈើនៅត្រង់ទីមិនឆ្ងាយ (អំពីព្រះថេរៈនោះ) ។ ព្រះរាជាទ្រង់ទេតឃើញ
 រមាំងមួយនោះហើយ ទើបទ្រង់គិតថា ឥឡូវនេះ មិនគួរនឹងបាញ់ម្រឹក ដែល
 កំពុងភ្លេចខ្លួន ទើបទ្រង់ផ្តាត់ខ្សែដូង ។ ម្រឹកផ្តើមនឹងរកផ្លូវគេច ក៏គេចទៅតាម
 ផ្លូវដែលមានសញ្ញាដោយដើមស្វាយ ។ ព្រះរាជាទ្រង់រត់តាមទៅពីក្រោយ
 ហើយទ្រង់ឡើងកាន់ផ្លូវដែលកំណត់ដោយដើមស្វាយនោះឯង ។ ចំណែកម្រឹក
 ក៏បាត់ខ្លួនទៅក្នុងទីមិនឆ្ងាយអំពីព្រះថេរៈទាំងឡាយ ។ ព្រះមហិន្ទត្រូវឃើញព្រះ

រាជាកំពុងយោងមកក្នុងទីមិនឆ្ងាយ ទើបអធិដ្ឋានថា សូមឲ្យព្រះរាជាទតឃើញ
 តែអាត្មាអញប៉ុណ្ណោះ កុំទតឃើញអ្នកដទៃឡើយ ទើបពោលថា តិស្សៈ តិស្សៈ
 សូមទ្រង់មកជុំនេះ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ឮហើយ ឆ្ងល់ក្នុងព្រះទ័យ ឈ្មោះថា ជន
 ដែលកើតក្នុងកោះនេះ ដែលអាចហៅអញដោយប្រាសព្រះឈ្មោះថា តិស្សៈ មិន
 មាន ឯសមណៈត្រងោលនេះ ទ្រទ្រង់សំពត់ដែលកាត់ដាច់ (ដោយសស្រ្តា)
 ដណ្តប់សំពត់កាសាវៈ ហៅអញដោយចំឈ្មោះ សមណៈនេះ គឺនរណាហ្ន៎
 ជាមនុស្ស ឬអមនុស្ស ទើបព្រះថេរៈឆ្លើយថា សូមថ្វាយព្រះពរមហាបពិត្រ
 អាត្មាកាត់ទាំងឡាយឈ្មោះថា សមណៈ ជាសាវ័ករបស់ព្រះធម្មរាជា មកត្រង់
 កោះនេះ អំពីជម្ពូទ្វីប ក៏ដើម្បីអនុគ្រោះមហាបពិត្រប៉ុណ្ណោះ ។

សម័យនោះឯង ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សមហារាជ និងព្រះបាទអសោក
 ធម្មរាជា ទ្រង់ជាព្រះអទិដ្ឋសម្មាញ្ញនឹងគ្នា (គឺសម្មាញ្ញដែលមិនធ្លាប់ឃើញគ្នា) ។
 ដោយបុញ្ញានុភាពរបស់ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សមហារាជ មានបូស្សី ៣ កំណាត់
 មានប្រមាណប៉ុនចន្ទោលរថ កើតឡើងត្រង់គុម្ពបូស្សីមួយកន្លែង ត្រង់ជើងភ្នំ
 ឆាតកៈ ឈ្មោះលតាយដ្ឋិមួយដើម ឈ្មោះបុប្ផយដ្ឋិមួយដើម ឈ្មោះសកុណ-
 យដ្ឋិមួយដើម ។

បណ្តាបូស្សី ៣ កំណាត់នោះ បូស្សីឈ្មោះថា លតាយដ្ឋិ មានពណ៌ដូច
 ប្រាក់ មានវល្លិពណ៌មាសត្រង់ដើមបូស្សីនោះ ។ ចំណែកបូស្សីឈ្មោះបុប្ផយដ្ឋិ
 ក៏មានផ្កាពណ៌ខៀវ លឿង ក្រហម ស និងខ្មៅ មានទង ស្លឹក និងកេសរ
 ដែលរចនាទុកយ៉ាងល្អ ។ ចំណែកបូស្សីឈ្មោះថា សកុណយដ្ឋិ ក៏មានពួក

សកុណាជាច្រើន មានហង្ស មាន ត្រដក់ជាដើម និងមានសត្វចតុប្បាទច្រើន
ប្រភេទ ប្រាកដហាក់ដូចមានជីវិតរស់ ។ សមដូចសីហន្យាចារ្យពោលទុកក្នុង
គម្ពីរទីបរវង្សថា

ឫស្សី ៣ កំណាត់ បានកើតហើយត្រង់ជើងភ្នំឈ្មោះឆាតកៈ

កំណាត់ដែលជាវល្លិ មានពណ៌ស និងល្អដូចពណ៌មាស ប្រាកដនៅ
ចំត្រង់ដើម ពណ៌ប្រាក់ ផ្កាពណ៌ខៀវជាដើម មាននៅយ៉ាងណា ផ្កា
ដូច្នោះ ក៏ប្រាកដនៅក្នុងកំណាត់ដែលមានឈ្មោះថាបុប្ផយដ្ឋិ សកុណ-
ជាតិច្រើនចម្រុះ ក៏នាំគ្នាទំនៅលើកំណាត់ដែលមានឈ្មោះសកុណយដ្ឋិ
ដោយរូបរបស់ខ្លួននោះឯង ។

រតនៈ (គីកែវ) ច្រើនប្រភេទ មានកែវមុក្កា កែវមណី និងកែវពិទ្ធុរ្យ
កើតឡើងអំពីសមុទ្រ ដល់ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សៈអង្គនោះ ចំណែកក្នុង
កោះតម្កបណ្ឌិទ្ធិប មានកែវមុក្កាកើតឡើង ៨ ប្រភេទ គឺកែវមុក្កាមានសណ្ឋាន
ដូចរូបសេះ ១ កែវមុក្កាមានសណ្ឋានដូចរូបដំរី ១ កែវមុក្កាមានសណ្ឋានដូចរូបរថ
១ កែវមុក្កាមានសណ្ឋានដូចផ្នែកនត្រៃ ១ កែវមុក្កាមានសណ្ឋានដូចកងដៃ ១
កែវមុក្កាមានសណ្ឋានដូចវង់ចិញ្ចៀន ១ កែវមុក្កាមានសណ្ឋានដូចផ្នែកថ្នាំ ១ កែវ
មុក្កាប្រក្រតី ១ ។ ព្រះរាជាបានបញ្ជូនឫស្សីកែវមុក្កានោះៗ និងរតនៈជាច្រើន
ដទៃទៀត ដើម្បីជាគ្រឿងបណ្ណាការដល់ព្រះបាទអសោកធម្មរាជ ។

ព្រះបាទអសោកទ្រង់ជ្រះថ្លា ហើយទ្រង់បញ្ជូនគ្រឿងកកុធភណ្ណ ៥ យ៉ាង
ទៅថ្វាយដល់ព្រះរាជា គឺស្នេត្តច្នូត្រ ១ ផ្លិតចាមរី (វាលវីជនី) ១ ព្រះខ័ន ១

រតនៈប្រដាប់ព្រះមូលី (គឺព្រះឧណ្ហិស ដែលជាប់នឹងព្រះមហាពិជ័យមកុដ) ១
 បាទុកា ១ និងគ្រឿងបណ្ណាការដទៃច្រើនប្រភេទ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការ
 អភិសេក ។ គ្រឿងបណ្ណាការដទៃទៀតនោះ គឺអ្វី ។ គឺស័ង្ក ១ គង្គាទុកវារី
 (ទឹកទន្លេគង្គា ឬទឹកដែលកើតពីអនោតត្តស្រះ) ១ វឿនមានៈ គឺលម្អិត
 សម្រាប់ស្រង់ទឹក ១ វដំសកៈ (ព្រះមាលាសម្រាប់ប្រដាប់ត្រចៀក) ១ ភិង្គារៈ
 គឺកុណ្ឌិមាស ១ នន្ទិយាវដ្តៈ គឺភាជន៍មាស (ធ្វើទុកដើម្បីការមង្គល មាន
 សណ្ឋានដូចជើងក្អែក) ១ សិរិកៈ គឺ វ ឬក្រែស្មី ១ កញ្ញា គឺខត្តិយកុមារី
 ១ អធារិមទុស្សយុគ (គូព្រះភូសាដែលមិនចាំបាច់ បោកគក់) ១ ហត្ថ-
 បុព្វានៈ គឺសំពត់សម្រាប់ជូតព្រះហស្ត ១ ហិរិចន្ទនៈ គឺខ្លឹមចន្ទន៍ក្រហម ១
 អរុណវណ្ណមត្តិកៈ គឺដីពណ៌អរុណ ១ អញ្ជនៈ គឺថ្នាំបន្តក់ភ្នែក ១ ហិរិវត្តកៈ
 គឺសម័ទ្ធិសថ ១ អាមលកៈ កន្ទត្តព្រៃឱសថ ១ ដូច្នោះឯង ។

ពាក្យនេះ សមដូចពាក្យដែលសីហឡាចារ្យពោលក្នុងគម្ពីរទីបរិវេណថា
 ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមថា អសោក ទ្រង់បញ្ជូនបណ្ណាការ
 ដែលកើតឡើងព្រោះបុញ្ញកម្ម (របស់ព្រះអង្គ) ទៅ (ថ្វាយដល់
 ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សៈ) គឺផ្លិតវាលវីជនី ១ ព្រះឧណ្ហិស ១
 សេតច្ឆត្រ ១ ព្រះខ័ន ១ បាទុកា ១ វេបនៈ គឺសំពត់ជួតក្បាល ១
 សារបាមង្គៈ គឺសង្វារ ១ ភិង្គារៈ គឺព្រះកុណ្ឌិមាស ១ នន្ទិវដ្តកៈ គឺ
 ភាជន៍មាស ១ សិរិកៈ គឺ វ ឬក្រែស្មី ១ ស័ង្ក គឺស័ង្កសម្រាប់
 ប្រចទឹកក្នុងពេលអភិសេក ១ វដំសកៈ គឺព្រះមាលាសម្រាប់ប្រដាប់

ត្រចៀក ឬក្រវិល ១ អធោរិមវត្តកោដិក គឺព្រះភូសាមួយគូ ដែល
 មិនចាំបាច់បោកគក់ ១ សោវណ្ណបាតី គឺថាសមាស ១ កដប្បូ គឺ
 វែក ១ មហគ្គហត្ថបុញ្ញនៈ គឺសំពត់សម្រាប់ជូតព្រះហស្តមានតម្លៃ
 ច្រើន ១ អនោតត្តោទកកាជៈ គឺអំរែកទឹកអនោតត្តស្រះ ១ ឧត្តម-
 ហរិចន្ទនៈ គឺខ្លឹមចន្ទន៍ក្រហមដ៏ប្រសើរ ១ អរុណាវណ្ណមត្តិកៈ គឺដី
 ពណ៌អរុណ ១ អញ្ជនៈ គឺថ្នាំបន្តកំភ្លែកដែលនាគនាំមកថ្វាយ ១
 ហរិតិកៈ គឺសម័ង្កសថ ១ អាមលកៈ គឺកន្ទត់ព្រៃឱសថ ១
 មហគ្គអមតោសថ គឺព្រះឱសថកែរោគ ដែលមានតម្លៃច្រើន ១ ស្រូវ
 សាលី មានក្លិនក្រអូប ៦ ពាន់រទេះ ដែលសេកនាំមកថ្វាយ ១ ។

ព្រះបាទអសោក ទ្រង់បញ្ជូនគ្រឿងបណ្ណាការមិនមែនគ្រាន់តែ
 ជា អាមិស ប៉ុណ្ណោះឡើយ បានឮថា ថែមទាំងបញ្ជូនបណ្ណាការនេះ
 ទៅថ្វាយទៀតផង បណ្ណាការទាំងនេះ គឺទូលបង្គំបានដល់នូវព្រះពុទ្ធ
 ព្រះធម៌ និងព្រះសង្ឃជាសរណៈ គឺទីពឹងហើយ បានប្រកាសខ្លួនជា
 ឧបាសកក្នុងព្រះសាសនានៃសក្យបុត្រ បពិត្រព្រះអង្គ ដ៏ឧត្តមជាង
 នរជន សូមព្រះអង្គទ្រង់ញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងឧត្តមវត្ថុទាំង ៣ នេះចុះ
 សូមទ្រង់ដល់នូវវត្ថុនេះទាំង ៣ នោះថា ជាសរណៈ គឺទីពឹងដោយ
 ព្រះសទ្ធាចុះ ។

ក្នុងថ្ងៃនោះ ព្រះរាជាអង្គនោះ ទ្រង់ទទួលមុទ្ធាភិសេកមួយខែ ដោយគ្រឿង
 ឧបករណ៍អភិសេក ដែលព្រះបាទអសោកទ្រង់បញ្ជូនទៅថ្វាយ ។ ពិតហើយ ពួក

សេនាមាត្យបានធ្វើការអភិសេកថ្វាយដល់ទ្រង់ក្នុងតិថីពេញបូណ៌មី ខែពិសាខ ។

ព្រះរាជាអង្គនោះ កាលទ្រង់រព្វកដល់សាសនប្បវត្តិនោះ ដែលព្រះអង្គ បានឮមកមិនយូរ កាលទ្រង់បានឮពាក្យនោះរបស់ព្រះថេរៈថា សូមថ្វាយព្រះពរ មហាបពិត្រ អាត្មាកាតទាំងឡាយ ឈ្មោះថា សមណៈ ជាសាវ័ករបស់ព្រះ ធម្មរាជា ដូច្នោះជាដើម ហើយទ្រង់ព្រះតម្រិះថា លោកម្ចាស់ទាំងឡាយមកហើយ ហ្ន៎ ទើបទ្រង់ចោលអាវុធក្នុងរំពេចនោះឯង ហើយប្រថាប់គង់សន្ទនាសម្មោ- ទនីយកថា ក្នុងចំណែកម្ខាង ។ ដូចបុរាណាចារ្យពោលទុកថា

ព្រះរាជាទ្រង់ដាក់អាវុធ ហើយស្តេចប្រថាប់គង់នាចំណែកម្ខាង
កាលប្រថាប់គង់ហើយ បានត្រាស់ព្រះតម្រាស់ប្រកបដោយប្រ-
យោជន៍ ដែលនាំមកនូវ សេចក្តីរីករាយ ។

កាលព្រះរាជាអង្គនោះ ទ្រង់សន្ទនាសម្មោទនីយកថានោះឯង ពួករាជ- បរិវារចំនួន ៤ ម៉ឺន ក៏នាំគ្នាមកចោមរោមព្រះអង្គ ។

គ្រានោះ ព្រះថេរៈក៏បង្ហាញជន ៦ នាក់ ក្រៅអំពីនេះ ។ ព្រះរាជាទត ឃើញ (ជនទាំង ៦ នោះ) ហើយ ទើបទ្រង់សាកសួរថា បុគ្គលទាំងនេះ មកក្នុងកាលណា ព្រះថេរៈឆ្លើយថា មកព្រមគ្នាជាមួយអាត្មានោះឯង ព្រះអង្គ ព្រះរាជាសួរថា ឥឡូវនេះ សមណៈដទៃដែលមានសភាពបែបនេះ មាននៅក្នុង ជម្ពូទ្វីបខ្លះឬ ព្រះថេរៈឆ្លើយថា មានមហាបពិត្រ ឥឡូវនេះជម្ពូទ្វីបរុងរឿងទៅ ដោយសំពត់កាសាវពស្ត្រ ដែរជាសទៅដោយខ្យល់ (សន្លឹក) ពួកឥសីក្នុង ជម្ពូទ្វីបនោះ ។

មានព្រះអរហន្តជាពុទ្ធសាវ័កដ៏ច្រើន ជាអ្នកបាននូវវិជ្ជា ៣ និង
បានសម្រេចបច្ចុទ្ធិ ជំនាញក្នុងចេតោបរិយញ្ញាណអស់អាសវៈហើយ។
ព្រះរាជាត្រាស់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ លោកម្ចាស់ទាំងឡាយ នាំគ្នាមក
ដោយផ្លូវណា ព្រះថេរៈឆ្លើយថា បពិត្រមហារាជ អាត្មាទាំងឡាយមិនបានមក
តាមផ្លូវទឹក ឬ ផ្លូវគោកឡើយ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ក៏ជ្រាបបានថា លោកម្ចាស់ទាំង
នេះមកតាមផ្លូវអាកាស ។

ព្រះថេរៈដើម្បីនឹងសាកល្បងមើលថា ព្រះរាជាទ្រង់ឈ្លាសវៃដោយព្រះ
បញ្ញាឬទេ ទើបទូលសួរបញ្ជាប្រារព្ធដើមស្វាយដែលនៅជិតនោះថា បពិត្រ
មហារាជ ដើមឈើនេះឈ្មោះអ្វី ព្រះរាជាត្រាស់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ឈ្មោះ
ដើមស្វាយ ព្រះថេរៈសួរថា សូមថ្វាយព្រះពរមហាបពិត្រ ក្រៅអំពីដើមស្វាយ
នេះហើយ ដើមស្វាយដទៃមានដែរឬទេ ព្រះរាជាត្រាស់ថា មាន លោកម្ចាស់
ដើមស្វាយដទៃមានច្រើន ព្រះថេរៈសួរថា មហាបពិត្រ វៀរដើមស្វាយនេះ និង
ដើមស្វាយដទៃចេញហើយ ដើមឈើប្រភេទដទៃមានដែរឬ ព្រះរាជាត្រាស់ថា
មានលោកម្ចាស់ តែដើមឈើទាំងនោះមិនមែនជាដើមស្វាយ ។ ព្រះថេរៈសួរថា
វៀរដើមស្វាយ និងមិនមែនដើមស្វាយដទៃចេញ តើដើមឈើប្រភេទដទៃមាន
ឬ ព្រះរាជាត្រាស់ថា មាន លោកម្ចាស់ គឺដើមស្វាយនេះឯង ព្រះថេរៈពោល
ថា សាធុ មហាបពិត្រ ព្រះអង្គទ្រង់ជាបណ្ឌិត ឯព្រះញាតិរបស់ព្រះអង្គមានឬ
ព្រះរាជាត្រាស់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ជនដែលជាញាតិរបស់ខ្ញុំមានច្រើន ព្រះ
ថេរៈសួរថា វៀរជនដែលជាព្រះញាតិរបស់ព្រះអង្គទាំងនេះចេញហើយ ជនត្រូវ

ដទៃដែលមិនមែនជាព្រះញាតិមានដែរឬ ព្រះរាជាត្រាស់ថា ជនដែលមិនមែន
 ញាតិមានច្រើនជាងបុគ្គលដែលជាញាតិ ព្រះថេរៈសួរថា រៀបរយបុគ្គលដែលជា
 ព្រះញាតិរបស់ព្រះអង្គ និងបុគ្គលដែលមិនមែនព្រះញាតិចេញ បុគ្គលដទៃណា
 មានឬ ព្រះរាជាត្រាស់ថា មាន គឺខ្ញុំនេះឯង ព្រះថេរៈពោលថា សាធុ មហា
 បតិគ្រ ដែលឈ្មោះថា ខ្លួន មិនរាប់ថា ជាញាតិរបស់ខ្លួនផង មិនរាប់ថា មិន
 មែនជាញាតិរបស់ខ្លួនផង ។

លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈគិតថា ព្រះរាជាជាបណ្ឌិត ទ្រង់នឹងអាចដឹងធម៌
 បាន ដូច្នោះហើយ ទើបសម្តែងចូឡហត្ថិបទោបមសូត្រ ។ ក្នុងវេលាចប់កថា
 ព្រះរាជា ព្រមដោយរាជបរិវារប្រមាណ ៤ ម៉ឺនតាំងនៅក្នុងត្រៃសរណគមន៍ ។

ក្នុងខណៈនោះឯង អ្នកចាត់ចែងអាហារ ក៏នាំព្រះក្រយាហារមកថ្វាយ
 ដល់ព្រះរាជា ។ ចំណែកព្រះរាជាកំពុងស្តាប់ព្រះសូត្រ ទ្រង់មានព្រះទ័យជ្រាប
 ថា សមណៈសក្យបុត្រទាំងនេះ មិនគួរនឹងឆាន់ក្នុងពេលនេះ ហើយទ្រង់មាន
 ព្រះតម្រិះថា ការដែលអញមិនសួរ ហើយបរិភោគ មិនគួរ ដូច្នោះ ទើបត្រាស់
 សួរថា លោកម្ចាស់ ពួកលោកម្ចាស់នឹងឆាន់ឬ ព្រះថេរៈឆ្លើយថា មហាបតិគ្រ
 ពួកអាត្មាកាតមិនគួរឆាន់ក្នុងវេលានេះ ព្រះរាជាសួរថា លោកម្ចាស់គួរឆាន់ក្នុង
 ពេលណាវិញ ព្រះថេរៈឆ្លើយថា គួរឆាន់តាំងអំពីព្រះអាទិត្យរះ រហូតដល់ថ្ងៃ
 ត្រង់ ព្រះរាជាពោលថា ពួកយើងទៅកាន់ព្រះនគរជាមួយគ្នាចុះ ព្រះថេរៈពោល
 ថា កុំឡើយ មហាបតិគ្រ ពួកអាត្មានឹងស្នាក់នៅក្នុងទីនេះឯង ។ ព្រះរាជា
 ពោលថា បតិគ្រលោកម្ចាស់ បើលោកម្ចាស់ទាំងឡាយស្នាក់នៅ (ក្នុងទីនេះ)

សោត ក្មេងម្នាក់នេះចូរទៅជាមួយខ្ញុំចុះ ព្រះថេរៈឆ្លើយថា សូមថ្វាយព្រះពរ
 មហាបពិត្រ កុមារនេះសម្រេចផលហើយ ដឹងច្បាស់ព្រះសាសនា ជាបព្វជ្ជា-
 បេក្ខៈ នឹងបំពេញបព្វជ្ជាក្នុងឥឡូវនេះ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ផ្តាំថា បពិត្រលោក
 ម្ចាស់ បើដូច្នោះ ស្រែកនេះ ខ្ញុំនឹងបញ្ជូនរថមក(ទទួលលោកម្ចាស់ទាំងឡាយ)
 សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយ មកតាមរថនោះចុះ ដូច្នោះ ថ្វាយបង្គំហើយ ទ្រង់ក៏
 ចៀសចេញទៅ ។

សុមនសាមណេរប្រកាសពេលស្តាប់ធម៌

ព្រះថេរៈ កាលព្រះរាជាទ្រង់ចៀសចេញទៅមិនយូរមិនប៉ុន្មាន ទើបហៅ
 សុមនសាមណេរមកប្រាប់ថា សុមនៈ អ្នកចូរទៅប្រកាសពេលស្តាប់ធម៌ចុះ ។
 សុមនសាមណេរសួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ខ្ញុំនឹងប្រកាសឲ្យបានឮអស់ទីមាន
 ប្រមាណប៉ុនណា ព្រះថេរៈប្រាប់ថា ចូរប្រកាសឲ្យបានឮពេញតម្កល់បណ្តើរៗចុះ ។

សាមណេរទទួលថេរៈបញ្ជាថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ល្អណាស់ ហើយក៏
 ចូលចតុត្ថជ្ឈាន មានអភិញ្ញាជាបុទ ចេញ (ចាកឈាន) ហើយអធិដ្ឋាន
 មានចិត្តតាំងមាំ ប្រកាសពេលស្តាប់ធម៌ឲ្យបានឮពេញកោះតម្កល់បណ្តើរៗ អស់
 វារៈ ៣ ដង ។

ព្រះរាជា ទ្រង់ស្តាប់សំឡេងនោះហើយ ទើបទ្រង់បញ្ជូនដំណឹងទៅកាន់
 សម្នាក់របស់ព្រះថេរៈទាំងឡាយថា មានឧបទ្វរៈអ្វីឬលោកម្ចាស់ ព្រះថេរៈ
 ទូលថា អាត្មាកាតទាំងឡាយ មិនមានឧបទ្វរៈអ្វីឡើយ អាត្មាកាតទាំងឡាយ
 បានឲ្យសាមណេរប្រកាសពេលស្តាប់ធម៌ អាត្មាកាតទាំងឡាយ មានបំណង

នឹងសម្តែងព្រះពុទ្ធវិចារ (ប៉ុណ្ណោះ) ។

ឯពួកកុម្មុទេវតា បានស្តាប់សំឡេងរបស់សាមណេរនោះហើយ ក៏បាន
ប្រកាសសំឡេងឲ្យលាន់ឮហើយ សំឡេងបានលាន់ឮឡើងរហូតដល់ព្រហ្មលោក
ដោយឧបាយនោះ ព្រោះសំឡេងនោះ មានទេវតាមកធ្វើសន្និបាតដ៏ច្រើន ។ ព្រះ
ថេរៈឃើញទេវតាមកប្រជុំគ្នាសន្និកសន្ធាប់យ៉ាងនេះ ទើបសម្តែងសមចិត្តសូត្រ ។
ក្នុងពេលចប់ធម្មកថា ពួកទេវតាមួយអស់ន្ទើរយូរ បានសម្រេចធម៌ហើយ ។
នាគ និងគ្រុឌសន្និកសន្ធាប់ ក៏បានតាំងនៅក្នុងសរណគមន៍ហើយ ។ កាលព្រះ
សារីបុត្តត្រូវសម្តែងព្រះសូត្រនេះ ការប្រជុំរបស់ទេវតាទាំងឡាយមានហើយ
យ៉ាងណា ទេវសន្និបាតនេះ ក៏បានកើតហើយក្នុងកាលព្រះមហិន្ទត្រូវ (សម្តែង
សូត្រនេះ) ដូចគ្នា ។

គ្រានោះ រាត្រីនោះកន្លងទៅ ព្រះរាជាទ្រង់បញ្ជូនរថទៅដើម្បី (ទទួល)
ព្រះថេរៈទាំងឡាយ ។ នាយសារថីបញ្ឈប់រថទុកត្រង់ចំណែកម្ខាង ហើយពិត
ព្រះថេរៈទាំងឡាយថា រថមកហើយ លោកម្ចាស់ មេត្តាឡើងរថចុះ ពួកយើង
នឹងទៅ ។

ព្រះថេរៈទាំងឡាយពោលថា ពួកអាត្មាមិនឡើងរថទេ អ្នកចូរទៅចុះ ពួក
អាត្មានឹងទៅតាមក្រោយ ដូច្នោះហើយ បានហោះឡើងកាន់វេហាស៍ ហើយទៅ
ចុះក្នុងបឋមចេតិយដ្ឋាន ត្រង់ទិសបូព៌ានៃក្រុងអនុរាជបុរី ពិតហើយ ចេតិយ
នោះ អ្នកស្រុកហៅថា បឋមចេតិយ ព្រោះជាចេតិយដែលមហាជនសាងទុក
ក្នុងទីកន្លែងដែលព្រះថេរៈទាំងឡាយ ចុះគ្រាដំបូងនោះឯង ។

ចំណែកព្រះរាជា កាលបញ្ជូននាយសារថីទៅហើយ ទើបទ្រង់ប្រាប់ពួក
អមាត្យឲ្យនាំគ្នាតាក់តែងមណ្ឌប ខាងក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ ។ ក្នុងរំពេចនោះឯង
អមាត្យទាំងឡាយក៏ត្រេកអររីករាយ តុបតែងមណ្ឌបជាទីគួរជ្រះថ្លាក្រៃពន់ពេក ។
ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះតម្រិះទៀតថា ម្សិលមិញនេះ ព្រះថេរៈ កាលសម្តែងនូវសីល
ទាំងឡាយ បានពោលថា ទីដេកខ្ពស់ និងទីដេកដ៏ប្រសើរ រមែងមិនគួរ (ដល់
ពួកភិក្ខុ) ដូច្នោះ លោកម្ចាស់ទាំងឡាយ នឹងអង្គុយលើអាសនៈទាំងឡាយឬ
ទេហ្ន៎ កាលទ្រង់កំពុងត្រិះរិះយ៉ាងនេះឯង នាយសារថីនោះក៏មកដល់ទ្វារព្រះ
នគរល្មម ។ ខណៈនោះ នាយសារថីបានឃើញព្រះថេរៈ ទាំងឡាយក្រវាត់
វត្តពន្ធចង្កេះ ដណ្តប់ចីវរមកដល់មុនស្រេច ។ កាលនាយសារថីឃើញហើយ
ក៏ជាបុគ្គលមានចិត្តជ្រះថ្លាក្រៃលែង ត្រឡប់មកទូលដល់ព្រះរាជាថា បពិត្រ
ព្រះអង្គ ព្រះថេរៈទាំងឡាយមកដល់ហើយ ។ ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា ព្រះថេរៈ
ទាំងឡាយជិះរថមកឬ នាយសារថីទូលថា មិនជិះទេ ព្រះអង្គ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះ
ថេរៈទាំងឡាយមកតាមក្រោយទូលព្រះបង្គំ តែមកដល់មុន បានឈរនៅត្រង់
ទ្វារទិសបូព៌ា ព្រះរាជាទ្រង់ឮថា ព្រះថេរៈទាំងឡាយមិនឡើងរថ ទើបទ្រង់ព្រះ
តម្រិះថា ឥឡូវនេះ លោកម្ចាស់ទាំងឡាយ មិនត្រេកអរក្នុងអាសនៈខ្ពស់ ហើយ
ត្រាស់បញ្ជាថា នៃអ្នកទាំងឡាយ បើដូច្នោះ អ្នកទាំងឡាយចូរក្រាលអាសនៈ
ដោយអាការផ្ទាល់ផែនដី ដើម្បីព្រះថេរៈទាំងឡាយ ដូច្នោះហើយ ទ្រង់បានចូល
ផ្លូវទៅ ។ ពួកអមាត្យក្រាលកន្ទេលដីទន់លើផែនដីហើយ ក្រាលកម្រាលដី
វិចិត្រ មានសំពត់កោដរៈ (កម្រាលព្រំ) ខាងលើ ។ ពួកហោរាអ្នកទាយ

និមិត្តឃើញ (ហេតុការណ៍នោះ) ហើយ នាំគ្នាព្យាករថា ផែនដីនេះត្រូវព្រះ
 ថេរៈទាំងនេះគ្រប់គ្រងហើយ ក្នុងឥឡូវនេះ លោកម្ចាស់ទាំងនេះ នឹងជាម្ចាស់
 នៃកោះតម្កល់ណាមួយ ។ ឯព្រះរាជា ទ្រង់បានមកថ្វាយបង្គំព្រះថេរៈទាំងឡាយ
 ហើយទ្រង់ទទួលយកបាត្រអំពីដៃរបស់ព្រះមហិន្ទត្រូវ ហើយនិមន្តព្រះថេរៈទាំង-
 ឡាយឲ្យចូលទៅក្នុងក្រុង ដោយការបូជា និងសក្ការៈដ៏ធំ ឲ្យចូលទៅកាន់ខាង
 ក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ ។ ព្រះថេរៈឃើញការក្រាលអាសនៈហើយ អង្គុយបណ្តើរ
 គិតបណ្តើរថា ព្រះពុទ្ធសាសនា នឹងផ្សាយទៅពេញលក្ខណ៍ទ្វីប នឹងតាំងមាំមិន
 កម្រើកដូចផែនដី ។ ព្រះរាជាទ្រង់អង្គុយសព្វព្រះថេរៈទាំងឡាយ ឲ្យឆ្កែតស្តាប់ស្តាប់
 ដោយខាទន័យកោជន័យៈដ៏ប្រណីត ដោយព្រះហស្តព្រះអង្គស្រេចហើយ បាន
 ប្រាប់ឲ្យហៅស្រ្តី ៥០០ នាក់ មានព្រះនាងអនុឡាទេវីជាប្រធាន មកដោយ
 ព្រះតម្រាស់ថា ពួកនាងចូរធ្វើការអភិវាទ និងបូជាសក្ការៈព្រះថេរៈទាំងឡាយ
 ចុះ ដូច្នោះហើយ ទ្រង់បានប្រថាប់ក្នុងចំណែកម្ចាស់ ។

ក្នុងវេលាស្រេចកត្តកិច្ច ព្រះថេរៈកាលនឹងឲ្យនូវភ្ញៀវរតនៈ គឺព្រះធម៌
 ធ្លាក់ចុះដល់ព្រះរាជា ព្រមទាំងបរិវារ ទើបបានសម្តែងបេតវត្ថុ វិមានវត្ថុ និង
 សច្ចសំយុត្ត ។ ស្រ្តីទាំង ៥០០ នោះ ស្តាប់ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះថេរៈ
 បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ។ សូម្បីពួកមនុស្សដែលបានជួបព្រះ
 ថេរៈនៅលើភ្នំមិស្សកបពិតក្នុងថ្ងៃមុន ក៏នាំគ្នាពោលសរសើរគុណរបស់ព្រះថេរៈ
 ក្នុងទីនោះៗ ។ ពួកមហាជនស្តាប់ (អំពីសម្លាក) របស់ជនទាំងនោះ បាន
 ប្រជុំគ្នាបន្ទីសំឡេងអឺងកង ត្រង់លានព្រះរាជវាំង ។ ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា នុ៎ះ

សំឡេងអ្វីហ្ន៎ ពួកអ្នកនគរក្រាបទូលថា ពួកមហាជននិយាយថា បពិត្រព្រះ
 សម្មតិទេព ពួកទូលបង្គំមិនបានឃើញព្រះថេរៈ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះតម្រិះថា
 បើមហាជនទាំងឡាយចូលមកក្នុងទីនេះសោត ឱកាសនឹងមិនមាន ទើបត្រាស់
 ថា នៃបា ពួកអ្នកចូរទៅជម្រះរោងជើវី កៀរខ្សាច់ រោយផ្កា ៥ ពណ៌ ចង
 ពិតានដោយសំពត់ ហើយក្រាលអាសនៈ ដើម្បីព្រះថេរៈទាំងឡាយលើទីរបស់
 ជើវីមង្គល ។ ពួករាជអមាត្យបានធ្វើយ៉ាងនោះហើយ ។ ព្រះថេរៈបានទៅគង់
 សម្តែងទេវទូតសូត្រក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងខណៈចប់ធម្មកថា ជនប្រមាណមួយ
 ពាន់ បានតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផល ។ ក្នុងវេលានោះ ជនទាំងឡាយគិតថា
 រោងជើវីចង្អៀតពេកណាស់ ហើយទើបរៀបចំអាសនៈ ត្រង់ឧទ្យាននន្ទវ័ន ជិត
 ទ្វារទិសខាងត្បូង ។ ព្រះថេរៈ (ទៅ) គង់សម្តែងអាសីវីសូបមសូត្រ ក្នុង
 ឧទ្យាននន្ទវ័ននោះ ។ ព្រោះស្តាប់អាសីវីសូបមសូត្រនោះ មនុស្សប្រមាណមួយ
 ពាន់បានសោតាបត្តិផល ។ ក្នុងថ្ងៃទី ២ បន្ទាប់អំពីព្រះថេរៈមកហើយ ធម្មា-
 ភិសម័យ (ការត្រាស់ដឹងធម៌) មានដល់ជនប្រមាណ ២ ពាន់ ៥ រយនាក់ ។

កាលព្រះថេរៈ នៅសំណេះសំណាលជាមួយនឹងស្រីក្នុងត្រកូលទាំងឡាយ
 កូនប្រសាក្នុងត្រកូល កុមារីក្នុងត្រកូល ដែលគេមកហើយជាបន្តបន្ទាប់ ក្នុង
 នន្ទវ័នឧទ្យាននោះឯង រហូតដល់ល្ងាច ។ ព្រះថេរៈសន្តេតវេលាហើយ ក្រោក
 ឡើងបណ្តើរ ពោលបណ្តើរថា ដល់វេលាហើយ ពួកអាត្មានឹងទៅកាន់
 មិស្សកបពិត ។ ពួកអមាត្យសាកសួរថា លោកម្ចាស់ទាំងឡាយ នឹងទៅទីណា
 ព្រះថេរៈពោលថា នឹងទៅកាន់ទីសម្នាក់របស់ពួកអាត្មា ។ អមាត្យទាំងនោះក៏

ក្រាបទូលឲ្យព្រះរាជាទ្រង់ជ្រាប ហើយក្រាបទូលតាមព្រះបរមរាជានុមតិថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ពេលនេះ មិនមែនជាពេលដែលនឹងទៅក្នុងទីនោះ ឧទ្យាននន្ទវ័ននេះឯង សូមជាទីសម្រាករបស់លោកម្ចាស់ចុះ ។ ព្រះថេរៈពោលថា កុំឡើយ ពួកអាត្មានឹងទៅ ពួកអមាត្យប្រាប់តាមព្រះរាជតម្រាស់ទៀតថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រះរាជាត្រាស់ថា ឧទ្យានមេឃវ័ននេះ ជារបស់ព្រះបិតាខ្ញុំ នៅមិនជិតមិនឆ្ងាយអំពីព្រះនគរ សម្បូរដោយផ្លូវទៅមក សូមព្រះថេរៈទាំងឡាយមេត្តាសម្រេចតវិយាបថក្នុងឧទ្យានមេឃវ័ននេះចុះ ។ ទើបព្រះថេរៈទាំងឡាយស្នាក់នៅត្រង់ឧទ្យានមេឃវ័ននោះ ។ ចំណែកព្រះរាជា លុះរាត្រីនោះកន្លងទៅ ទ្រង់បានយាងទៅកាន់សម្នាក់របស់ព្រះថេរៈ បានត្រាស់សួរដល់ការសិនជាសុខសប្បាយ ហើយត្រាស់សួរតទៅថា បពិត្រលោកម្ចាស់ អារាមនេះ សមគួរដល់ភិក្ខុសង្ឃដែរឬទេ ព្រះថេរៈឆ្លើយថា សមគួរមហាបពិត្រ ហើយទើបនាំព្រះសូត្រនេះមកថា **អនុជានាមិ ភិក្ខុវេ អារាមំ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ** តថាគតអនុញ្ញាតអារាម ដូច្នេះជាដើម ។ ព្រះរាជាទ្រង់ពេញព្រះរាជហឫទ័យ ទ្រង់ចាប់ព្រះសុវណ្ណភិក្ខុវារ (កុណ្ឌីមាស) ប្រថុទីកឲ្យស្រក់ទៅត្រង់ដែររបស់ព្រះថេរៈ បានប្រគេនមហាមេឃវ័នឧទ្យាន ដំណាលគ្នានឹងទឹកស្រក់ចុះនោះឯង ដែនដីក៏ញាប់ញ័រហើយ ។ នេះជាការកម្រើកដែនដីគ្រាដំបូង ក្នុងមហាវិហារ ។ ព្រះរាជាទ្រង់មានព្រះទ័យក៏យឺត ទើបត្រាស់សួរព្រះថេរៈថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបដែនដីកម្រើក ព្រះថេរៈទូលថា មហាបពិត្រ កុំព្រួយព្រះទ័យឡើយ សាសនារបស់ព្រះទសពលនឹងតាំងមាំក្នុងកោះនេះ ហើយទីនេះនឹង

ជាទីតាំងមហាវិហារគ្រាដំបូង ផែនដីកម្រើកនោះ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការប្រតិស្ឋាន
ព្រះសាសនា និងជាទីកសាងវិហារនោះ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ជ្រះថ្លាក្រែកលែងហួស
ប្រមាណ ។

លុះស្រែកឡើង ព្រះថេរៈឆាន់ត្រង់ព្រះរាជមណ្ឌបតាមធម្មតា ហើយ
សម្តែងអនមតគ្គិយសូត្រ ក្នុងនូវនឿនឡាននោះ ។ ស្រែកឡើងសម្តែងអគ្គិកន្លា-
បមសូត្រ លោកសម្តែងដោយឧបាយនេះឯងរហូត ៧ ថ្ងៃ ។ ធម្មាភិសម័យ
មានដល់សត្វប្រមាណ ៨៥០០ នាក់ ។ តាំងអំពីនោះមក នូវនឿនឡានក៏បាន
ឈ្មោះថា ជោតិវ័ន ព្រោះអធិប្បាយថា ជាទីកន្លែងដែលសាសនារុងរឿងឡើង ។
ចំណែកក្នុងថ្ងៃទី ៧ ព្រះថេរៈសម្តែងអប្បមាទសូត្រប្រោសព្រះរាជាខាងក្នុងព្រះ
រាជវាំងហើយ ក៏បង្ហូរទៅកាន់ចេតិយគិរិបពិតនោះឯង ។ គ្រានោះ ព្រះរាជា
ត្រាស់សួរពួកអមាត្យថា ព្រះថេរៈទូន្មានពួកយើងដោយឱវាទធ្ងន់ហើយ គប្បី
ចេញទៅឬហ្ន៎ ពួកអមាត្យក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ព្រះអង្គមិនបាន
និមន្តព្រះថេរៈមកទេ គឺព្រះថេរៈនិមន្តមកដោយខ្លួនឯង ព្រោះដូច្នោះ សូម្បីការ
មិនលាព្រះអង្គ ហើយចេញទៅក៏បាន ។

លំដាប់នោះ ព្រះរាជាទ្រង់ឡើងរថ និងទ្រង់លើកព្រះទេវីទាំង ២ ឲ្យ
ឡើងហើយ ស្តេចយាងទៅកាន់ចេតិយគិរិបពិត ដោយរាជានុភាពធំ ។ ព្រះ
រាជាកាលយាងទៅហើយ ឲ្យព្រះទេវីទាំង ២ សម្រាកនៅនាចំណែកម្ខាង ទ្រង់
ក៏ចូលទៅកាន់សម្លាកព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះវរកាយហត់នឿយពន់ពេក ។
ខណៈនោះ ព្រះថេរៈទូលព្រះរាជាថា បពិត្រមហារាជ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបទ្រង់

យោងមក ទាំងមានសភាពលំបាកព្រះវរកាយយ៉ាងនេះ ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ខ្ញុំមកដើម្បីជ្រាបថា លោកម្ចាស់ទាំងឡាយ ឲ្យគរុកោវាទ ដល់ខ្ញុំហើយ ប្រាថ្នានឹងទៅវិញក្នុងកាលឥឡូវនេះឬ ព្រះថេរៈពោលថា បពិត្រមហារាជ អាត្មាកាតទាំងឡាយមិនទៅទេ តែពេលនេះ ជាវស្សុបនាយិកកាល គឺពេលដែលត្រូវចូលវស្សា បពិត្រមហារាជ ក្នុងវស្សុបនាយិកកាលនេះ សមណៈបានទឹកនៃចាំវស្សា ទើបសមគួរ ។

ក្នុងថ្ងៃនោះឯង អមាត្យឈ្មោះអរិដ្ឋៈ មួយអន្លើដោយបងប្រុស និងប្អូនប្រុសចំនួន ៥៥ នាក់ ឈរនៅក្នុងទីជិតព្រះរាជា ក្រាបទូលថា បពិត្រមហារាជ ទូលបង្គំចង់បួសក្នុងសម្មាគំរេបសព្វព្រះថេរៈ ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា សាធុ បា ចូរ បួសចុះ ។ ព្រះរាជាកាលទ្រង់អនុញ្ញាតហើយ បានប្រគល់នាទីឲ្យព្រះថេរៈ ។ ព្រះថេរៈក៏ឲ្យបុគ្គលទាំងនោះបួសក្នុងថ្ងៃនោះឯង ។ បុគ្គលទាំងអស់ដែលបួស បានសម្រេចអរហត្តក្នុងខណៈកោរសក្ករុបដូចគ្នា ។ ចំណែកព្រះរាជា ទ្រង់យកបន្ទាត់ទូលានព្រះចេតិយក្នុងខណៈនោះឯង ហើយទ្រង់ផ្ដើមតាំងការងារទុក ត្រង់គុហាទាំង ៦៨ ហើយទ្រង់ត្រឡប់ចូលព្រះនគរវិញ ។ ព្រះថេរៈទាំងនោះ ញ៉ាំងរាជត្រកូលបងប្អូនទាំង ១០ ព្រះអង្គឲ្យជ្រះថ្លាហើយ នៅចាំវស្សាត្រង់ ចេតិយគិរិបតិ ប្រៀនប្រដៅមហាជនក្នុងពេលនោះ ក៏មានព្រះអរហន្ត ៦២ អង្គ ចូលចាំវស្សាដំបូងក្នុងគិរិបតិចេតិយនោះ ។

ត្រានោះ ព្រះមហិន្ទនៅចាំវស្សា បវារណាហើយ បានទូលពាក្យនេះជា មួយព្រះរាជាក្នុងថ្ងៃឧបោសថពេញបូណិមីខែកត្តិកថា បពិត្រមហារាជ អាត្មា

ភាពទាំងឡាយ បានគាល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមកយូរហើយ តែឥឡូវដួងជាគ្មានទី
 ពឹង អាត្មាគិតទៅកាន់ជម្ងឺប ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ខ្ញុំ
 ទំនុកបម្រុងលោកម្ចាស់ទាំងឡាយ ដោយបច្ច័យ ៤ ហើយមហាជនទាំងនេះ
 អាស្រ័យលោកម្ចាស់ តាំងនៅក្នុងសរណៈទាំងឡាយ ហេតុដូចម្តេច បានជា
 លោកម្ចាស់ទាំងឡាយនឿយណាយក្នុងពួកយើង ។ ព្រះថេរៈទូលថា បពិត្រ
 មហាមាជ អាត្មាភាពទាំងឡាយ បានគាល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមកយូរហើយ ទី
 កន្លែងដែលធ្វើការអភិវាទ ការក្រោកទទួល អញ្ជូលកម្ម និងសាមីចិក្ខុក្នុងទី
 នេះមិនមាន ព្រោះហេតុនោះ ទើបអាត្មាភាពទាំងឡាយនឿយណាយ ដូច្នោះ ។
 ព្រះរាជាត្រាស់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ លោកម្ចាស់បានពោលមិនមែនឬថា
 ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបរិនិព្វានហើយ ។ ព្រះថេរៈទូលថា បពិត្រមហាមាជ ទ្រង់
 បរិនិព្វានហើយពិតមែន តែព្រះសិរីរាជាតុព្រះអង្គគង់នៅ នៅឡើយ ។ ព្រះ
 រាជាត្រាស់ថា ខ្ញុំដឹង តាមពិតលោកម្ចាស់ មានបំណងនឹងសាងព្រះស្នូប
 ហើយត្រាស់បន្តថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ខ្ញុំនឹងសាងព្រះស្នូប សូមនិមន្តលោក
 ម្ចាស់ជ្រើសរើសទីកន្លែងក្នុងកាលឥឡូវនេះចុះ ម្យ៉ាងទៀត ខ្ញុំនឹងបានព្រះធាតុ
 អំពីទីណា ព្រះថេរៈទូលថា បពិត្រមហាមាជ សូមទ្រង់ប្រឹក្សាជាមួយសុមន-
 សាមណេរចុះ ។

ព្រះរាជាទ្រង់ទូលថា សាធុ លោកម្ចាស់ ហើយចូលទៅរកសុមន-
 សាមណេរត្រាស់សួរថា ទានប្រោស ឥឡូវនេះ ពួកយើងនឹងបានព្រះធាតុមក
 អំពីណា សុមនសាមណេរទូលថា បពិត្រមហាមាជ សូមព្រះអង្គមានសេចក្តី

ខ្យល់ខ្យាយតិចចុះ សូមព្រះអង្គទ្រង់ឲ្យគេជម្រះផ្លូវប្រដាប់តាក់តែងដោយគ្រឿង
 លម្អ មានទង់ជ័យ ទង់ជាលា និងឆ្នាំងតម្កល់ទឹកជាដើម ហើយសូមទ្រង់ និង
 ជនជាបរិវារសមាទានអង្គឧបាសថ ឲ្យពួកអ្នកកាន់ការខាងត្បូងត្រូវទាំងឡាយ
 ប្រជុំគ្នា ឲ្យប្រដាប់តាក់តែងដ៏រមង្គល ដោយគ្រឿងអលង្ការគ្រប់យ៉ាង និង
 លើកស្មេតច្នៃត្រឡើងខាងលើខ្នងដីរនោះ លុះពេលល្ងាច សូមព្រះអង្គយាងបែរ
 ព្រះកក្រតម្រង់ទៅកាន់មហានាគវ័នឧទ្យាន ព្រះអង្គនឹងបានព្រះធាតុក្នុងទីនោះ
 ពិតប្រាកដ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ទទួលថា សាធុ ។ ព្រះថេរៈទាំងឡាយក៏បានទៅ
 កាន់គីរបពិតចេតិយនោះឯង ។

ក្នុងគីរបពិតចេតិយនោះ ព្រះមហិន្ទត្រូវនិយាយនឹងសុមនសាមណេរថា
 នៃសាមណេរ ចូរអ្នកទៅចុះ ហើយចូលគាល់ព្រះបាទអសោកធម្មរាជ ដែល
 ជាព្រះអយ្យការរបស់អ្នកក្នុងជម្ងឺប ទូលតាមពាក្យរបស់ខ្ញុំយ៉ាងនេះថា បពិត្រ
 មហារាជ ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សៈ ជាសម្មាញ្ញរបស់ព្រះអង្គ ទ្រង់ជ្រះថ្លាក្នុង
 ព្រះសាសនា ប្រាថ្នាចង់សាងព្រះស្នូប បានឮថា ព្រះអង្គមានព្រះធាតុនៅក្នុង
 ដៃ (នៅក្នុងការគ្រប់គ្រង) សូមព្រះអង្គមេត្តាព្រះរាជទានព្រះធាតុនោះដល់
 អាត្មាចុះ ដូច្នោះហើយ ទទួលយកព្រះធាតុនោះ ហើយចូលទៅគាល់សក្ក-
 ទេវរាជ ទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រមហារាជ បានឮថា ព្រះអង្គមានព្រះធាតុនៅ
 ក្នុងដៃ ២ ព្រះអង្គ គឺព្រះទន្ធជាតុ (ព្រះចង្កូមកែវ) ខាងស្តាំ ១ ព្រះ
 អក្ខរធាតុ (ឆ្នឹងដងកាំបិត) ខាងស្តាំ ១ ព្រោះដូច្នោះ សូមព្រះអង្គទុក
 ព្រះទន្ធជាតុខាងស្តាំ ធ្វើការបូជាចុះ ហើយព្រះរាជទានព្រះអក្ខរធាតុខាងស្តាំ

ដល់អាត្មាកាត និងទូលសក្កទេវរាជនោះយ៉ាងនេះថា បពិត្រមហារាជ ព្រោះ
ហេតុអ្វី ព្រះអង្គបញ្ជូនអាត្មាកាតទាំងឡាយ ទៅកាន់កោះតម្កបណ្ឌិទ្ធិបហើយ
បោះបង់ លែងចោលយ៉ាងនេះ ។

សុមនសាមណេរទទួលពាក្យរបស់ព្រះថេរៈថា សាធុ លោកម្ចាស់
ដូច្នោះហើយ កាន់យកបាត្រ និងចីវរ ហោះឡើងទៅកាន់អាកាសក្នុងខណៈនោះ
ឯង ចុះត្រង់ទ្វារនគរបាដលីបុត្រ ទៅកាន់រាជសម្នាក់ ទូលរឿងនោះឲ្យព្រះរាជា
ជ្រាប ។ ព្រះរាជាទ្រង់ត្រេកអរ ទទួលបាត្រអំពីដៃសាមណេរ អប់ដោយគ្រឿង
ក្រអូប ហើយបានយាងព្រះធាតុទុកក្នុងបាត្រ ដែលដូចជាកែវមុក្តាដ៏ប្រសើរ
ប្រគេនសាមណេរ ។ សាមណេរទទួលយកព្រះធាតុនោះហើយ ចូលទៅគាល់
សក្កទេវរាជ ។ សក្កទេវរាជឃើញសាមណេរហើយ ត្រាស់ថា បាសុមនៈដ៏
ចម្រើន លោកម្ចាស់ត្រាច់មក ព្រោះហេតុអ្វី សាមណេរឆ្លើយថា បពិត្រមហា
រាជ ព្រះអង្គបញ្ជូនអាត្មាកាតទាំងឡាយទៅកាន់កោះតម្កបណ្ឌិទ្ធិបហើយ ទ្រង់
លែងចោលមិនអើពើ ព្រោះហេតុអ្វី សក្កទេវរាជពោលថា មិនបានលែងចោល
ឡើយ និយាយមកចុះ នឹងឲ្យខ្ញុំធ្វើអ្វី សាមណេរឆ្លើយថា បានឮថា ព្រះអង្គ
មានព្រះធាតុក្នុងដៃ ២ ព្រះអង្គ គឺព្រះចង្កូមកែវខាងស្តាំ ១ ព្រះធាតុដងកាំបិត
ខាងស្តាំ ១ ដូច្នោះ សូមមហាបពិត្រ ទ្រង់ទុកព្រះទន្ធជាតុខាងស្តាំ គ្រាន់បូជា
ចុះ តែសូមទ្រង់ព្រះរាជទានព្រះអក្ខរធាតុខាងស្តាំដល់អាត្មាចុះ ។ សក្កទេវរាជ
ស្តេចទេវតាត្រាស់ថា សាធុ លោកម្ចាស់ ហើយទ្រង់បើកព្រះស្នប់កែវមណី
មានកម្ពស់ប្រមាណមួយយោជន៍ បាននាំព្រះអក្ខរធាតុខាងស្តាំចេញមកហើយ

ប្រគេនដល់សុមនសាមណេរ ។ សុមនសាមណេរនោះ ទទួលយកព្រះធាតុ
នោះហើយ ប្រតិស្ឋានទុកក្នុងចេតិយបពិត្ននោះឯង ។

គ្រានោះឯង ព្រះមហានាគទាំងនោះ មានព្រះមហិន្ទជាប្រធាន ប្រតិស្ឋាន
ព្រះធាតុ ដែលព្រះបាទធម្មាសោកទ្រង់ព្រះរាជទានមក ទុកត្រង់ចេតិយបពិត្ន
នោះឯង ហើយអារាធនាព្រះអក្ខកធាតុខាងស្តាំ ទៅកាន់មហានាគវនឧទ្យាន
ក្នុងពេលរសៀល ។ ចំណែកព្រះរាជា ទ្រង់ធ្វើការបូជាសក្ការៈ មានប្រការ
ដូចសុមនសាមណេរពោលហើយ ប្រថាប់លើ-កដីដីប្រសើរ ទ្រង់ប៉ុន
ស្មេតច្នៃត្រដោយព្រះអង្គឯង លើក្បាលរបស់ដីរម្លីល យាងទៅដល់មហា-
នាគវនឧទ្យានល្មម ។ គ្រានោះ ព្រះរាជាទ្រង់រំពឹងដូច្នោះថា បើនេះជាព្រះធាតុ
របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធសោត ស្មេតច្នៃត្រចូរវែររងាកចេញទៅ ដីរម្លីលចូរលុត
ជង្គង់ចុះលើផែនដី សូមឲ្យកោដិដែលបញ្ចុះព្រះធាតុមកប្រតិស្ឋាននៅលើក្បាល
របស់អញ ។ ដំណាលគ្នានឹងចិត្តប្បាទរបស់ព្រះរាជា ឆត្របានវែររងាកចេញ
ទៅ ដីរលុតជង្គង់ចុះលើផែនដី ព្រះកោដិបញ្ចុះព្រះធាតុក៏មកប្រតិស្ឋានលើព្រះ
សីសៈរបស់ព្រះរាជា ។ ព្រះរាជាទ្រង់ប្រកបដោយបីតិបាមោជ្ជយ៉ាងក្រៃលែង
ដូចមានទឹកអមតៈស្រោចស្រពលើព្រះអង្គ ហើយទើបត្រាស់សួរថា លោកម្ចាស់
ដីចម្រើន ខ្ញុំនឹងបដិបត្តិក្នុងព្រះធាតុដូចម្តេច ។ ព្រះថេរៈប្រាប់ថា សូមព្រះអង្គ
ទ្រង់ជាក់ព្រះធាតុទុកលើពោងដីនោះឯងសិន ។ ព្រះរាជាទ្រង់បានលើកព្រះ
កោដិបញ្ចុះព្រះធាតុជាក់លើពោងដី ។ ដីមានចិត្តត្រេកអរ បានបន្លឺសំឡេងដូច
បក្សីក្រៀល ។ មហាមេឃមានអំពូខ្មៅឡើង ញ៉ាំងនូវភ្លៀងបោក្ខរព័រ្យឲ្យធ្លាក់

ចុះមក ។ មហាប្រិចពីបានញ័រដល់ទីបំផុតទឹក បញ្ជាក់ឲ្យដឹងថា ព្រះធាតុរបស់
ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធប្រតិស្ឋានក្នុងបច្ចុប្បន្នជនបទដូចជាហេតុ ពួកទេវតា និងមនុស្ស
បានត្រេកអររីករាយគ្រប់គ្នា ។

ព្រះមហាវិរៈ (អ្នកមានព្យាយាមធំ) យាងមកក្នុងកោះលង្កា
នេះអំពីទេវលោក បានប្រតិស្ឋាននូវលើពោងដីក្នុងតិបី ១៥ កើត
ជាគម្រប់ ៤ ខែ (ពាក់កណ្តាលខែកត្តិក) ។

ញ័រឲ្យកើតបីតិដល់ពួកទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ដោយសិរី គឺ
អានុភាពនៃបូជ្ជី ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។

គ្រានោះ ដីនោះ ដែលពួកតូរ្យតន្ត្រីជាច្រើនហែហមហើយ មានពួកអ្នក
នគរធ្វើសក្ការបូជាយ៉ាងឱឡារិក ឆ្ពោះមុខទៅកាន់ទិសបច្ច័ម មិនថយក្រោយ
រហូតដល់ទ្វារនគរទិសខាងកើត ហើយចូលកាន់នគរតាមទ្វារទិសខាងកើតនោះ
មានពួកអ្នកនគរទូទាំងក្រុង ធ្វើការបូជាយ៉ាងឱឡារិក ចេញ (អំពីក្រុង)
តាមទ្វារទិសទក្សិណ ធ្វើដំណើរទៅកាន់ទេវាល័យ (ទេវស្ថាន) របស់
មហេជយក្ខ រសេចក្តីថា ក្នុងទិសខាងលិចនៃចូបុរាម ហើយត្រឡប់បែរមុខ
ត្រង់ទៅកាន់ចូបុរាមនោះឯងទៀត ។ សម័យនោះ ចូបុរាមជាទីតាំងនៃបរិកោគ
ចេតិយរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គមុនៗ ចំនួន ៣ អង្គ ។

ប្រវត្តិកោះលង្កាជាប់ទាក់ទងនឹងព្រះពុទ្ធ

បានឮមកថា ក្នុងអតីតកាល ទ្វីបនេះមានឈ្មោះថា ឱជទ្វីប ។ ព្រះរាជា
មានឈ្មោះថា អភ័យ ។ ទីក្រុងឈ្មោះថា អកយបុរៈ ។ ចេតិយបពិត្រមាន

ឈ្មោះទេវក្សដបពិត ។ ថ្មបុរាណមានឈ្មោះថា បដិយារាម ។ សម័យនោះ ឯង ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះនាមថា កកុសន្ទៈ ទ្រង់កើតឡើងហើយក្នុងលោក ។ សាវ័ករបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ឈ្មោះមហាទេវៈ បានឈរនៅលើ ទេវក្សដបពិតជាមួយភិក្ខុមួយពាន់អង្គ ដូចព្រះមហិន្ទត្ថេរ ឈរលើចេតិយបពិត ដូច្នោះ ។ សម័យនោះ ពួកសត្វលើកោះឌុំដូចដល់នូវវិបត្តិវិនាសហិនហោច ព្រោះរោគឈ្មោះ បជ្ជរកៈ (គ្រុនសន្នំ) ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះនាមថា កកុសន្ទៈទ្រង់ប្រមើលមើលសត្វលោកដោយពុទ្ធចក្ខុ បានទតឃើញហើយដូច្នោះ នូវសត្វទាំងនោះ ដល់នូវវិបត្តិអន្តរាយ កាលទតឃើញហើយ មានភិក្ខុ ៤ ម៉ឺនហែហាមទ្រង់ទៅ (ត្រង់កោះនោះ) ។ ដោយអានុភាពរបស់ព្រះដ៏មាន ព្រះភាគនោះ បជ្ជរករោគ បានស្ងប់រម្ងាប់ក្នុងខណៈនោះឯង ។ កាលរោគស្ងប់ ហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងធម៌ប្រោស ។ ធម្មាភិសម័យមានហើយ ដល់សត្វ ៨៤០០០ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគបានប្រទានធម្មក្រកទុកហើយ ទ្រង់ បានចៀសចេញទៅ ។ អ្នកស្រុកបានសាងចេតិយត្រង់បដិយារាម បញ្ចុះធម្ម- ក្រកនោះទុកខាងក្នុង ។ ព្រះមហាទេវៈ បាននៅប្រៀនប្រដៅអ្នកកោះនោះ ។

ចំណែកក្នុងសម័យកាលរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគកោនាគមនៈ ទ្វីបនេះ មានឈ្មោះថា វរទ្វីប ។ ព្រះរាជាមានឈ្មោះថា សមិទ្ធិ ។ រាជធានីឈ្មោះថា វឌ្ឍមានៈ ។ ភ្នំឈ្មោះថា សុវណ្ណក្នុង ។ ឯសម័យនោះ មានការរាំងក្លៀង លំបាកដោយភិក្ខុហារ សន្ធឹងក្នុងវរទ្វីបអន្តរាយអស់ ។ ពួកសត្វដល់នូវការ វិនាសដោយរោគ គឺការអត់ឃ្នាន ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគកោនាគមនៈ ទ្រង់

ប្រមើលមើលសត្វលោកដោយពុទ្ធចក្ខុ បានឃើញសត្វទាំងនោះដល់នូវសេចក្តី
 វិនាស កាលទតឃើញហើយ មានភិក្ខុ ៣ ម៉ឺនអង្គហែហមទ្រង់ទៅ (កាន់
 កោះនោះ) ។ ដោយពុទ្ធានុភាព ភ្ញៀវបានធ្លាក់ត្រូវតាមរដូវកាល ។ ភិក្ខុហារ
 ក៏រកបានងាយ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងធម៌ប្រោសដល់មនុស្សក្នុងទីនោះ
 សត្វមានប្រមាណ ៨៤០០០ បាននូវធម្មាភិសម័យហើយ ។ ព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគយាត់ព្រះថេរៈឈ្មោះមហាសុមនៈ ដែលមានភិក្ខុមួយពាន់អង្គជាបរិវារ ទុក
 ត្រង់កោះនោះ បានប្រទានវត្ថុពន្លឺចង្កេះទុកហើយ ទ្រង់ចៀសចេញទៅ ។ ជន
 ទាំងឡាយបានសាងព្រះចេតិយបញ្ចុះវត្ថុពន្លឺចង្កេះនោះទុកខាងក្នុង ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងពុទ្ធកាលនៃព្រះដ៏មានព្រះភាគកស្សប កោះនេះមាន
 ឈ្មោះថា មណ្ឌទ្ធិប មានព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមថា ជយន្តៈ ។ នគរឈ្មោះថា
 វិសាល ។ ភ្នំមានឈ្មោះថា សុកក្នុង ។ សម័យនោះឯង វិវាទដ៏ធំបានកើតឡើង
 ក្នុងមណ្ឌទ្ធិប ។ សត្វជាច្រើនកើតជម្លោះវិវាទទាស់ទែងគ្នា រមែងដល់នូវសេចក្តី
 វិនាស ។ ព្រះកស្សបដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រមើលមើលសត្វលោកដោយពុទ្ធច-
 ចក្ខុ បានឃើញសត្វទាំងនោះ ដល់នូវសេចក្តីវិនាស លុះទតឃើញហើយ មាន
 ភិក្ខុ ២ ម៉ឺនអង្គហែហមព្រះដ៏មានព្រះភាគ មករម្ងាប់វិវាទ ហើយសម្តែងធម៌
 ប្រោស សត្វប្រមាណ ៨៤០០០ បានសម្រេចធម្មាភិសម័យហើយ ។ ព្រះ
 ដ៏មានព្រះភាគឲ្យព្រះថេរៈឈ្មោះ សព្វនន្ទិ ដែលមានភិក្ខុមួយពាន់អង្គជាបរិវារ
 ឲ្យនៅនាកោះនោះ ហើយទ្រង់បានប្រទានឧទេកសាដក (សំពត់ស្រង់ទឹក) ទុក
 ហើយ ទ្រង់ចៀសចេញទៅ អ្នកកោះបានសាងព្រះចេតិយបញ្ចុះឧទេកសាដក

នោះទុកខាងក្នុង ។ បរិកោគចេតិយរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ៣ អង្គមុនៗ បាន
 ប្រតិស្ឋានហើយក្នុងថ្មបុរាណ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ ចេតិយទាំងនោះ រមែង
 សាបសូន្យទៅ ព្រោះការអន្តរធានទៅនៃសាសនា សល់ត្រឹមតែទឹកនៃ
 ប៉ុណ្ណោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំពោលពាក្យនេះថា សម័យនោះ ថ្មបុរាណ ជា
 ទីតាំងនៃបរិកោគចេតិយរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ៣ អង្គមុនៗ ។

កន្លែងនោះ កាលព្រះចេតិយសាបសូន្យទៅហើយ ត្រូវគ្របដណ្តប់
 ដោយគុម្មុលឃីផ្សេងៗ ដែលមានមែកតូចៗ ចាក់ស្រេះទៅដោយបន្ទា ដោយ
 អានុភាពរបស់ទេវតាដែលតាំងចិត្តថា បុគ្គលណាមួយ កុំមកប្រទូសវាយទីនោះ
 ដោយរបស់ស្មៅក្រោកមិនស្អាត មន្ទិល ឬកាកសំណល់ផ្សេងៗ ។

ជីវមិនព្រមឱ្យលើកព្រះធាតុចុះអំពីពោង

គ្រានោះ ពួករាជបុរសដើរអំពីខាងមុខជីវនោះទៅមុន កាប់ត្រាគុម្មុលឃី
 ទាំងអស់ពង្រាបដីទីនោះឲ្យរាបដូចបាតដៃ ។ ស្តេចជីវដើរបែរមុខទៅកាន់ទីនោះ
 បានឈរត្រង់កន្លែងដើមពោង អំពីខាងលិចនៃទីនោះ ។ គ្រានោះ ពួករាជបុរស
 ប្រារព្ធនឹងលើកព្រះធាតុចុះអំពីពោងជីវនោះ ។ ស្តេចជីវមិនព្រមឲ្យលើកចុះ ។
 ព្រះរាជាត្រាស់សួរព្រះថេរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបជីវមិន
 ព្រមឲ្យលើកព្រះធាតុចុះ ។ ព្រះថេរថ្វាយព្រះពរថា បពិត្រមហារាជ ព្រះធាតុ
 ដែលលើកឡើងហើយ នឹងលើកចុះមិនសមគួរ ។ ក្នុងកាលនោះ ទឹកក្នុងបឹង
 អកយវាបរឹងស្ងួតទៅ ។ ផែនដីដោយជុំវិញបែកក្រហែង ដីស្អិតលើកឡើង
 បានងាយ មហាជនប្រញាប់ប្រញាល់ជួយគ្នាទាំងអស់អំពីបឹងអកយវាបីនោះ មកធ្វើ

ជាបល្ល័ង្កប្រមាណប៉ុនពោងដីរី ។ ក្នុងខណៈនោះឯង ជនទាំងឡាយចាប់ផ្ដើម
 ប៉ាន់តម្លៃ ដើម្បីសាងព្រះស្នូប ។ ស្ដេចជីវាយក្នុងរោងដីរីជិតខ្សែរបស់ដើម
 ពោធិព្រឹក្សក្នុងពេលថ្ងៃ ពេលយប់រក្សាផ្ទៃដីដែលត្រូវសាងព្រះស្នូប ២-៣ ថ្ងៃ
 រហូតដល់តម្លៃសម្រេច ។ គ្រានោះ ព្រះរាជាបង្គាប់ឲ្យរៀបគ្រឹះ ហើយត្រាស់
 សួរព្រះថេរៈថា បពិត្រលោកម្ចាស់ យើងគប្បីសាងព្រះស្នូប មានរូបរាង
 លក្ខណៈដូចម្ដេច ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា ដូចគ្នានឹងតំនូកស្រូវ មហាបពិត្រ
 ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ថា សាធុ លោកម្ចាស់ ហើយបញ្ជាឲ្យសាងព្រះស្នូប
 ប្រមាណត្រឹមជង្គង់ ហើយឲ្យធ្វើសក្ការៈធំ ដើម្បីលើកព្រះធាតុឡើង ។

ពួកអ្នកនគរទាំងអស់ និងអ្នកជនបទប្រជុំគ្នាហើយ ដើម្បីមើលការឆ្លង
 ព្រះធាតុ ។ កាលពួកមហាជនប្រជុំគ្នាហើយ ព្រះធាតុរបស់ព្រះទេសពល
 បានហោះឡើងទៅកាន់អាកាសប្រមាណ ៧ ជួរត្នោត អំពីពោងដីរី សម្ដែង
 យមកប្បាដិហារិយ៍ ។ ធូរទឹក និងធូរភ្លើង មានរស្មី ៦ ពណ៌ ក៏ជ្រុយ
 ចេញអំពីអង្គព្រះធាតុទាំងឡាយនោះៗ ។ ដូចគ្នានឹងបាដិហារិយ៍ដែលព្រះដីមាន
 ព្រះភាគទ្រង់សម្ដែងនាគលក្ខណៈព្រឹក្ស (ដើមស្វាយ) ជិតក្រុងសាវត្ថី ។
 ឯបាដិហារិយ៍នោះមិនមែនដោយអានុភាពរបស់ព្រះថេរៈ មិនមែនដោយអានុភាព
 របស់ទេវតាឡើយ ដែលពិតនោះ ដោយពុទ្ធានុភាពប៉ុណ្ណោះ ។

បានឮថា ព្រះដីមានព្រះភាគ កាលគង់ធរមាននៅនោះឯង ទ្រង់បាន
 អធិដ្ឋានថា កាលតថាគតបរិនិព្វានហើយ យមកប្បាដិហារិយ៍ ចូរមានក្នុងថ្ងៃ
 ប្រតិស្ឋានអក្ខកធាតុខាងស្ដាំរបស់តថាគត លើទីតាំងបរិភោគចេតិយរបស់ព្រះពុទ្ធ

អង្គ ៣ អង្គមុនៗ ត្រង់ទិសទក្សិណនៃអនុរាជបុរីក្នុងកោះតម្កល់ណិទ្ធិប ដូច្នោះ ។

ឃុំ អចិន្តិយា តុន្តា តុន្តធម្មា អចិន្តិយា

អចិន្តិយេ បសន្នាធំ វិទាភោ ហោត្យ អចិន្តិយោ ។

ព្រះពុទ្ធជាអចិន្តិយ្យបុគ្គល ព្រះធម៌របស់ព្រះអង្គក៏ជាអចិន្តិយ្យ វិបាករបស់ជនដែលជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធ និងព្រះគុណរបស់ព្រះពុទ្ធដែល ជាអចិន្តិយ្យ ក៏ជាអចិន្តិយ្យដោយន័យដូចពោលមក ដូច្នោះ ។

បានឮថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ កាលទ្រង់គង់ព្រះជន្មនៅ បានយាងមកកាន់ កោះនេះអស់វារៈ ៣ ដង គឺដំបូងទ្រង់យាងមកមួយព្រះអង្គឯងប៉ុណ្ណោះ ដើម្បី ទូន្មានយក្ខ កាលទូន្មានយក្ខហើយ ទ្រង់តាំងការរក្សាត្រង់កោះតម្កល់ណិទ្ធិប ទ្រង់ហោះប្រទក្សិណ ៣ ជុំ តាំងព្រះទ័យថា កាលតថាគតបរិនិព្វានហើយ សាសនារបស់តថាគត នឹងប្រតិស្ឋានត្រង់កោះនេះ ។

លើកទី ២ ទ្រង់យាងមកមួយព្រះអង្គឯងដូចគ្នា ដើម្បីទូន្មានស្តេចនាគ ដែលជាមារ និងក្នួយ កាលទ្រង់ទូន្មាននាគទាំងនោះហើយ ទើបទ្រង់យាង ត្រឡប់ ។ លើកទី ៣ ទ្រង់យាងមកមានកិក្ខុ ៥០០ អង្គជាបរិវារ ប្រថាប់គង់ ចូលនិរោធសមាបត្តិ ត្រង់ទីតាំងមហាចេតិយ ត្រង់ថ្មបារាមចេតិយ ដែល ប្រតិស្ឋានមហាពោធិ៍ ត្រង់កន្លែងមុតិដ្ឋណចេតិយ ត្រង់ទីយវាបីចេតិយ និង ត្រង់កល្យាណិយចេតិយ ។ ការយាងមកដោយព្រះសរីរធាតុលើកនេះ ជា លើកទី ៤ របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ។

ដែលឈ្មោះថា ឱកាសតិចតួចលើទឹកដីកោះតម្កល់ណិទ្ធិប ដែលតំណក់

ទឹកផ្សាយចេញអំពីព្រះសរីរធាតុរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ មិនពាល់
ត្រូវមិនមាន ។ ព្រះសរីរធាតុរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ញ៉ាំងភាពក្តៅ
ក្រហាយរបស់ដែនដីកោះតម្កបណ្តើរ ឲ្យស្ងប់ដោយតំណក់ភ្លៀង សម្តែង
បាណិហារិយ៍ដល់មហាជន ហើយចុះមកប្រតិស្តានលើសីសៈរបស់ព្រះរាជា
ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ ព្រះរាជាទ្រង់សម្គាល់ការបានអត្តភាពជាមនុស្សដែល
មានផលទ្រង់ធ្វើសក្ការៈធំ ឲ្យបញ្ចុះព្រះធាតុហើយ ដំណាលគ្នានឹងការបញ្ចុះ
ព្រះធាតុ ផែនដីបានញាប់ញ័រហើយ ។

ឯព្រះរាជកុមារឈ្មោះ អភ័យ ជាព្រះកនិដ្ឋកាតា (ប្អូនប្រុស) របស់
ព្រះរាជា ញ៉ាំងព្រះហឫទ័យឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងបាណិហារិយ៍នៃព្រះធាតុនោះហើយ ទ្រង់
ព្រះផ្អែម ព្រមនឹងបុរសប្រមាណ ១០០០ ។ ពួកកុមារ ៥០០ នាក់ ចេញ
ប្រុសអំពីស្រុកវេតាលិ អំពីស្រុកទ្វារមណ្ឌលជាដើម ពួកកុមារចេញប្រុសក្នុង
ស្រុកនីមួយៗ ៥០០ នាក់ដូចគ្នា ។ ពួកកុមារច្រើនរយចេញប្រុសខាងក្នុងក្រុង
និងខាងក្រៅក្រុង សរុបទាំងអស់ ជាភិក្ខុ ៣ ម៉ឺនអង្គ ។ កាលព្រះស្តុប
សម្រេចហើយ ព្រះរាជា រាជអមាត្យ និងព្រះទេវីបានធ្វើការបូជាមួយផ្នែកៗ
សូម្បីដល់ពួកទេវតា នាគ និងយក្ខ ដ៏ឧឡារិក ។ ម្យ៉ាងទៀត កាលការបូជា
ព្រះធាតុ (និង) ព្រះធាតុចេតិយសម្រេចហើយ ព្រះមហិន្ទត្តេរទៅកាន់
មេឃវ័នឧទ្យាន សម្រេចឥរិយាបថទីនោះឯង ។

សម័យនោះឯង ព្រះនាងអនុឡាទេវីមានព្រះបំណងចង់ប្រុស ក្រាបទូល
ដល់ព្រះរាជា ។ ព្រះរាជាទ្រង់ស្តាប់ពាក្យរបស់ព្រះនាងហើយ បានត្រាស់ពាក្យ

នេះជាមួយព្រះថេរៈថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រះនាងអនុឡាទេវីមានបំណងចង់
 បួស សូមលោកម្ចាស់ឲ្យព្រះនាងបួសចុះ ។ ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា បពិត្រ
 មហារាជ ការឲ្យមាតុគ្រាមបួស មិនសមគួរដល់អាត្មាទាំងឡាយឡើយ តែក្នុង
 បាដលីបុត្រនគរ មានព្រះថេរីឈ្មោះសង្ឃមិត្តា ដែលជាបុរសស្រីរបស់អាត្មា
 សូមព្រះអង្គទ្រង់ឲ្យនិមន្តព្រះថេរីនោះមក ឯពោធិព្រឹក្ស (ត្រង់ទីត្រាស់ដឹង)
 របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ៣ អង្គមុនៗ បានប្រតិស្ឋានត្រង់កោះនេះ ពោធិព្រឹក្ស
 ដែលបញ្ចេញបណ្តាញរស្មីថ្លឺៗ របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគនៃយើង ក៏គួរប្រតិស្ឋាន
 នៅលើកោះនេះ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះអង្គគប្បីបញ្ជូនព្រះរាជសាសន៍ទៅ ដោយវិធី
 ដែលព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរី គប្បីយាងព្រះពោធិព្រឹក្សមកផង ។

ព្រះរាជាទ្រង់ទទួលពាក្យរបស់ព្រះថេរៈថា សាធុ លោកម្ចាស់ ដូច្នោះ
 ហើយ ទ្រង់ប្រឹក្សាជាមួយពួកអមាត្យ ហើយត្រាស់នឹងអមាត្យដែលជាក្មួយ
 របស់ព្រះអង្គឈ្មោះអរិដ្ឋថា អ្នកអាចទៅកាន់នគរបាដលីបុត្រ និមន្តព្រះនាង
 សង្ឃមិត្តាថេរីមក មួយអន្លើដោយព្រះមហាពោធិ៍បានឬទេ អរិដ្ឋអមាត្យក្រាប
 ទូលថា បពិត្រព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធតទេ ទូលបង្គំអាច បើព្រះអង្គទ្រង់អនុញ្ញាតឲ្យទូលបង្គំ
 បួស ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា ទៅចុះបា អ្នកនាំព្រះថេរីមកហើយ ចូរបួសចុះ ។
 អមាត្យនោះកាន់យកព្រះរាជសាសន៍ និងថេរសាសន៍ហើយ ទៅកាន់កំពង់
 ឈ្មោះជម្ពុកោលបដ្ឋនៈ ដោយថ្ងៃមួយប៉ុណ្ណោះ ដោយកម្លាំងការអធិដ្ឋានរបស់
 ព្រះថេរៈ ចេញសំពៅឆ្លងសមុទ្រទៅកាន់រាជធានីបាដលីបុត្រនោះឯង ។ ឯព្រះ
 នាងអនុឡាទេវី មួយអន្លើដោយស្រ្តី ៥០០ នាក់ និងស្រីក្នុងព្រះរាជវាំង ៥០០

នាក់ទៀត សមាទានសីល ១០ ស្មៀកសំពត់កាសាវពស្រ្ត ក្នុងព្រះពន្លាជ័យ ក្នុងចំណែកម្ខាងនៃព្រះនគរ ហើយសម្រាកសម្រាន្តនៅ ។

ចំណែកអវិជ្ជាអមាត្យ ក៏ទៅដល់ក្នុងថ្ងៃនោះឯង បានថ្វាយព្រះរាជសាសន៍ ហើយក្រាបទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ព្រះមហិន្ទត្ថេរ ព្រះឪរស របស់ព្រះអង្គទូលយ៉ាងនេះថា បានឮថា ព្រះទេវីឈ្មោះអនុឡា ព្រះជាយា (ប្រពន្ធ) របស់ព្រះកនិជ្ជកាតានៃព្រះបាទទេវានម្សិយតិស្សៈ ដែលជាសម្លាញ់ របស់ព្រះអង្គមានបំណងនឹងបួស ដើម្បីឲ្យព្រះនាងបានបួស សូមព្រះអង្គទ្រង់ ព្រះមេត្តាប្រោស បញ្ជូនព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរី និងមហាពោធិត្រីក្សទៅជាមួយ ព្រះនាងផងចុះ ។ អវិជ្ជាអមាត្យ កាលទូលថ្វាយព្រះថេរសាសន៍ហើយ ចូល គាល់ព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរី ពិតព្រះថេរីយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះនាង ព្រះមហិន្ទ ជាបងរបស់ព្រះនាង បញ្ជូនខ្ញុំមកក្នុងសម្លាករបស់ព្រះនាង ដោយប្រាប់ថា ព្រះ នាងអនុឡាទេវី ជាព្រះជាយារបស់ព្រះកនិជ្ជកាតានៃព្រះបាទទេវានម្សិយតិស្សៈ មួយអន្លើដោយស្រ្តី ៥០០ នាក់ និងស្រ្តីក្នុងរាជវាំង ៥០០ នាក់ មានបំណង ចង់បួស សូមព្រះនាងឲ្យព្រះនាងអនុឡាទេវីនោះបានបួសផងចុះ ។ ក្នុងខណៈ នោះឯង ព្រះថេរីរូសរាន់ទៅកាន់ព្រះរាជសម្លាក ហើយទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រ មហារាជ ព្រះមហិន្ទត្ថេរជាបង ឲ្យដំណឹងមកយ៉ាងនេះថា បានឮថា ព្រះនាង អនុឡាទេវី ព្រះជាយារបស់ព្រះកនិជ្ជកាតានៃព្រះរាជា មួយអន្លើដោយស្រ្តី ៥ រយនាក់ និងស្រ្តីក្នុងរាជវាំង ៥ រយនាក់ មានបំណងនឹងបួស ទន្ទឹមរង់ចាំការ ទៅរបស់អាត្មា បពិត្រមហារាជ អាត្មាប្រាថ្នានឹងទៅកាន់កោះតម្កបណ្ឌិទ្ធិប ។ ព្រះ

រាជាត្រាស់ថា នៃកូន មហិន្ទត្រូវដែលជាកូនរបស់ព្រាម និងសុមនសាមណេរ ចៅរបស់ព្រាម ក៏ទៅកាន់កោះតម្កបណ្ឌិទ្ធិប ធ្វើឲ្យព្រាមហាក់ដូចជាជាប់នូវដៃ ព្រាមកាលមិនឃើញកូន និង ចៅទាំងនោះ ក៏កើតសេចក្តីសោយសោក កាល ឃើញមុខកូនស្រី ក៏បានសះស្បើយ កុំឡើយកូនស្រី កូនកុំទៅ ។ ព្រះ ថេរីទូលថា បពិត្រមហារាជ ពាក្យរបស់ព្រះជេដ្ឋានៃអាត្មាធ្ងន់ពេកណាស់ សូម្បី ព្រះនាងអនុឡាខត្តិយានី ដែលស្រ្តី ១០០០ នាក់ចោមរោមហើយ ក៏បែរមុខ មកកាន់បព្វជានិរ្ទេនមើលផ្លូវអាត្មាៗ នឹងទៅ ព្រះរាជាត្រាស់ថា ណ្ហើយកូន បើ ដូច្នោះ កូនចូរយាងមហាពោធិ៍ទៅផងចុះ ។

សួរថា ព្រះរាជាបានមហាពោធិ៍មកអំពីណា ឆ្លើយថា បានឮថា ព្រះរាជា មានបំណងនឹងបញ្ជូនមហាពោធិ៍ទៅកាន់កោះលង្កា កាលសុមនសាមណេរមិន ទាន់មកដល់ ដើម្បីទទួលយកព្រះធាតុតាំងអំពីមុនព្រះនាងសង្ឃមិត្តា គិតនឹង ទៅម៉្លេះ ព្រះរាជាទ្រង់ត្រិះរិះថា យើងនឹងបញ្ជូនមហាពោធិ៍ដែលមិនគួរនឹងកាត់ ដោយសស្រ្តាទៅ បានដូចម្តេចហ្ន៎ កាលមិនឃើញឧបាយ ទើបត្រាស់សួរ អមាត្យឈ្មោះមហាទេវៈ ។ អមាត្យនោះក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ភិក្ខុជាបណ្ឌិតមានច្រើន ព្រះរាជាទ្រង់ស្តាប់ពាក្យនោះហើយ ទ្រង់ឲ្យត្រៀម រៀបចំភត្តដើម្បីភិក្ខុសង្ឃ ក្នុងទីបំផុតនៃភត្តកិច្ច បានត្រាស់សួរព្រះសង្ឃថា បពិត្រលោកម្ចាស់ មហាពោធិ៍របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ គួរទៅកាន់កោះលង្កាឬ ទេហ្ន៎ ។ ទើបសង្ឃប្រគល់ការៈឲ្យដល់ព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្រូវ ។ ព្រះថេរៈ ថ្វាយព្រះពរថា មហាពោធិ៍ គួរទៅកាន់កោះលង្កាពិត បានទូលប្រាប់មហា-

អធិដ្ឋាន ៥ យ៉ាងរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។

មហាអធិដ្ឋាន ៥ ប្រការដូចម្តេច បានឮថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ផ្តល់
 ទែនសយនាសម្រាប់បរិទិព្វាន ទ្រង់បានអធិដ្ឋានដើម្បីឲ្យមហាពោធិត្រីក្សប្រតិស្ឋាន
 នៅក្នុងលង្កាទ្វីប ព្រះបាទអសោកមហារាជទ្រង់យាងមកទទួលមហាពោធិ ក្នុង
 ពេលនោះ មែកមហាពោធិទិសខាងត្បូង ចូរដាច់ឯងនោះឯង ហើយប្រតិស្ឋាន
 នៅក្នុងផ្ទាំងមាស នេះជាអធិដ្ឋានទី ១ ។ ទ្រង់អធិដ្ឋានថា ក្នុងពេលប្រតិស្ឋាន
 នៅក្នុងផ្ទាំងមាសនោះ មហាពោធិ ចូរអណ្តែតចូលទៅកាន់ស្រទាប់ទឹកសន្សើម
 នេះជាអធិដ្ឋានទី ២ ។ ទ្រង់អធិដ្ឋានថា ក្នុងថ្ងៃជាគម្រប់ ៧ មហាពោធិ ចូរ
 អណ្តែតចុះមកអំពីស្រទាប់ហិមវេលាហកៈ តាំងនៅក្នុងផ្ទាំងមាស បញ្ចេញ
 ឆព្វណ្ណរង្សីអំពីស្លឹក និងផ្លែទាំងឡាយ នេះជាអធិដ្ឋានទី ៣ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 ទ្រង់អធិដ្ឋានថា ព្រះអក្ខរកធាតុខាងស្តាំ ចូរធ្វើយមកប្បដិហារិយ៍ក្នុងថ្ងៃប្រតិស្ឋាន
 ត្រង់ថ្មបារាមចេតិយ នេះជាអធិដ្ឋានទី ៤ ។ ទ្រង់អធិដ្ឋានថា ព្រះធាតុប្រមាណ
 មួយទោណក្នុងកោះលង្កានេះឯង ក្នុងពេលប្រតិស្ឋានក្នុងមហាចេតិយ ចូរបាន
 ជាព្រះពុទ្ធនិម្មិត ហើយហោះឡើងកាន់អាកាស ធ្វើយមកប្បដិហារិយ៍ នេះជា
 អធិដ្ឋានទី ៥ ។

ព្រះរាជាទ្រង់ស្តាប់មហាអធិដ្ឋាន ៥ នេះហើយ មានព្រះហឫទ័យជ្រះថ្លា
 បង្គាប់ឲ្យជម្រះផ្លូវ តាំងអំពីបាដលីបុត្ររាជធានី រហូតដល់មហាពោធិត្រីក្ស
 ហើយឲ្យនាំមាសជាច្រើនចេញមក ដើម្បីឲ្យសាងផ្ទាំងមាស ។ ក្នុងខណៈនោះ
 ឯង វិស្សកម្មទេវបុត្រជ្រាបរាជហឫទ័យ បានកាឡាខ្លួនជាជាន់មាស ឈរនៅ

ចំពោះព្រះភក្ត្រ (របស់ព្រះរាជា) ។ ព្រះរាជាទតឃើញវិស្សកម្មទេវបុត្រ ទើប
ត្រាស់ថា នៃបា អ្នកយកមាសនេះទៅធ្វើផ្លែឆ្អឹង ។ វិស្សកម្មនិម្មិតទូលថា បពិត្រ
ព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គទ្រង់ប្រាប់ខ្នាតឲ្យទូលបង្គំជ្រាបផង ។ ព្រះរាជា
ត្រាស់ថា នៃបា អ្នកនោះឯង ជ្រាបខ្លួនឯង និងចូរឲ្យត្រូវខ្នាតផង ។ វិស្សកម្ម
និម្មិតទូលថា សាធុ ព្រះសម្មតិទេព ទូលបង្គំនឹងធ្វើ ទើបកាន់យកមាស
ស្តាប់អង្រែលដោយអានុភាពរបស់ខ្លួន ធ្វើផ្លែឆ្អឹងមាស វាស់ដោយជុំវិញប្រមាណ
៩ ហត្ថ កម្ពស់ ៥ ហត្ថ ទទឹង ៣ ហត្ថ កម្រាស់ ៨ ធ្លាប់ កណ្តាប់មាត់មាន
ទំហំប៉ុនគល់ប្រមោយដីរ ។

ត្រានោះ ព្រះរាជា ទ្រង់ចេញអំពីបុត្រនគរ ដោយសេនាដ៏ធំ
បណ្តោយប្រមាណ ៧ យោជន៍ ទទឹងប្រមាណ ៣ យោជន៍ នាំព្រះអរិយ-
សង្ឃ ទ្រង់បានយាងទៅកាន់ពោធិមណ្ឌល ។ សេនាទាំងឡាយឈរជុំវិញ
មហាពោធិត្រីក្ស ដែលមានទង្គជ័យ និងទង្គជ្វាលា លើកឡើងហើយ វិចិត្រ
ដោយរតនៈផ្សេងៗ ប្រដាប់ដោយគ្រឿងអលង្ការជាច្រើន ដេរដាសទៅដោយ
ផ្កាមានប្រភេទផ្សេងៗ ប្រគំដោយគ្រឿងតូរ្យតន្ត្រីច្រើនចម្រុះ ។ ព្រះរាជានិមន្ត
មហាថេរៈ ដែលជាគណៈបាមោក្ខប្រមាណមួយពាន់អង្គ ហើយឲ្យព្រះរាជា
ដែលបានអភិសេកក្នុងជម្ពូទីបច្ឆុន ១០០០ អង្គ ហែហមទ្រង់ និងមហាពោធិ
បានប្រថាប់ឈរត្រង់ពោធិមណ្ឌល ទតមើលមហាពោធិត្រីក្ស ។ ចំណែកដែល
សល់ រៀរតែដើមរបស់មហាពោធិ និងចំណែកនៃមែកធំ ក្នុងទិសទក្សិណ
ប្រមាណ ៤ ហត្ថ មិនប្រាកដឲ្យឃើញ ព្រះរាជាទ្រង់ឃើញបាដិហារិយ៍នោះ កើត

បីតិបុរោហិត ត្រាស់ដល់ភិក្ខុសង្ឃថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ខ្ញុំឃើញបុរោហិតនេះ ហើយ ត្រេកអរ និងបូជាដើមមហាពោធិព្រឹក្សដោយរាជសម្បត្តិក្នុងទ្វីប ទើប បានថ្វាយការអភិសេក ។

គ្រានោះ ព្រះរាជាទ្រង់បូជាដោយផ្កា និងគ្រឿងក្រអូបជាដើម ធ្វើ ប្រទេក្សិណ ៣ ជុំ ថ្វាយបង្គំក្នុងទីតាំង ៨ ស្តេចក្រោកឡើងហើយ ប្រថាប់ឈរ ផ្គងអញ្ជា មានព្រះបំណងនឹងយាងយកដើមមហាពោធិព្រឹក្ស ដោយសច្ចា- ធិដ្ឋាន ទ្រង់ប្រាប់ឲ្យរៀបចំផែនដីមានអំពីលើតាំង ដែលសម្រេចដោយរតនៈ គ្រប់យ៉ាង ដែលតម្កល់ឲ្យខ្ពស់ឡើង តាំងអំពីផែនដី រហូតដល់មែកខាងស្តាំ របស់មហាពោធិព្រឹក្ស ហើយទ្រង់ឡើងលើតាំងដែលវិចិត្រដោយរតនៈ កាន់ យកព្រះសុវណ្ណតុលិកា (ជក់មាស) ធ្វើជាស្នាមគំនូសដោយមនោសិលា ហើយ ទ្រង់បានធ្វើសច្ចៈចនកិរិយាថា បើដើមមហាពោធិព្រឹក្ស គួរប្រតិស្ឋានក្នុងកោះ លង្កា ហើយខ្ញុំគប្បីជាអ្នកអស់សេចក្តីសង្ស័យក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាសោត សូម ឲ្យមែកមហាពោធិព្រឹក្សប្រតិស្ឋាននៅក្នុងផែនដីមានដោយខ្លួនឯងចុះ ។ ព្រមគ្នា នឹងសច្ចៈវាថា មែកពោធិព្រឹក្សជាច្រើនកន្លែងដែលទ្រង់យកមនោសិលាគូស ចំណាំ ហើយតាំងនៅក្នុងផែនដីមាន ដែលពេញដោយកក់ផ្សំដោយគ្រឿង ក្រអូប ។ ដើមពោធិនោះ មានកម្ពស់ ១០ ហត្ថ មានមែកធំមាន ៥ មែក នីមួយៗ មានប្រមាណ ៤ ហត្ថ ប្រដាប់ដោយផ្លែ ៥ ដូចៗ គ្នា ។ ចំណែក មែកតូចៗ មានចំនួន ១០០០ ។ គ្រានោះ ព្រះរាជាទ្រង់កំណត់ស្នាមគំនូសក្នុង បទេស (គីក្នុងទី) មានប្រមាណ ៣ អង្គលីខាងលើស្នាមគំនូសអំពីមុន ។

ខណៈនោះឯង ឫសធំប្រមាណ ១០ ដុះជាពន្ធក ដូចតំណក់ទឹកចេញអំពីស្នាម
 គំនូសនោះ ។ ព្រះរាជាទ្រង់កំណត់ស្នាមគំនូស ៩ កន្លែងដទៃៗ ទៀត ក្នុង
 មួយកន្លែង ៣ អង្គលីបន្តៗ មកទៀត ។ ឫសចំនួន ៩០ ដុះជាពន្ធក ដូចទឹក
 ចេញអំពីស្នាមគំនូសទាំងនោះ មួយគំនូសដប់ៗ ឫស ។ ឫសធំ ១០ ដំបូង
 ដុះចេញមកប្រមាណ ៤ ធ្នាប់ ឫស ៩០ ក្រៅអំពីនេះ ក៏ដុះចាក់ស្រែះគ្នា ដូច
 រោមគោត្រង់ក្រយៅ ។ ព្រះរាជាប្រថាប់ឈរត្រង់ទីបំផុតនៃតាំង ដែលវិចិត្រ
 ដោយរតនៈនោះឯង ឃើញបាដិហារិយ៍ប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ទ្រង់បានផ្គងអញ្ជូលី
 នមស្ការហើយ ។ ភិក្ខុច្រើនពាន់អង្គក៏បានស្រែកបន្ទីសាធុការ ។ រាជសេនា
 ទាំងអស់ ក៏បានបន្ទីសំឡេងកងរំពង ទង់ជាលាដែលលើកឡើងទាំងសែន បាន
 រលាស់បោកបក់រិច ។ ទេវតាទាំងឡាយ តាំងអំពីកុម្មជ្ជកទេវតាបានឲ្យ
 សាធុការ ប្រព្រឹត្តទៅដរាបដល់ពួកព្រហ្មកាយិកា ។

ព្រះរាជា កាលទតឃើញបាដិហារិយ៍នេះ មានកាយដែលបីតិពាល់ត្រូវ
 មិនមានចន្លោះ ប្រថាប់ឈរផ្គងអញ្ជូលី ដើមមហាពោធិព្រឹក្សក៏បានប្រតិស្ឋាន
 នៅក្នុងជើងមាស ដោយចំនួនឫសរាប់រយ ។ ឫសធំ ១០ បានចាក់ចុះរហូត
 ដល់បាតជើង ។ ឫសដែលនៅសល់ ៩០ ក៏ចម្រើនដុះជាលឡើងដោយ
 លំដាប់ ចាក់ចុះត្រាំនៅក្នុងភក់ដែលផ្សំដោយគ្រឿងក្រអូប ។ កាលដើមមហា-
 ពោធិព្រឹក្សគ្រាន់តែប្រតិស្ឋាននៅក្នុងជើងមាសយ៉ាងនេះហើយ មហាប្រិចពីក
 ញាប់ញ័រ ។ សំឡេងស្តររបស់ទេវតា បានលាន់ឮឡើងក្នុងអាកាស ។
 កោលាលដូចគ្នានេះ តាំងអំពីផ្ទៃផែនដី រហូតដល់ព្រហ្មលោក មានសំឡេង

គីកកងដូចគ្នា ព្រោះការខ្ជិលទៅមកនៃស្តេចភ្នំ ព្រោះសំឡេងសាធុការនៃទេវតា និងព្រោះសំឡេងគ្រហឹមនៃពួកយក្ខ ព្រោះការពោលសរសើរនៃពួកអសុរ ព្រោះការធ្វើអញ្ជូលនៃពួកព្រហ្ម ព្រោះការគ្រហឹមនៃមេឃ ព្រោះសម្រែកនៃពួកសត្វចតុប្បាទ ព្រោះការកញ្ជ្រៀវនៃពួកបក្សី (និង) ព្រោះការប៊ុនប្រសប់នៃតន្ត្រីករទាំងពួង ។ ឆត្វណ្ណរង្សីផ្សាយចេញអំពីផ្ទៃក្នុងមែកទាំង ៥ ហើយក៏ផ្សាយឡើងទៅដល់ព្រហ្មលោក ហាក់ធ្វើចក្រវាលទាំងមូលឲ្យជាប់គ្នា ដូចបង្កង់ផ្ទះកែវដូច្នោះ ។

ចាប់ផ្តើមតាំងអំពីខណៈនោះទៅ មែកពោធិព្រឹក្សក៏ចូលទៅកាន់ស្រទាប់ពពកដែលពេញទៅដោយសន្សើម ហើយតាំងនៅអស់ ៧ ថ្ងៃ ។ បុគ្គលណាក៏មិនឃើញមែកពោធិព្រឹក្សនោះ ។ ព្រះរាជាយាងចុះអំពីតាំងដែលវិចិត្រដោយរតនៈហើយ ទ្រង់បញ្ជាឲ្យធ្វើការបូជាមហាពោធិ៍អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ក្នុងថ្ងៃជាគម្រប់ ៧ ទឹកសន្សើម និងរស្មីទាំងឡាយ ក៏វិលត្រឡប់អំពីទិសទាំងពួង ចូលទៅកាន់មណ្ឌលពោធិព្រឹក្សនោះឯង ។ កាលលម្អចក្រវាលប្រាសចាកពពកត្រជាក់ភ្លឺច្បាស់ហើយ មហាពោធិព្រឹក្ស មានដើម មែកធំ និងមែកតូចបរិបូណ៌ដែលប្រដាប់ទៅដោយផ្លែទាំង ៥ បានប្រាកដក្នុងជើងមាសនោះឯង ។

ព្រះរាជា ទតឃើញមែកពោធិព្រឹក្សហើយ មានបីតិបាមោជ្ជ ព្រោះបាដិហារិយ៍ទាំងនោះញ៉ាំងឲ្យកើតហើយ ទើបទ្រង់ត្រិះរិះថា អញនឹងបូជាពោធិព្រឹក្សជំទង់ដោយរាជ្យសម្បត្តិក្នុងសកលជម្ពូទ្វីប ដូច្នោះហើយ ទ្រង់បានប្រទានការអភិសេក (ដល់មហាពោធិព្រឹក្សនោះ) ហើយបានប្រថាប់ឈរត្រង់

មណ្ឌលពោធិព្រឹក្សនោះឯងអស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ក្នុងថ្ងៃបរាណាដើមខែកត្តិកនោះ
 វេលាល្ងាច មហាពោធិព្រឹក្សក៏ប្រតិស្ឋាននៅក្នុងជើងមាសមុន ។ បន្ទាប់អំពី
 នោះមក ព្រះរាជាទ្រង់សម្រាកព្រះកាយ រហូតដល់សន្តាហ៍ដែលមហាពោធិនៅ
 ក្នុងស្រទាប់ពពក និងសន្តាហ៍ដែលទ្រង់ព្រះរាជទានអភិសេក ទើបទ្រង់យាង
 ចូលទៅកាន់បាណីបុត្រនគរ ក្នុងថ្ងៃឧបោសថនៃកាឡបក្ខ ដោយថ្ងៃមួយប៉ុណ្ណោះ
 ក្នុងថ្ងៃបាណីបុត្រនៃជុណ្ហបក្ខខែកត្តិក ទ្រង់តាំងមហាពោធិព្រឹក្សទុកត្រង់គល់មហា-
 សាលព្រឹក្សធំ ត្រង់ទិសខាងកើត ។

ក្នុងថ្ងៃទី ១៧ រាប់ពីថ្ងៃព្រះពោធិព្រឹក្សប្រតិស្ឋាននៅក្នុងជើងមាស ពន្លក
 ថ្មីៗ នៃព្រះពោធិព្រឹក្សក៏បានប្រាកដឡើង ។ ព្រះរាជាទតឃើញពន្លកទាំងនោះ
 ហើយ ទ្រង់ក៏ជ្រះថ្លា កាលនឹងបូជាព្រះពោធិព្រឹក្សដោយរាជ្យសម្បត្តិទៀត ទ្រង់
 បានថ្វាយការអភិសេកក្នុងសកលជម្ពូប ។ សុមនសាមណេរទៅដើម្បីទទួល
 ព្រះធាតុក្នុងថ្ងៃពេញបូណីមីខែកត្តិក បានឃើញការបូជាដល់មហាពោធិ ជា
 កត្តិកមហោស្រព ។

ព្រះបាទអសោកមហារាជ ទ្រង់សំដៅដល់ព្រះពោធិព្រឹក្សដែលនាំមកអំពី
 មហាពោធិមណ្ឌលហើយដែលទុកត្រង់បាណីបុត្រនគរ ដោយន័យដូចបាន
 ពោលមកនេះ ទើបត្រាស់ (ជាមួយព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរី) ថា នៃកូន បើ
 ដូច្នោះ សូមកូនទទួលយកព្រះពោធិព្រឹក្សទៅផងបុរៈ ព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរីនោះ
 ទទួលថា សាធ្ម ។

ព្រះរាជាព្រះរាជទានត្រកូលទេវតា ១៨ ត្រកូលអមាត្យ ៨ ត្រកូល

ព្រាហ្មណ៍ ៨ ត្រកូលកុដ្ឋម្ពិកៈ ៨ ត្រកូលអ្នកចិញ្ចឹមគោ ៨ ត្រកូលខ្លាដំបង ៨
 និងត្រកូលអ្នកកាលិដ្ឋៈ ៨ ទុកដើម្បីរក្សាមហាពោធិ៍ និងព្រះរាជទានក្នុងមាស
 ៨ ក្នុងប្រាក់ ៨ ទុកដើម្បីស្រោចទឹក ហើយទ្រង់ឲ្យលើកព្រះពោធិព្រឹក្សឡើង
 កាន់សំពៅ ព្រមដោយបរិវារត្រង់ទន្លេគង្គា ចំណែកព្រះអង្គឯង ទ្រង់យាងចេញ
 អំពីព្រះនគរ ឆ្លងព្រៃឈ្មោះវិជ្ជាជវី ហើយយាងទៅដល់កំពង់ឈ្មោះតាម្ភ-
 លិត្តិ អស់ ៧ ថ្ងៃ ដោយលំដាប់ ។ ក្នុងរវាងផ្លូវ ពួកទេវតា នាគ និងមនុស្ស
 បាននាំគ្នា បូជាព្រះពោធិព្រឹក្សយ៉ាងមហោឡារិក ។ ចំណែកព្រះរាជា ទ្រង់
 បញ្ឈប់ពោធិព្រឹក្សទុកត្រង់ច្រាំងសមុទ្រ ៧ ថ្ងៃ ហើយទ្រង់ថ្វាយរាជ្យសម្បត្តិដ៏
 ធំក្នុងសកលទ្វីប ។ គ្រានេះ ជាការដែលទ្រង់ថ្វាយរាជ្យសម្បត្តិក្នុងជម្ងឺបលើក
 ទី ៣ ដល់ព្រះពោធិព្រឹក្សនោះ ។

ព្រះបាទធម្មាសោក កាលទ្រង់បូជាដោយរាជ្យសម្បត្តិដ៏ធំយ៉ាងនោះហើយ
 ក្នុងថ្ងៃបាដិបទខាងដើមនៃខែមិគសិរ ទើបទ្រង់លើកព្រះពោធិព្រឹក្សឡើង ទ្រង់
 ចុះទឹកទៅប្រមាណត្រឹមក ទ្រង់ដាក់លើសំពៅ ហើយទ្រង់ប្រាប់ឲ្យព្រះនាង
 សង្ឃមិត្តាថេរី ព្រមទាំងបរិវារឡើងសំពៅ ទើបត្រាស់ពាក្យនេះនឹងអរិដ្ឋអមាត្យ
 ថា នៃបាខ្ញុំបូជាមហាពោធិព្រឹក្សដោយរាជ្យសម្បត្តិក្នុងសកលជម្ងឺប អស់វារៈ
 ៣ ដង ហើយចុះទឹកប្រមាណត្រឹម ក បញ្ចូន (ព្រះពោធិព្រឹក្ស) ទៅឲ្យសម្ងាញ់
 របស់ខ្ញុំ សូម្បីសម្ងាញ់របស់ខ្ញុំនោះ ក៏ចូរបូជាមហាពោធិព្រឹក្ស យ៉ាងនេះឯង ។

ព្រះរាជា កាលព្រះរាជទានរាជសាសន៍ដល់សម្ងាញ់យ៉ាងនោះហើយ ទ្រង់
 កន្ទក់កន្ទេញ ផ្តងអញ្ជាលី ប្រថាប់ឈររង្ស៊ីព្រះជលនេត្រថា ដើមមហាពោធិ៍

របស់ព្រះទេសពល ដែលបញ្ចេញពន្លឺរស្មី ដូចមានជីវិត ទៅហើយហ្ន៎ ដូច្នោះ
 នាវាដែលព្រះពោធិព្រឹក្សប្រតិស្ឋាននោះឯង កាលមហាជនកំពុងសម្លឹងមើល ក៏
 ចេញទៅកាន់មហាសមុទ្រ ។ រលកទាំងឡាយក្នុងមហាសមុទ្រ ស្ងប់ប្រមាណ
 មួយយោជន៍ដោយជុំវិញ ។ បទុមជាតិទាំងឡាយ ៥ ពណ៌ ក៏រីកស្កុសស្កាយ
 ទិព្វត្បូរត្រឡប់ទាំងឡាយ ក៏លាន់រងំលើអាកាស ។ មានការបូជាដ៏ឱឡារិក ដែល
 ពួកទេវតាអាស្រ័យនៅលើអាកាស លើទឹក លើគោក និងត្រង់ដើមឈើជាដើម
 បណ្តាលឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ ។ ព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរី ធ្វើឲ្យត្រកូលនាគ
 ទាំងឡាយក្នុងមហាសមុទ្រឲ្យភ័យខ្លាចហើយ ដោយ(កាឡាខ្លួន) ជាគ្រុឌ ។
 ឯនាគទាំងនោះភ័យខ្លាច មកឃើញសម្បត្តិនោះហើយ ទើបទូលសូមព្រះថេរី
 ហើយនាំព្រះពោធិព្រឹក្សទៅកាន់នាគពិភព បូជាដោយរាជសម្បត្តិនៃនាគអស់ ៧
 ថ្ងៃ (ទើបនាំត្រឡប់មក) ឲ្យប្រតិស្ឋាននៅលើសំពៅវិញ ។ នាវាបានរសាត់
 ទៅដល់កំពង់ឈ្នោះជម្ពូកោលបដ្ឋនៈ ក្នុងថ្ងៃនោះឯង ។ ចំណែកព្រះបាទធម្មា-
 សោក ទ្រង់សោយទុក្ខ ព្រោះវិយោគចាកព្រះពោធិព្រឹក្ស ទ្រង់សោកសង្រែង
 សម្លឹងមើលរហូតដាច់កន្ទុយភ្នែក ហើយក៏យាងត្រឡប់ ។

ចំណែកព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សមហារាជ តាំងអំពីថ្ងៃបាណិបទនៃខែមិគសិរ
 ទ្រង់បញ្ជាឲ្យជម្រះតាក់តែងផ្លូវតាំងអំពីទ្វារទិសខាងជើង (នៃអនុរាជបុរី) រហូត
 ដល់កំពង់ជម្ពូកោលបដ្ឋនៈ តាមពាក្យរបស់សុមនសាមណេរ ក្នុងថ្ងៃដែលទ្រង់
 ចេញអំពីព្រះនគរ បានប្រថាប់ឈរត្រង់សាលា ដែលមាននៅត្រង់ឆ្នេរសមុទ្រ
 ជិតទ្វារទិសខាងជើងនោះឯង បានទតឃើញព្រះពោធិព្រឹក្ស ដែលកំពុងមកក្នុង

មហាសមុទ្រនោះឯង ដោយសម្បត្តិនោះ ព្រោះអានុភាពរបស់ព្រះថេរៈ ទ្រង់
 មានបីតិក្នុងព្រះហឫទ័យយាងចេញទៅ ត្រាស់ឲ្យយកផ្កាដែលមានពណ៌ ៥ រោម
 តាមផ្លូវទាំងអស់ ទ្រង់តាំងគ្រឿងបូជាដោយផ្កាដ៏មានតម្លៃទុកក្នុងរវាងផ្លូវជាចន្លោះៗ
 ហើយទ្រង់យាងទៅកាន់កំពង់ជម្ពូកោលបដ្ឋនៈ ដោយថ្ងៃមួយប៉ុណ្ណោះ ដែលពួក
 តន្ត្រីករទាំងពួងហែហមហើយ ទ្រង់បូជា (ព្រះពោធិព្រឹក្ស) ដោយគ្រឿងសក្ការៈ
 ទាំងឡាយ មានផ្កា ធូប និងគ្រឿងក្រអូបជាដើម ទ្រង់យាងចុះទឹកទៅប្រមាណ
 ត្រឹម-ក ហើយទ្រង់ត្រាស់ថា ព្រះពោធិព្រឹក្សរបស់ព្រះទេសពល ដែលបញ្ចេញ
 ព្រះរស្មី ដូចមានជីវិតមកហើយហ្ន៎ មានព្រះទ័យជ្រះថ្លាហើយ ទើបទ្រង់លើក
 ព្រះពោធិព្រឹក្សឡើង ដាក់លើសិរសាដែលជាអវយវៈប្រសើរបំផុត ព្រមដោយ
 ពួកត្រកូលដែលសម្បូរដោយជាតិ ១៦ ត្រកូល ហែហមព្រះពោធិព្រឹក្ស ទ្រង់
 ឡើងអំពីមហាសមុទ្រ ហើយទ្រង់បញ្ឈប់ដើមពោធិព្រឹក្សនៃមហាសមុទ្រ ទ្រង់
 បូជាដោយរាជសម្បត្តិក្នុងកោះតម្កល្លិទ្ធិបទាំងអស់ អស់ ៣ ថ្ងៃ ។ ព្រះរាជា
 ទ្រង់ឲ្យត្រកូលដែលសម្បូរដោយជាតិ ១៦ ត្រកូល សម្រេចរាជការជំនួស ក្រោយ
 មក ក្នុងថ្ងៃទី ៤ ព្រះរាជាទ្រង់ទទួលយកព្រះពោធិព្រឹក្សហើយ ទ្រង់ធ្វើការបូជា
 យ៉ាងឧទ្ធារិក ទ្រង់យាងដល់ក្រុងអនុរាជបុរីដោយលំដាប់ ។

ព្រះរាជា កាលទ្រង់ធ្វើមហាសក្ការៈក្នុងអនុរាជបុរី ក្នុងថ្ងៃបាតុទ្ធីនោះ
 ឯង ទ្រង់ត្រាស់ឲ្យបញ្ជូនព្រះពោធិព្រឹក្សចូលទៅតាមផ្លូវទិសខាងជើង ក្នុងពេល
 រសៀលដង្ហែទៅត្រង់កណ្តាលនគរ ចេញតាមទ្វារទិសទក្សិណ ហើយទ្រង់ឲ្យ
 តម្កល់ព្រះពោធិព្រឹក្សទុកលើបល្ល័ង្កត្រង់ទ្វារនៃព្រះរាជឧទ្យាន ដែលធ្វើបរិកម្មផ្ទៃ

ដីទុកតាំងពីដំបូងនោះឯង តាមពាក្យរបស់សុមនសាមណេរ ដែលជាផ្ចិតកណ្តាល
 នៃព្រះរាជឧទ្យានមហាមេឃវ័ន ជាកន្លែងដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនៃយើងទាំងឡាយ
 ប្រថាប់គង់ចូលនិរោធសមាបត្តិ និងព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ៣ អង្គមុនៗ ធ្លាប់ប្រថាប់
 គង់ចូលសមាបត្តិផងដែរ ទាំងជាកន្លែងដែលមានដើមច្រូសធំ ដែលជាឈើត្រាស់
 ដឹងរបស់ព្រះមានព្រះភាគកកុសន្នៈ ដើមល្វាដែលជាឈើត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះដ៏-
 មានព្រះភាគកោនាគមនៈ និងដើមនិគ្រោធា (ដើមជ្រៃ) ដែលជាឈើត្រាស់ដឹង
 របស់ព្រះកស្សបសម្មាសម្ពុទ្ធ ប្រតិស្ឋាននៅក្នុងទីប្រមាណ ៥០០ ជួរធ្ម អំពី
 ទ្វារទិសទក្សិណផងដែរ ។

សួរថា ព្រះរាជាទ្រង់ឲ្យរៀបចំមហាពោធិ៍នោះដូចម្តេច ឆ្លើយថា ទ្រង់រៀប
 ចំព្រះពោធិព្រឹក្សយ៉ាងនេះ គឺ បានឮថា ត្រកូលដែលសម្បូរដោយជាតិទាំង ១៦
 ត្រកូល ដែលហែហមព្រះពោធិព្រឹក្សនោះ កាន់យកភេទជាព្រះរាជា ។ ព្រះរាជា
 ក៏ទ្រង់កាន់យកភេទជានាយទ្វារបាល ។ ត្រកូលទាំង ១៦ យកព្រះពោធិព្រឹក្ស
 ជាកំដាំហើយ ។

ក្នុងខណៈដែលផុតអំពីដែររបស់ត្រកូលទាំង ១៦ នោះឯង មហាពោធិ-
 ព្រឹក្សក៏អណ្តែតឡើងទៅកាន់អាកាសកម្ពស់ប្រមាណ ៨០ ហត្ថ ហើយបញ្ចេញ
 រស្មីមានពណ៌ ៦ ប្រការ ។ រស្មីទាំងឡាយក៏ផ្សាយទៅគ្របដណ្តប់កោះទាំងមូល
 និងដល់ព្រហ្មលោក ។ បុរសប្រមាណ ១០០០០ ឃើញបាដិហារិយ៍នោះហើយ
 កើតសេចក្តីជ្រះថ្លា ផ្តើមចម្រើនអនុបុព្វវិបស្សនា បានសម្រេចជាព្រះអរហន្ត
 ហើយបួស ។ ព្រះពោធិព្រឹក្សបានប្រតិស្ឋាននៅលើអាកាសរហូតដល់ព្រះអាទិត្យ

អស្គង្គត ។ កាលព្រះអាទិត្យអស្គង្គតហើយ ទើបត្រឡប់មកប្រតិស្ឋានលើផែនដីវិញ ដោយរោហិណ៍នក្ខត្តបូក្ស ។ ដំណាលគ្នានឹងមហាពោធិត្រីក្សប្រតិស្ឋានហើយនោះឯង មហាប្រិច័ត្តបានកម្រើករហូតដល់ទឹកទ្រផែនដី ។ ឯព្រះពោធិត្រីក្សកាលប្រតិស្ឋានហើយ ក៏ឈប់ស្ងៀម មិនកម្រើកក្នុងស្រទាប់ពពក (ពពកធ្លាក់ចុះមក) អស់ ៧ ថ្ងៃ ជាហេតុធ្វើឲ្យមហាជនមើលមិនឃើញព្រះពោធិត្រីក្សនោះ ។ ក្នុងថ្ងៃទី ៧ នភាកាសបានប្រាសចាកពពកហើយ រស្មីដែលមានពណ៌ ៦ ក៏ផ្សាយជះពន្លឺចេញ ។ ដើម មែក ស្លឹក និងផ្លែទាំង ៥ នៃព្រះពោធិត្រីក្សក៏ប្រាកដឲ្យឃើញ ។ ព្រះមហិន្ទត្រូវ ព្រះនាងសង្ឃមិត្តាលើវី និងព្រះរាជាព្រមដោយរាជបរិវារ ទ្រង់បានទៅដល់មណ្ឌលព្រះពោធិត្រីក្សនោះឯង ។ មហាជនអ្នកកោះទាំងអស់ ក៏ប្រជុំគ្នាហើយដោយច្រើន ។ កាលជនទាំងនោះកំពុងមើលនោះឯង ផ្លែមួយទុំហើយ បានជ្រុះចាកមែកទិសខ្ពត្តរ ។ ព្រះថេរៈយកដៃទទួលទុក ផ្លែក៏បានតាំងនៅលើព្រះហស្តរបស់ព្រះថេរៈៗ បានថ្វាយផ្លែនោះដល់ព្រះរាជាដោយថ្វាយព្រះពរថា សូមព្រះអង្គទ្រង់ដាំចុះមហាបពិត្រ ។

ព្រះរាជាទ្រង់ទទួលហើយ ទ្រង់ក៏រោយជីវីដែលមានរសល្អចុះត្រង់ជើងមាស ដាក់កក់ដែលផ្សំដោយគ្រឿងក្រអូបឲ្យពេញ ហើយបណ្តុះក្នុងទីជិតព្រះពោធិត្រីក្ស ។ កាលជនទាំងឡាយកំពុងមើលនោះឯង ដើមពោធិត្រីក្ស ៨ ដើម មានប្រមាណ ៤ ហត្ថ បានដុះឡើងហើយ ។ ព្រះរាជាទតឃើញភាពអស្ចារ្យនោះ ទ្រង់ក៏បូជាព្រះពោធិត្រីក្សតូចៗ ៨ ដើមដោយស្មេតច្នៃត្រ ហើយថ្វាយការអភិសេក ។ មហាជនដាំដើមពោធិនោះមួយដើមទុកត្រង់កំពង់ ឈ្មោះជម្ពូកោលបដ្ឋនៈ ក្នុង

ឱកាសដែលព្រះពោធិព្រឹក្សជាក់ចុះគ្រាដំបូង ក្នុងពេលដែលមកដល់ មួយ
 ដើមទៀតដាំទុកត្រង់មាត់ទ្វារស្រុករបស់គុក្កព្រាហ្មណ៍ មួយដើមទៀតត្រង់
 ថ្មបារាម មួយដើមទៀតត្រង់ឥស្សរនិម្មានវិហារ មួយដើមទៀតក្បែរបឋម
 ចេតិយ មួយដើមទៀត ត្រង់ចេតិយបពិត មួយដើមទៀត ត្រង់ស្រុកកាជរ-
 គ្រាមក្នុងរោហណជនបទ និងមួយដើមទៀតត្រង់ស្រុកចន្ទគ្រាម ក្នុងរោហណ
 ជនបទនោះឯង ។ មហាជនទាំងឡាយ បានដាំកូនព្រះពោធិព្រឹក្ស ៣២ ដើម
 ដែលកើតអំពីផ្លែទាំង ៤ ក្រៅអំពីនេះ ក្នុងអារាមដែលតាំងនៅក្នុងចម្ងាយមួយ
 យោជន៍ ។

កាលព្រះពោធិព្រឹក្ស ដែលជាទង់ជ័យនៃព្រះសទ្ធម្មរបស់ព្រះទេសពល
 ប្រតិស្ឋានហើយ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់អ្នកកោះ ដោយជុំ
 វិញ ដោយការបន្តលំដាប់នៃកូនចៅយ៉ាងនេះហើយ ព្រះនាងអនុឡាទេវី មួយ
 អន្លើដោយមាតុគ្រាម ១០០០ គឺស្រីដែលជាបរិវារ ៥០០ នាក់ និងស្រីក្នុងវាំង
 ៥០០ នាក់ទៀត បួសក្នុងសម្មាភ័របស់ព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរី មិនយូរប៉ុន្មាន
 ព្រះនាង និងបរិវារ ក៏តាំងនៅក្នុងភាពជាព្រះអរហន្តី ។ ចំណែកព្រះរាជ-
 កាគិនេយ្យ ឈ្មោះអរិដ្ឋ និងបុរសប្រមាណ ៥០០ បួសក្នុងសម្មាភ័របស់ព្រះ
 ថេរៈ បានតាំងនៅក្នុងភាពជាព្រះអរហន្ត ក្នុងកាលមិនយូរប៉ុន្មាន ។

សាសនាតាំងមាំព្រោះកុលបុត្រអ្នកកោះលង្កា

បន្ទាប់មក ថ្ងៃមួយ ព្រះរាជាថ្វាយបង្គំព្រះពោធិព្រឹក្ស ហើយយាងទៅ
 កាន់ថ្មបារាមជាមួយព្រះថេរៈ ។ កាលព្រះរាជាយាងទៅដល់ទីដែលនឹងសាង

លោហប្រាសាទ ពួករាជបុរសក៏នាំផ្កាទាំងឡាយមកថ្វាយ ។ ព្រះរាជាបាន
 ប្រគេនផ្កាទាំងឡាយដល់ព្រះថេរៈ។ ក៏យកផ្កាបូជាត្រង់ទីដែលនឹងសាងលោហ-
 ប្រាសាទ ។ កាលផ្កាទាំងឡាយគ្រាន់តែធ្លាក់ចុះត្រង់ដែនដី ដែនដីបានញ័រ
 ហើយ ។ ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបដែនដី
 កម្រើក ព្រះថេរៈទូលថា បពិត្រមហារាជ ក្នុងអនាគត ឧបោសថាគារនឹងមាន
 ដល់សង្ឃក្នុងឱកាសនេះ នេះជាបុព្វនិមិត្តនៃឧបោសថាគារនោះ ។

ព្រះរាជា ទ្រង់ក៏យាងទៅជាមួយព្រះថេរៈ ទ្រង់បានទៅដល់អម្ពន្តណស្ថាន
 ហើយ ឯអម្ពន្តណស្ថាននោះ រាជបុរសបាននាំផ្លែស្វាយទុំមួយ ដែលសម្បូរ
 ដោយពណ៌ និងក្លិន មានរសត្វាញ់ក្រៃលែង ថ្វាយដល់ព្រះរាជាអង្គនោះ ។
 ព្រះរាជាបានប្រគេនផ្លែស្វាយនោះដល់ព្រះថេរៈដើម្បីធាន់ ។ ព្រះថេរៈក៏ធាន់ក្នុង
 ទីនោះឯង ហើយទូលព្រះរាជាថា សូមព្រះអង្គទ្រង់ដាំគ្រាប់ស្វាយនេះទុកក្នុងទី
 នេះចុះ ។

ព្រះរាជា ទ្រង់ទទួលគ្រាប់ស្វាយនោះហើយ ទ្រង់ដាំទុកក្នុងទីនោះឯង ហើយ
 ទ្រង់ស្រោចទឹក ។ ព្រមគ្នានឹងការដាំគ្រាប់ស្វាយ ប្រិចពីក៏កម្រើកហើយ ។
 ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ប្រិចពីកម្រើកព្រោះហេតុអ្វី ព្រះថេរៈ
 ទូលថា បពិត្រមហារាជ ក្នុងអនាគត ទីប្រជុំសង្ឃឈ្មោះអម្ពន្តណៈនឹងមានក្នុង
 ទីនេះ នេះជាបុព្វនិមិត្តនៃសន្និបាតស្ថាននោះ ព្រះរាជាទ្រង់បាចសាចផ្កា ៨ ក្តាប់
 ចុះក្នុងទីនោះ ទ្រង់ថ្វាយបង្គំហើយ ក៏យាងទៅជាមួយព្រះថេរៈទៀត ទ្រង់បាន
 ទៅដល់កន្លែងសាងព្រះមហាចេតិយ ។ ក្នុងទីកន្លែងនោះ ពួករាជបុរសបាននាំផ្កា

ចម្បាំងទាំងឡាយមកថ្វាយដល់ព្រះរាជាអង្គនោះ ។ ព្រះរាជាបានប្រគេនផ្កាចម្បាំង
 នោះដល់ព្រះថេរៈ។ ក៏យកផ្កាចម្បាំងត្រង់កន្លែងសាងមហាចេតិយ ហើយថ្វាយ
 បង្គំ ។ ភ្លាមនោះឯង មហាប្រិថតីក៏កម្រើក ។ ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា បពិត្រ
 លោកម្ចាស់ ប្រិថតីកម្រើកព្រោះហេតុអ្វី ព្រះថេរៈទូលថា បពិត្រមហារាជ
 ក្នុងអនាគត មហាស្ត្រដែលមិនមានទីណាដូចរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ នឹងមាន
 ក្នុងឱកាសនេះ នេះជាបុព្វនិមិត្តនៃមហាស្ត្រនោះ ។ ព្រះរាជា ទ្រង់ទូលថា
 ខ្ញុំនេះឯងនឹងសាងលោកម្ចាស់ ព្រះថេរៈទូលថា កុំឡើយ មហាបពិត្រ ព្រះអង្គ
 ទ្រង់មានការងារដទៃច្រើន តែព្រះរាជនគ្នា (ចៅ) របស់ព្រះអង្គឈ្មោះ ទុដ្ឋ-
 តាមណីអភ័យ ទ្រង់នឹងកសាង ។ គ្រានោះ ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ថា បពិត្រ
 លោកម្ចាស់ បើព្រះរាជនគ្នារបស់ខ្ញុំនឹងសាងសោត ក៏នឹងសាងរបស់ដែលខ្ញុំ
 សាងទុកហើយនោះឯង ដូច្នោះហើយ ទើបបញ្ជាឲ្យនាំយកសសរថ្ម មានប្រមាណ
 ១២ ហត្ថមក ហើយឲ្យចារឹកអក្សរថា ព្រះរាជនគ្នាព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្សៈ
 ព្រះនាមថា ទុដ្ឋតាមណីអភ័យ ចូរសាងព្រះស្តុបទុកក្នុងទីនេះចុះ ដូច្នោះ ទ្រង់
 បញ្ជាឲ្យប្រតិស្ឋានទុកហើយ ទើបត្រាស់សួរព្រះថេរៈថា បពិត្រលោកម្ចាស់
 សាសនាតាំងមាំក្នុងកោះលង្កាហើយឬ ។ ព្រះថេរៈទូលថា សូមថ្វាយព្រះពរ
 មហាបពិត្រ សាសនាតាំងមាំហើយ តែបូសគល់នៃសាសនានោះមិនទាន់តាំង
 ចុះស៊ីបឡើយ ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ អង្គាល់ណា បូសគល់
 (នៃសាសនានោះ) នឹងឈ្មោះថា តាំងមាំហើយ ។ ព្រះថេរៈទូលថា បពិត្រ
 មហារាជ ក្នុងកាលណាកុលបុត្រដែលកើតក្នុងតម្កបណ្ឌិទ្ធិប មានមាតាបិតាជាអ្នក

កោះតម្កល់ណិទ្ទិប នឹងចេញបួសក្នុងកោះតម្កល់ណិទ្ទិប ហើយរៀនព្រះវិន័យក្នុង
 កោះតម្កល់ណិទ្ទិបនោះឯង ចេញប្រៀនប្រដៅ (ព្រះវិន័យ) ក្នុងកោះតម្កល់ណិ-
 ទ្ទិបបាន ក្នុងកាលនោះ ឫសគល់នៃសាសនា ឈ្មោះថាតាំងមាំហើយ ។
 ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ភិក្ខុដូច្នោះមានឬ ព្រះថេរៈទូលថា
 មាន មហាបពិត្រ មហាអរិដ្ឋភិក្ខុ ជាអ្នកមានសមត្ថភាពក្នុងកម្មនោះ ព្រះរាជា
 ត្រាស់សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ខ្ញុំគួរធ្វើអ្វីខ្លះក្នុងកម្មនេះ ។ ព្រះថេរៈទូលថា
 គួរសាងមណ្ឌប មហាបពិត្រ ។

ព្រះរាជាទ្រង់ទូលថា សាធុ លោកម្ចាស់ ហើយបញ្ជាឲ្យសាងមណ្ឌប
 ដោយរាជានុភាព ដូចគ្នានឹងមណ្ឌប ដែលព្រះបាទអជាតសត្តមហារាជ ទ្រង់
 សាងក្នុងកាលធ្វើមហាសង្ក័តិ ទុកក្នុងទឹកដីរបស់អមាត្យឈ្មោះមេយវណ្ណាកយៈ
 (របស់ព្រះបាទមេយវណ្ណាកយៈ) ហើយទ្រង់បញ្ជាឲ្យពួកត្រូវត្រៀមទាំងឡាយ
 ហ្វឹកហាត់សិល្បៈរៀងៗ ខ្លួនទុក ហើយទ្រង់ប្រាប់ថា ខ្ញុំនឹងមើលឫសគល់នៃ
 ព្រះសាសនាដែលនឹងតាំងមាំល្អហើយ ដូច្នោះ ព្រះរាជាទ្រង់មានបុរស ១០០០
 ហែហមហើយ បានយាងទៅដល់ចុងបុរាម ។

ចតុត្ថសង្គាយនា

សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ៦៨០០០ អង្គ ប្រជុំគ្នាត្រង់ថ្មបារាម ។ អាសនៈ
 របស់ព្រះមហិន្ទត្រូវ រៀបចំបែរមុខទៅទិសទក្សិណ ។ ធម្មាសនៈរបស់ព្រះ
 អរិដ្ឋត្រូវ បែរមុខទៅទិសខាងជើង ។ គ្រានោះឯង ព្រះអរិដ្ឋត្រូវ ដែលព្រះ
 មហិន្ទត្រូវអាណាធនាហើយ ក៏អង្គុយលើធម្មាសនៈដោយលំដាប់ដល់ខ្លួន តាម
 សមគួរ ។ ព្រះថេរៈ ៦៨ អង្គ ដែលមានព្រះមហិន្ទត្រូវជាប្រធាន ក៏អង្គុយជុំ
 វិញធម្មាសនៈ ។ ព្រះកនិដ្ឋកាតារបស់ព្រះរាជា ឈ្មោះមត្តាកយត្រូវ ដែលជា
 អ្នកទទួលយកការការងារ (គឺតាំងចិត្តសិក្សារៀនសូត្រ) រួមជាមួយភិក្ខុ
 ៥០០ អង្គ អង្គុយជុំវិញធម្មាសនៈរបស់ព្រះអរិដ្ឋត្រូវនោះឯង ដោយតាំងចិត្តថា
 នឹងរៀនយកនូវព្រះវិន័យ ។ ពួកភិក្ខុដ៏សេស និងបរិស័ទ មួយអន្លើដោយព្រះ
 រាជាក៏បានអង្គុយលើអាសនៈដ៏សមគួររៀងៗ ខ្លួន ។

គ្រានោះ អរិដ្ឋត្រូវបានសម្តែងនិទាននៃព្រះវិន័យថា សម័យនោះ ព្រះដ៏
 មានព្រះភាគ ប្រថាប់ត្រង់ដើមស្មៅ ដែលនឿរុយកូស្តិតនៅ ក្នុងក្រុងវេរញា
 ដូច្នោះជាដើម ។ កាលព្រះអរិដ្ឋត្រូវសម្តែងនិទាននៃព្រះវិន័យហើយ អាកាសក៏
 គ្រហឹមខ្ជរខ្ជាវ ។ ផ្នែកបន្ទោរពុំជួកាល ក៏ដាលច្រវាត់ឡើង ។ ពួកទេវតាបាន
 ថ្វាយសាធុការហើយ ។ មហាប្រិចតិកម្រើករហូតដល់ទីបំផុតទឹកដែលទ្រផែន
 ដី ។ កាលបុណ្យហារិយ៍ជាច្រើនប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនោះ ព្រះអរិដ្ឋត្រូវដែលមានព្រះ
 ថេរៈជាខ័ណស្រពជាមេគណៈ ក្នុងមួយគណៈ ៦៨ អង្គ ដែលមានព្រះមហិន្ទ
 ជាប្រធាន និងភិក្ខុ ៦០០០០ អង្គ ក្រៅអំពីនោះចោមរោមហើយ បានប្រកាស
 ព្រះវិន័យបិដក ដែលសម្តែងនូវគុណ មានព្រះករុណាគុណរបស់ព្រះសាស្តា

ជាដើម ដែលកម្ចាត់បង្ខំនូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយតាមកាយកម្ម វច្ចិកម្ម របស់
 ពួកជន ដែលធ្វើតាមពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ក្នុងកណ្តាល
 នៃថ្មបារមមហាវិហារ ក្នុងថ្ងៃបឋមបវារណាខែកត្តិក ។ ឯព្រះអរិដ្ឋត្ថេរ កាល
 ប្រកាសហើយ ប្រៀនប្រដៅដល់ភិក្ខុជាច្រើន គឺឲ្យតាំងនៅក្នុងហឫទ័យរបស់
 ភិក្ខុជាច្រើន តាំងនៅដរាបដល់អស់អាយុ ហើយបរិនិព្វានដោយអនុបាទិសេស
 និព្វានធាតុ ។

ព្រះថេរៈទាំង ៦៨ អង្គនោះ មានព្រះមហិន្ទត្ថេរជាប្រធាន ជា
 អ្នកកាន់យកនូវធុរៈក្នុងការងារ មកប្រជុំព្រមគ្នាហើយ ក្នុងសមាគម
 នោះ មេគណៈនីមួយៗ ជាសាវ័ករបស់ព្រះធម្មរាជា មានអាសវៈ
 អស់ហើយ ដល់នូវវេសិការៈ មានវិជ្ជា ៣ ឈ្មោះក្នុងឥន្ទ្រវិធ ដឹង
 ច្បាស់នូវអត្ថដ៏ឧត្តម បានប្រៀនប្រដៅព្រះរាជា ព្រះថេរៈអ្នកស្វែង
 រកនូវគុណដ៏ធំ សម្តែងពន្លឺ (គឺការភ្លឺស្វាងនៃញាណ) ឲ្យឃើញ
 ច្បាស់ ញាំងផែនដី (គឺកោះលង្កា) ឲ្យរុងរឿងហើយ ក៏បរិនិព្វាន
 ដូចគំនរភ្លើងធំដែលឆេះសន្ទោសន្ទៅ ហើយរលត់ទៅដូច្នោះ ។

ចំណេរកាលតមក បន្ទាប់អំពីកាលបរិនិព្វាននៃមហាថេរៈទាំងនោះ លំដាប់
 បន្តគ្នាមកនៃអាចារ្យ ដែលមានប្រការដូចពោលហើយខាងដើមយ៉ាងនេះ គឺព្រះ
 មហាថេរៈដទៃដែលជាអន្តេវាសិករបស់ព្រះថេរៈទាំងនោះ និងព្រះថេរៈទាំងឡាយ
 មានព្រះតិស្សទត្តៈ ព្រះកាឡសុមនៈ និងព្រះទ័យសុមនៈជាដើម ដែលជាអន្តេ-
 វាសិកនៃអន្តេវាសិកទាំងឡាយ របស់ព្រះមហាអរិដ្ឋត្ថេរបាននាំព្រះវិនយបិដក

នេះមក រហូតដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំពោលទុកថា បន្ទាប់អំពីតតិយសង្គាយនា ព្រះ
ថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះមហិន្ទជាដើម បាននាំព្រះវិនយបិដកមកកាន់កោះនេះ
ព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះអរិដ្ឋត្រូវជាដើមរៀនអំពី (សម្មាគុំ) ព្រះមហិន្ទត្រូវ
ហើយបាននាំមកអស់វេលាមួយរយៈ តាំងអំពីពេលព្រះអរិដ្ឋត្រូវជាដើមនោះ នាំ
មកព្រះវិនយបិដកនោះ គប្បីជ្រាបថា បាននាំបន្តមកដោយលំដាប់អាចារ្យ
ដែលជាការបន្តលំដាប់អន្តេវាសិករបស់ព្រះអរិដ្ឋត្រូវជាដើមនោះឯង រហូតដល់
សព្វថ្ងៃនេះ ។

ព្រះវិនយបិដកតាំងនៅហើយក្នុងបុគ្គលណា

បទមាតិកាថា ព្រះវិនយបិដកតាំងនៅហើយក្នុងបុគ្គលណា ខ្ញុំនឹងឆ្លើយ
ដូចតទៅថា ព្រះវិនយបិដករបស់បុគ្គលពួកណា រមែងប្រព្រឹត្តទៅមិនមានខ្វះ
ចន្លោះ ទាំងដោយបាលី និងដោយអដ្ឋកថា គឺមិនឃ្លៀងឃ្លាតសូម្បីបន្តិចបន្តួច
ដូចប្រេងល្ង ដែលដាក់ក្នុងភាជនកែវមណី រមែងមិនជ្រាបចេញ ដូច្នោះ គប្បី
ជ្រាបថា ព្រះវិនយបិដកតាំងនៅហើយក្នុងបុគ្គលបែបនោះ ដែលជាអ្នកមានសតិ
គតិ និងជិតិ មានប្រមាណក្រៃលែង ជាលដ្ឋីបុគ្គល ច្រើនដោយសេចក្តីរឿស
ប្រាថ្នាក្នុងការសិក្សា ។

អាទិសង្ឃនៃការរៀនព្រះវិន័យ ៥ យ៉ាង

ព្រោះដូច្នោះ ដើម្បីឲ្យព្រះវិន័យតាំងមាំ ភិក្ខុដែលកំណត់ជីវិតអាទិសង្ឃ
នៃវិនយបរិយត្តិ ប្រាថ្នាចំពោះការសិក្សា ក៏គួររៀនព្រះវិន័យចុះ ។ ក្នុងអធិការ

ពោលដោយការពណ៌នានិទាននោះ មានអានិសង្សនៃវិនយបរិយត្តិដូចតទៅនេះ

ពិតហើយ បុគ្គលអ្នកឈ្លាសក្នុងវិនយបរិយត្តិ តែងជាទីតាំងនៅក្នុង
ឋានៈជាមាតាបិតារបស់ពួកកុលបុត្រ ដែលជាអ្នកបាននូវសទ្ធាក្នុងព្រះសាសនា
ព្រោះថា បព្វជ្ជាឧបសម្បបទ គោលបដិបត្តិវត្ថុធំៗ ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុង
អាចារៈ និងគោចររបស់កុលបុត្រទាំងនោះ ទាក់ទងដោយការឈ្លាសក្នុង
វិនយបរិយត្តិនោះ ។

ប្រការ ១ ទៀត ព្រោះអាស្រ័យវិនយបរិយត្តិ គំនរសីលរបស់ខ្លួន គឺ
បុគ្គលនោះគ្រប់គ្រងរក្សាល្អហើយ រមែងជាទីពឹងនាក់អាស្រ័យរបស់ពួកកុលបុត្រ
ដែលត្រូវសេចក្តីសង្ស័យគ្របសង្កត់ រមែងក្លាហានក្នុងការនិយាយក្នុងកណ្តាល
ជំនុំសង្ឃ រមែងញាំញីពួកសត្រូវបានដោយល្អ ដោយសហធម៌ រមែងជាអ្នក
បដិបត្តិដើម្បីការតាំងមាំនៃព្រះសទ្ធម្ម ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគ
ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អានិសង្សទាំងឡាយ ៥ (មាន) ក្នុងបុគ្គល
ដែលទ្រទ្រង់ព្រះវិន័យ គឺគំនរសីលរបស់ខ្លួន រមែងជារបស់ដែលបុគ្គលនោះ
គ្រប់គ្រងរក្សាទុកល្អហើយ ១ រមែងជាទីពឹងពឹងនាក់អាស្រ័យរបស់កុលបុត្រ
ទាំងឡាយ ដែលត្រូវសេចក្តីសង្ស័យគ្របសង្កត់ ១ រមែងជាអ្នកអង្គអាចក្នុង
ការនិយាយកណ្តាលជំនុំសង្ឃ ១ រមែងញាំញីពួកសត្រូវបានដោយល្អដោយ
សហធម៌ ១ រមែងជាអ្នកបដិបត្តិដើម្បីការតាំងមាំនៃព្រះសទ្ធម្ម ១ ។

ម្យ៉ាងទៀត កុសលធម៌ទាំងឡាយណា ដែលមានសំរវៈជាមូល ដែល
មានព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយ បុគ្គលអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យនោះឯង

ឈ្មោះថា ជាទាយាទនៃកុសលធម៌ទាំងនោះ ព្រោះធម៌ទាំងនោះ មានព្រះវិន័យ ជាមូល ។ សមដូចដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា

វិន័យ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សេចក្តីសង្រួម សេចក្តីសង្រួមដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការមិនក្តៅក្រហាយចិត្ត ការមិនក្តៅក្រហាយចិត្ត ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ បុរោជ្ជ គឺសេចក្តីរករាយទន់ បុរោជ្ជដើម្បីប្រយោជន៍ដល់បីតិ គឺសេចក្តីរករាយ ដ៏ក្លា បីតិដើម្បីប្រយោជន៍ដល់បស្សន្ធិ គឺសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ បស្សន្ធិដើម្បីប្រ- យោជន៍ដល់សុខ សុខដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សមាធិ សមាធិដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់យថាភូតញ្ញាណទស្សនៈ (វិបស្សនាទន់ខ្លី) យថាភូតញ្ញាណទស្សនៈ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់និព្វិទា (វិបស្សនាមានកម្លាំង) និព្វិទាដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់វិរាគៈ គឺអរិយមគ្គ វិរាគៈដើម្បីប្រយោជន៍ដល់វិមុត្តិ គឺអរហត្តផល វិមុត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈ គឺបច្ចវេក្ខណញ្ញាណ វិមុត្តិញ្ញាណ- ទស្សនៈដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អនុបាទាបរិនិព្វាន គឺរលត់មិនឲ្យមានបច្ច័យ ជា គ្រឿងប្រកាន់តទៅ ។ ការពោល ការប្រឹក្សា កិរិយាអង្គុយគិត កិរិយាផ្សេង ត្រចៀកស្តាប់ នីមួយៗ មានអនុបាទាបរិនិព្វាន គឺការផុតដ៏វិសេសនៃចិត្ត មិន ប្រកាន់មាំនោះឯងជាផល ព្រោះដូច្នោះ គួរធ្វើសេចក្តីព្យាយាមដោយអើពើ ក្នុង ការរៀនសូត្រព្រះវិន័យដូច្នោះឯង ។

គាថាសរុប

ដោយលំដាប់ពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ដែលខ្ញុំប្រកាសអត្ថនៃគាថានេះ មានពាក្យថា

ព្រះវិនយបិដកនេះ បុគ្គលណាពោលទុក ពោលទុកក្នុងកាលណា
 ពោលទុកព្រោះហេតុអ្វី បុគ្គលណាទ្រទ្រង់ទុក បុគ្គលណានាំបន្តមក
 និងប្រតិស្ឋានហើយក្នុងបុគ្គលណា ខ្ញុំពោលវិធីដូច្នោះហើយ ខាង
 ក្រោយ (នឹងពណ៌នាអត្ថនៃព្រះវិនយ) ដូច្នោះ ។

ក្នុងមាតិកាដែលខ្ញុំរចនាទុកដើម្បីពណ៌នាព្រះវិនយនោះមុន និងការពណ៌នា
 ពាហិរនិទាននៃព្រះវិនយ ក៏ខ្ញុំពណ៌នាហើយតាមដែលបានអធិប្បាយ មកដូច្នោះ
 ឯង ។

ពាហិរនិទានវណ្ណនា ចប់

វេរព្យាករណ៍វណ្ណនា

[១] ឥឡូវនេះ ខ្ញុំនឹងធ្វើការពណ៌នាសេចក្តីនៃបទទាំងឡាយ មាន
 បទថា **តេន សមយេន ពុទ្ធា ភគវា** ជាដើម ព្រោះបានពោលទុកហើយថា
 នឹងធ្វើការពណ៌នាអត្ថនៃព្រះវិន័យ សម្តែងអត្ថនៃ
 បាលីថា **តេន** ជាដើមដោយប្រការផ្សេងៗ ។
 ខ្ញុំនឹងធ្វើការពណ៌នាអត្ថដូចម្តេចវិញ ។

អធិប្បាយបទថា តេន ជាដើម

បទថា **តេន** ជាពាក្យសម្តែងចេញដោយមិនចំពោះ ។ បណ្ឌិត
 គប្បីជ្រាបបដិនិទ្ទេសនៃបទថា **តេន** នោះ ដោយពាក្យថា **យេន** នេះ ដែល
 ជាពាក្យសរុប សូម្បីមិនពោលទុក តែសម្រេចបានដោយអត្ថក្នុងកាលខាង
 ក្រោយ ។ ពិតហើយ ការរំពឹងរបស់ព្រះសាវ័បុត្រដែលជាហេតុនៃការអារាធនា
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់បញ្ជាតនូវព្រះវិន័យ សម្រេចបានក្នុងកាលខាងក្រោយ ព្រោះ
 ហេតុនោះ គប្បីជ្រាបសម្ពន្ធក្នុងពាក្យថា **តេន សមយេន** ជាដើមនេះយ៉ាង
 នេះថា ការរំពឹងនោះកើតឡើងដោយសម័យណា សម័យនោះ ព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគទ្រង់ប្រថាប់ត្រង់ស្រុកវេរព្យា ។

ពិតហើយ វិធីនេះជាវិធីដែលសមគួរក្នុងព្រះវិន័យទាំងអស់ គឺពាក្យថា
តេន លោកពោលទុកក្នុងទីណាៗ ក្នុងទីនោះៗ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើបដិនិទ្ទេស
 ដោយពាក្យថា **យេន** នេះ ដែលសម្រេចដោយអត្ថក្នុងកាលមុន ឬខាង
 ក្រោយ ។ ឧទាហរណ៍ល្មមជាផ្លូវនៃវិធី ដែលសមតាមពោលហើយនោះ
 ដូច្នោះ ។ សុទ្ធិន្ទភិក្ខុសេពមេបុនធម្ម ព្រោះហេតុណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

ព្រោះហេតុនោះឯង តថាគតនឹងបញ្ញត្តិសិក្ខាបទដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ មានពាក្យ
 អធិប្បាយថា សុទិទ្ធិភិក្ខុសេពមេប៉ុនធម្ម ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ
 តថាគតនឹងបញ្ញត្តិ ។ បដិនិទ្ទេសវមែនសមគួរដោយពាក្យថា យេន នេ
 ដែលសម្រេចដោយអត្តក្នុងកាលមុនយ៉ាងនេះមុន ។ បដិនិទ្ទេសវមែនសមគួរ
 ដោយពាក្យថា យេន នេ ដែលសម្រេចដោយអត្តក្នុងកាលក្រោយយ៉ាង
 នេះថា ធនិយភិក្ខុជាកូនស្នូនឆ្នាំងកាន់យករបស់ដែលម្ចាស់គេមិនបានឲ្យ គឺ
 ឈឺទាំងឡាយរបស់ព្រះរាជា ដោយសម័យណា សម័យនោះព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគ ទ្រង់ប្រថាប់នៅក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ។ អត្តនៃពាក្យថា តេន គឺខ្ញុំពោល
 ហើយដោយប្រការដូច្នោះ ។

អធិប្បាយបទថា សមយេន ជាដើម

ចំណែក សមយេន សព្វ ដែលមានក្នុងបទថា សមយេន នេះ

- រមែងប្រាកដក្នុងអត្ត ៩ យ៉ាង គឺ សមវាយៈ ១
- ខណៈ ១ កាលៈ ១ សមុហៈ ១ ហេតុ ១ ទិដ្ឋិ ១
- បដិលោក ១ បហាន ១ បដិវេធ ១ ជាមុន ។

ពិតណាស់ សមយេន សព្វ មានសមវាយៈ (ព្រមគ្នា) ជាអត្ត
 ក្នុងពាក្យទាំងឡាយជាដើមយ៉ាងនេះថា អប្បេវ នាម ស្វេចិ ឧបសង្កមេយ្យាម
 កាលត្ថា សមយេនត្ថា ឧទានាយ បើដូច្នោះ ចាំយើងពិចារណានូវកាល និង
 សម័យសិន ហើយសឹមទៅក្នុងថ្ងៃស្អែកព្រមគ្នា ។

មានខណៈជាអត្ត ក្នុងពាក្យទាំងឡាយ មានពាក្យយ៉ាងនេះជាដើមថា

ឯកោវ ខោ ភិក្ខុវេ ខណោ ច សមយោ ច ព្រហ្មចរិយវាសាយ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ខណៈ និងសម័យនៃការនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ មានតែមួយ ។
 មានកាលជាអត្ត ដូចក្នុងពាក្យទាំងឡាយ យ៉ាងនេះជាដើមថា ឧណ្ហសមយោ
 បរិទ្ធភាសមយោ កាលក្តៅ កាលស្អុះស្អាប់ ។ មានសមុហៈ (ប្រជុំ) ជា
 អត្ត ដូចក្នុងពាក្យទាំងឡាយជាដើមថា មហាសមយោ បវនស្មី ថ្ងៃនេះជាថ្ងៃ
 ប្រជុំជុំក្នុងជងព្រៃ ។ មានហេតុជាអត្ត ដូចក្នុងពាក្យទាំងឡាយ យ៉ាងនេះជា
 ដើមថា សមយោមិ ខោ តេ កណ្ហនិ អប្បជិវិទ្ធោ អហោសិ កគវា ខោ
 សាវត្ថយំ វិហារតិ កគវាមិ មំ ជានិស្សតិ កណ្ហលិ ឆាម ភិក្ខុ
 សត្តសាសនេ សិក្ខាយ អបរិប្បរការីតិ អយម្យិ ខោ តេ កណ្ហលិ សមយោ
 អប្បជិវិទ្ធោ អហោសិ ម្នាលកណ្ហលិអ្នកមិនបានដឹងហេតុផលថា ព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគគង់នៅក្នុងក្រុងសាវត្ថី តែព្រះដ៏មានព្រះភាគគង់ដឹងអាត្មាអញថា ភិក្ខុ
 ឈ្មោះកណ្ហលិ មិនបានបំពេញសិក្ខាក្នុងសាសនារបស់ព្រះសាស្តា ដូច្នោះឡើយ
 ម្នាលកណ្ហលិ នេះឯងជាហេតុដែលមិនបានដឹង ។ មានទិដ្ឋិជាអត្ត ដូចក្នុងពាក្យ
 ទាំងឡាយ យ៉ាងនេះជាដើមថា តេន ខោ បន សមយេន ឧត្តាមាមាណោ
 បរិព្វាជកោ សមណមុណ្ឌិកាបុត្តោ សមយប្បវាទកេ តិណ្ណកាមិវេ ឯក-
 សាលកេ មល្លិកាយ អារាមេ បជិវសតិ សម័យនោះឯង បរិព្វាជកឈ្មោះ
 ឧត្តហមានៈ ជាសមណមុណ្ឌិកាបុត្រ អាស្រ័យនៅក្នុងអារាមរបស់ព្រះនាង
 មល្លិកាទេវី ដែលមានសាលាមួយ មានជួរដើមទម្លាប់ព័ទ្ធជុំវិញ ជាទីសម្រាប់
 ប្រឹក្សានូវទិដ្ឋិ ។ មានបដិលាភៈជាអត្ត ក្នុងពាក្យទាំងឡាយយ៉ាងនេះជាដើមថា

ទិដ្ឋ ធម្មេ ច យោ អន្តោ យោ ចន្តោ សម្បរាយិកោ
អន្តាភិសមយា ធិរោ បណ្ឌិតោតិ បវុច្ចតិ ។

ប្រយោជន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្នក្តី ប្រយោជន៍ណាដែលមានក្នុងបរលោក
ក្តី ធីរជន ឈ្មោះថា បណ្ឌិត ព្រោះការបានចំពោះនូវប្រយោជន៍
ទាំងពីរនោះ ។

មានបហានជាអត្ត ដូចក្នុងពាក្យទាំងឡាយយ៉ាងនេះជាដើមថា សម្មា
មាណាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្ស ធ្វើទីបំផុតទុក្ខបានហើយ ព្រោះត្រាស់
ដឹងនូវការលះបង់សេចក្តីប្រកាន់តាមហេតុ ។ មានបដិវេធជាអត្ត ដូចក្នុង
ពាក្យទាំងឡាយយ៉ាងនេះជាដើមថា ទុក្ខស្ស បិទ្បនដ្ឋោ សន្តាបដ្ឋោ សង្ខតដ្ឋោ
វិបរិណាមដ្ឋោ ទុក្ខសច្ច មានអត្តថា បៀតបៀន មានអត្តថា ក្តៅក្រហាយ
មានអត្តថា មានបច្ច័យតាក់តែង មានអត្តថា ប្រែប្រួល នេះជាអត្តដែលគួរចាក់
ធ្លុះ ។ តែក្នុងទីនេះ សមយ សព្វនោះ មានកាលៈជាអត្ត ព្រោះ ហេតុនោះ
គប្បីឃើញសេចក្តីក្នុងបទថា តេន សមយេន នេះ យ៉ាងនេះថា ការរំពឹង ជា
ហេតុអារាធនាព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់បញ្ញត្តិវិន័យកើតឡើងដល់ព្រះសារីបុត្រ
ដោយកាលណា ដោយកាលនោះ ។

ក្នុងបទថា តេន សមយេន នេះ សូមចោទសួរថា បើដូច្នោះ ហេតុអ្វី
ក្នុងវិន័យនេះ ទើបធ្វើនិទ្ទេសដោយតតិយាវិកត្តិថា តេន សមយេន មិនធ្វើ
ដោយទុតិយាវិកត្តិថា ឯកំ សមយំ ដូចក្នុងសុត្តន្តៈ និងដោយសត្តមីវិកត្តិថា
យស្មី សមយេ កាមាវចរំ ដូចក្នុងអភិធម្មប្បវ ឆ្លើយថា ព្រោះការសមជាមួយ

អត្តដោយប្រការយ៉ាងនោះ ក្នុងសុត្តន្តៈ និងអភិធម្មនោះ និងព្រោះការសមជា មួយអត្តដោយប្រការដទៃក្នុងវិន័យនេះ សួរថា សមជាមួយអត្តដូចម្តេច ឆ្លើយថា សមយ សព្វ មានអច្ឆន្ទសំយោគជាអត្ត សមក្នុងសុត្តន្តៈមុន ។ ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់នៅដោយករុណាវិហារ រហូតទីបំផុតសម័យដែលទ្រង់ សម្តែងសុត្តន្តៈទាំងឡាយ មានព្រហ្មជាលសូត្រជាដើមនោះឯង ព្រោះហេតុ នោះ ក្នុងសុត្តន្តៈនោះ ទើបលោកធ្វើឧបយោគនិទ្ទេស ដើម្បីច្រុះបញ្ចាំងអត្ត នោះ ។ ឯ សមយ សព្វ មានអធិករណៈជាអត្ត និងការកំណត់ការៈ ដោយ ការៈជាអត្ត រមែងសមគួរក្នុងព្រះអភិធម្ម ។ ពិតហើយ សមយ សព្វ មាន កាលៈជាអត្ត និងមានសមុហៈជាអត្ត ជាអធិករណ៍នៃធម៌ទាំងឡាយ មានផស្សៈជាដើម ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ក្នុងអភិធម្មនោះ ការៈនៃធម៌ ទាំងនោះ ដែលលោករមែងកំណត់ដោយការមាននៃសម័យ ពោល គឺខណៈ សមវាយៈ និងហេតុ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងអភិធម្មនោះ ទើបលោកធ្វើនិទ្ទេស ដោយសត្តមីវិភត្តិដើម្បីបំភ្លឺអត្តនោះ ។ ចំណែកក្នុងវិន័យនេះ សមយ សព្វ មានហេតុជាអត្ត និងមានករណៈជាអត្ត ទើបគួរ ។

ក្នុងសម័យបញ្ញត្តិសិក្ខាបទណានោះ ជាសម័យដែលព្រះសារីបុត្រជា ដើមដឹងបានលំបាក ដោយសម័យនោះ ដែលជាហេតុ និងករណៈ ព្រះដ៏ មានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទទាំងឡាយ ហើយទ្រង់ពិចារណាមើលហេតុ នៃការបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ទ្រង់បានប្រថាប់នៅក្នុងទីនោះៗ ព្រោះដូច្នោះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបថា លោកធ្វើនិទ្ទេសដោយតតិយាវិភត្តិក្នុងវិន័យនេះ ដើម្បីបំភ្លឺអត្ត

នោះ ។ ក៏ក្នុងទីនោះមានគាថាដូចតទៅនេះថា

ព្រោះពិចារណាអត្តនោះៗ ព្រះថេរៈទាំងឡាយ ទើបពោល
សមយសព្វក្នុងព្រះសូត្រ និងព្រះអភិធម្មឯណានីមួយ
ដោយតតិយាវិភក្តិ និងសត្តមីវិភក្តិ សមយសព្វនោះ លោក
ពោលក្នុងព្រះវិន័យនេះ ដោយតតិយាវិភក្តិប៉ុណ្ណោះ ។

ចំណែកព្រះបុរាណចារ្យពណ៌នាទុកថា សេចក្តីផ្សេងគ្នានេះថា តំ សមយំ
អស់សម័យនោះក្តីថា តស្មី សមយេ ក្នុងសម័យនោះក្តីថា តេន សមយេន
ដោយសម័យនោះក្តី ប្លែកគ្នាត្រឹមតែពាក្យក្នុងគ្រប់ៗ បទ មានសត្តមីវិភក្តិប៉ុណ្ណោះ
ជាអត្ត ព្រោះដូច្នោះ តាមលទ្ធិរបស់បុរាណចារ្យនោះ កាលលោកពោលពាក្យ
ថា តេន សមយេន ប្រែថា ដោយសម័យនោះ ក៏គប្បីឃើញសេចក្តីថា តស្មី
សមយេ ប្រែថា ក្នុងសម័យនោះ ។

ខ្ញុំពណ៌នាអត្តនៃបទទាំងនេះថា តុន្តោ ភគវា ដូច្នោះជាដើមខាងមុខ ។

អធិប្បាយពាក្យថា វេរញ្ជាយំ វិហារតិ

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងពាក្យថា វេរញ្ជាយំ វិហារតិ នេះ ដូចតទៅនេះ
ពាក្យថា វេរញ្ជាយំ នេះ ជាឈ្មោះរបស់ស្រុកមួយ ក្នុងនគរនោះ ។ ពាក្យថា
វេរញ្ជាយំ នេះ ជាសត្តមីវិភក្តិ ចុះក្នុងអត្តថា ជិត ។ ពាក្យថា វិហារតិ ជា
ការសម្តែងដល់ភាពជាអ្នកដល់ព្រមដោយវិហារធម៌ឯណានីមួយ បណ្តាវិហារធម៌
គឺឥរិយាបថវិហារ ទិព្វវិហារ ព្រហ្មវិហារ និងអរិយវិហារ ដោយមិនប្លែកគ្នា ។
តែក្នុងទីនេះសម្តែងដល់ការប្រកបដោយឥរិយាបថឯណានីមួយ ក្នុងបណ្តាឥរិយា-

បថ គឺការឈរ ការដើរ ការអង្គុយ និងការដេក ព្រោះដូច្នោះ ព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ប្រថាប់ឈរក្តី យាងក្តី ប្រថាប់គង់ក្តី ផ្ទុកក្តី បណ្ឌិតគប្បីជាបថ
 ទ្រង់ប្រថាប់នៅទាំងអស់ ។ ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់បំបាត់
 សេចក្តីលំបាកនៃឥរិយាបថមួយ ដោយឥរិយាបថមួយទៀត ទ្រង់នាំ គឺទ្រង់
 ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ មិនឲ្យទ្រុឌទ្រោម ព្រោះដូច្នោះ ទើបលោកហៅថា
 ទ្រង់ប្រថាប់នៅ ។

អធិប្បាយពាក្យថា នឡេរុបុចិមន្ទមូលេ ជាដើម

គប្បីជាបរិនិច្ឆ័យក្នុងពាក្យថា នឡេរុបុចិមន្ទមូលេ នេះ ដូចតទៅនេះថា
 យក្ខណ្ណោះនឡេរុ ។ ដើមស្តៅឈ្មោះថា បុចិមន្ទ ។ បទថា មូលំ ប្រែថា ទី
 ជិត ។ ពិតហើយ មូលេ សព្វនេះ រមែងប្រាកដក្នុងឫសគល់ ក្នុងពាក្យទាំង-
 ឡាយ ដូចពាក្យថា មូលានិ ឧទុរេយ្យ អន្តមសោ ឧស័រនាឡិមត្តានិបិ
 គប្បីជីកនូវឫសទាំងឡាយ ដោយហោច សូម្បីឫសស្បូវក្លាំង ឫសបបុស ។
 ក្នុងហេតុដែលមិនទូទៅ ដូចពាក្យជាដើមថា លោកោ អកុសលមូលំ លោកៈ
 ជាឫសគល់នៃអកុសល ។ ក្នុងទីជិត ដូចក្នុងពាក្យទាំងឡាយជាដើមថា យាវ
 មជ្ឈន្ទិកេ កាលេ ឆាយា ជរតិ និវាតេ បណ្ណានិ បតន្តិ ឯត្តាវតា
 រុក្ខមូលំ ម្លប់ រមែងជះទៅក្នុងវេលាថ្ងៃត្រង់ ស្លឹកឈើទាំងឡាយ រមែងធ្លាក់ទៅ
 ក្នុងពេលស្ងប់ខ្យល់បានត្រឹមទីណា ទីមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ឈ្មោះ រុក្ខមូល ។
 តែក្នុងបទថា មូលេនេះ លោកមានបំណងយកទីជិត ដូច្នោះ គប្បីឃើញអត្ថនេះ
 យ៉ាងនេះថា ទីជិតដើមស្តៅដែលនឡេរុយក្ខណ្ណស្រយីហើយ ។ បានឮថា ដើម

ស្តៅនោះ គួររីករាយ គួរជ្រះថ្លា ធ្វើអាកប្បកិរិយាដូចជាម្ចាស់នៃដើមឈើជា
ច្រើន មាននៅក្នុងទីដែលដល់ព្រមដោយផ្លូវទៅមក មិនឆ្ងាយអំពីស្រុកនោះ ។

គ្រានោះឯង ព្រះដ៏មានព្រះភាគយាងទៅស្រុកវេរញា កាលប្រថាប់នៅក្នុង
ទីកន្លែងដែលសមគួរ ទើបប្រថាប់នៅក្នុងទីជិត គឺចំណែកខាងក្រោមនៃដើម
ឈើនោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលីពោលថា ទ្រង់ប្រថាប់នៅត្រង់
គល់ស្តៅដែលនឿរយក្ខត្តាស្រយនៅ ជិតស្រុកវេរញា ។ បើមានពាក្យ
ចោទសួរក្នុងសេចក្តីនេះថា បើព្រះដ៏មានព្រះភាគប្រថាប់នៅត្រង់ស្រុកវេរញា
មុន ពាក្យថា ត្រង់គល់ស្តៅដែលនឿរយក្ខត្តាស្រយនៅ ព្រះឧបាលីត្រូវមិន
គួរពោល បើទ្រង់ប្រថាប់នៅត្រង់គល់ស្តៅ ដែលនឿរយក្ខត្តាស្រយនៅនោះ
ពាក្យថា ស្រុកវេរញា លោកក៏មិនគួរពោល ព្រោះថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់
មិនអាចប្រថាប់នៅក្នុងតំបន់ពីរព្រមគ្នា ដោយសម័យតែមួយនោះបានឡើយ ។
តែពាក្យថា វេរញាយំ វិហារតិ នឿរយុចិមន្ទមូលេ នោះ បណ្ឌិតមិនគប្បី
យល់ឃើញយ៉ាងនោះឡើយ ខ្ញុំបានពោលហើយមិនមែនឬថា បទថា វេរញាយំ
ជាសត្តមិរិកត្តិ ចុះក្នុងអត្ថថា ជិត ព្រោះហេតុនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាល
ទ្រង់ប្រថាប់នៅត្រង់គល់ស្តៅ ដែលនឿរយក្ខត្តាស្រយនៅក្នុងទីជិតនៃស្រុក
វេរញា ទើបព្រះឧបាលីត្រូវពោលថា ទ្រង់ប្រថាប់នៅត្រង់គល់ស្តៅដែលនឿរ-
យក្ខត្តាស្រយនៅ ជិតស្រុកវេរញា សូម្បីក្នុងព្រះបាលីបទេសនេះ ដូចជា
ហ្វូងគោទាំងឡាយ កាលត្រាច់ទៅក្នុងទីជិតនៃទន្លេគង្គា និងយមុនាជាដើម
ជនទាំងឡាយរមែងពោលថា ត្រាច់ទៅជិតស្ទឹងគង្គា ត្រាច់ទៅជិតស្ទឹងយមុនា

ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយពាក្យថា វេរញ្ជាយំ និង នន្ស្រុបុចិមន្ទមូលេ ជាដើម

ក្នុងពាក្យថា វេរញ្ជាយំ វិហារតិ នន្ស្រុបុចិមន្ទមូលេ នេះ បណ្ឌិតគប្បី
ជ្រាបអត្ថយោជនា ដោយន័យជាដើមយ៉ាងនេះថា ពិតហើយ ពាក្យថា វេរញ្ជា
មានការសម្តែងគោចរគ្រាមរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគនោះជាប្រយោជន៍ ។ ពាក្យ
ថា នន្ស្រុបុចិមន្ទមូលេ មានការសម្តែងទឹកនៃដៃសមគួរជាប្រយោជន៍
ដល់បព្វជិត ។ ព្រះឧបាលិត្តេរសម្តែងការដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ធ្វើការ
អនុគ្រោះពួកគ្រហស្ថ ក្នុងបណ្តាពាក្យប្រារព្ធទាំងពីរនោះ ដោយពាក្យប្រារព្ធថា
វេរញ្ជា សម្តែងការដែលទ្រង់អនុគ្រោះបព្វជិត ដោយពាក្យប្រារព្ធថា នន្ស្រុ-
បុចិមន្ទមូលេ ។

ម្យ៉ាងទៀត សម្តែងការរៀរអត្តកិលមថានុយោគ ព្រោះការទទួលបច្ច័យ
ដោយពាក្យប្រារព្ធខាងដើម សម្តែងឧទាហរណ៍នៃឧបាយ ក្នុងការរៀរកាមសុខ-
ល្ធិកានុយោគ ព្រោះលះវត្តកាមចោល ដោយពាក្យប្រារព្ធខាងចុង ម្យ៉ាងទៀត
សម្តែងការដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រកបក្រែលនិដោយធម្មទេសនា
ដោយពាក្យប្រារព្ធខាងដើម សម្តែងដល់ការដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់បង្ហាត
ទៅដើម្បីវិវេក ដោយពាក្យប្រារព្ធខាងចុង ។ សម្តែងការដែលព្រះដ៏មានព្រះ
ភាគទ្រង់ប្រកបដោយព្រះករុណា ដោយប្រារព្ធពាក្យខាងដើម ។ សម្តែងការ
ដែលទ្រង់ប្រកបដោយព្រះបញ្ញា ដោយពាក្យប្រារព្ធខាងចុង ។ សម្តែងប្រការ

ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់បង្ហាញព្រះទ័យទៅក្នុងការញ៉ាំងហិតសុខឲ្យសម្រេច
 ដល់សត្វទាំងឡាយ ដោយពាក្យប្រារព្ធខាងដើម សម្តែងប្រការដែលព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគ មិនចូលទៅជាប់ក្នុងការធ្វើហិតសុខដល់សត្វដទៃ ដោយពាក្យប្រារព្ធ
 ខាងចុង សម្តែងប្រការដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្រាកសម្រាន្ត មានការ
 មិនលះបង់នូវសេចក្តីសុខ ដែលប្រកបដោយធម៌ជានិមិត្ត ដោយប្រារព្ធពាក្យ
 ខាងដើម សម្តែងធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់នៅជាស្តុក មានការតាម
 ប្រកបក្នុងឧត្តរិមនុស្សធម្មជានិមិត្ត ដោយពាក្យប្រារព្ធខាងចុង ។ សម្តែងប្រការ
 ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ជាបុគ្គលច្រើនដោយឧបការៈដល់មនុស្សទាំងឡាយ
 ដោយពាក្យប្រារព្ធខាងដើម សម្តែងប្រការដែលព្រះអង្គជាអ្នកច្រើនដោយឧបការៈ
 ដល់ទេវតាទាំងឡាយ ដោយពាក្យប្រារព្ធខាងចុង សម្តែងប្រការដែលព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគទ្រង់កើតឡើងក្នុងលោក ហើយចម្រើនព្រមក្នុងលោក ដោយពាក្យប្រារព្ធ
 ខាងដើម សម្តែងការដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ មិនចូលទៅជាប់ក្នុងលោក ដោយ
 ពាក្យប្រារព្ធខាងចុង ។ ដោយពាក្យប្រារព្ធខាងដើម សម្តែងការដែលព្រះអង្គ
 ទ្រង់ញ៉ាំងប្រយោជន៍ដែលទ្រង់ កើតឡើងឲ្យសម្រេចរៀបរយ តាមព្រះបាលី
 ថា ឯកបុគ្គលោ ភិក្ខុវេ លោកេ ឧប្បជ្ជមាណោ ឧប្បជ្ជតិ ពហុជនហិតាយ
 ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្មាយ អត្តាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុ-
 ស្សានំ ។ កតមោ ឯកបុគ្គលោ តថាគតោ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលឯក កាលកើតឡើងក្នុងលោក ក៏រមែងកើតឡើងដើម្បី
 ជាគុណដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វ

លោក ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីជាគុណ ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ទេវតា និងមនុស្ស
 ទាំងឡាយ បុគ្គលឯក តើគឺនរណា គឺព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ដោយ
 ពាក្យប្រារព្ធខាងចុង សម្តែងការនៅសមគួរដល់ទឹកនៃដៃដែលទ្រង់កើតឡើង ពិត
 ហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់កើតឡើងក្នុងព្រៃប៉ុណ្ណោះ ដោយការកើតឡើង
 ទាំងដែលជាលោកិយ និងលោកុត្តរ គឺគ្រាដំបូង ត្រង់លុម្ពិនីវន គ្រាទី ២ ត្រង់
 ពោធិមណ្ឌល ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលិត្ថេរសម្តែងទីលំនៅរបស់ព្រះ
 អង្គក្នុងព្រៃទាំងនោះ ។

អធិប្បាយពាក្យថា មហានា ភិក្ខុសង្ឃន សទ្ធិ

គប្បីជាបរិនិច្ឆ័យក្នុងពាក្យថា មហានា ភិក្ខុសង្ឃន សទ្ធិ នេះ តទៅ
 បទថា មហានា មានអត្ថថា ធំ ដោយភាពជាមហាគុណខ្លះ ធំដោយភាពជា
 បុគ្គលមានចំនួនច្រើនខ្លះ ។ ពិតហើយ ភិក្ខុសង្ឃនោះ បានជាធំដោយគុណ
 ទាំងឡាយខ្លះ ព្រោះថា ភិក្ខុដែលមានគុណយ៉ាងទាប ក្នុងភិក្ខុសង្ឃនោះ ក៏
 ត្រឹមសោតាបន្តបុគ្គល បានជាធំដោយចំនួនខ្លះ ព្រោះមានចំនួន ៥០០ ។ ពួក
 នៃភិក្ខុទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ភិក្ខុសង្ឃ ដោយភិក្ខុសង្ឃនោះ ។ អធិប្បាយថា
 ដោយពួកសមណៈដែលស្មើគ្នាដោយគុណ ពោល គឺជាអ្នកមានទិដ្ឋិ និងសីល
 ស្មើគ្នា ។ បទថា សទ្ធិ គឺដោយភាពជាពួកតែមួយ ។ ពាក្យថា បញ្ចមត្តេហិ
 ភិក្ខុសតេហិ មានវិគ្គហៈថា ចំនួន ៥ ជាប្រមាណរបស់ភិក្ខុទាំងនោះ ព្រោះ
 ដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា បញ្ចមត្តា ។ ប្រមាណ លោកហៅថា មត្តា ។
 ព្រោះដូច្នោះ បណ្ឌិតគប្បីឃើញអត្ថក្នុងបាលីប្រភេទនេះ យ៉ាងនេះថា ១០០

នៃភិក្ខុទាំងនេះ មានចំនួន ៥ គឺមានប្រមាណ ៥ ដូចកាលលោកពោលថា
 ភោជនេ មត្តញ្ញា រមែងមានអត្ថថា មានចំនួន គឺស្គាល់ប្រមាណក្នុងភោជន
 ដូច្នោះ ។ ១០០ នៃភិក្ខុទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ភិក្ខុសតានិ ។ ដោយ ១០០
 នៃភិក្ខុដែលមានប្រមាណ ៥ ទាំងនោះ ។ តែក្នុងពាក្យដែលព្រះថេរៈពោលថា
 មហាតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិ នេះ លោកពោលសម្តែងភាពដែលភិក្ខុសង្ឃច្រើន
 នោះ ជាបុគ្គលធំដោយចំនួន ដោយពាក្យថា បញ្ចមតេហិ ភិក្ខុសតេហិ
 នេះ ។ ចំណែកការដែលភិក្ខុសង្ឃនោះ ជាអ្នកធំដោយគុណ នឹងមានពន្យល់
 ខាងមុខ ដោយពាក្យថា ម្នាលសារីបុត្រ ពីព្រោះ (ឥឡូវនេះ) ភិក្ខុសង្ឃនៅ
 មិនទាន់មានពុត (ហិនលបលួចធ្វើអាក្រក់) នៅឡើយ មិនទាន់មានទោស
 មោះម៉ែនៅឡើយ កំពុងនៅមានធម៌បរិសុទ្ធ ឥតទាន់មានពណ៌ខ្មៅសៅហ្មង
 សុទ្ធសឹងតែផុរផង ផ្លូវចិត្តស្ថិតនៅក្នុងធម៌មានខ្លឹមនៅឡើយ ម្នាលសារីបុត្រ
 ក៏បណ្តាភិក្ខុទាំង ៥០០ រូបនេះ ភិក្ខុដែលមានមគ្គផលយ៉ាងទាបចុងគេបំផុត
 នោះ ក៏គង់បានសម្រេចត្រឹមថ្នាក់សោតាបន្នបុគ្គល ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយពាក្យថា អស្សោសិ ទោ ជាដើម

គប្បីជ្រាបរិទិច្ច័យក្នុងពាក្យថា អស្សោសិ ទោ វេរពោ ព្រហ្មណោ
 ដូចតទៅនេះ បទថា អស្សោសិ សេចក្តីថា ស្តាប់ គឺបានស្តាប់ បានដល់ បាន
 ជ្រាបតាមទំនងនៃសំឡេងរបស់ពាក្យនិយាយដែលដល់សោតទូរ ។ សព្វថា
 ទោ ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថ ត្រឹមធ្វើបទឲ្យពេញ ឬចុះក្នុងអត្ថនៃអវិជារណៈ ។
 បណ្តាអត្ថទាំង ២ នោះ ដោយអត្ថនៃអវិជារណៈ គប្បីជ្រាបអត្ថដូច្នោះថា បាន

ស្តាប់ពិតៗ អន្តរាយនៃការស្តាប់ណាមួយ មិនមានដល់ព្រាហ្មណ៍នោះ ។ ដោយ
 អត្តថា ធ្វើបទឲ្យពេញ គប្បីជ្រាបថា ត្រឹមតែជាការពិរោះរណ្តំនៃបទ និង
 ព្យញ្ជនៈប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រាហ្មណ៍ដែលកើតក្នុងក្រុងវេរញា ឈ្មោះថា វេរញ្ជៈ ។
 ព្រាហ្មណ៍មានក្នុងស្រុកវេរញា ឈ្មោះថា វេរញ្ជៈ ។ ម្យ៉ាងទៀត ស្រុកវេរញា
 ជាទីលំនៅរបស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថា
 វេរញ្ជៈ ។ តែព្រាហ្មណ៍នេះ អ្នកស្រុកហៅថា ឧទយៈ ដោយអំណាចឈ្មោះ
 ដែលឪពុកម្តាយជាកំឡៅ ។ បុគ្គលណា រមែងស្វាធ្យាយវេទ អធិប្បាយថា
 ស្វាធ្យាយមន្តទាំងឡាយ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ ។ ពិត
 ហើយ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍នេះឯង ជាពាក្យហៅពួកព្រាហ្មណ៍ដោយជាតិ ។
 តែព្រះអរិយៈទាំងឡាយ លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះជាអ្នកមានបាបបន្ទាត់
 បង់ហើយ ។

អធិប្បាយរឿងដែលព្រាហ្មណ៍បានស្តាប់

ឥឡូវនេះ ព្រះឧបាលិត្តរ កាលនឹងប្រកាសរឿងដែលវេរញ្ជៈព្រាហ្មណ៍
 បានស្តាប់ ទើបពោលពាក្យថា សមណោ ខលុ កោ តោតមោ ជាដើម ។
 ក្នុងពាក្យនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ឈ្មោះថា សមណៈ
 ព្រោះជាអ្នកមានបាបស្ងប់ហើយ ។ សេចក្តីនេះ សមដូចព្រះពុទ្ធវចនៈថា
 អ្នកដែលមានបាបបន្ទាត់ហើយ ឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ អ្នកដែលតថាគតហៅ
 ថា សមណៈ ព្រោះ (បាបទាំងឡាយដែល) បុគ្គលនោះរម្ងាប់បានហើយ ។
 ឯព្រះដ៏មានព្រះភាគ រាប់ថា ជាបុគ្គលមានបាប ដែលអរិយមគ្គដ៏កំពូលឲ្យ

ស្ងប់ហើយ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះនាម គឺសមណៈនេះ ព្រះអង្គទ្រង់សម្រេច
ហើយ ដោយគុណតាមសេចក្តីពិត ។

បទថា ខលុ ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថថា បានស្តាប់មក ។

ពាក្យថា ភោ ត្រឹមតែជាពាក្យហៅ ដែលមកហើយដោយជាតិនៃពួក
ជន ដែលជាព្រាហ្មណជាតិ ។ សេចក្តីនេះ សមដូចព្រះតម្រាស់ថា ភោ
វាទី នាមសោ ហោតិ សចេ ហោតិ សកិញ្ចុនោ បុគ្គលនោះ គ្រាន់តែបាន
ឈ្មោះថា ភោ វាទី (អ្នកពោលថាចម្រើន) ព្រោះបុគ្គលនោះឯង ជាអ្នក
មានកិលេសជាគ្រឿងកង្វល់នៅឡើយ ។ ពាក្យថា ភោតមោ នេះ វេរញ្ច-
ព្រាហ្មណ៍ ហៅព្រះដ៏មានព្រះភាគដោយអំណាចនៃគោត្រ ។ ព្រោះដូច្នោះ
បណ្ឌិតគប្បីឃើញអត្ថ ក្នុងពាក្យថា សមណោ ខលុ ភោ ភោតមោ នេះ
យ៉ាងនេះថា បានឮថា ព្រះសមណគោតមគោត្រដ៏ចម្រើន ។ ចំណែកពាក្យ
ថា សក្យបុត្តោ នេះ សម្តែងដល់ត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។
ពាក្យថា សក្យកុលា បព្វជិនោ សម្តែងភាពដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់បួស
ដោយសទ្ធា ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ព្រះអង្គមិនបានត្រូវសេចក្តីវិនាស
ណាមួយគ្របសង្កត់ ទ្រង់លះបង់ត្រកូលនោះដែលមិនមានសេចក្តីវិនាសបាត់
បង់សោះឡើយ ហើយទ្រង់បួសដោយសទ្ធា ។ ពាក្យដទៃក្រៅពីនោះ មាន
អត្ថដែលខ្ញុំពោលហើយនោះឯង ។

ទុតិយារិកត្តិដែលមាននៅក្នុងបទថា តំ ទោ បទ នេះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ
ដោយអត្ថដែលពោលដល់ឥត្តម្នាក់ ។ សេចក្តីថា ឯ (កិត្តិសព្ទដ៏ល្អ) របស់

ព្រះគោតមដ៏ចម្រើននោះឯង (ផ្សាយទៅហើយយ៉ាងនេះថា ...) ។

បទថា កល្យាណោ គឺប្រកបដោយគុណដ៏ល្អ អធិប្បាយថា ប្រសើរ
កិត្តិនោះឯង ឬសំឡេងពោលសរសើរ ឈ្មោះថា កិត្តិសព្វ ។

ពុទ្ធគុណាកថា

ក្នុងពាក្យទាំងឡាយជាដើមថា **ឥតិចំ សោ ភគវា** ជាដើម មានយោជនា
ជាបឋមដូចតទៅនេះថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ជាព្រះអរហន្ត ព្រោះហេតុ
ដូច្នោះ ជាសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ជាបុគ្គលដល់ព្រមដោយវិជ្ជា និង
ចរណៈ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ជាអ្នកមានដំណើរល្អហើយ ព្រោះហេតុដូច្នោះ
ព្រោះដឹងច្បាស់នូវលោក ព្រោះហេតុដូច្នោះ ជាអ្នកទូន្មានបុរស ដែលគួរ
ទូន្មានដ៏ប្រសើរ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ជាគ្រូនៃទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ
ព្រោះហេតុដូច្នោះ ជាអ្នករីកហើយ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ជាអ្នកចែកធម៌ ព្រោះ
ហេតុដូច្នោះ មានអធិប្បាយដែលលោកពោលទុកថា ព្រោះហេតុនេះ និង
ហេតុនេះ ។

ឥឡូវនេះ នឹងធ្វើការពណ៌នាដោយន័យពិស្តារនៃបទទាំងនោះ ដើម្បី
ភាពជាបុគ្គលឈ្លាសក្នុងសុត្តន្តន័យ និងដើម្បីរករាយនៃចិត្ត ដោយធម្មីកថា
ដែលប្រកបដោយពុទ្ធគុណ ក្នុងវារៈនៃការចាប់ផ្តើមពណ៌នាព្រះវិន័យ នៃអ្នក
ទ្រទ្រង់វិន័យទាំងឡាយ ។ ព្រោះហេតុនោះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងពាក្យដែល
លោកពោលទុកថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ជាព្រះអរហន្ត ព្រោះហេតុ
យ៉ាងនេះ ដូច្នោះជាដើម ។

អធិប្បាយបទថា អរហំ

ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាព្រះអរហន្ត ព្រោះ ហេតុទាំងនេះមុន គឺព្រោះជាបុគ្គលត្រាយ និងទ្រង់ទម្លាយសត្រូវទាំងឡាយ និងទ្រង់កាច់បំបាក់នូវចក្រទាំងឡាយ ព្រោះជាបុគ្គលគួរដល់បច្ច័យជាដើម ព្រោះមិនមានការធ្វើបាបក្នុងទីកំបាំង ។

ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ជាអ្នកត្រាយ គឺទ្រង់តាំងនៅក្នុង ព្រះគុណដែលត្រាយសែនត្រាយអំពីកិលេសសព្វយ៉ាង ព្រោះទ្រង់កម្ចាត់បង់ នូវកិលេសទាំងឡាយ ព្រមទាំងវាសនាដោយមគ្គ ព្រោះដូច្នោះ ទើបទ្រង់ ព្រះនាមថា អរហំ ព្រោះជាអ្នកត្រាយ ។ ម្យ៉ាងទៀត សត្រូវ គឺកិលេសទាំង- ឡាយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់កាច់បំបាក់ហើយដោយមគ្គ ព្រោះ ដូច្នោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា អរហំ ព្រោះទ្រង់កម្ចាត់នូវសត្រូវទាំងឡាយ ។ ម្យ៉ាងទៀត កាំទាំងអស់នៃសង្សារចក្រ មានដុំដែលសម្រេចដោយអវិជ្ជា និង ភវតណ្ហា ពោល គឺអភិសង្ខារ មានបុញ្ញាភិសង្ខារជាដើម មានខ្នង គឺជរា មរណៈ ដែលដោតទុកក្នុងភ្លៅ សម្រេចដោយអាសវសមុទេយៈ ប្រកបចូល ទុកក្នុងរថ ពោល គឺភព ៣ ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ អស់កាលជាអង្វែង មិនមានទីបំផុតខាងដើម ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ឈរជាន់ហើយ លើដី គឺ សីល ដោយព្រះបាទទាំងគូ គឺវិរិយៈ ទ្រង់កាន់តូចៅ គឺញាណ ដែលធ្វើនូវការអស់ទៅនៃកម្មដោយព្រះហស្ត គឺសទ្ធា ទ្រង់កាច់បំបាក់បង់បាន ហើយ ក្នុងពោធិមណ្ឌល ព្រោះដូច្នោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា អរហំ ព្រោះ ទ្រង់កាច់បំបាក់សង្សារចក្រហើយ ។

សង្ខារវដ្ត តិបដិច្ចសមុប្បាទជាបច្ច័យដល់គ្នា

ម្យ៉ាងទៀត សង្ខារវដ្ត មិនមានខាងដើម និងខាងចុង ព្រះដ៏មានព្រះកាគ ត្រាស់ហៅថា សង្ខារចក្រ ។ ឯអវិជ្ជា ជាដុំរបស់សង្ខារចក្រនោះ ព្រោះជាមូល ។ មានជរាមរណៈជាខ្នងកង់ ព្រោះជាទីបំផុត ធម៌ ១០ យ៉ាង ដ៏សេសជាកាំ ព្រោះមានអវិជ្ជាជាមូល និងព្រោះមានជរាមរណៈជាទីបំផុត ។ បណ្តាធម៌ មានអវិជ្ជាជាដើមនោះ ការមិនដឹងក្នុងអរិយសច្ច មានទុក្ខជាដើម ឈ្មោះថា អវិជ្ជា ។ ឯអវិជ្ជាក្នុងកាមភព រមែងជាបច្ច័យដល់សង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងកាមភព អវិជ្ជាក្នុងរូបភព រមែងជាបច្ច័យដល់សង្ខារទាំងឡាយ ក្នុងរូបភព ។ អវិជ្ជាក្នុងអរូបភព ជាបច្ច័យដល់សង្ខារទាំងឡាយក្នុងអរូបភព ។ សង្ខារក្នុងកាមភព រមែងជាបច្ច័យដល់បដិសន្ធិវិញ្ញាណក្នុងកាមភព ។ ក្នុង រូបភព និងអរូបភព ក៏មានន័យដូច្នោះ ។ បដិសន្ធិវិញ្ញាណ ក្នុងកាមភព រមែងជាបច្ច័យដល់នាមរូបក្នុងកាមភព ។ ក្នុងរូបភពក៏យ៉ាងនោះ ។ រមែងជាបច្ច័យដល់នាមតែម្យ៉ាងក្នុងអរូបភព ។ នាមរូបក្នុងកាមភព ជាបច្ច័យដល់ អាយតនៈ ៦ ក្នុងកាមភព ។ នាមរូបក្នុងរូបភព រមែងជាបច្ច័យដល់ អាយតនៈទាំង ៣ ក្នុងរូបភព ។ នាមក្នុងអរូបភព រមែងជាបច្ច័យដល់ អាយតនៈតែ ១ (មនាយតនៈ) ក្នុងអរូបភព ។ អាយតនៈ ៦ ក្នុងកាមភព ជាបច្ច័យដល់ផស្សៈ ៦ ក្នុងកាមភព ។ អាយតនៈ ៣ ក្នុងរូបភពជាបច្ច័យ ដល់ផស្សៈ ៣ ក្នុងរូបភព ។ អាយតនៈ ១ ក្នុងអរូបភព រមែងជាបច្ច័យដល់ ផស្សៈ ១ ក្នុងអរូបភព ។ ផស្សៈ ៦ ក្នុងកាមភព រមែងជាបច្ច័យដល់ វេទនា ៦ ក្នុងកាមភព ។ ផស្សៈ ៣ ក្នុងរូបភព ជាបច្ច័យដល់វេទនា ៣

ក្នុងរូបភពនោះឯង ។ ផស្សៈ ១ ក្នុងអរូបភព រមែងជាបច្ច័យដល់វេទនា ១
 ក្នុងអរូបភពនោះឯង ។ វេទនា ៦ ក្នុងកាមភព រមែងជាបច្ច័យដល់តណ្ហាកាយ
 ៦ ក្នុងកាមភព ។ វេទនា ៣ ក្នុងរូបភព ជាបច្ច័យដល់តណ្ហាកាយ ៣ ក្នុង
 រូបភពនោះឯង ។ វេទនា ១ ក្នុងអរូបភព រមែងជាបច្ច័យដល់តណ្ហាកាយ
 ១ ក្នុងអរូបភព ។ តណ្ហានោះៗ ក្នុងកាមភពជាដើមនោះៗ រមែងជាបច្ច័យ
 ដល់ឧបាទាននោះៗ ។ ឧបាទានជាដើម រមែងជាបច្ច័យដល់ភពជាដើម ។

សេចក្តីនេះដូចម្តេច សេចក្តីថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ គិតថា នឹង
 បរិភោគកាម រមែងប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា
 ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត ព្រោះកាមុបាទានជាបច្ច័យ ព្រោះការពេញដោយ
 ជុំវិញនៃទុច្ចរិត បុគ្គលនោះរមែងកើតក្នុងអបាយ ។ កម្មជាហេតុកើតក្នុង
 អបាយនោះនៃបុគ្គលនោះ ជាកម្មភព ការកើតឡើងនៃខន្ធទាំងឡាយ ជាជាតិ
 ការចាស់នៃកាយ ជាជរា ការបែកធ្លាយ ជាមរណៈ ។

បុគ្គលខ្លះទៀត គិតថា នឹងសោយសម្បត្តិក្នុងស្ថានសួគ៌ ប្រព្រឹត្ត
 សុចរិតយ៉ាងនោះដូចគ្នា ព្រោះការបរិបូណ៌នៃសុចរិត បុគ្គលនោះរមែងកើត
 ក្នុងស្ថានសួគ៌ ។ ពាក្យថា កម្មជាហេតុកើតក្នុងស្ថានសួគ៌របស់បុគ្គលនោះ
 ជាកម្មភពជាដើម ក៏មានន័យដូចគ្នានោះ ។ ចំណែកបុគ្គលខ្លះទៀត គិតថា
 នឹងសោយសម្បត្តិក្នុងព្រហ្មលោក រមែងចម្រើនមេត្តា ចម្រើនករុណា មុទិតា
 ឧបេក្ខា ព្រោះកាមុបាទានជាបច្ច័យ បុគ្គលនោះ រមែងកើតក្នុងព្រហ្មលោក
 ព្រោះការបរិបូណ៌នៃការវនា ។ ពាក្យថា កម្មជាហេតុកើតក្នុងព្រហ្មលោកនៃ

បុគ្គលនោះ ជាកម្មករជាដើម ក៏មានន័យដូចគ្នានេះ ។ បុគ្គលខ្លះទៀត គិតថា នឹងសោយសម្បត្តិក្នុងអរូបករ ទើបចម្រើនសមាបត្តិទាំងឡាយ មាន អាកាសានញាយតនៈជាដើមយ៉ាងនោះឯង ព្រោះការបរិបូណ៌នៃការវនា បុគ្គល នោះ រមែងកើតក្នុងអរូបករនោះ ។ កម្មជាហេតុកើតក្នុងអរូបករនៃបុគ្គល នោះ ជាកម្មករ ខន្ធទាំងឡាយដែលកើតពីកម្ម ជាឧបបត្តិករ ការកើតនៃ ខន្ធទាំងឡាយ ជាជាតិ ការឆ្លិននៃកាយ ជាជរា ការបែកធ្លាយ ជាមរណៈ ដូច្នោះ ។ ក្នុងយោជនាទាំងឡាយ មានឧបាទានដ៏សេសជាមូល ក៏មានន័យ ដូច្នោះ ។

ធម្មដ្ឋិតិព្យាណា

បញ្ញាក្នុងការកំណត់បច្ច័យ ដោយន័យដែលពោលទុកយ៉ាងនេះថា អវិជ្ជា ជាតួហេតុ សង្ខារទាំងឡាយ កើតមកអំពីហេតុ អវិជ្ជា និងសង្ខារ ទាំង ២ នេះ ក៏ជាហេតុសមុប្បន្នធម៌ (ធម៌ដែលជាហេតុ និងកើតអំពី ហេតុ) ឈ្មោះថា ធម្មដ្ឋិតិព្យាណ ។ បញ្ញាក្នុងការកំណត់បច្ច័យ ដោយន័យ ដែលលោកពោលយ៉ាងនេះថា អវិជ្ជាទាំងអតីតកាល (អតីតកាល) ទាំង ជាអនាគតកាល (អនាគតកាល) ជាតួហេតុ សង្ខារទាំងឡាយកើតមកអំពី ហេតុ អវិជ្ជា និងសង្ខារទាំង ២ នេះ ក៏ជាហេតុសមុប្បន្នធម៌ ឈ្មោះថា ធម្មដ្ឋិតិព្យាណ ដូច្នោះ ។ បទទាំងអស់ បុគ្គលអ្នកសិក្សាគប្បីធ្វើឲ្យពិស្តារ ដោយន័យដូច្នោះ ។

សង្ខេប និង អន្តរក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ

បណ្តាអង្គនៃបដិច្ចសមុប្បាទនោះ អវិជ្ជា និងសង្ខារ ជាសង្ខេប ១ ។
វិញ្ញាណ នាមរូប សឡាយតនៈ ផស្សៈ និងវេទនា ជាសង្ខេប ១ ។
តណ្ហា ឧបាទាន និងភព ជាសង្ខេប ១ ។ ជាតិ និងជរាមរណៈ ជាសង្ខេប
១ ។ ក្នុងសង្ខេប ៤ នោះ សង្ខេបខាងដើម ជាអតីតទ្វា ។ សង្ខេបកណ្តាល
ជាបច្ចុប្បន្នទ្វា ។ ជាតិ និងជរាមរណៈ ជាអនាគតទ្វា ។

វដ្តៈ និង សន្និ ៣ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងសង្ខេបខាងដើមនោះ តណ្ហា ឧបាទាន និងភព លោក
កាន់យកហើយ ដោយសព្វ គឺអវិជ្ជា និងសង្ខារនោះឯង ព្រោះដូច្នោះ ធម៌
ទាំង ៥ នេះ ចាត់ជាកម្មវដ្តៈក្នុងអតីត ។ ធម៌ ៥ យ៉ាង មានវិញ្ញាណជាដើម
ចាត់ជាវិបាកវដ្តៈ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ អវិជ្ជា និងសង្ខារ លោកកាន់យកហើយ
ដោយសព្វ គឺតណ្ហា ឧបាទាន និងភពនោះឯង ព្រោះដូច្នោះ ធម៌ទាំង ៥
នេះ ចាត់ជាកម្មវដ្តៈ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ធម៌ទាំង ៥ នេះ ចាត់ជាវិបាកវដ្តៈតទៅ
(ក្នុងអនាគត) ព្រោះអង្គបដិច្ចសមុប្បាទ មានវិញ្ញាណជាដើម លោក
សម្តែងលម្អិត ដោយអាងដល់ជាតិ ជរា មរណៈ ។ បដិច្ចសមុប្បាទ មាន
អវិជ្ជាជាដើមនោះ ពោលដោយអាការ មាន ២០ យ៉ាង ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងអង្គបដិច្ចសមុប្បាទ មានសង្ខារជាដើមនេះ ចន្លោះ
សង្ខារ និងវិញ្ញាណ ជាសន្និ ១ ។ ចន្លោះវេទនា និងតណ្ហា ជាសន្និ ១ ។
ចន្លោះពីភព និងជាតិ ជាសន្និ ១ ដូច្នោះឯង ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ដឹង
ទ្រង់ឃើញ ទ្រង់ជ្រាប ទ្រង់ចាក់ព្រះបដិច្ចសមុប្បាទនេះ ដែលមានសង្ខេប ៤

អន្តា ៣ អាការ ២០ សន្តិ ៣ ដោយអាការគ្រប់យ៉ាង ដោយប្រការដូច្នោះ
 ការដឹងនោះ ឈ្មោះថា ញាណ ព្រោះអត្ថថា ដឹង (តាមសេចក្តីពិត)
 ឈ្មោះថា បញ្ញា ព្រោះអត្ថថា ដឹងច្បាស់ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោល
 ថា បញ្ញាក្នុងការកំណត់បច្ច័យ ឈ្មោះថា ធម្មដ្ឋិតិញាណ ។ ព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគទ្រង់ដឹងធម៌ទាំងនោះតាមសេចក្តីពិត ដោយធម្មដ្ឋិតិញាណនេះហើយ ទ្រង់
 នឿយណាយ ប្រាសចាកការពេញចិត្ត និងរួចផុតទៅក្នុងធម៌ មានអវិជ្ជាជា
 ដើមនោះ ទើបបានកាច់បំបាក់ កម្ចាត់បង្អំនូវកាំទាំងឡាយនៃសង្សារចក្រ មាន
 ប្រការដូចពោលហើយនេះ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ព្រះនាមថា អរហំ ព្រោះទ្រង់កាច់
 បំបាក់នូវចក្រ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់គួរទទួលនូវចីវរាទិបច្ច័យ
 និងសក្ការៈវិសេសទាំងឡាយ ព្រោះព្រះអង្គជាអគ្គទុក្ខិណេយ្យ ។ ព្រោះ
 ដូច្នោះ ទើបក្នុងកាលព្រះតថាគត ទ្រង់កើតឡើងហើយ ទេវតា និងមនុស្ស
 អ្នកមានសក្តិធំទាំងឡាយ មិនបូជាក្នុងទីដទៃ ។ ពិតហើយ សហម្បតិព្រហ្ម
 បូជាព្រះតថាគតដោយកម្រងកែវប៉ុនភ្នំសិរេរុ ។ ម្យ៉ាងទៀត ទេវតា និង
 មនុស្សដទៃៗ មានព្រះបាទពិម្ពិសារ និងព្រះបាទបសេនទិកោសលជាដើម
 ទ្រង់ក៏បូជាហើយតាមកម្លាំង ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះបាទអសោកមហារាជ ទ្រង់
 លះបង់ព្រះរាជទ្រព្យដល់ទៅ ៧៦ កោដិ សាងព្រះវិហារ ៨៤០០០ វិហារ
 ក្នុងសកលជម្ពូទ្វីប ឧទ្ទិសចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ សូម្បីព្រះអង្គបរិនិព្វាន
 ហើយ ចាំបាច់ពោលទៅថ្វីដល់ការបូជាវិសេសដទៃៗ នោះ ។ ព្រោះដូច្នោះ

ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា អរហំ ព្រោះជាបុគ្គលគួរដល់បច្ច័យជាដើម ។ ម្យ៉ាង
 ទៀត បុគ្គលពាលដែលប្រកាន់ខ្លួនថា ជាបណ្ឌិតឯណានីមួយក្នុងលោក រមែង
 ធ្វើបាបក្នុងទីស្ងាត់ ព្រោះខ្លាចអំពីការតិះដៀល យ៉ាងណា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 អង្គនោះ ទ្រង់រមែងមិនធ្វើដូច្នោះ សូម្បីក្នុងកាលខ្លះនោះឡើយ ព្រោះដូច្នោះ
 ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា អរហំ ព្រោះមិនមានការធ្វើបាបក្នុងទីស្ងាត់ ។ ក្នុងព្រះ
 នាមនេះ មានគាថាប្រព័ន្ធ មានសេចក្តីដូច្នោះថា

អារក្កត្តា ហតត្តា ច កិលេសារិន សោ មុនិ
 ហតសំសារចក្ការោ បច្ចុយានិន ចារហោ
 ន រហោ ករោតិ វាទានិ អរហំ តេន វុច្ចតីតិ ។

ព្រះមុនីអង្គនោះ ព្រោះហេតុតែទ្រង់ឃ្នាតឆ្ងាយ និងទ្រង់កម្ចាត់
 នូវសត្រូវ គឺកិលេសទាំងឡាយ ទ្រង់ជាអ្នកកាប់បំបាក់កាំនៃ
 សង្សារចក្រ ជាអ្នកគួរដល់បច្ច័យជាដើម ទ្រង់រមែងមិនធ្វើបាប
 ក្នុងទីកំបាំង ព្រោះហេតុនោះ ទើបបណ្ឌិតថ្វាយព្រះនាមថា
 អរហំ ។

អធិប្បាយបទថា សម្មាសមុទ្ធោ

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ព្រះនាមថា សម្មាសមុទ្ធោ
 ព្រោះត្រាស់ដឹងធម៌ទាំងពួងដោយប្រពៃ ដោយព្រះអង្គឯង ។ ពិតហើយ
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគនោះ ត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃដោយព្រះអង្គឯងនូវធម៌ទាំងពួង
 គឺត្រាស់ដឹងនូវអភិញ្ញយុទ្ធម៌ ដោយកាតជាធម៌ដែលគួរដឹងក្រៃលែង ត្រាស់

ដឹងនូវបរិញ្ញាយុធម៌ ដោយសភាពជាធម៌ដែលគួរកំណត់ដឹង ត្រាស់ដឹងនូវ
បហាតព្វធម៌ដោយសភាពធម៌ដែលគួរលះ ត្រាស់ដឹងនូវសច្ចិកាតព្វធម៌ដោយ
សភាពជាធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ត្រាស់ដឹងនូវការវេតព្វធម៌ ដោយ
សភាពជាធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យចម្រើន ដោយហេតុនោះឯង ទើបទ្រង់ត្រាស់ថា

អភិញ្ញាយុំ អភិញ្ញាតំ ការវេតព្វពុំ ការវតំ
បហាតព្វំ បហិនំ មេ តស្មា ពុំឆោស្មិ ព្រាហ្មណា ។

ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ទុក្ខសច្ចដែលគួរដឹងច្បាស់ តថាគតបានដឹង
ច្បាស់ហើយ មគ្គសច្ចដែលគួរចម្រើន តថាគតបានចម្រើនហើយ
សមុទយសច្ចដែលគួរលះ តថាគតក៏បានលះហើយ ព្រោះហេតុ
នោះ ទើបតថាគតជាព្រះពុទ្ធ^(១) ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ត្រាស់ដឹងនូវធម៌ទាំងពួងដោយ
ប្រពៃ និងដោយព្រះអង្គឯង ដោយការលើកឡើងត្រង់បទមួយថា ចក្ខុជាទុក្ខ-
សច្ច តណ្ហាក្នុងភពមុនដែលញ៉ាំងចក្ខុនោះឲ្យកើត ដោយភាពជាមូលនៃចក្ខុ
នោះ ជាសមុទយសច្ច ការមិនប្រព្រឹត្តទៅនៃចក្ខុ និងហេតុកើតនៃចក្ខុទាំង ២
ជានិរោធសច្ច គោលបដិបត្តិជាហេតុឲ្យដឹងនិរោធ ជាមគ្គសច្ច ។ ក្នុងសោតៈ
យានៈ ជួរវា កាយ និងមនៈ ក៏មានន័យដូចគ្នា ។

បណ្ឌិតគប្បីប្រកបអាយតនៈ ៦ មានរូបជាដើម វិញ្ញាណកាយ ៦
មានចក្ខុវិញ្ញាណជាដើម ផស្សៈ ៦ មានចក្ខុសម្ផស្សជាដើម វេទនា ៦ មាន

១- បិ. ៤៧ គាថាព្រះសេលត្តោ ។

ចក្ខុសម្បជ្ជាវេទនាជាដើម សញ្ញា ៦ មានរូបសញ្ញាជាដើម ចេតនា ៦
 មានរូបសញ្ញាជាដើម តណ្ហាកាយ ៦ មានរូបតណ្ហាជាដើម វិតក្កៈ ៦
 មានរូបវិតក្កៈជាដើម វិចារៈ ៦ មានរូបវិចារៈជាដើម ខន្ធ ៤ មានរូបខន្ធជា
 ដើម កសិណ ១០ អសុក ១០ អនុស្សតិ ១០ សញ្ញា ១០ ដោយអំណាច
 ឧទ្ទេសកសញ្ញាជាដើម អាការ ៣២ មានសក់ជាដើម អាយតនៈ ១២ ធាតុ
 ១៨ ភព ៩ មានកាមភពជាដើម ឈាន ៤ មានបឋមជ្ឈានជាដើម អប្ប-
 មញ្ញា ៤ មានមេត្តាការវនាជាដើម អរូបសមាបត្តិ ៤ មានអាកាសានញ្ញាយតនៈ
 ជាដើម និងអង្គនៃបដិច្ចសមុប្បាទ ដោយបដិលោម មានជរាមរណៈជាដើម
 ដោយអនុលោម មានអវិជ្ជាជាដើម ដោយន័យនេះឯង ។ ក្នុងជរាមរណៈជា
 ដើមនេះ មានការប្រកបបទមួយដូចតទៅនេះថា

ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ត្រាស់ដឹង គឺត្រាស់ដឹងតាមសមគួរ បាន
 ដល់ ចាក់ធ្លុះនូវធម៌ទាំងពួងដោយប្រពៃ និងដោយព្រះអង្គឯង ដោយការ
 លើកឡើងត្រង់បទមួយយ៉ាងនេះថា ជរាមរណៈ ជាទុក្ខសច្ច ជាតិ ជា
 សមុទយសច្ច ការរលាស់ចោលនូវជរាមរណៈ និងហេតុកើតនៃជរាមរណៈ
 ទាំង ២ នោះ ជានិរោធសច្ច បដិបទជាហេតុឲ្យដឹងនិរោធិ ជាមគ្គសច្ច ។
 ព្រោះដូច្នោះ ទើបខ្ញុំពោលថា ម្យ៉ាងទៀត ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ជាព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រោះត្រាស់ដឹងធម៌ទាំងពួងដោយប្រពៃ និងដោយព្រះអង្គឯង ។

អធិប្បាយបទថា វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ឈ្មោះថា ដល់ព្រមដោយវិជ្ជា

និងចរណៈ ក៏ព្រោះទ្រង់ដល់ព្រមដោយវិជ្ជា និងចរណៈ ។ ក្នុងវិជ្ជា និង
 ចរណៈ នោះ វិជ្ជា ៣ ក្តី វិជ្ជា ៨ ក្តី ឈ្មោះថា វិជ្ជា ។ វិជ្ជា ៣ គប្បីជ្រាប
 តាមន័យ ដែលត្រាស់ទុកក្នុងកាយភេរវសូត្រនោះឯង ។ វិជ្ជា ៨ មានសម្តែង
 ក្នុងអម្ពដ្ឋសូត្រ ។ ក្នុងវិជ្ជា ៣ និងវិជ្ជា ៨ នោះ វិជ្ជា ៨ ទ្រង់ត្រាស់ប្រមូល
 អភិញ្ញា ៦ ជាមួយវិបស្សនាញាណ និងមនោមយិទ្ធិចូលគ្នាផងដែរ ។ ធម៌
 ១៥ គឺសីលសំរិះ ភាពជាបុគ្គលមានទ្វារសង្រួមហើយក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ
 ភាពជាបុគ្គលដឹង ប្រមាណក្នុងកោជន ជាគិរិយានុយោគ សទ្ធម្ម ៧ ឈាន
 ៤ គប្បីជ្រាបថា ជាចរណៈ ។ ពិតហើយ ធម៌ ១៥ នេះឯង ព្រះអង្គត្រាស់
 ហៅថា ចរណៈ ព្រោះហេតុជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តទៅ គឺជាគ្រឿងទៅកាន់ទិស គឺ
 អមតធម៌របស់ព្រះអរិយសាវ័ក ។ ដូចព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា បពិត្រ
 មហានាម ព្រះអរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសីលដូច្នោះជាដើម ។
 បុគ្គលអ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបសេចក្តីពិស្តារ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់
 ប្រកបដោយវិជ្ជាទាំងនេះ និងដោយចរណៈនេះ ព្រោះដូច្នោះ ទើបលោកហៅ
 ថា បុគ្គលដល់ព្រមដោយវិជ្ជា និងចរណៈ ក្នុងការដល់ព្រមដោយវិជ្ជា និង
 ចរណៈនោះ ការដល់ព្រមដោយវិជ្ជា ញ៉ាំងភាពដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគឲ្យ
 បានជាព្រះសព្វញ្ញពេញបរិបូណ៌ ។ ការដល់ព្រមដោយចរណៈ ញ៉ាំងព្រះ
 មហាករុណាព្រះអង្គឲ្យពេញបរិបូណ៌ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់
 ស្គាល់វត្ថុដែលជាប្រយោជន៍ និងមិនមែនប្រយោជន៍ដល់សព្វសត្វ ដោយ
 ភាពជាសព្វញ្ញ ហើយទ្រង់រៀនរបស់ដែលមិនមែនប្រយោជន៍ ដោយភាពជា

អ្នកប្រកបដោយព្រះមហាករុណា ទ្រង់ដឹកនាំក្នុងរបស់ដែលជាប្រយោជន៍ ដូចអ្នកដែលដល់ព្រមដោយវិជ្ជា និងចរណៈដូច្នោះឯង ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពួកសាវ័ករបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ជាអ្នកបដិបត្តិល្អ មិនជាអ្នក បដិបត្តិអាក្រក់ទេ ។ ពួកសាវ័ករបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ មិនជាអ្នក បដិបត្តិអាក្រក់ ដូចពួកសាវ័ករបស់ពួកបុគ្គលដែលមានវិជ្ជា និងចរណៈវិបត្តិ ធ្វើខ្លួនឲ្យក្តៅក្រហាយជាដើមដូច្នោះឡើយ ។

អធិប្បាយបទថា សុគតោ

សម្តេចព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមថា សុគតោ គឺ សោភណ- គមនត្តា ព្រោះការៈដែលទ្រង់មានដំណើរល្អ សុទ្ធរំ ថានំ ព្រោះការៈដែល ទ្រង់ទៅកាន់ស្ថានទីល្អ គតត្តា ព្រោះការៈដែលទ្រង់ទៅដោយប្រពៃ សម្មា- គតត្តា ព្រោះការៈដែលត្រាស់ទុកដោយប្រពៃ ។ សូម្បី គមនំ នឹងពោលថា គតំ ក៏បាន ។ ការយាងនោះរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគល្អស្អាត មិនមាន ទោស ។ ព្រះដំណើរនោះបានដល់អ្វី បានដល់ ផ្លូវដ៏ប្រសើរ ។ ព្រះដ៏មាន ព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ទៅកាន់ទិសក្សេម មិនជាប់ជំពាក់ដោយព្រះដំណើរ នោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា សុគតោ ព្រោះការៈដែលទ្រង់ មានដំណើរទៅល្អ ។ ម្យ៉ាងទៀត ទ្រង់យាងទៅកាន់ទីល្អ គឺអមតមហានិព្វាន ព្រោះដូច្នោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា សុគតោ ព្រោះទ្រង់ទៅកាន់ស្ថានទីល្អ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះអង្គទ្រង់ទៅដោយប្រពៃ ព្រោះហេតុនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាម ថា សុគតោ ព្រោះទ្រង់មិនត្រឡប់មករកកិលេសទាំងឡាយ ដែលមគ្គនោះ

លះបានហើយ ។ សមដូចពាក្យដែលលោកពោលទុកថា ទ្រង់ព្រះនាមថា សុគតោ ព្រោះអត្ថថា មិនត្រឡប់មក មិនឡើងមក មិនវិលមករកកិលេស ទាំងឡាយ ដែលសោតាបត្តិមគ្គលះបានហើយ ។ បេ ។ ទ្រង់ព្រះនាមថា សុគតោ ព្រោះអត្ថថា មិនត្រឡប់ មិនឡើងមក មិនវិលមករកកិលេស ទាំងឡាយ ដែលអរហត្តមគ្គលះបានហើយ ។ ប្រការមួយទៀត ទ្រង់យាង ទៅដោយប្រពៃ គឺយាងទៅធ្វើប្រយោជន៍ និងសេចក្តីសុខដល់លោកទាំង អស់តែម្យ៉ាង ដោយការបដិបត្តិប្រពៃដែលទ្រង់បំពេញមក ដោយអំណាច បារមី ៣០ កំណត់ចាប់ផ្តើមតាំងអំពីបាទមូលរបស់ព្រះពុទ្ធិបង្គំរ រហូតដល់ មណ្ឌលពោធិព្រឹក្ស និងទ្រង់មិនយាងចូលទៅជិតចំណែកជាទីបំផុតទាំងនេះ គឺសស្សត ឧច្ឆេទ កាមសុខល្អិកានុយោគ អត្តកិលមថានុយោគ ព្រោះហេតុ នោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា សុគតោ ព្រោះទ្រង់ទៅដោយប្រពៃ ។ ម្យ៉ាង ទៀត ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះត្រាស់ទុកដោយប្រពៃ គឺត្រាស់ព្រះវាចា ដែលគួរក្នុងឋានៈដែលគួរប៉ុណ្ណោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាមថា សុគតោ ព្រោះមានព្រះតម្រាស់ប្រពៃ ។

ក្នុងសេចក្តីនោះ មានព្រះសូត្រជាសាធាកៈដូចតទៅនេះថា (ម្នាលព្រះ រាជកុមារយ៉ាងហ្នឹងឯង) តថាគតដ៏នូវវាចាណា ដែលមិនពិត មិនទៀង មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ វាចានោះ មិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្ត របស់ជនទាំងឡាយដទៃផង តថាគតក៏មិនពោលវាចានោះ តថាគតដ៏នូវ វាចាណាដែលពិត ទៀង តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ និងវាចានោះ មិន

ជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់ជនទាំងឡាយដទៃផង ព្រះតថាគតក៏មិន
 ពោលនូវវាចានោះដែរ មួយវិញទៀត តថាគតដឹងនូវវាចាណាដែលពិត ទៀង
 ប្រកបដោយប្រយោជន៍ តែថា វាចានោះ មិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់
 ចិត្តរបស់ជនទាំងឡាយដទៃ តថាគតស្គាល់កាលគួរនឹងពោលវាចានោះ ក្នុង
 ព្យាករណ៍នោះដែរ តថាគតដឹងនូវវាចាណាដែលមិនពិត មិនទៀង មិនប្រកប
 ដោយប្រយោជន៍ វាចានោះ ទោះបីជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់ជនទាំង-
 ឡាយដទៃ តថាគតក៏មិនពោលវាចានោះឡើយ ។ តថាគតដឹងនូវវាចាណា
 ដែលពិត ទៀង តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ វាចានោះ ទោះបីជាទី
 ស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់ជនទាំងឡាយដទៃ តថាគតក៏មិនពោលវាចា
 នោះដែរ ។ មួយវិញទៀត តថាគតដឹងនូវវាចាណាដែលពិត ទៀង ប្រកប
 ដោយប្រយោជន៍ វាចានោះ ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់ជនទាំងឡាយ
 ដទៃផង តថាគតស្គាល់កាលគួរនឹងពោលនូវវាចានោះ ក្នុងព្យាករណ៍នោះ^(១) ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា សុគតោ ព្រោះ
 ត្រាស់វាចាប្រពៃ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អធិប្បាយបទថា លោកវិទូ

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមថា លោកវិទូ ព្រោះព្រះអង្គទ្រង់ដឹង
 ច្បាស់នូវលោក ដោយប្រការគ្រប់យ៉ាង ។ ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ

១- ប៊. ២៣ អកយរាជកុមារសូត្រ ។

អង្គនោះ ទ្រង់ដឹង គឺទ្រង់ដឹងទូទៅ ទ្រង់ចាក់ធ្លុះនូវលោក ដោយប្រការទាំង
 ពួង ដោយសភាវៈខ្លះ ដោយសមុទយៈខ្លះ ដោយនិរោធិ៍ខ្លះ ដោយឧបាយជា
 ហេតុដល់នូវនិរោធិ៍ខ្លះ ។ ដូចព្រះតម្រាស់ត្រាស់ថា ម្នាលអារុសោ បុគ្គល
 មិនកើត មិនចាស់ មិនស្លាប់ មិនច្យុត មិនបដិសន្ធិ ក្នុងសង្ខារលោកណា
 តថាគតមិនបានពោលថា បុគ្គលគប្បីដឹង គប្បីឃើញ គប្បីដល់នូវទីបំផុត
 នៃសង្ខារលោកនោះ ដោយកិរិយាដើរទៅ (ដោយជើង) បានឡើយ ។
 ម្នាលអារុសោ មួយទៀត បើតថាគតមិនបានដល់នូវទីបំផុត នៃសង្ខារលោក
 ហើយ ក៏មិនបានពោលនូវកិរិយាធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខឡើយ ម្នាលអារុសោ
 មួយទៀត តថាគតតែងបញ្ចត្តនូវលោកផង លោកសមុទយៈផង លោកនិរោធិ៍
 ផង លោកនិរោធិ៍គាមិនីបដិបទាផង ក្នុងអត្តភាពប្រមាណមួយព្យាមនេះឯង
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាផង ប្រកបដោយចិត្តផង ។

ទីបំផុតនៃលោក បុគ្គលមិនគប្បីដល់ដោយការដើរទៅ (ដោយជើង)
 ក្នុងកាលណាម្តងឡើយ មួយទៀត ការមិនទាន់ដល់នូវទីបំផុតនៃលោក
 ឈ្មោះថា មិនបានរួចចាកទុក្ខឡើយ ព្រោះហេតុនោះឯង ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវលោក ទ្រង់មានបញ្ញាល្អ ទ្រង់ដល់នូវ
 ទីបំផុតនៃលោក ទ្រង់ប្រព្រឹត្តចប់ព្រហ្មចរិយៈហើយ ។ ទ្រង់មានបាប
 រម្ងាប់បង់ហើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវទីបំផុតនៃលោកហើយ មិន
 ប្រាថ្នានូវលោកនេះ នឹងលោកខាងមុខឡើយ^(១) ។

១- បិ. ៤២ រោហិតសូត្រ ។

អធិប្បាយបទថា លោក ៣

ម្យ៉ាងទៀត លោកមាន ៣ គឺសង្ខារលោក ១ សត្វលោក ១
ឱកាសលោក ១ ។

បណ្តាលោកទាំង ៣ នោះ លោកក្នុងអាគតដ្ឋានថា លោក ១ គឺសត្វ
ទាំងអស់តាំងនៅបាន ព្រោះអាហារ ដូច្នោះ គប្បីជ្រាបថា ជាសង្ខារលោក ។
លោកក្នុងអាគតដ្ឋានថា លោកទៀង ឬថា លោកមិនទៀង ដូច្នោះជាដើម
គប្បីជ្រាបថា ជាសត្វលោក លោកក្នុងអាគតដ្ឋានថា

ព្រះចន្ទ និងព្រះអាទិត្យ ដើរបំភ្លឺទិសទាំងឡាយ ឲ្យភ្លឺបានត្រឹមណា
លោក គឺចក្រវាលទាំង ១០០០ ក៏កំណត់ត្រឹមនោះ អំណាច
របស់អ្នកប្រព្រឹត្តទៅបានត្រឹមតែ ១០០០ ចក្រវាលនោះ ដូច្នោះ
គប្បីជ្រាបថា ជាឱកាសលោក^(១) ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់បានដឹងច្បាស់នូវលោកទាំង ៣ នោះ ដោយ
ប្រការទាំងពួង ។ ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះទ្រង់បានដឹងច្បាស់
នូវសង្ខារលោកនេះ ដោយប្រការទាំងពួង គឺលោក ១ បានដល់
ពួកសត្វទាំងអស់ តាំងនៅបានដោយអាហារ លោក ២ បានដល់ នាម ១
រូប ១ លោក ៣ បានដល់ វេទនា ៣ លោក ៤ បានដល់ អាហារ ៤
លោក ៥ បានដល់ ឧបាទានក្ខន្ធ ៥ លោក ៦ បានដល់ អាយតនៈខាងក្នុង
៦ លោក ៧ បានដល់ វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ៧ លោក ៨ បានដល់ លោកធម៌
៨ លោក ៩ បានដល់ សត្តារាស ៩ លោក ១០ បានដល់ អាយតនៈ

១- បិ. ២២ ព្រហ្មនិមន្តនិកសូត្រ ។

១០ លោក ១២ បានដល់ អាយតនៈ ១២ លោក ១៤ បានដល់ ធាតុ ១៤ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ជ្រាបអាសយៈ (គឺ
 ឆន្ទៈដែលដេកត្រាំ) អនុស័យ (គឺកិលេសដែលដេកត្រាំក្នុងសន្តាន) ចរិត
 (គឺការប្រព្រឹត្ត) អធិប្បតិ (គឺអធិប្បស្រ័យ) របស់សត្វទាំងពួង (និង)
 ទ្រង់ជ្រាបសត្វទាំងឡាយ ដែលមានធូលី គឺកិលេសក្នុងបញ្ញាចក្ខុតិច បុគ្គល
 មានធូលី គឺកិលេសក្នុងបញ្ញាចក្ខុច្រើន បុគ្គលមានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លា បុគ្គល
 មានឥន្ទ្រិយទន់ បុគ្គលមានអាការល្អ បុគ្គលមានអាការអាក្រក់ បុគ្គលគប្បី
 ឲ្យដឹងបានងាយ បុគ្គលគប្បីឲ្យដឹងបានលំបាក បុគ្គលគួរ (និងត្រាស់ដឹង)
 បុគ្គលមិនគួរ (និងត្រាស់ដឹង) ព្រោះដូច្នោះ សត្វលោកដែលព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគអង្គនោះ ទ្រង់ដឹងច្បាស់ហើយ ដោយប្រការទាំងពួង ។ ពិតហើយ ព្រះ
 អង្គទ្រង់ដឹងច្បាស់នូវសត្វលោក យ៉ាងណា សូម្បីឱកាសលោក ក៏ទ្រង់ដឹង
 ច្បាស់ហើយ ដូច្នោះ ។ ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់បានដឹង
 ច្បាស់ គឺទ្រង់បានជ្រាប បានដល់ ទ្រង់ចាក់ធ្លុះហើយ នូវលោកធាតុដែល
 មិនមានទីបំផុត ដោយព្រះពុទ្ធាណាដែលមិនមានទីបំផុត រហូតអនន្តចក្រវាល
 យ៉ាងនេះ គឺចក្រវាលមួយ បើពោលដោយបណ្តោយ និងទទឹងមានប្រមាណ
 ១ លាន ២ សែន ៣ ពាន់ ៤ រយ ៥០ យោជន៍ លោកពោលប្រមាណ
 ដោយជុំវិញ ។

ចក្រវាលមានបរិមណ្ឌលទាំងមូល ៣ លាន ៦ សែន ១ ម៉ឺន ៣ រយ
 ៥០ យោជន៍ ផែនដីក្នុងចក្រវាលនោះ បណ្ឌិតពោលទុកដោយកម្រាស់ មាន

ប្រមាណ ២៤០០០០ យោជន៍ ។

ទឹកសម្រាប់ទ្រទ្រង់ដី មានប្រមាណ ៤៨០០០០ យោជន៍នោះឯង ដោយកម្រាស់ក៏មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ តាំងនៅលើខ្យល់ ។ ខ្យល់សម្រាប់ ទ្រទឹកនោះ បក់ឡើងដល់ផ្ទៃមេឃ កម្ពស់ ៩៦០០០០ យោជន៍ ការតាំង នៅនៃលោក ដូច្នោះ ។

ក្នុងចក្រវាលនេះ ដែលតាំងនៅហើយយ៉ាងនេះ មានភ្នំសិរេនុខ្ពស់ជាង បណ្តាភ្នំទាំងឡាយ ចាក់ចុះក្នុងមហាសមុទ្រ ជម្រៅ ៨៤០០០ យោជន៍ កម្ពស់ (ឡើងលើ) ក៏មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះដូចគ្នា ។

បណ្តាភ្នំទាំង ៧ គឺភ្នំយុគន្ធរ ១ ភ្នំតសិន្ធរ ១ ភ្នំករវិក ១ ភ្នំ សុទ្ធស្សនៈ ១ ភ្នំនេមិន្ធរ ១ ភ្នំវិនត្តកៈ ១ ភ្នំអស្សកណ្ត ១ ជាភ្នំទិព្វវិចិត្រ ដោយរតនៈផ្សេងៗ ចាក់ចុះ (ក្នុងបំសុបបរិវិ) និងខ្ពស់ឡើងទៅតាមលំដាប់ ដោយប្រមាណពាក់កណ្តាលៗ នៃប្រមាណភ្នំសិរេនុ ដែលពោលហើយ ទាំងខាងក្រោម និងខាងលើនោះ ជាទីលំនៅរបស់ទេវមហារាជ (ទាំង ៤) មានទេវតា និងយក្ខអាស្រ័យនៅរៀងៗ គ្នា ជុំវិញភ្នំសិរេនុ ដោយអំណាច នៃការព័ទ្ធជុំវិញ ។

ភ្នំហេមពាន្ត កម្ពស់ ៥០០ យោជន៍ បណ្តោយ និងទទឹង ៣០០០ យោជន៍ ប្រដាប់ដោយកំពូល ៨៤០០០ កំពូល ។

ជម្ពូទ្វីបលោកប្រកាសហើយ ដោយអានុភាពនៃដើមជម្ពូណា ដើមជម្ពូ ដែលឈ្មោះថា នគៈ នោះ វាសំដៅដោយទំហំដើម ប្រមាណ ១៥ យោជន៍

ប្រវែងដើម និងមែកប្រមាណ ៥០ យោជន៍ បរិមណ្ឌលជុំវិញប្រមាណ ១០០ យោជន៍ និងកម្ពស់ឡើងទៅ (ខាងលើ) ក៏មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ឯង ។

ភ្នំកណ្តាប់ចក្រវាលចាក់ចុះក្នុងបាតសមុទ្រ ៨២០០០ យោជន៍ កម្ពស់ ឡើងទៅលើក៏មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះដូចគ្នា ភ្នំកណ្តាប់ចក្រវាលនេះតាំងនៅព័ទ្ធ ជុំវិញលោកធាតុទាំងអស់នោះ ។

ក្នុងលោកធាតុនោះ ព្រះចន្ទ (វាស់ដោយវិជ្ជាមាត្រ ៤៩ យោជន៍) ព្រះអាទិត្យប្រមាណ ៥០ យោជន៍ ភពតារាត្រីប្រមាណ ១០០០០ យោជន៍ ភពអាសុរ អរិច្ឆិមហានរក និងជម្ពូទ្វីបក៏មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ អមរគោ- យានទ្វីប មានប្រមាណ ៧ ពាន់យោជន៍ បុព្វវិទេហទ្វីបក៏មានប្រមាណ ប៉ុណ្ណោះ ឧត្តរកុរុទ្វីប ប្រមាណ ៨ ពាន់យោជន៍ ឯទ្វីបផ្សេងៗ ក្នុងលោកធាតុ នេះ ទ្វីបនីមួយៗ មានទ្វីបតូចជាបរិវារ ៥ រយៗ ។ ចក្រវាឡ ១ គឺសម្ភារៈ ទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថា លោកធាតុ ១ ក្នុងចន្លោះនៃចក្រវាឡទាំងនោះ ជា លោកន្តរិកនរក ។ ឱកាសលោកដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ដឹង ច្បាស់ហើយដោយប្រការទាំងពួង ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ ព្រះដ៏មានព្រះ ភាគអង្គនោះ ទ្រង់ព្រះនាមថា លោកវិទូ ព្រោះទ្រង់ដឹងច្បាស់នូវលោក ដោយ ប្រការទាំងពួង ដូចពណ៌នាមក ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយ បទថា អនុត្តរោ

បទថា អនុត្តរោ សេចក្តីថា បុគ្គលប្រសើរក្រៃលែងជាង ឈ្មោះថា

រមែងមិនមានដល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ព្រោះមិនមានបុគ្គលណាដែល
 ប្រសើរជាងព្រះអង្គដោយគុណរបស់ខ្លួន ព្រោះហេតុនោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាម
 ថា **អនុត្តរោ** (មិនមានបុគ្គលក្រៃលែងជាង) ។ ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគអង្គនោះ រមែងគ្របសង្កត់នូវលោកទាំងអស់ដោយព្រះគុណ គឺសីលផង
 ដោយគុណ គឺសមាធិ បញ្ញា វិមុត្តិ និងវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈផង ។ ព្រះដ៏
 មានព្រះភាគអង្គនោះមិនមានបុគ្គលស្មើ រកបុគ្គលស្មើមិនបាន រកបុគ្គល
 ប្រៀបមិនបាន មិនមានបុគ្គលប្រៀប រកបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមមិនបាន ដោយព្រះ
 គុណ គឺសមាធិ បញ្ញា វិមុត្តិ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈផងដែរ ។ ដូចព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមើលមិនឃើញសមណៈ ឬ
 ព្រាហ្មណ៍ដទៃឡើយ ដែលនឹងសម្បូរដោយសីលក្រៃលែងជាងតថាគត ក្នុង
 លោក ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពួកសត្វ ព្រមទាំង
 សមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ។ គួរ
 ជ្រាបសេចក្តីពិស្តារ (នៃព្រះសូត្រនោះ) ។ ព្រះសូត្រទាំងឡាយ មាន
 អគ្គប្បសាទសូត្រជាដើម មានគាថាជាដើមថា តថាគតមិនមានអាចារ្យទេ
 ដូច្នោះ ក៏គួរឲ្យពិស្តារតាមន័យដែលពោលមកហើយនោះ ។

អធិប្បាយបទថា បុរិសទម្មសារថិ

ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ព្រះនាមថា **បុរិសទម្មសារថិ** ព្រោះ
 អត្ថវិគ្គហៈថា ញ៉ាំងបុរសដែលល្មមទូន្មានបាន ឲ្យសុះទៅ ។ អធិប្បាយថា
 រមែងទូន្មាន គឺដឹកនាំ ។ សត្វតិរច្ឆានឈ្មួលក្តី មនុស្សប្រុសក្តី អមនុស្ស

ប្រសក្តី ដែលមិនទាន់បានទូន្មាន គួរដើម្បីនឹងទូន្មានបាន ឈ្មោះថា បុរិសធម្មា ក្នុងពាក្យថា បុរិសធម្មសារថិ នោះ ។ ពិតហើយ សូម្បីសត្វតិរច្ឆានឈ្មោល គឺអបលាលនាគរាជ ចូឡោទេរនាគរាជ មហោទេរនាគរាជ អគ្គិសិខនាគរាជ ធូមសិខនាគរាជ អាណវាឡនាគរាជ (និង) ដីរធនបាល ដែលព្រះដ៏មាន ព្រះភាគអង្គនោះទ្រង់ទូន្មានហើយ គឺទ្រង់ធ្វើឲ្យអស់ព្យសន៍ ហើយឲ្យតាំងនៅ ក្នុងសរណៈ និងសីលទាំងឡាយ ។ សូម្បីមនុស្សប្រុស មានសច្ចកនិគណ្ណ- បុត្រ អម្ពដ្ឋមាណព បោក្ខរសាតិព្រាហ្មណ៍ សោណាទណ្ឌព្រាហ្មណ៍ និង កូដទន្តព្រាហ្មណ៍ ក៏ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ទូន្មានហើយ ។ សូម្បីអមនុស្ស ប្រុស មានអាឡូវកយក្ខ សូចិលោមយក្ខ ខរលោមយក្ខ និងសក្កទេវរាជ ជាដើម ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ទូន្មានហើយ គឺទ្រង់ដឹកនាំហើយ ដោយ ឧបាយជាគ្រឿងដឹកនាំដ៏វិចិត្រ ។ ឯក្នុងសេចក្តីនេះ គួរញ៉ាំងព្រះសូត្រនេះឲ្យ ពិស្តារ ដូច្នោះ ម្នាលកេសី តថាគតរមែងណែនាំបុរសដែល គួរទូន្មានដោយ ល្អខ្លះ ដោយអាក្រក់ខ្លះ ដោយល្អ និងអាក្រក់ខ្លះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ពីរបទថា អនុត្តរោ បុរិសធម្មសារថិ នេះ រួមជា ១ បទ ក៏បាន ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ញ៉ាំងបុរសដែលគួរទូន្មានបាន ឲ្យ សុះទៅ ដូចព្រះពុទ្ធទាំងឡាយប្រថាប់គង់នៅដោយបល្ល័ង្កមួយប៉ុណ្ណោះ ទ្រង់ សុះទៅបាន មិនទើសទាក់ក្នុងទិសទាំង ៨ ដូច្នោះ ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះ ដ៏មានព្រះភាគ បណ្ឌិតហៅថា អនុត្តរោ បុរិសធម្មសារថិ ។ ក្នុងអត្ថនេះ គួរញ៉ាំងព្រះសូត្រនេះឲ្យពិស្តារដូច្នោះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដីរធនបាល ដែល

ទម័កដីបានទូន្មានហើយ រមែងស្កុះទៅកាន់ទិសខាងកើតក្តី ខាងលិចក្តី ខាង
ជើងក្តី ខាងត្បូងក្តី តែម្តងបាន ។

អធិប្បាយបទថា សត្តា

ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ព្រះនាមថា សត្តា (ជាព្រះសាស្តា)
ព្រោះអត្ថវិគ្គហៈថា ទ្រង់ប្រៀនប្រដៅ (សព្វសត្វ) ទិដ្ឋធម្មិកត្តប្រយោជន៍
សម្បរាយិកត្តប្រយោជន៍ និងបរមត្តប្រយោជន៍តាមសមគួរ ។ ម្យ៉ាងទៀត
ក្នុងបទថា សត្តា នេះ គប្បីជ្រាបនិទ្ទេសន័យជាដើមយ៉ាងនេះថា ពាក្យថា
សត្តា បានដល់ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ជាសត្តាវាហៈ គឺនាយនាំពួក ។ ពិត
ហើយ នាយនាំពួក រមែងនាំពួកឲ្យឆ្លងផ្លូវចោរកន្តារ (កន្តារ គឺផ្លូវចោរ) ឲ្យ
ឆ្លងវាឡកន្តារ (កន្តារ គឺសត្វសាហាវ) ឲ្យឆ្លងទុព្វិកកន្តារ (កន្តារ
គឺផ្លូវដាច់បាយ) ឲ្យឆ្លងនិរុទកកន្តារ (កន្តារ គឺផ្លូវអត់ទឹក) គឺរមែងឲ្យឆ្លងផុត
ឲ្យឆ្លងទៅ ឲ្យឆ្លងដល់ បានដល់ ឲ្យសម្រេចដល់ទឹកដីដែលក្សេម យ៉ាងណា
ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ក៏ដូច្នោះដូចគ្នា ទ្រង់ជាព្រះសាស្តា គឺទ្រង់ដូចជាមគ្គុទ្ទេសក៍
ធ្វើពួកឲ្យឆ្លងផ្លូវកន្តារ បានដល់ ឲ្យឆ្លងជាតិកន្តារជាដើម ។

អធិប្បាយបទថា ទេវមនុស្សានំ

បទថា ទេវមនុស្សានំ ប្រែថា របស់ទេវតាទាំងឡាយផង របស់
មនុស្សទាំងឡាយផង ។ ពាក្យថា ទេវមនុស្សានំ នេះ ខ្ញុំពោលដោយ
អំណាចការកំណត់សត្វជាន់ខ្ពស់ និង ដោយអំណាចការកំណត់ភព្វបុគ្គល
(បុគ្គលដែលគួរត្រាស់ដឹងមគ្គផល) ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ឈ្មោះថា ទ្រង់ជាព្រះសាស្ត្រារបស់ពួក
 សត្វតិរច្ឆាន ព្រោះទ្រង់ប្រទានអនុសាសន៍ឲ្យដូចគ្នា ។ ពិតហើយ សត្វ
 តិរច្ឆានទាំងនោះ សម្រេចឧបនិស្សយសម្បត្តិ ក៏ព្រោះបានស្តាប់ធម៌របស់ព្រះ
 ដ៏មានព្រះភាគ រមែងជាបុគ្គលមានចំណែកនៃមគ្គ និងផល ក្នុងភពទី ២-៣
 ព្រោះឧបនិស្សយសម្បត្តិនោះឯង ។ ក្នុងភាពជាព្រះសាស្ត្រារបស់ពួកសត្វ
 តិរច្ឆាននេះ មានមណ្ឌកទេវបុត្រជាដើម ជាឧទាហរណ៍ ។

រឿងមណ្ឌកទេវបុត្រ

បានឮថា កាលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងធម៌ដល់អ្នកនគរចម្ប៉ា
 ត្រង់មាត់ច្រាំងស្រះបោក្ខរណី ឈ្មោះគគ្រក មានកង្កែបមួយ បានកាន់យក
 និមិត្តក្នុងសំឡេងរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ (ដែលទ្រង់កំពុងសម្តែងធម៌) ។
 (ខណៈនោះ) មានអ្នកចិញ្ចឹមគោម្នាក់ កាលនឹងដាក់ឈើច្រត់ បានឈរ
 សង្កត់ត្រង់ក្បាលកង្កែបនោះ ។ កង្កែបនោះក៏ស្លាប់ក្នុងរំពេចនោះឯង ហើយ
 កើតក្នុងវិមានមាសប្រមាណ ១២ យោជន៍ ក្នុងតារាត្រីនិរ្សតិភព ដូចដេកលក់
 ហើយក្រាក់ឡើងដូច្នោះ ។ ក្នុងពិភពតារាត្រីនិរ្សតិនោះ មណ្ឌកទេវបុត្រឃើញខ្លួន
 ឯង ដែលពួកស្រីទេពអប្សរចោមរោមហើយ ពិចារណាថា ឱ ! ហេតុអ្វី
 ទើបអញមកកើតក្នុងទីនេះ បានធ្វើកម្មដូចម្តេចហ្ន៎ ក៏មិនបានឃើញកម្មដទៃណា
 ក្រៅអំពីការកាន់យកនិមិត្តក្នុងសំឡេងរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ (ប៉ុណ្ណោះ) ។
 ទើបមណ្ឌកទេវបុត្រមកព្រមទាំងវិមានក្នុងរំពេចនោះឯង ហើយថ្វាយបង្គំព្រះ
 យុគលបាទរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ដោយសិរសា គឺត្បូង ។ ព្រះដ៏មានព្រះ

ភាគ ទ្រង់ជ្រាបស្រាប់ហើយនោះឯង (តែ) ត្រាស់សួរថា

អ្នកណាហ្ន៎ រុងរឿងដោយប្បទិ ដោយយស មានសម្បុរដ៏
ល្អ ញ៉ាំងទិសទាំងពួងឲ្យភ្លឺ មកថ្វាយបង្គំបាទានៃតថាគត ។

មណ្ឌកទេវបុត្រក្រាបទូលថា

ក្នុងកាលមុន ខ្ញុំព្រះអង្គជាកង្កែប នៅក្នុងទឹក មានវារីជាទី
គោចរ កាលខ្ញុំព្រះអង្គកំពុងតែស្លាប់ធម៌របស់ព្រះអង្គ នាយ
គោបាលបានសម្លាប់ខ្ញុំ^(១) ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងធម៌ដល់មណ្ឌកទេវបុត្រនោះហើយ ។
សត្វចំនួន ៨៤០០០ បានសម្រេចធម៌ ។ ចំណែកទេវបុត្រ ក៏តាំងនៅក្នុង
សោតាបត្តិផល បានរីករាយហើយ ក៏ចៀសចេញទៅ ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយបទថា តុន្ទោ

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមថា តុន្ទោ ដោយអំណាចញាណដែល
កើតក្នុងទីបំផុតនៃវិមោក្ខ ព្រោះបានឈ្មោះថា ញោយ្យធម៌ណាៗ ដែលមានទាំង
អស់ ដែលព្រះអង្គត្រាស់ដឹងហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះព្រះអង្គត្រាស់ដឹង
អរិយសច្ច ៤ ដោយព្រះអង្គឯងខ្លះ ទ្រង់ញ៉ាំងសត្វដទៃឲ្យត្រាស់ដឹងខ្លះ
ដូច្នោះ ទើបទ្រង់ព្រះនាម តុន្ទោ ព្រោះហេតុជាដើមយ៉ាងនេះ ។ ដើម្បីឲ្យ
ជ្រាបសេចក្តីនេះជាកំច្បាស់ បណ្ឌិតគួរពង្រីកនិទ្ទេសន័យ ឬបដិសម្ពិទាន័យ
ទាំងអស់ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ ឲ្យពិស្តារយ៉ាងនេះថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ

១- បិ. ៥៥ មណ្ឌកទេវបុត្រវិមាន ។

អង្គនោះ ទ្រង់ព្រះនាមថា តុន្តោ ព្រោះត្រាស់ដឹងសច្ចៈទាំងឡាយ ទ្រង់ព្រះ
នាមថា តុន្តោ ព្រោះទ្រង់ញ៉ាំងសត្វទាំងឡាយឲ្យត្រាស់ដឹង ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយបទថា ភគវា

ពាក្យថា ភគវា នេះ ជាពាក្យហៅព្រះអង្គ ដោយកាតជាបុគ្គលវិសេស
ដោយគុណ ជាបុគ្គលឧត្តមជាងសត្វ និងជាបុគ្គលគួរគោរពដោយឋានៈជា
គ្រូ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបបុរាណាចារ្យទាំងឡាយពោលថា

ពាក្យថា ភគវា ជាពាក្យប្រសើរឧត្តម ពាក្យថា ភគវា
ជាពាក្យប្រសើរបំផុត ព្រោះព្រះអង្គគួរដល់ការគោរព
ដោយឋានៈជាគ្រូ ទើបបណ្ឌិតហៅថា ភគវា ។

ឈ្មោះមាន ៤ យ៉ាង

ពិតហើយ ឈ្មោះមាន ៤ យ៉ាង គឺ អវត្តិកនាម លិង្គិកនាម នេមិត្ត-
កនាម អធិចូសមុប្បន្ននាម ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា នាមដែលតាំងតាម
សេចក្តីប្រាថ្នា តាមវេហាររបស់លោក ឈ្មោះថា អធិចូសមុប្បន្ននាម ។
ក្នុងនាម ៤ នោះ ពាក្យយ៉ាងនេះជាដើម គឺកូនគោ គោស្មារ គោប្រើ ជា
អវត្តិកនាម (នាមដែលបញ្ញត្តិអាស្រ័យការកំណត់) ។ ពាក្យយ៉ាងនេះជា
ដើម គឺមានឈើច្រត់ មានឆ្រត មានសិរ មានប្រមោយ ជាលិង្គិកនាម
(នាមដែលហៅតាមហេតុ ឬលក្ខណៈ) ។ ពាក្យយ៉ាងនេះជាដើម គឺមាន
វិជ្ជា ៣ មានអភិញ្ញា ៦ ជាទេមិត្តកនាម (នាមដែលកើតឡើងដោយគុណ
និមិត្ត) ។ ពាក្យយ៉ាងនេះជាដើម គឺ សិរវឌ្ឍកោ ធនវឌ្ឍកោ ដែលប្រព្រឹត្ត

ព្រោះហេតុនោះ ទើបបណ្ឌិតថ្វាយព្រះនាម ព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគអង្គនោះថា **ភគវា** ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គណា ទ្រង់
 មានជោគ ព្រោះហេតុនោះ ទើបបណ្ឌិតថ្វាយព្រះនាមព្រះ
 ដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះថា **ភគវា** ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គ
 ណា មានព្រះអង្គអប់រំល្អហើយ ដោយព្យាយាមដ៏ច្រើន
 ទ្រង់ដល់នូវទីបំផុតនៃភព ព្រោះហេតុនោះ ទើបបណ្ឌិត
 ថ្វាយព្រះនាម ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះថា **ភគវា** ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងគាថានេះ បណ្ឌិតគប្បីឃើញអត្ថនៃបទទាំងនោះ តាម
 ន័យដែលពោលហើយក្នុងនិទ្ទេសនោះឯង ចំណែកន័យដទៃទៀត មានដូច្នោះ គឺ

ភាគរា ភគរា យុត្តោ ភគ្គហិ ច វិភត្តរា
ភត្តរា វន្តគមនោ ភវេសុ ភគវា តតោតិ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គណា ទ្រង់មានជោគ (គឺមានចំណែកនៃ
 បុរមីធម៌) ទ្រង់កាច់បំបាក់កិលេសហើយ ទ្រង់ប្រកបដោយ
 ភក្តិធម៌ ទ្រង់ចែក ទ្រង់សេព និងទ្រង់មានដំណើរទៅកាន់ភព
 ទាំងឡាយខ្នាក់ចោលហើយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបបណ្ឌិត
 ថ្វាយព្រះនាម ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះថា **ភគវា** ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងគាថានោះតទៅ បុគ្គលអ្នកសិក្សា គប្បីជ្រាបអត្ថ-
 រូបថា ព្រោះភាគរាធម៌ (គឺកុសល) ដែលដល់នូវត្រ័យនៃបុរមី មានទាន
 និងសីលជាដើម ដែលញ៉ាំងសុខជាលោកិយផង លោកុត្តរផង ឲ្យកើតមាន

ដល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ដូច្នោះ ក្នុងកាលគួរថ្វាយព្រះនាមថា ភាគ្យវា
 តែលោកកាន់យកលក្ខណៈនៃនិរុត្តិ គឺចុះអក្ខរៈថ្មី ផ្លាស់អក្ខរៈជាដើម ឬកាន់
 យកលក្ខណៈ គឺសង្រ្គោះចូលក្នុង ជុត សព្វ មាន បិសោទរ សព្វជាដើម
 តាមន័យនៃសព្វ ទើបថ្វាយព្រះនាមថា ភគវា ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់បានបំបាក់បង់កិលេស
 ជាគ្រឿងក្តៅក្រហាយ ក្រវល់ក្រវាយគ្រប់យ៉ាង រាប់សែន មានប្រភេទ គឺ
 លោភៈ ទោសៈ មោហៈ វិបរិតមនសិការ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ កោធុៈ
 ឧបនាហៈ មក្ខៈ បលាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សាថយ្យ ថម្មៈ
 សារម្មៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ តណ្ហា អវិជ្ជា អកុសលមូល ៣
 ទុច្ចរិត ៣ សង្គិលេស ៣ មន្ទិល ៣ វិសមៈ ៣ សញ្ញា ៣ វិតក្កៈ ៣
 បបញ្ចៈ ៣ វិបរិយេសៈ ៤ អាសវៈ ៤ គន្លៈ ៤ ឱយៈ ៤ យោគៈ ៤
 អគតិ ៤ តណ្ហាប្បាទាន ៤ ចេតោទ័លៈ ៥ វិនិពន្ធៈ ៥ នីវរណៈ ៥
 អភិនន្ទៈ ៥ វិវាទមូល ៦ តណ្ហាកាយ ៦ អនុស័យ ៧ មិច្ឆត្ត ៨ តណ្ហា
 មូលកៈ ៩ អកុសលកម្មបឋ ១០ ទិដ្ឋិ ៦២ និងតណ្ហាវិចរិត ១០៨ ឬដោយ
 សង្ខេប ទ្រង់បានបំបាក់បង់នូវមារ ៥ គឺកិលេសមារ ខន្ធមារ អភិសង្ខារមារ
 មច្ចុមារ និងទេវបុត្តមារ ដូច្នោះ ក្នុងកាលគួរនឹងថ្វាយព្រះនាមថា ភគ្យវា តែ
 លោកថ្វាយព្រះនាមថា ភគវា ព្រោះទ្រង់បំបាក់បង់អន្តរាយទាំងនោះបាន
 ហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងទីនេះ លោកពោលទុកទៀតថា

ភគ្គរាគោ ភគ្គនោសោ ភគ្គមោហោ អនាសវោ

ភគ្គស្ស ទាបកា ធម្មា ភគវា តេន វុច្ចតិ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់កាច់បំបាក់រាគៈបានហើយ
ទ្រង់កាច់បំបាក់ទោសៈបានហើយ ទ្រង់កាច់បំបាក់មោហៈ
បានហើយ មិនមានអាសវៈ បាបធម៌ទាំងឡាយ ទ្រង់
កម្ចាត់បង់ហើយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបបណ្ឌិតថ្វាយព្រះ
នាមថា **ភគវា ។**

ការដល់ព្រមដោយរូបកាយ របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ដែល
ទ្រទ្រង់នូវបុញ្ញលក្ខណៈរាប់រយ លោកសម្តែងហើយ ដោយភាពដែលទ្រង់
មានព្រះកាយសមសួន ។ ការដល់ព្រមដោយធម្មកាយ លោកសម្តែងហើយ
ដោយភាពដែលទ្រង់បំបាក់បង់ទោសៈបានហើយ ។ ទ្រង់ជាបុគ្គលដែលអ្នក
ត្រិះរិះខាងលោកិយទាំងឡាយរាប់អានច្រើន ព្រះអង្គជាបុគ្គលដែលគ្រហស្ថ
និងបព្វជិតគប្បីចូលគាល់ ទ្រង់ជាបុគ្គលអាចក្នុងការបំបាត់ទុក្ខផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត
របស់គ្រហស្ថ និងបព្វជិតទាំងនោះ ដែលចូលគាល់ហើយ ទ្រង់មានឧបការៈ
ដោយអាមិសទាន និងធម្មទាន និងទ្រង់អាចក្នុងការដឹកនាំដោយសេចក្តីសុខ
ដែលជាលោកិយផង ជាលោកុត្តរផង ក៏លោកសម្តែងហើយដូចគ្នា ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះ **ភគ សព្វ** រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងធម៌ ៦ គឺភាពជា
ធំ ធម៌ យស សេរី កាមៈ និងសេចក្តីព្យាយាមក្នុងលោក ។ ឯភាពជាធំ
ក្នុងចិត្តរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ប្រសើរឧត្តម ឬភាពជាធំ ដែល
លោកិយសន្ទត មានការធ្វើកាយឲ្យតូចល្អិត និងធ្វើកាយឲ្យអណ្តែតទៅបាន

(មានការបំបាំងកាយ) ជាដើម ក៏ទ្រង់មានយ៉ាងបរិបូណ៌ដោយអាការទាំង
 ពួង ។ លោកុត្តរធម៌ក៏ដូចគ្នា គឺទ្រង់មានយ៉ាងបរិបូណ៌ដោយអាការទាំងពួង ។
 ព្រះយសដែលគ្របដណ្តប់លោកទាំង ៣ ទ្រង់សម្រេចដោយព្រះគុណតាម
 សេចក្តីពិត បរិសុទ្ធត្រៃលែង ។ ព្រះសិរិនៃព្រះអង្គវាយវះតូចធំ គ្រប់ចំណែក
 បរិបូណ៌ដោយអាការទាំងពួង អាចញ៉ាំងសេចក្តីជ្រះថ្លានៃកែវភ្នែក និងចិត្ត
 របស់ជនអ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងការមើលព្រះរូបកាយឲ្យកើត ។ កាមៈដែលជនទាំង
 ឡាយសន្មតថា សេចក្តីសម្រេចនៃប្រយោជន៍ដែលប្រាថ្នា (ក៏មាន) ព្រោះ
 ការប្រាថ្នា ដែលព្រះអង្គទ្រង់តាំងទុកជាប្រយោជន៍ដ៏ធំដល់ព្រះអង្គ ឬជាប្រ-
 យោជន៍ដ៏ធំដល់អ្នកដទៃនោះៗ សម្រេចហើយយ៉ាងនោះឯង ឬថា សេចក្តី
 ព្យាយាម ពោល គឺការព្យាយាមដោយប្រពៃ ដែលជាហេតុនៃការកើតឡើង
 របស់ភាពជាគ្រូនៃលោកទាំងពួង ក៏ទ្រង់មានហើយ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះអង្គ
 ទ្រង់ប្រកបហើយដោយភគធម៌ទាំងនេះ ក៏ថ្វាយព្រះនាមបានថា ភគវា ដោយ
 សេចក្តីថា ភគធម៌ទាំងឡាយរបស់ព្រះអង្គមាន ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះទ្រង់ជាអ្នកចែក អធិប្បាយថា ទ្រង់ចែក គឺបើកផ្លូវ
 សម្តែងនូវធម៌ទាំងពួង ដោយប្រភេទមានកុសលជាដើម ឬនូវធម៌ មាន
 កុសលជាដើម ដោយប្រភេទ មានខន្ធ អាយតនៈ ធាតុ សច្ចៈ ឥន្ទ្រិយ
 និងបដិច្ចសមុប្បាទជាដើម ឬនូវអរិយសច្ចៈ គឺទុក្ខ ដោយអត្តថា ហៀតហៀន
 ត្រូវបច្ច័យតាក់តែង ដុតរោល និងជារបស់ប្រែប្រួល នូវសមុទយៈ ដោយអត្ត
 ថា ប្រមូលមកនូវទុក្ខ ជាហេតុ ជាគ្រឿងចង និងជាគ្រឿងកង្វល់ នូវនិរោធ

ដោយអត្ថថា ជាគ្រឿងរលាស់ចេញ ជាសភាវៈស្ងប់ មិនមានបច្ច័យតាក់តែង
 និងជាអមតៈ នូវមគ្គ ដោយអត្ថថា ជាធម៌នាំចេញចាកទុក្ខ ជាហេតុ ជា
 គ្រឿងចង្អុលបង្ហាញ និងភាពជាធំ ដូច្នោះ ក្នុងកាលគួរ ថ្វាយព្រះនាមថា
វិភត្តវា ក៏ថ្វាយព្រះនាមបានថា **ភត្តវា** ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់គប់រក គឺទ្រង់សេព
 ដោយអត្ថថា ទ្រង់បានធ្វើឲ្យច្រើននូវទិព្វវិហារ ព្រហ្មវិហារ និងអរិយវិហារ
 នូវកាយវិវេក ចិត្តវិវេក និងឧបធិវិវេក នូវសុញ្ញតវិមោក្ខ អប្បណិហិត-
 វិមោក្ខ និងអនិមិត្តវិមោក្ខ និងនូវឧត្តរិមនុស្សធម្មដទៃៗ ទៀត ដែលជា
 លោកិយផង លោកុត្តរផង ដូច្នោះ ក្នុងកាលគួរថ្វាយព្រះនាមថា **ភត្តវា** ក៏
 ថ្វាយព្រះនាមបានថា **ភត្តវា** ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះការទៅ ពោល គឺតណ្ហាក្នុងភព ៣ ដែលព្រោះ
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ខ្ជាក់ចោលហើយ ដូច្នោះ ក្នុងកាលគួរថ្វាយ
 ព្រះនាមថា **ភវេសុ វន្តគមនោ** (បុគ្គលមានការទៅក្នុងភពទាំងឡាយខ្ជាក់
 ចោលហើយ) តែថ្វាយព្រះនាមថា **ភត្តវា** ព្រោះកាន់យក **ភ** អក្ខរៈ អំពី
ភវេ សព្វ គ អក្ខរៈ អំពី **គមន** សព្វ និង **វ** អក្ខរៈ អំពី **វន្ត** សព្វ ធ្វើ
 ឲ្យជាទីយៈ ប្រៀបដូចពាក្យក្នុងផ្លូវលោក កាលគួរនឹងពោលថា **មេហានស្ស**
ទស្ស មាលា (កម្រងផ្កានៃឱកាសដែលកំបាំង) គេពោលថា **មេទលា**
 ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយបទថា សនេវក ជាដើម

ច្រើនបទថា សោ សមំ លោកំ សេចក្តីថា ព្រោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 អង្គនោះ ទ្រង់ធ្វើលោកនេះឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយបញ្ញាដ៏ក្រៃលែងឯង ។ ដូច្នោះ
 នឹងបង្ហាញពាក្យដែលគួរពោលដូច្នោះថា បទថា សនេវកំ គឺព្រមដោយទេវតា
 ទាំងឡាយ ឈ្មោះថា សនេវក (ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ធ្វើលោក
 នេះ) ព្រមដោយមារ ដែលឈ្មោះថា សមារក ព្រមដោយព្រហ្ម ដែល
 ឈ្មោះថា សព្រហ្មក ព្រមដោយសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ ដែលឈ្មោះថា
 សស្សមណាត្រាហ្មណី (ឲ្យជាក់ច្បាស់) ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ ដែល
 ឈ្មោះថា បដា ព្រោះភាពជាបុគ្គលកើតអំពីកម្មកិលេសរបស់ខ្លួន ។ ពួក
 សត្វនោះ ព្រមទាំងទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ឈ្មោះថា សនេវមនុស្ស ។

បណ្តាពាក្យថា សនេវក ជាដើម គប្បីជ្រាបការកាន់យកទេវតាជាន់
 កាមាវចរ ៥ ជាន់ ដោយពាក្យថា សនេវក (ព្រមទាំងទេវតា) ។ គប្បី
 ជ្រាបការកាន់យកទេវតាកាមាវចរជាន់ទី ៦ ដោយពាក្យថា សមារក ។
 គប្បីជ្រាបការកាន់យកព្រហ្ម មានព្រហ្មកាយិកាជាដើម ដោយពាក្យថា
 សព្រហ្មក ។ គប្បីជ្រាបការកាន់យកសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ដែលជាសត្រូវ
 ចំពោះព្រះសាសនា និងការកាន់យកសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ ដែលមានបាប
 ស្ងប់ហើយ និងអ្នកមានបាបបន្ទាត់បង់ហើយ ដោយពាក្យថា សស្សមណា-
 ត្រាហ្មណី ។ គប្បីជ្រាបការកាន់យកសត្វលោក ដោយពាក្យថា បដា ។ គប្បី
 ជ្រាបការកាន់យកសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ដោយពាក្យថា សនេវ-
 មនុស្ស ។

បណ្តាបទទាំង ៥ ដូចពណ៌នាមកនេះ ឱកាសលោក គប្បីជ្រាបថា លោកកាន់យកហើយ ដោយបទទាំង ៣ (គឺសទេវកៈ ១ សមារកៈ ១ សព្វហ្មកៈ ១) សត្វលោក គប្បីជ្រាបថា លោកកាន់យកហើយដោយបទទាំង ២ (គឺសស្សមណព្រាហ្មណី និងសទេវមនុស្ស) ដោយអំណាចនៃ ពួកសត្វ ។

ន័យម្យ៉ាងទៀត អរូបាវចរលោក លោកកាន់យកហើយ ដោយ សនេវក សព្វ ។ កាមាវចរលោក ៦ ជាន់ លោកកាន់យកហើយ ដោយ សមារក សព្វ ។ ព្រហ្មលោកដែលមានរូប លោកកាន់យកហើយ ដោយ សព្វហ្មក សព្វ ។ មនុស្សលោក និងសម្មតិទេព ឬសត្វលោកទាំង អស់ដ៏សេស លោកកាន់យកហើយ ដោយសព្វ មានសស្សមណព្រាហ្មណី ជាដើម ដោយអំណាចនៃបរិស័ទ ៤ ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងពាក្យទាំងឡាយ មានពាក្យថា សនេវក ជាដើមនេះ ព្រះកិត្តិសព្វរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ប្រកាសភាពនៃសត្វលោក ទាំងពួង ដែលព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ដោយកំណត់យ៉ាងឧក្រិដ្ឋ ដោយពាក្យថា សនេវក ល្បីខ្លួនខ្លាយទៅហើយ ព្រោះហេតុនោះ ជនទាំងឡាយណា មានសេចក្តីសង្ស័យថា មានឈ្មោះវសវត្តី មានអានុភាពច្រើន ជាធំជាងទេវតាជាន់កាមាវចរ មាននោះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះទ្រង់ធ្វើឲ្យ ជាក់ច្បាស់បានដូចម្តេច ព្រះកិត្តិសព្វខ្លួនខ្លាយទៅ ទម្លាយសេចក្តីសង្ស័យរបស់ ជនទាំងនោះ ដោយពាក្យថា សមារកំ នេះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ជនទាំងឡាយណា គប្បីមានសេចក្តីសង្ស័យថា ព្រហ្ម
 ដែលមានអានុភាពច្រើន រមែងបញ្ចេញពន្លឺទៅក្នុងមួយពាន់ចក្រវាល ដោយ
 ម្រាមដៃមួយ ក្នុងពីរពាន់ចក្រវាលដោយម្រាមដៃពីរ ។ បេ ។ រមែងបញ្ចេញ
 ពន្លឺទៅមួយម៉ឺនចក្រវាលដោយម្រាម ១០ និងបានសោយសុខដែលកើតអំពី
 ឈានសមាបត្តិដ៏ក្រៃលែង សូម្បីព្រហ្មនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះទ្រង់
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់បានដូចម្តេច ព្រះកិត្តិសត្វផ្សាយខ្លួនទៅ ទម្ងាយសេចក្តី
 សង្ស័យរបស់ជនទាំងនោះដោយពាក្យថា សព្វាណុំ ។

ព្រះកិត្តិសត្វ (របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ) កាលប្រកាសឋានៈយ៉ាង
 ឧក្រិដ្ឋទាំងឡាយ ដែលទ្រង់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយយ៉ាងនោះ ក្នុងលំដាប់នោះ
 កាលនឹងប្រកាសការៈនៃសត្វលោកដ៏សេស ដែលព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ដោយអំណាចការកំណត់យ៉ាងឧក្រិដ្ឋ រហូតដល់សម្មតិទេព
 និងពួកមនុស្សដ៏សេស ផ្សាយខ្លួនទៅ ដោយពាក្យថា សនេវមនុស្ស
 (ព្រមទាំងទេវតា និងមនុស្ស) ។ ក្នុងបទទាំងឡាយ មានបទថា សនេវកំ
 ជាដើមនេះ មានលំដាប់អនុសន្និប្បុណ្ណៈ ។

អធិប្បាយបទថា សយំ ជាដើម

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងពាក្យថា សយំ អភិញ្ញា សន្និកត្វា បវេទេតិ នេះ
 គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យថា បទថា សយំ ប្រែថា ដោយព្រះអង្គឯង សយំ សត្វ
 នេះ ជាសត្វមានអត្តដែលបុគ្គលដទៃ នឹងគប្បីនាំទៅមិនមាន ។ បទថា
 អភិញ្ញា សេចក្តីថា ទ្រង់ដឹងដោយការដឹងដ៏ក្រៃលែង គឺដោយព្រះញាណដ៏

ក្រែលែង ។ បទថា សន្និកត្វា គឺទ្រង់ធ្វើឲ្យប្រចក្ស ។ ដោយបទថា សន្និ-
កត្វា នោះ គឺធ្វើការហាមកិច្ច មានការអនុមានជាដើមចេញ ។ បទថា
បរេនេតិ សេចក្តីថា គឺទ្រង់ញ៉ាំងពួកសត្វឲ្យត្រាស់ដឹង គឺឲ្យដឹង បានដល់
ទ្រង់ប្រកាសឲ្យដឹង ។

លម្អបទទាំង ៣

ពាក្យថា សោ ធម្មំ នេសេតិ អាទិកល្យាណំ ។ បេ។ បរិយោសាន
កល្យាណំ អធិប្បាយថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ សូម្បីត្រូវលះបង់
សេចក្តីសុខដែលកើតអំពីវិវេកដ៏ក្រែលែង ហើយទ្រង់សម្តែងធម៌ ក៏ព្រោះ
ទ្រង់អាស្រ័យសេចក្តីកុណាក្នុងសត្វទាំងឡាយ ។ ឯព្រះអង្គ កាលទ្រង់
សម្តែងធម៌នោះ ទោះតិច ឬច្រើនក៏ដោយ ទ្រង់សម្តែងគ្រប់ទាំង ៣ ប្រការ
គឺលម្អបទដើមជាដើមប៉ុណ្ណោះ ។ ទ្រង់សម្តែងដូចម្តេច គឺទ្រង់សម្តែងយ៉ាង
នេះ ដោយសេចក្តីពិស្តារថា សូម្បីព្រះគាថាមួយ ក៏មានលម្អបទដើម ដោយ
បាទដំបូង មានលម្អត្រង់កណ្តាល ដោយបាទទី ២ ទី ៣ មានលម្អបទចុង
ដោយបាទចុងក្រោយ ព្រោះព្រះធម៌មានលម្អដោយជុំវិញ ។ ព្រះសូត្រ
ដែលមានអនុសន្និ ១ មានលម្អបទដើមដោយពាក្យនិទាន មានលម្អបទចុង
ដោយនិគមគាថា មានលម្អត្រង់កណ្តាលដោយពាក្យដ៏សេស ។ ព្រះសូត្រ
ដែលមានអនុសន្និផ្សេងៗ មានលម្អបទដើមដោយអនុសន្និដំបូង មានលម្អ
បទចុង ដោយអនុសន្និខាងចុង មានលម្អបទកណ្តាលដោយអនុសន្និដ៏សេស
សាសនធម៌ទាំងអស់ មានលម្អបទដើមដោយសីលជាអត្តខាងដើម មានលម្អ

ត្រង់កណ្តាលដោយសមថៈ និងវិបស្សនា មគ្គ និងផល មានលម្អបទចុង
ដោយព្រះនិព្វាន ។

ន័យម្យ៉ាងទៀត មានលម្អបទដើមដោយសីល និងសមាធិ មានលម្អ
បទកណ្តាលដោយវិបស្សនា និងមគ្គ មានលម្អក្នុងទីបំផុតដោយផល និង
ព្រះនិព្វាន ។

ម្យ៉ាងទៀត មានលម្អបទដើមដោយការត្រាស់ដឹងល្អរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
មានលម្អបទកណ្តាលដោយភាពជាធម៌ល្អនៃព្រះធម៌ មានលម្អបទចុងដោយ
ការបដិបត្តិល្អរបស់សង្ឃ ។

ម្យ៉ាងទៀត មានលម្អបទដើម ដោយព្រះអភិសម្ពោធិញ្ញាណ ដែល
បុគ្គលអ្នកស្តាប់សាសនធម៌នោះហើយ បដិបត្តិដូច្នោះ នឹងគប្បីសម្រេច
មានលម្អបទកណ្តាលដោយបច្ចេកពោធិញ្ញាណ មានលម្អបទចុងដោយសាវ័ក-
ពោធិញ្ញាណ ។ ម្យ៉ាងទៀត សាសនធម៌នោះ កាលសាធុជនកំពុងស្តាប់
រមែងនាំមកនូវសេចក្តីល្អតែមួយចំណែក ដោយការស្តាប់ ព្រោះសង្កត់
នីវរណធម៌បាន ព្រោះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា មានលម្អបទដើម កាល
សាធុជនកំពុងបដិបត្តិ ក៏រមែងនាំមកនូវសេចក្តីល្អតែមួយចំណែក ដោយការ
បដិបត្តិ ព្រោះនឹងនាំមកនូវសេចក្តីសុខ ដែលកើតអំពីសមថៈ និងវិបស្សនា
ព្រោះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា មានលម្អបទកណ្តាល កាលសាធុជនបដិបត្តិ
ហើយដោយប្រការនោះ ក៏រមែងនាំមកនូវសេចក្តីល្អដូចគ្នា សូម្បីដោយផល
នៃការបដិបត្តិ ព្រោះនឹងនាំមកនូវភាពជាបុគ្គលមិនញាប់ញ័រមកឲ្យ ក្នុងកាលបាន

សម្រេចផលនៃការបដិបត្តិហើយ ព្រោះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា មានលម្អបទ
 ចុង ។ មួយទៀត មានលម្អបទដើម ដោយការបរិសុទ្ធនៃដែនកើត ព្រោះ
 សាសនធម៌ មានទីតាំងជាដែនកើត មានលម្អបទកណ្តាល ដោយការបរិសុទ្ធ
 នៃអត្ត មានលម្អបទចុង ដោយការបរិសុទ្ធនៃកិច្ច ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគអង្គនោះ កាលទ្រង់សម្តែងធម៌ ទោះតិច ឬច្រើនក៏ដោយ គប្បីជ្រាប
 ថា ទ្រង់សម្តែងគ្រប់គ្រាន់ទាំង ៣ ប្រការ មានលម្អក្នុងបទដើមជាដើម ។

អធិប្បាយបទថា សាត្តំ សព្វញ្ញំ

ក្នុងពាក្យជាដើមថា សាត្តំ សព្វញ្ញំ នេះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យយ៉ាងនេះ
 ថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ កាលទ្រង់សម្តែងធម៌នេះ ឈ្មោះថា ទ្រង់
 ប្រកាស គឺទ្រង់សម្តែងសាសនព្រហ្មចរិយៈ និងមគ្គព្រហ្មចរិយៈ ដោយន័យ
 ផ្សេងៗ ។ ឯសាសនព្រហ្មចរិយៈ និងមគ្គព្រហ្មចរិយៈនោះ ឈ្មោះថា ដល់
 ព្រមដោយអត្ត ព្រោះដល់ព្រមដោយអត្ត ឈ្មោះថា ដល់ព្រមដោយព្យញ្ញនៈ
 ព្រោះដល់ព្រមដោយព្យញ្ញនៈតាមសមគួរ ។ ឈ្មោះថា ដល់ព្រមដោយអត្ត
 ព្រោះប្រកបព្រមដោយអត្ត ក្នុងបទដែលសម្តែង ប្រកាស បើកផ្ទារ ចែក
 ធ្វើឲ្យរាក់ និងបញ្ញត្តិ ឈ្មោះថា ដល់ព្រមដោយព្យញ្ញនៈ ព្រោះដល់ព្រម
 ដោយអក្ខរៈ បទ ព្យញ្ញនៈ អាការ និរុត្តិ និងនិទ្ទេស ឈ្មោះថា ដល់ព្រម
 ដោយអត្ត ព្រោះសាសនព្រហ្មចរិយៈជាដើម ជ្រៅដោយអត្ត និងជ្រៅដោយ
 បដិវេធ ឈ្មោះថា ដល់ព្រមដោយព្យញ្ញនៈ ព្រោះសាសនព្រហ្មចរិយៈនោះ
 ជ្រៅដោយធម៌ និងជ្រៅដោយទេសនា ឈ្មោះថា ដល់ព្រមដោយអត្ត ព្រោះ

ជាវិស័យ គឺអារម្មណ៍នៃអត្តប្បដិសម្ពិទ្ធ និងបដិកាលប្បដិសម្ពិទ្ធ ឈ្មោះថា ដល់ព្រមដោយព្យញ្ជនៈ ព្រោះជាវិស័យនៃធម្មប្បដិសម្ពិទ្ធ និងនិរុត្តិប្បដិសម្ពិទ្ធ ។

ព្រហ្មចរិយៈនោះ ឈ្មោះថា ដល់ព្រមដោយអត្ត ព្រោះថា ជាទីជ្រះថ្លា នៃជនជាអ្នកប្រាជ្ញ ព្រោះជារបស់ដែលបណ្ឌិតគប្បីដឹង ឈ្មោះថា ដល់ព្រម ដោយព្យញ្ជនៈ ព្រោះជាទីជ្រះថ្លានៃលោកិយជន ព្រោះជារបស់គួរជឿ ឈ្មោះ ថា ដល់ព្រមដោយអត្ត ព្រោះមានសេចក្តីអធិប្បាយជ្រៅ ឈ្មោះថា ដល់ព្រម ដោយព្យញ្ជនៈ ព្រោះមានបទរាក់ ឈ្មោះថា បរិសុទ្ធដោយមិនមានសេស សល់ ព្រោះបរិបូណ៌គ្រប់គ្រាន់ គឺមិនមានរបស់ដែលត្រូវបន្ថែម ឈ្មោះថា បរិសុទ្ធ ព្រោះជារបស់មិនមានទោស ព្រោះមិនមានរបស់ដែល ត្រូវនាំចេញ ឈ្មោះថា ព្រហ្មចរិយៈ ព្រោះបុគ្គលជាធំ គឺបុគ្គលប្រសើរ គប្បីបដិបត្តិ ព្រោះ ព្រហ្មចរិយៈនោះ លោកកំណត់ដោយត្រៃសិក្ខា និងព្រោះជាចរិយារបស់លោក ប៉ុណ្ណោះ ដូច្នោះ ទើបព្រះឧបាលិត្តរពោលថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ប្រកាសព្រហ្មចរិយៈ ប្រកបដោយអត្ត ដល់ព្រមដោយព្យញ្ជនៈ បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌ដោយឥតសេសសល់ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងធម៌ មានហេតុ និង រឿងដែលកើតឡើង ឈ្មោះថា ទ្រង់សម្តែង (ធម៌នោះ) មានលម្អបទដើម និងឈ្មោះថា ទ្រង់សម្តែងមានលម្អបទកណ្តាល ព្រោះអត្តមិនវិបរិត និង ព្រោះប្រកបដោយហេតុ និងឧទាហរណ៍ ដោយសមគួរដល់វេនេយ្យសត្វ

និងឈ្មោះថា ទ្រង់សម្តែងមានលម្អបទចុង ព្រោះធ្វើឲ្យអ្នកស្តាប់ទាំងឡាយ បាននូវសទ្ធា និងការធ្ងន់ក្នុងចិត្ត ទ្រង់សម្តែងយ៉ាងនោះ ឈ្មោះថា ទ្រង់ ប្រកាសព្រហ្មចរិយៈ ។

ឯព្រហ្មចរិយៈ ឈ្មោះថា ដល់ព្រមដោយអត្ត ព្រោះជ្រាបច្បាស់ក្នុង ធម៌ដែលគួរសម្រេចបាន ដោយការបដិបត្តិ ឈ្មោះថា ដល់ព្រមដោយ ព្យញ្ជនៈ ព្រោះជំនាញក្នុងគម្ពីរដោយបរិយត្តិ ឈ្មោះថា បរិបូណ៌ទាំងអស់ ព្រោះប្រកបដោយធម្មក្ខន្ធ ៥ មានសីលក្ខន្ធជាដើម ឈ្មោះថា បរិសុទ្ធ ព្រោះមិនមានគ្រឿងសៅហ្មង ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ និងលះបង់ នូវទុក្ខក្នុងវដ្តៈ និងព្រោះមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាលោកាមិស ហៅថា ព្រហ្ម- ចរិយៈ ព្រោះជាចរិយារបស់លោកអ្នកធំ ដោយអត្តថា ជាបុគ្គលប្រសើរ គឺ ព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ និងព្រះពុទ្ធសាវ័ក ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះដ៏មាន ព្រះភាគអង្គនោះពោលបានថា ទ្រង់សម្តែងធម៌មានលម្អបទដើម មានលម្អ បទកណ្តាល មានលម្អបទចុង ទ្រង់ប្រកាសព្រហ្មចរិយៈ បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌ ដោយឥតសេសសល់ ព្រមដោយអត្ត ព្រមដោយព្យញ្ជនៈ ។

បទថា សាធុ ទោ បទ សេចក្តីថា ម្យ៉ាងទៀត (ការឃើញព្រះអរ- ហន្តទាំងឡាយមានសភាពបែបនេះ) ជាការប្រពៃដូច្នោះ ។ អធិប្បាយថា នាំប្រយោជន៍មកឲ្យ នាំសេចក្តីសុខមកឲ្យ ។

បទថា តថាវរាជំ អរហតំ សេចក្តីថា (ការឃើញ) ព្រះអរហន្ត ទាំងឡាយ បុគ្គលដែលបានឈ្មោះថា ជាព្រះអរហន្តក្នុងលោក ព្រោះបាន

សម្រេចគុណតាមសេចក្តីពិត បែបព្រះគោតម (ជាការប្រពៃពិត) ។

បទថា ឧស្សនំ ហោតិ សេចក្តីថា វេរញ្ញព្រាហ្មណំ ធ្វើអធ្យាស្រ័យទុក
យ៉ាងនេះថា សូម្បីត្រឹមតែការបើកភ្នែកទាំងពីរដីថា ដោយបសាទ ហើយ
សម្លឹងមើល រមែងជាការប្រពៃ ដូច្នោះ (ទើបចូលទៅគាល់ជាខាងក្រោយ) ។

អធិប្បាយ វិសេសនសព្វនាម គឺ យេន តេន

[២] បទថា យេន ក្នុងបទថា អធិទោ វេរញ្ញោ ព្រាហ្មណោ យេន
ភគវា តេនុបសង្កមិ នេះ ជាតតិយារិកត្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃសត្តមិរិកត្តិ ។ ព្រោះ
ដូច្នោះ ក្នុងពីរបទថា យេន តេន នេះ គប្បីជ្រាបអត្ថយ៉ាងនេះថា ព្រះដ៏មាន
ព្រះភាគប្រថាប់នៅក្នុងទីណា វេរញ្ញព្រាហ្មណំបានចូលទៅគាល់ក្នុងទីនោះ ។
ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងពីរបទថា យេន តេន នេះ គប្បីជ្រាបអត្ថយ៉ាងនេះថា ព្រះដ៏
មានព្រះភាគដែលទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ គប្បីចូលទៅគាល់ ដោយ
ហេតុណា វេរញ្ញព្រាហ្មណំក៏ចូលគាល់ដោយហេតុនោះ ។ ព្រះដ៏មានព្រះ
ភាគអង្គនោះ ដែលទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយគប្បីចូលទៅគាល់ ព្រោះ
ហេតុអ្វី គប្បីចូលទៅគាល់ ព្រោះមានបំណងក្នុងការសម្រេចគុណវិសេស
មានប្រការផ្សេងៗ ដូចដើមឈើធំ មានផ្លែជានិច្ច ដែលពួកទិដជាតិទាំងឡាយ
គប្បីហើរចូលទៅរក ព្រោះមានបំណងក្នុងការសុំផ្លែដែលល្អដូច្នោះ ម្យ៉ាងទៀត
បទថា ឧបសង្កមិ មានអធិប្បាយថា គតោ ប្រែថា ទៅហើយ ។ ពាក្យថា
ឧបសង្កមិទ្ធា ជាពាក្យសម្តែងបរិយោសានកាលកិរិយានៃការចូលទៅគាល់ ។
ម្យ៉ាងទៀត លោកពោលអធិប្បាយទុកថា វេរញ្ញព្រាហ្មណំទៅហើយយ៉ាងនោះ

គឺទៅកាន់ទីជិតជាងនោះ បានដល់ ទីដែលរាប់ថា ជិតចំពោះព្រះដ៏មានព្រះ

ភាគ ដូច្នោះ ។

ច្រើនបទថា ភគវត្តា សន្តិ សម្មោទិ សេចក្តីថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
កាលត្រាស់សួរដល់សេចក្តីសុខទុក្ខជាដើម ទ្រង់មានការរាក់ទាក់ ទៅកាន់
ព្រាហ្មណ៍នោះហើយ យ៉ាងណា សូម្បីព្រាហ្មណ៍នោះក៏យ៉ាងនោះ មានការ
រាក់ទាក់ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយព្រះដ៏មានព្រះភាគ គឺបានដល់រូបភាពជាបុគ្គល
រីករាយ បានដល់ភាពជាពួកតែមួយ ដូចទឹកត្រជាក់ និងទឹកក្តៅផ្សំជាមួយគ្នា
ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយបទថា សម្មោទនិយំ និង សារាណិយំ

វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍បានរាក់ទាក់ (និងព្រះដ៏មានព្រះភាគ) ដោយពាក្យ
ជាដើមថា បពិត្រព្រះគោតម ព្រះអង្គល្មមអត់ធន់បានដែរឬ ល្មមញ៉ាំងអត្ត-
ភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានដែរឬ ហើយសាវ័កទាំងឡាយរបស់ព្រះគោតម មិន
មានអាពាធទេឬ មិនមានទុក្ខឬ នៅរហ័សរហួនឬ នៅមានកម្លាំងឬ នៅមាន
ផាសុក្ខឬ ដូច្នោះ យ៉ាងណា ពាក្យសម្តីនោះ ឈ្មោះថា សម្មោទនិយំ
(ពាក្យសម្តីដែលជាទីតាំងនៃការរីករាយ) ព្រោះឲ្យកើតការត្រេកអរ ពោល
គឺបីតិ និងបាមោជ្ជ និងព្រោះជាពាក្យសម្តីសមគួរដល់ការរីករាយ ឈ្មោះថា
សារាណិយំ គឺពាក្យសម្តីជាទីតាំងនៃការរព្វកដល់គ្នា ព្រោះជាពាក្យសម្តី
ដែលសមគួរ និងព្រោះជាពាក្យសម្តីដែលគួររព្វកដល់ ដើម្បីឲ្យរព្វកដល់អស់
កាលដ៏យូរដោយល្អ គឺដើម្បីឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ មិនមានចន្លោះ ព្រោះជាពាក្យ

សម្តីទន់ផ្អែម ដោយអត្ត និងព្យញ្ជនៈ ។

ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា សម្មោទនិយ ព្រោះស្តាប់ក៏ជាសុខ ។ ឈ្មោះថា សារាណិយ ព្រោះតាមរព្វកដល់ក៏ជាសុខ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា សម្មោទនិយ ព្រោះជាពាក្យបរិសុទ្ធដោយព្យញ្ជនៈ ឈ្មោះថា សារាណិយ ព្រោះ ជាពាក្យសម្តីបរិសុទ្ធដោយអត្ត ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។

អធិប្បាយបទថា ឯកមន្តំ និសីទិ

វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ ញ៉ាំងពាក្យសម្តីដែលជាទីតាំងនៃការរីករាយ គឺពាក្យសម្តីដែលជាទីតាំងនៃការរព្វកដល់គ្នានឹងគ្នា ឲ្យកន្លងទៅ គឺឲ្យចប់ហើយ បានដល់ ឲ្យសម្រេចចុះដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនោះហើយ មានបំណងនឹងទូលសួរដល់ប្រយោជន៍ដែលជាហេតុឲ្យខ្លួនមក ទើបអង្គុយហើយក្នុងទីដីសមគួរនាចំណែកម្ខាង ។

សព្វថា ឯកមន្តំ នេះ ជាសព្វសម្តែងការវះនបុំសលិន្ទ ។ (សព្វថា ឯកមន្តំ នេះ ជាទុតិយារិកត្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃសត្តមិរិកត្តិ) ដូចក្នុងពាក្យទាំងឡាយជាដើមថា ព្រះចន្ទ និងព្រះអាទិត្យ រមែងគោចរជុំវិញ ទៅក្នុងទីដែលមិនស្មើ ដូច្នោះ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងពាក្យថា ឯកមន្តំ និសីទិ នេះ គប្បីឃើញអត្ថយ៉ាងនេះថា វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍នោះអង្គុយហើយ និងឈ្មោះថា ជាអ្នកអង្គុយក្នុងទីដីសមគួរក្នុងចំណែកម្ខាង ដោយប្រការណា ក៏អង្គុយហើយ ដោយប្រការនោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យថា ឯកមន្តំ នោះ ជាទុតិយារិកត្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃ

សត្តមីរិកត្តិ ។ បទថា **និសីទិ** ប្រែថា ចូលទៅជិតហើយ ។ ពិតហើយ បុរសទាំងឡាយអ្នកឈ្លាស ចូលទៅរកគុដ្ឋានីយបុគ្គល (បុគ្គលដែលតាំង នៅក្នុងឋានៈជាគ្រូ) ឈ្មោះថា រមែងអង្គុយនៅក្នុងទីដ៏សមគួរនាចំណែកម្ខាង ព្រោះភាពជាបុគ្គលឈ្លាសក្នុងការអង្គុយ បណ្តាបុរសអ្នកឈ្លាសទាំងនោះ វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍នេះ ជាបុគ្គលឈ្លាសមួយដែរ ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រាហ្មណ៍ នោះ អង្គុយហើយក្នុងទីសមគួរនាចំណែកម្ខាង ។

ការអង្គុយរៀនទោស ៦ យ៉ាង

សួរថា បុគ្គលអង្គុយដូចម្តេច ទើបឈ្មោះថាជាអ្នកអង្គុយហើយក្នុងទី សមគួរនាចំណែកម្ខាង ឆ្លើយថា ត្រូវអង្គុយរៀនទោសនៃការអង្គុយ ៦ យ៉ាង ទើបឈ្មោះថា ជាអ្នកអង្គុយហើយក្នុងទីដ៏សមគួរនាចំណែកម្ខាង ។ ទោស នៃការអង្គុយ ៦ យ៉ាងដូចម្តេច ទោសនៃការអង្គុយ ៦ យ៉ាង គឺអង្គុយ ឆ្ងាយពេក ១ អង្គុយជិតពេក ១ អង្គុយលើខ្យល់ ១ អង្គុយទីខ្ពស់ ១ អង្គុយចំពីមុខពេក ១ អង្គុយខាងក្រោយពេក ១ ។

ពិតហើយ បុគ្គលអង្គុយនៅត្រង់ទីឆ្ងាយគ្នាពេក បើមានបំណងនឹង និយាយ ក៏ត្រូវនិយាយដោយសំឡេងខ្លាំង ។ អង្គុយក្នុងទីជិតពេក រមែងធ្វើ ការជ្រៀតបៀតគ្នា ។ អង្គុយក្នុងទីលើខ្យល់ រមែងបៀតបៀន (បុគ្គល ដទៃ) ដោយក្លិនខ្លួន ។ អង្គុយក្នុងទីខ្ពស់ រមែងប្រកាសការមិនគោរព ។ អង្គុយចំពីមុខពេក បើមានបំណងនឹងមើល ត្រូវសម្លឹងមើលភ្នែកគ្នា ។ អង្គុយខាងក្រោយពេក បើមានបំណងនឹងមើល នឹងត្រូវលំបាកងាកអើត ក

មើល ព្រោះដូច្នោះ ទើបវេរព្រាហ្មណ៍នេះអង្គុយរៀនទោសនៃការអង្គុយ
៦ យ៉ាងនោះឯង ហេតុដូច្នោះ ទើបព្រះឧបាលិក្ខេរពោលទុកថា ព្រាហ្មណ៍
នោះអង្គុយហើយ ក្នុងទីសមគួរនាចំណែកម្ខាង ។

អធិប្បាយ បទដ្ឋេងៗ មាន ឯតំ ជាដើម

វេរព្រាហ្មណ៍ អង្គុយហើយក្នុងទីសមគួរ ក្នុងចំណែកម្ខាង ដូច្នោះ
ទើបបានក្រាបទូលពាក្យនេះ នឹងព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ដោយបទថា ឯតំ ជា
ដើម អាចារ្យសម្តែងអត្ថដែលគួរនឹងពោលក្នុងឥឡូវនេះ ។ ឧ អក្ខរៈ ធ្វើ
ការតភ្ជាប់បទ ។ បទថា អរោច ប្រែថា បានក្រាបទូលហើយ ។ ប្រជុំបទ
ថា សុតម្មេតំ កាត់បទជា សុតំ មេ តំ ប្រែថា សេចក្តីនោះ ខ្ញុំព្រះអង្គបាន
ស្តាប់មកហើយ ។ អាចារ្យសម្តែងក្នុងភាពដែលគួរពោលក្នុងឥឡូវនេះដោយ
ពាក្យថា ឯតំ មយា សុតំ ជាដើម ។

វេរព្រាហ្មណ៍ ហៅព្រះដ៏មានព្រះភាគដោយគោត្រថា ភោ ភោតម
ប្រែថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ឥឡូវនេះ ព្រះឧបាលិក្ខេរកាលនឹងសម្តែង
សេចក្តីដែលវេរព្រាហ្មណ៍នោះបានស្តាប់ហើយ ទើបបានពោលពាក្យជា
ដើមយ៉ាងនេះថា ឧ សមណោ ភោតមោ ។ ក្នុងពាក្យថា សមណោ
ភោតមោ ជាដើមនោះ មានការពណ៌នាបទដែលមិនងាយយ៉ាងនេះថា បទថា
ព្រាហ្មណោ បានដល់ ព្រាហ្មណ៍ដោយជាតិ ។

បទថា ធិណ្ណោ បានដល់ ជាបុគ្គលចាស់គ្រាំគ្រា គឺត្រូវជរាបញ្ចូនឲ្យទៅ
ដល់ភាពជាបុគ្គល មានអវយវៈបាក់ជាកំណាត់ជាដើម ។

បទថា វុឡេ បានដល់ បុគ្គលចូលដល់ដែននៃសេចក្តីចម្រើនរបស់
អវយវៈតូចធំ ។

បទថា មហាលូកេ គឺដែលមកតាមព្រមហើយ ដោយភាពជាមនុស្ស
ចាស់ដោយជាតិ ។ អធិប្បាយថា ដែលកើតមកយូរយារហើយ ។

បទថា អន្ទុគតេ បានដល់ បុគ្គលធ្ងន់កាលមកយូរហើយ ។ អធិប្បាយ
ថា អ្នកកន្លងមក ២-៣ ជួររជ្ជកាលហើយ ។

បទថា វាយោអនុបត្ថេ បានដល់ បុគ្គលឈានចូលបច្ច័មវ័យហើយ ។
ចំណែកទី ៣ ដែលមានក្នុងទីបំផុតនៃ ១០០ ឆ្នាំ ឈ្មោះថា បច្ច័មវ័យ (គឺ
វ័យចុងក្រោយ) ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទទាំងឡាយ មានបទថា ឱល្លោ ជាដើមនេះ គប្បី
ជ្រាបយោជនាយ៉ាងនេះថា បទថា ឱល្លោ បានដល់ អ្នកកើតមុន ។ មាន
អធិប្បាយថា អ្នកប្រព្រឹត្តទៅតាមត្រកូលអស់កាលយូរ ។

បទថា វុឡេ បានដល់ អ្នកប្រកបដោយការចម្រើននៃគុណ មានសីល
និងមារយាទជាដើម ។

បទថា មហាលូកេ គឺអ្នកមកតាមព្រមហើយ ដោយភាពជាបុគ្គលមាន
សម្បត្តិច្រើន គឺបុគ្គលមានទ្រព្យច្រើន មានកោគៈច្រើន ។

បទថា អន្ទុគតេ បានដល់ អ្នកដើរទៅរហូតដល់អស់ផ្លូវហើយ គឺអ្នក
ប្រព្រឹត្តមិនឈានកន្លងដែននៃគុណ មានវត្តចរិយាជាដើមរបស់ពួកព្រាហ្មណ៍។

បទថា វាយោអនុបត្ថេ បានដល់ អ្នកឈានចូលដល់ភាពជាបុគ្គល

ចាស់ដោយជាតិ គឺវ័យចុងក្រោយ ។ ឥឡូវនេះ បណ្ឌិតគប្បីប្រកបបទទាំង-
 ឡាយយ៉ាងនេះថា អភិវាទេតិ ជាដើម ដោយ ន អក្ខរៈ ដែលលោកពោល
 ទុកក្នុងពាក្យថា ន សមណោ គោតមោ នេះ ហើយជ្រាបអត្ថយ៉ាងនេះថា
 ព្រះសមណគោតមមិនសំពះ មិនក្រោកទទួល ទាំងមិនអញ្ជើញដោយអាសនៈ
 យ៉ាងនេះថា លោកដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ ចូរអង្គុយលើអាសនៈនេះ ។ ពិត
 ហើយ វា សព្វ ដែលមាននៅក្នុងបទជាដើមថា អភិវាទេតិ នេះ រមែង
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថឈ្មោះថា វិការវន (គឺពាក្យប្រកាសតាមប្រក្រតី របស់
 សត្វលោក) ដូច វា សព្វ ក្នុងប្រយោគជាដើមថា រូបំ និទ្ធុំ វា អនិទ្ធុំ វា
 រូបទៀង ឬមិនទៀង ។

វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ កាលក្រាបទូលយ៉ាងនេះហើយ លំដាប់នោះ ឃើញ
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់មិនធ្វើសាមីចិកម្ម មានការថ្វាយបង្គំជាដើមដល់ខ្លួន
 ទើបក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ពាក្យដែលខ្ញុំស្តាប់មកហើយ
 នេះ ពាក្យនោះជាពាក្យពិត អធិប្បាយថា ពាក្យនោះ ខ្ញុំបានស្តាប់មកហើយ
 ពាក្យនោះ រមែងពិតដូច្នោះ គឺពាក្យដែលខ្ញុំបានស្តាប់មក និងបានឃើញមក
 នោះ រមែងសមគ្នា គឺស្មើគ្នា បានដល់ មានបែបដែនដូចគ្នាដោយអត្ថ ។
 វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ពោលត្រួតរឿងដែលខ្លួនបានស្តាប់មក ព្រមទាំងដែលខ្លួនបាន
 ឃើញមកយ៉ាងនេះថា ព្រះគោតមមិនសំពះ មិនក្រោកទទួលពួកព្រាហ្មណ៍
 ដែលចាស់ ដែលចម្រើន ដែលធំ ដែលកន្លងកាល កន្លងវ័យមកដោយ
 លំដាប់ ឬមិនអញ្ជើញដោយអាសនៈឡើយ កាលនឹងតិះដៀល ទើបក្រាបទូល

ថា តយិទំ កោ តោតម ន សម្បទ្ធមេវ ដូច្នោះ អធិប្បាយថា ការដែលព្រះ អង្គទ្រង់មិនធ្វើសាមីចិកម្ម មានការសំពះជាដើមនោះ មិនសមគួរឡើយ ។

លំដាប់នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់មិនចូលទៅអាស្រ័យទោស គឺ ការពោលលើកខ្លួន សង្កត់សង្កិនព្រាហ្មណ៍ តែមានព្រះបំណងកម្ចាត់ការមិន ដឹងនោះ ដោយព្រះហឫទ័យដែលត្រជាក់ ព្រោះករុណា ហើយសម្តែងការ សមគួរដល់ព្រាហ្មណ៍នោះ ទើបត្រាស់ថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ក្នុងលោកនេះ ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស តថាគតមិន ឃើញអ្នកណាមួយ ល្មមឲ្យតថាគតសំពះ ឬក្រោកទទួល គួរអញ្ជើញហៅ ឲ្យអង្គុយលើអាសនៈនោះឡើយ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះថា បើតថាគតសំពះ អ្នកណា ឬក្រោកទទួលអ្នកណា ឬអញ្ជើញហៅរកអ្នកណា ឲ្យអង្គុយលើ អាសនៈ ក្បាលរបស់អ្នកនោះ នឹងដាច់ធ្លាក់ចេញចាក ក ។

ក្នុងពាក្យថា ឆាហន្តំ ជាដើមនោះ មានអត្ថសន្លេងដូច្នោះថា ម្ចាស់ ព្រាហ្មណ៍ តថាគត រំពឹងមើលដោយចក្ខុ គឺសព្វញ្ញតញ្ញាណ ដែលមិនមាន អ្វីទើសទាក់បាន ក៏មិនសម្លឹងឃើញបុគ្គលដែលគួរសំពះ គួរក្រោកទទួល ឬ គួរអញ្ជើញដោយអាសនៈ ក្នុងលោកផ្សេងៗ ដោយប្រភេទ មានទេវលោក ជាដើមនោះឡើយ ម្យ៉ាងទៀត អ្វីដែលតថាគតបានសម្រេចជាសព្វញ្ញក្នុងថ្ងៃ នេះ មិនឃើញមានបុគ្គលដែលគួរធ្វើការលំអុតលំខ្ញុំនបែបនោះ មិនជាអស្ចារ្យ ឡើយ ប្រការមួយទៀតនោះ ក្នុងកាលតថាគតកើតបានមួយភ្លែតប៉ុណ្ណោះ ក៏

បែរមុខទៅទិសខាងជើង ដើរបាន ៧ ជំហាន ហើយបានពិនិត្យមើលលោក
 ធាតុទាំងអស់ សូម្បីក្នុងកាលនោះ តថាគតមិនបានឃើញបុគ្គលដែលតថាគត
 គួរសំពះ គួរក្រោកទទួល ឬគួរអញ្ជើញដោយអាសនៈក្នុងលោកដទៃ ដោយ
 ប្រភេទ មានទេវលោកនេះឡើយ គ្រានោះឯង សូម្បីមហាព្រហ្មដែលជាព្រះ
 ខ័ណ្ឌស្រព ដែលមានអាយុបាន ១៦០០០ កប្ប ក៏បានផ្គងអញ្ជូលី កើត
 សោមនស្ស ទទួលតថាគត តថាគតដែលជាមហាបុរសក្នុងលោក ជាអគ្គ-
 បុគ្គល ចម្រើនក្រែកលែង និងប្រសើរឧត្តមនៃលោក ព្រមទាំងទេវលោក មិន
 មានបុគ្គលដែលខ្ពស់ជាង ម្យ៉ាងទៀត សូម្បីក្នុងកាលនោះ តថាគតកាលមិន
 សម្លឹងឃើញបុគ្គលដែលក្រែកលែងជាងខ្លួន ទើបបន្តិអាសកិវាចាថា យើងជា
 កំពូលនៃលោក យើងជាបុគ្គលចម្រើនបំផុតក្នុងលោក យើងជាបុគ្គលប្រសើរ
 បំផុតក្នុងលោក ដូច្នោះ បុគ្គលដែលគួរដល់សាមីចិកម្ម មានការសំពះជាដើម
 របស់តថាគត សូម្បីកើតបានមួយភ្លែត ក៏គង់មិនមានដោយប្រការដូច្នោះ
 ឥឡូវនេះ តថាគតបានសម្រេចសព្វញ្ញហើយ និងគប្បីក្រាបថ្វាយបង្គំ គប្បី
 ក្រោកទទួល ឬគប្បីអញ្ជើញបុគ្គលណា ដោយអាសនៈនោះ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍
 ព្រោះហេតុនោះ អ្នកកុំប្រាថ្នាការលំអុតលំខិនបែបនោះ អំពីតថាគតឡើយ
 ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះថា តថាគតគប្បីសំពះ គប្បីក្រោកទទួល ឬគប្បី
 អញ្ជើញបុគ្គលណាដោយអាសនៈ ក្បាលរបស់បុគ្គលនោះ គប្បីជាប់អំពី ក
 ធ្លាក់ទៅលើផែនដីដោយរំពេចនោះឯង ដូចផ្ទៃភ្នំដែលមានគ្រឿងស្អិតជាប់
 តិច ព្រោះទុំ តែងជ្រុះចាកទងក្នុងទីបំផុតនៃរាត្រី ដូច្នោះ ។

កាលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ព្រាហ្មណ៍ក៏កំណត់មិន
 បាន នូវភារៈដែលព្រះតថាគតជាចម្បងក្នុងលោក ព្រោះបញ្ញាទន់ខ្សោយ
 អត់ទ្រាំនឹងព្រះតម្រាស់នោះមិនបាន ទើបពោលថា ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ជា
 មនុស្សសោះកក្រោះ ឥតរសជាតិទេតើ ។ បានឮថា ព្រាហ្មណ៍នោះមាន
 បំណងដូច្នោះថា សាមីចិកម្ម គឺការសំពះ ការក្រោកទទួល និងការថ្វាយបង្គំ
 ឯណា ដែលអ្នកស្រុកហៅក្នុងលោកថា សាមគ្គីរស សាមីចិកម្ម មានការសំពះ
 ជាដើមនោះរបស់ព្រះគោតម រមែងមិនមាន ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះគោតម
 ជាបុគ្គលមិនមានរស គឺមានព្រះជាតិមិនមានរស មានសភាពមិនមានរស ។

លំដាប់នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ដើម្បីព្រាហ្មណ៍នោះកើតចិត្តទោរទន់
 ទើបទ្រង់ចៀសវាងអំពីភាពជាសត្រូវដោយត្រង់ ទ្រង់ទទួលព្រមសេចក្តីនៃ
 ពាក្យនោះ ដោយប្រការដទៃក្នុងព្រះអង្គ ទើបត្រាស់ថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ពិត
 មែន មានហេតុជាទំនងគួរឲ្យអ្នកផងគេថា ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងពាក្យថា បរិយាយោ ជាដើមនោះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច្នោះ ការណៈ
 ឈ្មោះថា បរិយាយ ។ ពិតហើយ បរិយាយ សព្វនេះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ
 ក្នុងទេសនា វារៈ និងការណៈ ។

សេចក្តីពិត បរិយាយសព្វនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទេសនា ក្នុងពាក្យ
 ទាំងឡាយជាដើមថា មធុបណ្ឌិតបរិយាយោត្រូវ នំ ធារេហិ ចូរអ្នកចាំទុក
 នូវសេចក្តីនោះថា ធុបរិយាយនេះឈ្មោះថា មធុបណ្ឌិតបរិយាយ ដូច្នោះចុះ ។

ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវារៈ ក្នុងពាក្យទាំងឡាយជាដើមថា កស្ស នុ ខោ

អានន្ទ អន្ទ បរិយាយោ ភិក្ខុនិយោ ឱវទិតុំ ម្ចាលអានន្ទ ថ្ងៃនេះជាវេន
ភិក្ខុណាហ្មឺ ដែលត្រូវឲ្យឱវទិតុំភិក្ខុនីតាមវេន ។

ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងការណៈ (ហេតុ) ក្នុងពាក្យទាំងឡាយជាដើមថា
សាធុ ភន្តេ ភគវា អញ្ញំ បរិយាយំ អាចិក្ខុតុ យថា យំ ភិក្ខុសង្ឃោ
អញ្ញាយ សណ្ឋាហោយ្យ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមអង្វរ ភិក្ខុ
សង្ឃនេះ គប្បីស្ថិតស្ថេរនៅបានដោយហេតុណា សូមព្រះដ៏មានព្រះភាគ
ទ្រង់សម្តែងហេតុនោះដទៃទៀត ។

ក្នុងទីនេះ បរិយាយសព្វនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងការណៈ (ហេតុ)
ព្រោះដូច្នោះ ក្នុងបទថា បរិយាយោ នេះ គប្បីជាបសេចក្តីយ៉ាងនេះថា
ម្ចាលព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលពោលរកតថាគតថា ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ជាមនុស្ស
សោះកក្រោះ ឥតរសជាតិ ដូច្នោះ គប្បីនិយាយត្រូវ គប្បីដល់នូវការរាប់ថា
ជាអ្នកនិយាយមិនខុស ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ មានពិតដូច្នោះ ។ សួរថា
ឯបរិយាយ (ហេតុ) នោះ ដូចម្តេច ឆ្លើយថា ម្ចាលព្រាហ្មណ៍ ពីព្រោះ
រសជាតិ គឺរូប សំឡេង ក្លិន ឱជារស សម្ផស្សទាំងប៉ុន្មាននោះ តថាគតបាន
លះស្រឡះហើយ ។ សួរថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់អធិប្បាយដូចម្តេច ឆ្លើយ
ថា ទ្រង់អធិប្បាយ យ៉ាងនេះ គឺរសក្នុងរូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ
ពោល គឺសេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាមសុខទាំងនោះឯណា រមែងកើតឡើងដល់
បុប្ផនទាំងឡាយ ដែលសត្វលោកសន្មតថា ជាបុគ្គលប្រសើរដោយអំណាច
ជាតិ ឬដោយអំណាចបដិសន្ធិ បុគ្គលដែលនៅត្រេកអរ រីករាយ ត្រេក-

ត្រកាល ក្នុងរូបារម្មណ៍ជាដើម រសទាំងនោះឯណា រមែងអូសទាញលោក
 នេះទុក ដូចចង់ត្រង់ក ដែលបណ្ឌិតតែងហៅថា សាមគ្គីរស ព្រោះកាលមាន
 ការព្រមព្រៀងគ្នានៃវត្ថុ និងអារម្មណ៍ជាដើមក៏កើតឡើងបាន រសទាំងអស់
 នោះ តថាគតលះបានហើយ ។

កាលព្រះដ៏មានព្រះភាគគួរនឹងត្រាស់ថា តថាគតលះបានហើយ ទ្រង់
 ក៏សម្តែងធម៌ មិនលើកខ្លួនឡើង (មកគ្របសង្កត់អ្នកដទៃ) ដោយមមង្គ្រា
 ន័យម្យ៉ាងទៀត សេចក្តីនេះជាវិលាសនៃទេសនារបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **បហិនា** សេចក្តីថា រសក្នុងរូបជាដើម
 ប្រាសទៅអំពីចិត្តសន្តាន (របស់ព្រះតថាគត) ឬដែលព្រះតថាគត ទ្រង់
 លះបានហើយ ។ តែក្នុងអត្ថនេះ គប្បីឃើញឆដ្ឋិវិកត្តិ ចុះក្នុងអត្ថតតិយា-
 វិកត្តិ ។ រសក្នុងរូបជាដើម ឈ្មោះថា មានឫសគល់ ដែលព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគ ទ្រង់កាត់ផ្តាច់ហើយ ព្រោះអត្ថថា ឫសគល់នៃការជាប់ជំពាក់ក្នុងរូបជា
 ដើមនោះ ដែលសម្រេចមកអំពីតណ្ហា និងអវិជ្ជា ដែលព្រះអង្គទ្រង់កាត់ផ្តាច់
 ហើយដោយសស្រ្តា គឺអរិយមគ្គ ។ ឈ្មោះថា ទ្រង់ធ្វើឲ្យដូចជាឆ្នោតកំបុតក
 ព្រោះអត្ថថា វត្ថុនៃរូបរសជាដើមនោះ ដែលព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើឲ្យដូចជា
 ឆ្នោតកំបុតក ដូច្នោះ ។ ដូចឧបមាថា កាលបុគ្គលដកដើមឆ្នោតឡើង ព្រម
 ទាំងឫសហើយ ធ្វើប្រទេសនោះ ឲ្យគ្រាន់តែជាជង្គត់នៃដើមឆ្នោតនោះ ការ
 កើតឡើងនៃដើមឆ្នោតនោះ រមែងប្រាកដមិនបានទៀត យ៉ាងណា កាលព្រះ
 ដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ដករសក្នុងរូបជាដើមឡើង ព្រមទាំងឫស ដោយសស្រ្តា

គឺអរិយមគ្គហើយ ទ្រង់ធ្វើចិត្តសន្តានឲ្យត្រឹមតែជាទីតាំងនៃរសក្នុងរូបជាដើម
 នោះ ដោយភាពជាទីធ្លាប់កើតមកក្នុងកាលមុន រសក្នុងរូបជាដើមទាំងអស់
 នោះ លោកហៅថា **វាលារត្តកតា** (ធ្វើឲ្យដូចជាភ្នោតកំបុតក) ដូច្នោះ ។
 ម្យ៉ាងទៀត រស មានរូបជាដើមនោះ មានការមិនដុះឡើងជាធម្មតា
 ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ធ្វើឲ្យដូចជាភ្នោតកំបុតក ដូច្នោះ ព្រោះហេតុ
 នោះ ទើបឈ្មោះថា **វាលារត្តកតា** ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះរូបជាដើម ទ្រង់
 ធ្វើឲ្យដូចជាភ្នោតកំបុតក ដោយន័យដែលពោលមកហើយយ៉ាងនោះ ឈ្មោះ
 ថា ត្រូវព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើមិនឲ្យមានក្នុងកាលជាខាងក្រោយ គឺទ្រង់ធ្វើដោយ
 អាការ ដែលរូបជាដើមនោះ មិនមានក្នុងកាលជាខាងក្រោយបាន ដូច្នោះ
 ទើបទ្រង់ត្រាស់ថា **អនការំ កតា** (ធ្វើមិនឲ្យមានក្នុងកាលជាខាងក្រោយ) ។

អធិប្បាយសព្ទថា អនការំ កតា និង អនការំ ឧត្តា

ក្នុងបទថា **អនការំ កតា** នេះ កាត់បទដូច្នោះ គឺ **អនុ អការំ កតា**
 ភ្ជាប់បទជា **អនការំ កតា** ប្រែថា ធ្វើមិនឲ្យមានក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។
 បាវៈថា **អនការំ ឧត្តា** ដូច្នោះក៏មាន ។ សេចក្តីនៃបាវៈនោះថា ដល់ហើយ
 នូវការមិនមានក្នុងកាលខាងក្រោយ ។ ក្នុងបទថា **អនការំ ឧត្តា** នោះ
 កាត់បទដូច្នោះ គឺ **អនុ អការំ ឧត្តា** ភ្ជាប់បទជា **អនការំ ឧត្តា** ប្រែថា
 ដល់ហើយនូវការមិនមានក្នុងកាលខាងក្រោយ ដូចការកាត់បទក្នុងប្រយោគ
 ថា **អនុអច្ឆរិយា** ភ្ជាប់បទជា **អនច្ឆរិយា** ប្រែថា ព្រះគាថាទាំងឡាយជាហេតុ
 អស្ចារ្យសមគួរនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ មិនដែលបានឮក្នុងកាលមុនឡើយ ក៏

កើតប្រាកដដល់ព្រះអង្គ ។

ពីរបទថា អាយតី អនុប្បាទធម្មា ប្រែថា មានការមិនកើតឡើងក្នុង
អនាគតជាសកាវៈ ។ ពិតហើយ រូបរសជាដើមណា ដែលដល់នូវការមិន
មានហើយ រូបរសជាដើមនោះ នឹងកើតឡើងបានដូចម្តេច ព្រោះហេតុនោះ
ទើបទ្រង់ត្រាស់ថា ដល់នូវការមិនមានក្នុងកាលជាខាងក្រោយ មានការមិន
កើតឡើងតទៅទៀតឡើយ ។

ច្រើនបទថា អយំ ខោ ព្រាហ្មណ បរិយាយោ សេចក្តីថា ម្នាល
ព្រាហ្មណ៍ អ្នកផងគេតែង ពោលមករកតថាគតថា ព្រះសមណគោតមជា
អ្នកមិនមានរស ដូច្នោះ ឈ្មោះថា គប្បីនិយាយត្រូវដោយហេតុណា ហេតុនេះ
មានពិតៗ ។

ច្រើនបទថា នោ ច ខោ យំ តុំ សន្ធាយ វទេសិ សេចក្តីថា ឯហេតុ
ដែលអ្នកឯងនិយាយសំដៅចំពោះតថាគត មិនមាន ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់យ៉ាងនោះ កាល
ព្រះអង្គត្រាស់យ៉ាងនោះ គឺ ទ្រង់ទទួលសេចក្តីនូវសាមគ្គីរសដែលព្រាហ្មណ៍
ពោលនោះមាននៅក្នុងព្រះអង្គ មិនមែនឬ ខ្ញុំនឹងពោលឆ្លើយតទៅថា សាមគ្គីរស
ដែលព្រាហ្មណ៍ពោល មិនមានឡើយ ពិតហើយ បុគ្គលណា ជាអ្នកធ្វើ
សាមគ្គីរសនោះ តែមិនធ្វើ បុគ្គលនោះ គប្បីជាបុគ្គលពោលថា ជាបុគ្គល
មានរូបមិនមានរស ព្រោះមិនមានការធ្វើសាមគ្គីរសនោះ ។ ឯព្រះដ៏មានព្រះ
ភាគ ទ្រង់មិនគួរដើម្បីធ្វើសាមគ្គីរសនោះ ព្រោះហេតុនោះ កាលព្រះដ៏មាន

ព្រះភាគទ្រង់ប្រកាសខ្លួនព្រះអង្គ ជាបុគ្គលមិនគួរក្នុងការធ្វើ សាមគ្គីរសនោះ ទើបត្រាស់ថា នោ ច ទោ យំ ភ្នំ សន្ធាយ វនេសិ អធិប្បាយថា អ្នកសំដៅ ដល់ហេតុណា ទើបពោលជាមួយតថាគតថា ជាបុគ្គលមិនមានរស ហេតុ នោះ អ្នកមិនគួរពោលក្នុងតថាគតឡើយ ។

ព្រាហ្មណ៍មិនអាចនឹងលើកកាតដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ជាបុគ្គលមិន មានរស (ឡើងប្រកាស) តាមដែលខ្លួនប្រាថ្នាយ៉ាងនោះ ទើបពោលពាក្យ ដទៃទៅទៀតថា ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន គ្មានគ្រឿងបរិភោគ ម្យ៉ាងទៀត បណ្ឌិតកាលជ្រាបលំដាប់យោជនា ដោយន័យដូចពោលហើយនោះឯង ក្នុង បរិយាយទាំងពួង ក្នុងព្រះបាលីនោះ ក៏គួរជ្រាបអត្ថតាមដែលព្រាហ្មណ៍ពោល សំដៅដោយន័យដូចពោលតទៅនេះថា ព្រាហ្មណ៍សម្គាល់សាមីចិកម្ម មាន ការសំពះពួកជនដែលចម្រើនដោយវ័យជាដើមនោះឯងថា ជាសាមគ្គីបរិភោគ ក្នុងលោក ទើបបានពោលនឹងព្រះដ៏មានព្រះភាគថា ជាមនុស្សគ្មានភោគៈ ព្រោះ ការមិនមានសាមីចិកម្ម មានការសំពះជាដើមនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ ពិចារណាមិនឃើញ មានការបរិភោគដោយអំណាចធន្តរាគៈ (ដូច) សត្វ ទាំងឡាយក្នុងរូបារម្មណ៍ជាដើម ក្នុងព្រះអង្គ ទើបទ្រង់ទទួលបរិយាយ ដទៃ ទៀត ។

ព្រាហ្មណ៍ពិចារណាឃើញការមិនធ្វើកម្ម គឺមានយោទសម្រាប់ត្រកូល មានការសំពះពួកជនដែលចម្រើនដោយវ័យជាដើម ដែលមហាជនក្នុងលោក ធ្វើដល់គ្នានឹងគ្នាក្នុងលោក ទើបពោលជាមួយព្រះដ៏មានព្រះភាគទៀតថា ព្រះ

គោតមដ៏ចម្រើន ជាអ្នកពោលពាក្យឃាត់កិច្ចការ ថាមិនត្រូវធ្វើ ។ តែព្រះដ៏
មានព្រះភាគ ទ្រង់ពិចារណាយើញថា ការមិនធ្វើនោះ (មាន) នៅក្នុងព្រះ
អង្គ ព្រោះព្រះអង្គត្រាស់ការមិនធ្វើកាយទុច្ចរិតជាដើម ទើបទ្រង់ទទួលដោយ
បរិយាយដទៃទៀត ។

ឯចេតនាក្នុងការធ្វើជីវិតសត្វឲ្យធ្លាក់ចុះ ក្នុងការកាន់យករបស់ដែលគេ
មិនបានឲ្យ និងក្នុងមិច្ឆាចារ គប្បីជ្រាបថា ជាកាយទុច្ចរិត ក្នុងបណ្តាបទទាំង
នោះ ។ ចេតនាក្នុងការនិយាយកុហក ការនិយាយញុះញង់ ការនិយាយ
ពាក្យគ្រោតគ្រាត និងនិយាយរោយរាយ គប្បីជ្រាបថា ជាវច្ឆិទុច្ចរិត ។ ការ
ចង់បាន ការប្រទូស្ត ការយល់ខុស គប្បីជ្រាបថា ជាមនោទុច្ចរិត ។ អកុ-
សលទាំងឡាយដ៏សេស វៀរធម៌ទាំងនេះចេញ គប្បីជ្រាបថា ជាអកុសល-
ធម៌ដ៏លាមក មានចំណែកមិនមែនតិច ។

ព្រាហ្មណ៍មិនឃើញកម្ម មានការសំពះជាដើមនោះឯង ក្នុងព្រះដ៏មាន
ព្រះភាគ យល់ថា អាស្រ័យព្រះដ៏មានព្រះភាគនេះ បែបផែន ប្រពៃណី
របស់លោកនេះ ក៏នឹងជាប់សូន្យ ទើបពោលនឹងព្រះដ៏មានព្រះភាគទៀតថា
ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ជាអ្នកពោលពាក្យផ្តាច់ផ្តិលទេតើ ។ តែព្រះដ៏មានព្រះ
ភាគ ទ្រង់ពិចារណាយើញការពោលការផ្តាច់ផ្តិលនោះ (មាននៅ) ក្នុងព្រះ
អង្គ ព្រោះព្រះអង្គជាអ្នកពោលការផ្តាច់ផ្តិលនៃរាគៈ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុង
កាមគុណ ៥ ក្នុងចិត្តប្បាទ ដែលសហគតៈដោយលោកៈ ៨ និងទោសៈ
ដែលកើតឡើងក្នុងអកុសលចិត្ត ២ ដោយអនាគាមិមគ្គ ម្យ៉ាងទៀត ទ្រង់

ត្រាស់ការផ្តាច់ផ្តិលនៃមោហៈ ដែលកើតអំពីអកុសលទាំងអស់ មិនមាន
 សេសសល់ដោយអរហត្តមគ្គ ត្រាស់ការផ្តាច់ផ្តិលនៃអកុសលធម៌ដ៏លាមក
 ដែលសេសសល់ ក្រៅអំពីលោកៈ ទោសៈ មោហៈ ទាំង ៣ នោះ ដោយ
 មគ្គ ៤ តាមសមគួរ ទើបទ្រង់ទទួលដោយបរិយាយដទៃទៀត ។

ព្រាហ្មណ៍យល់ថា ព្រះសមណគោតម ប្រហែលជាទ្រង់ខ្លើមរអើមកម្ម
 គឺមានយោទសម្រាប់ត្រកូល មានការសំពះពួកជន ដែលចម្រើនដោយវ័យជា
 ដើមនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះអង្គទ្រង់មិនធ្វើកម្មនោះ ក៏ពោលជាមួយ
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគទៀតថា ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ជាអ្នកខ្លើមរអើមណាស់
 ទេតើ ។ តែព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ពិចារណាយើញការខ្លើមនោះ (មាន
 នៅ) ក្នុងព្រះអង្គ ព្រោះទ្រង់ខ្លើមរអើមតែកាយទុច្ចរិតជាដើម ។ ព្រះអង្គ
 ត្រាស់អធិប្បាយដូចម្តេច ទ្រង់អធិប្បាយថា ព្រះអង្គខ្លើមកាយទុច្ចរិត ៣
 វិច្ចុរិត ៤ មនោទុច្ចរិត ៣ និងការចូលដល់សេចក្តីដល់ព្រម ភាពជា
 បុគ្គលមានការដល់ព្រម ដោយធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស រៀរទុច្ចរិតទាំងនោះ
 ដែលឈ្មោះថា កម្មអាក្រក់ ព្រោះអត្ថថា អាក្រក់ថោកទាប ដែលឈ្មោះថា
 អកុសល ព្រោះអត្ថថា ជាអំពើមិនឈ្លាសទាំងអស់ ដូចបុរសមានជាតិជា
 អ្នកស្មិតស្មាងរាងកាយ ខ្លើមលាមក ដូច្នោះ ទើបទ្រង់ទទួលដោយបរិយាយ
 ដទៃទៀត ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា កាយទុច្ចរិតេន ជាដើម គប្បីជ្រាបថា ជា
 តតិយាវិកត្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃទុតិយាវិកត្តិ ។

ព្រាហ្មណ៍កាលសម្លឹងមិនឃើញកម្ម មានការសំពះជាដើម ក្នុងព្រះដី មានព្រះភាគ ទើបយល់ថា ព្រះគោតមនេះទ្រង់រមែងបំផ្លាញ គឺទ្រង់ធ្វើកម្ម ដែលគួរធ្វើដល់បុគ្គលប្រសើរក្នុងលោកនេះឲ្យវិនាស ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះទ្រង់ មិនធ្វើសាមីចិកម្មនោះ ដូច្នោះ ទើបព្រះគោតមនេះ គួរបំផ្លាញ គឺគួរពោល សង្កត់សង្កិន ទើបពោលនឹងព្រះដីមានព្រះភាគទៀតថា ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ជាអ្នកបំផ្លាញទេតី ។

ក្នុងបទថា វេនយិកោ នោះ មានអត្ថបំពោះបទយ៉ាងនេះថា ឧបាយ ដែលឈ្មោះថា វិនយ ព្រោះអត្ថថា រមែងកម្ចាត់ ។ អធិប្បាយថា រមែងធ្វើ ឲ្យវិនាស ។ វិនយនោះឯង ឈ្មោះ វេនយិក ។ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលរមែង គួរដល់ការកម្ចាត់ ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា វេនយិក (បុគ្គលគួរកម្ចាត់) មានអធិប្បាយថា រមែងគួរដល់ការញាំញីសង្កត់សង្កិន ។ តែព្រះដីមានព្រះ ភាគ ទ្រង់រមែងជាបុគ្គលឈ្មោះថា ជាអ្នកកម្ចាត់ ព្រោះព្រះអង្គទ្រង់សម្តែង ធម៌ដើម្បីកម្ចាត់ គឺ ដើម្បីការស្ងប់កិលេសទាំងឡាយ មានរាគៈជាដើម ។ ក្នុងបទថា វេនយិកោ នេះ មានអត្ថបំពោះបទទាំងនេះឯង ។ ព្រះដីមាន ព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមថា វេនយិក ព្រោះអត្ថថា ទ្រង់រមែងសម្តែងធម៌ ដើម្បីកម្ចាត់ (កិលេសទាំងឡាយ មានរាគៈជាដើម) ។ ពិតហើយ វិធី ព្រឹទ្ធិនៃតទ្ធិតសព្វ ជារបស់វិចិត្រ ។ ព្រះដីមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ពិចារណាឃើញភាពជាអ្នកកម្ចាត់ គឺបំផ្លាញ (មាននៅ) ក្នុងព្រះអង្គ ទើប ទ្រង់ទទួលដោយបរិយាយដទៃទៀត ។

ព្រាហ្មណ៍យល់ថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគនេះ រមែងដុតកម្ដៅពួកជនដែល
 ចម្រើនដោយវ័យ ព្រោះជនទាំងឡាយ កាលធ្វើសាមីចិកម្ម មានការសំពះ
 ជាដើម រមែងធ្វើជនអ្នកចម្រើនដោយវ័យ ឲ្យត្រេកអរ ឲ្យរីករាយ តែ
 កាលមិនធ្វើ រមែងធ្វើឲ្យក្ដៅក្រហាយ អាក់អន់ ឲ្យកើតទោមនស្សដល់ជន
 ដែលចម្រើនដោយវ័យនោះ ហើយព្រះដ៏មានព្រះភាគ មិនធ្វើសាមីចិកម្មទាំង
 នោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត យល់ថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនេះ ជាបុគ្គលកំព្រា
 ព្រោះរៀរចាកមារយាទរបស់មនុស្សល្អ ទើបពោលនឹងព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 ទៀតថា ព្រះសមណគោតមដ៏ចម្រើន ជាអ្នកដុតកម្ដៅទេតី ។

ក្នុងអត្ថវិកប្បដំបូងនោះ មានអត្ថចំពោះបទយ៉ាងនេះថា ធម៌ដែល
 ឈ្មោះថា **តប** ព្រោះអត្ថថា ដុតកម្ដៅ មានអធិប្បាយថា រមែងរុកកូន គឺ
 រមែងបៀតបៀន ។ ពាក្យថា **តប** នេះ ជាឈ្មោះនៃការធ្វើសាមីចិកម្ម ។
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ឈ្មោះថា **តបស្សី** ព្រោះអត្ថថា ទ្រង់មានតបៈ ។
 ក្នុងអត្ថវិកប្បទី ២ បណ្ឌិតមិនចាំបាច់ពិចារណាដល់ព្យញ្ជនៈ ហៅមនុស្ស
 កំព្រាក្នុងលោកថា **តបស្សី** ។ តែព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ពិចារណាលើញ
 ការដុតកម្ដៅនោះ (មាននៅ) ក្នុងព្រះអង្គ ព្រោះទ្រង់ដល់នូវការរាប់ថា
 ជាអ្នកដុតកម្ដៅ ព្រោះទ្រង់លះបង់អកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដែលហៅថា ជា
 ទីតាំងនៃការក្ដៅក្រហាយ ព្រោះដុតកម្ដៅសត្វលោក ទើបទ្រង់ទទួលដោយ
 បរិយាយដទៃទៀត ។

ក្នុងបទថា **តបស្សី** នោះ មានអត្ថចំពោះបទយ៉ាងនេះថា អកុសលធម៌

ទាំងឡាយឈ្មោះថា តប ព្រោះអត្ថថា ដុតកម្ដៅ ។ ពាក្យថា តប នោះ
ជាឈ្មោះនៃអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ សេចក្ដីនេះ សមដូចព្រះតម្រាស់
ដែលទ្រង់ត្រាស់ទុកក្នុងគាថាថា

ឥធិ តប្បតិ បេច្ច តប្បតិ ទាបការី ឧភយត្ថ តប្បតិ
ទាបំ មេ កតន្តិ តប្បតិ ភិយ្យោ តប្បតិ ទុគ្គតិ គរោ។

បុគ្គលអ្នកធ្វើអំពើបាប តែងក្លាក្រហាយក្នុងលោកទាំង ២

គឺក្លាក្រហាយក្នុងលោកនេះ ១ ក្លាក្រហាយក្នុងលោកខាងមុខ ១

បុគ្គលនោះ រមែងក្លាក្រហាយ ដោយគិតឃើញថា បាបអញបាន

ធ្វើហើយ លុះធ្វើមរណកាល ទៅកាន់ទុគ្គតិ ក៏រតតែក្រហាយ

ដីក្រែលែង ដូច្នោះ^(១) ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ឈ្មោះថា តបស្សី ព្រោះអត្ថថា ទ្រង់គ្រវែង ទ្រង់
រលាស់ ទ្រង់លះបង់ គឺទ្រង់កម្ចាត់តបធម៌ទាំងនោះចោល ។

ព្រាហ្មណ៍យល់ថា កម្ម មានការសំពះជាដើមនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីការចូលដល់ព្រមនៃគភ៌ក្នុងទេវលោក ដើម្បីបានចំពោះ គឺបដិសន្ធិក្នុង
ទេវលោក និងឃើញកម្មនោះ មិនមានក្នុងព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទើបពោលនឹង
ព្រះដ៏មានព្រះភាគទៀតថា ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ជាមនុស្សរតតកំណើតទេតី ។
ម្យ៉ាងទៀត ព្រាហ្មណ៍ កាលសម្ដែងទោស ព្រោះការកាន់យកបដិសន្ធិក្នុង
ផ្ទៃនៃមាតារបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ដោយអំណាចសេចក្ដីក្រោធ ទើបពោល

១- បិ. ៥២ យមកវគ្គ ។

យ៉ាងនោះ ។

ក្នុងបទថា អបគត្តា នោះ មានអត្ថបំពោះបទយ៉ាងនេះថា ព្រះ
 គោតម ឈ្មោះថា អបគត្ត ព្រោះអត្ថថា ប្រាសចាកគភ៌ អធិប្បាយថា
 ព្រះសមណគោតមមិនសមគួរដល់នូវការកើតក្នុងទេវលោក ។ ម្យ៉ាងទៀត
 កំណើតរបស់ព្រះសមណគោតមនោះ អាក្រក់ ហេតុនោះ ទើបលោកឈ្មោះ
 អបគត្ត អធិប្បាយថា ព្រះសមណគោតម ឈ្មោះថា ជាអ្នកមានចំណែក
 បានគភ៌ដែលអាក្រក់ទៅ ព្រោះជាបុគ្គលឆ្ងាយចាកគភ៌ក្នុងទេវលោក ព្រោះ
 ហេតុនោះ ទើបការនៅក្នុងផ្ទះនៃមាតារបស់ព្រះសមណគោតមនោះ ជាការ
 អាក្រក់ ។ ក៏ព្រោះការដេកក្នុងគភ៌ទៅរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគប្រាសចាក
 ទៅហើយ ដូច្នោះ កាលទ្រង់ពិចារណាយើញការប្រាសចាកគភ៌នោះ (មាន
 នៅ) ក្នុងព្រះអង្គ ទើបទ្រង់ទទួលដោយបរិយាយដទៃទៀត ។

បណ្តាបទទាំងនោះអត្ថនៃបទទាំងនោះថា យស្ស ទោ ព្រាហ្មណ អាយតី
 គត្តសេយ្យា បុណ្ណវាភិទិត្តិ បហីនា ប្រែថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រោះកិរិយា
 ដេកក្នុងគភ៌ទៅទៀត ដំណើរកើតក្នុងភពតទៅមុខទៀត បើអ្នកណាបាន
 លះបង់ស្រឡះហើយ ព្រោះមានហេតុដែលមគ្គដ៏កំពូលកម្ចាត់បង់ហើយ ។

ក្នុងអធិការនេះ ជលាពុជកំណើត ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់កាន់យក
 ដោយ គត្តសេយ្យ សព្វ ។ កំណើត ៣ ទៀតក្រៅអំពីនេះ ទ្រង់កាន់យក
 ដោយ បុណ្ណវាភិទិត្តិ សព្វ ។

ម្យ៉ាងទៀត គប្បីយើញអត្ថក្នុងពីរបទថា គត្តសេយ្យា បុណ្ណវាភិទិត្តិ

នេះ យ៉ាងនេះថា ការដេកនៃសត្វដែលកើតក្នុងគភី ឈ្មោះថា គត្តសេយ្យា
 ការកើតឡើង គឺភពថ្មី ឈ្មោះថា បុណ្ណវាភិទិត្តិ ដូចជាពាក្យថា វិញ្ញាណ-
 ដ្ឋិតិ ទីតាំងដទៃអំពីវិញ្ញាណទៅ រមែងមិនមាន យ៉ាងណា ក្នុងទីនេះក៏ដូច្នោះ
 មិនគប្បីយល់ការដេកដទៃ ក្រៅអំពីសត្វដែលដេកក្នុងគភីឡើយ ។ ដែល
 បានឈ្មោះថា ការកើតដែលជាភពថ្មីក៏មាន ដែលមិនមែនភពថ្មីក៏មាន តែក្នុង
 ទីនេះ សំដៅយកការកើតក្នុងភពថ្មី ព្រោះដូច្នោះ ទើបខ្ញុំពោលថា ការកើត
 ឡើង គឺភពថ្មី ឈ្មោះថា បុណ្ណវាភិទិត្តិ ។

[៣] ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ជាធម្មិស្សរ ធម្មរាជា ធម្មសាមី ព្រះ
 តថាគត ទ្រង់ទេតមើលព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកកំពុងដេរ ដោយអក្កោសវត្ថុ ៨ មាន
 ភាពដែលព្រះអង្គ មានប្រក្រតីមិនជាប់ជំពាក់ក្នុងរូបជាដើម ចាប់តាំងពីពេល
 ដែលមកដល់ ដោយប្រការដូច្នោះ ដោយពុទ្ធចក្ខុដ៏ទន់ត្រជាក់ ដោយព្រះ
 ករុណាតែម្យ៉ាង ទ្រង់កម្ចាត់នឹងតក្កុនហឫទ័យរបស់ព្រាហ្មណ៍ ដូចព្រះចន្ទក្នុង
 ថ្ងៃពេញបូណ៌មី និងដូចព្រះអាទិត្យ ក្នុងសរទកាល អណ្តែតលយល្បឿនក្នុង
 អាកាសដែលប្រាសចាកពពក ដូច្នោះ ព្រោះព្រះអង្គទ្រង់ចាក់ធ្លុះធម្មធាតុ
 ឯណាហើយ ដល់នូវលម្អនៃទេសនា ធម្មធាតុនោះ ទ្រង់ចាក់ធ្លុះល្អហើយ
 ទ្រង់សម្តែងអក្កោសវត្ថុទាំងនោះឯង ដោយប្រការដទៃ អំពីបរិយាយនោះៗ
 ហើយ កាលនឹងប្រកាសការផ្សាយទៅនៃព្រះករុណារបស់ព្រះអង្គ លក្ខណៈ
 នៃតាទិគុណ ដែលព្រះអង្គបានហើយ ដោយភាពដែលព្រះអង្គ ទ្រង់មិនបាន
 ញាប់ញ័រ ព្រោះលោកធម៌ ៨ ភាពដែលព្រះអង្គមានចិត្តស្មើដោយផែនដី

នឹងភាពដែលព្រះអង្គមានការមិនកម្រើក ជាធម៌ដែលទៀត ទ្រង់ព្រះតម្រិះ
 ថា ព្រាហ្មណ៍នេះ រមែងជ្រាបការដែលខ្លួនជាធំ ដោយហេតុ ជាបុគ្គលមាន
 សក់ស្កូវលើក្បាល មានធ្មេញបាក់ មានស្បែកយារជាដើមតែម្យ៉ាង តែមិន
 ដឹងសភាពដែលខ្លួនមានជាតិជាប់តាម ជរុរូបរិត ព្យាធិគ្របសង្កត់ មរណៈ
 កម្ចាត់ ដូចដង្កត់ក្នុងវដ្តដែលគប្បីស្លាប់ក្នុងថ្ងៃនេះ ហើយដល់នូវភាពជាទារក
 ដេកផ្ទារ ក្នុងថ្ងៃស្អែកនេះទៀត ឯព្រាហ្មណ៍នេះមកកាន់សម្លាប់របស់គាត់
 ដោយភាពឧស្សាហ៍ធំ ដូច្នោះ ចូរឲ្យការមករបស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅដោយប្រយោជន៍ចុះ ដូច្នោះហើយ កាលទ្រង់សម្តែងភាពដែលព្រះអង្គជា
 អ្នកកើតមុន ដែលនឹងរកបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមមិនបានក្នុងលោកនេះ ទើបញ្ចាំង
 ព្រះធម្មទេសនាឲ្យចម្រើនដល់ព្រាហ្មណ៍ ដោយន័យថា សេយ្យថាបិ
 ត្រាឃ្មុណា ជាដើម បណ្តាសព្វនោះ បទថា សេយ្យថា ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថ
 គីឧបមា ។ បិ សព្វ ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថ គីសម្ភារៈ ។ ព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគ ទ្រង់សម្តែងថា យថា នាម ត្រាឃ្មុណា ដោយនិបាតសព្វទាំង ២ ឯក្នុង
 ពាក្យថា ពងមាន់ ៨ ក្តី ១០ ក្តី ១២ ក្តីនេះ សូម្បីពងមាន់មានចំនួនតិច
 ឬច្រើនជាងចំនួនដូចដែលពោលហើយ ក៏ពិតមែនហើយ តែក៏គួរជ្រាបថា
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាសពាក្យយ៉ាងនេះ ព្រោះជាសេចក្តីពីរោះរណ្តំនៃពាក្យ ។
 ពិតហើយ ពាក្យដូច្នោះ រាប់ថាជាពាក្យពីរោះរណ្តំក្នុងផ្លូវលោក ។

បទថា តានិស្ស កាត់បទជា តានិ អស្ស អធិប្បាយថា កវេយ្យ
 ប្រែថា ពងមាន់ទាំងនោះគប្បីមាន ។ បទជាច្រើនថា កុក្កុដិយា សម្មា

អធិសយីតានិ សេចក្តីថា ពងទាំងឡាយដែលមេមាន់ឲ្យកំណើតនោះ ត្រង់
ស្លាបចេញមកដេកក្រាប នៅខាងលើនៃពងទាំងនោះ ឈ្មោះថា ក្រាបដោយ
ប្រពៃហើយ ។

ពីរបទថា សម្មា បរិសេទិតានិ សេចក្តីថា កាលមេមាន់ឲ្យពងបាន
ទទួលកម្ដៅ តាមពេលវេលាដ៏សមគួរ ឈ្មោះថា ឲ្យកម្ដៅដោយទូទៅដោយ
ល្អ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ធ្វើឲ្យមានកម្ដៅ ។

ពីរបទថា សម្មា បរិភារិតានិ សេចក្តីថា ពងទាំងឡាយដែលមេមាន់
ក្រាបពាល់ត្រូវដោយទូទៅ តាមកាលវេលាដ៏សមគួរ ។ អធិប្បាយថា ឲ្យ
បានទទួលក្ដិនខ្លួនអំពីមេមាន់ ។

ឥឡូវនេះ ព្រោះពងមាន់ទាំងនោះ ដែលមេមាន់នោះ បរិបាលហើយ
ដោយវិធីទាំង ៣ យ៉ាងនេះ ទើបពងមិនស្អុយ កាលទឹកអំលិនៃពងទាំង
នោះដល់នូវការអស់ទៅ សម្បកពងមាន់នឹងស្មើ ចុងក្រចកក្តី ចំពុះក្តី នឹង
រឹង ។ កូនមាន់ទាំងឡាយ (ដែលនៅខាងក្នុងពង) រមែងដល់នូវភាពមាន
ខ្លួនចាស់ ពន្លឺខាងក្រៅ រមែងប្រាកដដល់ខាងក្នុង ព្រោះសម្បកពងស្មើ
វេលាពន្លឺកំពុងប្រាកដនោះ កូនមាន់ទាំងនោះស្រមើស្រមៃថា យូរពិតហ្ន៎ ពួក
យើងដេកបត់ស្លាប និងជើងនៅក្នុងទីចង្អៀត ឯពន្លឺខាងក្រៅក៏កំពុងប្រាកដ
ឥឡូវនេះ ការនៅយ៉ាងសប្បាយ នឹងមានដល់ពួកយើងក្នុងពន្លឺនេះ ដូច្នោះ
ទើបមានបំណងនឹងចេញមក ទើបយកជើងចោះទម្ងាយសម្បកពង អើត ក
ចេញមក ។ បន្ទាប់អំពីនោះ សម្បកពងមាន់នោះក៏បែកចេញជាពីរចំណែក ។

កូនមាន់ទាំងឡាយក៏ចេញមក រលាស់ស្លាបបណ្តើរ ស្រែកបណ្តើរ តាម
 សមគួរដល់ខណៈនោះ ។ បណ្តាកូនមាន់ទាំងនោះ ដែលចេញមកយ៉ាងនោះ
 កូនមាន់ណាចេញមកមុនគេ កូនមាន់នោះ ហៅថា កូនច្បង ព្រោះដូច្នោះ
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគ មានបំណងនឹងញ៉ាំងភាពដែលព្រះអង្គជាជំនាន់គេ ឲ្យ
 សម្រេចដោយឧបមាទាំងនោះ ទើបត្រាស់សួរព្រាហ្មណ៍ថា បណ្តាកូនមាន់ទាំង
 នោះ កូនមាន់ណាទម្លាយសម្បកពង ដោយចុងក្រចក ឬដោយចុងចំពុះ
 ហើយញាស់ចេញមកបានដោយស្រួលមុនគេបំផុត បើដូច្នោះ តើអ្នកផងគួរ
 ហៅកូនមាន់នោះថា កូនច្បង ឬកូនពៅ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា កុក្កុដ្ឋាបកានំ ប្រែថា បណ្តាកូនមាន់
 គឺបណ្តាកូនមាន់ទាំងឡាយ ។

បទជាច្រើនថា កិន្តិ ស្វាស្ស វេទនិយោ សេចក្តីថា កូនមាន់នោះគួរ
 ហៅដូចម្តេច គឺគួរហៅថា បង ឬប្អូន ពាក្យដ៏សេសមានអត្ថន័យហើយ ។

លំដាប់នោះ ព្រាហ្មណ៍ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន (កូន
 មាន់នោះ) អ្នកផងគួរហៅថា កូនច្បង អធិប្បាយថា បពិត្រព្រះគោតម
 ដ៏ចម្រើន កូនមាន់នោះ គួរហៅថា កូនច្បង ។ បើមានពាក្យសួរថា ហេតុ
 ដូចម្តេច ទើបហៅថា បង ឆ្លើយថា ព្រោះកូនមាន់នោះ ចាស់ជាងគេ
 អធិប្បាយថា ព្រោះកូនមាន់នោះធំចម្រើនជាងបណ្តាកូនមាន់ ដែលញាស់មក
 ក្នុងកាលខាងក្រោយទាំងនោះ ។

លំដាប់នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ប្រៀបធៀបសេចក្តីឧបមា

ដល់ព្រាហ្មណ៍នោះ ទើបត្រាស់ថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ កាលបើពួកសត្វ ដូចជា ពងមាន់កើតហើយ មានអវិជ្ជា គឺសេចក្តីល្ងង់ ដូចជាសម្បកពងកំពុងរូបរឹត ក្នុងលោក មានតែតថាគត ដែលទម្ងាយសម្បកពង គឺសេចក្តីល្ងង់ ហើយ ត្រាស់ដឹងខ្លួនឯងដោយប្រពៃ នូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ដែលមិនមានគុណជាតិ ឯទៀតប្រសើរជាងឡើយ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ តថាគតនេះឯង ជាចម្បង ជា បុគ្គលប្រសើរបំផុតជាងសត្វលោក ។

ការមិនដឹង លោកហៅថា **អវិជ្ជា** ក្នុងបទថា **អវិជ្ជាគតាយ** នេះ សេចក្តីថា បណ្តាពួកសត្វដែលធ្លាក់នៅក្នុងអវិជ្ជានោះ ។ ពាក្យថា **បដាយ** នេះ ជាឈ្មោះរបស់សត្វ ។ ព្រោះដូច្នោះ ក្នុងពាក្យថា **អវិជ្ជាគតាយ បដាយ** នេះ គប្បីជ្រាបអត្ថយ៉ាងនេះថា បណ្តាសត្វទាំងឡាយដែលធ្លាក់ ចូលទៅខាងក្នុងនៃសម្បកពង គឺអវិជ្ជា ។

បទថា **អណ្ណាគតាយ** សេចក្តីថា ដែលកើតហើយ អ្នកកើតហើយ គឺបុគ្គលកើតព្រមហើយក្នុងពង ដូចជាសត្វពួកខ្លះដែលកើតក្នុងពង គេហៅ ថា **អណ្ណាគតាយ** យ៉ាងណា ពួកសត្វទាំងអស់នេះ ក៏យ៉ាងនោះ លោកហៅថា **អណ្ណាគតាយ** ព្រោះការដែលខ្លួនកើតក្នុងសម្បកពង គឺអវិជ្ជា ។

បទថា **បរិយោនទ្ធាយ** សេចក្តីថា បុគ្គលដែលសម្បកពង គឺអវិជ្ជា នោះរូបរឹត គឺចង់ធ្លាក់ ព័ទ្ធព័ន្ធដោយជុំវិញ ។

បទថា **អវិជ្ជណ្ណកោសំ បណាលេត្វា** សេចក្តីថា តថាគតបានទម្ងាយ សម្បកពងដែលសម្រេចមកអំពីអវិជ្ជានោះហើយ ។

ពីរបទថា ឯកោវ លោកេ សេចក្តីថា ក្នុងលោកសន្តិវាសទាំងមូល
មានតែតថាគតម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ គឺមិនមានបុគ្គលជាគម្រប់ពីរ ។

បទថា អនុត្តរំ ក្នុងពាក្យថា អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិ អភិសមុទ្ធា នេះ
សេចក្តីថា វៀរចាកអរិយមគ្គដ៏ប្រសើរចេញហើយ គឺប្រសើរជាងធម៌ទាំងពួង។

បទថា សម្មាសម្ពោធិ ប្រែថា ត្រាស់ដឹងខ្លួនឯងដោយប្រពៃ គឺត្រាស់
ដឹងដោយប្រពៃ និងដោយព្រះអង្គឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត ប្រែថា ត្រាស់ដឹង
ដោយប្រពៃ និងដោយព្រះអង្គឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត ប្រែថា នូវការត្រាស់ដឹង
ដែលអ្នកប្រាជ្ញសរសើរផង ល្អផង ។

បទថា ពោធិ មានអត្ថ ៤ យ៉ាង

ដើមឈើក្តី មគ្គក្តី សព្វញ្ញតញ្ញាណក្តី និព្វានក្តី លោកហៅថា ពោធិ ។
ពិតហើយ លោកហៅដើមឈើថា ពោធិ ក្នុងទីទាំងឡាយ ដែលមក
ហើយថា ពោធិរុក្ខមូលេ បឋមាភិសមុទ្ធា បានត្រាស់ដឹងដំបូង ត្រង់មណ្ឌល
ពោធិព្រឹក្ស និងពាក្យមួយទៀតថា អន្តរា ច គយំ អន្តរា ច ពោធិ ក្នុង
ចន្លោះនៃដើមពោធិ និងស្នឹងគយា ។

មគ្គ លោកហៅថា ពោធិ ក្នុងបទដែលមកហើយថា ពោធិ វុច្ឆតិ
ចត្វុសុ មគ្គេសុ ញ្ញាណំ ញ្ញាណក្នុងមគ្គទាំង ៤ លោកហៅថា ពោធិ ។

សព្វញ្ញតញ្ញាណ លោកហៅថា ពោធិ ក្នុងទីដែលមកហើយថា
បច្ឆេតិ ពោធិ វរក្ខិរមេធសោ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ ប្រៀបដូចផែនដី
និងបានដល់ (សម្រេច) ពោធិញ្ញាណដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ មានចំណែកដ៏ប្រសើរ

ក្នុងផ្លូវប្រាជ្ញា ។

ព្រះនិព្វាន លោកហៅថា ពោធិ ក្នុងទីដែលមកហើយថា បទ្វាន ពោធិ អមតំ អសង្ខតំ ព្រះសិទ្ធិត្ថពោធិសត្វ ទ្រង់សម្រេចពោធិ ដែលជា អមតៈ ជាអសង្ខតៈ ។

តែក្នុងបទថា សម្មាសម្ពោធិ នេះ លោកសំដៅយកអរហត្តមគ្គញ្ញាណ របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ។ អាចារ្យពួកខ្លះពោលថា ប្រាថ្នាយកសព្វពាតញ្ញាណ។

សួរថា អរហត្តមគ្គរបស់ពួកបុគ្គលដទៃ (ក្រៅអំពីព្រះពុទ្ធ) រាប់ថា ជាពោធិដ៏កំពូលដែរឬទេ ឆ្លើយថា មិនចាត់ជាពោធិដ៏កំពូលទេ សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបមិនចាត់ជាពោធិដ៏កំពូល ឆ្លើយថា ព្រោះអរហត្តមគ្គរបស់ ពួកបុគ្គលដទៃនោះ មិនផ្តល់នូវគុណគ្រប់យ៉ាង ។

ពិតហើយ អរហត្តមគ្គរបស់បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលខ្លះ បាន ចំពោះអរហត្តផលប៉ុណ្ណោះ ។ បុគ្គលខ្លះ បានចំពោះវិជ្ជា ៣ បុគ្គលខ្លះបាន ចំពោះអភិញ្ញា ៦ បុគ្គលខ្លះបានចំពោះបដិសម្មិទា ៤ បុគ្គលខ្លះបានចំពោះ សាវកបារមីញ្ញាណ សូម្បីព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ ក៏បានចំពោះបច្ចេកពោធិ- ញ្ញាណប៉ុណ្ណោះ ចំណែកអរហត្តមគ្គរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ រមែងឲ្យគុណ សម្បត្តិគ្រប់យ៉ាង ដូចការអភិសេករបស់ព្រះរាជា ឲ្យនូវភាពជាធំក្នុងលោក ទាំងមូល ដូច្នោះ ព្រោះដូច្នោះ ទើបអរហត្តមគ្គរបស់បុគ្គលដទៃខ្លះ មិនរាប់ ថា ជាពោធិដ៏កំពូល ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បទថា អភិសម្មុទ្ធោ ដឹងក្រែលែង សេចក្តីថា តថាគតបានដឹងក្រែលែង

ហើយ គឺបានចាក់ធ្លុះហើយ អធិប្បាយថា តថាគតបានសម្រេច ហើយ គឺ បានដល់រួចហើយ ។

ឥឡូវនេះ បណ្ឌិតគួរប្រៀបធៀបពាក្យឧបមា ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់ដោយន័យជាដើមថា ឯរមេវ ទោ អហំ ព្រាហ្មណា ហើយគប្បីជ្រាប សេចក្តីដោយន័យដូចពោលតទៅនេះថា ដូចការដែលមេមាន់នោះ ធ្វើកិរិយា ទាំង ៣ មានការក្រាបនៅលើពងទាំងឡាយជាដើមរបស់ខ្លួន យ៉ាងណា សេចក្តី ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ញ៉ាំងភាពជាពោធិសត្វ អង្គុយលើពោធិបល្ល័ង្ក ហើយទ្រង់បំពេញអនុបស្សនាទាំង ៣ គឺមិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា ក្នុងចិត្ត សន្តានរបស់ព្រះអង្គ ក៏ដូច្នោះ ។

ការមិនសាបសូន្យទៅនៃវិបស្សនាញាណ ក៏ព្រោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលនៅជាព្រះពោធិសត្វ ទ្រង់បំពេញអនុបស្សនាទាំង ៣ ឲ្យដល់ព្រម ប្រៀបដូចពងទាំងឡាយមិនស្អុយ ព្រោះមេមាន់ធ្វើកិរិយាទាំង ៣ ឲ្យដល់ព្រម ដូច្នោះ ។

ការអស់ទៅនៃសេចក្តីស្រឡាញ់ គឺការជាប់ចិត្តទៅក្នុងត្រៃភព ក៏ព្រោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលនៅជាព្រះពោធិសត្វ ទ្រង់បំពេញអនុបស្សនាទាំង ៣ ឲ្យដល់ព្រម ប្រៀបដូចការអស់ទៅនៃទឹកអិលរបស់ពងទាំងឡាយ ក៏ ព្រោះមេមាន់ធ្វើកិរិយាទាំង ៣ ដូច្នោះ ។

ភាពដែលសម្បកពង គឺអវិជ្ជា ជាធម្មជាតិស្មើង ក៏ព្រោះព្រះដ៏មាន ព្រះភាគ កាលនៅជាព្រះពោធិសត្វទ្រង់បំពេញអនុបស្សនាទាំង ៣ ឲ្យដល់

បឋមសមន្តប្បវាសនាទិកា

២៧៩

ព្រម ប្រៀបដូចសម្បកពន្ធនទៅជាស្មើនឹង ព្រោះមេមាន់ធ្វើកិរិយាទាំង ៣ ដូច្នោះ ។

ភាពដែលវិបស្សនាញាណ ជាគុណជាតិរឹងមាំ ផ្សេង និងអង្គអាច ក៏ ព្រោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលនៅជាព្រះពោធិសត្វ ទ្រង់បំពេញអនុបស្សនា ទាំង ៣ ឲ្យដល់ព្រម ប្រៀបដូចក្រចក និងចំពុះរបស់កូនមាន់ ជារបស់ គ្រោតគ្រោត និងរឹងមាំ ក៏ព្រោះមេមាន់ធ្វើកិរិយាទាំង ៣ ដូច្នោះ ។

គួរជ្រាបខណៈដែលវិបស្សនាញាណចាស់ក្លា ខណៈចម្រើន (និង) ខណៈកាន់យកបន្ទប់ ក៏ព្រោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលនៅជាព្រះពោធិសត្វ ទ្រង់បំពេញអនុបស្សនាទាំង ៣ ឲ្យដល់ព្រម ប្រៀបដូចខណៈដែលកូនមាន់ ចម្រើនហើយ ក៏ព្រោះមេធ្វើកិរិយាទាំង ៣ ដូច្នោះ ។

ព្រោះហេតុនោះ គួរជ្រាបវេលាដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ឲ្យ វិបស្សនាញាណកាន់យកបន្ទប់ ហើយទម្ងាយសម្បកពន្ធន គឺអវិជ្ជា ដោយ អរហត្តមគ្គ ដែលព្រះអង្គទ្រង់បានសម្រេចដោយលំដាប់ ហើយទ្រង់ទទះ ស្លាប គឺអភិញ្ញា ទើបទ្រង់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវពុទ្ធគុណទាំងអស់ ដោយស្មុស្មី ក៏ព្រោះព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់បំពេញអនុបស្សនាទាំង ៣ ឲ្យដល់ ព្រម ប្រៀបដូចវេលាដែលកូនមាន់យកចុងក្រចក និងចំពុះចោះសម្បកពន្ធន ហើយទទះស្លាបចេញមកបានដោយស្មុស្មី ក៏ព្រោះមេមាន់ធ្វើកិរិយាទាំង ៣ ដូច្នោះ ។

បទជាច្រើនថា ស្វាមំ ព្រាហ្មណ ជេដ្ឋោ សេដ្ឋោ លោកស្ស លេចក្តីថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ បណ្តាពួកសត្វដែលធ្លាក់នៅក្នុងអវិជ្ជា តថាគត

នោះបានទម្លាយសម្បកពន្ធ គឺអវិជ្ជានោះហើយ ដល់នូវការរាប់ថា ជាបុគ្គល
 ចម្រើនបំផុត គឺចម្រើនឧត្តម ព្រោះជាអ្នកកើតហើយដោយអរិយជាតិមុនគេ
 បង្កសំ ប្រៀបដូចបណ្តាកូនមាន់ទាំងនោះ កូនមាន់ដែលចោះទម្ងន់សម្បកពន្ធ
 ចេញមកបានមុនគេ រមែងជាកូនមាន់ច្បង ដូច្នោះ ចំណែកព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 ឈ្មោះថា ដល់នូវការរាប់ថា ជាបុគ្គលប្រសើរបំផុត ព្រោះមិនមានបុគ្គល
 ណា ប្រៀបផ្ទឹមបានដោយព្រះគុណទាំងពួង ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ប្រកាសភាពដែលព្រះអង្គ ជាបុគ្គល
 ចម្រើនបំផុត និងប្រសើរបំផុត ជាអគ្គបុគ្គលដល់ព្រាហ្មណ៍យ៉ាងនោះហើយ
 ឥឡូវនេះ ដើម្បីសម្តែងបដិបទាដែលជាហេតុឲ្យទ្រង់សម្រេចជាបុគ្គលចម្រើន
 បំផុតជាដើមនោះ ចាប់តាំងអំពីចំណែកខាងដើម ទើបត្រាស់ថា អារទ្ធុ ទោ
 បន មេ ព្រាហ្មណ ជាដើម ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះបានស្តាប់សេចក្តីដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគជាបុគ្គល
 ចម្រើនបំផុត និងប្រសើរបំផុត ជាអគ្គបុគ្គលនេះហើយ ទើបព្រាហ្មណ៍កើត
 គំនិតយ៉ាងនេះថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់បានសម្រេចភាពជាបុគ្គលចម្រើន
 បំផុត និងប្រសើរបំផុតដោយបដិបទា ដូចម្តេចហ្ន៎ ដូច្នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 ទ្រង់ជ្រាបការគិតរបស់ព្រាហ្មណ៍នោះហើយ កាលទ្រង់សម្តែងថា តថាគត
 បានសម្រេចភាពជាបុគ្គលចម្រើនបំផុត និងប្រសើរបំផុត ជាអគ្គបុគ្គលនេះ
 ដោយបដិបទានេះ ទើបទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទជាច្រើនថា អារទ្ធុ ទោ បន មេ ព្រាហ្មណ

វិរយំ អហោសិ សេចក្តីថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ការដែលតថាគតជាចម្បង និងប្រសើរបំផុត ជាអគ្គបុគ្គលនេះ តថាគតមិនបានសម្រេចដោយការខ្ជិល ច្រអូស ដោយការវង្វែងភ្លេចសតិ ដោយការមានកាយរសាប់រសល់ (និង) ដោយការមានចិត្តរាយមាយនោះឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះតថាគតប្រារព្ធ សេចក្តីព្យាយាមហើយ ដើម្បីសម្រេចភាពជាបុគ្គលចម្បងបំផុត និងប្រសើរ បំផុតនោះ គឺតថាគតអង្គុយហើយ ត្រង់ពោធិមណ្ឌល បានប្រារព្ធសេចក្តី ព្យាយាមប្រកបដោយអង្គ ៤ អធិប្បាយថា បានផ្តង គឺឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិន ធូរថយ ។ ឯសេចក្តីព្យាយាមនោះ បានឈ្មោះថា ជាគុណជាតិមិនធូរថយ ព្រោះតថាគតបានប្រារព្ធហើយយ៉ាងពិតប្រាកដ ទាំងមិនមែនតែការព្យាយាម តែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះឡើយ សូម្បីសតិរបស់តថាគតក៏បាន ចូលទៅតាំងចំពោះ ហើយ ដោយភាពជាគុណធម៌បែរមុខត្រង់ចំពោះអារម្មណ៍ និងឈ្មោះថា ជា ការមិនវង្វែង ព្រោះប្រាកដនៅចំពោះមុខនោះឯង ។

ពីរបទថា បស្សន្តោ កាយោ សេចក្តីថា សូម្បីកាយរបស់តថាគត ក៏ជារបស់ស្ងប់ហើយ ដោយអំណាចនៃកាយបស្សន្តិ និងចិត្តបស្សន្តិ ។ កាល នាមកាយស្ងប់ហើយ សូម្បីរូបកាយក៏ស្ងប់ដូចគ្នា ដូច្នោះ ក្នុងព្រះបាលីនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ មិនត្រាស់ឲ្យពិស្តារឡើយថា នាមកាយ រូបកាយ ត្រាស់ ត្រឹមតែកាយស្ងប់ប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា អសារន្តោ សេចក្តីថា កាយនោះ ឈ្មោះថា មិនមានការ រសាប់រសល់ ព្រោះជាកាយដែលស្ងប់ហើយនោះឯង អធិប្បាយថា ជាកាយ

ដែលប្រាសចាកសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយហើយ ។

បទជាច្រើនថា សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ សេចក្តីថា សូម្បីចិត្តរបស់
តថាគត ក៏តាំងនៅហើយដោយប្រពៃ គឺតាំងមាំល្អហើយ ជាចិត្តមាំទាំហើយ
ហើយចិត្តរបស់តថាគតនោះ ឈ្មោះថា មានអារម្មណ៍តែមួយ គឺមិនញាប់ញ័រ
បានដល់ មិនមានការក្តៅក្រហាយ ព្រោះជាចិត្តតម្កល់មាំល្អនោះឯង ។ វត្ថុ
បដិបត្តិជាចំណែកខាងដើមនៃឈាន គឺព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ហើយ ដោយ
លំដាប់មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

បឋមជ្ឈានកថា

ឥឡូវនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងគុណវិសេស តាំងអំពី បឋមជ្ឈាន រហូតដល់វិជ្ជា ៣ ជាទីបំផុត ដែលទ្រង់បានសម្រេចហើយ ដោយបដិបទានេះ ទើបត្រាស់ថា សោ ទោ អហំ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ អត្ថនៃបទជាដើមថា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ វិវិច្ឆ អកុសលេហិ ធម្មេហិ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ហើយក្នុងវិកង្គនោះឯង ដោយន័យជាដើមថា បណ្តាកាម និងអកុសលធម៌ទាំងនោះ កាមដូចម្តេច គឺ ការពេញចិត្ត ឈ្មោះថា កាម តម្រេក ឈ្មោះថា កាម តម្រេក ដោយអំណាចការពេញចិត្ត ឈ្មោះថា កាម ការត្រិះរិះ ឈ្មោះថា កាម រាគៈ ឈ្មោះថា កាម រាគៈដោយអំណាចការត្រិះរិះ ឈ្មោះថា កាម ទាំង នេះតថាគតហៅថា កាម ។ បណ្តាកាម និងអកុសលធម៌ទាំងនោះអកុសល ធម៌ដូចម្តេច កាមច្នន្ទៈ ព្យាបាទ បីនមិទ្ធៈ ឧទ្ធចកកុច្ចៈ វិចិកិច្ចា ពួក កិលេសទាំងនេះ ហៅថា អកុសលធម៌ ។ ភិក្ខុជាអ្នកស្ងាត់ចាកកាមទាំងនេះ ផង ចាកអកុសលធម៌ទាំងនេះផង ហេតុនោះ ទើបទ្រង់ត្រាស់ថា ស្ងាត់ចាក កាមទាំងឡាយ ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នោះ សេចក្តីនេះ ពិតមែនហើយ តែសេចក្តី (នៃបទទាំងនោះ) រៀនន័យរបស់អង្គកថាចេញ នឹងប្រាកដដោយល្អមិនបាន ខ្ញុំនឹងប្រកាសអត្ថនោះតាមអង្គកថានោះឯង យ៉ាង នេះថា សេចក្តីនេះដូចម្តេច សេចក្តីនេះដូច្នោះ គឺពីរបទថា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ប្រែថា ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ គឺចៀសចេញចាកកាមទាំងឡាយ ។

អធិប្បាយ ឯ ឃ អក្ខរៈ

ឯ ឃ អក្ខរៈនេះ ក្នុងបទថា វិវិច្ឆេវ នេះ គប្បីជ្រាបថា មានការកំណត់ជាអត្ថ ។ ព្រោះ ឃ អក្ខរៈ មានការកំណត់ជាអត្ថនោះ ដូច្នោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងភាពដែលកាមទាំងឡាយ សូម្បីមិនមានក្នុងវេលាចូលបឋមជ្ឈាននោះ ក៏ជាសត្រូវដល់បឋមជ្ឈាននោះ ហើយការសម្រេចបឋមជ្ឈាននោះបាន ក៏ដោយការលះបង់កាមនោះឯង ។ សួរថា សេចក្តីនោះ ដូចម្តេច ឆ្លើយថា គឺស្ងាត់ហើយចាកកាមទាំងឡាយនោះឯង អធិប្បាយថា ពិតហើយ កាលធ្វើសេចក្តីនិយមយ៉ាងនោះ ពាក្យនេះ រមែងប្រាកដច្បាស់ថា កាមទាំងឡាយ រមែងជាសត្រូវចំពោះឈានយ៉ាងពិតប្រាកដ កាលកាមពួកណា មានបឋមជ្ឈាននេះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅមិនបាន ដូចកាលមានឆន្ទីត ពន្លឺប្រទីបក៏មិនមានដូច្នោះ ឯការសម្រេចបឋមជ្ឈាននោះ នឹងមានបានដោយការលះបង់កាមទាំងនោះចេញបាន ប្រៀបដូចការទៅកាន់ត្រើយនាយបាន ក៏ដោយការលះត្រើយអាយនេះ ដូច្នោះ ។ ព្រោះដូច្នោះ ទើបលោកធ្វើការកំណត់ដូច្នោះ ។

ក្នុងពាក្យថា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ នោះ គប្បីមានពាក្យសួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ ឃ អក្ខរៈនោះចំពោះបទដើមប៉ុណ្ណោះ មិនត្រាស់ក្នុងបទក្រោយផង ព្រះយោគាវចរសូម្បីមិនស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ក៏គប្បីបានសម្រេចឈានឬ ឆ្លើយថា ឯ ឃ អក្ខរៈ ដែលជាអវចារណា នោះ បណ្ឌិតមិនគួរឃើញយ៉ាងនោះ ព្រោះថា ឃ អក្ខរៈនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកក្នុងបទដើម ក៏ព្រោះឈានជាគ្រឿងរលាស់ចោល

នូវកម្មនោះ ។ ពិតហើយ ឈាននេះ ឈ្មោះថា រលាស់ចោលនូវកាមទាំង-
 ឡាយនោះឯង ព្រោះឈានកន្លងកាមធាតុបាន និងព្រោះជាសត្រូវចំពោះកាម
 រាគៈ ដូចព្រះសារីបុត្រពោលថា កាមាធមេតំ និស្សរណំ យទិទំ នេកុម្មំ
 ការរលាស់ចេញចាកកាមទាំងឡាយនេះ បានដល់ នេកុម្មៈ គឺ បឋមជ្ឈាន
 ដូច្នោះ ។

ឯវ អក្ខរៈនោះ បណ្ឌិតគួរពោលទុកក្នុងបទក្រោយ ដូច ឯវ អក្ខរៈ
 ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់នាំមកត្រាស់ទុកក្នុងពាក្យនេះថា សនេវ ភិក្ខុវេ
 បឋមោ សមណោ វេទ ទុតិយោ សមណោ វេទ តតិយោ សមណោ វេទ
 ចតុត្ថោ សមណោ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈទី ១ (គឺសោតាបន្ន)
 មានតែក្នុងសាសនានេះ សមណៈទី ២ (គឺសកទាគាមី) ក៏មានតែក្នុង
 សាសនានេះ សមណៈទី ៣ (គឺអនាគាមី) ក៏មានតែក្នុងសាសនានេះ
 សមណៈទី ៤ (គឺអរហន្ត) ក៏មានតែក្នុងសាសនានេះ ដូច្នោះ ។ ពិតហើយ
 បុគ្គលណាមួយ មិនស្ងាត់ហើយចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ពោល គឺនីវរណៈ
 ដទៃអំពីកាមច្ឆន្ទៈនេះ មិនអាចសម្រេចឈានបានឡើយ ព្រោះដូច្នោះ បណ្ឌិត
 គប្បីឃើញការនិយមនេះ ក្នុងបទទាំង ២ យ៉ាងនេះថា ព្រះយោគាវចរស្ងាត់
 ហើយចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ហើយចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត វិវេកទាំងអស់ មានតទ្ធីវិវេក និងកាយវិវេកជាដើម
 រមែងដល់នូវការសង្រ្គោះចូលក្នុងបទទាំង ២ ដោយពាក្យដែលជាសាធារណៈ
 នេះថា វិវិច្ឆ ក៏ពិត ដូច្នោះ ក្នុងអធិការនេះ ក៏គួរឃើញវិវេកត្រឹមតែ ៣

ប៉ុណ្ណោះ គឺកាយវិវេក ចិត្តវិវេក វិក្ខមនវិវេក ។

ឯវត្ថុកាមទាំងឡាយ ដែលព្រះសាវ័បុត្តត្ថេរពោលទុកក្នុងនិទ្ទេស ដោយ
ន័យជាដើមថា កតមេ វត្ថុកាមា មនា បិយា រូទា ពួកវត្ថុកាមដូចម្តេច
រូបជាទីគាប់ចិត្ត និងពួកកិលេសកាម ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកក្នុង
វិក្ខន្ត ក្នុងនិទ្ទេសនោះៗ ឯង ដោយន័យជាដើមថា ធន្នោ កាមោ សេចក្តី
ប្រាថ្នា ឈ្មោះថា កាម ទាំងអស់នោះ បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា លោកសង្គ្រោះ
ចូលដោយបទថា កាមេហិ ដូច្នោះ ។ កាលបើដូច្នោះ ពីរបទ គឺ វិវិច្ឆេវ
កាមេហិ សេចក្តីថា ស្ងាត់ហើយអំពីវត្ថុកាមទាំងឡាយ ដូច្នោះក៏បាន ។
កាយវិវេក លោកបានពោលហើយ ដោយការស្ងាត់ចាកវត្ថុកាមនោះ ។

បទជាច្រើនថា វិវិច្ឆ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សេចក្តីថា ស្ងាត់ហើយ
ចាកកិលេសកាមទាំងឡាយ ឬចាកអកុសលធម៌ទាំងពួង ដូច្នោះក៏បាន ។
ចិត្តវិវេក គឺលោកពោលហើយ ដោយការស្ងាត់ចាកកិលេសកាម ឬចាក
អកុសលធម៌ទាំងពួងនោះ ។

បណ្ណាកាយវិវេក និងចិត្តវិវេក ២ នេះ ការលះកាមសុខ គឺលោក
ប្រកាសហើយ ដោយកាយវិវេកបទដើម ព្រោះពោលដល់ការស្ងាត់ចាកវត្ថុ
កាមទាំងឡាយនោះឯង ការផ្តងនៃនេកម្មសុខ គឺលោកប្រកាសហើយ ដោយ
ចិត្តវិវេកបទចុង ព្រោះពោលដល់ការស្ងាត់ចាកកិលេសកាមទាំងឡាយ ។

ម្យ៉ាងទៀត បណ្ណាបទទាំង ២ តាមដែលពោលហើយនោះ ការលះ
សង្កិលេសវត្ថុ គប្បីដឹងថា លោកប្រកាសហើយ ដោយបទទី ១ ការលះ

សង្កិលេស គប្បីដឹងថា លោកប្រកាសហើយ ដោយបទទី ២ ការលះហេតុ
 នៃការចង់បាន គប្បីដឹងថា លោកប្រកាសហើយ ដោយបទទី ១ ការលះ
 ហេតុនៃសេចក្តីល្ងង់ខ្លៅ គប្បីដឹងថា លោកប្រកាសហើយ ដោយបទទី ២
 ការបរិសុទ្ធនៃការប្រកបសេចក្តីព្យាយាម គប្បីដឹងថា លោកប្រកាសហើយ
 ដោយបទី ១ ហើយការជុសខាត់អធ្យាស្រ័យ គប្បីដឹងថា លោកប្រកាស
 ហើយ ដោយបទទី ២ ព្រោះពោលដល់ការស្ងាត់ចាកវត្ថុកាម និងកិលេស
 កាមនោះឯង ដូចពណ៌នាមក ដូច្នោះ ។

បណ្តាកាមតាមដែលពោលហើយ ក្នុងបទថា កាមេហិ នេះ ក្នុង
 ចំណែកវត្ថុកាមមានន័យប៉ុណ្ណោះសិន ។ ឯក្នុងផ្នែកកិលេសកាម កាមច្នួនៈ
 នោះឯង ដែលមានច្រើនប្រភេទ លោកដោយកថា កាម ដោយន័យជា
 ដើមយ៉ាងនេះថា ឆន្ទៈ ឈ្មោះថា កាម និងរាគៈ ឈ្មោះថា កាម ។ ឯ
 កាមច្នួនៈនោះ ដល់នូវការរាប់បញ្ចូលក្នុងអកុសលក៏ដោយ ព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគក៏ត្រាស់ទុកក្នុងគម្ពីរវិភង្គមួយផ្នែក ព្រោះជាសត្រូវចំពោះឈាន ដោយ
 ន័យជាដើមថា តត្ថ កតមោ កាមច្នួន្តោ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការពេញចិត្ត
 ក្នុងកាមដូចម្តេច គឺ កាម ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត កាមច្នួនៈនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកក្នុងបទទី ១
 ព្រោះជាកិលេសកាម ។ ត្រាស់ទុកក្នុងបទទី ២ ព្រោះជាកាម ទាក់ទងក្នុង
 អកុសល ។ ម្យ៉ាងទៀត មិនបានត្រាស់ថា កាមតោ តែត្រាស់ថា កាមេហិ
 ព្រោះកាមច្នួនៈនោះ មានប្រភេទច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ ។ កាលធម៌ទាំងឡាយ

ដទៃជាអកុសលនៅមាន ។ នីវរណៈទាំងឡាយប៉ុណ្ណោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 ត្រាស់ទុកក្នុងគម្ពីរវិភង្គ ព្រោះទ្រង់សម្តែងនីវរណៈ ជាសត្រូវដោយត្រង់
 ចំពោះអង្គឈានជាន់ខ្ពស់ឡើងទៅ ដោយន័យជាដើមថា តត្ថ កតមោ
 អកុសលា ធម្មា ។ កាមច្ឆន្ទា ។ បេ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពួកធម៌ជាអកុ-
 សលដូចម្តេច កាមច្ឆន្ទៈ ។ បេ។ ដូច្នោះ ។ ពិតហើយ នីវរណៈទាំងឡាយ
 រមែងជាសត្រូវដោយត្រង់ចំពោះអង្គឈាន ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា អង្គ
 ឈានទាំងឡាយប៉ុណ្ណោះ ជាបដិបក្ខ គឺជាគ្រឿងកម្ចាត់នីវរណៈទាំងនោះ ។
 ពិតហើយ ព្រះមហាកថាយនត្តរ ក៏បានពោលទុកក្នុងបេដកបករណ៍ថា
 សមាធិជាបដិបក្ខចំពោះកាមច្ឆន្ទៈ បីតិជាបដិបក្ខចំពោះព្យាបាទ វិតក្កៈជាបដិបក្ខ
 ចំពោះបឺនមិទ្ធៈ សុខជាបដិបក្ខចំពោះឧទ្ធចក្កកុច្ចៈ វិចារៈជាបដិបក្ខចំពោះ
 វិចិកិច្ចា ។

បណ្តាបទទាំង ២ នេះ ការស្ងាត់ដោយអំណាចការសង្កត់កាមច្ឆន្ទៈទុក
 គឺព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ហើយ ដោយបទនេះថា វិវិច្ឆរ កាមេហិ។ ការ
 ស្ងាត់ដោយអំណាចនៃការសង្កត់នីវរណៈទាំង ៥ ទុក គឺទ្រង់ត្រាស់ដោយ
 បទនេះថា វិវិច្ឆ អកុសលេហិ ធម្មេហិ ដោយន័យដូចពោលមក ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ការស្ងាត់ដោយអំណាចការសង្កត់កាមច្ឆន្ទៈទុក គឺព្រះដ៏
 មានព្រះភាគ ត្រាស់ទុកដោយបទទី ១ ដោយសព្វដែលលោកមិនបានកាន់
 យក ការស្ងាត់ដោយអំណាចការសង្កត់នីវរណៈដ៏សេសទុក គឺទ្រង់ត្រាស់
 ដោយបទទី ២ ។ ម្យ៉ាងទៀត បណ្តាអកុសលមូលទាំង ៣ ការស្ងាត់ដោយ

អំណាចការសង្កត់សង្កិនលោកៈ ដែលមានសភាពផ្សេងនៃបញ្ចកាមគុណជា
 អារម្មណ៍ គឺទ្រង់ត្រាស់ទុកដោយបទទី ១ ការស្ងាត់ដោយអំណាចការសង្កត់
 សង្កិនទោសៈ និងមោហៈ ដែលមានប្រភេទនៃអាយាតវត្ថុជាដើមជាអារម្មណ៍
 គឺទ្រង់ត្រាស់ទុកដោយបទទី ២ ។

ម្យ៉ាងទៀត បណ្តាធម៌ទាំងឡាយ មានឱ្យជាដើម ការស្ងាត់ដោយ
 អំណាចការសង្កត់សង្កិនសំយោជនៈ គឺការមោឃៈ កាមយោគៈ កាមាសវៈ
 កាមុបាទាន អភិជ្ឈាកាយគន្លះ និងកាមរាគៈទុក គឺព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់
 ដោយបទទី ១ ។ ការស្ងាត់ដោយអំណាចការសង្កត់សង្កិនសំយោជនៈ គឺ
 ឱ្យជាដើម យោគៈ អាសវៈ ឧបាទាន និងគន្លះដ៏សេសទុក គឺទ្រង់ត្រាស់ដោយ
 បទទី ២ ។ ម្យ៉ាងទៀត ការស្ងាត់ដោយអំណាចការសង្កត់សង្កិនតណ្ហា និង
 កិលេសដែលសម្បយុត្តដោយតណ្ហានោះទុកជាដើម ព្រះអង្គត្រាស់ដោយបទ
 ទី ១ ការស្ងាត់ដោយអំណាចការសង្កត់សង្កិនអវិជ្ជា និងកិលេសដែលសម្ប-
 យុត្តដោយអវិជ្ជានោះទុក គឺទ្រង់ត្រាស់ដោយបទទី ២ ។

ម្យ៉ាងទៀត ការស្ងាត់ដោយអំណាចការសង្កត់សង្កិនចិត្តប្បាទ ៨ ដួង
 ដែលសម្បយុត្តដោយលោកៈទុក គប្បីជ្រាបថា គឺទ្រង់ត្រាស់ដោយបទទី ១
 ការស្ងាត់ដោយអំណាចការសង្កត់សង្កិនអកុសលចិត្តប្បាទ ៤ ដួងដ៏សេស
 ទុក គប្បីជ្រាបថា ទ្រង់ត្រាស់ដោយបទទី ២ ការប្រកាសអត្តក្នុងពាក្យថា
 វិវិច្ឆេវ កាមេហិ វិវិច្ឆេ អកុសលេហិ ធម្មេហិ នេះ មានត្រឹមប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងអង្គសម្រាប់លះនៃបឋមជ្ឈាន

ដោយពាក្យមានប្រមាណត្រឹមប៉ុណ្ណោះហើយ គ្រានេះ កាលទ្រង់សម្តែងអង្គ
ប្រកប ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដោយវិតក្កៈ ប្រព្រឹត្តទៅ
ព្រមដោយវិចារៈ ។

ក្នុងពាក្យថា ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដោយវិតក្កៈជាដើមនោះ មានវិនិច្ឆ័យថា
ការលើកចិត្តឡើងកាន់អារម្មណ៍ ឈ្មោះថា វិតក្កៈ លោកអធិប្បាយថា ការ
ត្រិះរិះ ។ វិតក្កៈនេះ មានការលើកចិត្តឡើងកាន់អារម្មណ៍ជាលក្ខណៈ មាន
ការទល់ទ្រ និងទល់ទ្រដោយជុំវិញជាកិច្ច ។ ពិតហើយ ព្រះយោគាវចរ
លោកហៅថា ធ្វើអារម្មណ៍ឲ្យជាធម្មជាតិដែលវិតក្កៈទល់ទ្រហើយ និងទល់
ទ្រដោយជុំវិញហើយដោយវិតក្កៈនោះ ។ វិតក្កៈនោះ មានការនាំមកនូវចិត្ត
ក្នុងអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន ។ ការពិចារណា ឈ្មោះថា វិចារៈ លោក
អធិប្បាយថា អាការដែលចិត្តត្រាប់ទៅ ។ វិចារៈនេះ មានការពិចារណា
អារម្មណ៍ជាលក្ខណៈ មានការប្រកបរឿយៗ នូវសហជាតធម៌ក្នុងអារម្មណ៍
ជាកិច្ច មានការតាមចងចិត្តទុកក្នុងអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បដ្ឋាន ។

ការមិនប្រាសចាកគ្នា នៃវិតក្កៈវិចារៈទាំងនោះ ក្នុងចិត្តប្បវាទក្ខណៈខ្លះ
សូម្បីមានវិតក្កៈ ក៏គឺការធ្លាក់ទៅចំពោះអារម្មណ៍គ្រាដំបូងរបស់ចិត្ត ដូច
សំឡេងជួង ដោយសេចក្តីថា ជាសការៈដែលគ្រោតគ្រោត និងដោយសេចក្តី
ថា សការៈដែលចាប់ផ្តើម ។ វិចារៈ គឺការតាមចងចិត្តទុកក្នុងអារម្មណ៍ ដូច
សំឡេងខ្ញុំរបស់ជួង ដោយអត្តថា ជាសការៈដែលល្អិត ។ ក្នុងវិតក្កៈ
វិចារៈទាំងនេះ វិតក្កៈ មានការផ្សាយទៅ (ឬញាប់ញ័រ) ជាការញ័ររបស់

ចិត្ត (ក្នុងខណៈដែលចិត្តគិតឡើងគ្រាដំបូង) ដូចការទទះស្លាបរបស់សត្វ
 បក្សី ដែលត្រូវការហើរឡើងទៅក្នុងអាកាស និងដូចការបោះពួយតម្រង់ផ្កា
 ឈូកធំរបស់ឃ្មុំ ដែលមានចិត្តផ្តោតត្រង់ក្លិន វិចារៈ មានការប្រព្រឹត្តទៅស្ងប់
 មិនមែនញាប់ញ័រដោយកម្លាំងរបស់ចិត្ត ដូចការត្រដាងស្លាបរបស់បក្សី ដែល
 ហើរទៅហើយក្នុងអាកាស និងដូចការហើរសំកាំងក្នុងចំណែកខាងលើផ្កាឈូក
 របស់ឃ្មុំ ដែលហើរចុះបែរមុខកាន់ផ្កាឈូក ដូច្នោះ ។ ចំណែកសេចក្តីប្លែក
 គ្នានៃវិតក្កៈ និងវិចារៈនោះ នឹងប្រាកដក្នុងបឋមជ្ឈាន និងទុតិយជ្ឈាន ។

ឈាននេះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅព្រមដោយវិតក្កៈនេះ និងដោយវិចារៈនេះ
 ដូចដើមឈើ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដោយផ្កា និងផ្លែ ដូច្នោះ ដោយប្រការដូច្នោះ
 ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈាននេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា ប្រព្រឹត្តទៅព្រម
 ដោយវិតក្កៈ ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដោយវិចារៈ ។ តែក្នុងគម្ពីរវិក្កន្តទ្រង់ធ្វើទេសនា
 ជាបុគ្គលាធិដ្ឋាន ដោយន័យជាដើមថា **ឥមិនា ច វិតក្កេន ឥមិនា ច**
វិចារេន ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។ បេ ។ ប្រកប
 ព្រមដោយវិតក្កៈនេះផង ដោយវិចារៈនេះផង សូម្បីសេចក្តីក្នុងគម្ពីរវិក្កន្តនោះ
 ក៏គប្បីឃើញយ៉ាងនេះឯង ។

ក្នុងបទថា **វិវេកជំ** នេះ មានវិនិច្ឆ័យថា ការស្ងាត់ ឈ្មោះថា វិវេក
 អធិប្បាយថា ការប្រាសចាកនីវរណៈ ។ ម្យ៉ាងទៀត ធម៌ដែលស្ងាត់ចាក
 នីវរណៈ ឈ្មោះថា វិវេក ព្រោះអត្ថថា ស្ងាត់ហើយ អធិប្បាយថា គំនរនៃ
 ធម៌ដែលសម្បយុត្តដោយឈាន ។ បីតិ និងសុខ កើតអំពីវិវេកនោះ ឬកើត

ក្នុងវិវេកនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា វិវេកជំ ។

ក្នុងបទថា បីតិ សុខំ មានវិនិច្ឆ័យថា ធម្មជាតិដែលឈ្មោះថា បីតិ ព្រោះអត្ថថា ធ្វើឲ្យឆ្កែត ។ បីតិនោះ មានការឆ្កែតជាលក្ខណៈ មានការធ្វើ កាយ និងចិត្តឲ្យឆ្កែតជាកិច្ច ម្យ៉ាងទៀត មានការផ្សាយទៅជាកិច្ច មានការ ត្រេកអរនៃចិត្តជាសមុជ្ជាន ។ ការសប្បាយ ឈ្មោះថា សេចក្តីសុខ ។ ម្យ៉ាងទៀត ធម្មជាតិដែលឈ្មោះថា សុខ ព្រោះអត្ថថា រមែងទំពាស៊ី និង ដឹកចេញដោយលូនរអាពាធផ្លូវកាយ និងចិត្ត ។ សុខនោះ មានការសប្បាយ ជាលក្ខណៈ មានការធ្វើឲ្យចម្រើននូវសម្បយុត្តធម៌ ដោយសុខនោះជាកិច្ច មានការអនុគ្រោះជាអាការប្រាកដ ។

កាលការមិនប្រាសចាកគ្នានៃបីតិ និងសុខទាំងនោះ ក្នុងចិត្តប្បកាសក្ខណៈ ខ្លះ សូម្បីមាន បីតិ គឺការត្រេកអរ ដោយការបានឥដ្ឋារម្មណ៍ សុខ គឺការ សោយរសនៃអារម្មណ៍ដែលខ្លួនបានហើយ ។ បីតិ មានក្នុងចិត្តប្បកាសណា សុខក៏មានក្នុងចិត្តប្បកាសនោះ ។ សុខមានក្នុងចិត្តប្បកាសណា ក្នុងចិត្តប្បកាសនោះ ដោយច្រើនមិនមានបីតិ ។ បីតិ លោកសង្គ្រោះចូលជាសង្ខារក្ខន្ធ សុខ លោក សង្គ្រោះចូលជាវេទនាខន្ធ បីតិ ប្រៀបដូចការឆ្កែតចិត្តរបស់បុគ្គលដែលហត់ នឿយក្នុងផ្លូវកន្តារ ព្រោះបានឃើញ និងបានឮថា មានព្រៃឈើ និងមានទឹក សុខ ប្រៀបដូចការសប្បាយចិត្តរបស់បុគ្គលដែលហត់នឿយក្នុងផ្លូវកន្តារ ព្រោះ បានចូលទៅកាន់ម្លប់នៃព្រៃឈើ និងបានបរិភោគទឹកដូច្នោះ ។ បណ្ឌិតគប្បី ជ្រាបសន្និដ្ឋានថា ពាក្យដែលអាចារ្យទាំងឡាយពោលទុកថា បីតិ គឺការត្រេកអរ

ដោយការបានឥដ្ឋារម្មណ៍ជាដើមនោះ ក៏ព្រោះបីតិកំពុងប្រាកដក្នុងសម័យ
នោះៗ ។ បីតិផង សុខផង មានដល់ឈាននោះ ឬមាននៅក្នុងឈាននោះ
ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈាននេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា **បីតិ សុខំ** ។

ម្យ៉ាងទៀត បីតិផង សុខផង ឈ្មោះថា បីតិ និងសុខ ដូចធម៌ និង
វិន័យជាដើមដូច្នោះ ។ បីតិ និងសុខ កើតអំពីវិវេក មានដល់ឈាននោះ ឬ
មាននៅក្នុងឈាននោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា បីតិ និងសុខ កើត
អំពីវិវេក ដូចពណ៌នាមក ដូច្នោះ ។ ឈានកើតអំពីវិវេក យ៉ាងណា ក្នុង
ឈាននេះ បីតិ និងសុខ រមែងជាប់រាប់កើតអំពីវិវេក យ៉ាងនោះ ដូច្នោះ ។
ម្យ៉ាងទៀត បីតិ និងសុខ មានដល់ឈាននោះ ព្រោះហេតុដូច្នោះនោះ នឹង
ពោលសង្គ្រោះដោយបទដូចគ្នាថា **វិវេកជ បីតិសុខំ** ដូច្នោះខ្លះ ក៏ប្រើបាន ។
តែក្នុងគម្ពីរវិក្កន្ត ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់បីតិសុខនោះទុក ដោយន័យជាដើម
ថា សុខនេះ សហគតៈដោយបីតិនេះ ដូច្នោះ ។ ឯអត្ថក្នុងគម្ពីរវិក្កន្តនោះ
គប្បីឃើញយ៉ាងនេះឯង ។

បទថា **បឋមំ** គឺទី ១ ព្រោះជាលំដាប់នៃការគណនា ។ ឈាននេះ
ឈ្មោះថា ដំបូង ព្រោះអត្ថថា ព្រះយោគាវចរសម្រេចក្នុងគ្រាដំបូង ។ គុណ
ធម៌ ឈ្មោះថា ឈាន ព្រោះអត្ថថា ដុតធម៌ដែលជាសត្រូវ (មានន័យរណៈ
ជាដើម) ។ ព្រះយោគីទាំងឡាយ រមែងដុត (ធម៌ដែលជាសត្រូវ មាន
ន័យរណៈជាដើម) ដោយឈាននេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ឈាន
អធិប្បាយថា ព្រះយោគីទាំងឡាយ រមែងដុតធម៌ដែលជាសត្រូវ ឬរមែងគិត

ដល់គោចរ (គឺអារម្មណ៍ដែលសម្រាប់តោង មានកសិណជាដើម) ។
ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា ឈាន ព្រោះអត្ថថា សម្លឹង គឺចូលទៅសម្លឹងអារម្មណ៍
នោះឯង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈាននោះ លោកហៅថា មានការចូលទៅ
សម្លឹងជាលក្ខណៈ ។

ឈាននោះមាន ២ យ៉ាង គឺ អារម្មណ្យបន្តិជ្ឈាន (ចូលទៅសម្លឹង
អារម្មណ៍) ១ លក្ខណ្យបន្តិជ្ឈាន (ចូលទៅសម្លឹងលក្ខណៈ) ១ ។ បណ្តា
ឈានទាំង ២ នោះ សមាបត្តិ ៨ ព្រមទាំងឧបចារៈ លោកហៅថា
អារម្មណ្យបន្តិជ្ឈាន ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ឆ្លើយថា ព្រោះចូលទៅសម្លឹងអារម្មណ៍ គឺ
កសិណ ។ វិបស្សនា មគ្គ និងផល លោកហៅថា លក្ខណ្យបន្តិជ្ឈាន ។
សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ឆ្លើយថា ព្រោះចូលទៅសម្លឹងលក្ខណៈ ។

ពិតហើយ បណ្តាវិបស្សនា មគ្គ និងផលទាំងនេះ វិបស្សនា រមែង
ចូលទៅសម្លឹងត្រៃលក្ខណ៍ មានអនិច្ចលក្ខណៈជាដើម ។ កិច្ច គឺការចូលទៅ
សម្លឹងដោយវិបស្សនា រមែងសម្រេចដោយមគ្គ ព្រោះហេតុនោះ មគ្គ លោក
ហៅថា លក្ខណ្យបន្តិជ្ឈាន ។ ចំណែកផល លោកហៅថា លក្ខណ្យបន្តិជ្ឈាន
ព្រោះអត្ថថា ចូលទៅសម្លឹងលក្ខណៈដែលពិតនៃនិរោធិ ។ តែក្នុងអត្ថនេះ
លោកដោយកអារម្មណ្យបន្តិជ្ឈានប៉ុណ្ណោះថា ឈាន ។

ក្នុងអធិការពោលអំពីឈាននេះ អាចារ្យអ្នកចោទសួរថា ឈ្មោះថា
ឈាន ដែលគួរនឹងគប្បីអាងដល់យ៉ាងនេះថា ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដោយវិតក្កៈ

ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដោយវិចារៈ ។ បេ មានបីតិ និងសុខ ដូច្នោះនោះ ដូចម្តេច ខ្ញុំនឹងឆ្លើយថា ប្រៀបដូចបុរសដទៃ រៀរទ្រព្យ និងបរិជនចេញ រមែងជា បុគ្គលមិនសមគួរនឹងគប្បីអាងដល់ក្នុងប្រយោគជាដើមថា ជាអ្នកមានទ្រព្យ ជាអ្នកមានបរិជន យ៉ាងណា ឈាន រៀរធម៌ មានវិតក្កៈជាដើមចេញ គួរ អាងដល់ រមែងមិនមានយ៉ាងនោះ ។ ដូចការសន្មតថា សេនាក្នុងអង្គសេនា ទាំងឡាយ ដែលសត្វលោកពោលថា សេនា មានពលរថ ពលប្តើរជើង ដូច្នោះនោះឯង បណ្ឌិតគួរជ្រាប យ៉ាងណា ក្នុងអធិការនេះ ក៏គួរជ្រាបថា ការ សន្មតថា ឈាន ព្រោះមានអង្គ ៥ នោះឯង ដូច្នោះ ។ គួរជ្រាបក្នុងអង្គ ៥ ពួកណា ក្នុងអង្គទាំង ៥ នេះ គឺវិតក្កៈ ការត្រិះរិះ វិចារៈ ការញ៉ាំងចិត្តឲ្យ ត្រាប់ទៅក្នុងអារម្មណ៍ បីតិ ការផ្អែតចិត្ត សុខ ការសុខចិត្ត ចិត្តកក្កតា ការ ដែលចិត្តមានអារម្មណ៍ ១ ។ ពិតហើយ អង្គ ៥ នេះឯង ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់ថាជាអង្គនៃឈាននោះ ដោយន័យជាដើមថា ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដោយ វិតក្កៈ ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដោយវិចារៈ ។

បើអាចារ្យដែលចោទគប្បីសួរថា ឯកក្កតា (ភាពដែលចិត្តមានអារម្មណ៍ ១) ចាត់ជាអង្គ (នៃឈាន) មិនបាន ព្រោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ មិនបានត្រាស់ទុក (ក្នុងបាលីនៃឈាន) មិនមែនឬ ឆ្លើយថា ពាក្យដែល អ្នកពោលនោះ រមែងមិនត្រឹមត្រូវ សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ឆ្លើយថា ព្រោះ ចិត្តកក្កតានោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកក្នុងបាលីនៃឈាននោះឯង ។

ពិតហើយ ចិត្តកក្កតានោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកពិតប្រាកដក្នុង

គម្ពីរវិក្កយ៉ាននេះថា ឈានន្តិ វិតក្កោ វិចារោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ប្រែថា ត្រង់ពាក្យថា ឈាន គីរិតក្កុះ វិចារះ បីតិ សុខ ឯកគ្គតានៃចិត្ត ព្រោះ ដូច្នោះ ពាក្យដែលលោកពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅព្រមដោយវិតក្កុះ ប្រព្រឹត្តទៅ ព្រមដោយវិចារះ ដូច្នោះ យ៉ាងណា សូម្បីកាលព្រះដ៏មានព្រះភាគ មិនបាន ត្រាស់ទុកអធិការនេះថា សច្ចិត្តកគ្គតា សូម្បីចិត្តកគ្គតា ក៏គួរជ្រាបថាជា អង្គ (នៃឈាន) នោះឯង តាមព្រះបាលីក្នុងគម្ពីរវិក្កនេះ ដូច្នោះ ។ ពិត ហើយ ឧទ្ទេស ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ធ្វើទុកហើយ ដោយព្រះបំណងណា ឧទ្ទេសនោះឯង ក៏ឈ្មោះថា ទ្រង់ប្រកាសទុកហើយក្នុងគម្ពីរវិក្ក ដោយព្រះ បំណងនោះដូច្នោះ ។

បទថា ឧបសម្ពុទ្ធ ប្រែថា ចូលទៅជិតហើយ លោកអធិប្បាយថា សម្រេចហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត លោកអធិប្បាយថា ឲ្យចូលដល់ព្រមហើយ គឺឲ្យសម្រេចហើយ ។ តែក្នុងគម្ពីរវិក្ក ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ឧបសម្ពុទ្ធាតិ យោ បឋមស្ស ឈានស្ស លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ចិកិរិយា ឧបសម្បទា ត្រង់ពាក្យថា ចូល គឺការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបំពេញនូវបឋមជ្ឈាន ។ អត្ថនៃពាក្យនោះ គប្បីជ្រាបយ៉ាងនោះឯង ។

បទថា វិហាសី សេចក្តីថា តថាគតជាបុគ្គលដល់ព្រមដោយឈាន មានប្រការដូចពោលហើយយ៉ាងនេះ ទើបញ្ចាំងការបន្តជាប់គ្នា ការប្រព្រឹត្តទៅ ការរក្សាការប្រព្រឹត្តទៅ ការឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ការត្រាច់ទៅ ការស្នាក់នៅនៃ

អត្តភាពឲ្យសម្រេចដោយឥរិយាបថវិហារ ពោលគឺ ការអង្គុយនាពោធិ-
មណ្ឌល ។ សេចក្តីនេះ សមដូចព្រះតម្រាស់ក្នុងគម្ពីរវិក្កិតថា វិហារតីតិ
ឥរិយតិ វត្តតិ ចាលេតិ យមេតិ យាយេតិ ចរតិ វិហារតិ តេន វុច្ចតិ
វិហារតីតិ ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺសម្រេច ប្រព្រឹត្ត រក្សា រស់
នៅ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ត្រាច់ទៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា
សម្រេចឥរិយាបថ ។

សួរថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ធ្វើអ្វី ទើបចូលឈាននេះ ឆ្លើយថា
ទ្រង់ចម្រើនកម្មដ្ឋាន សួរថា ទ្រង់ចម្រើនកម្មដ្ឋានអ្វី ឆ្លើយថា ទ្រង់ចម្រើន
អាណាបានស្សតិកម្មដ្ឋាន សួរថា បុគ្គលដទៃដែលមានសេចក្តីត្រូវការដោយ
អាណាបានស្សតិកម្មដ្ឋាននោះ គួរធ្វើដូចម្តេច ឆ្លើយថា សូម្បីអ្នកដទៃ ក៏គួរ
ចម្រើនកម្មដ្ឋាននោះ ឬបណ្តាកម្មដ្ឋានទាំងឡាយ មានបឋវិកសិណជាដើម
ឯណានីមួយ ។

ន័យក្នុងការចម្រើនអាណាបានស្សតិកម្មដ្ឋានជាដើមនោះ គប្បីជ្រាបដោយ
ន័យដែលពោលទុកហើយ ក្នុងវិសុទ្ធិមគ្គនោះឯង ។ កាលខ្ញុំពោលន័យក្នុង
ការចម្រើនទុកក្នុងអធិការនេះ និទាននៃព្រះវិន័យ ក៏នឹងជាការធ្លន់ក្រៃលែង
ព្រោះដូច្នោះ ទើបខ្ញុំធ្វើត្រឹមតែការប្រកាសអត្ថនៃព្រះបាលីប៉ុណ្ណោះ ដោយ
ប្រការដូច្នោះ ។

បឋមជ្ឈានកថា ចប់

ទុតិយជ្ឈានកថា

ពីរបទថា វិតក្កវិចារានំ រូបសម សេចក្តីថា ព្រោះចូលទៅស្ងប់
ព្រោះឈានកន្លងអង្គទាំង ២ នេះ គឺវិតក្កៈ និងវិចារៈ ។ អធិប្បាយថា
ព្រោះវិតក្កៈវិចារៈមិនប្រាកដក្នុងខណៈនៃទុតិយជ្ឈាន ។

គប្បីជ្រាបសន្និដ្ឋានថា ក្នុងបណ្តាបទទាំងពីរនោះ ធម៌ក្នុងបឋមជ្ឈាន
ទាំងអស់ មិនមានក្នុងទុតិយជ្ឈាន ព្រោះថា ធម៌ទាំងឡាយ មានផស្សៈជា
ដើម មានក្នុងបឋមជ្ឈានម្យ៉ាង ក្នុងទុតិយជ្ឈាននេះម្យ៉ាង តែសូម្បីយ៉ាងនោះ
ព្រះដ៏មានព្រះភាគក៏ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ព្រោះចូលទៅស្ងប់វិតក្កៈវិចារៈ ដើម្បី
សម្តែងថា ការសម្រេចឈានដទៃក្រៅអំពីបឋមជ្ឈាន មានទុតិយជ្ឈាន
ជាដើម នឹងមានបានព្រោះឈានកន្លងអង្គដែលគ្រោតគ្រោត ។

ក្នុងអធិការនេះ បណ្ឌិតសំដៅយក និយកជ្ឈតំ ឈ្មោះថា អជ្ឈតំ
តែក្នុងគម្ពីរវិក្កន្ត ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកត្រឹមប៉ុណ្ណោះថា អជ្ឈតំ បច្ចុតំ
ប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រោះបណ្ឌិតមានបំណងយក និយកជ្ឈតំ ឈ្មោះថា អជ្ឈតំ
ដូច្នោះក្នុងបទថា អជ្ឈតំ នេះ បណ្ឌិតគប្បីឃើញអត្ថដូច្នោះថា កើតហើយក្នុង
ខ្លួន គឺកើតហើយក្នុងសន្តានរបស់ខ្លួន ។

សទ្ធា (ការជឿ) ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា សម្មសាទន
ក្នុងបទថា សម្មសាទនំ នេះ សូម្បីឈាន ក៏ត្រាស់ហៅថា សម្មសាទន
ព្រោះប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា ដូចសំពត់ពណ៌ខៀវ ព្រោះប្រកបដោយ
ពណ៌ខៀវ ដូច្នោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះឈាននោះ រមែងញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លា
ដោយល្អ ព្រោះប្រកបដោយសទ្ធាដែលជាគ្រឿងញ៉ាំងចិត្តឲ្យផ្សរផង (និង)

ព្រោះស្ងប់ម្ចាស់ការកម្រើកនៃវិតក្កៈ និងវិចារៈបាន ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះ
 ដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា **សម្បសាទនំ** ។ ក្នុងអត្ថវិកប្បនេះ គប្បីជ្រាបសម្បន្ន
 ចំពោះបទយ៉ាងនេះថា **សម្បសាទនំ ចេតសោ** (ជាការផ្សព្វផ្សងនៃចិត្ត) ។
 តែក្នុងអត្ថវិកប្បខាងដើម គប្បីប្រកបបទថា **ចេតសោ** នោះ ចូលជាមួយ
ឯកោទិការ ។

ក្នុងបទថា **ឯកោទិការ** នោះ មានអត្ថយោជនាតទៅថា សមាធិ
 ឈ្មោះថា **ឯកោទិ** ព្រោះអត្ថថា ជាធម៌ឯកផុសឡើង ។ អធិប្បាយថា
 ឈ្មោះថា ជាធម៌ដ៏លើស គឺធម៌ដ៏ប្រសើរបំផុត ផុសឡើង ព្រោះវិតក្កៈវិចារៈ
 មិនផុសឡើង ។ ពិតហើយ សូម្បីបុគ្គលដែលប្រសើរបំផុត យើងក៏ហៅថា
 ជាបុគ្គលឯកក្នុងលោក ។ ម្យ៉ាងទៀត នឹងពោលថា សមាធិដែលរៀបចំ
 វិតក្កៈ និងវិចារៈ ឈ្មោះថា ជាធម៌ឯក គឺមិនមានសម្លាញ់ ដូច្នោះក៏គួរ បរិយាយ
 មួយទៀត សមាធិ ឈ្មោះថា **ទុទិ** ព្រោះអត្ថថា រមែងញ៉ាំងសម្បយុត្តធម៌ឲ្យ
 ផុសឡើង អធិប្បាយថា ឲ្យតាំងឡើង ។ សមាធិនោះ ជាឯក ព្រោះអត្ថថា
 ប្រសើរ និងផុសឡើង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា **ឯកោទិ** ។ ពាក្យថា
ឯកោទិ នោះ ជាឈ្មោះរបស់សមាធិ ។ ទុតិយជ្ឈាន រមែងញ៉ាំងសមាធិ
 ដែលឈ្មោះថា **ឯកោទិ** នេះ ដូចពោលនេះឲ្យកើត គឺឲ្យចម្រើន ។ ហេតុ
 នោះ ទើបទុតិយជ្ឈាននេះ ឈ្មោះថា **ឯកោទិការ** ។ ព្រោះសមាធិ ឈ្មោះថា
ឯកោទិ នេះ រមែងមានដល់ចិត្ត មិនមែនមានដល់សត្វ ដល់ជីវៈឡើយ
 ព្រោះដូច្នោះ ទើបទុតិយជ្ឈាននោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា **ចេតសោ**

ឯកោទិការវំ (មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯក) ។

មានពាក្យសួរថា ឯសទ្ធានេះ និងសមាធិ ដែលមានឈ្មោះថា ឯកោទិ
នេះ មានក្នុងបឋមជ្ឈាន មិនមែនឬ បើដូច្នោះ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបទុតិយជ្ឈាន
នេះប៉ុណ្ណោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា ជាគ្រឿងញ៉ាំងចិត្តឲ្យផ្សរផង់ និងថា
ជាឯកោទិការវំទៅវិញ ខ្ញុំនឹងឆ្លើយថា ព្រោះថា បឋមជ្ឈាននោះ ឈ្មោះថា
មិនទាន់ផ្សរផង់ល្អ ព្រោះវិតក្កៈ និងវិចារៈនៅកម្រើកនៅឡើយ ដូចទឹកដែល
ល្អក់ ព្រោះរលកតូចធំ ដូច្នោះ ព្រោះហេតុនោះ កាលសទ្ធាមាន ក៏គប្បី
ជ្រាបថា បឋមជ្ឈាននោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគមិនបានត្រាស់ថា ជាគ្រឿងញ៉ាំង
ចិត្តឲ្យផ្សរផង់ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះបឋមជ្ឈានមិនទាន់ផ្សរផង់ដោយល្អនោះឯង
សូម្បីសមាធិក្នុងបឋមជ្ឈាននេះ ក៏មិនមែនជាធម៌ប្រាកដដោយល្អឡើយ ព្រោះ
ដូច្នោះ គប្បីជ្រាបថា បឋមជ្ឈាននោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគមិនបានត្រាស់ថា
ជាឯកោទិការវំឡើយ ។ ចំណែកសទ្ធា បានឱកាស មានកម្លាំងហើយ ព្រោះ
ក្នុងឈាននេះ មិនមានហេតុជាគ្រឿងកង្វល់ គឺវិតក្កៈវិចារៈ សូម្បីសមាធិក៏
ប្រាកដ ព្រោះត្រឡប់បានសម្ងាញ់ គឺសទ្ធាមានកម្លាំង ព្រោះដូច្នោះ គប្បី
ជ្រាបថា ទុតិយជ្ឈានប៉ុណ្ណោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកយ៉ាងនេះ ។
តែក្នុងគម្ពីរវិកង្គ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះថា ដែលឈ្មោះ
ថា សម្បសានន ទោះ បានដល់ សទ្ធា ការជឿ ការដាក់ចិត្តជឿ ការជ្រះថ្លា
ក្រៃលែង ដែលឈ្មោះថា ចេតសោ ឯកោទិការវំ នោះ បានដល់ ការតាំង
នៅនៃចិត្ត ។ បេ។ ការតាំងមាំប្រពៃ ដូច្នោះ ។ ឯអត្តវណ្ណនេះ រួមជាមួយ

បាបៈក្នុងគម្ពីរវិក្កន្តនោះ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកយ៉ាងនោះ រមែង
មិនខុស គឺរមែងប្រហាក់ប្រហែល និងស្មើគ្នាដោយពិត យ៉ាងណា បណ្ឌិត
គប្បីជ្រាបអត្ថវណ្ណនានេះ ដូច្នោះ ។

ក្នុងពាក្យថា **អវិតក្កំ អវិចារំ** នេះ មានវិនិច្ឆ័យថា ទុតិយជ្ឈាន
ឈ្មោះថា មិនមានវិតក្កៈ ព្រោះអត្ថថា វិតក្កៈមិនមានក្នុងទុតិយជ្ឈាននេះ ឬ
ដល់ទុតិយជ្ឈាននេះ ព្រោះលះវិតក្កៈបានដោយការវិនា ។ ទុតិយជ្ឈាន ឈ្មោះ
ថា មិនមានវិចារៈក៏ដោយន័យនេះឯង សូម្បីក្នុងគម្ពីរវិក្កន្ត ព្រះដ៏មានព្រះ
ភាគក៏ត្រាស់ទុកហើយថា វិតក្កៈនេះផង វិចារៈនេះផង ជាធម៌ស្ងប់រម្ងាប់
រលត់ ខ្ចាត់ចេញ វិនាសសាបសូន្យ ខូចខាត ហិនហោច រឹង ស្ងួត ធ្វើឲ្យ
អស់ទៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ
ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ក្នុងអធិការនេះ អាចារ្យអ្នកចោទសួរថា តើសេចក្តីនេះ សម្រេចហើយ
ដោយបទថា ព្រោះស្ងប់រម្ងាប់វិតក្កៈ និងវិចារៈ ដូច្នោះមិនមែនឬ កាលបើ
ដូច្នោះ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកទៀតថា មិនមានវិតក្កៈ
មិនមានវិចារៈ ដូច្នោះដែរ ។ ខ្ញុំនឹងឆ្លើយថា អត្ថនេះ សម្រេចហើយយ៉ាងនោះ
ពិតហើយ តែពាក្យថា ព្រោះស្ងប់រម្ងាប់វិតក្កៈ និងវិចារៈនេះ សម្តែងអត្ថ
ពោល គឺការមិនមានវិតក្កៈ វិចារៈនោះ ។ ខ្ញុំបានពោលហើយមិនមែនឬថា
សូម្បីដូច្នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគក៏ត្រាស់ទុកយ៉ាងនេះថា ព្រោះស្ងប់រម្ងាប់វិតក្កៈ
និងវិចារៈ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងថា ការសម្រេចឈានជាដើមដទៃអំពីបឋមជ្ឈាន

រមែងមានបាន ព្រោះឈានកន្លងអង្គដែលគ្រោតគ្រោតបាន ម្យ៉ាងទៀត
 ទុតិយជ្ឈាននេះ ឈ្មោះថា សម្បសាទន ព្រោះស្ងប់វិតក្កៈ និងវិចារៈបាន
 មិនមែនព្រោះចូលទៅស្ងប់ការផ្សាយឡើងនៃទោស ពោល គឺកិលេសឡើយ
 ហើយទុតិយជ្ឈាននេះ ឈ្មោះថា ឯកោទិការ ព្រោះស្ងប់វិតក្កៈ និងវិចារៈ
 ហើយទុតិយជ្ឈាននេះ ឈ្មោះថា ឯកោទិការ ព្រោះលះនីវរណៈបាន
 មិនដូចឧបចារជ្ឈាន និងទុតិយជ្ឈាននេះ ឈ្មោះថា ឯកោទិការ ព្រោះមាន
 អង្គប្រាកដមិនដូចបឋមជ្ឈាននោះឡើយ ។

ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យថា ព្រោះស្ងប់វិតក្កៈ វិចារៈនេះ រមែងជាពាក្យ
 សម្តែងដល់ហេតុនៃភាពដែលទុតិយជ្ឈាន ជាគ្រឿងញ៉ាំងចិត្តឲ្យផ្សេងផង ជា
 ធម៌ឯក ញ៉ាំងសមាធិឲ្យផុសឡើងផង ដូចពោលមកហើយនេះ ។ ម្យ៉ាង
 ទៀត ទុតិយជ្ឈាននេះ ឈ្មោះថា មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ ព្រោះស្ងប់
 វិតក្កៈផង វិចារៈផង ទុតិយជ្ឈាននេះ ឈ្មោះអវិតក្កាវិចារៈ ព្រោះមិនមាន
 វិតក្កៈ និងវិចារៈ មិនមែនដូចតតិយជ្ឈាន និងចតុត្ថជ្ឈាន និងដូចវិញ្ញាណ
 មានចក្ខុវិញ្ញាណជាដើមនោះឡើយ ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យថា ព្រោះស្ងប់
 វិតក្កៈ វិចារៈនេះ រមែងជាពាក្យសម្តែងដល់ហេតុនៃទុតិយជ្ឈានមិនមានវិតក្កៈ
 និងមិនមានវិចារៈ ហើយមិនមែនជាពាក្យសម្តែងត្រឹមតែការមិនមាននៃវិតក្កៈ
 និងវិចារៈនោះឡើយ ដូចពោលមកដូច្នោះ ។ តែពាក្យថា មិនមានវិតក្កៈ មិន
 មានវិចារៈនេះ ជាពាក្យសម្តែងត្រឹមតែការមិនមានវិតក្កៈ និងវិចារៈប៉ុណ្ណោះ
 ព្រោះដូច្នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ សូម្បីត្រាស់ពាក្យខាងដើម ហើយក៏គួរ

ត្រាស់ពាក្យខាងក្រោយទៀត ។

បទថា សមាធិធំ សេចក្តីថា កើតអំពីបឋមជ្ឈានសមាធិ ឬអំពីសមាធិ ឬអំពីសមាធិដែលសម្បយុត្តគ្នា ។ ក្នុងព្រះបាលីនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់ទុតិយជ្ឈាននេះប៉ុណ្ណោះថា កើតអំពីសមាធិ ដើម្បីសរសើរទុតិយជ្ឈាន នេះ ព្រោះសូម្បីបឋមជ្ឈាននឹងកើតអំពីសមាធិ ដែលសម្បយុត្តក៏ពិត តែ សមាធិនេះប៉ុណ្ណោះ គួរហៅបានថា សមាធិ ព្រោះជាសមាធិដែលមិនញាប់ ញ័រ និងផ្សរផង់ក្រៃលែង ព្រោះរៀរចាកការកម្រើកញាប់ញ័រនៃវិតក្កៈវិចារៈ ។

ពាក្យថា បីតិសុខំ នេះ មានន័យដូចពោលមកហើយនោះឯង ។

បទថា ទុតិយំ គឺជាចំណែកទី ២ ដោយលំដាប់នៃការគណនា ។ ឈាននេះឈ្មោះថា ទី ២ ព្រោះអត្ថថា ព្រះយោគាវចរសម្រេចជាលើកទី ២ ដូច្នោះក៏មាន ។

ក្នុងពាក្យថា ឈានំ នេះ គប្បីជ្រាបថា បឋមជ្ឈានមានអង្គ ៥ ព្រោះអង្គទាំងឡាយ មានវិតក្កៈជាដើម យ៉ាងណា ទុតិយជ្ឈាននេះក៏មានអង្គ ៤ ព្រោះអង្គទាំងឡាយ មានសម្បសាទជាដើម ដូច្នោះ ។ ដូចព្រះដ៏មានព្រះ ភាគត្រាស់ទុកថា ឈានន្តិ សម្បសាទោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ត្រង់ពាក្យថា ឈាន គឺសេចក្តីជ្រះថ្លាស៊ីបំ បីតិ សុខំ ឯកគ្គតានៃចិត្ត ។ យ៉ាងនោះជាន័យដោយអមប៉ុណ្ណោះ ។ តែន័យដោយត្រង់ទុតិយជ្ឈាននោះ រៀរ អង្គ គឺសម្បសាទចេញហើយ មានអង្គ ៣ ប៉ុណ្ណោះ ដូចព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់ទុកថា តស្មី សមយេ តិវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស

ឯកគ្គតា ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ៣ គឺបីតិ សុខ ចិត្តកគ្គតា
ក៏កើតមាន ពាក្យដ៏សេសមានន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។

ទុតិយជ្ឈានកថា ចប់

តតិយជ្ឈានកថា

បីតិ ក្នុងពាក្យថា បីតិយា ច វិភាគា នេះ មានអត្ថដូចពោលហើយ នោះឯង ។ ការនឿយណាយ ឬការឈានកន្លងបីតិនោះ ឈ្មោះថា វិភាគៈ (ការខ្ចាក់ចោល) ។ ច សព្វ ត្រង់ចន្លោះបទទាំង ២ មានការប្រមូលមក ជាអត្ថ ។ ច សព្វ ប្រមូលមកនូវសេចក្តីស្ងប់ ឬការចូលទៅស្ងប់វិតក្កៈ វិចារៈ ។ គប្បីជ្រាបយោជនាយ៉ាងនេះថា ក្នុងការប្រមូលទាំង ២ យ៉ាងនោះ ក្នុងកាលណាប្រមូលសេចក្តីស្ងប់មកតែម្យ៉ាង ក្នុងពេលនោះ ព្រោះបន្ទាបនឹង ចោលនូវបីតិ និងព្រោះស្ងប់បានបន្ថែមឡើងទៀតបន្តិចបន្តួច ។ ក្នុងយោជនា នេះ វិភាគ សព្វ មានការនឿយណាយជាអត្ថ ព្រោះដូច្នោះ គប្បីឃើញអត្ថ ដូច្នោះថា ព្រោះនឿយណាយផង ព្រោះរម្ងាប់បីតិផង ។

គប្បីជ្រាបយោជនាយ៉ាងនេះថា ក្នុងពេលណាប្រមូលសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ វិតក្កៈវិចារៈមក ក្នុងវេលានោះ ព្រោះនឿយណាយក្នុងបីតិ និងព្រោះចូលទៅ ស្ងប់វិតក្កៈ វិចារៈ បន្ថែមឡើងទៀតបន្តិចបន្តួច ។ ក្នុងយោជនានេះ វិភាគ សព្វ មានការឈានកន្លងជាអត្ថ ព្រោះដូច្នោះ គប្បីឃើញអត្ថដូច្នោះថា ព្រោះ កន្លងបង្អនូវបីតិផង ព្រោះស្ងប់វិតក្កៈវិចារៈផង ។ ម្យ៉ាងទៀត វិតក្កៈ វិចារៈ នេះ ស្ងប់ហើយក្នុងទុតិយជ្ឈាននោះឯងក៏ពិត សូម្បីយ៉ាងនោះ ពាក្យថា ព្រោះចូលទៅស្ងប់វិតក្កៈ វិចារៈនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកហើយ ដើម្បី ទ្រង់សម្តែងឧបាយជាគ្រឿងសម្រេចឈាននេះផង ដើម្បីពោលសរសើរ ឈាននេះផង ។

សួរថា ពិតហើយ កាលទ្រង់ត្រាស់ថា និងព្រោះការស្ងប់រម្ងាប់វិតក្កៈ

វិចារៈ ពាក្យនេះ រមែងប្រាកដថា ការស្ងប់រម្ងាប់វិតក្កៈ វិចារៈ ក៏ជាឧបាយ គ្រឿងសម្រេចឈាននេះ មិនមែនឬ ឆ្លើយថា ក្នុងអរិយមគ្គទី ៣ លោក ពោលការលះបង់យ៉ាងនេះថា ព្រោះលះឱ្យម្នាគិយសំយោជនៈទាំង ២ មាន សក្កាយទិដ្ឋិជាដើម ដែលមិនទាន់លះបាន រមែងជាការពោលសរសើរ (អរិយមគ្គទី ៣) ដើម្បីឱ្យកើតសេចក្តីឧស្សាហ៍ដល់ជនទាំងឡាយ ដែល មានការខ្វះខ្វែង ដើម្បីសម្រេចអរិយមគ្គទី ៣ នោះ យ៉ាងណា ក្នុងតតិយ- ជ្ឈាននេះ លោកពោលការស្ងប់រម្ងាប់វិតក្កៈ វិចារៈ ដែលមិនទាន់ស្ងប់រម្ងាប់ ទុក ជាការពោលសរសើរ (ឈាននេះ) យ៉ាងនោះដូចគ្នា ។ ព្រោះហេតុ នោះ ទើបលោកពោលអត្ថនេះទុកថា ព្រោះឈានកន្លងបីតិផង ព្រោះស្ងប់ រម្ងាប់វិតក្កៈ វិចារៈផង ដូច្នោះ ។

ក្នុងពាក្យថា ឧបេក្ខកោ ច វិហាសី នេះ មានវិនិច្ឆ័យថា ធម្មជាតិ ឈ្មោះថា ឧបេក្ខា ព្រោះអត្ថថា សម្លឹងដោយឧប្បត្តិ ។ អធិប្បាយថា រមែង ឃើញស្នើ គឺរមែងឃើញមិនធ្លាក់ទៅក្នុងចំណែកណាមួយ ។ បុគ្គលដល់ព្រម ដោយតតិយជ្ឈាន លោកហៅថា អ្នកមានឧបេក្ខា ។ ព្រោះជាបុគ្គលប្រកប ដោយឧបេក្ខានោះ រុងរឿងបរិបូណ៌ដ៏មានកម្លាំង ។

ឧបេក្ខា ១០ យ៉ាង

ឧបេក្ខាមាន ១០ យ៉ាងគឺ ធន្យង្គុប្បេក្ខា ឧបេក្ខាក្នុងអង្គ គឺអារម្មណ៍ ប្រាំមួយ ១ ព្រហ្មវិហារុប្បេក្ខា ឧបេក្ខាក្នុងព្រហ្មវិហារ ១ ពោជ្ឈង្គុប្បេក្ខា ឧបេក្ខាក្នុងពោជ្ឈង្គ ១ វិរិយុប្បេក្ខា ឧបេក្ខាក្នុងវិរិយៈ ១ សង្ខារុប្បេក្ខា

ឧបេក្ខាក្នុងសង្ខារ ១ វេទនុប្បេក្ខា ឧបេក្ខាក្នុងវេទនា ១ វិបស្សនុប្បេក្ខា
 ឧបេក្ខាក្នុងវិបស្សនា ១ តត្រមជ្ឈតុប្បេក្ខា ឧបេក្ខាក្នុងការដាក់ខ្លួនជាកណ្តាល
 ក្នុងធម៌នោះៗ ១ ឈានុប្បេក្ខា ឧបេក្ខាក្នុងឈាន ១ ចារិសុទ្ធប្បេក្ខា
 ឧបេក្ខាក្នុងភាពបរិសុទ្ធ ១ ។

ក្នុងឧបេក្ខាទាំង ១០ ដូចពោលមកនេះ គប្បីជ្រាបតាមន័យដែលលោក
 ពោលទុកហើយ ក្នុងវណ្ណានៃកយកេរវស្សត្រ ក្នុងអង្គកថាមជ្ឈិមនិកាយ ឈ្មោះ
 បបព្ភាសូទនី ឬក្នុងអង្គកថា ធម្មសង្គហៈ ឈ្មោះអង្គសាលិនី ដោយន័យដែល
 មកហើយក្នុងទីនោះៗ និងដោយអំណាចនៃសង្ខេប គីក្ខមិ បុគ្គល ចិត្ត អារម្មណ៍
 ខន្ធសង្គហៈ ឯកក្ខណចិត្ត និងកុសលត្តិកៈ ។ ឧបេក្ខា កាលខ្ញុំពោលទុកក្នុង
 អធិការនេះ រមែងធ្វើនិទាននៃព្រះវិន័យឲ្យជាការរង្វន់ក្រែកលែង ព្រោះហេតុ
 នោះ ទើបខ្ញុំមិនពោល ។

ចំណែកឧបេក្ខាដែលដោយកក្កដ៍អធិការនេះ ដោយលក្ខណៈជាដើម
 គប្បីជ្រាបថា មានភាពជាកណ្តាលជាលក្ខណៈ មានការមិនអើពើជាកិច្ច មាន
 ការមិនខ្លះខ្លាំងជាបច្ចុប្បជ្ជាន មានការមិនមានបីតិជាបទុជ្ជាន ។

ក្នុងអធិការពោលដោយតតិយជ្ឈាននេះ អាចារ្យអ្នកចោទសួរថា ឯ
 ឈានុបេក្ខានេះ ដោយអត្ថ គឺតត្រមជ្ឈតុបេក្ខានោះឯង ហើយឈានុបេក្ខា
 នោះ ក៏មាននៅក្នុងបឋមជ្ឈាន និងទុតិយជ្ឈាន ព្រោះដូច្នោះ ឈានុបេក្ខានេះ
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ក៏គួរត្រាស់ទុកក្នុងបឋមជ្ឈាន និងទុតិយជ្ឈាននោះ យ៉ាង
 នេះថា ឧបេក្ខកោ ច វិហាសី ដូច្នោះ មិនមែនឬ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបមិន

ត្រាស់ឈានុបេក្ខានោះទុកផង ឆ្លើយថា ព្រោះមានកិច្ចមិនទាន់ប្រាកដច្បាស់ៗ ពិតហើយ កិច្ចនៃឈានុបេក្ខានោះ ក្នុងបឋមជ្ឈាន និងទុតិយជ្ឈាននោះ ឈ្មោះថា មិនទាន់ប្រាកដច្បាស់ ព្រោះត្រូវបដិបក្ខធម៌ មានវិតក្កៈជាដើមគ្រប សង្កត់ ។ ចំណែកក្នុងតតិយជ្ឈាននេះ ឈានុបេក្ខាកើតមានកិច្ចប្រាកដច្បាស់ ដូចជា ងើបក្បាលឡើងបានហើយ ព្រោះវិតក្កៈ វិចារៈ និងបីតិ គ្របសង្កត់ មិនបាន ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ឈានុបេក្ខានោះទុកដូច្នោះ។

ការពណ៌នាអត្ថដោយប្រការទាំងពួងនៃបទថា ឧបេក្ខកោ ច វិហាសី នេះចប់ហើយ ។

ឥឡូវនេះ មានវិនិច្ឆ័យក្នុងបាលីថា សតោ ច សម្បជានោ ។ ឈ្មោះ ថា សតោ ព្រោះអត្ថថា រព្វកបាន ។ ឈ្មោះថា សម្បជានោ ព្រោះអត្ថថា ដឹងច្បាស់ដោយប្រពៃ សតិ និងសម្បជញ្ញៈ ត្រាស់ដោយបុគ្គល ។ ក្នុង សតិ និងសម្បជញ្ញៈនោះ សតិមានការរព្វកបានជាលក្ខណៈ មានការមិន វង្វេងជាកិច្ច មានការឃុំគ្រងជាអាការប្រាកដ ។ សម្បជញ្ញៈ មានការមិន វង្វេងជាលក្ខណៈ មានការពិចារណាជាកិច្ច មានការច្រុះបំភ្លឺជាអាការប្រាកដ។ សតិ និងសម្បជញ្ញៈនេះ គប្បីជ្រាបដោយពិស្តារតាមន័យដែលខ្ញុំពោល ហើយ ក្នុងវណ្ណនៃសតិប្បដ្ឋានសូត្រ ក្នុងអដ្ឋកថាមជ្ឈិមនិកាយនោះឯង ។

បណ្តាធម៌ក្នុងតតិយជ្ឈាននោះ សតិ និងសម្បជញ្ញៈនេះ រមែងមានក្នុង ឈានមុនៗ ដោយពិត ព្រោះថា គុណជាតិត្រឹមឧបចារៈ រមែងមិនសម្រេច ដល់ព្រះយោគាវចរ ដែលមិនមានសតិ មិនមានសម្បជញ្ញៈ នឹងពោលថ្វី

ដល់អប្បនា ។ ព្រោះឈានទាំងនោះគ្រោតគ្រោត ទើបការប្រព្រឹត្តទៅរបស់
 ចិត្ត មានការងាយស្រួល ដូចការប្រព្រឹត្តទៅលើផែនដីរបស់បុរស ដូច្នោះ
 កិច្ចនៃសតិ និងសម្បជញ្ញៈក្នុងឈានទាំងនោះ ទើបមិនប្រាកដច្បាស់ ។ ព្រោះ
 ឈាននេះមានសភាពល្អិត ព្រោះលះអង្គដែលគ្រោតគ្រោតបាន ការប្រព្រឹត្ត
 ទៅរបស់ចិត្ត ដែលកិច្ចនៃសតិ និងសម្បជញ្ញៈគ្រប់គ្រងហើយនោះឯង ដូច
 ការដើរជិតមុខកាំបិតការរបស់បុរស ដូច្នោះ ព្រោះហេតុនេះ ទើបត្រាស់ទុក
 ក្នុងតតិយជ្ឈាននេះ សេចក្តីដែលគួរពោលបន្ថែមនៅមានបន្តិចបន្តួចទៀត ។ អ្នក
 ប្រាជ្ញគប្បីជ្រាបសន្និដ្ឋានថា ពាក្យថា តតោ ច សម្បជានោ ដែលព្រះដ៏
 មានព្រះភាគត្រាស់ទុកក្នុងតតិយជ្ឈាននេះប៉ុណ្ណោះ ក៏ដើម្បីសម្តែងអត្ថវិសេស
 នេះថា កូនគោដែលនៅដើរតាមមេគោ ត្រូវព្រាត់អំពីមេគោ កាលមិនឃ្នាំថៃ
 រក្សាទុក រមែងចូលរកមេគោទៀតនោះឯង យ៉ាងណា សេចក្តីសុខក្នុងតតិ-
 យជ្ឈាននេះក៏ដូច្នោះ ត្រូវព្រាត់អំពីបីតិ ហើយសេចក្តីសុខ កាលមិនគ្រប់គ្រង
 ដោយគ្រឿងគ្រប់គ្រង គឺសតិ និងសម្បជញ្ញៈ គប្បីចូលរកបីតិទៀតនោះឯង
 គប្បីជាសុខដែលសម្បយុត្តដោយបីតិនោះឯង ។ សូម្បីសត្វទាំងឡាយ រមែង
 មានតម្រេកពន់ពេកក្នុងសេចក្តីសុខ ហើយសេចក្តីសុខនេះ ក៏ជាសុខក្រៃពេក
 ព្រោះមិនមានសុខដទៃក្រៃលែងជាងនោះ តែការមិនត្រេកអរខ្លាំងក្នុងសេចក្តី
 សុខ រមែងមានក្នុងតតិយជ្ឈាននេះ ដោយអានុភាពនៃសតិ និងសម្បជញ្ញៈ
 មិនមែនមានដោយប្រការដទៃឡើយ ដូច្នោះ ។

ឥឡូវនេះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបទថា សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេសី

នេះ ដូច្នោះថា ព្រះយោគីដែលដល់ព្រមដោយតតិយជ្ឈាន មិនមានការរំពឹង ក្នុងការសោយសេចក្តីសុខក៏ពិត ទោះបីដូច្នោះ ព្រះយោគីនោះ សូម្បីចេញ អំពីឈានហើយ ក៏គប្បីសោយសុខបាន ព្រោះរូបកាយរបស់លោក ជារូប ដែលប្រណីតក្រៃលែង ព្រោះមានសេចក្តីសុខដែលសម្បយុត្ត ដោយនាម កាយរបស់លោក ឬសេចក្តីសុខដែលប្រកបនាមកាយនោះ ជាសម្មជ្ជាន ពាល់ត្រូវ ជ្រួតជ្រាបហើយ ។

ព្រោះដូច្នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងសេចក្តីនោះ ទើប ត្រាស់ថា សុខញា កាយេន បដិសំវេទេសី ដូច្នោះ ។

ឥឡូវនេះ នឹងវិនិច្ឆ័យក្នុងពាក្យថា យន្តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ ឧបេក្កកោ សតិមា សុខវិហារី ដូច្នោះថា ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ មានព្រះពុទ្ធជាដើម រមែងប្រាប់ គឺរមែងសម្តែង រមែងបញ្ញត្ត រមែងតែងតាំង រមែងបើកផ្ទារ រមែងចែក រមែងធ្វើឲ្យរាក់ អធិប្បាយថា រមែងប្រកាស គឺរមែងសរសើររូប បុគ្គលដែលមានការដល់ព្រមដោយតតិយជ្ឈាននោះ ព្រោះហេតុនៃឈានណា គឺព្រះឈានណាជាហេតុ ។ រមែងសរសើរដូចម្តេច រមែងសរសើរថា ជា អ្នកមានឧបេក្កា មានសតិ នៅជាសុខ ដូច្នោះ ។ តថាគតបុលដល់តតិយជ្ឈាន នោះហើយ យោជនាក្នុងពាក្យថា យន្តំ អរិយា ជាដើមនេះ គប្បីជ្រាបដូច ពណ៌នាមកយ៉ាងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបព្រះអរិយៈទាំងនោះ សរសើរបុគ្គលដែល មានការដល់ព្រមដោយតតិយជ្ឈាននោះទុកយ៉ាងនោះ ឆ្លើយថា ព្រោះជា

បុគ្គលដែលគួរសរសើរ ។

ពិតហើយ ព្រោះយោគីនេះ ជាបុគ្គលមានការព្រងើយក្នុងតតិយជ្ឈាន ដែលមានសុខដ៏ត្រជាក់ចិត្តពន់ពេក ដែលដល់នូវត្រើយនៃសេចក្តីសុខហើយ ក៏ដោយ មិនត្រូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងសុខអូសទាញទៅក្នុងតតិយជ្ឈាននោះ បានឡើយ និងឈ្មោះថា ជាបុគ្គលមានសតិ ព្រោះជាបុគ្គលមានសតិតាំងមាំ ដោយអាការដែលបីតិកើតឡើងមិនបាន និងព្រោះលោកបានសោយសេចក្តី សុខដែលមិនសៅហ្មង ដែលជាអរិយកន្លះ និងដែលជាអរិយជនសេពហើយ នោះឯង ដោយនាមកាយ ដូច្នោះ ទើបជាបុគ្គលគួរសរសើរ ។

គប្បីជ្រាបសន្និដ្ឋានថា ព្រោះជាបុគ្គលគួរសរសើរ ព្រះអរិយៈទាំង- ឡាយ កាលនឹងប្រកាសគុណ ដែលជាហេតុគួរសរសើរទាំងនោះ ទើបទ្រង់ សរសើរបុគ្គល ដែលមានការដល់ព្រមដោយតតិយជ្ឈាននោះ យ៉ាងនេះថា ជាអ្នកមានឧបេក្ខា មានសតិ នៅជាសុខ ដូចពណ៌នាដូច្នោះ ។

បទថា **តតិយំ** គឺលំដាប់ទី ៣ នៃការគណនា ។ ឈាននេះឈ្មោះថា ទី ៣ ព្រោះអត្ថថា ព្រះយោគាវចរសម្រេចលើកទី ៣ ដូច្នោះក៏មាន ។

ក្នុងពាក្យថា **ឈានំ** នេះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យថា ទុតិយជ្ឈានមានអង្គ ៤ ដោយអង្គទាំងឡាយ មានសម្បសាទជាដើម យ៉ាងណា តតិយជ្ឈាននេះ ក៏មានអង្គ ៤ ដោយអង្គទាំងឡាយ មានឧបេក្ខាជាដើមយ៉ាងនោះ ដូចព្រះដ៏ ព្រះភាគត្រាស់ទុកថា **ឈានន្តិ ឧបេក្ខា សតិ សម្បជញ្ញំ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា** ។ ត្រង់ពាក្យថា ឈាន គឺឧបេក្ខា សតិ សម្បជញ្ញៈ សុខ

ឯកគ្គតានៃចិត្ត ដូច្នោះ ជាន័យអមបុណ្ណោះ តែដោយន័យត្រង់ តតិយជ្ឈាន
 នោះ វៀរអង្គ គឺឧបេក្ខា សតិ និងសម្បជញ្ញៈចេញ រមែងប្រកបដោយអង្គ
 ២ បុណ្ណោះ ដូចព្រះដ៏ព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ឈានមានអង្គ ២ គឺសុខ និង
 ឯកគ្គតានៃចិត្ត មាននៅក្នុងសម័យនោះដូចម្តេច ពាក្យដ៏សេសមានន័យ ដូច
 ពោលមកហើយនោះឯង ។

តតិយជ្ឈាន ចប់

ចតុត្ថជ្ឈានកថា

បទថា សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា ព្រោះលះបង់នូវ សុខផង ព្រោះលះបង់នូវទុក្ខផង ដូច្នោះ គឺព្រោះលះសុខផ្លូវកាយ និងទុក្ខផ្លូវ កាយ ។ បទថា បុព្វេវ សេចក្តីថា កាលលះសុខ និងទុក្ខនោះឯង មាន ហើយអំពីមុនពិត មិនមែនមានក្នុងខណៈចតុត្ថជ្ឈាននោះឡើយ ។ បទថា សោមនស្សនោមនស្សានំ អដ្ឋង្គមា នេះ សេចក្តីថា ព្រោះដល់នូវការតាំងនៅ មិនបាននៃសោមនស្ស និងទោមនស្ស មានពាក្យអធិប្បាយថា ព្រោះលះ បាននោះឯងនូវធម៌ ២ ប្រការទាំងនេះ គឺសុខផ្លូវចិត្ត និងទុក្ខផ្លូវចិត្តអំពីមុន នោះឯង ។ សួរថា លះសុខ ទុក្ខ សោមនស្ស និងទោមនស្សទាំងនោះបាន ក្នុងកាលណា ឆ្លើយថា ក្នុងខណៈនៃឧបចារៈរបស់ឈានទាំង ៤ ។ ពិតហើយ សោមនស្សដែលព្រះយោគាវចរ លះបានក្នុងខណៈឧបចារៈនៃឈានទី ៤ នោះឯង ។ ទុក្ខទោមនស្ស និងសុខ លះបានក្នុងខណៈនៃឧបចារៈរបស់ ឈានទី១ ទី២ និង ទី៣ ។ ដោយប្រការដូចពោលមកនេះ គប្បីជ្រាបការ លះបង់សុខ ទុក្ខ សោមនស្ស និងទោមនស្សទាំងនេះ ដែលព្រះដ៏ព្រះភាគ មិនបានត្រាស់ទុកដោយលំដាប់នៃការលះនោះឯង តែក៏បានត្រាស់ទុកក្នុងទី នោះ ដោយលំដាប់ខ្ពស់នៃតន្ត្រីយទាំងឡាយ ក្នុងតន្ត្រីយវិភង្គនោះឯង ។

មានពាក្យសួរថា បើសុខទុក្ខជាដើមនេះ ព្រះយោគាវចរលះបានក្នុង ខណៈឧបចារៈនៃឈាននោះៗ សោត កាលបើដូច្នោះ ព្រោះហេតុអ្វី ទើប ត្រាស់ការរលត់ (សុខទុក្ខជាដើម) ទុកក្នុងឈានទាំងឡាយនោះឯង យ៉ាង នេះថា ចុះទុក្ខត្រូវយកើតឡើងក្នុងទីដូចម្តេច ទើបរលត់ទៅ មិនមានសេស

សល់ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ
 ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ រមែងចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ដែលប្រកប
 ដោយវិតក្កៈ និងវិចារៈ មានបីតិ និងសុខដែលកើតអំពីវិវេក ។ ទុក្ខិន្ទ្រិយ
 កើតឡើងក្នុងបឋមជ្ឈាននេះ តែងរលត់ទៅឥតមានសេសសល់ ចុះទោម-
 នស្សិន្ទ្រិយ ... ចុះសុខិន្ទ្រិយ ... សោមនស្សិន្ទ្រិយ ... កើតឡើងក្នុងបឋមជ្ឈាន
 នេះ តែងរលត់ទៅឥតមានសេសសល់ក្នុងទីណា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុង
 ធម្មវិន័យនេះ ព្រោះលះសុខចេញបាន ។ បេ ។ ចូលដល់ចតុត្ថជ្ឈាន សោម-
 នស្សិន្ទ្រិយកើតហើយ រលត់មិនមានសេសសល់ក្នុងឈាននេះ ដូច្នោះ ។

មានពាក្យឆ្លើយថា ព្រោះជាការរលត់ដ៏ប្រសើរ ។ ពិតហើយ ការ
 រលត់ទុក្ខជាដើមទាំងនោះ ក្នុងឈានទាំងឡាយ មានបឋមជ្ឈានជាដើម ជា
 សេចក្តីរលត់ដ៏ប្រសើរ ។ តែការរលត់ក្នុងខណៈនៃឧបចារៈប៉ុណ្ណោះ មិនមែន
 ជាសេចក្តីរលត់ដ៏ប្រសើរទេ ។ ពិតហើយ ទុក្ខិន្ទ្រិយ សូម្បីរលត់ហើយក្នុង
 ឧបចារៈនៃបឋមជ្ឈាន ដែលមានអារជ្ជនៈផ្សេងៗ គ្នា តែគប្បីកើតឡើងបាន
 ទៀត ព្រោះសម្មស្ស មានរលាយ និងមូសជាដើម ឬព្រោះក្តៅក្រហាយដែល
 កើតអំពីការអង្គុយមិនស្មើ តែមិនមែនកើតក្នុងអប្បនាឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត
 ទុក្ខិន្ទ្រិយនោះ សូម្បីរលត់ហើយក្នុងឧបចារៈ គង់រលត់មិនសីបល្ល ព្រោះធម៌
 ដែលជាសត្រូវមិនទាន់កម្ចាត់បាន ។ ចំណែកខាងក្នុងអប្បនា កាយទាំងមូល
 ឈោងចុះកាន់សេចក្តីសុខ ព្រោះមានបីតិជ្រួបជ្រាប ហើយទុក្ខិន្ទ្រិយរបស់
 ព្រះយោគាវចរ ដែលមានកាយឈោងចុះកាន់សេចក្តីសុខ រាប់ថា រលត់ទៅ

ដោយល្អ ព្រោះធម៌ដែលជាសត្រូវ ត្រូវកម្ចាត់ចេញបាន ។

ឯទោមនស្សន្រ្ទិយ ដែលព្រះយោគាវចរលះបានហើយ ក្នុងឧបចារៈនៃទុតិយជ្ឈាន ដែលមានអារជ្ជនៈផ្សេងៗ គ្នានោះឯង តែគប្បីកើតឡើងបានទៀត ព្រោះទោមនស្សន្រ្ទិយនោះ កាលមានសេចក្តីលំបាកកាយ និងការចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ដែលមានវិតក្កៈវិចារៈជាបច្ច័យ រមែងកើតឡើងបាន តែមិនកើតឡើយ កាលបើមិនមានវិតក្កៈវិចារៈ តែទោមនស្សន្រ្ទិយ នឹងកើតក្នុងចិត្តប្បាទណា ព្រោះមានវិតក្កៈវិចារៈ ទើបកើតក្នុងចិត្តប្បាទនោះ វិតក្កៈ វិចារៈ ក្នុងឧបចារៈនៃទុតិយជ្ឈាន លោកមិនទាន់លះបានឡើយ ព្រោះដូច្នោះ ទោមនស្សន្រ្ទិយនោះ គប្បីកើតបានក្នុងឧបចារៈនៃទុតិយជ្ឈាននោះ ព្រោះមានបច្ច័យលះមិនទាន់បាន តែក្នុងទុតិយជ្ឈានកើតឡើងមិនបានឡើយ ព្រោះមានបច្ច័យលះបានហើយ ។

ម្យ៉ាងទៀត សុខន្រ្ទិយ សូម្បីលះបានហើយក្នុងឧបចារៈនៃតតិយជ្ឈាន ក៏គប្បីកើតឡើងដល់ព្រះយោគាវចរអ្នកមានកាយ ដែលរូបប្រណីត មានបីតិជាសមុដ្ឋានពាល់ត្រូវហើយ តែក្នុងតតិយជ្ឈានកើតឡើងមិនបានឡើយ ។ ពិតហើយ បីតិដែលជាបច្ច័យនៃសុខក្នុងតតិយជ្ឈាន រលត់ទៅហើយ ដោយប្រការទាំងពួង ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត សោមនស្សន្រ្ទិយ សូម្បីលះបានហើយក្នុងឧបចារៈនៃចតុត្ថជ្ឈាន ក៏គប្បីកើតឡើងទៀតបាន ព្រោះនៅជិតបីតិនៅឡើយ និងព្រោះមិនទាន់ច្រូងទៅដោយល្អ ព្រោះនៅមានឧបេក្ខាដែលដល់អប្បនា តែក្នុង

ចតុត្ថជ្ឈាន នឹងកើតឡើងមិនបានឡើយ ។ ព្រោះហេតុដូចពោលមកនេះឯង ទើបព្រះដ៏ព្រះភាគទ្រង់ធ្វើ **អបរិសេស** សព្វ ទុកក្នុងទីនោះថា ទុក្ខិន្ទ្រិយកើត ឡើងហើយ រលត់ឥតសេសសល់ក្នុងឈាននេះ ដូច្នោះឯង ។

ក្នុងអធិការនៃចតុត្ថជ្ឈាននេះ អាចារ្យអ្នកចោទសួរថា បើដូច្នោះ វេទនា ទាំងនោះ សូម្បីលះបានហើយក្នុងឧបចារៈនៃឈាននោះៗ ព្រោះហេតុអ្វី ទើប ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាននេះ ទ្រង់ប្រមូលមកទុកម្តងទៀត ឆ្លើយថា ដើម្បីឲ្យកាន់យក ស្រួល (ដើម្បីយល់ងាយ) ពិតហើយ អទុក្ខមសុខវេទនាដែលព្រះដ៏មាន ភាគត្រាស់ទុកក្នុងអង្គឈាននេះថា **អទុក្ខមសុខ** នេះ ជាបសុដ្ឋិត ដឹងបាន ដោយលំបាក មិនអាចនឹងកាន់យកបានដោយងាយឡើយ ព្រោះដូច្នោះ ទើប ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ប្រមូលវេទនានោះមកទុកទាំងអស់ ដើម្បីឲ្យកាន់យក ស្រួល ឧបមាដូចជាចាប់គោកាចដែលបុគ្គល មិនអាចចូលទៅជិតៗបាន ដោយប្រការណាមួយ ទើបនាយគោបុលកៀងគោទាំងអស់មកទុកក្នុងក្រោល តែមួយ ក្រោយមក ទើបបញ្ចេញម្តងមួយៗ ឲ្យចាប់គោកាចនោះ ដែលដើរ ចេញមកតាមលំដាប់ ដោយប្រាប់ថា នេះគឺគោកាច ចូរពួកអ្នកចាប់វាដូច្នោះ ។ ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងវេទនាទាំងនោះ ដែលទ្រង់ ប្រមូលមកហើយយ៉ាងនោះ ទ្រង់រមែងអាចឲ្យកាន់យកវេទនានេះថា ធម្មជាតិ ដែលមិនមែនសុខ មិនមែនទុក្ខ មិនមែនសោមនស្ស មិនមែនទោមនស្សនេះ គឺអទុក្ខមសុខវេទនា ម្យ៉ាងទៀត វេទនាទាំងនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ព្រះអង្គត្រាស់ទុក ក៏ដើម្បីទ្រង់សម្តែង បច្ច័យនៃអទុក្ខមសុខចេតោវិមុត្តិ ។

ពិតហើយ ធម៌ទាំងឡាយ មានការលះ សុខជាដើម ជាបច្ច័យនៃចេតោវិមុត្តិ
 នោះ ។ ដូចព្រះនាងធម្មទិន្នាថេរីពោលទុកថា ម្នាលអារុសោ អទុក្ខមសុខ-
 ចេតោវិមុត្តិសមាបត្តិ មានបច្ច័យ ៤ ម្នាលអារុសោ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ
 ព្រោះលះបង់នូវសេចក្តីសុខ ១ ព្រោះលះបង់ នូវសេចក្តីទុក្ខ ១ ព្រោះរំលត់
 នូវសោមនស្ស និងទោមនស្សក្នុងកាលមុន ១ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ដែល
 ឥតទុក្ខឥតសុខ មានសតិដ៏បរិសុទ្ធដោយឧបេក្ខា ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ
 ដោយឥរិយាបថទាំងបួន ១ ម្នាលអារុសោ អទុក្ខមសុខចេតោវិមុត្តិសមាបត្តិ
 មានបច្ច័យ ៤ នេះឯង ។

ម្យ៉ាងទៀត សំយោជនៈទាំងឡាយ មានសក្កាយទិដ្ឋិជាដើម ដែលលះ
 បានហើយក្នុងមគ្គដទៃ មានសោតាបត្តិមគ្គជាដើម ទ្រង់ត្រាស់ថា លះបាន
 ហើយក្នុងមគ្គទី ៣ នោះ ដើម្បីត្រាស់សរសើរមគ្គទី ៣ យ៉ាងណា វេទនា
 មានសុខជាដើមនោះ គួរជ្រាបថា ទ្រង់ត្រាស់ទុកក្នុងចតុត្ថជ្ឈាននេះ ដើម្បី
 សរសើរឈាននោះ យ៉ាងនោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត វេទនា មានសុខជាដើមនោះ គប្បីជ្រាបថា ទ្រង់ត្រាស់ទុក
 ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាននេះ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងរាគៈ និងទោសៈ ជាធម្មជាតិ ដែលនៅ
 សែនត្វាយ ព្រោះសម្លាប់បច្ច័យចេញបាន ។ ពិតហើយ បណ្តាវេទនា មាន
 សុខជាដើមនោះ សុខជាបច្ច័យនៃទោមនស្សៗ ជាបច្ច័យនៃរាគៈ ទុក្ខជា
 បច្ច័យនៃទោមនស្សៗ ជាបច្ច័យនៃទោសៈ ហើយរាគៈ ទោសៈ ព្រមទាំង
 បច្ច័យ ត្រូវចតុត្ថជ្ឈាននោះកម្ចាត់ហើយ ព្រោះសម្លាប់សេចក្តីសុខជាដើម

ចេញបាន ព្រោះហេតុនោះ ទើបរាគៈ និងទោសៈ មាននៅក្នុងទីត្វាយ
ក្រែកលែង ដូច្នោះឯង ។

បទថា **អនុក្ខមសុខំ** សេចក្តីថា ឈ្មោះថា អនុក្ខ ព្រោះមិនមានទុក្ខ
ឈ្មោះថា អសុខ ព្រោះមិនមានសុខ ។ ក្នុងពាក្យថា **អនុក្ខមសុខំ** នេះ
ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងវេទនាទី ៣ ដែលជាបដិបក្ខចំពោះទុក្ខ និងសុខ
ដោយព្រះតម្រាស់នេះ ទ្រង់មិនមែនសម្តែងត្រឹមតែការមិនមាននៃទុក្ខ និងសុខ
នោះឡើយ ។ អនុក្ខ និងអសុខ ឈ្មោះថា វេទនាទី ៣ លោកហៅថា **ឧបេក្ខា**
ក៏មាន ។ ឧបេក្ខានោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា មានការសោយអារម្មណ៍ដែល
ប្លែកអំពីអារម្មណ៍ដែលគួរប្រាថ្នា និងមិនគួរប្រាថ្នា ជាលក្ខណៈ មានភាពជា
កណ្តាលជាកិច្ច មានអារម្មណ៍មិនជាក់ច្បាស់ជាអាការប្រាកដ មានការរលត់
សុខជាបទដ្ឋាន ។

បទថា **ឧបេក្ខាសតិបរិសុទ្ធិ** សេចក្តីថា មានសតិជាធម្មជាតិបរិសុទ្ធ
ដែលឧបេក្ខាឲ្យកើតហើយ ។ ពិតហើយ ក្នុងឈាននេះ សតិជាធម្មជាតិ
បរិសុទ្ធដោយល្អ និងការបរិសុទ្ធនៃសតិនោះ ដែលឧបេក្ខាធ្វើហើយ មិនមែន
ធម៌ដទៃធ្វើឡើយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈាននោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់
ហៅថា មានសតិបរិសុទ្ធ ដែលឧបេក្ខាឲ្យកើតហើយ ដូច្នោះ ។ ក្នុងគម្ពីរវិភង្គ
ទ្រង់ត្រាស់ទុកថា សតិនេះ ជាធម្មជាតិបើក បរិសុទ្ធ ផ្សេង ដោយឧបេក្ខា
នេះ ដោយហេតុនោះ ទើបពោលថា មានសតិដ៏បរិសុទ្ធ ដោយឧបេក្ខា ។ ឯ
សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃសតិក្នុងចតុត្ថជ្ឈាននេះ រមែងមានព្រោះឧបេក្ខាណា ឧបេក្ខា

បឋមសមន្តប្បវាសាទិកា

នោះ ដោយអត្ត គប្បីជ្រាបថា មានភាពជាកណ្តាលក្នុងធម៌នោះៗ ម្យ៉ាង
 ទៀត ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាននេះ សតិប្បិណ្ណោះ មិនមែនជាធម្មជាតិបរិសុទ្ធ ព្រោះ
 ឧបេក្ខាតែម្យ៉ាងនោះឡើយ ម្យ៉ាងទៀត សម្បយុត្តធម៌ទាំងអស់ ក៏បរិសុទ្ធ ព្រោះ
 ឧបេក្ខានោះ (ដូចគ្នា) ។ តែទេសនា ទ្រង់ត្រាស់ទុកដោយលើកសតិឡើង
 ជាប្រធាន ។

បណ្តាធម៌ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាននោះ ឧបេក្ខានេះ មានក្នុងឈានទាំង ៣ សូម្បី
 ក្នុងគ្រាក្រោយក៏ពិត តែចន្ទលេខា ពោល គឺតត្រមជ្ឈត្តុបេក្ខានេះ សូម្បីមាន
 ក្នុងការផ្សេងគ្នានៃឈាន មានបឋមជ្ឈានជាដើម រមែងឈ្មោះថា ជាធម្មជាតិ
 មិនបរិសុទ្ធ ព្រោះត្រូវតែជះនៃធម៌ដែលជាសត្រូវ មានវិតក្កៈជាដើមគ្របសង្កត់
 និងព្រោះមិនបានរាត្រី ពោល គឺឧបេក្ខាវេទនា ដែលជាសកាគៈគ្នា ប្រៀប
 ដូចចន្ទលេខា (ព្រះចន្ទ) សូម្បីមានក្នុងវេលាថ្ងៃ ក៏ឈ្មោះថា ជារបស់មិន
 បរិសុទ្ធ មិនផូរផង់ ព្រោះត្រូវវស្សីព្រះអាទិត្យគ្របសង្កត់ពេលថ្ងៃ ឬព្រោះមិន
 បានពេលយប់ដែលជាសកាគៈគ្នា ដោយភាពជារបស់ដែលមានឧបការៈដល់
 ខ្លួន ដោយភាពជារបស់ស្រស់ស្អាត ដូច្នោះ ។ កាលតត្រមជ្ឈត្តុបេក្ខានោះ
 មិនបរិសុទ្ធ ធម៌ទាំងឡាយ មានសតិជាដើម សូម្បីកើតឡើងរួមគ្នា ក៏ជា
 ធម្មជាតិមិនបរិសុទ្ធដោយពិត ដូចវស្សីនៃព្រះចន្ទ មិនបរិសុទ្ធក្នុងពេលថ្ងៃ
 ដូច្នោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ សូម្បីឈានមួយ ក្នុងបណ្តាបឋមជ្ឈានជាដើម
 នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគក៏មិនត្រាស់ថា មានសតិបរិសុទ្ធ ព្រោះឧបេក្ខា
 ចំណែកក្នុងចតុត្ថជ្ឈាននេះ ព្រះចន្ទ ពោល គឺតត្រមជ្ឈត្តុបេក្ខានេះ ជាធម្មជាតិ

បរិសុទ្ធយ៉ាងក្រៃលែង ព្រោះមិនត្រូវតែជះនៃធម៌ដែលជាសត្រូវ មានវិតក្កៈ
 ជាដើមគ្របសង្កត់ និងព្រោះបានពេលយប់ គឺឧបេក្ខាវេទនា ដែលជាសភាគៈ
 គ្នា ព្រោះតត្រមជ្ឈត្តបេក្ខានោះ ជាធម្មជាតិបរិសុទ្ធ ធម៌ទាំងឡាយ មានសតិ
 ជាដើមដែលកើតរួមគ្នា ក៏ជាធម្មជាតិបរិសុទ្ធផ្សេងផង ដូចរស្មីនៃព្រះចន្ទដែល
 បរិសុទ្ធ ដូច្នោះ ព្រោះហេតុនោះ ចតុត្ថជ្ឈាននេះប៉ុណ្ណោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប
 ថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា មានសតិបរិសុទ្ធ ព្រោះឧបេក្ខា ។

បទថា ចតុត្ថំ គឺទី ៤ តាមលំដាប់នៃការគណនា ។ ឈាននេះ
 ឈ្មោះថា ទី ៤ ព្រោះអត្ថថា ព្រះយោគាវចរសម្រេចលើកទី ៤ ។

ក្នុងពាក្យថា ឈានំ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា តតិយជ្ឈានមានអង្គ
 ៤ ដោយអង្គទាំងឡាយ មានឧបេក្ខាជាដើម យ៉ាងណា ចតុត្ថជ្ឈាននេះ ក៏
 មានអង្គ ៣ ដោយអង្គទាំងឡាយ មានឧបេក្ខាជាដើមយ៉ាងនោះ ។ ដូចព្រះ
 ដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ត្រង់ពាក្យថា ឈាន គឺឧបេក្ខា សតិ ឯកគ្គតា
 នៃចិត្ត ដូច្នោះ ។ នុ៎ះជាន័យដោយអមប៉ុណ្ណោះ តែដោយន័យត្រង់ ចតុត្ថជ្ឈាន
 នេះ វៀរអង្គ គឺសតិចេញ ព្រោះកាន់យកអង្គ គឺឧបេក្ខាវេទនានោះឯង ទើប
 ប្រកបដោយអង្គ ២ ។ ដូចព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ឈានមានអង្គ ២
 គឺឧបេក្ខា ចិត្តកគ្គតា មានក្នុងសម័យនោះដូចម្តេច ពាក្យដ៏សេសមានន័យ
 ដូចដែលពោលមកហើយនោះឯង ។

ចតុត្ថជ្ឈាន ចប់

បុព្វេនិវាសញ្ញាណកថា

ឈាន ៤ យ៉ាងដូចពណ៌នាមកនេះ របស់បុគ្គលពួកខ្លះ ដែលចិត្តមាន អារម្មណ៍តែមួយជាប្រយោជន៍ របស់បុគ្គលពួកខ្លះជាបុព្វេនិវាសនា របស់ បុគ្គលពួកខ្លះជាបុព្វេនិវាសនា របស់បុគ្គលពួកខ្លះជាបុព្វេនិវាសនា របស់ពួក បុគ្គលខ្លះ មានការឈានចុះកាន់កតជាប្រយោជន៍ ។

បណ្តាបុគ្គល ៥ ពួកនោះ ឈាន ៤ របស់ព្រះខ្ញុំណាស្រពទាំងឡាយ ជាចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយជាប្រយោជន៍ ។ ពិតហើយ ព្រះខ្ញុំណាស្រពទាំង នោះ តាំងចិត្តទុកយ៉ាងនេះថា អញចូលឈានហើយ មានឯកគ្គតាចិត្ត នឹង នៅជាសុខអស់ថ្ងៃ ដូច្នោះ ហើយបរិកម្មក្នុងកសិណ ឲ្យសមាបត្តិទាំង ៨ កើតឡើង ។

ឈានទាំងឡាយរបស់ព្រះសេក្ខៈ និងបុប្ផជនទាំងឡាយ ដែលចេញ អំពីសមាបត្តិហើយ តាំងចិត្តទុកថា អញមានចិត្តតាំងមាំហើយ នឹងឃើញ ច្បាស់ ហើយកើតឡើង រាប់ថា ជាបុព្វេនិវាសនា ។

ចំណែកបុគ្គលទាំងឡាយណា ឲ្យសមាបត្តិទាំង ៨ កើតឡើងហើយ ទើបចូលឈានដែលមានអភិញ្ញាជាបុព្វេ ហើយចេញអំពីសមាបត្តិ ប្រាថ្នា អភិញ្ញា មានន័យដូចដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ជាមនុស្សម្នាក់ធ្វើ ឲ្យទៅជាច្រើននាក់ក៏បាន ដូច្នោះ ទើបឲ្យកើតឡើង ឈានទាំងឡាយរបស់ បុគ្គលទាំងនោះ រមែងជាបុព្វេនិវាសនា ។

ចំណែកបុគ្គលទាំងឡាយណា ឲ្យសមាបត្តិទាំង ៨ កើតឡើង ទើប ចូលនិរោធសមាបត្តិ ហើយតាំងចិត្តទុកថា អញនឹងជាបុគ្គលមិនមានចិត្ត

សម្រេចនិរោធនិព្វាន នៅជាសុខក្នុងទិដ្ឋធម៌ អស់ ៧ ថ្ងៃ ហើយឲ្យកើតឡើង
ឈានទាំងឡាយរបស់បុគ្គលទាំងនោះ រមែងជាបាទនៃនិរោធិ ។

ចំណែកបុគ្គលទាំងឡាយណា ឲ្យសមាបត្តិទាំង ៨ កើតឡើង ហើយ
តាំងចិត្តទុកថា អាត្មាអញជាបុគ្គលមានឈានមិនសាបសូន្យ នឹងកើតឡើង
ក្នុងព្រហ្មលោក ហើយឲ្យឈានកើតឡើង ឈានទាំងឡាយរបស់បុគ្គលទាំង
នោះ មានការឈានចុះកាន់ភពជាប្រយោជន៍ ។

ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាននេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ឲ្យកើតឡើងហើយ ត្រង់
មណ្ឌលពោធិព្រឹក្ស ចតុត្ថជ្ឈាននោះ របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ បាន
ជាបាទនៃវិបស្សនាផង ជាបាទនៃអភិញ្ញាផង ជាបាទនៃនិរោធិផង ធ្វើកិច្ចទាំង
២ ឲ្យសម្រេចផង បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាគុណជាតិញ្ញាំងនូវគុណដែលជា
លោកិយ និងលោកុត្តរ ឲ្យកើតឡើងបានគ្រប់យ៉ាង ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងឯកទេសនៃគុណទាំងឡាយ ដែល
ចតុត្ថជ្ឈានជាហេតុផ្តល់ឲ្យទាំងនោះ ទើបត្រាស់ថា **ឯវំ សមាហិតេ ចិត្តេ**
កាលដែលចិត្តខ្ជាប់ខ្ជួនដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងពាក្យថា **សោឯវំ** ជាដើមទាំងនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ បទថា
សោ គី សោ អហំ ប្រែថា តថាគតនោះ ។ បទថា **ឯវំ** នោះ ជាបទ
សម្តែងលំដាប់នៃចតុត្ថជ្ឈាន ។ អធិប្បាយថា តថាគតបានចំពោះចតុត្ថជ្ឈាន
ដោយលំដាប់នេះ ។

បទថា **សមាហិតេ** សេចក្តីថា (កាលចិត្តរបស់តថាគត) តាំងមាំ

ហើយដោយសមាធិ ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាននេះ ។

ចំណែកក្នុងពាក្យថា បរិសុទ្ធ ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យថា បទថា បរិសុទ្ធ ព្រោះមានសតិ ជាធម្មជាតិបរិសុទ្ធដែលឧបេក្ខាឲ្យកើតហើយ ។ មានពាក្យ អធិប្បាយទុកថា បទថា បរិយោនាតេ គឺផ្លូវផង ព្រោះភាពជាធម្មជាតិ បរិសុទ្ធនោះឯង ។

បទថា អនន្តណោ ព្រោះភាពដែលកិលេសដូចទីទួល មានរាគៈជាដើម ដែលមគ្គកម្ចាត់ហើយ ព្រោះសម្លាប់នូវបច្ច័យ មានសុខជាដើមចេញបាន ។ បទថា វិតត្ថុបក្កិលេសេ ព្រោះប្រាសចាកកិលេស ដូចទីទួលនោះឯង ។ ពិតហើយ ចិត្តរមែងសៅហ្មង ព្រោះកិលេសដែលដូចជាទីទួល ។

បទថា មុទ្ធភាតេ ជាចិត្តទន់ ព្រោះអប់រំល្អហើយ អធិប្បាយថា ដល់នូវ ភាពជំនាញ ។ ពិតហើយ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាច លោកហៅថា មុទ្ធ (ទន់) ។ ម្យ៉ាងទៀត បទថា កម្មនិយេ ប្រែថា គួរដល់ការងារ ព្រោះភាពជាចិត្ត ទន់នោះឯង មានពាក្យអធិប្បាយថា សមគួរដល់ការងារ គឺគួរប្រកបក្នុងការងារ ។ ពិតហើយ ចិត្តដែលទន់រមែងជារបស់គួរដល់ការងារ ដូចមាស ដែលជម្រះមន្ទិលចេញល្អហើយ ដូច្នោះ ។ ចិត្តទាំង ២ គឺចិត្តទន់ និងចិត្តដែលគួរដល់ការងារនោះ នឹងមានបាន ក៏ព្រោះជាចិត្តដែលបានទទួល អប់រំល្អហើយនោះឯង ដូចព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតរំពឹងរកមិនឃើញសក្ការៈដទៃ សូម្បីតែសក្ការៈ ១ ដែលបុគ្គលចម្រើន ហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ជាសក្ការៈទន់ផង គួរដល់ការងារផង ដូចចិត្តនេះ

សោះឡើយ ។

បទថា ឋិតេ ព្រោះតាំងនៅក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មានភាព បរិសុទ្ធជា ដើមនោះ បទថា អនេញ្ចប្បត្តេ ព្រោះភាពជាចិត្តនឹងធីនីនោះឯង អធិប្បាយ ថា ជាចិត្តមិនញាប់ញ័រ គឺអស់នូវការញាប់ញ័រ ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា ឋិតេ ព្រោះភាពជាចិត្តនឹងធីនីហើយក្នុងអំណាចរបស់ខ្លួន ដោយភាពជាចិត្ត ទន់ និងគួរដល់ការងារ ។ ឈ្មោះថា អនេញ្ចប្បត្តេ ព្រោះភាពជាចិត្ត ដែល ធម៌ទាំងឡាយ មានសទ្ធាជាដើម ផ្តងទុកហើយ ។

ពិតហើយ ចិត្តដែលសទ្ធាផ្តងទុកហើយ រមែងមិនញាប់ញ័រ ព្រោះ អសទ្ធិយ (ការមិនមានសទ្ធា) ដែលរិរិយៈផ្តងទុកហើយ រមែងមិនញាប់ញ័រ ព្រោះកោសជ្ជៈ (ការខ្ជិលប្រអូស) ដែលសតិផ្តងទុកហើយ រមែងមិន ញាប់ញ័រ ព្រោះសេចក្តីប្រមាទ ដែលសមាធិផ្តងទុកហើយ រមែងមិនញាប់ញ័រ ព្រោះឧទ្ធច្ចៈ ដែលបញ្ញាផ្តងទុកហើយ រមែងកម្រើកព្រោះអវិជ្ជា ដែលដល់ នូវសភាពភ្នំ រមែងមិនញាប់ញ័រព្រោះនឺត គឺកិលេស ចិត្តដែលធម៌ ៦ យ៉ាងនេះ ផ្តងទុកហើយ ជាចិត្តដល់នូវការមិនញាប់ញ័រ ។ ចិត្តដែលប្រកប ដោយអង្គ ៨ ដូចពណ៌នាមកហើយនេះ រមែងជារបស់គួរដល់អភិទីហារ ដើម្បីការធ្វើឲ្យជាក់ដោយអភិញ្ញា នូវធម៌ទាំងឡាយ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយអភិញ្ញា ។

ន័យម្យ៉ាងទៀត កាលចិត្តនឹងធីនីហើយ ដោយសមាធិក្នុងចតុត្ថជ្ឈាន ឈ្មោះថា បរិសុទ្ធេ ព្រោះជាចិត្តត្រាយចាកនីវរណៈ ឈ្មោះថា បរិយោធាតេ

ព្រោះឈានកន្លងអង្គ មានវិតក្កុះជាដើម ឈ្មោះថា **អនង្គណោ** ព្រោះមិនមាន
 ការប្រព្រឹត្តថាភថយ ដោយការប្រាថ្នាដ៏លាមក ដែលជាសត្រូវចំពោះការ
 ត្រឡប់បានឈាន អធិប្បាយថា ឈ្មោះថា **អនង្គណោ** ព្រោះមិនមានការ
 ប្រព្រឹត្តថាភថយ ដោយសេចក្តីប្រាថ្នា គឺព្រោះមិនមានបច្ច័យនៃកាមរាគៈ
 មានប្រការផ្សេងៗ ដែលឈមចុះហើយ គឺប្រព្រឹត្តទៅហើយ ដោយអំណាច
 ការប្រាថ្នា ។ ឈ្មោះថា **វិតត្ថុបក្កិលសេ** ព្រោះការប្រាសទៅនៃការ
 សៅហ្មងរបស់ចិត្ត មានអភិជ្ឈាជាដើម ។ សូម្បីធម៌ទាំង ២ (គឺការមិន
 មានកិលេសដូចទីទួល និងមានកិលេសប្រាសទៅ) នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប
 តាមគន្លងនៃអនង្គណសូត្រ និងវត្ថុបមសូត្រចុះ^(១) ។

ឈ្មោះថា **មុទុចិត្ត** ព្រោះដល់នូវភាពជំនាញ ។ ឈ្មោះថា **កម្មនិយេ**
 ព្រោះចូលដល់ភាពជាបុគ្គលនៃបូជី ។ ឈ្មោះថា **វិទេ** ព្រោះដល់នូវភាព
 នឹងធីនី ព្រោះចូលដល់ភាពជាធម្មជាតិប្រណីត ដោយការពេញបរិបូណ៌នៃ
 ការវនា អធិប្បាយថា ចិត្តរមែងដល់នូវការមិនញាប់ញ័រ យ៉ាងណា តាំងមាំ
 ហើយ យ៉ាងនោះ ។ ចិត្តដែលប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការដូចពណ៌នាមក
 ហើយនេះ រមែងជារបស់គួរដល់អភិវិហារ ជាបុគ្គល ជាបទដ្ឋាននៃការធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់ដោយអភិញ្ញា នូវធម៌ទាំងឡាយ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយ
 អភិញ្ញា ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បទថា **បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណាយ** សេចក្តីថា កាលចិត្តនោះ

១- បិ. ២០ មជ្ឈិ. មូល. អនង្គណសូត្រ និងវត្ថុបមសូត្រ ។

ដែលជាបាទនៃអភិញ្ញាកើតយ៉ាងនោះ (តថាគតបានបង្ហោនចិត្តទៅ) ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណនោះ ។

ក្នុងបណ្តាបទថា បុព្វេនិវាសា ជាដើមនេះ គប្បីជ្រាបវិគ្គហសព្ទយ៉ាង
នេះថា ខន្ធដែលខ្លួនធ្លាប់អាស្រ័យនៅហើយក្នុងកាលមុន គឺក្នុងអតីតជាតិ
ឈ្មោះថា បុព្វេនិវាស (ខន្ធដែលខ្លួនធ្លាប់នៅហើយក្នុងកាលមុន) ។

ខន្ធដែលខ្លួនធ្លាប់នៅរួចហើយ គឺដែលខ្លួនតាមសោយហើយ បានដល់
ដែលកើតឡើងក្នុងសន្តានរបស់ខ្លួន ហើយរលត់ទៅ ឬធម៌ដែលខ្លួនធ្លាប់នៅ
ហើយ ឈ្មោះថា និវុដ្ឋា (ខន្ធ ឬធម៌ដែលខ្លួនធ្លាប់អាស្រ័យហើយ) ។

ធម៌ទាំងឡាយដែលខ្លួនធ្លាប់នៅ ដោយការនៅដោយភាពជាគោចរ គឺ
ដែលខ្លួនដឹងច្បាស់ បានដល់ ដែលខ្លួនកំណត់ហើយ ដោយវិញ្ញាណរបស់
ខ្លួន ឬដែលខ្លួនដឹងច្បាស់ហើយ ដោយវិញ្ញាណរបស់បុគ្គលដទៃ ក្នុងញាណ
ទាំងឡាយ មានការតាមរកដល់សង្សារវដ្ត ដែលខ្លួនកាត់ផ្តាច់បានហើយ
ឈ្មោះថា និវុដ្ឋា។

ព្រះយោគាវចរ តាមរកបាន ដល់ខន្ធដែលខ្លួនធ្លាប់នៅក្នុងកាលមុន
ដោយសតិណា សតិនោះ ឈ្មោះថា បុព្វេនិវាសានុស្សតិ ក្នុងពាក្យថា
បុព្វេនិវាសានុស្សតិ នេះ ។

ញាណដែលសម្បយុត្តដោយសតិនោះ ឈ្មោះថា ញាណា ។ ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណនេះ អធិប្បាយថា (តថាគតបាន
បង្ហោនចិត្តទៅ) ដើម្បីបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ គឺដើម្បីសម្រេច បានដល់

ដើម្បីដល់ញាណនោះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បទថា អភិទិដ្ឋាមេសី ប្រែថា តថាគតបានបង្ហាត់ទៅចំពោះហើយ ។

បទថា សោ គឺ សោ អហំ ប្រែថា តថាគតនោះ ។ បទថា អនេកវិហិតំ ប្រែថា មិនមែនជាតិមួយ ។ ន័យម្យ៉ាងទៀត អធិប្បាយថា ដែលតថាគតឲ្យ ប្រព្រឹត្តទៅហើយ គឺពណ៌នាទុកហើយ ដោយអនេកប្រការ ។ បទថា បុព្វេនិវាសំ បានដល់ សន្តានដែលតថាគតធ្លាប់នៅប្រចាំក្នុងភពនោះៗ តាំង អំពីដើមនៃភពដែលកន្លងហើយ ជាលំដាប់ទៅ ។ ដោយបទថា អនុស្សរាមិ នេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់រមែងសម្តែងថា តថាគតបានតាមរព្វកទៅៗ ដល់ លំដាប់នៃជាតិបានយ៉ាងនេះ គឺមួយជាតិខ្លះ ពីរជាតិខ្លះ បីជាតិខ្លះជាដើម ។ ម្យ៉ាងទៀត តថាគតរព្វកតាមបានពិតៗ គឺកាលចិត្តគ្រាន់តែតថាគតបាន បង្ហាត់ទៅចំពោះហើយប៉ុណ្ណោះ តថាគតក៏រព្វកបាន ។ ពិតហើយ ព្រះមហា- បុរសទាំងឡាយ ដែលមានបារមីពេញលេញហើយ មិនមានការធ្វើបរិកម្ម ព្រោះហេតុនោះ មហាបុរសទាំងនោះ លុះបង្ហាត់ចិត្តឲ្យបែរត្រង់ទៅប៉ុណ្ណោះ ក៏រមែងរព្វក (ជាតិ) បាន ។ ចំណែកកុលបុត្រដែលជាអាទិកម្មិកទាំង- ឡាយ ត្រូវធ្វើបរិកម្ម ទើបរព្វក (ជាតិ) បាន ព្រោះហេតុនោះ ទើបការ បរិកម្មដោយអំណាចនៃកុលបុត្រទាំងនោះ គួរពោលទុកដែរ ។ តែកាលខ្ញុំនឹង ពោលបរិកម្មនោះ នឹងធ្វើនិទាននៃព្រះវិន័យ ឲ្យជាការឆ្លងក្រែលែង ព្រោះ ដូច្នោះ ខ្ញុំមិនពោលការបរិកម្មនោះទុក អ្នកសិក្សាដែលមានសេចក្តីត្រូវការ កាន់យកបរិកម្មនោះ តាមន័យដែលខ្ញុំពោលទុកហើយ ក្នុងបករណ៍វិសេស

ឈ្មោះវិសុទ្ធិមគ្គនោះចុះ ។ ឯក្នុងនិទាននៃព្រះវិន័យនេះ ខ្ញុំនឹងពណ៌នាទុក
ចំពោះព្រះបាលីប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា សេយ្យដ៏ធំ ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថនៃការសម្តែងប្រការដែលព្រះ
អង្គ ទ្រង់បន្ថែមទុកហើយ ។ ព្រោះហេតុនោះឯង ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាល
ទ្រង់សម្តែងប្រការដែលផ្សេងគ្នានៃបុព្វេនិវាស ដែលទ្រង់បន្ថែមទុកហើយនោះ
ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា ឯកម្យ្យ ជានី ជាដើម ។ ក្នុងពាក្យថា ឯកម្យ្យ
ជានី ជាដើមនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ពីរបទថា ឯកម្យ្យ ជានី សេចក្តីថា
ជាតិមួយខ្លះ បានដល់ ខន្ធសន្តានដែលទាក់ទងក្នុងភពមួយ ដែលមានបដិសន្ធិ
ជាមូល មានចុតិជាខាងចុង ។ បទថា ទ្វេបិ ជានិយោ ជាដើមក៏មានន័យ
ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយ អំពីកប្ប

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា អនេកេបិ សំវដ្តកប្ប ជាដើម គប្បីជាបថា
កប្បដែលកំពុងវិនាស ឈ្មោះថា សំវដ្តកប្ប កប្បដែលកំពុងចម្រើនឡើង
ឈ្មោះថា វិវដ្តកប្ប បណ្តាសំវដ្តកប្ប និងវិវដ្តកប្បទាំងនោះ សំវដ្តដ្ឋាយិកប្ប
ឈ្មោះថា លោកកាន់យកហើយ ដោយសំវដ្តកប្ប ព្រោះសំវដ្តកប្ប ជាមូល
ដើមនៃសំវដ្តដ្ឋាយិកប្បនោះ ហើយវិវដ្តដ្ឋាយិកប្ប ក៏លោកកាន់យកហើយ
ដោយវិវដ្តកប្ប ។ ពិតហើយ កាលកាន់យកដូច្នោះ កប្បទាំងឡាយ ព្រះដ៏
មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អសង្ខេយ្យនៃកប្បនេះមាន ៤ ។
អសង្ខេយ្យ ៤ គឺអ្វីខ្លះ ។ គឺសំវដ្តកប្ប ១ វដ្តដ្ឋាយិកប្ប ១ វិវដ្តកប្ប ១

វិវដ្តដ្ឋាយិកប្ប ១ ទាំងអស់នេះ ឈ្មោះថា លោកកាន់យកហើយ ។

បណ្តាកប្បទាំងនោះ សំវដ្តកប្បមាន ៣ គឺតេជោសំវដ្តកប្ប (កប្បដែលវិនាសដោយភ្លើង) ១ អបោសំវដ្តកប្ប (កប្បដែលវិនាសដោយទឹក) ១ វាយោសំវដ្តកប្ប (កប្បដែលវិនាសដោយខ្យល់) ១ ។

ដែននៃសំវដ្តកប្បមាន ៣ គឺជាន់អាកស្សរា ១ ជាន់សុភកិណ្ណា ១ ជាន់វេហប្បលា ១ ។ ក្នុងកាលណាកប្បរមែងវិនាសដោយភ្លើង ក្នុងកាលនោះ លោកត្រូវភ្លើងឆេះខាងក្រោមអាកស្សរាចុះមក ។ ក្នុងកាលណាកប្បវិនាសដោយទឹក ក្នុងកាលនោះ លោកត្រូវទឹកបំផ្លាញឲ្យខ្ទេចខ្ទីខាងក្រោមសុភកិណ្ណាចុះមក ។ ក្នុងកាលណាកប្បវិនាសដោយខ្យល់ ក្នុងកាលនោះ លោកត្រូវខ្យល់បក់បំប្រើង ឲ្យខ្ទាត់ខ្ទាយពីខាងក្រោមវេហប្បលាចុះមក ។ ដោយចំណែកច្រើនពុទ្ធខេត្ត ១ រមែងវិនាសទៅក្នុងកាលគ្រប់កាល ។

ពុទ្ធខេត្ត ៣ យ៉ាង

ដែលបានឈ្មោះថា ពុទ្ធខេត្ត មាន ៣ គឺ ជាតិខេត្ត ១ អាណាខេត្ត ១ វិសយខេត្ត ១ ។

ក្នុងពុទ្ធខេត្ត ៣ យ៉ាងនោះ ទីដែលកម្រើកញាប់ញ័រហើយ ព្រោះហេតុទាំងឡាយ មានការចុះចាប់បដិសន្ធិជាដើមរបស់ព្រះតថាគត ឈ្មោះថា ជាតិខេត្ត ដែលមានចក្រវាលមួយម៉ឺនជាទីបំផុត ។

ស្ថានទីដែលអានុភាពនៃព្រះបរិត្ត មានរតនបរិត្ត មេត្តាបរិត្ត ខន្ធបរិត្ត ធនគ្គបរិត្ត អាជានាដិយបរិត្ត មោរបរិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ឈ្មោះថា

អាណាខេត្ត ដែលមានចក្រវាលមួយសែនកោដិជាទីបំផុត ។

ខេត្តដែលជាដែន ដែលព្រះអង្គទ្រង់ចង់រព្យកដល់ ដែលព្រះអង្គទ្រង់
បំណងចង់ដឹង ឬព្រះតថាគតគប្បីប្រាថ្នាជ្រាបលោកធាតុ មានប្រមាណត្រឹម
ណា ដូច្នោះជាដើម ឈ្មោះថា **វិសយខេត្ត** ដែលមានប្រមាណចក្រវាលមិន
មានទីបំផុត ។

បណ្តាពុទ្ធខេត្តទាំង ៣ នោះ អាណាខេត្ត ១ រមែងវិនាសទៅ ដូច
ពណ៌នាមក ដូច្នោះ ។ កាលអាណាខេត្តនោះវិនាស ជាតិខេត្តក៏រមែងវិនាស
ទៅដែរដូចគ្នា ។ ហើយជាតិខេត្ត កាលវិនាសទៅ ក៏រមែងវិនាសជាមួយគ្នា
នោះឯង ។ កាលតាំងនៅ ក៏រមែងតាំងនៅដូចគ្នា ។ ការវិនាសទៅ និងតាំង
នៅនៃខេត្តនោះ ខ្ញុំពោលទុកហើយ ក្នុងបករណ៍វិសេស ឈ្មោះវិសុទ្ធិមគ្គ ។
អ្នកសិក្សាទាំងឡាយ ដែលមានសេចក្តីត្រូវការពិស្តារ គប្បីកាន់យកអំពី
បករណ៍វិសេស ឈ្មោះវិសុទ្ធិមគ្គនោះចុះ ។

បណ្តាសំរដ្ឋកប្ប និងវិវដ្តកប្ប ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកហើយ
យ៉ាងនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគប្រថាប់គង់នាពោធិមណ្ឌល ដើម្បីការត្រាស់
ដឹងក្រែលៃននូវព្រះសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ទ្រង់រព្យកអស់សំរដ្ឋកប្ប ដោយ
ក្រែលៃនខ្លះ អស់វិវដ្តកប្បដោយក្រែលៃនខ្លះ អស់សំរដ្ឋកប្ប និងវិវដ្តកប្ប
ដោយក្រែលៃនខ្លះ ។ ទ្រង់រព្យកបានដោយន័យដូចម្តេច គឺទ្រង់រព្យកបាន
ដោយន័យថា **អមុត្តរាសី** ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **អមុត្តរាសី** សេចក្តីថា ក្នុងសំរដ្ឋកប្ប

បឋមសមន្តប្បវាសាទិកា

៣៣១

ឈ្មោះនោះ តថាគតបានមានហើយ គឺក្នុងភពក្តី ក្នុងកំណើតក្តី ក្នុងគតិក្តី ក្នុងវិញ្ញាណដ្ឋិតិក្តី ក្នុងសត្តារាសក្តី ក្នុងសត្តនិកាយក្តី ឈ្មោះនោះ តថាគត បានមានហើយ ។

បទថា ឯវន្ទាមោ សេចក្តីថា (ក្នុងភពជាដើមឈ្មោះនោះ) តថាគត មានឈ្មោះថា វេស្សន្តរ ឬមានឈ្មោះថា ជាតិបាល ។

បទថា ឯវន្ទាត្រា សេចក្តីថា តថាគតជាកគវគោត្រ ឬគោតមគោត្រ

បទថា ឯវន្ទាស្លោកា សេចក្តីថា តថាគតមានសម្បុរ ស ឬសម្បុរសណ្តែក បាយ ។

បទថា ឯវន្ទាមារា សេចក្តីថា តថាគតមានអាហារ គឺបាយនៃស្រូវ ដែលចម្អិនដោយសាច់ ឬមានផ្ទៃឈើដែលជ្រុះឯង ជារបស់បរិភោគ ។

បទថា ឯវន្ទាសុខកុបជិសំវេទី សេចក្តីថា តថាគតបានសោយសុខ នឹងទុក្ខ ដោយប្រភេទ មានសាមិសសុខ និងនិរាសមិសសុខជាដើម ដែល ប្រព្រឹត្តទៅតាមកាយ និងចិត្ត ដោយអនេកប្រការ ។

បទថា ឯវន្ទាយុបរិយន្តោ សេចក្តីថា (ក្នុងភពឈ្មោះនោះជាដើម) តថាគតមានទីបំផុតនៃអាយុ កំណត់បាន ១០០ ឆ្នាំ ឬទីបំផុតនៃអាយុកំណត់ បាន ៨៤០០០ កប្បយ៉ាងនោះ ។

បទជាច្រើនថា សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទទាទី សេចក្តីថា តថាគតនោះ ចុតិអំពីភព កំណើត គតិ វិញ្ញាណដ្ឋិតិ សត្តារាស ឬសត្តនិកាយ នោះ ហើយបានកើតឡើងក្នុងភព កំណើត គតិ វិញ្ញាណដ្ឋិតិ សត្តារាស

ឬក្នុងសត្វនិកាយឈ្មោះនោះទៀត ។

បទថា តត្រាទាសី សេចក្តីថា ខាងក្រោយតថាគតកើតហើយក្នុងភព
កំណើត គតិ វិញ្ញាណដ្ឋិតិ សត្តាវាស ឬក្នុងសត្វនិកាយនោះដដែលទៀត ។
ពាក្យថា ឃុំ ឆាមោ ជាដើម មានន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។

ន័យម្យ៉ាងទៀត ព្រោះការព្យាករនេះថា អមុត្រាសី គឺទ្រង់រព្យាករ
ដែលត្រូវការរបស់ទ្រង់ ដែលទ្រង់រព្យាករទៅតាមលំដាប់ ការព្យាករថា សោ
តតោ ឬតោ ជាការពិចារណារបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ដែលទ្រង់រព្យាក
បញ្ជាសថយក្រោយ ព្រោះដូច្នោះ គប្បីជ្រាបអត្ថថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់
សំដៅយកតុសិតភព ទើបត្រាស់ពាក្យនេះថា អមុត្រ ឧទទាទី ក្នុងលំដាប់នៃ
ការឧប្បត្តិកឡើងក្នុងភពនេះៗ ថា សធិបបន្នោ ។

បទជាច្រើនថា តត្រាទាសី ឃុំឆាមោ សេចក្តីថា តថាគតបានជា
ទេវបុត្រ មានឈ្មោះថា សេតុកេតុ ក្នុងតុសិតភពនោះ ។

បទថា ឃុំតោត្តោ សេចក្តីថា តថាគតមានគោត្រដូចគ្នានឹងទេវតាទាំង
នោះ ។

បទថា ឃុំវណ្ណោ សេចក្តីថា តថាគតមានពណ៌សម្បុរដូចមាស ។

បទថា ឃុំមាហារោ សេចក្តីថា តថាគតមានអាហារ សស្អាតជាទិព្វ ។

បទថា ឃុំសុខុក្កុបជិសំវេទី សេចក្តីថា តថាគតបានសោយសុខ
ដែលជាទិព្វយ៉ាងនេះ ។ ចំណែកទុក្ខត្រឹមតែជាទុក្ខប្រចាំសង្ខារប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា ឃុំមាយុបរិយន្តោ សេចក្តីថា តថាគតមានទីបំផុតនៃអាយុ

៥៧ កោដិ និង ៦០ សែនឆ្នាំយ៉ាងនេះ ។

បទជាច្រើនថា សោ តតោ ធុតោ សេចក្តីថា តថាគតនោះ ចុះតិចាក តុសិតពិភពនោះហើយ ។

ប្រជុំបទថា **សត្វបបន្នោ** សេចក្តីថា តថាគតកើតហើយ ក្នុងផ្ទៃរបស់ ព្រះនាងមហាមាយាទេវីក្នុងភពនេះ ។

បទថា **សតិ** ប្រែថា ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពីរបទថា **សាការំ សឧទ្ទេសំ** គឺព្រមដោយឧទ្ទេស ដោយអំណាច ឈ្មោះ និងគោត្រ ព្រមទាំងអាការ ដោយអំណាចពណ៌សម្បុរជាដើម ។

ពិតហើយ សត្វបុគ្គលដែលសត្វលោក រមែងសម្តែងឡើង ដោយ ឈ្មោះ និងគោត្រថា តិស្សៈ គោតម ដូច្នោះ ។ សត្វរមែងប្រាកដដោយភាព ផ្សេងៗ គ្នា ដោយពណ៌សម្បុរជាដើមថា ស សណ្តែកបាយ ដូច្នោះជាដើម ។ ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះ និងគោត្រ ឈ្មោះថា ឧទ្ទេស ពណ៌សម្បុរជាដើម ក្រៅអំពីនេះ ឈ្មោះថា អាការ ។

តិរិយទាំងឡាយរព្វកជាតិចាន ៤០ កប្ប

សួរថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់រព្វកបុព្វេនិវាសបានតែមួយពួកប៉ុណ្ណោះ ឬ ខ្ញុំនឹងឆ្លើយថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់មិនមែនរព្វកបានតែមួយពួកឡើយ សូម្បីព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ព្រះសាវកពុទ្ធ និងតិរិយ ក៏រព្វកបានដែរ តែរព្វកបាន ដោយមិនរិសេសឡើយ ។ ពិតហើយ ពួកតិរិយរមែងរព្វកបានត្រឹម ៤០ កប្បប៉ុណ្ណោះ ហួសអំពីនោះទៅ មិនអាចរព្វកបានឡើយ ។ សួរថា ព្រោះ

ហេតុអ្វី ឆ្លើយថា ព្រោះបញ្ហាមានកម្លាំងខ្សោយ ។

ពិតហើយ បញ្ហារបស់ពួកតិរិយទាំងនោះ រាប់ថា មានកម្លាំងខ្សោយ ព្រោះរៀបចំការកំណត់នាម និងរូប ។

អសីតិមហាសាវ័ករពួកជាតិទានមួយសែនកប្ប

បណ្តាសាវ័កទាំងឡាយ ព្រះមហាសាវ័ក ៨០ អង្គ រពួកបានមួយ សែនកប្ប ។ អគ្គសាវ័កទាំងពីរអង្គរពួកបានមួយអសន្នេយ្យ និងមួយសែន កប្ប ។ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយរពួកបានពីរអសន្នេយ្យ និងមួយសែនកប្ប ពិតហើយ អភិនិហាររបស់ព្រះមហាសាវ័ក អគ្គសាវ័ក និងព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ទាំងនោះ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ចំណែកព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មិនមានកំណត់ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ រមែងរពួកបានដរាបប៉ុន្តែដែលទ្រង់ប្រាថ្នា ។ តែពួកតិរិយ រមែងរពួកបានតាមលំដាប់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ មិនអាចរពួករំលងលំដាប់ខ្លួនបានឡើយ ដោយអំណាចចុតិ និងបដិសន្ធិ ព្រោះថា ការឈានចុះកាន់បទេស (នៃ ញាណ) ដែលខ្លួនប្រាថ្នា រមែងមិនមានដល់តិរិយទាំងនោះ ដែលដូច ជាបុគ្គលភ្នែកខ្វាក់ ។ សាវ័កទាំងឡាយ រមែងរពួកបានដោយប្រការទាំងពីរ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ ក៏ដូច្នោះដែរ ។ ចំណែកព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់ រពួកបានគ្រប់អន្លើ ដែលទ្រង់បំណងនោះៗ ទាំងអស់នោះឯង ទាំងខាង ក្រោម ឬខាងលើ ក្នុងកោដិកប្បដ៏ច្រើន ដោយលំដាប់ខ្លួនខ្លះ ដោយអំណាច ចុតិ និងបដិសន្ធិខ្លះ ដោយអំណាចការឈានទៅ ដូចរាជសីហ៍ខ្លះ ។

ក្នុងពាក្យថា អយំ ទោ មេ ព្រាហ្មណ ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា

បទថា មេ គឺ មយា ប្រែថា ដែលតថាគត ។ ការដឹងច្បាស់ លោកហៅថា វិជ្ជា ព្រោះអត្ថថា ធ្វើឲ្យដឹងច្បាស់ ។

សួរថា រមែងធ្វើឲ្យដឹងច្បាស់នូវអ្វី ឆ្លើយថា រមែងធ្វើឲ្យដឹងច្បាស់នូវ បុព្វេនិវាស ។

មោហៈ ដែលបិទបាំងវិជ្ជានោះ លោកហៅថា អវិជ្ជា ព្រោះអត្ថថា ជាហេតុធ្វើមិនឲ្យដឹងច្បាស់នូវបុព្វេនិវាសនោះឯង ។ មោហៈនោះឯង លោកហៅថា តម (ការងងឹត) ក្នុងបទថា តមោ ព្រោះអត្ថថា បិទបាំង ។ វិជ្ជានោះឯង លោកហៅថា អាសោក ក្នុងបទថា អាសោកោ ព្រោះអត្ថថា ធ្វើឲ្យភ្លឺ ។ បណ្តាបទទាំងនេះ ក្នុងបទថា វិជ្ជា អធិគតា នេះ មាន អធិប្បាយប៉ុណ្ណោះ ។ ពាក្យដ៏សេសជាពាក្យពោលសរសើរ ។

ចំណែកក្នុងបទទាំងពីរ គឺបទថា វិជ្ជា អធិគតា វិជ្ជា វិហារា នេះ មានយោជនាថា វិជ្ជានេះឯង តថាគតបានសម្រេចហើយ អវិជ្ជា ដែល តថាគតអ្នកបានវិជ្ជានោះកម្ចាត់បានហើយ អធិប្បាយថា ឲ្យវិនាសហើយ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ឆ្លើយថា ព្រោះវិជ្ជាកើតឡើងហើយ ។

ក្នុងបទទាំងពីរ (គឺ តមោ វិហារោ អាសោកោ ឧប្បន្នោ) សូម្បី ក្រៅអំពីនេះ ក៏មានន័យនេះ ។

សព្វថា យថា ក្នុងពាក្យថា យថា នំ នេះ ជានិបាត ចុះក្នុងការឧបមា សព្វថា នំ ជានិបាត ។

(វិជ្ជាជាដើមកើតឡើងហើយ) ដល់បុគ្គលដែលឈ្មោះថា មិន

ប្រមាទ ព្រោះការមិននៅប្រាសចាកសតិ បុគ្គលឈ្មោះថា មានសេចក្តីព្យាយាមដុតកម្តៅកិលេស ព្រោះញ៉ាំងកិលេសឲ្យក្តៅដោយសេចក្តីព្យាយាម ជាបុគ្គលឈ្មោះថា មានខ្លួនបញ្ជូនទៅហើយ អធិប្បាយថា ដែលបញ្ជូនចិត្តទៅហើយ ព្រោះជាបុគ្គលមិនមានការជាប់ជំពាក់ក្នុងកាយ និងជីវិត ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់ពាក្យអធិប្បាយនេះទុកថា អវិជ្ជា តថាគតកម្ចាត់បានហើយ វិជ្ជា កើតឡើងហើយ (ដល់តថាគត) ឆន្ទីត តថាគតកម្ចាត់បានហើយ ពន្ធិកើតឡើងហើយ (ដល់តថាគត) ផលដែលសមគួរដល់ការប្រកបសេចក្តីព្យាយាមរឿយៗ នោះ តថាគតបានហើយ ដូចជាអវិជ្ជាដែលព្រះយោគាវចរគប្បីកម្ចាត់ វិជ្ជាគប្បីកើតឡើង ឆន្ទីតគប្បីត្រូវកម្ចាត់ ពន្ធិគប្បីកើតឡើងដល់ព្រះយោគាវចរដែលមិនប្រមាទ មានព្យាយាមដុតកម្តៅកិលេស ដែលមានខ្លួនបញ្ជូនទៅហើយដូច្នោះ ដូចគ្នា ។

បទជាច្រើនថា អយំ ទោ មេ ព្រាហ្មណ បឋមា អភិទិត្តិណ^(១) អហោសិ កក្កដន្ទាបកស្សវ អណ្ណកោសម្ម ប្រែថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍នេះឯងជាបឋមវិជ្ជា ដែលតថាគតបានត្រាស់ដឹងហើយ ដូចជាកូនមាន់ញាស់ចេញចាកសម្បកពង បានដល់ ការកើតជាអរិយៈលើកទី ១ នេះឯង មានហើយដល់តថាគត ព្រោះទម្លាយសម្បកពង គឺអវិជ្ជា ដែលបិទបាំងនូវបុព្វនិរុត្តក្ខន្ធ គឺខ្លួនដែលតថាគតអាស្រ័យក្នុងភពមុនដោយចំពុះ គឺបុព្វនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ដូចការជ្រែកចេញ គឺការចេញទៅ បានដល់ ការកើតក្នុង

១- បំដកខ្មែរថា និព្វិណ ។

កាលខាងក្រោយនៃកូនមាន់ទាំងឡាយ អំពីសម្បកពងនោះ នៃកូនមាន់ ព្រោះ
ទម្លាយសម្បកពងដោយចំពុះ ឬដោយចុងក្រចក ដូច្នោះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បុព្វេនិវាសកថា ចប់

ទិព្វចក្កកថា

បទជាច្រើនថា សោ ឯវំ ។ បេ ។ ចុត្តបទាតិញ្ញាណាយ សេចក្តីថា (តថាគតបានបង្ហាន់ចិត្តទៅហើយ) ដើម្បីញាណ (ការដឹង) ក្នុងចុត្តិ និងបដិសន្ធិ (របស់សត្វទាំងឡាយ) ។ អធិប្បាយថា (តថាគតបានបង្ហាន់ចិត្តទៅហើយ) ដើម្បីញាណដែលជាគ្រឿងដឹងចុត្តិ និងបដិសន្ធិ របស់សត្វទាំងឡាយ ។

ពីរបទថា ចិត្តំ អភិទិន្នាមេសី សេចក្តីថា តថាគតបានបង្ហាន់បរិកម្មចិត្តទៅ ។ ចំណែកក្នុងពាក្យថា សោ ទិព្វេន ។ បេ ។ បស្សាមិ នេះ មានវិនិច្ឆ័យថា ព្រះមហាសត្វទាំងឡាយ ដែលមានបរិកម្មចិត្តហើយ រមែងមិនមានការធ្វើបរិកម្ម ពិតហើយ ព្រះមហាសត្វទាំងនោះ លុះបង្ហាន់ចិត្តទៅ ប៉ុណ្ណោះ រមែងឃើញសត្វទាំងឡាយ ដែលកំពុងចុត្តិ កំពុងបដិសន្ធិ ថោកទាប ប្រណីត មានពណ៌សម្បុរល្អ មានពណ៌សម្បុរអាក្រក់ មានស្កកស្កម្ក ក្រលំបាក ដោយទិព្វចក្កដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងចក្ករបស់មនុស្ស ។ កុលបុត្រដែលជាអាទិកម្មិកទាំងឡាយ ត្រូវធ្វើបរិកម្មទើបឃើញ ។ ព្រោះហេតុនោះ ការបរិកម្មដោយអំណាចនៃកុលបុត្រទាំងនោះ ទើបគួរពោលទុក ។ តែកាលខ្ញុំនឹងពោលការបរិកម្មនោះ នឹងធ្វើនិទាននៃព្រះវិន័យឲ្យជាការធូរពេក ព្រោះដូច្នោះ ខ្ញុំមិនពោលបរិកម្មនោះទុកទេ ។ ចំណែកអ្នកសិក្សាទាំងឡាយ ដែលមានសេចក្តីត្រូវការ គួរកាន់យកបរិកម្មនោះតាមន័យដែលខ្ញុំពោលទុកហើយ ក្នុងបករណ៍វិសេសឈ្មោះវិសុទ្ធិមគ្គឯណោះចុះ ។ តែក្នុងនិទាននៃព្រះវិន័យនេះ ខ្ញុំនឹងពណ៌នាទុកចំពោះព្រះបាលីប៉ុណ្ណោះ ។

អធិប្បាយ ពាក្យថា ទិព្វចក្ខុ ជាដើម

បទថា សោ គី សោ អហំ ប្រែថា តថាគតនោះ ។ ក្នុងពាក្យថា ទិព្វចក្ខុ ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យយ៉ាងនេះថា ចក្ខុបសាទ ឈ្មោះថា ទិព្វ ព្រោះ ដូចជាចក្ខុទិព្វ ។ ពិតហើយ ចក្ខុបសាទរបស់ទេវតាទាំងឡាយ ដែលកើត ព្រោះសុចរិតកម្ម ដែលទឹកប្រមាត់ស្មេស្ម និងឈាម ជាដើមមិនបានរុំព័ទ្ធ ដែលអាចទទួលអារម្មណ៍ក្នុងទីត្រាយបាន ព្រោះជាធម្មជាតិដែលផុតចាកឧបក្កិ- លេស គ្រឿងសៅហ្មង ឈ្មោះថា ជាទិព្វ ។ ម្យ៉ាងទៀត ញាណចក្ខុនេះ ដែលកើតព្រោះកម្លាំងនៃវិរិយការវនា ក៏ដូចជាចក្ខុបសាទនោះដូចគ្នា ព្រោះ ដូច្នោះ ញាណចក្ខុនោះ ទើបឈ្មោះថា ជាទិព្វ ព្រោះជាចក្ខុដែលទ្រង់បាន ហើយ ដោយអំណាចទិព្វវិហារ និងព្រោះសូម្បីខ្លួនក៏អាស្រ័យទិព្វវិហារ ។ ឈ្មោះថា ជាទិព្វ ព្រោះមានការរុងរឿងច្រើន ដោយការកំណត់ពន្លឺ ។ ឈ្មោះ ថា ជាទិព្វ ព្រោះមានគតិ (ផ្លូវទៅ) ច្រើន ដោយការឃើញរូប ដែលនៅ ខាងក្រៅជញ្ជាំងផ្ទះជាដើម ។ ពួក ៥ នៃអត្តទាំងអស់នោះ បណ្ឌិតគប្បី ជ្រាបតាមគន្លងនៃគម្ពីរសព្វសាស្ត្រ ។

ឈ្មោះថា ចក្ខុ ព្រោះអត្ថថា ឃើញ ដូចជាចក្ខុ ព្រោះធ្វើកិច្ចនៃចក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ចក្ខុ ។ ឈ្មោះថា បរិសុទ្ធ ព្រោះជាហេតុ នៃទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ដោយការឃើញចុតិ និងបដិសន្ធិ (នៃសត្វទាំងឡាយ) ។ ពិត ហើយ បុគ្គលណា ឃើញត្រឹមតែចុតិប៉ុណ្ណោះ មិនឃើញបដិសន្ធិ (នៃសត្វ ទាំងឡាយ) បុគ្គលនោះ រមែងកាន់យកឧច្ឆេទទិដ្ឋិ (ឃើញថាជាច្រើន) ។ បុគ្គលណា ឃើញត្រឹមតែបដិសន្ធិប៉ុណ្ណោះ មិនឃើញចុតិ (នៃសត្វទាំង-

ឡាយ) បុគ្គលនោះ កាន់យកទិដ្ឋិ គឺការប្រាកដឡើងនៃសត្វថ្មីៗ ។ ចំណែក
 បុគ្គលណា ឃើញទាំងពីរយ៉ាងនោះ បុគ្គលនោះ កន្លងបង់ទិដ្ឋិទាំងពីរយ៉ាង
 នោះបាន ព្រោះហេតុនោះ ទស្សនៈនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ជាហេតុ
 នៃទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ។ ចំណែកព្រះដ៏មានព្រះភាគ បានទតឃើញទាំងពីរយ៉ាងនោះ
 ហើយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំពោលពាក្យនេះថា ឈ្មោះថា បរិសុទ្ធិ ព្រោះ
 ភាពជាហេតុនៃទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ដោយឃើញច្នៃ និងបដិសន្ធិ (នៃសត្វទាំងឡាយ)
 ដូច្នោះ ។

ទិព្វចក្ខុរបស់ព្រះមានព្រះភាគច្រាសចាកឧបក្កិលេស

ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា បរិសុទ្ធ ព្រោះវៀរចាកឧបក្កិលេស (គ្រឿង
 សៅហ្មងចិត្ត) ១១ យ៉ាង ។ ពិតហើយ ទិព្វចក្ខុរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 វៀរចាកឧបក្កិលេស ១១ យ៉ាងហើយ ។ ដូចព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុក
 ថា ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ កាលបើគតជីវច្បាស់ថា វិចិកិច្ចា ជា
 ឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត ហើយក៏បានលះបង់នូវវិចិកិច្ចា ជាឧបក្កិលេសរបស់
 ចិត្តចេញ ។ ដឹងច្បាស់ថា អមនសិការៈ ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត ហើយក៏
 បានលះបង់នូវអមនសិការៈ ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្តចេញ ។ ដឹងច្បាស់ថា
 បីនមិទ្ធុៈ ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត ហើយក៏បានលះបង់បីនមិទ្ធុៈ ជាឧបក្កិលេស
 របស់ចិត្តចេញ ។ ដឹងច្បាស់ថា សេចក្តីរន្ធត់កាយ ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត
 ហើយក៏បានលះបង់នូវសេចក្តីរន្ធត់កាយ ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្តចេញ ។ ដឹង
 ច្បាស់ថា សេចក្តីធ្មេញធ្មេញ ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត ហើយក៏បានលះបង់នូវ

សេចក្តីឆ្លើងឆ្លៃ ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្តចេញ ។ ដឹងច្បាស់ថា សេចក្តីក្រវល់
 ក្រវាយកាយ ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត ហើយក៏បានលះបង់នូវសេចក្តីក្រវល់
 ក្រវាយកាយ ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្តចេញ ។ ដឹងច្បាស់ថា សេចក្តី
 ព្យាយាមតឹងពេក ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត ហើយក៏បានលះបង់នូវសេចក្តី
 ព្យាយាមតឹងពេក ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្តចេញ ។ ដឹងច្បាស់ថា
 សេចក្តីព្យាយាមធូរពេក ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត ហើយក៏បានលះបង់នូវ
 សេចក្តីព្យាយាមធូរពេក ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្តចេញ ។ ដឹងច្បាស់ថា
 សេចក្តីប្រាថ្នាហួសពេក ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត ហើយក៏បានលះបង់នូវ
 សេចក្តីប្រាថ្នាហួសពេក ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្តចេញ ។ ដឹងច្បាស់ថា
 នានត្តសញ្ញា ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត ហើយក៏បានលះបង់នូវនានត្តសញ្ញា
 ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្តចេញ ។ ដឹងច្បាស់ថា ការសម្លឹងមើលនូវរូបក្រៃពេក
 ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្ត ហើយក៏បានលះបង់នូវការសម្លឹងមើលនូវរូបក្រៃពេក
 ជាឧបក្កិលេសរបស់ចិត្តចេញ ។ ម្នាលអនុរុទ្ធទាំងឡាយ តថាគតមិនបាន
 ប្រហែសធ្វេស ខំព្យាយាមដុតកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន
 ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់ឥរិយាបថ ក៏ស្គាល់ច្បាស់នូវពន្លឺ តែមិនបានឃើញរូបទាំង-
 ឡាយទេ បានឃើញរូបទាំងឡាយ តែមិនបានស្គាល់ច្បាស់នូវពន្លឺទេ រហូត
 អស់មួយយប់ក៏មាន ដូច្នោះជាដើម^(១) ។ ញាណចក្កនោះ (របស់ព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគ) ឈ្មោះថា បរិសុទ្ធ ព្រោះវៀរចាកឧបក្កិលេស (គ្រឿងសៅហ្មង

១- បិ. ២៧ ឧបក្កិលេសសូត្រ ។

របស់ចិត្ត) ១១ យ៉ាង ដូចពណ៌នាមក ដូច្នោះ ។

ឈ្មោះថា **អតិក្កន្តមាណុសកំ** ប្រែថា កន្លងបង្គំនូវចក្ខុរបស់មនុស្ស ព្រោះឃើញរូបកន្លងឧបចារៈនៃមនុស្សទៅ ។

ម្យ៉ាងទៀត គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា **អតិក្កន្តមាណុសក** ព្រោះកន្លងបង្គំ មំសចក្ខុរបស់មនុស្សទៅ ។ ដោយទិព្វចក្ខុ ដែលបរិសុទ្ធ កន្លងបង្គំនូវចក្ខុ របស់មនុស្សនោះ ។

ពីរបទថា **សត្តេ បស្សាមិ** សេចក្តីថា តថាគតរមែងមើល គឺរមែង ឃើញ បានដល់ រំពឹងមើលសត្វទាំងឡាយ (ដោយទិព្វចក្ខុ) ដូចមនុស្ស មើលដោយមំសចក្ខុ ដូច្នោះ ។

ក្នុងពាក្យថា **ចរមាណេ ឧប្បជ្ឈមាណេ** ជាដើមនេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា បុគ្គលណាមួយ មិនអាចឃើញសត្វទាំងឡាយបានដោយទិព្វចក្ខុ ក្នុងខណៈចុតិ ឬក្នុងខណៈបដិសន្ធិ តែសត្វពួកណាដែលជិតចំពោះចុតិថា នឹងចុតិឥឡូវនេះ សត្វទាំងនោះ លោកដៅថា កំពុងចុតិ ហើយសត្វពួកណា ដែលបដិសន្ធិ ហើយ ឬកើតហើយភ្លាមៗ សត្វទាំងនោះ លោកក៏រាប់ថា កំពុងបដិសន្ធិ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងថា តថាគតរមែងឃើញសត្វទាំងនោះ គឺឃើញ បែបនោះ ដែលកំពុងចុតិ និងកំពុងបដិសន្ធិ ដូច្នោះ ។

បទថា **ហីនេ** សេចក្តីថា បុគ្គលត្រូវគេតិះដៀល គឺមើលឆ្ងាយ មើល ថោក ដោយអំណាចជាតិ ត្រកូល និងកោតៈជាដើម ដែលឈ្មោះថា ថោក ទាប ព្រោះជាបុគ្គលប្រកបដោយផលវិបាកនៃមោហៈ ។

បទថា បណ្ឌិត សេចក្តីថា ផ្ទុយគ្នានឹងបុគ្គលអាក្រក់នោះ ព្រោះភាព
ជាបុគ្គលប្រកបដោយផលវិបាកនៃអមោហៈ ។

បទថា សុវណ្ណ សេចក្តីថា បុគ្គលប្រកបដោយពណ៌សម្បុរដែលគួរ
ប្រាថ្នា គួរស្រឡាញ់ និងគួរពេញចិត្ត ព្រោះជាបុគ្គលប្រកបដោយផលវិបាក
នៃអទោសៈ ។

បទថា ធុន្តស្នា សេចក្តីថា បុគ្គលប្រកបដោយពណ៌សម្បុរដែលមិន
គួរប្រាថ្នា មិនគួរស្រឡាញ់ និងមិនគួរពេញចិត្ត ព្រោះជាបុគ្គលប្រកបដោយ
ផលវិបាកនៃទោសៈ ។ អធិប្បាយថា បុគ្គលមានរូបផ្ទុយនឹងបុគ្គលដែលមាន
រូបស្អាត ដូច្នោះក៏មាន ។

បទថា សុគតេ បានដល់ បុគ្គលទៅសុគតិ ។ ម្យ៉ាងទៀត បានដល់
បុគ្គលដែលមាំទាំ គឺមានទ្រព្យច្រើន ដោយភាពជាបុគ្គលប្រកបដោយផល
វិបាកនៃអលោកៈ ។

បទថា ធុគតេ បានដល់ ទៅកាន់ធុគតិ ម្យ៉ាងទៀត បានដល់ បុគ្គល
ក្រខ្សត់ មានបាយ និងទឹកតិច ព្រោះជាបុគ្គលប្រកបដោយផលវិបាកនៃ
លោកៈ ។

បទថា យថាកម្មបតេ បានដល់ បុគ្គលចូលដល់តាមកម្ម ដែលខ្លួន
ចូលទៅសន្សំទុកហើយ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់កិច្ចនៃទិព្វចក្ខុ ដោយ
បទខាងដើមៗ ថា ចរមាណេ ជាដើម ។ ម្យ៉ាងទៀត កិច្ចនៃយថាកម្មប-

គត្តាណ (ញាណជាគ្រឿងដឹងសត្វ ដែលចូលដល់តាមកម្ម) ក៏ជាការ
ត្រាស់ហើយដោយបទនេះ ។

លំដាប់ការកើតឡើងនៃយថាភូតកម្មបគត្តាណ

ឯលំដាប់ការកើតឡើងនៃញាណនោះ មានដូច្នោះថា (ភិក្ខុក្នុងសាសនា
នេះ) ចម្រើនអាណោកកសិណ បែរមុខចំពោះនរកខាងក្រោមហើយ រមែង
ឃើញសត្វនរកទាំងឡាយ ដែលសោយទុក្ខយ៉ាងធំ ។ ការឃើញនោះ
រាប់ថា ជាកិច្ចនៃទិព្វចក្ខុដោយពិត ។ ព្រះយោគីនោះប្រាថ្នាយ៉ាងនេះថា សត្វ
ទាំងនេះ ធ្វើកម្មដូចម្តេចហ្ន៎ ទើបបានសោយទុក្ខយ៉ាងនេះ លំដាប់នោះ ញាណ
ដែលមានកម្មនោះជាអារម្មណ៍ ក៏កើតឡើងដល់ព្រះយោគីនោះថា ព្រោះធ្វើ
កម្មឈ្មោះនេះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះយោគីនោះ ចម្រើនអាណោកកសិណ បែរមុខ
ចំពោះទេវលោកខាងលើហើយ រមែងឃើញសត្វទាំងឡាយក្នុងសួននន្ទវន្ត
មិស្សកវន្ត និងបុរសកវន្តជាដើម ដែលសោយសម្បត្តិយ៉ាងធំ ការឃើញ
នោះរាប់ថាជាកិច្ចនៃទិព្វចក្ខុដោយពិត ។ ព្រះយោគីនោះមានបំណងយ៉ាងនេះ
ថា សត្វទាំងនេះធ្វើកម្មដូចម្តេចហ្ន៎ ទើបបានសោយសម្បត្តិយ៉ាងនេះ លំដាប់
នោះ ញាណដែលមានកម្មនោះជាអារម្មណ៍ ក៏កើតឡើងដល់លោកថា ព្រោះ
ធ្វើកម្មឈ្មោះនេះ នេះឈ្មោះថា យថាភូតកម្មបគត្តាណ (ញាណឃើញយថា-
កម្មរបស់សត្វ) ។ ឈ្មោះថា ការបរិកម្មមួយផ្នែកនៃយថាភូតកម្មបគត្តាណនេះ
ក៏មិនមាន ។ យថាភូតកម្មបគត្តាណនេះ មិនមានការបរិកម្មទុកមួយផ្នែក យ៉ាង
ណា សូម្បីអនាគតនិរុញ្ញាណក៏មិនមានយ៉ាងនោះ ។ ពិតហើយ ញាណទាំង

នេះ ជាបាទនៃទិព្វចក្កនោះឯង រមែងសម្រេចព្រមជាមួយទិព្វចក្កនោះឯង ។

ក្នុងពាក្យថា កាយទុច្ចរិតនេះ ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ការប្រ-
ព្រឹត្តិអាក្រក់ ឬការប្រព្រឹត្តិវិនាស ព្រោះមានកិលេសជាការវិនាស ព្រោះ
ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ទុច្ចរិត ។ ការប្រព្រឹត្តិអាក្រក់ផ្លូវកាយ ឬការប្រ-
ព្រឹត្តិអាក្រក់ដែលកើតអំពីកាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា កាយទុច្ចរិត
សូម្បីវិចីទុច្ចរិត និងមនោទុច្ចរិត ក៏គួរជ្រាបដូចអធិប្បាយមកនេះ ។

បទថា សមន្តាគតា ប្រែថា ជាអ្នកដល់ព្រម ។

អរិយបរាទ

ពីរបទថា អរិយានំ ឧបរាទកា សេចក្តីថា សត្វទាំងឡាយ មានការ
យល់ខុស ជាអ្នកប្រាថ្នានូវសេចក្តីវិនាស មិនមែនប្រយោជន៍ ពោលប្រទូស្ត
អធិប្បាយថា ជេរប្រទេច តិះដៀលព្រះអរិយៈទាំងឡាយ គឺព្រះពុទ្ធ ព្រះ
បច្ចេកពុទ្ធ និងសាវ័ករបស់ព្រះពុទ្ធ ដោយហោចគ្រហស្ថដែលជាសោតាបន្ត
ដោយអន្តិមវត្ថុ ឬដោយការកម្ចាត់បង្ខំនូវគុណ ។

ក្នុងការប្រទូស្ត ២ យ៉ាងនោះ បុគ្គលដែលពោលថា សមណធម៌
របស់លោកទាំងនោះមិនមាន លោកទាំងនោះ មិនមែនសមណៈ ដូច្នោះ
គប្បីជ្រាបថា ឈ្មោះថា ពោលប្រទូស្តដោយអន្តិមវត្ថុ ។ បុគ្គលពោលថា
ឈានក្តី វិមោក្ខក្តី មគ្គក្តី ផលក្តី របស់លោកទាំងនោះមិនមាន ដូច្នោះ គប្បី
ជ្រាបថា ឈ្មោះថា ពោលប្រទូស្តដោយការកម្ចាត់បង្ខំនូវគុណ ។ ឯបុគ្គល
នោះ គប្បីពោលប្រទូស្តទាំងដែលដឹងខ្លួន ឬមិនដឹងក៏ដោយ រមែងឈ្មោះថា

ជាអ្នកពោលប្រទូស្តព្រះអរិយៈដោយពិត សូម្បីដោយប្រការទាំងពីរ ។ កម្ម
(គឺការពោលតិះដៀលព្រះអរិយៈ) ជាកម្មធ្ងន់ ជាសក្តារវរណៈ (រារាំង
សួគ៌) និងមគ្គារវរណៈ (រារាំងនូវមគ្គ) ។

រឿងភិក្ខុកំលោះតិះដៀលព្រះអរិយៈ

ដើម្បីប្រកាសសេចក្តី ត្រង់ការជេរ ជាកម្មដែលធ្ងន់នោះ ទើប
បុរាណាចារ្យទាំងឡាយនាំរឿងនេះមកជាគំរូដូចតទៅនេះ បានឮថា ព្រះ
ថេរៈមួយអង្គ និងភិក្ខុកំលោះមួយអង្គ ត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាតក្នុងស្រុកមួយកន្លែង
លោកទាំងពីរនោះ បានយាគូក្តៅប្រមាណមួយត្រឡោក ក្នុងផ្ទះទី ១ នោះ
ឯង ។ តែព្រះថេរៈកើតរោគខ្យល់សៀតក្នុងពោះឡើង ទើបគិតថា បបរនេះ
ជារបស់សប្បាយដល់អាត្មាអញៗ និងផឹកបបរនោះមុនវាត្រជាក់ ទើប
លោកអង្គុយហុតលើកំណាត់ឈើ ដែលពួកមនុស្សអូសមកទុក ដើម្បីធ្វើ
ធរណីទ្វារ ។ ភិក្ខុកំលោះបានរន្លឿសចំពោះព្រះថេរៈនោះ ដោយគិតថា ព្រះ
ព្រះថេរៈកញ្ជាស់អង្គនេះ ឃ្លានហួសហេតុ ធ្វើឲ្យអញបានទទួលនូវការខ្មាស-
អៀន ។ ព្រះថេរៈត្រាច់ទៅក្នុងស្រុក ហើយត្រឡប់ទៅកាន់វិហារ បានពោល
ជាមួយភិក្ខុកំលោះថា អាវុសោ ទីពឹងក្នុងព្រះសាសនានេះរបស់លោកមានឬ
ភិក្ខុកំលោះឆ្លើយថា មានលោកម្ចាស់ ព្រោះខ្ញុំជាសោតាបន្ទ ។ ព្រះថេរៈជាស្រី
តឿនថា អាវុសោ បើដូច្នោះ លោកមិនអាចធ្វើសេចក្តីព្យាយាមដើម្បីមគ្គ
ខាងលើបានឡើយ ព្រោះព្រះខ័ណ្ឌស្រពលោកបានតិះដៀលហើយ ។ ភិក្ខុ
កំលោះអង្គនោះ បានសូមឧទាហរណ៍ហើយ ព្រោះហេតុនោះ កម្មនោះ របស់

កិក្ខុកំលោះអង្គនោះ ក៏បានត្រឡប់ជាប្រក្រតីដូចដើមហើយ ។

ព្រោះដូច្នោះ បុគ្គលដទៃណា ពោលតិះដៀលព្រះអរិយៈនោះហើយ បើកិក្ខុអ្នកធ្វើខុសចាស់ជាងសោត គប្បីសូមលោកឲ្យអត់ទោសឲ្យ ដោយ ប្រាប់លោកថា អាវុសោ ខ្ញុំបានពោលពាក្យនេះ និងពាក្យនេះ ជាមួយលោក ហើយ សូមលោកអត់ទោសនោះឲ្យដល់ខ្ញុំផងចុះ បើលោកអ្នកធ្វើខុសខ្លីវិស្សា ជាងសោត ថ្វាយបង្គំលោក ហើយអង្គុយច្រហោងផ្គងអញ្ជាបី គប្បីសុំឲ្យ លោកអត់ទោសឲ្យ ដោយប្រាប់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ខ្ញុំបានពោលនូវ ពាក្យនេះ និងពាក្យនេះ ជាមួយលោកម្ចាស់ហើយ សូមលោកម្ចាស់អត់ ទោសនោះឲ្យដល់ខ្ញុំផងចុះ បើលោកមិនព្រមអត់ទោសឲ្យ ឬលោកចៀស ចេញទៅកាន់ទិស (ដទៃ) គប្បីទៅកាន់សម្នាក់របស់កិក្ខុទាំងឡាយ ដែល នៅក្នុងវិហារនោះ បើកិក្ខុអ្នកធ្វើខុសចាស់វិស្សាជាងសោត គប្បីឈរសូម ខមាទោស បើកិក្ខុអ្នកធ្វើខុសខ្លីវិស្សាជាងខ្លួនសោត គប្បីអង្គុយច្រហោងផ្គង អញ្ជាបី ឲ្យលោកជួយអត់ទោសឲ្យ គប្បីប្រាប់លោកឲ្យអត់ទោសយ៉ាងនេះ ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ខ្ញុំបានពោលពាក្យនេះ និងពាក្យនេះ ដល់លោកដ៏ មានអាយុឈ្មោះនោះហើយ សូមលោកមានអាយុអង្គនោះ អត់ទោសឲ្យដល់ ខ្ញុំផងចុះ ។ បើព្រះអរិយៈអង្គនោះបរិនិព្វានហើយសោត គួរទៅកាន់ទីកន្លែង ក្រៃ ឬតាំងដែលលោកបរិនិព្វាន សូម្បីទៅរហូតដល់ឈាបនដ្ឋានហើយ គប្បី ឲ្យអត់ទោស កាលខ្លួនបានធ្វើហើយយ៉ាងនេះ កម្ម គឺការតិះដៀលនោះ ក៏មិន ជាសក្តាវរណៈ ឬ មក្តាវរណៈ រមែងត្រឡប់ជាប្រក្រតីដូចដើមនោះឯង ។

បទថា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា ប្រែថា មានការឃើញវិបរិត ។

បទថា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា សេចក្តីថា បុគ្គលពួកណា ឲ្យជន ដទៃសមាទាន បណ្តាកម្ម មានកាយកម្មជាដើម ដែលមានមិច្ឆាទិដ្ឋិជាមូល បុគ្គលទាំងនោះ ឈ្មោះថា មានកម្មច្រើនប្រភេទដែលខ្លួនសមាទានយកហើយ ដោយអំណាចមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ បណ្តាអរិយុបវាទ និងមិច្ឆាទិដ្ឋិទាំងនោះ លោក សង្គ្រោះអរិយុបវាទចូលក្នុងវច្ឆិទុច្ឆរិតសព្វនោះឯង និងមិច្ឆាទិដ្ឋិចូលក្នុងមនោ- ទុច្ឆរិតសព្វដូចគ្នា ហើយពោលដល់កម្មទាំងពីរនេះដដែលទៀត គប្បីជ្រាបថា មានការសម្តែងដល់កម្មទាំងពីរនោះ មានទោសច្រើនជាប្រយោជន៍ ។ ពិត ហើយ អរិយុបវាទ មានទោសច្រើនដូចគ្នានឹងអនន្តរិយកម្ម ។ ដូចព្រះដ៏មាន ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់សារីបុត្រ ភិក្ខុបរិបូណ៌ដោយសីលហើយ បរិបូណ៌ ដោយសមាធិហើយ បរិបូណ៌ដោយបញ្ញាហើយ រមែងសម្រេចនូវអរហត្តផល ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះឯង យ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់សារីបុត្រ តថាគតពោលនូវហេតុ (នៃការមិនលះបង្ខំនូវវាចាជាដើមរបស់បុគ្គលនោះ) ថា មានឧបមេយ្យ ប្រហែលគ្នាយ៉ាងនោះដែរ ។ បុគ្គលនោះ បើមិនលះបង្ខំនូវវាចានោះទេ មិន លះបង្ខំនូវចិត្តនោះទេ មិនលះបង្ខំនូវទិដ្ឋិនោះទេ នឹងធ្លាក់ទៅរងទុក្ខក្នុងនរក ដូចគេនាំយកទៅទម្លាក់ យ៉ាងនោះឯង^(១) ។ ឯកម្មដទៃ ឈ្មោះថា មានទោស ច្រើនជាងមិច្ឆាទិដ្ឋិ រមែងមិនមាន ដូចព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ទាំងឡាយ តថាគតរំពឹងមើលមិនឃើញធម៌ដទៃ សូម្បីតែធម៌ ១ ដែលមាន

១- ប៊. ២០ មហាសីហនាទស្សត្រ ។

ទោសយ៉ាងនេះ ដូចមិច្ឆាទិដ្ឋិនេះឡើយ ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ទោសទាំងឡាយ មានតែមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាទោសក្រែកលែង ដូច្នោះ^(១) ។

ពីរបទថា កាយស្ស ភេទា សេចក្តីថា ព្រោះលះបង់ឧបាទិទ្ធកក្ខន្ធ
ចេញ (ខន្ធដែលមានកិលេសចូលទៅប្រកាន់) ។

បទថា បរម្មរណា សេចក្តីថា តែការកាន់យកខន្ធដែលកើតឡើងក្នុង
លំដាប់នៃការលះបង់នោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ពីរបទថា កាយស្ស ភេទា គឺ
ព្រោះការដាច់សូន្យនៃជីវិតន្ទ្រិយ ។ បទថា បរម្មរណា គឺបន្តអំពីបុតិបិត្ត ។

អធិប្បាយពាក្យថា និរយ ឈ្មោះថា អទាយជាដើម

ពាក្យទាំងឡាយយ៉ាងនេះជាដើមថា អទាយំ ជាវេវចនៈនៃពាក្យថា
និរយ ។ ពិតហើយ និរយ ឈ្មោះថា អទាយ ព្រោះទៅប្រាសចាកសេចក្តី
ចម្រើន ដែលសន្មតថា ជាបុណ្យ ដែលជាហេតុនៃស្ថានសួគ៌ និងនិព្វាន ឬ
ព្រោះមិនមានសេចក្តីចម្រើនឡើងនៃសេចក្តីសុខ ។

ដែលឈ្មោះថា ទុក្ខតិ ព្រោះអត្ថថា មានគតិនៃទុក្ខជាទីពឹង ។ ម្យ៉ាង
ទៀត ឈ្មោះថា ទុក្ខតិ ព្រោះអត្ថថា មានគតិកើតព្រោះកម្មអាក្រក់ ព្រោះ
មានទោសច្រើន ។

ដែលឈ្មោះថា វិនិទាត ព្រោះអត្ថថា ជាទីដែលពួកសត្វ ដែលចូល
ចិត្តធ្វើអាក្រក់ ធ្លាក់ទៅ គ្មានអំណាច ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា វិនិទាត
ព្រោះអត្ថថា ជាទីដែលពួកសត្វកំពុងវិនាស មានអវយវៈតូចធំបែកខ្ចាត់ខ្ចាយ

១- បិ. ៤០ អបកឯកធម្មាទិបាលីដទៃទៀត វគ្គទី ៣ ។

ធ្លាក់ទៅ ។

ដែលឈ្មោះថា **និរយ** ព្រោះអត្ថថា ជាទឹកនៃដំបូងមិនមានសេចក្តីចម្រើន ដែលសន្មតថា សេចក្តីត្រេកអរ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែង កំណើតសត្វតិរច្ឆាន ដោយ **អនាយ** សព្វ ។ ពិតហើយ កំណើតសត្វ តិរច្ឆាន រាប់ថា ជាអបាយ ព្រោះប្រាសចាកសុគតិ តែមិនរាប់ជាទុគ្គតិ ព្រោះ ជាទីកើតនៃសត្វទាំងឡាយ មានស្តេចនាគជាដើម ដែលមានសក្តាច្រើន ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងបេតវិស័យ ដោយ **ទុគ្គតិ** សព្វ ។ ពិត ហើយ បេតវិស័យនោះ រាប់ថា ជាអបាយផង ជាទុគ្គតិផង ព្រោះប្រាសទៅ អំពីសុគតិ និងព្រោះជាគតិនៃទុក្ខ តែមិនមែនជាវិនិបាត ព្រោះមិនមានការធ្លាក់ ទៅ ដូចគ្នានឹងពួកអសុរ ។ ពិតហើយ សូម្បីវិមានទាំងឡាយ រមែងកើត ឡើងដល់ពួកប្រេតដែលមានប្ញទ្ធិច្រើន ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែង អសុរកាយ ដោយ **វិនិបាត** សព្វ ។ សេចក្តីពិត អសុរកាយនោះ លោក ហៅថា ជាអបាយផង ជាទុគ្គតិផង ព្រោះអត្ថតាមដែលពោលមកហើយ ថា ជាវិនិបាត ព្រោះជាបុគ្គលមានការធ្លាក់ទៅអំពីការកើតឡើងនៃសម្បត្តិទាំង- ពួង ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងនិរយៈនោះឯង ដែលមានច្រើន ប្រភេទ មានអរិចីជាដើម ដោយ **និរយ** សព្វ ។

បទថា **ឌុបបន្ទា** ប្រែថា ចូលដល់ហើយ អធិប្បាយថា កើតឡើង ហើយក្នុងនរកនោះ សុក្តបក្ខ (ចំណែក ស) គប្បីជ្រាបដោយបរិយាយ ដែលផ្ទុយគ្នាក្នុងពាក្យដែលពោលហើយ ។ ចំណែកការប្លែកគ្នាមានដូច្នោះថា

សូម្បីគតិនៃមនុស្ស លោកក៏សង្រ្គោះដោយ សុគតិ សព្វ ក្នុងសុក្កបក្ខ
នេះ ។ ទេវតតិប៉ុណ្ណោះ លោកសង្រ្គោះចូលដោយ សន្ត សព្វ ។

ក្នុងបទបី គឺ សុគតិ សន្តំ លោកំ នោះ មានអត្ថបំពោះពាក្យ
ដូច្នោះថា ឈ្មោះថា សុគតិ ព្រោះអត្ថថា ជាគតិល្អ ។ ឈ្មោះថា សន្ត
ព្រោះអត្ថថា ល្អលើសដោយអារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានរូបជាដើម ។ សុគតិ
និង សន្ត ទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថា លោក ព្រោះអត្ថថា វិនាស និងបែក
ធ្លាយទៅ ។

វិជ្ជា គឺទិព្វចក្ខុញ្ញាណ ឈ្មោះថា វិជ្ជា ។ អវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំងចុតិ
និងបដិសន្ធិរបស់សត្វទាំងឡាយ ឈ្មោះថា អវិជ្ជា ។ ពាក្យដ៏សេសមាន
ន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។

ទិព្វចក្ខុកថា ចប់

អាសវក្ខយញ្ញាណកថា

ពិតហើយ ក្នុងទិព្វចក្ខុញ្ញាណកថានេះ មានការប្លែកគ្នាដូច្នោះថា ក្នុង បុព្វេនិវាសកថា ខ្ញុំពោលទុកហើយថា ព្រោះទម្ងាយសម្បកពន្ធ គឺអវិជ្ជា ដែលបិទបាំងខន្ធ ដែលខន្ធជាប់អាស្រ័យនៅហើយ ក្នុងកាលមុន ដោយ ចំពុះ គឺបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ដូច្នោះ យ៉ាងណា ក្នុងទិព្វចក្ខុញ្ញាណ- កថានេះ ក៏គួរពោលថា ព្រោះទម្ងាយសម្បកពន្ធ គឺអវិជ្ជាដែលបិទបាំងនូវ ចុតិ និងបដិសន្ធិ (របស់សត្វទាំងឡាយ) ដោយចំពុះ គឺចុតុបបាតញ្ញាណ ដូច្នោះក៏យ៉ាងនោះ ។

ក្នុងពាក្យថា សោ ឃី សមាហិតេ ចិត្តេ នេះ គួរជ្រាបចិត្តក្នុងចតុត្ថ- ជ្ឈានដែលជាបាទនៃវិបស្សនា (តទៅ) ។

ពីរបទថា អាសវាណំ ខយញ្ញាណាយ សេចក្តីថា ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់អរហត្តមគ្គញ្ញាណ ។ ពិតហើយ អរហត្តមគ្គ លោកហៅថា ធម៌ជាទី អស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះធ្វើអាសវៈឲ្យវិនាសទៅ ។ ឯញ្ញាណនេះ ក្នុងអរហត្តមគ្គនោះ លោកហៅថា ធម៌ជាទីអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះញ្ញាណនោះ ជាធម៌ដែលទាក់ទងហើយក្នុងមគ្គនោះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពីរបទថា ចិត្តំ អធិនិច្ឆាមេសី សេចក្តីថា តថាគតបានបង្ហោនវិបស្សនា ចិត្តទៅចំពោះហើយ ។ ក្នុងពាក្យយ៉ាងនេះជាដើមថា សោ ឥនំ ទុក្ខំ គប្បី ជ្រាបអត្ថយ៉ាងនេះថា តថាគតបានដឹង គឺជ្រាប បានដល់ ចាក់ធ្លុះហើយ នូវ ទុក្ខសច្ចៈទាំងអស់តាមការពិត ដោយការចាក់ធ្លុះលក្ខណៈ តាមពិតថា ទុក្ខ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ មិនមានទុក្ខដទៃក្រៃលែងជាងនេះ ព្រោះតថាគតបាន

ដឹង គឺជ្រាប បានដល់ ចាក់ធ្លុះហើយ នូវតណ្ហាដែលញាំងទុក្ខនោះឲ្យកើតតាម សេចក្តីពិត ដោយការចាក់ធ្លុះលក្ខណៈតាមពិតថា នេះទុក្ខសមុទយៈ សូម្បី ទុក្ខ និងតណ្ហាទាំងនោះ ទៅដល់ទីណា រមែងរលត់ទៅ តថាគតក៏បានដឹង គឺ បានជ្រាប បានដល់ ចាក់ធ្លុះហើយនូវស្ថាននោះ គឺ ព្រះនិព្វាន ដែល ប្រព្រឹត្តទៅមិនបាននៃទុក្ខ និងតណ្ហានោះ តាមសេចក្តីពិត ដោយការចាក់ធ្លុះ លក្ខណៈពិតថា នេះទុក្ខនិរោធ ហើយតថាគតក៏បានដឹង គឺបានជ្រាប បាន ដល់ ចាក់ធ្លុះហើយ នូវអរិយមគ្គ ដែលជាហេតុឲ្យសម្រេចទុក្ខនិរោធនោះ តាមសេចក្តីពិត ដោយការចាក់ធ្លុះលក្ខណៈតាមសេចក្តីពិតថា នេះទុក្ខនិរោធ- គាមិនីបដិបទា ដូច្នោះ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងសច្ចៈទាំងឡាយ ដោយសរុប យ៉ាងនេះហើយ ឥឡូវនេះ កាលទ្រង់សម្តែងដោយអំណាចកិលេស ដោយ បរិយាយ ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា **ឥមេ អាសវា** ដូច្នោះ ។

បទជាច្រើនថា **តស្ស មេ ឯវំ ជាននោ ឯវំ បស្សនោ** សេចក្តីថា កាលតថាគតនោះ ដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគបាន ត្រាស់មគ្គដែលដល់នូវទីបំផុត ព្រមជាមួយវិបស្សនាទុក (ក្នុងបទទាំងនេះ) ។

បទថា **កាមាសវា** ប្រែថា ចាកកាមាសវៈ ទ្រង់សម្តែងខណៈនៃផល ទុកដោយពាក្យថា រួចផុតហើយនេះ ពិតហើយ ចិត្តរមែងរួចផុត ក្នុងខណៈ នៃមគ្គ ក្នុងខណៈនៃផល រាប់ថា រួចផុតហើយ ទ្រង់សម្តែងបច្ចុវេក្ខណញ្ញាណ ទុកដោយពាក្យនេះថា កាលចិត្តរួចផុតហើយ ក៏មានញ្ញាណដឹងថា រួចផុត

ហើយ ដូច្នោះ ទ្រង់សម្តែងក្នុងនៃបច្ចុវេក្ខណញ្ញាណនោះទុក ដោយពាក្យជា
ដើមថា ជាតិអស់ហើយ ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ពិចារណា
ដោយព្រះញាណនោះ ទ្រង់ក៏បានដឹងហើយនូវទុក្ខសច្ចជាដើមថា ជាតិអស់
ហើយ ។

សួរថា ជាតិណារបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ឈ្មោះថា អស់ហើយ ហើយ
ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ដឹងជាតិនោះ បានដូចម្តេច ខ្ញុំនឹងពោលឆ្លើយថា ជាតិ
ដែលជាអតីតរបស់ព្រះអង្គ ឈ្មោះថា មិនទាន់អស់ទៅមុន (ដោយមគ្គ-
ការវនា) ព្រោះជាតិនោះអស់ទៅហើយក្នុងកាលមុន ជាតិដែលជាអនាគត
របស់ព្រះអង្គ ឈ្មោះថា មិនទាន់អស់ទៅ ព្រោះមិនមានសេចក្តីព្យាយាមក្នុង
អនាគត ជាតិដែលជាបច្ចុប្បន្នរបស់ព្រះអង្គ ឈ្មោះថា មិនទាន់អស់ទៅ
ព្រោះជាតិនៅមាន ។ ចំណែកជាតិណា ដែលផ្សេងដោយប្រភេទ គឺខន្ធ ១
ខន្ធ ៤ និងខន្ធ ៥ ដែលគប្បីកើតឡើងក្នុងឯកវេក្ខណភព ចតុវេក្ខណភព និង
បញ្ចវេក្ខណភព ព្រោះមិនទាន់បានអប់រំមគ្គ ជាតិនោះរាប់ថា អស់ទៅហើយ
ព្រោះដល់នូវការមិនកើតឡើងជាធម្មតា ព្រោះមានមគ្គបានអប់រំហើយ ព្រះ
ដ៏មានព្រះភាគអង្គនោះ កាលទ្រង់ពិចារណាដល់កិលេសដែលព្រះអង្គ ទ្រង់
លះដោយមគ្គការវនាហើយ ទ្រង់ជ្រាបថា កាលមិនមានកិលេស កម្ម សូម្បី
នៅមាន ក៏មិនមានបដិសន្ធិតទៅ ទើបឈ្មោះថា ទ្រង់បានដឹងជាតិនោះហើយ។

បទថា វុសិតំ សេចក្តីថា (ព្រហ្មចរិយៈ) ដែលតថាគតនៅហើយ
គឺនៅចប់ហើយ អធិប្បាយថា ដែលតថាគតធ្វើ ប្រព្រឹត្ត ឲ្យស្រេចអស់ហើយ ។

បទថា ព្រហ្មចរិយំ បានដល់ មគ្គព្រហ្មចរិយៈ ។ ពិតហើយ ព្រះសេក្ខ-
 បុគ្គល ៧ ពួក រួមទាំងកល្យាណបុប្ផជួន ឈ្មោះថា រមែងនៅអប់រំព្រហ្ម-
 ចរិយៈ ។ ព្រះខីណាស្រព មានព្រហ្មចរិយៈនៅចប់ហើយ ។ ព្រោះដូច្នោះ
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ពិចារណាដល់ព្រហ្មចរិយវាសរបស់ព្រះអង្គ ក៏
 ទ្រង់បានដឹងហើយថា ព្រហ្មចរិយៈ តថាគតនៅចប់ហើយ ។

ពីរបទថា កតំ ករណីយំ សេចក្តីថា កិច្ច ១៦ តថាគតឲ្យចប់ហើយ
 ដោយអំណាចនៃការកំណត់ដឹង ការលះ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ និងការអប់រំឲ្យ
 ច្រើន ដោយមគ្គ ៤ ក្នុងសច្ចៈទាំង ៤ ។ ពិតហើយ សេក្ខបុគ្គល ៧ ពួក
 មានកល្យាណបុប្ផជួនជាដើម កំពុងធ្វើកិច្ចនោះ ។ ព្រះខីណាស្រពមានកិច្ចដែល
 គួរធ្វើសម្រេចហើយ ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ពិចារណា
 ដល់កិច្ចដែលគួរធ្វើរបស់ព្រះអង្គ ទ្រង់ក៏បានជ្រាបថា កិច្ចដែលគួរធ្វើ តថាគត
 ធ្វើសម្រេចហើយ ។

បទជាច្រើនថា នាបរំ ឥត្តត្តាយ សេចក្តីថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់
 បានដឹងហើយថា ឥឡូវនេះ កិច្ច គឺការអប់រំដោយមគ្គ ដើម្បីភាពយ៉ាងនេះ
 ទៀត គឺដើម្បីការចម្រើននៃសោឡសកិច្ច ឬដើម្បីការអស់ទៅនៃកិលេស
 យ៉ាងនេះរបស់តថាគត រមែងមិនមាន ។

ឥឡូវនេះ កាលទ្រង់សម្តែងការសម្រេចញាណ ដែលជាហេតុអស់ទៅ
 នៃអាសវៈទាំងឡាយនោះ ដែលបច្ចុវេក្ខណញាណផ្តងហើយយ៉ាងនោះដល់
 ព្រាហ្មណ៍ ទើបត្រាស់ថា អយំ ទោ មេ ព្រាហ្មណា ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងបទទាំងនោះ ការដឹងដែលសម្បយុត្តដោយអរហត្តមគុញ្ញាណ ឈ្មោះ
ថា វិជ្ជា ការមិនដឹងដែលបិទបាំងសច្ចៈ ៤ ឈ្មោះថា អវិជ្ជា ។ ពាក្យដ៏សេស
មានន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។

ចំណែកការប្លែកគ្នា មានដូចតទៅនេះ ក្នុងពាក្យថា អយំ ទោ មេ
ព្រាហ្មណ តតិយា អភិទិត្តិនា អហោសិ នេះ អធិប្បាយថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍
ការញាស់លើកទី ៣ គឺការចេញលើកទី ៣ បានដល់ ការកើតជាអរិយៈ
លើកទី ៣ នេះឯង មានហើយដល់តថាគត ព្រោះបានទម្លាយសម្បកពង គឺ
អវិជ្ជាដែលបិទបាំងសច្ចៈ ៤ ដោយចុងចំពុះ គឺអាសវក្ខយញ្ញាណ ដូចការ
ញាស់ចេញ គឺការចេញទៅ បានដល់ ការកើតនៃពួកកូនមាន់អំពីសម្បក
នោះ ក្នុងកាលខាងក្រោយ ព្រោះបានទម្លាយសម្បកពងដោយចុងចំពុះ ឬ
ដោយចុងក្រចក ដូច្នោះ ។

សួរថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងព្រះបំណងអ្វីទុក ដោយព្រះ
តម្រាស់មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ឆ្លើយថា ទ្រង់សម្តែងព្រះបំណងទុកយ៉ាងនេះ
ថា ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ ឯកូនមាន់នោះ បានទម្លាយសម្បកពងហើយ ចេញទៅ
អំពីសម្បកនោះ រមែងឈ្មោះថា កើតម្តងប៉ុណ្ណោះ ចំណែកតថាគតបាន
ទម្លាយសម្បកពង គឺអវិជ្ជាដែលបិទបាំងខន្ធ ដែលតថាគតធ្លាប់អាស្រ័យនៅ
ក្នុងកាលមុនហើយ ឈ្មោះថា កើតហើយលើកទី ១ ព្រោះវិជ្ជា គឺបុព្វ-
និវាសានុស្សតិញ្ញាណ បន្ទាប់អំពីនោះ បានទម្លាយសម្បកពង គឺអវិជ្ជាដែល
បិទបាំងចុតិ និងបដិសន្ធិរបស់សត្វទាំងឡាយ ឈ្មោះថា កើតហើយលើកទី

២ ព្រោះអវិជ្ជា គឺទិព្វចក្ខុញ្ញាណ បន្ទាប់មកទៀត បានទម្លាយសម្បកតង គឺ អវិជ្ជាដែលបិទបាំងសច្ចៈ ៤ ឈ្មោះថា កើតហើយលើកទី ៣ ព្រោះអវិជ្ជា គឺអាសវក្ខយញ្ញាណ តថាគតជាបុគ្គលឈ្មោះថា កើតហើយ ៣ ដង ព្រោះ វិជ្ជាទាំង ៣ ដូចពណ៌នាមកដូច្នោះ ទើបជាតិរបស់តថាគតនោះ ជាអរិយៈ គឺ រុងរឿងបរិសុទ្ធ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងយ៉ាងនេះ ទ្រង់ ប្រកាសអតីតន័រញ្ញាណ ដោយបុព្វេនិវាសញ្ញាណ បច្ចុប្បន្នន័រញ្ញាណ និង អនាគតន័រញ្ញាណ ដោយទិព្វចក្ខុ ព្រះគុណដែលជាលោកិយ និងលោកុត្តរ ទាំងអស់ ដោយអាសវក្ខយញ្ញាណ កាលទ្រង់ប្រកាសគុណ គឺព្រះសព្វញ្ញ ទាំងអស់ ដោយវិជ្ជា ៣ ដូចពោលមកហើយ ទើបទ្រង់សម្តែងភាពដែល ព្រះអង្គជាបុគ្គលចម្រើន និងប្រសើរបំផុត ដោយអរិយជាតិដល់ព្រាហ្មណ៍ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

អាសវក្ខយញ្ញាណកថា ចប់

វេរញ្ញាព្រាហ្មណ៍មានសតិដឹងខ្លួនមកវិញ

[៤] ក្នុងពាក្យថា ឃំ រុត្ត វេរញ្ញា ព្រាហ្មណោ អធិប្បាយថា កាលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់អនុគ្រោះដល់លោក និងទ្រង់អនុគ្រោះព្រាហ្មណ៍ បានត្រាស់ភាពដែលព្រះអង្គជាបុគ្គលចម្រើន និងប្រសើរបំផុត ដោយអរិយជាតិ សូម្បីដែលគួរបិទបាំង ដោយធម្មទេសនា ដែលប្រកាសវិជ្ជា ៣ ដោយន័យ ដូចពោលមកយ៉ាងនេះ វេរញ្ញាព្រាហ្មណ៍ មានកាយ និងចិត្តពេញបរិបូណ៌ ដោយការផ្សាយទៅនៃបីតិ ដឹងសភាពដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ជាបុគ្គល ចម្រើន និងប្រសើរបំផុត ដោយអរិយជាតិនោះ ទើបត្រិះរិះខ្លួនឯងថា អញ បានពោលនឹងព្រះសព្វញ្ញ ដែលប្រសើរលើសលោកទាំងអស់ ទ្រង់ប្រកប ដោយព្រះគុណទាំងពួង មានសភាពដូច្នោះថា ទ្រង់មិនធ្វើកម្ម មានការថ្វាយ បង្គំជាដើមដល់ជនដទៃ ឱ គួរតិះដៀលការមិនដឹងពិតហ្ន៎ ដូច្នោះ ទើបសង្វេគ គិតថា ឥឡូវនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគអង្គនេះ ឈ្មោះថា ជាបុគ្គលចម្រើន បំផុតក្នុងលោក ព្រោះអត្ថថា ជាអ្នកកើតមុនដោយអរិយជាតិ ឈ្មោះថា ជា បុគ្គលប្រសើរបំផុត ព្រោះអត្ថថា មិនមានបុគ្គលស្មើដោយព្រះគុណទាំងពួង ហើយបានក្រាបទូលពាក្យនេះ នឹងព្រះដ៏មានព្រះភាគថា ព្រះគោតមជាបុគ្គល ចម្រើនបំផុត ព្រះគោតមជាបុគ្គលប្រសើរបំផុត កាលក្រាបទូលយ៉ាងនោះ ហើយ កាលនឹងសរសើរព្រះធម្មទេសនា របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគនោះទៀត ទើបក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ព្រះតម្រាស់របស់ព្រះអង្គ ពីរោះពន់ពេកណាស់ ដូច្នោះជាដើម ។

អត្ថនៃអភិក្កន្ធសព្វ មានអត្ថ ៤ និង ៩ យ៉ាង

ក្នុងពាក្យថា អភិក្កន្ធ ជាដើមនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា អភិក្កន្ធ
សព្វនេះ រមែងប្រាកដក្នុងអត្ថ គឺ ខយៈ (ការអស់ទៅ) ១ សុន្ទរ
(សេចក្តីល្អ) ១ អភិរូប (រូបល្អ) ១ អត្តនុមោទន (ការសរសើរ) ១ ។

ពិតហើយ អភិក្កន្ធ សព្វ ប្រាកដក្នុងការអស់ទៅ ដូចក្នុងប្រយោគទាំង-
ឡាយជាដើមថា អភិក្កន្ធា ភន្តេ រត្តិ និក្ខន្តោ បឋមោ យាមោ ចិរនិសិន្នោ
ភិក្ខុសង្ឃោ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វេលារាត្រីអស់ហើយ បឋមយាមកន្លង
ទៅហើយ ភិក្ខុសង្ឃអង្គយចាំយូរហើយ ។

អភិក្កន្ធ សព្វ ប្រាកដក្នុងសេចក្តីល្អ ដូចក្នុងប្រយោគទាំងឡាយជាដើម
ថា អយំ មេ បុគ្គលោ ខមតិ សមេសំ ចតុន្នំ បុគ្គលានំ អភិក្កន្ធតរោ ច
បណ្ឌិតតរោ ច បណ្ឌិតបុគ្គលទាំង ៤ ពួកនេះ បុគ្គលនេះល្អជាងផង
ប្រសើរជាងផង រមែងគាប់ចិត្តដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

អភិក្កន្ធ សព្វ ប្រាកដក្នុងរូបល្អ ដូចក្នុងប្រយោគទាំងឡាយជាដើមថា
កោ មេ វន្តតិ មាទានិ សទ្ធិយា យសសា ជលំ
អភិក្កន្ធន វណ្ណាន សព្វា ឱកាសយំ ទិសា។
អ្នកណាហ្ន៎ រុងរឿងដោយបូទិ ដោយយស មានសម្បុរដ៏ល្អ ញ៉ាំង
ទិសទាំងពួងឲ្យភ្លឺ មកថាយបង្គំបាទានៃតថាគត^(១) ។

អភិក្កន្ធ សព្វ ប្រាកដក្នុងសេចក្តីសរសើរ ដូចក្នុងប្រយោគទាំងឡាយ
ជាដើមថា អភិក្កន្ធ ភន្តេ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន (ភាសិតព្រះអង្គ)

១- បិ. ៥៥ មណ្ឌកទេវបុត្តវិមាន ។

ពីរោះពេកណាស់ ។

ក្នុងអធិការនេះ អភិក្កន្ត សព្វ ប្រាកដក្នុងការសរសើរនោះឯង គប្បី
ជាបសុន្និដ្ឋានថា ព្រោះ អភិក្កន្ត សព្វ ប្រាកដក្នុងការសរសើរ ដូច្នោះ
ទើបវេរញ្ជាព្រាហ្មណ៍ពោលអធិប្បាយទុកថា សាធុ ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ។

ក្នុងអធិការនេះ អភិក្កន្ត សព្វនេះ គប្បីជាបថា លោកពោលទុកពីរ
ដង ដោយអំណាចនៃការជ្រះថ្លា និងដោយអំណាចនៃការសរសើរ ដោយ
លក្ខណៈនេះថា បណ្ឌិតជាអ្នកដឹង គប្បីធ្វើការពោល ម្តងហើយម្តងទៀតទុក
(ក្នុងអត្ថ ៩ យ៉ាង) គឺក្នុងភយៈ ក្នុងកោធនៈ ក្នុងបសំសា (ការសរសើរ)
ក្នុងតុរិតៈ (ការប្រញាប់ប្រញាល់) ក្នុងកោតុហលៈ (ការក្រាក់ផ្អើល)
ក្នុងអច្ឆរៈ (ការអស្ចារ្យ) ក្នុងហាសៈ (ការសប្បាយ) ក្នុងសោកៈ និង
ក្នុងបសាទៈ (ការជ្រះថ្លា) ។

ម្យ៉ាងទៀត បទថា អភិក្កន្ត ប្រែថា គួរស្រឡាញ់ពន់ពេក គួរប្រាថ្នា
ពន់ពេក គួរពេញចិត្តពន់ពេក អធិប្បាយថា រុងរឿងពន់ពេក ។

បណ្តា អភិក្កន្ត សព្វ ២ យ៉ាងនោះ វេរញ្ជាព្រាហ្មណ៍ រមែងសរសើរ
ទេសនា ដោយ អភិក្កន្ត សព្វ ១ រមែងសរសើរការជ្រះថ្លារបស់ខ្លួន ដោយ
អភិក្កន្ត សព្វ ១ ។ ពិតហើយ ក្នុងការសរសើរនេះ មានអធិប្បាយដូច្នោះថា
បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ព្រះធម្មទេសនារបស់ព្រះអង្គ គួរសរសើរពន់-
ពេក ការជ្រះថ្លារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ អាស្រ័យធម្មទេសនារបស់ព្រះអង្គ ល្អពន់-
ពេក ។ វេរញ្ជាព្រាហ្មណ៍ សរសើរបាវចនារបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគនោះឯង

មានបំណងជា ២ យ៉ាង ។

ចារ្យចនៈមានលម្អ ១៨ យ៉ាង

បណ្ឌិតគប្បីប្រកបបុរាវចនៈ ដោយហេតុទាំងឡាយ យ៉ាងនេះជាដើមថា ព្រះតម្រាស់របស់ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ឈ្មោះថា ល្អពន់ពេក ព្រោះញ៉ាំង ទោសៈឲ្យវិនាស ១ ឈ្មោះថា ល្អពន់ពេក ព្រោះឲ្យសម្រេចគុណ ១ ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះឲ្យកើតសទ្ធា ១ ព្រោះឲ្យកើតបញ្ញា ១ ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅ ព្រមដោយអត្ត ១ ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅព្រមដោយព្យញ្ជនៈ ១ ព្រោះមានបទ រាក់ ១ ព្រោះមានអត្តជ្រាលជ្រៅ ១ ព្រោះពីរោះត្រចៀក ១ ព្រោះចូល ដល់ហឫទ័យៈ ១ ព្រោះមិនលើកខ្លួនឡើងអួតអាង ១ ព្រោះមិនសង្កត់សង្កិន អ្នកដទៃ ១ ព្រោះត្រជាក់ដោយព្រះករុណា ១ ព្រោះទ្រង់ត្រាស់ដោយបញ្ញា ១ ព្រោះជាទីរីករាយនៃគន្លង ១ ព្រោះអត់ធន់ចំពោះការញាំញីបានយ៉ាងវិសេស ១ ព្រោះកំពុងស្តាប់ក៏ជាសុខ ១ ព្រោះកំពុងពិចារណាក៏មានប្រយោជន៍ ១ ដូច្នោះ ។

បន្ទាប់អំពីនោះទៅ វេរញាព្រាហ្មណ៍ រមែងសរសើរទេសនានោះឯង ដោយឧបមា ៤ ប្រការ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **និក្ខន្ធិតំ** គឺកាជនៈដែលគេផ្តាច់មាត់ទុក ឬ មានមាត់នៅខាងក្រោម ។ បទថា **ឧក្កុដ្ឋេយ្យ** គឺគប្បីផ្ទារមាត់ឡើង ។ បទថា **បដិច្ឆន្នំ** គឺដែលគេបិទទុកដោយវត្ថុ មានស្មៅ និងស្លឹកឈើជាដើម ។ បទថា **វិវេយ្យ** គឺគប្បីបើកឡើង ។ បទថា **មូឡស្ស** គឺបុគ្គលវង្វេងទិស ។

ពីរបទថា មគ្គំ អាចិក្កេយ្យ សេចក្តីថា គប្បីចាប់ត្រង់ដៃ ហើយប្រាប់
 ថា នេះផ្លូវ ។ បទថា អនុការេ សេចក្តីថា ក្នុងភាពងងឹតមានអង្គ ៤ (គឺ)
 ព្រោះថ្ងៃ ១៤ រោចក្នុងកាឡបក្ខ ១ កណ្តាលយប់ ១ ព្រៃដែលក្រាស់ ១ ដុំ
 ពពក ១ ។ អត្ថនៃបទដែលមិនទាន់ភ្លឺច្បាស់ មានប៉ុណ្ណោះសិន ។

ចំណែកការប្រកបសេចក្តីអធិប្បាយមានដូច្នោះថា (វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍
 សរសើរព្រះដ៏មានព្រះភាគថា) ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ទ្រង់ញ៉ាំងខ្ញុំដែលជា
 អ្នកបែរមុខចេញអំពីព្រះសទ្ធម្ម ធ្លាក់ទៅក្នុងអសទ្ធម្មហើយ ឲ្យចេញអំពី
 អសទ្ធម្ម ដូចបុគ្គលផ្សារកាជនដែលផ្តាច់ ដូច្នោះ ទ្រង់បើកផ្សារព្រះសាសនា
 ដែលត្រូវព្រៃស្តុក គឺមិច្ឆាទិដ្ឋិបិទបំផ្លាស់ ចាប់ផ្តើមអំពីព្រះសាសនារបស់ព្រះ
 កស្សបទសពលអន្តរធានទៅ ដូចបុគ្គលបើករបស់ដែលបិទទុកចេញ ដូច្នោះ
 ទ្រង់ប្រាប់ផ្លូវសួគ៌ និងនិព្វានឲ្យដល់ខ្ញុំ ដែលដើរទៅកាន់ផ្លូវអាក្រក់ និងផ្លូវ
 ខុស ដូចបុគ្គលប្រាប់ផ្លូវឲ្យដល់អ្នកវង្វេងផ្លូវ ដូច្នោះ ទ្រង់បញ្ចេញពន្លឺ គឺ
 ទេសនាដែលជាគ្រឿងកម្ចាត់ងងឹត គឺមោហៈដែលបិទបំផ្លាស់រូប គឺព្រះរតនត្រ័យ
 មានពុទ្ធរតនៈជាដើមនោះដល់ខ្ញុំ ដែលកំពុងលិចក្នុងងងឹត គឺមោហៈ ដែល
 មិនឃើញរូប គឺរតនត្រ័យ មានពុទ្ធរតនៈជាដើម ដូចបុគ្គលទ្រោលប្រទីប
 ប្រេងក្នុងទីងងឹតបំភ្លឺឲ្យ ដូច្នោះ ទ្រង់បានប្រកាសព្រះធម៌ដល់ខ្ញុំដោយអនេក-
 បរិយាយ ព្រោះទ្រង់ប្រកាសដោយបរិយាយទាំងឡាយនេះ ។

វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ កាលសរសើរព្រះធម្មទេសនាយ៉ាងនេះហើយ មាន
 ចិត្តជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ ព្រោះព្រះធម្មទេសនានេះ កាលនឹងធ្វើអាការ

ដែលបុគ្គលមានសទ្ធាគប្បីធ្វើ ទើបក្រាបទូលថា ឯសាហំ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ឯសាហំ កាត់បទជា ឯសោ អហំ ប្រែថា ខ្ញុំព្រះអង្គនេះ ។

បទជាច្រើនថា កវន្តំ គោតមំ សរណំ គច្ឆាមិ សេចក្តីថា ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមដល់ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ជាទីពឹង គឺខ្ញុំព្រះអង្គ សូមដល់ សូមគប់រក សូមសេព បានដល់ សូមចូលទៅអង្គុយជិតព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ដោយ បំណងថា ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ទ្រង់ជាទីពឹងដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺទ្រង់ជាទីទៅ ខាងមុខ ទ្រង់ជាអ្នករារាំងសេចក្តីទុក្ខ និងទ្រង់ធ្វើប្រយោជន៍ (ដល់ខ្ញុំ) ខ្ញុំ ព្រះអង្គរមែងជ្រាប គឺរមែងរព្វកដូចក្រាបទូលមកហើយនោះឯង ។

ពិតហើយ គតិ (ការដល់) ជាអត្ថនៃធាតុពួកណា សូម្បី តុទិ (ការដឹង) ក៏ជាអត្ថនៃធាតុទាំងនោះ ព្រោះដូច្នោះ បទថា គច្ឆាមិ លោក ពោលអត្ថនេះទុកដូច្នោះថា ជាធាមិ តុជ្ឈាមិ (ប្រែថា រមែងជ្រាប គឺរមែង រព្វក) ។

ក្នុងពាក្យថា ធម្មតោ ភិក្ខុសង្ឃតោ នេះ មានវិនិច្ឆ័យថា សភាវៈដែល ឈ្មោះថា ធម៌ ព្រោះអត្ថថា ទ្រទ្រង់ទុកនូវបុគ្គលដែលបានសម្រេចមគ្គ បុគ្គលដែលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ និងបុគ្គលបដិបត្តិតាមពាក្យប្រៀនប្រដៅ មិនឲ្យធ្លាក់ទៅក្នុងអបាយ ។ ធម៌នោះ ដោយអត្ថ បានដល់ អរិយមគ្គ និង និព្វាន ។ សមដូចព្រះតម្រាស់ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ទាំងឡាយ ពួកសង្ឃតធម៌ ធម៌ដែលបច្ច័យតាក់តែងទាំងប៉ុន្មាន មគ្គប្រកបដោយ

អង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ប្រាកដជាប្រសើរជាងពួកសង្ខតធម៌ទាំងនោះ ។ គួរពោល
 ឲ្យពិស្តារ ។ ធម៌នោះ បានដល់ អរិយមគ្គ និងនិព្វានតែម្យ៉ាងក៏មិនមែន
 សូម្បីបរិយត្តិធម៌ និងអរិយផល ក៏ឈ្មោះថា ធម៌ដែរ សមដូចព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគត្រាស់ទុកក្នុងឆត្តមាណវករិមានថា

អ្នកចូរដល់នូវធម៌ ដែលប្រាសចាករាគៈ (អរិយមគ្គ) មិន
 រំកើប មិនមានសោក (អរិយផល) ជាសភាវធម៌ដែលបច្ច័យ
 ប្រជុំតាក់តែងមិនបាន ជាធម៌មិនគួរខ្លើម ជាធម៌ដ៏ពិរោះ ដ៏ល្អិត
 ដែលលោកចែកត្រឹមត្រូវហើយ ដើម្បីជាសរណៈចុះ^(១) ដូច្នោះ ។

ពិតហើយ ក្នុងព្រះគាថានេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់មគ្គថា ជាធម៌
 ប្រាសចាកតម្រេក ត្រាស់ផលថា ជាធម៌មិនរំកើប មិនមានការសោយសោក
 ត្រាស់ព្រះនិព្វានថា ជាធម៌ដែលបច្ច័យតាក់តែងមិនបាន ត្រាស់ធម្មក្ខន្ធទាំង
 អស់ដែលទ្រង់ចែកដោយបិដក ៣ ថា មិនបដិកូល ជាធម៌ពិរោះដ៏ល្អិត ជា
 ធម៌ដែលតថាគតចែកល្អហើយ ។

ឈ្មោះថា ព្រះសង្ឃ ព្រោះអត្ថថា រួមគ្នាដោយធម៌ដែលស្មើគ្នា គឺទិដ្ឋិ
 និងសីល ។ ព្រះសង្ឃនោះ ដោយអត្ថ បានដល់ ប្រជុំព្រះអរិយបុគ្គល ៨
 សមដូចព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកក្នុងវិមានវត្តថា

អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ បានពោលនូវទាន ដែលបុគ្គលឲ្យហើយ
 ចំពោះគុបុរសដ៏ស្អាត ៤ គុណ ថាជាទានមានផលច្រើន គួរនៃ

១- បិ. ៥៥ ឆត្តមាណវករិមានទី ៣ ។

បុរសនោះ ចាត់ជាបុគ្គល ៨ ពួក ជាអ្នកឃើញនូវធម៌ អ្នកចូរដល់
នូវព្រះសង្ឃនេះ ជាសរណៈចុះ^(១) ដូច្នោះ ។

ពួកភិក្ខុទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ភិក្ខុសង្ឃ ។ ព្រាហ្មណ៍ប្រកាសសរណ-
គមន៍ ៣ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

ឥឡូវនេះ ដើម្បីភាពជាបុគ្គលឈ្លាសក្នុងត្រៃសរណគមន៍ទាំងនោះឯង
គួរជ្រាបវិធីដូច្នោះថា សរណៈ សរណគមន៍ អ្នកដល់សរណៈ ប្រភេទនៃ
សរណគមន៍ ផលនៃសរណគមន៍ សន្តិលេស (ការសៅហ្មង) ភេទៈ
(ការបែកធ្លាយនៃសរណគមន៍) ។ ឯវិធីនោះ បើខ្ញុំពោលទុកក្នុងអធិការនេះ
ក៏រមែងធ្វើនិទាននៃព្រះវិន័យ ឲ្យជាការធ្ងន់ពន់ពេក ព្រោះដូច្នោះ ទើបខ្ញុំ
មិនពោល ។ ចំណែកអ្នកសិក្សាទាំងឡាយ ដែលមានសេចក្តីត្រូវការ គប្បី
កាន់យកវិធីនេះអំពីវណ្ណានៃកយកេរវសូត្រ ក្នុងអង្គកថានៃមជ្ឈិមនិកាយ
ឈ្មោះបបព្វសូទនី អំពីវណ្ណានសរណៈ ក្នុងអង្គកថាខុទ្ទកនិកាយ ឈ្មោះ
បរមត្ថជោតិកា ឬក្នុងអង្គកថាទីយនិកាយ ឈ្មោះសុមន្តលវិលាសិនីឯណោះ ។

ពាក្យថា ឧបាសកំ មំ ភវំ នោតមោ ឆារេតុ អធិប្បាយថា សូម
ព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ជ្រាបនូវខ្ញុំព្រះអង្គថា ជាឧបាសក ដូច្នោះចុះ ។ ក្នុង
អធិការនេះ ដើម្បីភាពជាបុគ្គលឈ្លាសក្នុងវិធីប្រកាសខ្លួនជាឧបាសក គួរជ្រាប
បកិណ្ណកដូច្នោះថា បុគ្គលណាលោកហៅថា ឧបាសក ហេតុអ្វី ទើបលោក
ហៅថា ឧបាសក ឧបាសកមានសីលដូចម្តេច មានអាជីវៈដូចម្តេច មានអ្វីជា

១- បិ. ៥៥ ធម្មបទដ្ឋកថាវិមាទទី ៣ ។

វិបត្តិ មានអ្វីជាសម្បត្តិ ខ្ញុំមិនបានចែកបកិណ្ណកនោះទុកក្នុងអធិការពោលដោយ
និទាននេះ ព្រោះធ្វើឲ្យជាការជូនពន់ពេក តែអ្នកសិក្សាទាំងឡាយ ដែល
មានសេចក្តីត្រូវការ គប្បីជ្រាបដោយន័យដែលខ្ញុំពោលទុកហើយ ក្នុងអដ្ឋ-
កថាមជ្ឈិមនិកាយ ឈ្មោះបបញ្ចសូទនីនោះហោង ។

អត្ថសព្ទ មានអត្ថ ៤ យ៉ាង

អត្ថ សព្ទ ក្នុងបទថា អដ្ឋតត្ថេ នេះ រមែងប្រាកដក្នុងអត្ថ គឺ អាទិ
(ខាងដើម) កោដិ (ខាងចុង) កោដ្ឋាស (ចំណែក) និង សេដ្ឋ
(ប្រសើរ) ។

ពិតហើយ អត្ថ សព្ទ រមែងប្រាកដក្នុងអត្ថ គឺខាងដើម ក្នុងប្រយោគ
ទាំងឡាយជាដើមថា អដ្ឋតត្ថេ សម្ម ទោវារិក អាវរាមិ ទ្វារំ និគណ្ណានំ
និគណ្ណានំ ម្នាលអ្នករក្សាទ្វារជាសម្ងាញ់ ពីថ្ងៃនេះជាដើមរៀងទៅ ខ្ញុំបិទទ្វារ
ចំពោះពួកនិគ្រន្ធ និងពួកនិគ្រន្ធស្រី ។

អត្ថ សព្ទ រមែងប្រាកដក្នុងអត្ថ គឺខាងចុង ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយ
ជាដើមថា តេន អង្គុលត្ថេន តំ អង្គុលត្ថំ បរាមសតិ ស្មាបអង្គុលនូវចុង
ម្រាមនោះ ដោយចុងម្រាមនោះ ។ ឡត្ថុត្ថំ ចុងអំពៅ វេឡត្ថុត្ថំ ចុងឫស្សី ។

រមែងប្រាកដក្នុងអត្ថ គឺចំណែក ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយជាដើមថា
អម្ពុលត្ថំ វា មធុរត្ថំ វា តិត្តកត្ថំ វា ចំណែករបស់ដែលមានរសជូរខ្លះ
ចំណែករបស់ដែលមានរសផ្អែមខ្លះ ឬចំណែករបស់ដែលមានរសល្ងីងខ្លះ ។
អនុជាធាមិ ភិក្ខុវេ វិហារត្ថេន វា បរិវេណត្ថេន វា ភាជេន្តំ ម្នាលភិក្ខុ

ទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតឲ្យប្រគល់តាមចំណែកនៃវិហារ ឬចំណែកនៃ
បរិវេណ ។

រមែងប្រាកដក្នុងអត្ថ គឺប្រសើរ ក្នុងប្រយោគទាំងឡាយជាដើមថា
យាវតា ភិក្ខុវេ សត្តា អប្បនា ទ្វិបនា វា ចតុប្បនា វា ពហុប្បនា វា
រូបិនោ វា អរូបិនោ វា សញ្ញិនោ វា អសញ្ញិនោ វា នេវសញ្ញិនាសញ្ញិនោ វា
តថាគតោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ពួកសត្វទាំងប៉ុន្មាន ជាសត្វឥតជើងក្តី មានជើង ២ ក្តី មានជើង ៤ ក្តី មាន
ជើងច្រើនក្តី មានរូបក្តី ឥតរូបក្តី មានសញ្ញាក្តី ឥតសញ្ញាក្តី មានសញ្ញាក៏មិន
មែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនក្តី ព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ប្រាកដ
ជាប្រសើរជាងពួកសត្វទាំងនោះ^(១) ។

តែ អគ្គ សព្វ ក្នុងអធិការនេះ គប្បីឃើញថា ចុះក្នុងអត្ថ គឺខាងដើម
ព្រោះដូច្នោះ ក្នុងបទថា អន្ធតន្ត នេះ គប្បីជ្រាបអត្ថយ៉ាងនេះថា ចាប់ផ្តើម
អំពីថ្ងៃនេះជាដើមទៅ ។ លោកពោលអធិប្បាយទុកថា បទថា អន្ធត្ថំ គឺ
អន្ធតារំ ប្រែថា ក្នុងថ្ងៃនេះ ម្យ៉ាងទៀត បាវៈថា អន្ធតន្ត ដូច្នោះក៏មាន ។
ន អក្ខរៈ ធ្វើការតបទ ។ អធិប្បាយថា ចាប់ផ្តើមអំពីថ្ងៃនេះ ។

បទថា ចាណុបេតំ សេចក្តីថា អ្នកចូលដល់(ព្រះរតនត្រ័យ) ដោយ
បាណៈ (គឺជីវិត) ។ វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ក្រាបទូលថា ជីវិតរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ
ប្រព្រឹត្តទៅត្រឹមណា បពិត្រព្រះគោតម សូមទ្រង់បាំ គឺទ្រង់ជ្រាបខ្ញុំព្រះអង្គថា

១- បិ. ៣៧ អប្បមាទវគ្គ ។

(ជាឧបាសក) អ្នកចូលដល់ អ្នកដល់សរណៈ ដែលមិនមានសាស្ត្រាដទៃ
 ដោយត្រៃសរណគមន៍ត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ខ្ញុំព្រះអង្គ សូម្បីបុគ្គលណាមួយ
 យកកាំបិតដ៏មុត កាត់ក្បាលរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គសោត ក៏មិនគប្បីពោលដល់ព្រះ
 ពុទ្ធជា មិនមែនព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ជាមិនមែនព្រះធម៌ ឬព្រះសង្ឃ ជាមិនមែន
 ព្រះសង្ឃ ដូច្នោះឡើយ ។

ចំណែកក្នុងអធិការនេះ គប្បីជ្រាបអធិប្បាយថា ព្រាហ្មណ៍កាលពោល
 ដល់សរណគមន៍ដដែលទៀតថា អ្នកដល់សរណគមន៍ រហូតអស់មួយជីវិត
 ឈ្មោះថា ប្រកាសការប្រគល់កាយថ្វាយខ្លួន (ដល់ព្រះរតនត្រ័យ) ។

វេរព្វព្រាហ្មណ៍ កាលប្រគល់កាយថ្វាយខ្លួនយ៉ាងនោះហើយ មាន
 បំណងនឹងធ្វើជាឧបដ្ឋាកព្រះដ៏មានព្រះភាគ ព្រមទាំងបរិស័ទ ទើបទូលថា
 សូមព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ព្រមដោយភិក្ខុសង្ឃ ទ្រង់ទទួលការនៅចាំវស្សា
 ត្រង់ ស្រុកវេរព្វារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គចុះ ។

ព្រាហ្មណ៍ក្រាបទូលបំណងទុកដូចម្តេច ក្រាបទូលទុកយ៉ាងនេះថា បពិត្រ
 ព្រះគោតម សូមទ្រង់ចាំនូវខ្ញុំព្រះអង្គថាជាឧបាសកនិងសូមទ្រង់ទទួលការនៅ
 ចាំវស្សាត្រង់ស្រុកវេរព្វារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គចុះ គឺសូមឲ្យទ្រង់ទទួលការអាស្រ័យ
 ក្រុងវេរព្វា នៅចាំវស្សាអស់ត្រៃមាស ដើម្បីអនុគ្រោះខ្ញុំព្រះអង្គចុះ ។

បទជាច្រើនថា អធិវាសេសិ ភយវា តុណ្ហិការវេន សេចក្តីថា គ្រា
 នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តាប់ពាក្យរបស់ព្រាហ្មណ៍នោះហើយ ទ្រង់ក៏
 មិនញ៉ាំងព្រះកាយ ឬវាចាឲ្យកម្រើកឡើយ ទ្រង់ទុកនូវព្រះខន្តិក្នុងខាងក្នុង

នោះឯង ទ្រង់ទទួល (ពាក្យអារាធនា) ដោយតុណ្ហភាព ។ លោក
អធិប្បាយទុកថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលដោយព្រះទ័យនោះឯងដើម្បី
អនុគ្រោះព្រាហ្មណ៍ ។

បទជាច្រើនថា អថទោ វេរញោ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ អធិវាសនំ
វិធិត្វា សេចក្តីថា គ្រានោះឯង វេរញោព្រាហ្មណ៍គិតថា បើព្រះគោតមមិន
គប្បីទទួល (ពាក្យអារាធនា) របស់អញ ទ្រង់គប្បីបដិសេធដោយកាយ ឬ
ដោយវាចា តែព្រោះព្រះអង្គ ទ្រង់មិនបដិសេធទ្រង់ព្រះខន្តីទុកខាងក្នុង
ដូច្នោះ ព្រះអង្គទ្រង់ក៏ទទួល (ពាក្យអារាធនា) របស់អញ ដោយព្រះទ័យ
នោះឯង ដូច្នោះ កាលជ្រាបការដែលទ្រង់ទទួលពាក្យអារាធនារបស់ព្រះដ៏មាន
ព្រះភាគហើយ ព្រោះភាពដែលខ្លួនជាបុគ្គលឈ្នាសក្នុងការកំណត់ដឹងអាការ
ដូចពណ៌នាហើយនោះ ទើបក្រោកចាកអាសនៈដែលខ្លួនអង្គុយ ថ្វាយបង្គំព្រះ
ដ៏មានព្រះភាគក្នុងទិសទាំង ៤ ដោយសេចក្តីគោរព ហើយធ្វើប្រទេក្សិណ ៣
ជុំ សូម្បីបានតិះដៀលតាំងអំពីពេលដែលខ្លួនមកថា ព្រះសមណគោតមទ្រង់
មិនធ្វើសាមីចិកម្ម មានការថ្វាយបង្គំជាដើមដល់ពួកព្រាហ្មណ៍ ដែលចាស់ជាង
ដោយជាតិជាដើម ឥឡូវនេះ បានដឹងព្រះពុទ្ធកុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅហើយ
ថ្វាយបង្គំដោយកាយវាចា និងចិត្ត ច្រើនលើក ច្រើនដង ក៏ជាបុគ្គលមិនឆ្កែត
នោះឯង ទើបបានផ្តងអញ្ជា ដែលរុនរឿងដោយការប្រជុំព្រមនៃម្រាមទាំង
១០ លើកឡើងដាក់លើក្បាល ដើរថយក្រោយបែរមុខទៅកាន់ផ្នូរ (ដែល
ព្រះដ៏មានព្រះភាគគង់នៅ) រហូតផុតទស្សនវិស័យ បានថ្វាយបង្គំក្នុងទីផុត

ទស្សនវិស័យហើយ ចៀសចេញទៅ ។

ស្រុកវេរញ្ញាកើតទុត្តិក្ខត្តក្កយ

[៥] បទជាច្រើនថា តេជ ខោ បន សមយេន វេរញ្ញា ទុត្តិក្ខត្ត
ហោតិ ក្នុងសម័យដែលវេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ ទូលអារាធនាឲ្យព្រះដ៏មានព្រះភាគ
ទ្រង់អាស្រ័យស្រុកវេរញ្ញាចាំវស្សានោះ ស្រុកវេរញ្ញា ជាស្រុកមានទុក្ខិក្ស ។

បទថា ទុត្តិក្ខត្ត ប្រែថា មានភិក្ខុហាររកបានដោយលំបាក ។ ឯការមាន
ភិក្ខុហាររកបានលំបាកនោះ រមែងមានក្នុងទឹកដីដែលពួកមនុស្សមិនមានសទ្ធា
មិនមានការជ្រះថ្លា ក្នុងវេលាដែលសន្ទន៍សម្បុរល្អក៏ដោយ ក្នុងវេលាបុព្វណ្ណៈ
និងអបរណ្ណៈមានតម្លៃថោកក៏ដោយ ។ តែក្នុងស្រុកវេរញ្ញា មិនមែនដូច្នោះ
ឡើយ ដោយពិត មិនមែនមានព្រោះទោស គឺការអត់ឃ្មាន ព្រោះមាន
សន្ទន៍វិនាសនោះឡើយ ព្រោះដូច្នោះ កាលព្រះឧបលិត្តេរសម្តែងសេចក្តី
នោះ ទើបពោលថា ទ្វិហិតិកា ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងពាក្យថា ទ្វិហិតិកា ជាដើមនេះ មានវិនិច្ឆ័យថា ទ្វិហិតិកា បាន
ដល់ ការព្យាយាមដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ ២ យ៉ាង ។ ការកម្រើកឃ្មាត
ឈ្មោះថា ឡិហិត (សេចក្តីព្យាយាម) សេចក្តីព្យាយាមដែលប្រព្រឹត្តទៅ
ហើយ ២ យ៉ាង គឺចិត្តវិរយា (ការកម្រើកឃ្មាតនៃចិត្ត) ១ ចិត្តឡិហា
(សេចក្តីព្យាយាមនៃចិត្ត) ១ ។

ក្នុងបទថា ទ្វិហិតិកា មានអធិប្បាយដូច្នោះថា ការកម្រើកឃ្មាតនៃចិត្ត
ដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយយ៉ាងនេះ គឺពួកយើងសូមវត្តណាមួយ នៅក្នុងទីនេះ

នឹងបាន ឬមិនបានហ្ន៎ ម្យ៉ាងទៀត ពួកយើងនឹងអាចដើម្បីរស់នៅ ឬមិនអាច
 ហ្ន៎ ម្យ៉ាងទៀត បទថា **ធូរិហិតិកា** ប្រែថា ជាអ្នករស់នៅយ៉ាងលំបាក ។
 ពិតហើយ បទទាំងឡាយជាដើម គឺ **ន្នៀហិតំ** (សេចក្តីព្យាយាម) **ន្នៀហារ**
 (សេចក្តីប្រឹងប្រែង) **សិរយនំ** (ការកម្រើកឃ្នាត) **បវត្តនំ** (ការប្រព្រឹត្ត
 ទៅ) **ជីវិតំ** (ការរស់នៅ) មានអត្ថតែម្យ៉ាងដូចគ្នា ព្រោះដូច្នោះ ក្នុងបទ
 ថា **ធូរិហិតិកា** នេះ មានអត្ថចំពោះបទដូច្នោះ គឺសេចក្តីព្យាយាមដោយភាព
 ជាទុក្ខ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងស្រុកវេរញ្ជានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបស្រុក
 វេរញ្ជានេះ ឈ្មោះថា **ធូរិហិតិកា** ។

បទថា **សេតន្និកា** សេចក្តីថា ស្រុកវេរញ្ជា ឈ្មោះថា មានឆ្នឹងអ្នក
 ស្លាប់សក្យស ព្រោះអត្ថវិគ្គហៈថា ត្រង់ស្រុកវេរញ្ជានេះ មានឆ្នឹងសង្កេរជាស
 អធិប្បាយថា សាកសពរបស់មនុស្សដែលសូមទាន សូម្បីអស់មួយថ្ងៃ ក៏
 មិនបានវត្តណាមួយ ស្លាប់ហើយ មានឆ្នឹងពណ៌ដូចផ្សិតក្បាលពស់ ដេរជាស
 ក្នុងទីនោះៗ ។

បាវៈថា **សេតន្និកា** ដូច្នោះក៏មាន ។ អត្ថនៃបាវៈនោះថា រោគក្រា ស
 មាននៅក្នុងស្រុកវេរញ្ជានេះ ហេតុនោះ ទើបស្រុកវេរញ្ជានេះ ឈ្មោះថា
 មានរោគក្រា ស ។ ការឈឺចាប់ គឺការចាក់ដោត ព្រោះជំងឺតម្កាត់ ឈ្មោះ
 ថា **អន្និ** ។ ឯក្នុងស្រុកវេរញ្ជានោះ ក្នុងវេលាដែលស្រូវផើម ក្នុងស្រូវសាលីក្តី
 ក្នុងស្រូវដំណើបក្តី ស្រែងក្តី មានពណ៌សៗ ត្រូវរោគក្រានោះឯងធ្វើឲ្យខូច
 ក៏ជាចំទឹកដោះ មិនមានគ្រាប់ស្រូវដុះចេញមក (គឺធ្លាក់ជាក្នុងចេញមក) ព្រោះ

ដូច្នោះ ទើបស្រុកវេរញ្ជានេះ លោកហៅថា សេតដ្ឋិកា (ស្រុកមានរោគសន្ធិក្រា ស) ។

ក្នុងវេលាសាបព្រោះ សន្ធិដែលប្រជាជនសូម្បីផ្សំពូជ ព្រោះទុកល្អហើយ រមែងសម្រេចជាស្លាកប៉ុណ្ណោះ ក្នុងស្រុកវេរញ្ជានោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបស្រុកវេរញ្ជានោះ ឈ្មោះថា មានសន្ធិដែលព្រោះហើយ សម្រេចជាស្លាក ។ ម្យ៉ាងទៀត ប្រជាជនទាំងឡាយ រមែងញ៉ាំងជីវិតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងស្រុកវេរញ្ជានោះដោយស្លាក (គឺការចែកប័ណ្ណ) ព្រោះដូច្នោះ ទើបស្រុកវេរញ្ជានោះ ឈ្មោះថា មានជីវិតប្រព្រឹត្តទៅដោយស្លាក ។

មានពាក្យអធិប្បាយទុកដូចម្តេច មានពាក្យអធិប្បាយទុកយ៉ាងនេះថា បានឮមកថា ក្នុងស្រុកវេរញ្ជានោះ កាលមហាជនទាំងឡាយ អ្នកទិញ ទៅកាន់សម្អាតរបស់ពួកឈ្មួញលក់ស្រូវ ពួកមនុស្សមានកម្លាំង (ទ្រព្យ) ទាញកន្ត្រាក់ពួកមនុស្សដែលមិនមានកម្លាំង ហើយទិញយកស្រូវទៅ (អស់) ពួកមនុស្សដែលមិនមានកម្លាំង (ទ្រព្យ) កាលមិនបានស្រូវ រមែងស្រែកដោយសំឡេងខ្លាំង ។ ពួកឈ្មួញលក់ស្រូវ ប្រឹក្សាគ្នាថា ពួកយើងនឹងធ្វើការសង្គ្រោះមហាជនទាំងអស់ ទើបប្រាប់ឲ្យអ្នកវាលស្រូវ អង្គុយក្នុងកន្លែងធ្វើការរៀងៗ ខ្លួន ចាំវាលស្រូវ ហើយឲ្យអ្នកជំនាញក្នុងការមើលកហាបណៈ អង្គុយក្នុងចំណែកម្ខាង ។ ពួកមនុស្សដែលមានសេចក្តីត្រូវការស្រូវ ក៏ទៅកាន់សម្អាតរបស់អ្នកជំនាញខាងមើលកហាបណៈ ។ អ្នកជំនាញខាងមើលកហាបណៈនោះ កាន់យកតម្លៃដោយលំដាប់នៃជនដែលមកហើយ ទើប

សរសេរស្នាក (គឺប័ណ្ណ) ឲ្យទៅ ប្រាប់ថា គួរឲ្យដល់ជនឈ្មោះនេះ មាន
 ប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។ ពួកមនុស្សដែលមានសេចក្តីត្រូវការស្រូវទាំងនោះទទួល
 យកស្នាកនោះហើយ ទៅកាន់សម្អាតរបស់អ្នកវាលស្រូវ ហើយទទួលយក
 ស្រូវដោយលំដាប់ដែលគេវាលឲ្យ ។ មហាជនទាំងឡាយ រមែងឲ្យជីវិត
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងស្រុកវេរញ្ជានោះដោយស្នាក ព្រោះហេតុនោះ ទើបស្រុក
 វេរញ្ជានោះ ឈ្មោះថា មានជីវិតប្រព្រឹត្តទៅបានដោយស្នាក ដូចពណ៌នា
 ដូច្នោះ ។

បទជាច្រើនថា ន សុករា ឧញ្ជន បគ្គហោន យាបេតុ សេចក្តីថា
 ភិក្ខុសង្ឃនឹងញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយការកាន់បាត្រ ស្វែងរកក៏ធ្វើ
 មិនបានឆ្ងាយ ។ អធិប្បាយថា បុគ្គលណាមួយ កាន់បាត្រហើយ នឹងញ៉ាំង
 អត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយការស្វែងរក ដូចពួកព្រះអរិយៈធ្វើការស្វែងរក
 គឺត្រាប់បិណ្ឌបាតនោះ ក៏ធ្វើមិនបានឆ្ងាយៗ ឡើយ ។ បានឮថា គ្រានោះ
 ក្នុងស្រុកវេរញ្ជានោះ ពួកភិក្ខុត្រាប់ទៅបិណ្ឌបាត រហូត ៧-៨ ភូមិ ក៏មិនបាន
 អាហារល្មមត្រឹមតែញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ សូម្បីក្នុងមួយថ្ងៃ ។

ឈ្មួញសេះប្រគេនចាយមួយនាឡិដល់ភិក្ខុមួយអង្គ

ពាក្យថា តេន ខោ បន សមយេន ឧត្តរាបថកា អស្សវាលិដា
 ។បេ។ អស្សាសិ ខោ ភគវា ឧទុក្ខលសតំ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ
 បទថា តេន សេចក្តីថា ដោយសម័យដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់អាស្រ័យ
 ស្រុកវេរញ្ជាចាំវស្សានោះ ពួកឈ្មួញសេះ ដែលនៅក្នុងឧត្តរាបថជនបទ ឬ

បុគ្គលដែលបានឈ្មោះយ៉ាងនោះ ព្រោះមកអំពីឧត្តរាបថជនបទ ទទួល (ទិញ) យកសេះ ៥០០ ក្បាល ដែលជាតំបន់កើតរបស់សេះទាំងឡាយ ក្នុងឧត្តរា- បថជនបទហើយ កាលប្រាថ្នាចំណូល (ចំណេញ) ២-៣ ដង ក៏បានទៅ កាន់ប្រទេសដទៃ ហើយចូលស្នាក់រដូវភ្លៀងក្នុងស្រុកវេរញា ព្រមដោយហ្វូង សេះមានប្រមាណ ៥០០ ដែលជាមុខទំនិញខ្លួនត្រូវលក់ដូរទាំងនោះ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបត្រូវស្នាក់នៅដូច្នោះ ឆ្លើយថា ព្រោះក្នុង ស្រុកនោះ បុគ្គលណាមួយ មិនអាចដើរផ្លូវឆ្ងាយ រហូត ៤ ខែ ក្នុងរដូវភ្លៀង បានឡើយ ... ឯពួកឈ្មួញសេះទាំងនោះ កាលនឹងស្នាក់ក្នុងរដូវភ្លៀង ទើប បានបញ្ជាឲ្យមេជាងសាងផ្ទះសម្នាក់សម្រាប់ខ្លួន និងរោងសេះសម្រាប់ពួកសេះ ទុកក្នុងកន្លែងដែលទឹកមិនលិច ខាងក្រៅព្រះនគរ ហើយបោះរបងទុក ។ ទី កន្លែងស្នាក់របស់ពួកឈ្មួញទាំងនោះ ប្រាកដឈ្មោះថា អស្ស្រមណ្ឌលិកា (ក្រោលសេះ) ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលិត្តរពោលទុកថា ពួក ឈ្មួញដែលនៅក្នុងរោងសេះទាំងនោះ ក៏បានបញ្ញត្តិគ្នា ឲ្យប្រគេនបាយក្រៀម ម្នាក់មួយនាឡិកា ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូច្នោះ ។

បទថា បត្តបត្តបុលកំ បានដល់ បាយក្រៀមមានប្រមាណមួយកម្សងៗ សម្រាប់ភិក្ខុមួយអង្គៗ ។ ឈ្មោះថា មួយបត្តៈ មានប្រមាណស្មើមួយកម្សងៗ គឺល្មមដើម្បីញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅសម្រាប់មនុស្សម្នាក់ ។ សមដូចព្រះ ដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា បាយមួយកម្សងៗនេះ មិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីញ៉ាំង អត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅសម្រាប់មនុស្សពីរនាក់ទេ ។

អង្គក្រហម ដែលបុគ្គលធ្វើឲ្យអស់សម្បកហើយ ចំហុយឲ្យឆ្អិន ទើប
 កាន់យក ហៅថា បាយក្រៀម ។ ពិតហើយ អង្គក្រហមនោះ កាលនៅ
 មានសម្បក សត្វល្អិតតូចៗ រមែងចោះបាន រមែងមិនគួររក្សាទុកបានយូរ
 ព្រោះដូច្នោះ ពួកឈ្មួញទាំងនោះ ធ្វើឲ្យជារបស់គួររក្សាទុកបានយូរ ហើយ
 កាន់យកអង្គក្រហម ទើបដើរផ្លូវឆ្ងាយ ដោយគិតថា ក្នុងទីឯណាស្មៅដែល
 ជាអាហារពួកសេះស៊ី ជារបស់រកបានដោយលំបាក ទីកន្លែងនោះឯង បាយ
 អង្គក្រហមនោះ នឹងជាអាហាររបស់សេះ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបពួកឈ្មួញទាំងនោះ បានរៀបចំបាយអង្គ
 ក្រហមនោះ ទុកសម្រាប់ភិក្ខុទាំងឡាយ ខ្ញុំសូមឆ្លើយថា ពិតណាស់ ពួក
 មនុស្សអ្នកឧត្តរាបថជនបទទាំងនោះ ជាបុគ្គលមិនមានសទ្ធា មិនមានសេចក្តី
 ជ្រះថ្លា ដូចពួកមនុស្សអ្នកទុក្ខណាជនបទ ក៏ទេ ។ តាមពិត ពួកមនុស្ស
 ឧត្តរាបថជនបទទាំងនោះ ជាអ្នកមានសទ្ធា មានសេចក្តីជ្រះថ្លា ជាពុទ្ធមាមកៈ
 ធម្មមាមកៈ សង្ឃមាមកៈ ពួកឈ្មួញទាំងនោះ ក្នុងពេលព្រឹក កាលចូលទៅ
 កាន់ក្រុង ដោយករណីយកិច្ចឯណានីមួយនោះឯង បានជួបភិក្ខុ ៧-៨ អង្គ
 ដែលស្ងៀកដណ្តប់រៀបរយ បរិបូណ៌ដោយឥរិយាបថ ត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត
 ទូទាំងស្រុក ក៏មិនបានវត្តណាមួយ រហូត ២-៣ ថ្ងៃ លុះឃើញហើយ ឈ្មួញ
 ទាំងនោះ គិតដូច្នោះថា លោកម្ចាស់ទាំងឡាយ អាស្រ័យស្រុកនេះចាំវស្សា
 ឆ្នាំទុកភ័យក៏កំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ហើយភិក្ខុទាំងនេះ ក៏មិនបានរបស់ណាមួយ
 រមែងលំបាកក្រៃលែង ទាំងពួកយើងជាអាគន្ធកៈ រមែងមិនអាចចាត់ចែង

រៀបចំបឋម និងបាយ ប្រគេនភិក្ខុទាំងនោះរាល់ៗ ថ្ងៃបាន តែសេះទាំងឡាយ
 របស់ពួកយើង បានអាហារពីរពេល គឺក្នុងពេលព្រឹក និងពេលល្ងាច ធ្វើ
 ម្តេចហ្ន៎ ពួកយើងគប្បីចែករំលែកបាយក្រហមមួយកម្សងៗ ដល់ភិក្ខុមួយអង្គៗ
 អំពីអាហារពេលព្រឹក របស់សេះនីមួយៗ បើដូច្នោះ ភិក្ខុទាំងឡាយ នឹងមិន
 លំបាកផង សេះក៏នឹងល្មមញ៉ាំងជីវិតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានផង ។

ទើបពួកឈ្មួញទាំងនោះ ទៅកាន់សម្អាតរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រាប់
 សេចក្តីឲ្យជ្រាប ហើយធ្វើសំណូមពរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ សូមលោកម្ចាស់
 ទាំងឡាយ ទទួលបាយក្រៀមមួយកម្សងៗ ហើយធ្វើឲ្យទៅជាអាហារឯណា
 នីមួយៗ ឆាន់ចុះ ដូច្នោះហើយ ទើបបានរៀបចំបាយអង្ករក្រហមមួយកម្សងៗ ទុក
 រាល់ៗថ្ងៃ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលិត្តរពោលទុកថា ពួកឈ្មួញសេះ
 ទាំងនោះ បានរៀបចំបាយក្រៀមមួយកម្សងៗ សម្រាប់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទុក
 ត្រង់ក្រោលសេះ ។

បទថា បញ្ញត្តំ ប្រែថា បានតាំងទុកហើយ ដោយសង្ខេបបែបនិច្ចកត្ត ។
 ឥឡូវនេះ គួរជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងពាក្យថា ភិក្ខុ បុព្វណ្ណសម័យំ និវា-
 សេត្វា ជាដើមថា បទថា បុព្វណ្ណសម័យំ ប្រែថា សម័យដែលជាចំណែក
 ខាងដើមនៃថ្ងៃ អធិប្បាយថា ក្នុងបុព្វណ្ណសម័យ ។ ម្យ៉ាងទៀត សម័យ គឺ
 ពេលព្រឹក ឈ្មោះថា បុព្វណ្ណសម័យ លោកពោលអធិប្បាយទុកថា ខណៈ
 មួយក្នុងវេលាព្រឹក ។ កាលអធិប្បាយយ៉ាងនេះ ទុតិយារិកត្តិ រមែងបានក្នុង
 អត្ថនៃអច្ចន្តសំយោគ ។

បទថា និវាសេត្វា ប្រែថា ស្លៀកដណ្តប់ហើយ ។ បទថា និវាសេត្វា នោះ គប្បីជ្រាបដោយអំណាចនៃការផ្លាស់ប្តូរការស្លៀកដណ្តប់ក្នុងវិហារ ។ ក្នុងកាលមុនវេលាត្រាច់បិណ្ឌបាតនោះ ភិក្ខុទាំងនោះ មិនមែនមិនស្លៀកដណ្តប់នោះឡើយ ។

បទថា បត្តចីវរមាធាយ សេចក្តីថា យកដៃទាំង ២ ឱបបាត្រ យកចីវរប្រដាប់កាយ អធិប្បាយថា ទ្រទ្រង់ទុក គឺកាន់យក ។ ពិតហើយ ពួកភិក្ខុកាលកាន់យក (បាត្រ និងចីវរ) ដោយប្រការណាមួយក៏ដោយ លោកក៏ហៅថា កាន់យកដូចគ្នា ។ ដូចក្នុងប្រយោគថា លុះកាន់យកបានប៉ុណ្ណោះ ក៏ចៀសចេញទៅ ដូច្នោះ ។

ពីរបទថា បិណ្ឌំ អលកមាណា សេចក្តីថា ត្រាច់ទៅពេញស្រុកវេរញ្ជា កុំថាឡើយតែដុំបាយមិនបាន ដោយហោច សូម្បីពាក្យថា និមន្តប្រោសសត្វខាងមុខចុះក៏មិនបានដែរ ។

ច្រើនបទថា បត្តបត្តបុលកំ អារាមំ ហរិត្វា សេចក្តីថា កាន់យកបាយក្រៀមមួយកម្សងៗ ដែលខ្លួនបានក្នុងទីដែលទៅហើយ ហើយនាំទៅកាន់អារាម ។

ច្រើនបទថា ឧទុក្ខលេ កោដេត្វា កោដេត្វា បរិភុត្តានិ សេចក្តីថា បុគ្គលណាមួយ ដែលជាកប្បិយការកះទទួលយកអង្ករក្រហមមួយកម្សងៗនោះ ទៅដាំជាបបរ ឬដាំជាបាយ ប្រគេនដល់ព្រះថេរៈទាំងនោះ រមែងមិនមាន ។ ការចម្អិនខ្លួនឯង រមែងមិនជាសមណសារូប ទាំងមិនសមគួរ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ

រួមជាពួកៗ មួយពួក ៨ អង្គខ្លះ មួយពួក ១០ អង្គខ្លះ ប្រឹក្សាគ្នាថា ភាពជា
អ្នកប្រព្រឹត្តិស្រាល និងដោះចាកការចម្អិនឲ្យឆ្អិនឯង និងមានដល់ពួកយើង
ដោយវិធីយ៉ាងនេះ ដូច្នោះ ទើបបុកឲ្យល្អិតក្នុងត្បាល ហើយយកទឹកចាក់លាយ
ចំណែករៀងៗ ខ្លួន ឲ្យសើមហើយឆាន់ កាលលោកទាំងនោះឆាន់ហើយ ក៏
ជាអ្នកមានការខ្វល់ខ្វាយតិច នៅបំពេញសមណធម៌ដោយប្រការ ដូច្នោះ ។

ចំណែកពួកឈ្នួញសេះទាំងនោះ ក៏ប្រគេនបាយអង្ករក្រហមមួយកម្យង់
និងទឹកដោះថ្នាំ ទឹកឃ្មុំ និងស្ករ ដែលគួរដល់បាយអង្ករក្រហមនោះដល់ព្រះ
ដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះអានន្ទនាំយកបាយអង្ករក្រហមនោះ មកបុកត្រង់ថ្ម ។
បាយអង្ករក្រហមនោះ ដែលបុរសបណ្ឌិតអ្នកមានបុណ្យធ្វើហើយ រមែងជា
របស់ពេញចិត្តនោះឯង ។ គ្រានោះ ព្រះអានន្ទ កាលបុកបាយអង្ករក្រហម
នោះ ក៏ផ្សំដោយគ្រឿងផ្សំ មានទឹកដោះថ្នាំជាដើម បង្ហោនចូលប្រគេនដល់
ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។

ខណៈនោះ ពួកទេវតាបានដាក់ទិព្វឱ្យជាប់ក្នុងបាយក្រៀមដែលផ្សំនេះ ។
ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ក៏សោយព្រះក្រយាហារដែលបុកថ្នាំនោះ កាលសោយ
ហើយ ទ្រង់ក៏ញ៉ាំងកាលឲ្យកន្លងទៅដោយផលសមាបត្តិ ចំណេរកាលតាំង
អំពីនោះមក ទ្រង់ក៏មិនបាច់ត្រាច់បិណ្ឌបាត ។

២០ វស្សា ព្រះមានព្រះភាគមិនមានឧបដ្ឋាក

សួរថា គ្រានោះ ព្រះអានន្ទត្រូវមិនទាន់បានជាឧបដ្ឋាករបស់ព្រះដ៏
មានព្រះភាគទេឬ ឆ្លើយថា មិនទាន់បានទេ ហើយលោកក៏មិនបានទទួល

តំណែងជាឧបដ្ឋាកឡើយ ។ សេចក្តីពិត ក្នុងបឋមពោធិកាល ឈ្មោះថា ភិក្ខុដែលជាឧបដ្ឋាកប្រចាំរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ក្នុងរយៈ ២០ វស្សា រមែង មិនមាន ។ គ្រាខ្លះ ព្រះនាគសមាលត្ថេរជាឧបដ្ឋាកព្រះដ៏មានព្រះភាគ ពេល ខ្លះ ព្រះនាគិតត្ថេរ គ្រាខ្លះ ព្រះមេយិយត្ថេរ ពេលខ្លះ ព្រះឧបវាណត្ថេរ គ្រា ខ្លះ ព្រះសាគតត្ថេរ ពេលខ្លះ ព្រះថេរដែលជាឱវសរបស់ព្រះបាទលិច្ឆវី ឈ្មោះ សុនក្ខត្តឧបដ្ឋាកព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះថេរទាំងនោះឧបដ្ឋាកតាមការពេញ ចិត្តរបស់ខ្លួនហើយ ក៏ចៀសចេញទៅក្នុងវេលាដែលខ្លួនប្រាថ្នា (នឹងចៀស ចេញទៅ) ។ ព្រះអានន្ទត្ថេរ កាលលោកទាំងនោះនៅឧបដ្ឋាក ក៏ជាអ្នកមាន សេចក្តីខ្វល់ខ្វាយតិច កាលលោកចេញទៅហើយ ក៏ធ្វើវត្ថុបដិបត្តិដល់ព្រះដ៏ មានព្រះភាគ ទ្រង់ដាក់ព្រះទ័យថា ញាតិដែលជាជំរបស់តថាគតមិនទាន់បាន ទទួលតំណែងជាឧបដ្ឋាកមកអំពីមុនក៏ពិត ដូច្នោះ អានន្ទនេះឯង ជាអ្នក សមគួរក្នុងឋានៈទាំងឡាយបែបនេះ ដូច្នោះ ទើបទ្រង់នៅដោយតុណ្ណិភាព ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលីពោលទុកថា អានន្ទបុកបាយអង្ករក្រហម មួយកម្សង់ត្រង់ថ្ម ហើយបង្ហោនចូលទៅថ្វាយដល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគៗ ក៏ សោយព្រះក្រយាហារដែលបុកថ្វាយនោះ ។

សួរថា ក្នុងវេលាទ្រិក្ស មនុស្សទាំងឡាយកើតការឧស្សាហ៍ ធ្វើបុណ្យ ពន់ពេក សូម្បីខ្លួនក៏មិនបរិភោគ រមែងសម្គាល់របស់ដែលខ្លួនគួរប្រគេនដល់ ពួកភិក្ខុមិនមែនឬ ចុះហេតុអ្វីក្នុងគ្រានោះ ទើបពួកមនុស្សទាំងនោះ មិនបាន ប្រគេនភត្តត្រឹមមួយវែកហ្ន៎ ហើយវេរព្រាហ្មណ៍នេះ ក៏បានទូលអារាធនា

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ចាំវស្សាដោយឧស្សាហៈយ៉ាងធំ ព្រោះហេតុអ្វី ទើប
 ព្រាហ្មណ៍នោះ មិនដឹងសូម្បីភាពដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគស្នាក់នៅ ឆ្លើយថា
 ព្រោះត្រូវមានបណ្ណាលចិត្ត ។ ពិតហើយ មានបណ្ណាលចិត្ត គឺធ្វើវេរញ្ច-
 ព្រាហ្មណ៍ដែលគ្រាន់តែចៀសចេញទៅ អំពីសម្លាកព្រះដ៏មានព្រះភាគប៉ុណ្ណោះ
 និងអ្នកនគរទាំងអស់ ឲ្យភ្លេចទាំងអស់ រហូតទីមានប្រមាណមួយយោជន៍
 ដោយជុំវិញ (ស្រុកវេរញ្ច) ដែលជាទីកន្លែងពួកភិក្ខុអាចត្រាច់ទៅបិណ្ឌ-
 បាតក្នុងវេលាមុនឆាន់ ហើយត្រឡប់មក បានធ្វើឲ្យពួកមនុស្សទាំងអស់កំណត់
 មិនបាន ហើយក៏ចៀសទៅ ព្រោះដូច្នោះ ទើបបុគ្គលណាមួយ ក៏មិនបានចាប់
 ភ្នឹកនឹកដល់កិច្ចដែលខ្លួនគួរធ្វើ ដោយហោចសូម្បីសាមីចិកម្មក៏គ្មាន ។

សួរថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ក៏មិនជ្រាបថា មាននឹងបណ្ណាលចិត្តឬ
 ទើបទ្រង់ចាំវស្សាក្នុងស្រុកវេរញ្ចនោះ ឆ្លើយថា មិនមែនទ្រង់មិនជ្រាបឡើយ
 សួរថា បើទ្រង់ជ្រាបដូច្នោះ ហេតុអ្វី ទើបទ្រង់មិនចាំវស្សាក្នុងបណ្ណានគរ
 ឯណានីមួយ មាននគរចម្ប៉ា សាវត្ថី និងរាជគ្រឹះជាដើម ឆ្លើយថា ព្រោះ
 នគរទាំងឡាយ មាននគរចម្ប៉ា សាវត្ថី និងរាជគ្រឹះជាដើម លើកទុកសិនចុះ
 ទោះបីព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទៅកាន់ឧត្តរកុរុទ្ធិប ឬត្រៃត្រិន្ស្សបុរី ហើយចាំវស្សា
 ក្នុងឆ្នាំនោះសោត មានក៏គប្បីបណ្ណាលចិត្តអ្នកឧត្តរកុរុទ្ធិប ឬត្រៃត្រិន្ស្សបុរីនោះ
 បានដែរ ។ បានឮថា មាននោះបានជាបុគ្គលមានចិត្ត ត្រូវអាយាតចូលរូបរិត
 យ៉ាងក្រៃលែងពេញមួយឆ្នាំនោះ ចំណែកក្នុងស្រុកវេរញ្ចនេះ ព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគក៏បានទតឃើញហេតុនេះបានយ៉ាងល្អថា ពួកឈ្នួញសេះ នឹងធ្វើការ

សង្គ្រោះភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះដូច្នោះ ទើបទ្រង់ចាំវិស្សក្នុងស្រុកវេរញ្ជានោះ

ឯង ។

មារមិនអាចធ្វើអន្តរាយដល់បច្ច័យ ៤ ទាន

សួរថា មារមិនអាចបណ្តាលចិត្តពួកឈ្មួញបានឬ ឆ្លើយថា មិនមែន មិនអាច តែព្រោះឈ្មួញទាំងនោះបានមកក្នុងកាលមហាជនត្រូវមារបណ្តាលចិត្ត រួចស្រេចបាច់ហើយ ។ សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបមារមិនត្រឡប់មក បណ្តាលចិត្តម្តងទៀត ឆ្លើយថា ព្រោះមិនមែនជាវិស័យ ទើបមិនត្រឡប់មក ។

ពិតហើយ មារនោះ រមែងមិនអាចធ្វើអន្តរាយដល់ភត្តដែលបុគ្គលនាំ ទៅចំពោះព្រះតថាគត ដល់និព្វទ្ធទាន ដល់វត្ថុទាន ដែលបុគ្គលកំណត់ថ្វាយ ទុកហើយ ។ សេចក្តីពិត បុគ្គលណាក៏ដោយ មិនអាចនឹងធ្វើអន្តរាយដល់ បច្ច័យ ៤ បានឡើយ ។ សួរថា ដល់បច្ច័យ ៤ ពួកណា ឆ្លើយថា បុគ្គល ណាក៏ដោយ មិនអាចនឹងធ្វើអន្តរាយដល់បច្ច័យ ៤ ទាំងនេះ គឺបុគ្គលណា មិនអាចនឹងធ្វើអន្តរាយដល់និព្វទ្ធទាន ដោយសង្ខេបថា ភត្តដែលបុគ្គលនាំទៅ ចំពោះតថាគត ឬដល់បច្ច័យ ៤ ដែលបុគ្គលបរិច្ចាគហើយដល់ព្រះតថាគត ដោយសង្ខេបថា វត្ថុទានដែលបុគ្គលកំណត់ថ្វាយទុកហើយ ១ បុគ្គលណា មិនអាចនឹងធ្វើអន្តរាយដល់ព្រះជន្មរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយបាន ១ បុគ្គលណា មិនអាចនឹងធ្វើអន្តរាយដល់អនុព្យាសនៈ ៨០ ឬដល់រស្មីដែលផ្សាយចេញជុំ វិញ មួយព្យាមបានឡើយ ។ ពិតហើយ រស្មីនៃព្រះចន្ទ ព្រះអាទិត្យ ទេវតា និងព្រហ្ម លុះទៅដល់ប្រទេសនៃព្រះអនុព្យាសនៈ និងព្រះរស្មីដែលផ្សាយ

ចេញម្ចាស់មួយព្យាមរបស់ព្រះតថាគតហើយ ក៏អស់អានុភាពទៅ ១ បុគ្គល
ណា មិនអាចធ្វើអន្តរាយដល់ព្រះសព្វញ្ញតញ្ញាណរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយបាន
១ (រួមជា ៤ យ៉ាងដោយប្រការដូច្នោះ) ។

ព្រោះដូច្នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ព្រមទាំងព្រះ
សង្ឃសាវ័ក សោយ និងធាន់ភត្តដែលមានធ្វើអន្តរាយមិនបានក្នុងគ្រានោះ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សោយយ៉ាងនោះ ថ្ងៃមួយ (ទ្រង់បាន
ឮសំឡេងត្បាល់) ។

ច្រើនបទថា អស្សោសិ ទោ ភគវា ឧទុក្ខលសតំ សេចក្តីថា ព្រះដ៏
មានព្រះភាគទ្រង់បានឮសំឡេងត្បាល់ដែលកើតព្រោះអង្រែប៉ះ (ត្បាល់)
របស់ពួកភិក្ខុ ដែលបុកបាយក្រៀមអង្ករក្រហមមួយកម្សងៗ ។ ព្រះធម្ម-
សង្ឃាហកាចារ្យទាំងឡាយ ពោលពាក្យជាដើម ដែលមានបន្ទាប់អំពីពាក្យនោះ
យ៉ាងនេះថា ព្រះតថាគតទាំងឡាយ សូម្បីទ្រង់ជ្រាបដូច្នោះ ដើម្បីសម្តែងការ
ឆ្លើយ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់សួរខាងមុខថា ម្ចាស់អានុ នុ៎ះសំឡេង
ត្បាល់ឬហ្ន៎ ក្នុងពាក្យទាំងនោះ មានការពណ៌នាដោយសង្ខេបដូច្នោះថា ធម្មតា
ព្រះតថាគតទាំងឡាយ កាលទ្រង់ជ្រាបហេតុនៃការសួរដូច្នោះ មានសោត
ទើបត្រាស់សួរ តែបើហេតុនៃការសួរដូច្នោះមិនមាន សូម្បីទ្រង់ជ្រាប ក៏ទ្រង់
មិនសួរ ។ ព្រោះឈ្មោះថា វត្ថុដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយទ្រង់មិនជ្រាបមិន
មាន ព្រោះដូច្នោះ ទើបលោកមិនពោលពាក្យថា សូម្បីកាលមិនដឹង ។

ច្រើនបទថា កាលំ វិទិត្យា បុន្នន្តិ សេចក្តីថា បើពេលនៃការត្រាស់

សួរនោះៗ មានសោត ទ្រង់ជ្រាបកាលនោះយ៉ាងនោះហើយ ទើបត្រាស់សួរ បើពេលនៃការត្រាស់សួរនោះមិនមានសោត ទ្រង់ជ្រាបកាលយ៉ាងនោះហើយ ក៏មិនត្រាស់សួរ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះតថាគតទាំងឡាយ សូម្បីកាលត្រាស់ សួរយ៉ាងនោះ រមែងត្រាស់សួរតែពាក្យដែលប្រកបដោយប្រយោជន៍ គឺរមែង ត្រាស់សួរចំពោះតែពាក្យដែលអាស្រ័យប្រយោជន៍ អាស្រ័យហេតុប៉ុណ្ណោះ មិនត្រាស់សួរដល់ពាក្យដែលមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ឡើយ ។ ព្រោះហេតុ អ្វី ព្រោះព្រះតថាគតទាំងឡាយ ទ្រង់កម្ចាត់ពាក្យដែលមិនប្រកបដោយ ប្រយោជន៍ចេញបានដោយមគ្គ ឈ្មោះថា សេតុ។ មគ្គ លោកហៅថា សេតុ។ មានពាក្យអធិប្បាយទុកថា ការកម្ចាត់ គឺការកាត់ផ្តាច់ដោយល្អនូវពាក្យដូច្នោះ ដោយមគ្គនោះឯង ។

ឥឡូវនេះ ព្រះឧបាលិក្ខេរ កាលនឹងសម្តែងដល់ព្រះតម្រាស់ដែល អាស្រ័យប្រយោជន៍ គឺព្រះតថាគតទាំងឡាយត្រាស់សួរនោះ ក្នុងបទថា អត្តសញ្ញាតំ នេះ ទើបពោលពាក្យជាដើមថា ធ្វើហិ អាការេហិ ដូច្នោះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អាការេហិ គឺដោយហេតុទាំងឡាយ ។

ពីរបទថា ធម្មំ វា ទេសេស្សាម សេចក្តីថា តថាគតនឹងសម្តែងព្រះ សូត្រដែលប្រកបដោយអត្ថប្បត្តិហេតុ (គឺរឿងដែលកើតឡើងចំពោះមុខ) ឬជាតកដែលប្រកបដោយហេតុនៃបុព្វចរិត (គឺការប្រព្រឹត្តក្នុងជាតិមុន) ។

ច្រើនបទថា សាវកានំ វា សិក្ខាបទំ បញ្ញាបេស្សាម សេចក្តីថា ឬតថាគតនឹងដាក់ទោសដែលកន្លងលើសឲ្យប្រាកដដោយការសួរនោះ ហើយ

នឹងបញ្ចត្តសិក្ខាបទ គឺតាំងបទបញ្ចត្តិធ្ងន់ ឬស្រាលទុកដល់សាវ័កទាំងឡាយ ។

ក្នុងពាក្យថា អថខោ ភគវា ។បេ។ ឯតមត្តំ អាវោចេសិ នេ៖ មិនមាន
ពាក្យអ្វីដែលគួរពោលទុកឡើយ ។ ព្រោះថា ព្រះអានន្ទ កាលទូលប្រាប់ការ
បានបាយក្រៀមអង្ករក្រហមមួយកម្សងៗ ភាពជាបុគ្គលអ្នកមានការប្រព្រឹត្ត
ស្រាល និងរួចចាកការចម្អិន ឲ្យធ្ងន់ឯង របស់ពួកភិក្ខុ ដែលខ្ញុំពោលហើយ
ក្នុងខាងដើមនោះឯង ហៅថា បានទូលប្រាប់សេចក្តីនោះហើយ ។

ចំណែកព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ធ្វើឲ្យព្រះអានន្ទរីករាយ ទើបបាន
ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា សាធុសាធុ អានន្ទ កាលទ្រង់ប្រទានសាធុការ
ហើយ កាលទ្រង់នឹងសម្តែងធម៌ រមែងទទួលយកអាការមួយ ក្នុងបណ្តា
អាការទាំង ២ ទើបត្រាស់ថា អានន្ទ អ្នកឯងរាល់គ្នាជាសប្បុរស ឈ្នះ
វិសេសហើយ បណ្តាជនខាងក្រោយ គេនឹងនឹកចង់ឲ្យនូវចង្ហាន់ដែលគេចម្អិន
ដោយអង្ករស្រូវខ្សាយ ព្រមទាំងម្ហូបលាយដោយសាច់ ដ៏ត្រាញ់ពិសា (ដល់
អ្នករាល់គ្នា) ។

ក្នុងពាក្យថា តុម្ភេហិ ជាដើមនោះ មានអធិប្បាយដូចតទៅនេះថា
(ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា) ម្ចាស់អានន្ទ ក្នុងគ្រាទុតិក្ខុភ័យ គឺក្នុងគ្រា
ដែលមានជុំបាយរកបានលំបាកយ៉ាងនេះ ពួកអ្នកជាសប្បុរសឈ្នះវិសេស
ហើយ ដោយភាពជាអ្នកប្រព្រឹត្តស្រាលបែបនេះ នឹងដោយធម៌ដែលជា
គ្រឿងជុសខាតនេះ ។

សួរថា ពួកលោកឈ្នះអ្វី ឆ្លើយថា ឈ្នះទុតិក្ខុភ័យបាន ឈ្នះសេចក្តី

លោកបាន ឈ្នះការប្រព្រឹត្តដោយអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នាបាន ។ សួរថា ឈ្នះដូចម្តេច ឆ្លើយថា សូម្បីភិក្ខុមួយអង្គ រមែងមិនមានគំនិត ឬការចង្អៀត ចង្អល់ថា ស្រុកវេរញ្ជានេះ មានភត្តរកបានលំបាក តែស្រុក និងនិគម ក្នុង ចន្លោះដោយជុំវិញ (នៃស្រុកវេរញ្ជានេះ) មានស្រូវឱនចុះដោយធ្ងន់នឹងផ្ទៃ គឺមានភិក្ខុល្អ មានដុំបាយរកបានដោយងាយ ឈ្លើយចុះ ពួកយើងទៅស្រុក ឬ និគមឯណោះហើយ សឹមធាន់ សូម្បីបើដូច្នោះ ព្រះដីមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ ទទួលយកពួកយើងនៅក្នុងស្រុកនេះ ដូច្នោះ ទុព្រឹក្ខភ័យដែលភិក្ខុទាំងនោះ ឈ្នះបានហើយ គឺគ្របសង្កត់បានហើយ បានដល់ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាច របស់ខ្លួនហើយ ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

សួរថា ឈ្នះសេចក្តីលោកបានដូចម្តេច ឆ្លើយថា សូម្បីភិក្ខុមួយអង្គ មិនបានធ្វើឲ្យរាត្រីដាច់ ដោយអំណាចនៃលោកៈថា ស្រុកវេរញ្ជានេះ មាន ភិក្ខុរកបានលំបាក ចំណែកស្រុក និងនិគម ក្នុងចន្លោះដោយជុំវិញ មាន ស្រូវឱនចុះ ដោយការធ្ងន់ គឺផ្ទៃ បានដល់ មានភិក្ខុល្អ មានដុំបាយរកបាន ដោយងាយ ឈ្លើយចុះ ពួកយើងនឹងនាំគ្នាទៅធាន់ឯស្រុក និងនិគមនោះ ឬ មិនបានធ្វើឲ្យវស្សាដាច់ ដោយគិតថា ពួកយើងនឹងចូលចាំវស្សាក្នុងស្រុក និង និគមនោះ ក្នុងវស្សាក្រោយ ដូច្នោះ សេចក្តីលោកដែលភិក្ខុទាំងនោះឈ្នះបាន ហើយ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

សួរថា ឈ្នះការប្រព្រឹត្តដោយអំណាចនៃការប្រាថ្នាបានដូចម្តេច ឆ្លើយ ថា សូម្បីភិក្ខុមួយអង្គ មិនបានឲ្យសេចក្តីប្រាថ្នាបែបនេះកើតឡើងឡើយថា

ស្រុកវេរញ្ជានេះ មានភិក្ខុរកបានដោយលំបាក ហើយមនុស្សទាំងឡាយនេះ រមែងមិនសម្គាល់ពួកយើង សូម្បីជាអ្នកស្នាក់នៅអស់ ២-៣ ខែ ក្នុងគុណអ្វី ឡើយ ពួកយើងធ្វើការជួញគុណធម៌ (អត្ថឧត្តរិមនុស្សធម្ម) គឺប្រកាស នូវគ្នានឹងគ្នាដល់មនុស្សទាំងឡាយ យ៉ាងនេះថា ភិក្ខុអង្គនោះបានបឋមជ្ឈាន ៗបេៗ អង្គនោះបានអភិញ្ញា ៦ ដូច្នោះ ហើយចម្អែតផ្ទៃ ក្រោយមក សឹម អធិដ្ឋានសីល ដូច្នោះ ការប្រព្រឹត្តដោយអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដែលភិក្ខុ ទាំងនោះឈ្នះបានហើយ គឺគ្របសង្កត់បានហើយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាច របស់ខ្លួនហើយ ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

ចំណែកក្នុងអនាគត សព្វហ្មចារីជាន់ក្រោយ អង្គុយក្នុងវិហារហើយ សូម្បីបាន (ភត្តាហារ) ដោយសេចក្តីលំបាកត្រឹមបន្តិចបន្តួច ក៏នឹងមើល ងាយនូវដុំបាយស្រូវសាលី និងស្រូវខ្សោយ ដែលលាយដោយសាច់ គឺនឹង ធ្វើឲ្យជារបស់មើលងាយ គួរតិះដៀល ដោយន័យជាដើមថា បាយស្រូវស្អាត ជាបាយពន់បង្ហើយ ជ្រាយពេក មិនប្រៃ ប្រៃពេក មិនជូរ ជូរពេក ប្រយោជន៍អ្វីដោយបាយនេះ ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត (ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់អធិប្បាយទុកថា) ដែលឈ្មោះ ថា ជនបទមានភត្តរកបានដោយលំបាកជានិច្ច មិនមាន គឺគ្រាខ្លះ ក៏មានភត្ត រកបានដោយលំបាក គ្រាខ្លះ ក៏មានភត្តរកបានងាយ ក្នុងកាលណា ជនបទ នេះ នឹងមានភត្តរកបានងាយ ក្នុងកាលនោះ មនុស្សទាំងឡាយជ្រះថ្លាចំពោះ បដិបទានេះរបស់ពួកអ្នកជាសប្បុរស ហើយនឹងសម្គាល់នូវបាយដែលចម្អិន

ដោយស្រូវសាលី និងស្រូវខ្សោយ ដែលលាយដោយសាច់ មានប្រការច្រើន
 យ៉ាង ដោយប្រភេទ មានបបរ និងរបស់ទំពាជាដើម ដែលខ្លួនគប្បីប្រគេន
 ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ បច្ឆិមជនតាជន ពោល គឺមិត្តសព្វហូចារីរបស់ពួកអ្នក
 អង្គុយក្នុងចន្លោះពួកអ្នកហើយ សោយនូវសក្ការៈ ដែលអាស្រ័យពួកអ្នកកើត
 ឡើងហើយនោះឯង និងមើលងាយ និងមើលថោក ដែលមានការសោយ
 សក្ការៈនោះជាបច្ច័យ ។

សួរថា នឹងមើលងាយ មើលថោកដូចម្តេច ឆ្លើយថា នឹងមើលងាយ
 យ៉ាងនេះថា ហេតុអ្វី ទើបពួកអ្នកចម្អិនបបរ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះទៅវិញ
 ភាជនៈសម្រាប់ដាក់របស់ពួកអ្នក មិនមានឬ ។

មហាមោគ្គល្លានសីហនាទកថា

ក្នុងបទទាំងឡាយជាដើមថា អថទោ អយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះ បទថា អយស្មា នេះ ជាពាក្យពោលដោយសេចក្តីស្រឡាញ់ បទនេះជាឈ្មោះនៃសេចក្តីគោរព និងការកោតក្រែងដោយឋានៈជាគ្រូ ។ បទ ថា មហាមោគ្គល្លានោ សេចក្តីថា ព្រះថេរៈនោះ ឈ្មោះ មហា ដោយ ភាពជាបុគ្គលមានគុណធំ និងឈ្មោះថា មហាមោគ្គល្លាន ដោយគោត្រ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះថេរៈនោះ ឈ្មោះថា មហាមោគ្គល្លាន។

បទថា ឯតទរោច សេចក្តីថា ព្រះមហាមោគ្គល្លានបានទូលក្រាបទូល ពាក្យនេះ (នឹងព្រះដ៏មានព្រះភាគ) គឺសម្តែងពាក្យជាដើម ដែលខ្លួនគួរ ក្រាបទូលក្នុងកាលឥឡូវនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឥឡូវនេះ (ស្រុក វេរញ្ជា មានភិក្ខុវារកបានលំបាក) ដូច្នោះ ។

សួរថា ព្រះមហាមោគ្គល្លានបានក្រាបទូល (ពាក្យនេះ) ព្រោះហេតុ អ្វី ឆ្លើយថា ព្រោះបានឮថា ព្រះថេរៈបួសហើយក្នុងថ្ងៃទី ៧ ទើបបានដល់ទី បំផុតនៃសាវកបារមីញាណ សូម្បីព្រះសាស្តាទ្រង់ក៏តាំងលោកទុកក្នុងតំណែង ឯតទគ្គៈ ព្រោះលោកជាអ្នកមានបូជ្ជច្រើន ។ ព្រះថេរៈនោះ អាស្រ័យភាព ដែលខ្លួនមានបូជ្ជច្រើននោះ ទើបត្រិះរិះថា ស្រុកវេរញ្ជានេះ មានអាហាររក បានលំបាកផង ភិក្ខុទាំងឡាយក៏រមែងលំបាកផង បើដូច្នោះ អញនឹងត្រឡប់ ផែនដី ហើយឲ្យភិក្ខុទាំងឡាយឆាន់ក្រមរផែនដី ។ គ្រានោះ លោកមានការ រំពឹងដូច្នោះថា អាត្មាអញ នៅក្នុងសម្មាភ័របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ បើមិនទូល សូមព្រះដ៏មានព្រះភាគ ហើយគប្បីធ្វើយ៉ាងនោះសោត សេចក្តីនោះមិន

សមគួរដល់អញឡើយ ហាក់បីដូចជាការប្រណាំងប្រជែង ដែលអញធ្វើជា មួយព្រះដ៏មានព្រះភាគ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះថេរៈមានបំណង នឹងទូលសូម ទើបក្រាបទូលពាក្យនោះជាមួយនឹងព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។

ពីរបទថា ហេដ្ឋិមតលំ សម្បន្នំ សេចក្តីថា បានឮថា ព្រះថេរៈពោល សំដៅយកក្រុមរដ៏ ឌីជាដី ស្រទាប់នៃផែនដី ដែលមាននៅខាងក្រោមនៃផែន ដី ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា សម្បន្នំ ប្រែថា មានរសផ្អែម អធិប្បាយ ថា មានរសល្អ ។ ដូចក្នុងប្រយោគនេះថា ដើមឈើមានផ្លែសម្បូរ និងមាន ផ្លែកើតហើយ គប្បីមានក្នុងទឹកនៃនោះ ដូច្នោះ គប្បីជ្រាបអត្ថថា មានផ្លែ ឆ្ងាញ់ យ៉ាងណា ក្នុងអធិការនេះ ក៏ដូច្នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ថនៃបទថា សម្បន្នំ នេះថា មានរសផ្អែម គឺរសល្អ ។

ចំណែកពាក្យថា សេយ្យថាបិ ខុទ្ទកមតុ អនិលកំ នេះ ព្រះថេរៈ ពោលហើយ ក៏ដើម្បីសម្តែងការឧបមា ព្រោះផ្ទៃខាងក្រោមនៃផែនដីនោះ ជា ធម្មជាតិមានរសផ្អែម ។ ទឹកផ្អែមដែលមេឃ្មុតូចៗ ធ្វើទុកហើយ ឈ្មោះថា ខុទ្ទកមតុ (ទឹកឃ្មុតូត) ។

បទថា អនិលកំ ប្រែថា មិនមានមេ គឺមិនមានកូន បានដល់ ទឹក ឃ្មុតដែលបរិសុទ្ធ ។ បានឮថា ទឹកឃ្មុតនោះជារបស់លើស ប្រសើរ មានរស ល្អ និងមានឌីជាជាងទឹកដែលផ្អែមទាំងអស់ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះថេរៈ ពោលថា សេយ្យថាបិ ខុទ្ទកមតុ អនិលកំ ឯវមស្សានំ ប្រែថា (ជាទី ពេញចិត្ត ដូចទឹកឃ្មុតដែលមិនមានមេ ដូច្នោះ) ដូច្នោះជាដើម ។

ប្រជុំបទជាច្រើនថា សាធារណៈ កន្លែ កាត់បទជា សាធុ អហំ កន្លែ
ប្រែថា បពិត្រព្រះអង្គ សូមប្រទានព្រះវរោកាសដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ (ដើម្បី
ត្រឡប់ផែនដី) ។

បទថា សាធុ នោះ ដែលមាននៅក្នុងបទថា សាធារណៈ នេះ ជាពាក្យ
ក្រាបទូលសូម ។ ពិតហើយ ព្រះថេរៈ កាលនឹងក្រាបទូលសូមអនុញ្ញាតការ
ត្រឡប់ផែនដី ទើបបានក្រាបទូលជាមួយព្រះដ៏មានព្រះភាគយ៉ាងនោះ ។

បទថា បរិវត្តិយំ សេចក្តីថា គប្បីផ្លាស់ឡើង គឺគប្បីធ្វើផ្ទៃខាងក្រោមឲ្យ
ត្រឡប់ឡើងខាងលើ ។ សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបព្រះថេរៈត្រូវធ្វើយ៉ាង
នោះ ឆ្លើយថា ព្រោះកាលព្រះថេរៈធ្វើយ៉ាងនោះហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយនឹង
បានឆាន់ស្រទាប់ផែនដី គឺក្រមរផែនដីដោយស្រួល ។

គ្រានោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ សូម្បីមានព្រះបំណងមិនអនុញ្ញាតក៏ដោយ
តែដើម្បីឲ្យព្រះថេរៈបន្តិសីហនាទ ទើបត្រាស់សួរថា មោគ្គល្លាន អ្នកនឹងធ្វើ
សត្វដែលអាស្រ័យផែនដីទុកដូចម្តេច ត្រាស់អធិប្បាយទុកថា សត្វទាំង-
ឡាយក្នុងស្រុក និងនិគមជាដើម ពួកណាអាស្រ័យផែនដី កាលអ្នកត្រឡប់
ផែនដី អ្នកនឹងធ្វើសត្វទាំងនោះ ដែលមិនអាចតាំងនៅក្នុងអាកាសបាន
ដូចម្តេច គឺនឹងដាក់ក្នុងស្ថានទីឯណា ។

គ្រានោះ ព្រះថេរៈ កាលនឹងប្រកាសឥទ្ធានុភាពរបស់ខ្លួន ដែលសមគួរ
ដល់ភាពនៃខ្លួន ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទុកក្នុងតំណែងឯតទគ្គៈ
ទើបបានក្រាបទូលថា ឯកាហំ កន្លែ ជាដើម ។

អត្ថនៃពាក្យថា **ឯកាហំ កន្ត** ជាដើមនោះ ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងនិម្មិតដៃម្ខាង ដូចផែនដីផងនេះ គឺនឹងធ្វើឲ្យដូចគ្នានឹងផែនដី កាល ខ្ញុំព្រះអង្គធ្វើយ៉ាងនោះហើយ នឹងធ្វើពួកសត្វដែលអាស្រ័យផែនដីទុកលើដៃ នោះ ដូចធ្វើឲ្យសត្វដែលតាំងនៅហើយ លើបាតដៃម្ខាងនោះ ដាក់លើបាតដៃ ម្ខាងទៀត ដូច្នោះ ។

លំដាប់នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ជំទាស់ការទូលសូមរបស់ ព្រះថេរៈនោះ ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា កុំឡើយមោគ្គល្លាន ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **អលំ** ជាព្រះតម្រាស់ដែលត្រាស់បដិសេធយ ច្រើនបទថា **វិបល្លាសម្បិ សត្តា បដិលកេយ្យំ** សេចក្តីថា សត្វ ទាំងឡាយ គប្បីចូលដល់ការកាន់យកដោយឃ្លៀងឃ្លាតទៅ ។

សួរថា គប្បីកាន់យកដោយឃ្លៀងឃ្លាតដូចម្តេច ឆ្លើយថា កាន់យក យ៉ាងនេះ គឺនេះជាផែនដី ឬមិនមែនផែនដីហ្ន៎ ម្យ៉ាងទៀត គប្បីដល់នូវការ កាន់យកដោយឃ្លៀងឃ្លាត ដែលផុយគ្នាយ៉ាងនេះ គឺនេះជាស្រុករបស់ពួក យើង ឬជាស្រុករបស់អ្នកដទៃហ្ន៎ ។ ក្នុងនិគម ជនបទ ស្រែ និងចម្ការ ជាដើម ក៏មានន័យដូចពោលមកហើយនោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត នុ៎ះមិនមែនវិបល្លាស ព្រោះថា ឥទ្ធិវិស័យរបស់លោក អ្នកមានប្ញទ្ធិជាអចិន្ត្រៃយ៍ ។ ចំណែកមនុស្សទាំងឡាយ គប្បីទទួលនូវការ យល់ខុសយ៉ាងនេះថា ដែលឈ្មោះថា ទុត្តិក្ខក័យនេះ មិនមែនមានតែក្នុង កាលឥឡូវនេះប៉ុណ្ណោះឡើយ សូម្បីក្នុងអនាគតក៏នឹងមាន ក្នុងកាលនោះ

ភិក្ខុទាំងឡាយនឹងបានមិត្តសព្វហ្មចារី ដែលមានប្ញដូដូច្នោះអំពីទីណា លោក
 ទាំងនោះ ជាព្រះសោតាបន្ន ព្រះសកទាគាមី ព្រះអនាគាមី ព្រះសុត្តវិបស្សកៈ
 អ្នកដែលបានឈាន អ្នកដែលសម្រេចបដិសម្មិទា សូម្បីព្រះខ្លីណាស្រពក៏
 មាន នឹងចូលទៅបិណ្ឌបាតកាន់ត្រកូលដទៃ ព្រោះមិនមានកម្លាំងនៃប្ញដូ ការ
 ត្រិះរិះយ៉ាងនេះរបស់មនុស្សទាំងឡាយ នឹងមានឡើងក្នុងភិក្ខុទាំងនោះថា ក្នុង
 សម័យពុទ្ធកាល ភិក្ខុទាំងឡាយបានជាបុគ្គលបំពេញឲ្យបរិបូណ៌នូវសិក្ខាទាំង-
 ឡាយហើយ លោកទាំងនោះ បានឲ្យគុណទាំងឡាយកើតឡើងហើយ ក្នុង
 គ្រាទុត្តិក្ខក័យ ក៏បានត្រឡប់ផែនដី ហើយឆាន់ក្រមរដី តែឥឡូវនេះ លោក
 អ្នកបំពេញឲ្យបរិបូណ៌ក្នុងសិក្ខា រមែងមិនមាន បើនឹងគប្បីមានសោត ក៏
 គប្បីនឹងធ្វើយ៉ាងនោះឯង ដោយគិតថា មនុស្សទាំងឡាយ មិនគប្បីប្រគេន
 បិណ្ឌបាតដែលឆ្អិន ឬនៅឯណានីមួយដល់ពួកយើង ដើម្បីទំពា ដូច្នោះ ព្រោះ
 ការត្រិះរិះដូចពោលមកនេះ មនុស្សទាំងនោះ គប្បីបានវិបល្លាស (ការយល់
 ឃ្លៀងឃ្លាត) នេះ ក្នុងព្រះអរិយបុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមាននៅនោះឯងថា
 ព្រះអរិយបុគ្គលទាំងឡាយមិនមាន ឯមនុស្សទាំងឡាយដែលប្រមាទនូវព្រះ
 អរិយបុគ្គលទាំងឡាយ ដោយអំណាចវិបល្លាស នឹងគប្បីជាអ្នកចូលដល់
 អបាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា ការត្រឡប់ផែនដី
 អ្នកកុំពេញចិត្តឡើយ ដូច្នោះ ។

លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈ កាលទូលសូមរឿងនេះមិនបាន នឹងទូលសូមរឿង
 ដទៃ ទើបបានក្រាបទូលពាក្យជាដើមថា សាធុ ព្រះអង្គ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ជំទាស់ពាក្យទូលសូមនោះរបស់ព្រះថេរៈ
ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា កុំឡើយមោគ្គល្លាន ។

ពាក្យថា សត្វទាំងឡាយ គប្បីមានទទួលនូវវិបល្លាស ដូច្នោះ ព្រះដ៏
មានព្រះភាគមិនបានត្រាស់ទុកក្នុងពាក្យថា កុំឡើយមោគ្គល្លាន ដូច្នោះជាដើម
ក៏ពិត តែបណ្ឌិតក៏គួរកាន់យក ដោយន័យដូចពោលមកហើយខាងដើមនោះ។
ម្យ៉ាងទៀត សូម្បីអត្ថនៃពាក្យទាំងនោះ ក៏គួរជ្រាបដូចពោលមកហើយនោះ ។

សួរថា បើព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់អនុញ្ញាតសោត ព្រះថេរៈគប្បីធ្វើដូច
ម្តេច ឆ្លើយថា ព្រះថេរៈគប្បីអធិដ្ឋានមហាសមុទ្រ ឲ្យមានទំហំប៉ុនប្រឡាយ
ដែលនឹងគប្បីត្រង់ដោយជំហានមួយ ហើយលើកផ្លូវអំពីដើមស្តៅ ដែល
នឿយរយក្នុងអាស្រ័យនៅ បែរមុខទៅកាន់ឧត្តរកុរុទ្ធិប ហើយសម្តែងឧត្តរកុរុ-
ទ្ធិបក្នុងទីដែលសម្បូរដោយការទៅ និងការមក ឲ្យកិត្តិទាំងឡាយចូលទៅ
បិណ្ឌបាត ហើយចេញទៅបានតាមសប្បាយ ដូចគេទៅកាន់គោចរគ្រាម
ដូច្នោះ ។

សីហនាទកថារបស់ព្រះមហាមោគ្គល្លាន ចប់

ប្រស្នារបស់ព្រះសារីបុត្រ

[៧] ឥឡូវនេះ ព្រះឧបាលី កាលនឹងសម្តែងការដែលព្រះសារីបុត្រ កើតបរិវិតក្កៈ ដែលបដិសំយុត្តដោយសិក្ខាបទ ដើម្បីសម្តែងនិទាន តាំងអំពី ដើមនៃការទ្រង់បញ្ញត្តព្រះវិន័យ ទើបបានពោលពាក្យជាដើមថា **អថទោ អាយស្មតោ សារីបុត្រស្ស ដូច្នោះ ។**

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **រហោគតស្ស** ប្រែថា ទៅហើយក្នុងទី ស្ងាត់ ។ បទថា **បដិសល្ល័ង្កស្ស** ប្រែថា ពួនសម្ងំ គឺដល់នូវភាពជាបុគ្គល ម្នាក់ឯង ។

បទថា **កតមេសានំ** សេចក្តីថា បណ្តាព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មានព្រះ វិបស្សន្តម្តងជាដើម ដែលកន្លងទៅហើយរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គណា ។ ព្រហ្ម- ចរិយៈឈ្មោះថា តាំងនៅយូរ ព្រោះអត្តថា ព្រហ្មចរិយៈនោះ តាំងនៅរហូត អស់កាលយូរ ឬមានការតាំងនៅយូរ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងបទថា **អថទោ អាយស្មតោ** ជាដើមនេះ មានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ហើយយ៉ាងនោះ ។

សួរថា ព្រះថេរៈមិនអាចវិនិច្ឆ័យបរិវិតក្កៈរបស់ខ្លួននេះ ដោយខ្លួន ឯងឬ ខ្ញុំនឹងឆ្លើយតទៅថា ព្រះថេរៈ ទាំងអាច ទាំងមិនអាច ពិតហើយ ព្រះ សារីបុត្រត្រូវនេះ រមែងអាចវិនិច្ឆ័យហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះបាន គឺធម្មតា សាសនារបស់ព្រះពុទ្ធអង្គនោះៗ តាំងនៅមិនបានយូរ របស់ព្រះពុទ្ធអង្គ នោះៗ តាំងនៅបានយូរ តែលោកមិនអាចវិនិច្ឆ័យហេតុនោះថា សាសនាតាំង នៅមិនបានយូរព្រោះហេតុនេះ តាំងនៅបានយូរព្រោះហេតុនេះ ដូច្នោះ ។

ចំណែកព្រះមហាបទុមត្រូវពោលទុកថា ហេតុការណ៍នោះ ជារបស់

មិនធ្ងន់ដល់ព្រះអគ្គសាវ័ក ដែលបានដល់នូវទីបំផុតនៃបញ្ញា ១៦ យ៉ាងឡើយ ចំណែកព្រះអគ្គសាវ័កដែលនៅក្នុងទឹកនៃនឹងជាមួយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ធ្វើការវិនិច្ឆ័យ ខ្លួនឯង ក៏ដូចជាការលះបង់ជញ្ជីង ហើយប្តឹងដោយដៃ ដូច្នោះ ព្រោះហេតុ នោះ ទើបព្រះថេរៈចូលទៅទូលសួរព្រះដ៏មានព្រះភាគនោះឯង ។ បន្ទាប់អំពី នោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់វិសជ្ជនាពាក្យទូលសួររបស់ព្រះថេរៈនោះ ដោយព្រះតម្រាស់ថា ភគវតោ ច សារីបុត្ត វិបស្សិស្ស ជាដើម ដូច្នោះ ។ ពាក្យនេះមានអត្ថន័យហើយ ។

ព្រះថេរៈ កាលនឹងទូលសួរដល់ហេតុការណ៍តទៅទៀត ទើបបានក្រាប ទូលពាក្យថា កោ នុ ខោ ភន្តេ ហេតុ ជាដើម (ដែលប្រែថា អ្វីហ្ន៎ជាហេតុ ព្រះអង្គ) ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា កោ នុ ខោ ភន្តេ ជាពាក្យទូល សួរដល់ហេតុការណ៍ ។ អត្ថនៃបទនោះថា ហេតុដូចម្តេចហ្ន៎ ព្រះអង្គ ។

ពាក្យទាំងពីរនេះ គឺ ហេតុ បច្ចុយោ ជាឈ្មោះនៃការណ៍ ពិតហើយ ការណ៍ លោកហៅថា ហេតុ ព្រោះជាគ្រឿងហូរចេញ គឺប្រព្រឹត្តទៅនៃផល របស់ហេតុនោះ ។ ព្រោះផលអាស្រ័យហេតុនោះហើយ ទើបមានដំណើរទៅ គឺទើបប្រព្រឹត្តទៅបាន ដូច្នោះ ទើបលោកហៅថា បច្ចុយ ។ បទទាំងពីរនេះ ក្នុងទីនោះៗ ជាបទតែមួយដោយអត្ថ ព្រះថេរៈក៏ពោលទុកដោយអំណាចនៃ វោហារ និងដោយការពិរោះរណ្តំនៃពាក្យ ដែលពោលមកហើយនោះ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងពាក្យថា កោ នុ ខោ ជាដើមនេះ ក៏មានអត្ថរាក់ហើយ ។

ដើម្បីសម្តែងហេតុ និងបច្ចុយនោះ ឥឡូវនេះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគ

ត្រាស់ពាក្យថា សារីបុត្ត វិបស្សី ជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា កិលាសុនោ អហោសំ សេចក្តីថា ព្រះពុទ្ធ
 ទាំងឡាយ មានព្រះវិបស្សីស្រម្តែងជាដើម ទ្រង់មិនយកព្រះទ័យទុកដាក់ ព្រោះ
 ការខ្ជិលច្រអូសក៏ទេ ។ ពិតហើយ ការខ្ជិលច្រអូសក្តី ការមានព្រះវិរិយភាព
 ធូរថយក្តីនៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ រមែងមិនមាន ។ ព្រោះថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ
 កាលទ្រង់សម្តែងធម៌ដល់ចក្រវាលមួយក្តី ពីរចក្រវាលក្តី ចក្រវាលទាំងអស់
 ក្តី ទ្រង់រមែងសម្តែងដោយឧស្សាហៈស្មើគ្នានោះឯង កាលទតឃើញបរិស័ទ
 មានចំនួនតិចហើយ ទ្រង់បន្ថយវិរិយភាពចុះក៏ទេ សូម្បីទ្រង់ទតឃើញបរិស័ទ
 មានចំនួនច្រើនហើយ ទ្រង់មានវិរិយភាពច្រើនឡើងក៏ទេ ។ ដូចសីហមិគរាជ
 កន្លងទៅ ៧ ថ្ងៃ ទើបចេញរកអាហារ កាលឃើញ សត្វតូច ឬធំក៏ដោយ
 រមែងសុះទៅដោយកម្លាំងរហ័ស ដូចគ្នាជានិច្ច សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី
 ព្រោះការដាក់ចិត្តថា សន្ទុះរបស់អញកុំវិនាសទៅឡើយ ដូច្នោះ យ៉ាងណា
 ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក៏យ៉ាងនោះ ទ្រង់រមែងសម្តែងធម៌ដល់បរិស័ទ ទោះមាន
 ចំនួនតិច ឬច្រើនក៏ដោយ ដោយឧស្សាហៈស្មើគ្នាទាំងអស់ សេចក្តីនោះ
 ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះទ្រង់ដាក់ព្រះទ័យថា ពួកជនដែលធ្ងន់ក្នុងធម៌របស់តថាគត
 កុំបានវិនាសទៅ ដូច្នោះ ។ ពិតហើយ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់ធ្ងន់ក្នុងធម៌
 ទ្រង់គោរពព្រះធម៌នោះឯង ដូចព្រះដ៏មានព្រះភាគនៃយើងទាំងឡាយ ទ្រង់បាន
 សម្តែងធម៌ដោយពិស្តារ ដូច (វលាហកទេវតា) ញ៉ាំងមហាសមុទ្រឲ្យ
 ពេញ យ៉ាងណា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មានព្រះវិបស្សីជាដើមនោះ មិនមែន

សម្តែងធម៌ដូច្នោះឡើយ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ឆ្លើយថា ព្រោះសត្វទាំងឡាយ មានធូលី គឺ កិលេសក្នុងបញ្ញាចក្កតិច ស្រាលស្មើង ។

បានឮមកថា ក្នុងកាលនៃព្រះពុទ្ធទាំងនោះ សត្វទាំងឡាយមានអាយុ យឺនយូរ ជាអ្នកមានធូលី គឺកិលេសក្នុងក្រែកតិច ។ សត្វទាំងនោះ លុះបាន ស្តាប់មួយព្រះគាថា ដែលប្រកបដោយសច្ចៈ ៤ រមែងត្រាស់ដឹងធម៌បាន ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះពុទ្ធទាំងនោះ ទ្រង់មិនសម្តែងធម៌ដោយពិស្តារ ។ ព្រោះហេតុនោះ នវង្គសត្តសាសនៈរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងនោះ គឺសុត្តៈ គេយ្យៈ វេយ្យាករណៈ គាថា ឧទាន ឥតិវុត្តក ជាតក អព្ពតធម្ម វេទល្លៈ ទើបមាន តិច ។ ភាពដែលនវង្គសត្តសាសនៈ មានសុត្តៈជាដើម ដែលព្រះដ៏មានព្រះ ភាគត្រាស់ទុកក្នុងពាក្យថា អប្បកត្តា ជាដើមនោះផ្សេងៗ គ្នា ខ្ញុំបានពោល ទុកហើយ ក្នុងបឋមសង្កតិវណ្ណានោះឯង ។

ព្រះវិបស្សីជាដើមទ្រង់មិនបានបញ្ញត្តសិក្ខាបទ

ច្រើនបទថា អប្បញ្ញត្តំ សាវកានំ សិក្ខាបទំ សេចក្តីថា សិក្ខាបទ គឺការហាមប្រាម ដោយអាបត្តិ ៧ កង ដែលទ្រង់គួរបញ្ញត្ត ដោយសមគួរ ដល់ទោស ដែលព្រះពុទ្ធ មានព្រះវិបស្សីជាដើមទាំងនោះ ទ្រង់មិនបានបញ្ញត្ត ទុកដល់សាវ័កទាំងឡាយ ព្រោះជាបុគ្គលមិនមានទោស ។

ពីរបទថា អនុទិដ្ឋំ ទាតិមោក្ខំ សេចក្តីថា បាតិមោក្ខ គឺបញ្ញត្តិ ទ្រង់ក៏ មិនបានសម្តែងរាល់កន្លះខែ ។ ព្រះពុទ្ធទាំងនោះ ទ្រង់បានសម្តែងចំពោះឱវាទ-

ប្បាតិមោក្ខប៉ុណ្ណោះ ហើយសូម្បីឱវាទប្បាតិមោក្ខនោះ ក៏មិនបានសម្តែងរាល់
 កន្លះខែដែរ ។ ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគវិបស្សី ទ្រង់សម្តែងឱវាទ-
 ប្បាតិមោក្ខរាល់ ៦ ឆ្នាំម្តង ឯឱវាទប្បាតិមោក្ខនោះ ទ្រង់សម្តែងដោយព្រះអង្គឯង
 ប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណែកពួកសាវ័ករបស់ព្រះអង្គ មិនបានសម្តែងក្នុងលំនៅរៀងៗ
 ខ្លួន ភិក្ខុសង្ឃទាំងអស់ក្នុងសកលជម្ពូទ្វីប ធ្វើឧបោសថ ក្នុងទីកន្លែងមួយ
 ប៉ុណ្ណោះ គឺក្នុងឧទ្យានខេមមិតទាយវ័ន ជិតរាជធានី ឈ្មោះពន្ទមតី ដែលជា
 ទីទ្រង់ប្រថាប់នៃព្រះដ៏មានព្រះភាគវិបស្សី ។ ឯឧបោសថនោះ បានធ្វើជា
 សង្ឃបោសថតែម្យ៉ាង មិនបានធ្វើជាគណៈឧបោសថ បុគ្គលឧបោសថ បារិសុទ្ធិ-
 ឧបោសថ អធិដ្ឋានឧបោសថឡើយ បានឮថា ក្នុងកាលនោះ ក្នុងជម្ពូទ្វីប
 មានវិហារ ៨៤០០០ កន្លែង ក្នុងវិហារមួយកន្លែង មានភិក្ខុនៅកុះករ មួយ
 វិហារមួយម៉ឺនអង្គខ្លះ ពីរម៉ឺនអង្គខ្លះ បីម៉ឺនអង្គខ្លះ ច្រើនជាងនេះខ្លះ ។

ពួកទេវតាដែលប្រាប់ថ្ងៃឧបោសថ ត្រាច់ទៅប្រាប់ក្នុងទីនោះៗ ថា លោក
 និក្ខុទាំងឡាយ កន្លងទៅហើយមួយឆ្នាំ កន្លងទៅហើយពីរឆ្នាំ បីឆ្នាំ បួនឆ្នាំ
 ប្រាំឆ្នាំ នេះជាឆ្នាំទីប្រាំមួយ កាលតិថីពេញបូណ៌មីមកដល់ ពួកលោកគួរទៅ
 ដើម្បីគាល់ព្រះសម្ពុទ្ធ និងដើម្បីធ្វើឧបោសថ កាលប្រជុំរបស់ពួកលោកមក
 ដល់ហើយ ក្នុងវេលានោះ ពួកភិក្ខុដែលមានអានុភាព ក៏ទៅដោយអានុភាព
 របស់ខ្លួន ភិក្ខុក្រៅអំពីនេះ ទៅដោយអានុភាពរបស់ទេវតា ។

សួរថា ភិក្ខុក្រៅអំពីនេះ ទៅដោយអានុភាពរបស់ទេវតាបានដូចម្តេច
 ឆ្លើយថា បានឮថា ភិក្ខុទាំងនោះ នៅជិតសមុទ្រទិសខាងកើត ឬជិតសមុទ្រ

ទិសខាងលិច ខាងជើង និងខាងត្បូង បំពេញគម្ពីរវត្ត ហើយកាន់យកបាត្រ
និងបិរវ ញ៉ាំងគំនិតឲ្យកើតឡើងថា អញនឹងទៅ ។ ព្រមដោយចិត្តប្បវាទ ពួក
ភិក្ខុក៏ទៅដល់រោងឧបោសថតែម្តង ។ ពួកភិក្ខុថ្វាយ អភិវាទព្រះវិបស្សីសម្មាសម្ពុទ្ធ
ហើយ អង្គុយក្នុងទីមួយ ។

ឱវាទប្បវាទិមោក្ខតាថា

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ក៏សម្តែងឱវាទប្បវាទិមោក្ខនេះ ក្នុងបរិស័ទដែល
គង់ប្រជុំគ្នាហើយថា

អធិវាសនខន្តិ ពោលគឺ សេចក្តីអត់ធន់ ជាតបធម៌ដ៏ឧត្តម
ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ តែងត្រាស់ថា ព្រះនិព្វានជាធម៌ដ៏ឧត្តម បព្វជិត
អ្នកសម្លាប់សត្វដទៃ បៀតបៀនសត្វដទៃ មិនឈ្មោះថា សមណៈ
ឡើយ ។

ការមិនធ្វើអំពើបាបទាំងពួង ការបំពេញកុសល ការញ៉ាំង
ចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យផ្អរផង់ ទាំង ៣ នេះ ជាពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធ
ទាំងឡាយ ។

ការមិនពោលតិះដៀល ការមិនបៀតបៀន ការសង្រួមក្នុង
បាតិមោក្ខ ការវះជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភត្ត ទីដេក ទីអង្គុយ
ដ៏ស្ងាត់ ការបំពេញព្យាយាមក្នុងអធិចិត្ត ទាំង ៦ នេះ ជាពាក្យ
ប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ^(១) ។

១- បិ. ១៦ មហាបទានសូត្រ ។

គប្បីជ្រាបបុគ្គលិកមាតិកាទ្វេសរសព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ក្រៅអំពីនេះ ដោយ
 ឧបាយនេះឯង ។ ពិតហើយ ព្រះពុទ្ធគ្រប់អង្គ មានឱវាទប្បកាសាទិកាគាថា
 ត្រឹម ៣ គាថានេះប៉ុណ្ណោះ ។ គាថាទាំងនោះ រមែងមកកាន់ឧទ្ទេស រហូត
 ដល់ទីបំផុតនៃសាសនារសព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដែលមានព្រះជន្មាយុយ័នយូរទាំង-
 ឡាយ ។ តែសម្រាប់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដែលមានព្រះជន្មាយុតិចទាំងឡាយ គាថា
 ទាំងនោះមកកាន់ឧទ្ទេសចំពោះក្នុងបឋមពោធិកាលប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រោះថា តាំង
 អំពីពេលទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទមក ក៏សម្តែងចំពោះអាណាបុគ្គលិកប៉ុណ្ណោះ។
 ឯអាណាបុគ្គលិកនោះ ពួកភិក្ខុប៉ុណ្ណោះសម្តែង ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មិន
 សម្តែងឡើយ ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគនៃយើង ទ្រង់សម្តែងឱវាទ-
 ប្បកាសាទិកានេះអស់កាលវេលាត្រឹម ២០ ឆ្នាំ ក្នុងបឋមពោធិកាលប៉ុណ្ណោះ ។

បន្ទាប់មក ថ្ងៃមួយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគប្រថាប់គង់នៅឯប្រាសាទរសព្រះ
 មិគ្ហារមាតាក្នុងបុព្វរាម បានត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ចាប់ផ្តើមអំពីថ្ងៃនេះតទៅមុខ ចូរអ្នកទាំងឡាយ
 នាំគ្នាធ្វើឧបោសថ សម្តែងបុគ្គលិកមាតិកាចុះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងធ្វើ
 ឧបោសថ សម្តែងបុគ្គលិកមាតិកាជាមួយនឹងបរិស័ទ មិនបរិសុទ្ធ ដោយហេតុណា
 ហេតុនេះ មិនមែនជាទីតាំង មិនមែនជាឱកាស^(១) (ល្មមនឹងធ្វើបានទេ) ។

តាំងអំពីនោះមក ពួកភិក្ខុក៏សម្តែងអាណាបុគ្គលិកមាតិកា ។ អាណាបុគ្គលិក-
 មាតិកានេះ ជារសព្រះពុទ្ធ ៣ អង្គ មានព្រះវិបស្សីជាដើម ទ្រង់មិន

១- បិ. ១១ បុគ្គលិកមាតិកាបទក្នុងក្រដាស ។

លើកឡើងសម្តែងដល់ភិក្ខុទាំងនោះទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះដ៏មាន
ព្រះភាគត្រាស់ថា អនុទិដ្ឋំ ចាតិមោក្ខំ ។

ពាក្យថា តេសំ តុទ្ធានំ សេចក្តីថា នៃព្រះពុទ្ធទាំង ៣ អង្គ មានព្រះ
វិបស្សីជាដើមនោះ ។ បទថា អន្តរធានេន គឺព្រោះខន្ធអន្តរធានទៅ
អធិប្បាយថា ព្រោះបរិនិពាន ។ បទថា តុទ្ធានុតុទ្ធានំ សេចក្តីថា ព្រោះការ
អន្តរធានទៅនៃខន្ធរបស់សាវ័កទាំងឡាយ ដែលបានត្រាស់ដឹងតាមព្រះពុទ្ធទាំង
នោះ គឺសាវ័កដែលទាន់ព្រះសាស្តា ។ ពាក្យថា យេ តេ បច្ឆិមា សាវកា
សេចក្តីថា បច្ឆិមសាវ័កទាំងឡាយ ដែលបួសក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធរបស់ពួកសាវ័ក
ដែលទាន់ព្រះសាស្តា ។ បទថា នាណាណមា សេចក្តីថា មានឈ្មោះផ្សេងៗ
គ្នា ដោយអំណាចឈ្មោះថា ពុទ្ធរក្ខិតៈ ធម្មរក្ខិតៈ សង្ឃរក្ខិតៈជាដើម ។
បទថា នាណគោត្តា សេចក្តីថា មានគោត្រផ្សេងៗ គ្នា ដោយអំណាច
គោត្រ មានគោតម មោគ្គល្លាន ជាដើម ។ បទថា នាណជន្មា គឺមានជាតិ
ផ្សេងៗ គ្នា ដោយអំណាចជាតិ មានក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ជាដើម ។ ពីរបទថា
នាណកុលា បព្វជិនា សេចក្តីថា ចេញបួសអំពីត្រកូលផ្សេងៗ គ្នា ដោយ
អំណាចត្រកូលក្សត្រជាដើម ឬដោយអំណាចត្រកូល មានត្រកូលខ្ពស់
ត្រកូលទាប ត្រកូលមានកោតៈសុកស្តម្ភ និងមិនសុកស្តម្ភជាដើម ។ បទ
ថា តេ វំ ព្រហ្មចរិយំ សេចក្តីថា ព្រោះបច្ឆិមសាវ័កទាំងនោះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
ថា ពួកអញមានឈ្មោះដូចគ្នា មានគោត្រដូចគ្នា មានជាតិដូចគ្នា បួសអំពី
ត្រកូលដូចគ្នា សាសនាបែបផែនប្រពៃណីរបស់ពួកអញ ទើបជួយគ្នារក្សា

ព្រហ្មចរិយៈ ធ្វើឲ្យជាការរេបស្ម័ន បរិហារព្រះបរិយត្តិធម៌ទុកឲ្យយូរ តែ
 បច្ចិមសាវ័កទាំងនោះ មិនដូច្នោះឡើយ ព្រោះដូច្នោះ ទើបពួកអ្នកបៀតបៀន
 គ្នា កាន់យកទិដ្ឋិផ្ទុយគ្នា ធ្វើការផ្ទុយគ្នា ដោយប្រកាន់ថា ព្រះថេរៈឯណោះ
 ទើបដឹង ព្រះថេរៈឯណោះទើបជ្រាប គប្បីញ៉ាំងព្រហ្មចរិយៈនោះ ឲ្យអន្តរធាន
 ទៅដោយឆាប់រហ័សនោះឯង គឺមិនលើកឡើងកាន់សង្គាយនា រក្សាទុក ។
 បទថា សេយ្យថាមិ ជាការសម្តែងខែអត្តនោះដោយឧបមា ។ បទថា វិភិរតិ
 ប្រែថា រមែងបក់ខ្នាតខ្នាយ ។ បទថា វិធមតិ ប្រែថា រមែងបក់ខ្នាយទៅ
 កាន់ទីដទៃ ។ បទថា វិជ្ជុសេតិ គឺរមែងបក់ចេញទៅអំពីទីដែលតាំងនៅ ។
 បទថា យថាតំ សុត្តន អសង្កហិតត្តា សេចក្តីថា ខ្យល់រមែងបក់កម្លាយ
 ទៅ ដូចបក់ផ្កាឲ្យរាត់រាយ ព្រោះមិនបានក្រង ព្រោះមិនបានចងដោយអំបោះ
 ដូច្នោះ ។ អធិប្បាយថា (ផ្កាទាំងឡាយ) ដែលមិនបានដេតក្រងរក្សាដោយ
 អំបោះ រមែងត្រូវខ្យល់បក់ខ្នាតខ្នាយទៅ យ៉ាងណា រមែងរាត់រាយទៅ
 យ៉ាងនោះ ។ បទថា ឯវមេវ ទោ ជាការញ៉ាំងការឧបមេយ្យឲ្យដល់ព្រម ។
 បទថា អន្តរធាបេសុំ សេចក្តីថា (ពួកសាវ័កឯក្រោយ) កាលមិនសង្រ្គោះ
 (គឺសង្គាយនាជាពួក) ដោយវគ្គសង្គហៈ និងបណ្ណាសកសង្គហៈជាដើម
 កាន់យកតែព្រហ្មចរិយៈ ពោល គឺបរិយត្តិធម៌ ដែលខ្លួនពេញចិត្តប៉ុណ្ណោះ
 ចំណែកដ៏សេស ក៏បណ្តោយឲ្យវិនាសទៅ គឺនាំទៅកាន់ភាពមិនប្រាកដ ។

បទថា កិលាសុនោ ច តេ^(១) ភគវន្តោ អហោសុំ សាវកានំ ចេតសា

១- បំផុតថា តេ ពុទ្ធា ភគវន្តោ ។ យកតាមអង្គកថាបាលី ។

ឆេតោ បរិច្ច ឡិទិទុំ សេចក្តីថា ម្នាលសារីបុត្រ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធទាំង
 នោះ ទ្រង់មិនមានចិត្តប្រឹងប្រែង ដើម្បីប៉ាន់ស្មាន គឺ កំណត់ចិត្តរបស់ពួក
 សារីក ដោយចិត្តរបស់ព្រះអង្គ ហើយទ្រង់ប្រៀនប្រដៅ គឺទ្រង់ជាបចិត្តនៃ
 បុគ្គលដទៃហើយ ទ្រង់សម្តែងការទូន្មានប្រៀនប្រដៅ ដោយមិនជាការធ្ងន់
 ដោយមិនយឺតយូរ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យជាដើមថា **ភូតបុព្វ**
សារីបុត្រ ដូច្នោះ ដើម្បីប្រកាសភាពដែលព្រះពុទ្ធទាំងនោះ ទ្រង់មិនដាក់ព្រះ
 ទ័យ ។ បទថា **ភីសនកេ** គឺគួរខ្លាច បានដល់ ឲ្យកើតការស្រយុតស្រយង់ ។
 ពាក្យថា **ឯវំ វិតក្កេន** សេចក្តីថា ពួកអ្នកចូរត្រិះរិះកុសលវិតក្កៈ ៣ មាន
 នេក្ខម្មវិតក្កៈជាដើម ។ ពាក្យថា **មា ឯវំ វិតក្កយិត្ត** សេចក្តីថា ពួកអ្នកកុំ
 ត្រិះរិះក្នុងអកុសលវិតក្កៈ ៣ មានកាមវិតក្កជាដើម ។ ពាក្យថា **ឯវំ មនសិ**
ករោថ សេចក្តីថា ពួកអ្នកចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា មិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា
 មិនស្អាត ។ ពាក្យថា **មា ឯវំ មនសា កត្ត** សេចក្តីថា ពួកអ្នកកុំធ្វើទុកក្នុង
 ចិត្តថា ទៀង ជាសុខ ជាអត្តា ស្អាតឡើយ ។ ពាក្យថា **សនំ បជហាថ** គឺ
 ចូរលះអកុសល ។ ពាក្យថា **សនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារថ** សេចក្តីថា ពួកអ្នក
 ចូរដល់ត្រឡប់បាន គឺឲ្យកុសលសម្រេចចុះ ។ បទថា **អនុទាទាយ អាសវេហិ**
ចិត្តានិ វិមុច្ចិសុ គឺ រួចផុតហើយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។ ពិតហើយ
 ចិត្តរបស់ព្រះសារីកទាំងនោះរួចផុតចាកអាសវៈពួកណា ចិត្តទាំងនោះរួចផុត
 ហើយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំអាសវៈទាំងនោះ ។ ឯអាសវៈទាំងឡាយ រលត់
 ទៅដោយការរលត់ គឺការមិនកើតឡើង ឈ្មោះថា រួចផុតហើយ ព្រោះមិន

ប្រកាន់មាំ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា អនុទានាយ
អាសវេហិ ចិត្តានិ វិមុត្តិសុ ។

ភិក្ខុទាំងអស់នោះ បានសម្រេចអរហត្តហើយ ជាអ្នកមានចិត្តរីករាយ
ដូចផ្កាបទុមដែលត្រូវពន្លឺព្រះអាទិត្យ ដូច្នោះ ។

ក្នុងបទថា តត្រ សុទំ សារីបុត្ត ហិសនកស្ស វនសណ្ឋាស្ស
ភិសនកតស្សី ហោតិ នេះ បទថា តត្រ ជាពាក្យពោលសម្លឹងដល់ពាក្យ
ដើម ។ បទថា សុទំ ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថត្រឹមតែធ្វើបទឲ្យពេញ ។ បទថា
សារីបុត្ត ជាអាលបនៈ ឯក្នុងពាក្យថា តត្រ សុទំ ជាដើមនេះ មានអត្ថ
ក្នុងយោជនាថា បទថា តត្រ សេចក្តីថា នៃជនព្រៃដែលគួរខ្លាច ដែល
ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា ភិសនក ក្នុងព្រះតម្រាស់ ដែលព្រះអង្គ
ត្រាស់ទុកថា អញ្ញតរស្សី ភិសនក វនសណ្ឋា អធិប្បាយថា ការដែលគួរ
ស្បើម ឈ្មោះថា ភាពគួរតក់ស្លុត មានក្នុងការគួរក៏យខ្លាច គឺក្នុងការធ្វើឲ្យ
ស្រៀវខ្លាច ។ សួរថា គួរក៏យខ្លាចដូចម្តេច ឆ្លើយថា គួរក៏យខ្លាចយ៉ាងនេះ
គឺបុគ្គលណាមួយដែលមិនទាន់ប្រាសចាករាគៈ ចូលទៅកាន់ជនព្រៃនោះ
ដោយច្រើន លោមជាតិរមែងបះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យថា តត្រ ជាសត្តមី-
វិកត្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃឆដ្ឋីវិកត្តិ ។ សព្វថា សុ ជានិបាត ដូចក្នុងប្រយោគទាំង-
ឡាយថា កិសុ ឆាម តេ កោឡោ សមណាព្រហ្មណា ជាដើម ប្រែថា
សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ ឈ្មោះដូចម្តេច ។ បទថា ឥទំ បណ្ឌិត
គប្បីឃើញថា ជាពាក្យសម្តែងអត្ថតាមដែលបំណង ដូចធ្វើឲ្យឃើញបាន

ច្បាស់ ។ បទថា សុ ឥទំ សន្និច្ចលគ្គាជា សុទំ ។ គប្បីជ្រាបថា លុប ឥ
អក្ខរៈ ដោយអំណាចនៃសន្និ ដូចក្នុងប្រយោគជាដើមថា ចក្កុទ្រិយំ ឥត្តិ-
ទ្រិយំ អនញ្ញតញ្ញស្សាមិទ្រិយំ កិស្វធិ វិត្តំ ប្រែថា ឥទ្រិយ គឺចក្កុ ឥទ្រិយ
គឺស្រី ឥទ្រិយ គឺការតាំងចិត្តថា នឹងដឹងព្រះអរហត្តដែលមិនទាន់ដឹង អ្វីហ្ន៎
ជាទ្រព្យដ៏ប្រសើរក្នុងលោកនេះ ។ ក្នុងពាក្យនេះ មានអត្ថយោជនាថា ម្នាល
សារីបុត្រ ព្រោះដងព្រៃដែលគួរស្បើមនោះ ជាទីគួរស្រៀវខ្លាច ទើបមាន
ពាក្យពោល ដូច្នោះ ។ បទថា ភិសនកតស្មី សេចក្តីថា ព្រោះដងព្រៃជាដែន
ដីដែលគួរខ្លាច ។ គប្បីឃើញថា លុប ឥ អក្ខរៈ ១ អង្គ ចេញ ម្យ៉ាងទៀត
បាលីថា ភិសនកតស្មី ដូច្នោះក៏មាន ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងកាលគួរនឹងពោលជា
ឥត្តិលិង្គថា ភិសនកតាយ លោកក៏ធ្វើឲ្យជាលិង្គវិបល្លាស ។ ឯក្នុងពាក្យថា
ភិសនកតស្មី នេះ ជាសត្តមិវិភត្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃនិមិត្ត ។ ព្រោះដូច្នោះ គប្បី
ឃើញសម្ពន្ធយ៉ាងនេះថា ពាក្យនេះឯងរមែងមាន ព្រោះដងព្រៃគួរខ្លាច ជា
តំបន់ដែលមានការតក់ស្លុតជានិមិត្ត គឺមានពាក្យពោលនេះឯង ព្រោះមានការ
តក់ស្លុតជាហេតុ ព្រោះមានការតក់ស្លុតជាបច្ច័យ ពាក្យថា បុគ្គលណានីមួយ
ដែលមានរាគៈមិនទាន់ប្រាសទេ ចូលទៅកាន់ដងព្រៃនោះ ដោយច្រើន រមែង
ព្រឺរោម សេចក្តីថា រោមជាច្រើនរមែងបះ គឺបះចុងឡើងដូចជាមូល និងដូច
ជាបន្ទា រោមចំនួនតិចណាស់ដែលមិនបះ ម្យ៉ាងទៀត លោមជាតិរបស់សត្វជា
ច្រើន រមែងត្រូវបះ តែសម្រាប់បុគ្គលក្លាហាន តិចតួចណាស់ រមែងមិនព្រឺ ។
ឥឡូវនេះ ពាក្យថា អយំ ទោ សារីបុត្ត ហេតុ ជាដើម ជាពាក្យ

ពោលត្រួតសេចក្តី ។ ចំណែកពាក្យដែលខ្ញុំមិនបានពោលទុកក្នុងចន្លោះៗ នៃ ព្រះបាលីនេះ មានអត្ថរក់ហើយ ព្រោះដូច្នោះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបតាម លំដាប់នៃព្រះបាលីនោះឯង ។ តែព្រះតម្រាស់ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ ទុកថា **មិនតាំងនៅទានយូរ** បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ព្រះអង្គត្រាស់ដោយ អំណាចនៃយុគរបស់មនុស្ស ។

ព្រះជន្មាយុព្រះវិបស្សីជាដើម

ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគវិបស្សី គណនាដោយឆ្នាំ មានព្រះជន្ម ៨ ម៉ឺនឆ្នាំ សូម្បីសាវ័កដែលទាន់សាសនារបស់ព្រះអង្គ ក៏មានអាយុប្រមាណ ប៉ុណ្ណោះដូចគ្នា ។ ព្រហ្មចរិយៈ (សាសនា) បន្តដោយសាវ័ករបស់ព្រះ ដ៏មានព្រះភាគនោះ ដែលជាអង្គក្រោយគេទាំងអស់ តាំងនៅបានរហូត ១ វសេន ៦ ម៉ឺនឆ្នាំ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ តែដោយអំណាចនៃយុគរបស់ មនុស្ស ព្រហ្មចរិយៈបានតាំងនៅតមក ដោយការបន្តគ្នានៃយុគរហូតដល់យុគ មនុស្ស ២ យុគប៉ុណ្ណោះ (២ តំណមនុស្ស) ។ ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះ ដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា **មិនតាំងនៅទានយូរ ។** ឯព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះ នាមសិទ្ធិ មានព្រះជន្មាយុ ៧ ម៉ឺនឆ្នាំ សូម្បីពួកសាវ័កដែលទាន់សាសនា ព្រះអង្គ ក៏មានអាយុប្រមាណប៉ុណ្ណោះដូចគ្នា ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ព្រះនាម វេស្សក្ខ មានព្រះជន្ម ៦ ម៉ឺនឆ្នាំ សូម្បីពួកសាវ័កដែលទាន់សាសនារបស់ ព្រះអង្គក៏មានអាយុប្រមាណប៉ុណ្ណោះដូចគ្នា ។ ព្រហ្មចរិយៈ (សាសនា) បន្តដោយសាវ័កអង្គចុងក្រោយគេបង្អស់ នៃព្រះដ៏មានព្រះភាគ ព្រះនាមថា

សិទ្ធិ និងវេស្សក្នុងនោះ តាំងនៅបន្តមកបានប្រមាណ ១ សែន ៤ ម៉ឺនឆ្នាំ និងប្រមាណ ១ សែន ២ ម៉ឺនឆ្នាំ ។ តែពេលដោយអំណាចនៃយុគមនុស្ស ព្រហ្មចរិយៈតាំងនៅរហូតមកបាន ដោយការបន្តនៃយុគ រហូតដល់យុគមនុស្ស ២ តំណដូចគ្នា ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា **តាំងនៅមិន ទានយូរ ។**

ព្រះសារីបុត្រ ស្តាប់ហេតុនៃការតាំងនៅមិនយូរនៃព្រហ្មចរិយៈ របស់ ព្រះពុទ្ធ ៣ អង្គ យ៉ាងនេះហើយ មានបំណងនឹងស្តាប់ហេតុនៃការតាំងនៅបាន យូរនៃព្រហ្មចរិយៈរបស់ព្រះពុទ្ធ ៣ អង្គក្រៅអំពីនេះ ទើបបានទូលសួរព្រះដ៏ មានព្រះភាគទៀត ដោយន័យជាដើមថា អ្វីជាហេតុព្រះអង្គ ។ ព្រះដ៏មាន ព្រះភាគទ្រង់បានព្យាករដល់លោក ពាក្យព្យាករណ៍ទាំងអស់នោះ គប្បីជ្រាប ដោយអំណាចន័យដែលផ្ទុយគ្នា អំពីការដែលពោលហើយ ។ ហើយសូម្បី ក្នុងការតាំងនៅយូរ ក្នុងពាក្យព្យាករណ៍នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបការតាំងនៅយូរ ដោយហេតុទាំង ២ គឺដោយប្រមាណនៃព្រះជន្មរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងនោះខ្លះ ដោយ យុគនៃមនុស្សខ្លះ ។ សេចក្តីពិស្តារថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមថា កកុសន្ទៈ មានព្រះជន្ម ៤ ម៉ឺនឆ្នាំ ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះនាមកោនាគមនៈ មានព្រះជន្មយុ ៣ ម៉ឺនឆ្នាំ ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះនាមថាកស្សប មានព្រះ ជន្មយុ ២ ម៉ឺនឆ្នាំ សូម្បីសារីកដែលទាន់សាសនាទាំងឡាយរបស់ព្រះពុទ្ធ ទាំងនោះ ក៏មានអាយុប៉ុណ្ណោះដូចគ្នា ។ យុគនៃសារីកដ៏ច្រើនរបស់ព្រះពុទ្ធ ទាំងនោះ ញ៉ាំងព្រហ្មចរិយៈឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយការបន្តគ្នាមក ។ ព្រហ្មចរិយៈ

តាំងនៅយូរដោយហេតុទាំង ២ គឺដោយប្រមាណនៃព្រះជន្ម នៃព្រះពុទ្ធនោះ
ខ្លះ ដោយយុគនៃសាវ័កខ្លះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ហេតុដែលព្រះពុទ្ធ

នៃយើងកើតក្នុងកាលនៃមនុស្សមានអាយុតិច

ឯព្រះដ៏មានព្រះភាគនៃយើង គួរតែទ្រង់ឧប្បត្តិកឡើង ក្នុងកាលនៃ
មនុស្សមានអាយុ ១ ម៉ឺនឆ្នាំ ដែលស្មើគ្នានឹងអាយុពាក់កណ្តាលនៃព្រះជន្ម
របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគព្រះនាមថាកស្សប មិនដល់កាលនៃមនុស្សមានអាយុ
១ ម៉ឺនឆ្នាំនោះ ក៏គួរទ្រង់កើតឡើងក្នុងកាលនៃមនុស្សមានអាយុ ៥ ពាន់ឆ្នាំ
ឬក្នុងកាលនៃមនុស្សមានអាយុ ១ ពាន់ឆ្នាំ ឬសូម្បីក្នុងកាលនៃមនុស្សមាន
អាយុ ៥០០ ឆ្នាំ តែព្រោះកាលព្រះអង្គទ្រង់ស្វែងរក គឺស្វែងរកធម៌ដែលធ្វើ
ជាព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ញ៉ាំងញាណឲ្យចាស់ក្លា ឲ្យតាំងគភ៌ (ដើម្បីប្រសូតគុណ
វិសេស) ញាណ បានដល់ ភាពចាស់ក្លា ក្នុងកាលនៃមនុស្សមានអាយុ
១០០ ឆ្នាំ ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះអង្គទ្រង់ឧប្បត្តិកឡើង ក្នុងកាលនៃមនុស្សមាន
អាយុតិចពន់ពេក ព្រោះដូច្នោះ គួរពោលបានថា ព្រហ្មចរិយៈតាំងនៅបាន
យូរ ដោយអំណាចការបន្តគ្នានៃសាវ័ករបស់ព្រះអង្គ តែការតាំងនៅមិនបាន
យូរ ដោយការរាប់ឆ្នាំ ដោយអំណាចបរិមាណនៃអាយុដូចគ្នា ។

ព្រះសារីបុត្រទូលសូមឱ្យទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទ

[៨] សួរថា ក្នុងពាក្យថា អថទោ អាយស្នា សារីបុត្តោ មានអ្វីជា
អនុសន្និ ឆ្លើយថា គឺព្រះសារីបុត្រ កាលបានស្តាប់ហេតុនៃការតាំងនៅយូរនៃ

ព្រហ្មចរិយៈរបស់ព្រះពុទ្ធ ៣ អង្គយ៉ាងនេះហើយ ដល់នូវការសង្ខេបថា ការ
 បញ្ញត្តិសិក្ខាបទប៉ុណ្ណោះ ជាហេតុនៃការតាំងនៅបានយូរ កាលប្រាថ្នាការតាំង
 នៅបានយូរនៃព្រហ្មចរិយៈរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទើបអាណាធនាសូមការបញ្ញត្តិ
 សិក្ខាបទពីព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះឧបាលិត្ថេរពោលពាក្យថា អថទោ
 អាយស្មា សារីបុត្តោ ឧដ្ឋាយាសនា ។ បេ។ ចិរដ្ឋិតិកំ នេះ ដើម្បីសម្តែងវិធី
 អាណាធនាសូមការបញ្ញត្តិសិក្ខាបទនោះ ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អនុនិយំ
 គឺគួរដល់កាលយូរ អធិប្បាយថា មានកាលយ័នយូរ ។ ពាក្យដ៏សេសមាន
 អត្ថរកហើយ ។

លំដាប់នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ប្រកាសដល់ព្រះសារីបុត្រ
 នោះថា វេលានេះ មិនជាកាលនៃការបញ្ញត្តិសិក្ខាបទទុកជាមុនទេ ទើបត្រាស់
 ថា អាគមេហិ ភំ សារីបុត្ត ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា
 អាគមេហិ ភំ សេចក្តីថា អ្នកចូររង់ចាំសិន អធិប្បាយថា អ្នកចូរបង្អង់សិន
 ពាក្យនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ដដែលជាគម្រប់ ២ ដង ដោយអំណាច
 ការអើពើ ។ ដោយពាក្យថា អាគមេហិ ជាដើមនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 ទ្រង់ឃាត់ការបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ជាវិស័យរបស់ព្រះសាវ័ក កាលទ្រង់ធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ថា ការបញ្ញត្តិសិក្ខាបទជាពុទ្ធវិស័យ ទើបត្រាស់ពាក្យថា តថាគតោវ
 ជាដើម ។ ក្នុងពាក្យថា តថាគតោវ នេះ ពាក្យថា តត្ថ ជាសត្តមីរិកត្តិ
 សម្លឹងដល់ការអាណាធនាសូមឲ្យទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ។ ក្នុងពាក្យថា តថា-
 គតោវ នោះ មានយោជនាដូចតទៅនេះថា ក្នុងពាក្យដែលលោកពោលថា

ព្រះដ៏មានព្រះភាគគប្បីបញ្ញត្តសិក្ខាបទនោះ ព្រះតថាគតប៉ុណ្ណោះ នឹងដឹង
 កាលនៃការបញ្ញត្តសិក្ខាបទនោះ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលត្រាស់យ៉ាង
 នេះហើយ ដើម្បីសម្តែងសម័យមិនមែនកាលមុន ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា
នតារ សារីបុត្ត ដូច្នោះ ។ ក្នុងពាក្យថា **នតារ សារីបុត្ត** ជាដើមនេះ មាន
 វិនិច្ឆ័យថា អាសវៈទាំងឡាយ រមែងតាំងនៅក្នុងធម៌ទាំងនេះ ព្រោះហេតុនោះ
 ទើបធម៌ទាំងនេះ ឈ្មោះថា ជាទីតាំងនៃអាសវៈ ម្យ៉ាងទៀត ធម៌ទាំងឡាយ
 ដែលអាសវៈគប្បីតាំងនៅ គឺមិនគប្បីកន្លងទៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបធម៌ទាំង
 នោះ ឈ្មោះថា ជាទីតាំងនៃអាសវៈ ។ អធិប្បាយថា អាសវៈ គឺទុក្ខផង
 អាសវៈ គឺកិលេសផង ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទិដ្ឋធម៌ និងក្នុងសម្បរាយភព
 អាសវៈ មានការតិះដៀលរបស់អ្នកដទៃ វិប្បជិសារៈ ការសម្លាប់ និងការ
 ចងជាដើម និងអាសវៈដែលជាទុក្ខវិសេសក្នុងអបាយ រមែងតាំងនៅនោះឯង
 ក្នុងវិតិក្កមធម៌ពួកណា ព្រោះវិតិក្កមធម៌ទាំងនោះជាហេតុនៃអាសវៈ មាន
 អាសវៈដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទិដ្ឋធម៌ជាដើមនោះ ។

វាចាសម្រាប់ប្រកបក្នុងពាក្យថា **នតារ** ជាដើមនេះ ដូច្នោះថា វិតិក្កម-
 ធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈទាំងនោះ មិនទាន់មានប្រាកដក្នុង
 សង្ឃដរាបណា ព្រះសាស្តា ទ្រង់មិនបញ្ញត្តសិក្ខាបទដល់សារីកទាំងឡាយ
 ដរាបនោះ ។ បើគប្បីបញ្ញត្តសោត មិនគប្បីផុតចាកការតិះដៀលរបស់អ្នក
 ដទៃ ចាកការជំទាស់របស់អ្នកដទៃ ចាកទោស គឺការនិន្ទា ។

សួរថា មិនគប្បីផុតដូចម្តេច ឆ្លើយថា ពិតហើយ សិក្ខាបទទាំងពួង

មាន យោ បន ភិក្ខុ មេដុំ ធម្មំ បដិសវេយ្យ ជាដើមនេះ គប្បីជាសិក្ខាបទ
 ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់បញ្ញត្តិ គួរបញ្ញត្តិ ។ ចំណែកជនដទៃ មិនឃើញវិធីក្នុង-
 ទោស តែដឹងបញ្ញត្តិនេះ គប្បីញ៉ាំងការតិះដៀល ការជំទាស់ និងការនិទ្ទា
 ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនេះថា ហេតុអ្វី ព្រះសមណគោតមនឹងចង់ធ្លាក់ដោយ
 សិក្ខាបទទាំងឡាយ នឹងបញ្ញត្តិបុរាណិក ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះថា ភិក្ខុសង្ឃ
 រមែងតាមអញ ធ្វើតាមពាក្យរបស់អញ កុលបុត្រទាំងនេះ លះគំនរកោតៈធំ
 លះដៅញាតិធំ និងលះសូម្បីរាជ្យសម្បត្តិ ដែលនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃ ហើយបួស
 ជាអ្នកសន្តោស ដោយភាពជាបុគ្គលមានអាហារ និងគ្រឿងស្លៀកដណ្តប់
 យ៉ាងក្រៃលែង មានការគោរពមុតស្រួចក្នុងសិក្ខា មិនជាប់ជំពាក់ក្នុងរាង
 កាយ និងជីវិតមិនមែនឬ ក្នុងកុលបុត្រទាំងនោះ អ្នកណាទៅ នឹងសេព
 មេចុន ដែលជាលោកាមិស ឬនឹងលួចរបស់អ្នកដទៃ ឬនឹងចូលទៅកាត់ផ្តាច់
 ជីវិតរបស់អ្នកដទៃ ដែលជារបស់ជាទីស្រឡាញ់យ៉ាងក្រៃលែង ឬនឹង
 សម្រេចការចិញ្ចឹមជីវិត ដោយអ្នកគុណដែលមិនមាននោះ កាលបុរាណិក
 សូម្បីទ្រង់មិនបញ្ញត្តិទុក សិក្ខាបទនោះ គឺព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយ
 ដោយសង្ខេបក្នុងបញ្ញត្តិទាំងនោះ មិនមែនឬ ជនទាំងឡាយមិនជ្រាបថាមពល
 នៃព្រះតថាគត សិក្ខាបទដែលទ្រង់បញ្ញត្តិទុក នឹងគប្បីកម្រើក គឺមិនគង់នៅ
 ក្នុងសភាពដើម ។

គ្រូពេទ្យដែលមិនឈ្នាស ហៅបុរសខ្លះ ដែលបួសមិនទាន់កើតឡើង
 ហើយប្រាប់ថា មកនេះ បាដឹចម្រើន បួសធំនឹងកើតឡើងក្នុងសិរីរាជ្យទេស

ត្រង់នេះរបស់ឯង នឹងញ៉ាំងការវិនាសឲ្យមកដល់ឯង ឯងចូរប្រញាប់ឲ្យពេទ្យ
 ដាក់ថ្នាំចុះ ដូច្នោះ បុរសនោះពោលថា សាធុ លោកអាចារ្យ សូមលោក
 ព្យាបាលចុះ ទើបវះសរីរវិញទេសដែលមិនមានរោគរបស់បុរសនោះ បង្ហូរ
 ឈាមចេញហើយ ធ្វើសរីរវិញទេសត្រង់នោះឲ្យមានស្បែកល្អមកវិញ ដោយ
 លាបថ្នាំ និងបិទថ្នាំ មួយអន្លើដោយការលាងជាដើម ទើបពោលនឹងបុរស
 នោះថា រោគធំរបស់ឯង យើងបានព្យាបាលហើយ ឯងចូរឲ្យថ្ងៃឈ្នួលដល់
 យើង ។ បុរសនោះគប្បីតិះដៀល គប្បីជំទាស់ គប្បីនិន្ទាគ្រូពេទ្យយ៉ាងនេះ
 ថា ពេទ្យល្ងង់នេះនិយាយអ្វី បានឮថា រោគប្រភេទណារបស់អញ ដែល
 ពេទ្យល្ងង់នេះបានព្យាបាលហើយ ពេទ្យល្ងង់នេះធ្វើទុក្ខឲ្យកើតដល់អញ និង
 ធ្វើឲ្យអញអស់ឈាមទៅ មិនមែនឬ ដូច្នោះ នឹងមិនគប្បីជីងគុណដល់ពេទ្យ
 នោះ សេចក្តីនេះ យ៉ាងណា បើវិធីក្នុងទោសមិនទាន់កើតឡើង ព្រះសាស្តា
 គប្បីបញ្ញត្តិសិក្ខាបទដល់ព្រះសាវ័កសោត ព្រះអង្គមិនគប្បីផុតចាកអនិដ្ឋផល
 មានការត្រូវតិះដៀលរបស់អ្នកដទៃជាដើមផង ជនទាំងឡាយ នឹងមិនគប្បីជីង
 កម្លាំងបញ្ញា និងសមត្ថភាពរបស់ព្រះអង្គផង យ៉ាងនោះឯង សិក្ខាបទដែល
 ទ្រង់បញ្ញត្តិហើយ នឹងគប្បីកម្រើក គឺមិនតាំងនៅក្នុងទីដើម ព្រោះហេតុនោះ
 ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា ន ភាវ សារីបុត្ត សត្តា សាវកានំ ។បេ។
 ចាតុកវន្តិ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងកាលដែលមិនគួរយ៉ាង
 នេះហើយ ទើបត្រាស់ពាក្យថា យេនោ ច ខោ សារីបុត្ត ជាដើម
 ដើម្បីសម្តែងកាលទៀត ។ បណ្តាបទទាំងនេះ បទថា យេនោ គឺកាលណា

អធិប្បាយថា ក្នុងកាលណា ។ ពាក្យដ៏សេសសគប្បី ជ្រាបដោយទំនងដែល
ពោលហើយនោះឯង ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងពាក្យថា យេនា ជាដើមនេះ មានសេចក្តីសង្ខេបថា
វិតិក្កមទោស ដែលដល់នូវការរាប់ថា ធម៌ជាទីតាំងនៃអាសវៈ រមែងមាន
ប្រាកដក្នុងសង្ឃ ក្នុងកាលណា ក្នុងកាលនោះ ព្រះសាស្តា ទ្រង់រមែងបញ្ញត្ត
សិក្ខាបទដល់ពួកសាវ័ក ទ្រង់រមែងសម្តែងបាតិមោក្ខ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះ
ដើម្បីកម្ចាត់វិតិក្កមទោសទាំងនោះឯង ដែលដល់នូវការរាប់ថា ធម៌ជាទីតាំង
នៃអាសវៈ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់បញ្ញត្តយ៉ាងនោះ រមែងជា
បុគ្គលមិនគួរតិះដៀលជាដើម និងជាបុគ្គលមានអានុភាពប្រាកដក្នុងសព្វព្យា
វិស័យរបស់ព្រះអង្គ រមែងដល់នូវសក្ការៈ ហើយសិក្ខាបទរបស់ព្រះអង្គនោះ
រមែងមិនកម្រើក គឺតាំងនៅក្នុងកន្លែងដើម ប្រៀបដូចគ្រូពេទ្យអ្នកឈ្លាសក្នុង
ការព្យាបាលបួស ដែលកើតឡើងហើយ ដោយការរះកាត់ បិទថ្នាំ រុំដំបៅ
និងលាងសម្អាតជាដើម ធ្វើឲ្យសុខស្រួល មានស្បែកល្អ ជាបុគ្គលមិនគួរ
តិះដៀលជាដើមឡើយ និងជាបុគ្គលមានអានុភាពប្រាកដ ព្រោះកម្មនៃ
អាចារ្យរបស់ខ្លួន រមែងបាននូវសក្ការៈ ដូច្នោះ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលត្រាស់ការមិនកើតឡើង និងការកើតឡើងនៃ
ធម៌ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈ អកាល និងកាល នៃការបញ្ញត្តសិក្ខាបទ
យ៉ាងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះហើយ ឥឡូវនេះ ដើម្បីសម្តែងកាលដែលមិន
ទាន់កើតឡើងនៃធម៌ទាំងនោះឯង ទើបត្រាស់ពាក្យថា ន តាវ សារីបុត្ត

សងេកច្ចេ ជាដើម ។ ក្នុងពាក្យថា ភាវ ជាដើមនោះ បទទាំងឡាយ មាន
អត្តរកហើយ គប្បីជ្រាបដោយអំណាចព្រះបាលីនោះឯង ។ ចំណែកការ
ពណ៌នាបទដែលជ្រាលជ្រៅ មានដូចតទៅនេះថា

ភិក្ខុទាំងឡាយ ឈ្មោះថា រត្តញ្ញ ព្រោះអត្តថា ដឹងរាត្រីយូរ គឺដឹង
រាត្រីច្រើន តាំងអំពីថ្ងៃដែលខ្លួនបួសមក អធិប្បាយថា បួសមកយូរ ។ ភាព
ជាពួកដោយពួកភិក្ខុអ្នកដឹងរាត្រីយូរ ឈ្មោះថា រត្តញ្ញមហាត្ថ ។ អធិប្បាយ
ថា ភាពជាក្រុមធំ ដោយពួកភិក្ខុដែលបួសមកយូរ ។

បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា សិក្ខាបទដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តិប្រារព្ធ
ព្រះឧបសេនវន្តនបត្ត ព្រោះសង្ឃដល់នូវភាពជាក្រុមធំ ដោយភិក្ខុអ្នកដឹង
រាត្រីយូរ ក្នុងបណ្តាភាពជាក្រុមធំទាំងនោះ ។ ពិតហើយ លោកដ៏មានអាយុ
នោះបានឃើញភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលមានវស្សាក្រោម ១០ ឲ្យឧបសម្បទា
ខ្លួនមានវស្សា ១ ទើបឲ្យសន្និវិហារិកឧបសម្បទាខ្លះ ។ គ្រានោះឯង ព្រះដ៏
មានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុមានវស្សាថយ
អំពី ១០ ចុះមក មិនត្រូវឲ្យឧបសម្បទាដល់កុលបុត្រឡើយ ភិក្ខុណាឲ្យ
ឧបសម្បទា ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។

កាលសិក្ខាបទដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តិហើយយ៉ាងនោះ ភិក្ខុ
ទាំងឡាយដែលល្ងង់ខ្លៅ មិនឈ្លាស គិតថា អញមានវស្សា ១០ អញមាន
វស្សាគ្រប់ ១០ ទើបឲ្យឧបសម្បទាទៀត ។ លំដាប់នោះ ទើបព្រះដ៏មាន
ព្រះភាគ ទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទដែលម្តងទៀតថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ

ពាលមិនឈ្នួស មិនត្រូវឲ្យឧបសម្បទា (ដល់កុលបុត្រ) ឡើយ ភិក្ខុ
 ពាលណាឲ្យឧបសម្បទា ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត
 អនុញ្ញាតឲ្យភិក្ខុដែលឈ្នួសប្រតិពលមានវស្សា ១០ ឬមានវស្សាច្រើនជាង
 ១០ ឡើងទៅ គួរឲ្យឧបសម្បទា (ដល់កុលបុត្រ) បាន ។ ក្នុងកាល
 ដែលសង្ឃដល់ភាពជាពួកធំ ដោយភិក្ខុដែលដឹងរាត្រីយូរ ទ្រង់បានបញ្ញត្ត ២
 សិក្ខាបទ ។

បទថា វេបុល្លមហត្ថំ សេចក្តីថា ភាពជាពួកធំ ដោយភាពជាពួកគណៈ
 ច្រើន ។ ពិតហើយ សង្ឃមិនទាន់ដល់នូវភាពជាក្រុមធំ ដោយអំណាចភិក្ខុ
 ទាំងឡាយជាព្រះថេរៈ ជានវៈ និងជាមជ្ឈិមត្រីមណា សេនាសនៈ រមែង
 គ្រប់គ្រាន់ អាសវដ្ឋានិយធម៌ខ្លះសោត ក៏មិនទាន់កើតឡើងក្នុងសាសនាត្រឹម
 នោះ តែកាលសង្ឃដល់នូវភាពជាធំ ដោយភាពជាពួក ជាក្រុមហើយ
 អាសវដ្ឋានិយធម៌ទាំងនោះ រមែងកើតឡើង ។ ពេលនោះ ព្រះសាស្តាទ្រង់
 រមែងបញ្ញត្តសិក្ខាបទ ។ សិក្ខាបទដែលទ្រង់បញ្ញត្ត ព្រោះសង្ឃដល់នូវភាព
 ជាធំ ដោយភាពជាពួកគណៈច្រើន ក្នុងបណ្តាភាពជាពួកធំទាំងនោះ បណ្ឌិត
 គប្បីជ្រាបតាមន័យនេះថា ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុណាមួយ សម្រេចនូវទីដេករួមជា
 មួយនឹងអនុប្បសម្បទ្ធ លើសជាងពីរយប់ ឬបីយប់ឡើងទៅ ភិក្ខុនោះ ត្រូវ
 អាបត្តិបាចិត្តិយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុនីណាមួយ ឲ្យឧបសម្បទារាល់ឆ្នាំ
 នាងភិក្ខុនីនោះ ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុនីណាមួយ ឲ្យឧប-
 សម្បទាដល់ស្រីពីររូប ក្នុង ១ ឆ្នាំ ភិក្ខុនីនោះ ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ ។

បទថា លោកគ្រូមហាន្តំ សេចក្តីថា ភាពជាធំ ជាអគ្គនៃលោក
 អធិប្បាយថា ភាពជាធំណា ជាកំពូល គឺឧត្តមនៃលោក សង្ឃជាអ្នកដល់នូវ
 ភាពជាធំនោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ដល់នូវភាពជាធំដ៏លើសដោយលោកក៏បាន
 អធិប្បាយថា ដល់នូវភាពជាក្រុមប្រសើរ និងភាពជាគណៈធំដោយលោក ។
 ពិតហើយ សង្ឃមិនទាន់ដល់នូវភាពជាធំដ៏លើស ដោយលោកត្រឹមណា
 អាសវដ្ឋានិយធម៌អាស្រ័យលោក ក៏មិនទាន់កើតឡើងត្រឹមនោះ តែកាលដល់
 ហើយ រមែងកើតឡើង ។ ពេលនោះ ព្រះសាស្តាទ្រង់រមែងបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ
 ថា ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុណាមួយ ឲ្យវត្តដែលបុគ្គលគួរទំពាស៊ី ឬវត្តដែលបុគ្គល
 គួរបរិភោគដល់អចេលក៏ក្តី បរិព្វាជកក្តី បរិព្វាជិកាក្តីដោយដែរបស្មុំខ្លួន ត្រូវ
 អាបត្តិបាចិត្តិយ ។ ពិតហើយ សិក្ខាបទនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់បញ្ញត្តិ
 ព្រោះសង្ឃដល់នូវភាពជាតួកធំដ៏កំពូលដោយលោក ។

បទថា ពាហុសច្ចុមហាន្តំ^(១) សេចក្តីថា ពហុសច្ចុះ ជាគុណធំ ។ ពិត
 ហើយ សង្ឃមិនទាន់ដល់នូវភាពដែលជាពហុសច្ចុះ ជាគុណធំដរាបណា
 អាសវដ្ឋានិយធម៌ ក៏មិនទាន់កើតឡើងដរាបនោះ ។ តែកាលដល់នូវភាពជា
 ធំ ក្នុងពហុសច្ចុះហើយ រមែងកើតឡើង ព្រោះថា បុគ្គលទាំងឡាយ រៀន
 ពុទ្ធវចនៈ ១ និកាយខ្លះ ២ និកាយខ្លះ ។ បេ ៥ និកាយខ្លះ ហើយកាល
 ពិចារណាដោយអយោនិសោមនសិការ ប្រៀបធៀបរស ដោយរសហើយ
 រមែងសម្តែងសត្វសាសនាក្រៅធម៌ ក្រៅវិន័យ ។ ពេលនោះ ព្រះសាស្តា

១- បីដកមិនមានបទនេះ ។ យកតាមអដ្ឋកថា ។

ទ្រង់រមែងបញ្ញត្តិសិក្ខាបទដោយន័យជាដើមថា ភិក្ខុណាមួយពោលយ៉ាងនេះ ថា ធម៌ទាំងឡាយណា តែងធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ សម្តែងហើយ ធម៌ទាំងឡាយនោះ មិនអាចធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយដល់បុគ្គល អ្នកសេពទេ ដោយប្រការយ៉ាងណា ខ្ញុំដឹងច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះដ៏មានព្រះ ភាគ សម្តែងហើយដោយប្រការយ៉ាងនោះ ។ បេ ។ បើសមណុទ្ទេសពោល យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងកាលមិនកើតឡើង និងកាលកើតឡើងនៃធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈយ៉ាងនេះហើយ កាលទ្រង់សម្តែងការមិនមាននៃអាសវៈដ្ឋានិយធម៌ទាំងនោះ ដោយប្រការទាំង ពួង ក្នុងសម័យនោះ ទើបត្រាស់ពាក្យថា និរតុនោ ហិ សារីបុត្ត ប្រែថា ម្ចាស់សារីបុត្រជាដើម ។

អធិប្បាយពាក្យថា និរតុនោ ជាដើម

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា និរតុនោ គឺប្រាសចាកពុតត្បត ។ ពួក ចោរ លោកហៅថា ពុទៈ អធិប្បាយថា ប្រាសចាកចោរ ។ ឯក្នុងអត្ថនេះ ពួកភិក្ខុទ្រុស្តសីល លោកហៅថា ជាចោរ ។ ពិតហើយ ភិក្ខុទ្រុស្តសីលទាំង នោះ រមែងលួចបច្ច័យរបស់មនុស្សដទៃ ព្រោះមិនមែនជាសមណៈ តែមាន ការសម្គាល់ថា ជាសមណៈ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុសង្ឃមិនមានពុត មិនមាន ចោរ អធិប្បាយថា មិនមានបុគ្គលទ្រុស្តសីល ។ បទថា និរាទិនោ បាន ដល់ មិនមានឧបទូរ គឺមិនមានឧបសគ្គ ។ អធិប្បាយថា រៀរចាកទោស របស់បុគ្គលទ្រុស្តសីលនោះឯង បុគ្គលទ្រុស្តសីល លោកហៅថា បុគ្គលទ្រៅ

ក្នុងពាក្យថា អបគតកាឡកោ នេះ ។ ពិតហើយ បុគ្គលទ្រុស្តសីលទាំង នោះ សូម្បីមានពណ៌សម្បុរដូចមាស គប្បីជ្រាបថា ជាបុគ្គលខ្មៅនោះឯង ព្រោះប្រកបដោយធម៌ខ្មៅ ។ ព្រោះមិនមានបុគ្គលមានធម៌ខ្មៅទាំងនោះ ទើប ឈ្មោះថា អបគតកាឡក ។ បាវៈថា អបហតកាឡក ដូច្នោះក៏មាន ។ បទថា សុទ្ធា គឺឈ្មោះថា បរិសុទ្ធ ព្រោះមានបុគ្គលខ្មៅប្រាសទៅហើយនោះ ឯង ។ បទថា បរិយោធានោ គឺផ្លូវផង ។ គុណ គឺសីល សមាធិ បញ្ញា វិមុត្តិ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈ លោកហៅថា សារៈ ក្នុងពាក្យថា សារេ- បតិដ្ឋិនោ នេះ ព្រោះតាំងនៅហើយក្នុងសារៈនោះ ទើបឈ្មោះថា តាំងនៅ ក្នុងសារគុណ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលត្រាស់កាតដែលភិក្ខុសង្ឃតាំងនៅ ក្នុងសារគុណយ៉ាងនេះហើយ កាលទ្រង់សម្តែងពាក្យថា កាតដែលភិក្ខុសង្ឃ នោះ តាំងនៅក្នុងសារគុណនោះ គប្បីជ្រាបយ៉ាងនេះ ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើម ថា សមេសំ ហិ សារីបុត្ត ។

ក្នុងពាក្យនោះ មានពណ៌នាដោយសង្ខេបដូចតទៅនេះថា បណ្ឌិតិក្ខុ ដែលចូលវស្សានាស្រុកវេរញ្ញាទាំង ៥០០ អង្គនេះ ភិក្ខុដែលតូចទាបដោយ អំណាច គឺមានគុណទាបជាងភិក្ខុគ្រប់អង្គ ក៏ត្រឹមព្រះសោតាបន្ន ពាក្យថា សោតាបន្នោ គឺបុគ្គលធ្លាក់ដល់ក្រសែ ។ ឯពាក្យថា សោតា នេះ ជា ឈ្មោះរបស់មគ្គ ។ បទថា សោតាបន្នោ ជាឈ្មោះរបស់បុគ្គលដែល ប្រកបដោយមគ្គនោះ ។ ដូចព្រះតម្រាស់ថា ម្នាលសារីបុត្រ គេតែងពោល ថា សោតៈៗ ដូច្នោះ ម្នាលសារីបុត្រ ចុះសោតៈ តើដូចម្តេច ។ បពិត្រ

ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ផ្លូវដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះឯង ជាសោតៈ ។
 ផ្លូវដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺសេចក្តីឃើញត្រូវ ១
 ការត្រិះរិះត្រូវ ១ ការនិយាយត្រូវ ១ ការងារត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ
 ១ ការព្យាយាមត្រូវ ១ ការរព្វកត្រូវ ១ ការតម្កល់ចិត្តនឹងត្រូវ ១ ។

ម្ចាស់សារីបុត្រ ប្រពៃពេកណាស់ ម្ចាស់សារីបុត្រ មែនហើយ ផ្លូវដ៏
 ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះឯង ជាសោតៈ ។ ផ្លូវដ៏ប្រសើរប្រកបដោយ
 អង្គ ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺសេចក្តីឃើញត្រូវ ១ ។ បេ ។ ការតម្កល់ចិត្តនឹង
 ត្រូវ ១ ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បុគ្គលណាប្រកបដោយផ្លូវដ៏ប្រសើរ
 ប្រកបដោយអង្គ ៨ នេះ ហៅថា បុគ្គលដល់នូវសោតៈ លោកដ៏មានអាយុ
 នោះ មានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ ដូច្នោះ ។

ឯក្នុងបទនេះ គប្បីជ្រាបថា មគ្គឲ្យឈ្មោះដល់ផល ព្រោះដូច្នោះ
 បុគ្គលដែលតាំងនៅក្នុងផល ឈ្មោះថា សោតាបន្ន ។ បទថា អវិនិច្ឆ័យ-
 ធម្មា មានវិគ្គហៈថា ធម៌ដែលឈ្មោះថា វិនិច្ឆ័យ ព្រោះអត្ថថា ឲ្យធ្លាក់ទៅ ។
 សោតាបន្ន ឈ្មោះថា អវិនិច្ឆ័យធម៌ ព្រោះអត្ថថា លោកមិនមានវិនិច្ឆ័យ-
 ធម៌ ។ អធិប្បាយថា លោកមិនមានការញ៉ាំងខ្លួនឲ្យធ្លាក់ទៅក្នុងអបាយជា
 សកាវៈ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះការអស់ទៅនៃធម៌ ដែលជាហេតុនាំទៅកាន់
 អបាយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ការធ្លាក់ទៅ ឈ្មោះថា វិនិច្ឆ័យ ។ ព្រះសោតាបន្ន
 ឈ្មោះថា អវិនិច្ឆ័យធម៌ ព្រោះអត្ថថា លោកមិនមានធម៌ដែលធ្លាក់ទៅ
 អធិប្បាយថា ការធ្លាក់ទៅក្នុងអបាយ ជាសកាវៈមិនមានដល់លោក ។

ឈ្មោះថា ជាបុគ្គលទៀង ព្រោះជាបុគ្គលទៀងទាត់ដោយមគ្គ ដែល
 កំណត់ដោយភាពជាធម៌ត្រូវ ។ ឈ្មោះថា ជាបុគ្គលដែលត្រាស់ដឹងក្នុងខាង
 មុខ ព្រោះអត្ថថា ព្រះសោតាបន្ននោះ មានការត្រាស់ដឹងប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ
 គឺជាគតិខាងមុខ អធិប្បាយថា ព្រះសោតាបន្ននោះ នឹងធ្វើខ្លួនឲ្យសម្រេច
 ដល់មគ្គ ៣ ខាងលើពិតប្រាកដ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះលោកបានបឋមមគ្គ
 ហើយ ដូច្នោះ ។

អាចិណ្ណៈ ២ យ៉ាង

[៧] គ្រានោះឯង ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ញ៉ាំងព្រះធម្មសេនាបតី
 ឲ្យយល់ព្រមយ៉ាងនោះហើយ ទ្រង់ស្នាក់នៅរហូតអស់វស្សានោះ ក្នុងស្រុក
 វេរញ្ជា ទ្រង់ចេញវស្សាក្នុងថ្ងៃមហាបវារណាហើយ ទើបត្រាស់ហៅព្រះ
 អានន្ទមក ។

បទថា **អាមន្តេសិ** សេចក្តីថា ទ្រង់បានហៅ គឺទ្រង់បានត្រាស់ហៅ
 បានដល់ ទ្រង់ជាសំតៀនឲ្យដឹង ។ សួរថា ទ្រង់ជាសំតៀនឲ្យដឹងដូចម្តេច
 ឆ្លើយថា ទ្រង់ជាសំតៀនឲ្យដឹងរឿងជាដើមយ៉ាងនេះថា **អាចិណ្ណំ ទោ បនេតំ ។**

បទថា **អាចិណ្ណំ** គឺជាការប្រព្រឹត្តជាទំនៀម បានដល់ ជាធម្មតា ។

ឯការធ្លាប់ប្រព្រឹត្តមកនោះឯង មាន ២ យ៉ាងគឺ **តុន្តាចិណ្ណំ ១**
សាវកាចិណ្ណំ ១ ។

តុន្តាចិណ្ណំ ដូចម្តេច សេចក្តីថា ព្រះតថាគតទាំងឡាយ កាលមិនទាន់
 បានលា គឺមិនទាន់បានលាបុគ្គលដែលនិមន្តឲ្យនៅចាំវស្សាហើយ ទ្រង់មិន

ចៀសទៅកាន់ទីចារិកក្នុងជនបទឡើយ ដូច្នោះ នេះជា ពុទ្ធាចិណ្ណា ប្រការ ១ ។
ចំណែកសាវ័កទាំងឡាយ ទោះលា ឬមិនលាកដោយ រមែងចៀសចេញទៅ
តាមសប្បាយ ។

នៅមាន ពុទ្ធាចិណ្ណា ដទៃទៀត គឺព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់នៅចាំវស្សា
បវារណាហើយ ទ្រង់រមែងទៅកាន់ទីចារិក ក្នុងជនបទនោះឯង ដើម្បីទ្រង់
អនុគ្រោះមហាជន ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ចារិកនៅកាន់មណ្ឌល

ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ កាលទ្រង់ត្រាច់ចារិកទៅក្នុងជនបទ ទ្រង់រមែង
ត្រាច់ទៅក្នុងមណ្ឌលណានីមួយ បណ្តាមណ្ឌលទាំង ៣ គឺ មហាមណ្ឌល
(មណ្ឌលធំ) ១ មជ្ឈិមមណ្ឌល (មណ្ឌលកណ្តាល) ១ អន្តិម-
មណ្ឌល (មណ្ឌលតូច) ១ ។

បណ្តាមណ្ឌលទាំង ៣ នោះ មហាមណ្ឌលប្រមាណ ៩០០ យោជន៍
មជ្ឈិមមណ្ឌលប្រមាណ ៦០០ យោជន៍ អន្តិមមណ្ឌលប្រមាណ ៣០០
យោជន៍ ។

ក្នុងកាលណា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មានបំណងនឹងយាងចារិកទៅក្នុង
មហាមណ្ឌល ក្នុងកាលនោះ ទ្រង់បវារណាក្នុងថ្ងៃមហាបវារណាហើយ មាន
មហាភិក្ខុសង្ឃជាបរិវារ ទ្រង់ចេញទៅក្នុងថ្ងៃបាដិបទ កាលទ្រង់អនុគ្រោះ
មហាជន ក្នុងស្រុក និងនិគមជាដើម ដោយទ្រង់ទទួលអាមិស និងកាល
ទ្រង់បន្ថែមកុសល ដែលអាស្រ័យវិវដ្តតាមនីដល់មហាជននោះដោយធម្មទាន

ទ្រង់ញ៉ាំងការយាងចារិកទៅក្នុងជនបទឲ្យសម្រេចអស់កាល ៩ ខែ ។

បើខាងក្នុងវស្សា សមថៈ និងវិបស្សនារបស់ភិក្ខុទាំងឡាយនៅទន់ខ្លី នៅឡើយ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់មិនបវារណាក្នុងថ្ងៃបវារណាឡើយ ទ្រង់ ប្រទានបវារណាសង្គហៈ ទៅបវារណាក្នុងថ្ងៃពេញបូណិមី ខែកត្តិកស្រេច ហើយ មានមហាភិក្ខុសង្ឃជាបរិវារ យាងចេញទៅក្នុងថ្ងៃខាងដើម ខែ មិគសិរ ហើយញ៉ាំងការយាងត្រាច់ចារិកទៅក្នុងមជ្ឈិមមណ្ឌល ឲ្យចប់សព្វ គ្រប់ អស់កាល ៨ ខែ តាមន័យដូចពោលមកហើយនោះឯង ។

បើវេនេយ្យសត្វទាំងឡាយរបស់ព្រះពុទ្ធ ដែលទ្រង់យាងចេញវស្សា ហើយទាំងនោះ នៅមានឥន្ទ្រិយមិនទាន់ចាស់ក្លា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយទ្រង់ក៏រង់ ចាំឲ្យវេនេយ្យសត្វទាំងនោះ មានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លា ទ្រង់ស្នាក់នៅទីកន្លែងនោះ ឯង អស់ខែមិគសិរ ហើយមានមហាភិក្ខុសង្ឃជាបរិវារ ទ្រង់ចេញទៅក្នុងថ្ងៃ ខាងដើមនៃខែបុស្ស ហើយទ្រង់ញ៉ាំងការយាងចារិកទៅ ក្នុងអន្តិមមណ្ឌល ឲ្យស្រេចចប់សព្វគ្រប់ក្នុង ៧ ខែ តាមន័យដូចពោលមកហើយនោះឯង ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ កាលយាងត្រាច់ទៅក្នុងបណ្ណាមណ្ឌល ទាំងនោះ កន្លែងណាមួយ ទ្រង់ដោះសត្វទាំងឡាយនោះៗ ឲ្យផុតចាកកិលេស ទាំងឡាយ ទ្រង់ប្រកបសត្វទាំងឡាយនោះ ទុកដោយអរិយផល មាន សោតាបត្តិផលជាដើម ទ្រង់ត្រាច់ទៅដោយអំណាចនៃវេនេយ្យសត្វ ប៉ុណ្ណោះ ដូចទ្រង់រក្សាផ្កាដែលមានពណ៌ ៥ ដូច្នោះ ។

នៅមានពុទ្ធាចិណ្ណៈដទៃទៀត គឺក្នុងវេលាអរុណរះរាល់ៗ ថ្ងៃ កាល

ទ្រង់ធ្វើព្រះនិព្វានដែលជាសុខស្ងប់ឲ្យជាអារម្មណ៍ ទ្រង់ចូលផលសមាបត្តិ
ចេញអំពីផលសមាបត្តិហើយ ទ្រង់ចូលសមាបត្តិដែលប្រកបដោយព្រះមហា
ករុណា ក្រោយអំពីនោះ ទ្រង់ក៏ប្រមើលមើលវេនេយ្យសត្វ ដែលល្អមន្តី
ប្រោសឲ្យត្រាស់ជឺងបាន ក្នុងមុនចក្រវាល ។

នៅមានពុទ្ធាចិណ្ណៈដទៃទៀត គឺទ្រង់ធ្វើបដិសណ្ឋារៈនឹងពួកអាគន្ធកៈ
ស្រេចហើយ ទ្រង់សម្តែងធម៌ ដោយអំណាចរឿងដែលកើតឡើង កាល
ទោសកើតឡើង ទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទ នេះជាពុទ្ធាចិណ្ណៈ ដូចពណ៌នាមក
ដូច្នោះឯង ។

សាវកាចិណ្ណៈ

សាវកាចិណ្ណៈដូចម្តេច គឺក្នុងកាលនៃព្រះដ៏មានព្រះភាគ មានការប្រជុំ
(សាវក) ២ ដង គឺពេលមុនចូលវស្សា និងថ្ងៃចូលវស្សា ដើម្បីរៀនយក
កម្មដ្ឋាន ១ ដើម្បីប្រាប់គុណដែលបានសម្រេចដល់ភិក្ខុដែលចេញវស្សាមក
ហើយ ១ ដើម្បីរៀនយកកម្មដ្ឋានដែលខ្ពស់ៗ ឡើងទៅ ១ នេះជាសាវកា-
ចិណ្ណៈ ។ ចំណែកក្នុងអធិការនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងដល់
ពុទ្ធាចិណ្ណៈ ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា **អាចិណ្ណំ ទោ បនេតំ អានន្ទ**
តថាគតានំ ដូច្នោះ ។

បទថា **អាយាម** ប្រែថា មក យើងទៅរួមគ្នាចុះ ។

បទថា **អបលោកេស្សាម** គឺយើងនឹងលា (វេរញ្ចព្រាហ្មណ៍)
ដើម្បីត្រាច់ទៅកាន់ទីបារិក ។

សព្វថា ឯវំ ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថថា ព្រមទទួល ។

ពាក្យថា កន្តេ នោះ ជាឈ្មោះហៅដោយសេចក្តីគោរព និងនិយាយ ថ្វាយពាក្យទូលតបចំពោះព្រះសាស្តា ដូច្នោះ ក៏ប្រើបាន ។

ពីរបទថា ភគវតោ បច្ចុស្សោសិ សេចក្តីថា ព្រះអានន្ទទទួលព្រះ តម្រាស់ គឺតម្រង់មុខស្តាប់ បានទទួលព្រះតម្រាស់របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ អធិប្បាយថា ទទួលដោយពាក្យថា ឯវំ នេះ ។

ក្នុងពាក្យថា អថទោ ភគវា និវាសេត្វា នេះ ព្រះឧបាលីមិនបាន ពោលទុកថា ជាពេលព្រឹក ឬពេលល្ងាចឡើយ ។ សូម្បីដូច្នោះ ព្រះដ៏មាន ព្រះភាគ ទ្រង់ធ្វើកត្តកិច្ចស្រេចហើយ ទ្រង់បង្អង់នៅរហូតដល់ពេលថ្ងៃត្រង់ ឲ្យព្រះអានន្ទជាបច្ចាសមណៈ ទ្រង់ញ៉ាំងថ្នល់ក្នុងព្រះនគរឲ្យចាប់ផ្តើម តាំងពី ទ្វារព្រះនគរទៅ ឲ្យរុងរឿងទៅដោយពុទ្ធរស្មី ដែលមានសំណុំដូចខ្សែមាស ទ្រង់ចូលទៅដោយផ្លូវ ត្រង់និវេសន៍របស់វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍នោះតាំងនៅ ។ ឯ បរិជន ឃើញព្រះដ៏មានព្រះភាគ ដែលកំពុងប្រថាប់ឈរត្រង់ទ្វារផ្ទះរបស់ វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ប៉ុណ្ណោះ ក៏បានប្រាប់ដំណឹងដល់ព្រាហ្មណ៍ ។ ព្រាហ្មណ៍ក៏ ត្រឡប់រពកបានហើយ កើតសេចក្តីសង្វេគ ទើបប្រញាប់ក្រោកឡើង បញ្ជា ឲ្យរៀបចំក្រាលអាសនៈ ដែលគួរដល់តម្លៃច្រើន ចេញទៅទទួលព្រះដ៏មាន ព្រះភាគ ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះដ៏មានព្រះភាគ សូមទ្រង់យាងចូលមក តាមផ្លូវនេះចុះ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគបានយាងចូលទៅប្រថាប់គង់លើអាសនៈ ដែលគេរៀបចំទុក លំដាប់នោះឯង វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ មានបំណងនឹងចូល

ទៅអង្គុយជិតព្រះដីមានព្រះភាគ ទើបបានចូលទៅគាល់ដោយផ្លូវដែលព្រះដី
មានព្រះភាគប្រថាប់គង់អំពីទីដែលខ្លួនឈរ ។ ពាក្យខាងមុខតទៅ មានអត្ថ
ភ្លឺច្បាស់ហើយទាំងអស់ ។

ក្នុងពាក្យដែលព្រាហ្មណ៍ក្រាបទូលថា ម្យ៉ាងទៀត ទេយ្យធម៌ដែលគួរ
នឹងប្រគេន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានប្រគេន មានពាក្យអធិប្បាយថា ខ្ញុំព្រះអង្គមិន
ទាន់បានប្រគេនទេយ្យធម៌ដែលគួរប្រគេនជាដើមយ៉ាងនេះ គឺរាល់ៗ ថ្ងៃអស់
៣ ខែ ពេលព្រឹកគួរប្រគេនយាគូ និងរបស់គួរទំពា ពេលថ្ងៃត្រង់ គួរប្រគេន
ខាទនីយៈ ភោជនីយៈ ពេលល្ងាច គួរបូជាសក្ការៈ ដោយវត្ថុ មានទឹកបាន
ដែលផ្សំប្រភេទផ្សេងៗ ជាច្រើន គ្រឿងក្រអូប និងផ្កាជាដើមដល់ព្រះអង្គ
ដែលខ្ញុំព្រះអង្គនិមន្តឲ្យនៅចាំវស្សាហើយ ។ ឯក្នុងពាក្យថា តព្វ ខោ នោ
អសន្តំ នេះ គប្បីជ្រាបថា ជាលិង្គវិបល្លាស ។ ក្នុងពាក្យនេះ មានអត្ថដូច្នោះ
ថា ឯទេយ្យធម៌នោះ មិនមានដល់ខ្ញុំព្រះអង្គក៏ទេ ។ ម្យ៉ាងទៀត គប្បីឃើញ
អត្ថក្នុងពាក្យនេះយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំព្រះអង្គគប្បីប្រគេនរបស់ណាមួយ ដល់ព្រះអង្គ
ឯរបស់នោះ មិនមែនមិនមានឡើយ ។ ពាក្យថា នោ បិ អនាតុកម្យតា
សេចក្តីថា ការមិនចង់ប្រគេនរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ដូចរបស់ពួកជនដែលមាន
សេចក្តីកំណាញ់ ដែលមានគ្រឿងឧបកោគបរិកោគ ជាគ្រឿងរីករាយចិត្តជា
ច្រើន មិនចង់ប្រគេនដូច្នោះ ក៏មិនមាន ។ ខាងក្នុង ៣ ខែនេះ ព្រះអង្គនឹង
គប្បីបានទេយ្យធម៌នោះអំពីណា ព្រោះយរាវាសមានកិច្ចច្រើន មានករណី
ច្រើន ។ ក្នុងពាក្យថា តំ កុតេត្ថ លត្តា ពហុកិច្ចា យរាវាសា នោះ

មានការប្រកបសេចក្តីយ៉ាងនេះថា ព្រាហ្មណ៍កាលនឹងតិះដៀលការនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ទើបបានក្រាបទូលថា ព្រោះការនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះមានកិច្ចច្រើន ដូច្នោះខាងក្នុងត្រីមាសនេះ កាលទេយ្យធម៌ និងសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីប្រគេនមានព្រះអង្គគប្បីបានទេយ្យធម៌ដែលខ្ញុំព្រះអង្គ គប្បីប្រគេនដល់ព្រះអង្គអំពីទីណា គឺព្រះអង្គអាចបានទេយ្យធម៌នោះ អំពីទីណា ។ បានឮថា វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍នោះ រមែងមិនដឹងភាពដែលខ្លួនត្រូវមានបណ្តាលចិត្ត ទើបបានសម្គាល់ថា អញកើតជាអ្នកមានសតិភ្លេចភ្លាំង ព្រោះរវល់តែខ្វល់ខ្វាយ ដោយការគ្រប់គ្រងផ្ទះ ។ ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រាហ្មណ៍ក្រាបទូលយ៉ាងនោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងពាក្យថា **នំ កុតេត្ថ លត្តា** នេះ គប្បីជ្រាបការប្រកបសេចក្តីយ៉ាងនេះថា ខាងក្នុង ៣ ខែនេះ ខ្ញុំគប្បីថ្វាយទេយ្យធម៌ឯណាដល់ព្រះអង្គ ទេយ្យធម៌នោះ ខ្ញុំគប្បីបានអំពីណា ព្រោះថា ការនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះមានកិច្ចច្រើន ។

គ្រានោះ ព្រាហ្មណ៍ត្រិះរិះថា ទេយ្យធម៌ណា ជាបឋមដែលអញគប្បីប្រគេនដោយ ៣ ខែ អញគួរប្រគេនទេយ្យធម៌ទាំងអស់នោះ ដោយថ្ងៃមួយប៉ុណ្ណោះ ហើយទើបក្រាបទូលពាក្យជាដើមថា សូមព្រះគោតមទ្រង់មេត្តាទទួលកត្តាហាររបស់ខ្ញុំព្រះអង្គចុះ ដូច្នោះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **ស្វាតនាយ** សេចក្តីថា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់បុណ្យកុសល និងបីតិបាមោជ្ជ ដែលនឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកនេះ ក្នុងកាលខ្ញុំព្រះអង្គបានធ្វើសក្ការៈក្នុងព្រះអង្គ ។

លំដាប់នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ជាព្រះតថាគត ទ្រង់ពិចារណាថា បើ តថាគតមិនទទួលពាក្យអារាធនាសោត ព្រាហ្មណ៍ និងអ្នកស្រុកវេរញ្ញា គប្បី និន្ទាយ៉ាងនេះថា សមណៈអង្គនេះ មិនបានវត្តណាមួយអស់ ៣ ខែ ប្រហែល ជាខ្លាំងទេដឹង ព្រោះហេតុនោះ អញអង្វរក៏ទ្រង់មិនព្រមទទួល សូម្បីកត្តាហារ មួយពេល ក្នុងព្រះសមណៈអង្គនេះ មិនមានអធិវាសនខន្តី សមណៈអង្គនេះ មិនមែនជាសព្វញ្ញឡើយ នឹងជួបរបស់ដែលមិនមែនជាបុណ្យដ៏ច្រើន ការ ជួបរបស់ដែលមិនមែនជាបុណ្យនោះ កុំមានដល់ជនទាំងនោះឡើយ ដូច្នោះ ហើយ ទើបទ្រង់ទទួលពាក្យអារាធនាដើម្បីអនុគ្រោះដល់ជនទាំងនោះ ដោយ តុណ្ហិភាព ។

គ្រានោះឯង ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ទទួលអារាធនាហើយ ទ្រង់ បានដាស់តឿនវេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ឲ្យយល់ព្រមថា មិនគួរគិតដល់ការកង្វល់ ដោយការនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះឡើយ ហើយទ្រង់ចង្អុលឲ្យវេរញ្ញព្រាហ្មណ៍ឃើញ ប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្ន និងប្រយោជន៍ខាងមុខ ឲ្យសមាទាន គឺឲ្យទទួលយក កុសលធម៌ និងឲ្យវេរញ្ញព្រាហ្មណ៍នោះឲ្យអាចហ៊ាន គឺធ្វើឲ្យមានឧស្សាហៈក្នុង កុសលធម៌ តាមដែលខ្លួនសមាទានហើយនោះ ហើយទ្រង់លួមលោមឲ្យ រីករាយដោយភាពជាអ្នកមានឧស្សាហៈនោះ និងដោយគុណធម៌ដែលមាន ដទៃទៀត ដោយធម្មីកថាដ៏សមគួរដល់ខណៈនោះ ទ្រង់បានញ៉ាំងភ្លឺន គឺព្រះ ធម្មរតនៈឲ្យធ្លាក់ចុះហើយ ទ្រង់ក៏ក្រោកចាកអាសនៈ និងន្តត្រឡប់ទៅ ។

កាលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រឡប់ទៅហើយ វេរញ្ញព្រាហ្មណ៍បាន

ហៅបុត្រ និងភរិយាមកប្រាប់ថា នៃអ្នកដ៏ចម្រើន ខ្ញុំបាននិមន្តព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគ (ឲ្យនៅចាំវស្សា) អស់ត្រៃមាសហើយ សូម្បីមួយថ្ងៃ ក៏មិនបាន
 ប្រគេនកត្តាហារត្រឹមតែមួយដុំឡើយ ឈ្លើយចុះ ឥឡូវនេះ ពួកអ្នកចូររៀបចំ
 ទាន ឲ្យដូចជាទេយ្យធម៌ ដែលគួរថ្វាយអស់ត្រៃមាស ជាបឋមអាចប្រគេន
 ក្នុងថ្ងៃស្អែកនេះបានដោយមួយថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ។

បន្ទាប់អំពីនោះ វេរព្រាហ្មណ៍ប្រាប់ឲ្យរៀបចំទានដ៏ប្រណីត ពេញ
 មួយថ្ងៃ ដែលខ្លួននិមន្តព្រះដ៏មានព្រះភាគ ដោយកន្លងទៅនៃរាត្រីនោះ ក៏បាន
 ប្រាប់ឲ្យរចនាត្រង់តាំងអាសនៈ ឲ្យក្រាលអាសនៈទាំងឡាយដែលមានតម្លៃ
 ច្រើន រៀបចំការបូជាយ៉ាងធំ ដែលវិចិត្រដោយគ្រឿងក្រអូប ធូបក្រអូប
 គ្រឿងអប់ និងផ្កាកុសុមរួចស្រេចហើយ ទើបប្រាប់ឲ្យមេការទៅក្រាបទូល
 ផ្លៀងកាលដល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលិត្តរ
 បានពោលថា អថោ វេរព្រាហ្មណ៍ ព្រាហ្មណ៍ តស្សា វត្តិយា អច្ចយេន ។ បេ។
និដ្ឋិតំ ភត្តំ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ មានភិក្ខុសង្ឃហែហមហើយ បានយាងទៅឯ
 និវេសន៍របស់ព្រាហ្មណ៍នោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលិត្តរបានពោល
 ថា អថោ ភត្តវា ។ បេ។ និសីទិ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេន ។

បទថា ពុទ្ធប្បមុខំ ក្នុងពាក្យថា អថោ វេរព្រាហ្មណ៍ ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃ
 នេះ ប្រែថា មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន អធិប្បាយថា ទ្រង់គង់ជាព្រះសង្ឃត្រូវ ។
 បទថា បណីតេន ប្រែថា ដ៏ប្រណីត ។

បទថា សហគ្រា ប្រែថា ដោយដែររបស់ខ្លួនឯង ។

បទថា សន្តប្បត្តា សេចក្តីថា ឲ្យឆ្កែតដោយល្អ គឺឲ្យបរិបូណ៌ បាន
ដល់ ស្តាប់ស្តាប់ដោយល្អ រហូតល្មមដល់សេចក្តីត្រូវការ ។

បទថា សម្បវារេត្វា សេចក្តីថា ឲ្យទ្រង់យាត់ដោយល្អ គឺឲ្យទ្រង់
ជំទាស់ដោយហត្ថសញ្ញា មុខសញ្ញា និងវិចីកេថា ល្មមហើយៗ ។

បទថា ភុត្តារី ប្រែថា ដែលសោយស្រេចហើយ ។

បទថា ឌុនីតបត្តទាណី ប្រែថា ទ្រង់នាំព្រះហស្តចេញអំពីបាត្រ
អធិប្បាយថា ទ្រង់ដកព្រះហស្តចេញហើយ (ទ្រង់លាងព្រះហស្តហើយ) ។

ពីរបទថា តិចីវរេន អច្ឆានេសិ សេចក្តីថា (ព្រាហ្មណ៍) បានប្រគេន
ត្រៃចីវរដល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ឯពាក្យថា តិចីវរេន អច្ឆានេសិ នេះ
ត្រឹមតែជាវោហារវចនៈ ក្នុងត្រៃចីវរនោះ សំពត់សាជកតែមួយផ្ទាំង មាន
តម្លៃ ១០០០ ។ ព្រាហ្មណ៍បានប្រគេនត្រៃចីវរដែលល្អក្រៃលែង ដូចជា
សំពត់ដែលកើតក្នុងដែនកាសិ មានតម្លៃដល់ ៣០០០ ដល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ច្រើនបទថា ឯកមេកត្វា ភិក្ខុ ឯកមេកេន ទុស្សយុតេន សេចក្តីថា
ព្រាហ្មណ៍បានឲ្យភិក្ខុមួយអង្គៗ គ្រងដោយសំពត់មួយគ្នាៗ ។ បណ្តាសំពត់
ទាំងនោះ សំពត់នីមួយៗ មានតម្លៃ ៥០០ ។ ព្រាហ្មណ៍បានប្រគេនសំពត់
មានតម្លៃ ៥ លាន ដល់ភិក្ខុ ៥០០ អង្គ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ព្រាហ្មណ៍
ប្រគេនហើយ សូម្បីដល់ប៉ុណ្ណោះ ក៏នៅមិនទាន់ល្មមដល់ចិត្ត បានបែងចែក

សំពត់កម្ពុលក្រហម និងសំពត់បត្តណ្ណៈ និងសំពត់ដណ្តប់ដីសន្លឹកសន្លាប់
 មានតម្លៃ ៧-៨ ពាន់ ប្រគេនដើម្បីប្រយោជន៍ដល់បរិក្ខារ មានសំពត់រឹត
 ជង្គង់ សំពត់ច្រៀង វត្តពន្ធចង្កេះ និងសំពត់តម្រងទឹកជាដើមទៀត និងបាន
 វាល់ប្រេងថ្នាំដែលចម្រាញ់រាប់រយពាន់ដងឲ្យពេញនាឡិ ប្រគេនប្រេង មាន
 តម្លៃ ១០០០ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការលាប ដល់ភិក្ខុមួយអង្គៗ ។ នឹង
 មានប្រយោជន៍អ្វីដោយការពោលច្រើនក្នុងបច្ច័យ ៤ ។ បរិក្ខារណាមួយ ដែល
 ជាគ្រឿងប្រើប្រាស់របស់សមណៈ ឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍មិនបានប្រគេនហើយ
 មិនមាន តែក្នុងបាលីពោលត្រឹមតែចម្រើប៉ុណ្ណោះ ។

គ្រានោះឯង ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ញ៉ាំងភ្លៀង គឺអមតធម៌ឲ្យ
 ធ្លាក់ចុះ ធ្វើវេរព្រាហ្មណ៍ដែលសាបសូន្យ ខានបរិភោគរសនៃអមតៈ គឺ
 ការស្តាប់ធម៌ ដោយត្រូវមានបណ្តាលចិត្ត ឲ្យភ្លេចភ្នាំងអស់ ៣ ខែ ដែលធ្វើ
 ការបូជាធំយ៉ាងនោះហើយ មួយអន្លើដោយបុត្រ និងភរិយា ដែលកំពុងថ្វាយ
 បង្គំ ហើយអង្គុយឲ្យជាអ្នកមានតម្រិះត្រូវពេញបរិបូណ៌ ដោយថ្ងៃមួយប៉ុណ្ណោះ
 ទើបញ៉ាំងព្រាហ្មណ៍ឲ្យឃើញ ឲ្យសមាទាន ឲ្យអាចហ៊ាន ឲ្យរីករាយ ដោយ
 ធម្មីកថា ហើយទ្រង់ក្រោកចាកអាសនៈនិមន្តទៅ ចំណែកព្រាហ្មណ៍ បុត្រ
 និងភរិយា ថ្វាយបង្គំព្រះដ៏មានព្រះភាគ និងភិក្ខុសង្ឃហើយ ដើរតាមព្រះដ៏
 មានព្រះភាគទៅបណ្តើរ ពោលពាក្យជាដើមបណ្តើរយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះ
 អង្គ សូមព្រះអង្គធ្វើការអនុគ្រោះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយទៀត ហើយ
 បណ្តោយឲ្យទឹកភ្នែកហូរចុះមក ។

ច្រើនបទថា អថទោ ភគវា វេរញ្ញាយំ យថាភិរន្តំ វិហរិត្វា
 សេចក្តីថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់នៅតាមព្រះអធ្យាស្រ័យ គឺតាមការពេញ
 ចិត្តហើយ ចេញអំពីស្រុកវេរញ្ញា ទ្រង់មានព្រះបំណងលះពុទ្ធវិថី យាងទៅ
 ក្នុងកាលដែលយាងចារិកក្នុងមហាមណ្ឌល ទ្រង់នាំភិក្ខុសង្ឃ ដែលលំបាក
 ដោយទុក្ខកូទោស យាងទៅដោយផ្លូវត្រង់ ទើបទ្រង់មិនគេចស្រុកទាំងឡាយ
 មាននគរសោរេយ្យជាដើម ទ្រង់យាងទៅកាន់ស្រុកបយាគបតិដ្ឋាន ឆ្លងទន្លេ
 គង្គា នាស្រុកនោះហើយ យាងទៅដោយទិសភាគ ក្រុងពារាណសី ។ ព្រះ
 ដ៏មានព្រះភាគ បានយាងទៅដោយទិសភាគនោះ ព្រោះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះ
 ថា **តទវសិ** ។ ទ្រង់ប្រថាប់នៅតាមព្រះអធ្យាស្រ័យក្នុងក្រុងពារាណសី
 នោះហើយ បានយាងទៅកាន់ក្រុងវេសាលី ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះ
 ធម្មសង្ឃាហកាចារ្យពោលថា ទ្រង់មិនវាងនគរសោរេយ្យ នគរសង្កស្សៈ
 នគរកណ្តកជ្ជៈ យាងទៅតាមផ្លូវស្រុកបយាគបតិដ្ឋាន ហើយយាងឆ្លងទន្លេ
 គង្គា ត្រង់ស្រុកបយាគបតិដ្ឋាន ទៅដោយទិសភាគ ឆ្ពោះក្រុងពារាណសី ។
 លំដាប់នោះឯង ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រថាប់នាកាឡបក្ខ ក្នុងក្រុង
 ពារាណសីតាមពេញព្រះទ័យ ហើយទ្រង់ចៀសចារិកទៅតាមផ្លូវក្រុងវេសាលី
 កាលយាងចារិកទៅដោយលំដាប់ ទ្រង់បានដល់ក្រុងវេសាលី ។ បានឮថា
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ប្រថាប់នៅត្រង់កូដាគារសាលា ក្នុងព្រៃមហាវ័ន ជិតក្រុង
 វេសាលីនោះ ។

វេរញ្ញាកណ្តវណ្ណនាក្នុងអដ្ឋកថាវិន័យ
 ឈ្មោះ សមន្តប្បាសាទិកា ចប់

វេរញាកណ្ណវណ្ណនាគាថា

ក្នុងអដ្ឋកថា ឈ្មោះសមន្តប្បសាទិកា ក្នុងវិន័យនោះ នាំឲ្យ
កើតជ្រះថ្លាដោយជុំវិញ មានពាក្យអធិប្បាយដូចពោលតទៅនេះថា

កាលវិញ្ញាជនទាំងឡាយ ត្រូវបញ្ចាំងដោយលំដាប់នៃអាចារ្យ
ដោយការសម្តែងប្រភេទនិទាន និងវត្ថុ ដោយរៀរលទ្ធិដទៃ ដោយ
សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃលទ្ធិរបស់ខ្លួន ដោយការជម្រះ ព្យញ្ជនៈឲ្យល្អរៀប
រយ ដោយអត្ថចំពោះបទ ដោយលំដាប់នៃបាលី និងយោជនានៃ
បាលី ដោយការវិនិច្ឆ័យសិក្ខាបទ និងដោយការចង្អុលបង្ហាញសេចក្តី
ផ្សេងគ្នា របស់ន័យក្នុងវិកង្គ ពាក្យបន្តិចបន្តួចដែលមិននាំឲ្យកើត
សេចក្តីជ្រះថ្លា រមែងមិនប្រាកដក្នុងសមន្តប្បសាទិកានេះ ព្រោះហេតុ
នោះ វិនយវណ្ណនា ដែលព្រះលោកនាថ ទ្រង់អនុគ្រោះសត្វលោក
ទ្រង់ឈ្លាសក្នុងការទូន្មានវេនេយ្យសត្វបានត្រាស់ទុក ទើបប្រព្រឹត្ត
ទៅដោយឈ្មោះថា សមន្តប្បសាទិកា ដូច្នោះ ។

វេរញាកណ្ណវណ្ណនា ចប់

វិទ្យាបិដក

វិទ្យាបិដក

សិក្ខាបទទី ៧

[១០] សម័យនោះឯង មានស្រុកមួយឈ្មោះកលន្ទនៅមិនឆ្ងាយ ប៉ុន្មានអំពីក្រុងវេសាលី ។ ក្នុងស្រុកនោះមានកូនសេដ្ឋីម្នាក់ឈ្មោះសុទិទ្ធកុមារ ជាបុត្ររបស់កលន្ទសេដ្ឋី ។ គ្រានោះ សុទិទ្ធកុមារកលន្ទបុត្រជាមួយនឹងសម្លាញ់ ទាំងឡាយច្រើននាក់ នាំគ្នាទៅឯក្រុងវេសាលី ដោយមានកិច្ចការអ្វីមួយ ។ សម័យនោះឯង ព្រះដ៏មានព្រះភាគជាអម្ចាស់មានពពួកបរិសទ៍ច្រើនគាល់ត្រៀប ត្រា ទ្រង់កំពុងគង់សម្តែងធម៌ ។ សុទិទ្ធកលន្ទបុត្រ ក៏ទៅប្រទះបានឃើញ ព្រះអង្គមានបរិសទ្យច្រើនគាល់ត្រៀបត្រា កំពុងគង់សម្តែងធម៌ ។ លុះឃើញ ហើយ សុទិទ្ធកុមារនោះក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះថា អាត្មាអញគួរតែស្តាប់ធម៌សិន ។ គ្រានោះ សុទិទ្ធកលន្ទបុត្រក៏ចូលទៅកាន់ទីដែលបរិសទ្យអង្គុយនោះ លុះចូល ទៅហើយបានអង្គុយនៅក្នុងទីមួយដ៏សមគួរ ។ កាលដែលសុទិទ្ធកុមារកលន្ទ- បុត្របានអង្គុយនៅក្នុងទីមួយដ៏សមគួរហើយ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះថា ធម៌ដែល ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងហើយដោយដំណើរយ៉ាងណាៗ អញក៏បានស្តាប់ យល់តាមដំណើរទាំងនោះហើយ ប៉ុន្តែបើអញនៅជាគ្រហស្ថគ្រប់គ្រងផ្ទះ មិន ងាយនឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ឲ្យបរិបូណ៌តែម្យ៉ាង ឲ្យបរិសុទ្ធតែម្យ៉ាង ដូច ជាស្ត្រីដែលគេខាត់ហើយនោះទេ បើលុះតែអញកោរសក់ និងពុកមាត់ពុកចង្កា រួចស្បៀកដណ្តប់សំពត់ជ្រលក់អម្ពត់ ហើយចេញចាកផ្ទះទៅបួសប្រតិបត្តិក្នុង ផ្នួស ដែលគ្មានប្រយោជន៍ ដោយកិច្ចការក្នុងផ្ទះ (នោះទើបប្រព្រឹត្តព្រហ្ម-

ចរិយធម៌កើត) ។ គ្រានោះ ពួកពុទ្ធបរិសទ្យបានស្តាប់ធម្មិកថាដែលព្រះដ៏
មានព្រះភាគ ទ្រង់ណែនាំពន្យល់ឲ្យជឿជាក់កុសលធម៌ ឲ្យរីករាយរាល់គ្នា
ហើយ ក៏ក្រោកចាកទីអង្គុយ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ រួចដើរប្រទេសក្រិណហើយ
ក៏ចេញអស់ទៅ ។ ឯសុទិន្ទកលនុបុត្រ កាលបើពួកពុទ្ធបរិសទ្យក្រោកទៅអស់
ហើយក្លាម ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះអង្គដោយ
គោរព រួចអង្គុយក្នុងទីមួយដ៏សមគួរ ។ លុះសុទិន្ទកលនុបុត្រ អង្គុយនៅក្នុងទី
មួយដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបទូលព្រះអង្គថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ធម៌
ដែលព្រះអង្គសម្តែងហើយដោយដំណើរយ៉ាងណាៗ ខ្ញុំព្រះអង្គបានយល់តាម
ដំណើរទាំងនោះដែរហើយ ប៉ុន្តែបើខ្ញុំព្រះអង្គនៅជាគ្រហស្ថគ្រប់គ្រងផ្ទះ (យ៉ាង
នេះ) ក៏មិនងាយនឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ឲ្យបរិបូណ៌តែម្យ៉ាង ឲ្យបរិសុទ្ធ
តែម្យ៉ាង ដូចជាស័ន្ធដែលគេខាត់ហើយនោះទេ សូមទានខ្ញុំព្រះអង្គចង់កោរសក់
និងពុកមាត់ ពុកចង្កា រួចស្ងៀកដណ្តប់សំពត់ជ្រលក់អម្ពត់ហើយចេញចាកផ្ទះ
មកបួសប្រតិបត្តិក្នុងផ្នួស ដែលគ្មានប្រយោជន៍ ដោយកិច្ចការក្នុងផ្ទះ (នោះ
ណាស់) សូមព្រះដ៏មានជោគទ្រង់បំបួសខ្ញុំព្រះអង្គផង ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់
ត្រាស់សួរថា ម្ចាស់សុទិន្ទ ចុះអ្នកឯងមាតាបិតាបានយល់ព្រមឲ្យចេញចាកផ្ទះ
មកបួសប្រតិបត្តិក្នុងបព្វជ្ជា ដែលគ្មានប្រយោជន៍ដោយកិច្ចការក្នុងផ្ទះហើយឬ ។
សុទិន្ទក្រាបទូលថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ខ្ញុំព្រះអង្គមាតាបិតាមិនទាន់បាន
យល់ព្រមឲ្យចេញចាកផ្ទះមកបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនានៅឡើយទេ ។ ព្រះដ៏
មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់តបថា ម្ចាស់សុទិន្ទ ព្រះតថាគតទាំងឡាយ មិនដែល

បំបួសកូនដែលមាតាបិតា មិនទាន់អនុញ្ញាតនោះទេ ។ សុទិន្ទក្រាបទូលថា សូម
ទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងទទួលមាតាបិតា ត្រាតែអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំព្រះ
អង្គចេញចាកផ្ទះ មកបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យបាន ។

[១១] លំដាប់នោះ សុទិន្ទកលន្ទបុត្រ បានសម្រេចកិច្ចការដែលខ្លួន
ត្រូវធ្វើក្នុងក្រុងវេសាលីនោះរួចស្រេចហើយ ក៏វិលត្រឡប់មកស្រុកកលន្ទវិញ
បានចូលទៅរកមាតាបិតាហើយ ជម្រាបមាតាបិតាថា បពិត្រអ្នកម្តាយ អ្នកឪពុក
ខ្ញុំបាទបានស្តាប់ធម៌ដែលព្រះដ៏មានជោគទ្រង់សម្តែងដោយដំណើរ យ៉ាងណាៗ
ក៏យល់តាមដំណើរទាំងនោះហើយ ខ្ញុំបាទគិតថា បើខ្ញុំនៅជា គ្រហស្ថគ្រប់គ្រង
ផ្ទះនោះ មិនងាយនឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឲ្យបរិបូណ៌តែម្យ៉ាង ឲ្យបរិសុទ្ធតែ
ម្យ៉ាង ដូចជាស្នំដែលគេខាត់ហើយនោះទេ ខ្ញុំបាទចង់កោរសក់ និងពុកមាត់
ពុកចង្កា រួចស្ងៀកដណ្តប់សំពត់ជ្រលក់អម្ពត់ ហើយចេញចាកផ្ទះ ទៅបួស
ប្រតិបត្តិក្នុងផ្នួសដែលគ្មានប្រយោជន៍ដោយកិច្ចការក្នុងផ្ទះ (នោះណាស់) សូម
អ្នកម្តាយ អ្នកឪពុកអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំបាទចេញចាកផ្ទះ ទៅបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា
ទាន ។ មាតាបិតារបស់សុទិន្ទកលន្ទបុត្រ កាលបើបានឮកូនលាដូច្នោះហើយ
ក៏និយាយឃាត់ថា ម្ចាស់សុទិន្ទកូន បាឯងជាបុត្រឯករបស់យើង ជាទីស្រឡាញ់
ពេញចិត្តរបស់យើង ធ្លាប់បិតនៅក្នុងសេចក្តីសុខ មានអ្នកទំនុកបម្រុងឲ្យបាន
សេចក្តីសុខ នៃសុទិន្ទកូន បាឯងមិនដែលស្គាល់ទុក្ខបន្តិចបន្តួចសោះឡើយ ទោះ
បីបាឯងស្លាប់ក្តី យើងក៏មិនចង់ព្រាត់ប្រោសចាកបាឯងទេ យើងនឹងអនុញ្ញាតបា
កំពុំរស់នៅ ឲ្យចេញចាកផ្ទះទៅបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាម្តេចបាន ។ ទើប

សុទ្ធិកលនុបុត្រនិយាយពាក្យនេះនឹងមាតាបិតាជាគម្រប់ពីរជនថា បពិត្រមាតា
 បិតា ធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគសម្តែងហើយដោយដំណើរយ៉ាងណាៗ ខ្ញុំបាន
 យល់តាមដំណើរទាំងនោះដែរហើយ ប៉ុន្តែបើខ្ញុំនៅជា គ្រហស្ថគ្រប់គ្រងផ្ទះ
 (យ៉ាងនេះ) ក៏មិនងាយនឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ឲ្យបរិបូណ៌តែម្យ៉ាង ឲ្យ
 បរិសុទ្ធតែម្យ៉ាង ដូចជាស័ន្ទដែលគេខាត់ហើយនោះទេ ខ្ញុំចង់កោរសក់ និងពុក
 មាត់ពុកចង្កា រួចស្លៀកដណ្តប់សំពត់ជ្រលក់អម្ពត់ ហើយចេញចាកផ្ទះមកបួស
 ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា សូមមាតាបិតាអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំចេញចាកផ្ទះ ទៅបួសក្នុងព្រះ
 ពុទ្ធសាសនាទាន ។ មាតាបិតារបស់សុទ្ធិកលនុបុត្រ ទើបនិយាយនឹង
 សុទ្ធិកលនុបុត្រជាគម្រប់ពីរជនដូច្នោះថា នែសុទ្ធិកុន បាឯងជាបុត្រតែមួយ
 ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់យើង (បាឯង) ធ្លាប់បិតនៅក្នុងសេចក្តីសុខ
 មានអ្នកថែរក្សាឲ្យបានសេចក្តីសុខ នែបាសុទ្ធិ បាមិនធ្លាប់ស្គាល់សេចក្តីទុក្ខ
 បន្តិចបន្តួចសោះ ទោះបីស្លាប់បាឯងក្តី យើងមិនចង់ព្រាត់ប្រាសចាកបាទេ យើង
 នឹងអនុញ្ញាតបាក់ពុំរស់នៅ ឲ្យចេញចាកផ្ទះទៅបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាម្តេច
 បាន ។ សុទ្ធិកលនុបុត្រ បាននិយាយពាក្យនេះនឹងមាតាបិតាជាគម្រប់ពីរជនថា
 បពិត្រមាតាបិតា ខ្ញុំដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងដោយ
 អាការយ៉ាងណាៗ ធម្មតាអ្នកនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះនឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឲ្យបរិបូណ៌
 តែម្យ៉ាង ឲ្យបរិសុទ្ធតែម្យ៉ាង បើដូចជាស័ន្ទដែលបុគ្គលដុសខាត់ហើយ មិនងាយ
 ធ្វើទេ ខ្ញុំប្រាថ្នាដើម្បីកោរសក់និងពុកមាត់ហើយ ស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាយៈ
 ហើយចេញចាកផ្ទះទៅបួស ជាបុគ្គលមិនត្រូវការដោយផ្ទះ ហេតុនេះ សូមមាតា

បិតាអនុញ្ញាតខ្ញុំឲ្យចេញចាកផ្ទះទៅបួស ជាបុគ្គលមិនត្រូវការដោយផ្ទះវិញប៉ុន្តែ ។
 មាតាបិតារបស់សុទិន្ទកលន្ទបុត្រ បាននិយាយពាក្យនេះនឹងសុទិន្ទកលន្ទបុត្រ
 ជាគម្រប់បីដងថា នៃសុទិន្ទកុន បាឯងជាបុត្រតែមួយ ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្ត
 របស់យើង ធ្លាប់បិតានៅតែក្នុងសេចក្តីសុខ មានអ្នកថែទាំឲ្យបានសេចក្តីសុខ
 នៃបាសុទិន្ទ បាមិនស្គាល់សេចក្តីទុក្ខបន្តិចសោះ ទោះបីស្លាប់ទៅក្តី យើងក៏មិន
 ប្រាថ្នាឲ្យព្រាត់ប្រាសចាកបា យើងនឹងអនុញ្ញាតបា ដែលកំពុងរស់នៅឲ្យចេញ
 ចាកផ្ទះ ហើយបួសក្នុងសាសនាដូចម្តេចបាន ។ គ្រានោះឯង សុទិន្ទកលន្ទបុត្រ
 គិតថា មាតាបិតាមិនអនុញ្ញាតអញឲ្យចេញចាកផ្ទះ បួសក្នុងសាសនា ដូច្នោះ
 ហើយ ក៏ដួលដេកនៅលើផែនដី ប្រាសចាកគ្រឿងកម្រាលក្នុងទីនោះឯង ដោយ
 គិតថា អញនឹងស្លាប់ ឬនឹងបានបួសក្នុងទីនេះជាប្រាកដ ។ គ្រានោះ សុទិន្ទក-
 លន្ទបុត្រមិនបានបរិភោគបាយអស់ ១ ពេល ២ ពេលក៏មាន ៣ ពេលក៏មាន
 ៤ ពេលក៏មាន ៥ ពេលក៏មាន ៦ ពេលក៏មាន ៧ ពេលក៏មាន ។

[១២] លំដាប់នោះ មាតាបិតារបស់សុទិន្ទកលន្ទបុត្រនិយាយនឹង
 សុទិន្ទកលន្ទបុត្រថា ម្ចាស់សុទិន្ទកុន បាឯងជាកូនប្រុសតែមួយ ហើយជាទី
 ស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់យើង ធ្លាប់សុខ ធ្លាប់សប្បាយដោយមានស្រីក៏ល្បឿន
 ថែរក្សា សុទិន្ទកុន បាឯងមិនធ្លាប់ស្គាល់សេចក្តីទុក្ខតិចតួចសោះទេ ទោះបីបា
 ស្លាប់ទៅក្តី យើងក៏មិនចង់ឲ្យព្រាត់ប្រាសចាកបាឡើយ យើងនឹងអនុញ្ញាតអ្នក
 កំពុងរស់នៅ ឲ្យចេញចាកផ្ទះហើយបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាដូចម្តេចបាន សុទិន្ទ
 កុន អ្នកចូរក្រោកឡើងបរិភោគបាយ ផឹកទឹក និងឲ្យគេបម្រើទៅ កាលបើអ្នក

បរិភោគបាយ ផឹកទឹក និងឲ្យគេបម្រើហើយ ចូរបរិភោគកាម និងធ្វើបុណ្យចុះ
 យើងមិនព្រមអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកចេញចាកផ្ទះ ហើយបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាទេ ។
 កាលបើមាតាបិតាពោលយ៉ាងនេះហើយ សុទ្ធិកលន្ទបុត្រ ក៏ស្ងៀមនៅ ។ ឯ
 មាតា បិតាសុទ្ធិកលន្ទបុត្រ និយាយលួងលោមសុទ្ធិកលន្ទបុត្រពីរដង ។ បេ ។
 បីដងថា នៃសុទ្ធិកុន អ្នកឯងជាកូនប្រុសតែមួយ ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តយើង
 ធ្លាប់ចម្រើនដោយសេចក្តីសុខ មានទាំងស្រីក៏ល្បឿងថែរក្សាសប្បាយ សុទ្ធិកុន
 អ្នកឯងមិនដែលស្គាល់សេចក្តីទុក្ខតិចតួចសោះ ទោះបីអ្នកឯងស្លាប់ទៅក្តី យើង
 មិនចង់ឲ្យព្រាត់ប្រាសចាកអ្នកឯងឡើយ យើងនឹងអនុញ្ញាតដល់អ្នកកំពុងរស់
 នៅឲ្យចេញចាកផ្ទះ ហើយបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាដូចម្តេចបាន សុទ្ធិកុន អ្នក
 ចូរក្រោកឡើងបរិភោគបាយផឹកទឹកនិងឲ្យគេបម្រើទៅ កាលបរិភោគបាយ ផឹក
 ទឹក និងឲ្យគេបម្រើហើយ ចូរបរិភោគកាម និងធ្វើបុណ្យតាមប្រាថ្នាចុះ យើង
 មិនព្រមអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកចេញចាកផ្ទះ ហើយបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាទេ ។
 សុទ្ធិកលន្ទបុត្រក៏នៅស្ងៀមទៅវិញជាគម្រប់បីដង ។

[១៣] លំដាប់នោះ ពួកសម្លាញ់សុទ្ធិកលន្ទបុត្រ បាននាំគ្នាចូលទៅ
 និយាយអង្វរសុទ្ធិកលន្ទបុត្រថា នៃសុទ្ធិសម្លាញ់ អ្នកឯងជាកូនប្រុសតែមួយ
 ហើយជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់មាតាបិតា ធ្លាប់បានសេចក្តីសុខ មានទាំង
 ស្រីក៏ល្បឿងថែរក្សាសប្បាយ នៃសុទ្ធិសម្លាញ់ អ្នកឯងមិនធ្លាប់ស្គាល់សេចក្តី
 លំបាកតិចតួចសោះទេ ទោះបីអ្នកស្លាប់ទៅក្តី មាតាបិតារបស់អ្នក ក៏មិនចង់ឲ្យ
 ព្រាត់ប្រាសចាកអ្នកឡើយ មាតាបិតាទាំងឡាយរបស់អ្នកនឹងអនុញ្ញាតអ្នកដែល

កំពុងរស់នៅឲ្យចេញចាកផ្ទះ ហើយបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាដូចម្តេចបាន នៃ
សុទិន្ទសម្មាញ្ញ ចូរអ្នកក្រោកឡើងបរិភោគបាយ ផឹកទឹក ឲ្យគេបម្រើទៅ កាល
បើអ្នកបរិភោគបាយ ចំណី ផឹកទឹក ឲ្យគេបម្រើខ្លួនហើយ នឹងបរិភោគនូវកាម
ទាំងឡាយ ធ្វើបុណ្យ (ឲ្យទាន) រីករាយសប្បាយតាមសេចក្តីប្រាថ្នាចុះ មាតា
បិតាទាំងឡាយរបស់អ្នក មិនព្រមអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកចេញចាកផ្ទះ ហើយបួសក្នុង
ព្រះពុទ្ធសាសនាទេ ។ កាលបើពួកសម្មាញ្ញរបស់សុទិន្ទពោលពាក្យយ៉ាងនេះ
ហើយ សុទិន្ទកលន្ទបុត្រ ក៏នៅស្ងៀម ។ ពួកសម្មាញ្ញរបស់សុទិន្ទកលន្ទបុត្រ
បានពោលនូវពាក្យនេះនឹងសុទិន្ទកលន្ទបុត្រពីរជន ។ បេយ បីជនថា នៃសុទិន្ទ
សម្មាញ្ញ អ្នកឯង ។ បេយ សុទិន្ទកលន្ទបុត្រក៏នៅតែស្ងៀម អស់វារៈជាគម្រប់
បីជន ។ គ្រានោះឯង មាតាបិតាទាំងឡាយរបស់សុទិន្ទកលន្ទបុត្រនៅក្នុងទីណា
សម្មាញ្ញទាំងឡាយរបស់សុទិន្ទកលន្ទបុត្រ ក៏ចូលទៅក្នុងទីនោះ លុះចូលទៅ
ដល់ហើយ បានពោលនូវពាក្យនេះនឹងមាតាបិតាទាំងឡាយនៃសុទិន្ទកលន្ទបុត្រ
ថា បពិត្រលោកម្តាយលោកឪពុក សុទិន្ទនេះ ដេកនៅលើផែនដី រកគ្រឿង
កម្រាលអ្វីគ្មានសោះទេ ហើយគិតថា សេចក្តីស្លាប់ក្តី បព្វជ្ជក្តី នឹងមានដល់
អញក្នុងទីនេះឯង បើលោកទាំងឡាយមិនព្រមអនុញ្ញាតឲ្យសុទិន្ទចេញចាកផ្ទះ
ហើយបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាទេ សុទិន្ទនឹងដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ ក្នុងទីនោះមិន
ខានឡើយ ប្រសិនបើលោកទាំងឡាយ ព្រមអនុញ្ញាតឲ្យសុទិន្ទចេញចាកផ្ទះ
ហើយបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា គង់តែនឹងបានឃើញមុខសុទិន្ទដែលនៅជាអ្នក
បួសតទៅ បើសុទិន្ទមិនត្រេកអរក្នុងបព្វជ្ជា ហើយគតិរបស់សុទិន្ទនោះ

ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទីដទៃ ដូចម្តេចបាន មុខជានឹងត្រឡប់មកក្នុងទីនេះវិញមិនខាន
 ដូច្នោះ សូមលោកទាំងឡាយអនុញ្ញាតឲ្យសុទិទ្ធិចេញចាកផ្ទះ ហើយបួសក្នុង
 ព្រះពុទ្ធសាសនា ។ មាតាបិតាទាំងឡាយនៃសុទិទ្ធិក៏ពោលថា ម្ចាស់អ្នកទាំង
 ឡាយ យើងទាំងឡាយព្រមអនុញ្ញាតឲ្យសុទិទ្ធិចេញចាកផ្ទះ ហើយបួសក្នុង
 ព្រះពុទ្ធសាសនាចុះ ។

[១៤] គ្រានោះឯង សុទិទ្ធិកលនូបុត្រនៅក្នុងទីណា សម្លាញ់ទាំង
 ឡាយនៃសុទិទ្ធិកលនូបុត្រ ក៏ចូលទៅក្នុងទីនោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ បាន
 ពោលនូវពាក្យនេះនឹងសុទិទ្ធិកលនូបុត្រថា នៃសុទិទ្ធិសម្លាញ់ ចូរអ្នកក្រោក
 ឡើង អ្នកឯងមាតាបិតាព្រមព្រៀងអនុញ្ញាតឲ្យចេញចាកផ្ទះ បួសក្នុងព្រះពុទ្ធ-
 សាសនាហើយ ។ គ្រានោះ សុទិទ្ធិកលនូបុត្របានដឹងថា មាតាបិតាព្រមព្រៀង
 អនុញ្ញាតឲ្យចេញចាកផ្ទះ ដើម្បីបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា (ដូច្នោះ) ហើយក៏
 មានចិត្តរីករាយ ដូចជាអណ្តែតឡើង ជូតសម្អាតខ្លួនដោយដៃទាំងឡាយហើយ
 ក្រោកឡើង ។ គ្រានោះ សុទិទ្ធិកលនូបុត្រ សម្រាកកម្លាំងបានពីរបីថ្ងៃ ព្រះដី
 មានព្រះភាគគង់ក្នុងទីណា ក៏ចូលទៅកាន់ទីនោះ លុះចូលទៅហើយ ក្រាបថ្វាយ
 បង្គំព្រះដីមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដីសមគួរ ។ លុះសុទិទ្ធិកលនូបុត្រ
 អង្គុយនៅក្នុងទីដីសមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះដីមានព្រះភាគដូច្នោះថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គជាបុគ្គល គឺមាតាបិតាអនុញ្ញាតឲ្យចេញ
 ចាកផ្ទះ ហើយបួសក្នុងភេទ ជាបុគ្គលមិនមានប្រយោជន៍ដោយការងារ
 ក្នុងផ្ទះហើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះដីមានព្រះភាគ ទ្រង់បំបួសខ្ញុំ

ព្រះអង្គផងចុះ ។ សុទិទ្ធិកលនុបុត្រ បានបញ្ចេញ និងឧបសម្បទា ក្នុងសំណាក់
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគហើយ ។ សុទិទ្ធិកិក្ខុដ៏មានអាយុបានឧបសម្បទាហើយមិនយូរ
 ប៉ុន្មាន ក៏ប្រព្រឹត្តសមាទានធុត្តន្តគុណ មានសភាពយ៉ាងនេះ គឺជាអ្នកនៅក្នុង
 ព្រៃ ប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាត ប្រើប្រាស់សំពត់បង្កកូល និងត្រាប់ទៅ (បិណ្ឌបាត)
 តាមលំដាប់ផ្ទះ ហើយចូលទៅអាស្រ័យនៅក្នុងស្រុកវដ្តឯណានីមួយ ។

[១៥] សម័យនោះឯង ស្រុកវដ្តមានអំណត់អត់បាយ មនុស្សទាំង-
 ឡាយនឹងចិញ្ចឹមជីវិតបានដោយកម្រក្រៃពេក មនុស្សណាដែលក្រលំបាកស្រាប់
 ក៏ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់មានឆ្នឹង ស (ដេរជាសលើផែនដី) មនុស្សដែលមាន
 ទ្រព្យសម្បត្តិល្មមទិញដូរស្រូវអង្ករគេបាន ក៏មិនងាយនឹងទិញដូរដែរ លុះតែ
 មានស្នាក់ជាទីសម្គាល់ ទើបទិញដូរបាន ជនទាំងអស់ក្នុងស្រុកនោះ នឹងព្យា-
 យាមស្វែងរកអាហារបានដោយកម្រក្រៃពេក ។ លំដាប់នោះឯង សុទិទ្ធិកិក្ខុដ៏
 មានអាយុមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ស្រុកវដ្តមានអំណត់
 អត់បាយ មនុស្សទាំងឡាយនឹងចិញ្ចឹមជីវិតបានដោយកម្រក្រៃពេក មនុស្សណា
 ដែលក្រលំបាកស្រាប់ក៏ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់មានឆ្នឹង ស (ដេរជាសលើផែនដី)
 មនុស្សដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិល្មមទិញដូរស្រូវអង្ករគេបាន ក៏មិនងាយនឹងទិញ
 ដូរដែរ លុះតែមានស្នាក់ជាទីសម្គាល់ ទើបទិញដូរបាន ជនទាំងអស់ក្នុងស្រុក
 នោះ នឹងព្យាយាមស្វែងរកអាហារបានដោយកម្រក្រៃពេក ញាតិទាំងឡាយ
 របស់អញមានច្រើនក្នុងក្រុងវេសាលី ជាអ្នកស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មាន
 កោតៈច្រើន មានមាសប្រាក់ច្រើន មានគ្រឿងឧបករណ៍ច្រើន មានទ្រព្យ និង

ស្រូវច្រើន បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញ គប្បីចូលទៅអាស្រ័យនូវញាតិទាំង
 ឡាយហើយនៅ ញាតិទាំងឡាយសោត អាស្រ័យនូវអាត្មាអញហើយ នឹង
 បានឲ្យទាន នឹងធ្វើបុណ្យ ភិក្ខុទាំងឡាយនឹងបានលាភផង អាត្មាអញនឹងមិន
 លំបាកដោយបិណ្ឌបាតផង ។ ទើបសុទិន្ទភិក្ខុដ៏មានអាយុ រៀបចំសេនាសនៈ
 ហើយកាន់យកបាត្រ និងចីវរ ក្រុងវេសាលីនៅក្នុងទិសណា ក៏ចៀសចេញទៅ
 ក្នុងទិសនោះ កាលដែលត្រាច់ទៅកាន់ចារិកដោយលំដាប់ៗ ក្រុងវេសាលីនៅ
 ក្នុងទិសណា ក៏ចូលទៅដល់ទីនោះ ។ មានដំណឹងថា សុទិន្ទភិក្ខុដ៏មានអាយុនៅ
 ក្នុងកូដាគារសាលាព្រៃមហាវន ទៀបក្រុងវេសាលីនោះ ។ ពួកញាតិសុទិន្ទភិក្ខុ
 ដ៏មានអាយុ បានឮថា សុទិន្ទភិក្ខុជាកលនុបុត្រមកដល់ក្រុងវេសាលីហើយ ។
 ពួកញាតិទាំងនោះក៏នាំនូវកោជនប្រមាណហុកសិបសម្រាប់ទៅប្រគេនសុទិន្ទភិក្ខុ
 ដ៏មានអាយុ ។ លំដាប់នោះឯង សុទិន្ទភិក្ខុដ៏មានអាយុ ចែកចាយកោជន
 ប្រមាណហុកសិបថាសនោះដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ហើយស្ងៀមស្ងៀមប្រដាប់ដោយ
 បាត្រ និងចីវរក្នុងវេលាព្រឹកហើយចូលទៅកាន់កលនុគ្រាមដើម្បីបិណ្ឌបាត កាល
 ដើរទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតតាមលំដាប់ផ្ទះក្នុងកលនុគ្រាម លំនៅនៃបិតារបស់ខ្លួន
 នៅក្នុងទិសណាក៏ចូលទៅក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងសម័យនោះឯង ទាសីរបស់ញាតិនៃ
 សុទិន្ទភិក្ខុដ៏មានអាយុ មានប្រាថ្នាដើម្បីចោលនំកុម្មាសផ្អម ។ គ្រានោះ សុទិន្ទ-
 ភិក្ខុដ៏មានអាយុ និយាយនឹងខ្ញុំស្រីរបស់ញាតិនោះថា ម្ចាស់នាងទាសី បើនំនោះ
 ជារបស់ចោលហើយ ចូរនាងចាក់ដាក់មកក្នុងបាត្រអាត្មានេះវិញ ។ លំដាប់នោះ
 ខ្ញុំស្រីនៃញាតិរបស់សុទិន្ទដ៏មានអាយុ ក៏ចាក់នំកុម្មាសផ្អមនោះទៅក្នុងបាត្ររបស់

សុទិន្ទ ហើយបានស្គាល់ជាកូនរាជ្យដឹង និងសំឡេងរបស់សុទិន្ទនោះច្បាស់ ។
 វេលានោះ មាតារបស់សុទិន្ទដ៏មានអាយុនៅក្នុងទីណា ខ្ញុំស្រីរបស់ញាតិនៃសុទិន្ទ
 ដ៏មានអាយុក៏ចូលទៅក្នុងទីនោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏និយាយនឹងមាតា
 របស់សុទិន្ទដ៏មានអាយុថា បពិត្រអ្នកម្ចាស់ សូមអ្នកជ្រាប សុទិន្ទជាអយ្យបុត្រ
 និមន្តមកដល់ហើយ ។ មាតារបស់សុទិន្ទឆ្លើយថា នៃហង បើហងឯងនិយាយ
 ពាក្យពិតមែន អញនឹងឲ្យហងរួចជាអ្នកជា ។ សម័យនោះឯង សុទិន្ទក៏ក្នុង
 មានអាយុក៏ឆាន់នំកុម្មាសផ្អមនោះប្របដញ្ចាំងសាលា ១ ។ ចំណែកខាងបិតា
 របស់សុទិន្ទមកពីធ្វើការងារវិញ ក៏បានឃើញសុទិន្ទកំពុងឆាន់នំកុម្មាសផ្អមនោះ
 ប្របដញ្ចាំងសាលា លុះឃើញហើយ សុទិន្ទក៏ក្នុងទីណា (បិតានោះ)
 ក៏ចូលទៅក្នុងទីនោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏និយាយនឹងសុទិន្ទដ៏មានអាយុថា
 នៃសុទិន្ទកូន យើងជាអ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិច្រើន ថ្វីក៏លោកមកឆាន់នំកុម្មាស
 ផ្អមវិញ សុទិន្ទកូនគួរតែលោកទៅឯផ្ទះរបស់ខ្លួនវិញ ។ សុទិន្ទក៏ឆ្លើយថា
 បពិត្រគហបតី អាត្មាបានទៅឯផ្ទះញាមហើយ នំកុម្មាសផ្អមនេះ អាត្មាបានពី
 ផ្ទះនោះមក ។ លំដាប់នោះ បិតាសុទិន្ទក៏ក៏ចាប់កំកូនដៃសុទិន្ទក៏ហើយនិយាយ
 នឹងសុទិន្ទថា សុទិន្ទកូន លោកចូរមក យើងនឹងទៅផ្ទះ ។ លំដាប់នោះ លំនៅ
 បិតារបស់ខ្លួននៅក្នុងទីណា សុទិន្ទដ៏មានអាយុ ក៏ចូលទៅក្នុងទីនោះ លុះចូល
 ទៅដល់ហើយ ក៏គង់លើអាសនៈដែលគេបានក្រាលប្រគេន ។ បិតាក៏និយាយ
 នឹងសុទិន្ទក្នុងពេលនោះថា សុទិន្ទកូន សូមលោកនិមន្តឆាន់ចង្ហាន់ ។ សុទិន្ទ
 ឆ្លើយថា ល្អើយគហបតី ថ្ងៃនេះ អាត្មាកាតឆាន់រួចហើយ ។ បិតាឆ្លើយថា

សុទ្ធិកូន សូមលោកនិមន្តទទួលចង្ហាន់ក្នុងថ្ងៃស្អែក ។ សុទ្ធិកុក្កក៏ទទួល
និមន្តន៍ដោយតុណ្ហិភាព ។ សុទ្ធិកុក្កក៏ក្រោកចាកអាសនៈ ហើយនិមន្តទៅក្នុង
ពេលនោះឯង ។

[១៦] លុះដល់វេលាព្រឹកឡើង មាតាសុទ្ធិកុក្ក ប្រើមនុស្សឲ្យបង្ហាប
ប្រឹចពីដោយអាចម៍គោស្រស់ រួចឲ្យគរគំនរទ្រព្យ ២ គំនរ គឺ ប្រាក់ ១ គំនរ
មាស ១ គំនរ ជាគំនរធំៗ បុរសឈរខាងអាយមើលទៅបុរសឈរខាងនាយ
មិនឃើញបុរសឈរខាងនាយមើលមកបុរសឈរខាងអាយក៏មិនឃើញ ហើយ
ឲ្យបិទបាំងគំនរទាំងពីរនោះដោយកន្ទេល ឲ្យក្រាលអាសនៈទុកត្រង់កណ្តាល
រួចឲ្យបាំងរាំងជុំវិញពីខាងក្រៅ (គំនរនោះ) ហើយហៅស្រីជាគូពីមុនរបស់
សុទ្ធិដ៏មានអាយុមកបង្ហាបថា កូនស្រី បើដូច្នោះ គ្រឿងប្រដាប់ណាដែលឯង
ស្អិតស្អាងហើយ ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់សុទ្ធិកូនអញ ត្រូវឯងស្អិត
ស្អាងគ្រឿងប្រដាប់នោះចុះ ។ ស្រីជាគូពីមុនរបស់សុទ្ធិដ៏មានអាយុ ក៏ទទួល
ពាក្យមាតារបស់សុទ្ធិដ៏មានអាយុថា ចាសអ្នកមាតា ។ គ្រានោះ សុទ្ធិដ៏មាន
អាយុស្មៀកស្សង់រួចកាន់យកបាត និងថ្នាំក្នុងវេលាព្រឹក លំនៅបិតារបស់ខ្លួន
នៅត្រង់ទីណា ចូលទៅត្រង់ទីនោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏គង់លើអាសនៈ
ដែលគេក្រាលទុកបម្រុង ។ លំដាប់នោះ បិតារបស់សុទ្ធិដ៏មានអាយុ សុទ្ធិ
ដ៏មានអាយុនៅត្រង់ទីណា ក៏ចូលទៅត្រង់ទីនោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ បង្ហាប
អ្នកបម្រើឲ្យបើកគំនរទ្រព្យទាំងនោះ ហើយប្រាប់សុទ្ធិដ៏មានអាយុថា សុទ្ធិកូន
នេះជាទ្រព្យសម្បាប់ដើមខាងស្រីរបស់មាតាលោក នៅមានទ្រព្យសម្បាប់ដើម

ខាងប្រុសរបស់បិតា និងមតិករបស់ជីតាផ្សេងទៀត សុទ្ធិកូន បើលោកបាន
 សឹកចេញជាគ្រហស្ថមក នឹងបានប្រើប្រាស់សម្បត្តិផង ធ្វើបុណ្យទាំងឡាយផង
 សុទ្ធិកូន ចូរលោកសឹកចេញជាគ្រហស្ថមក ហើយនឹងប្រើប្រាស់សម្បត្តិទាំង-
 ឡាយផង ធ្វើបុណ្យឲ្យទានផង ។ សុទ្ធិតបថា ញោម អាត្មាមិនអាចនឹងសឹក
 បានទេ ព្រោះអាត្មាពេញចិត្តតែក្នុងការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ។ បិតាសុទ្ធិដ៏
 មានអាយុនិយាយនឹងសុទ្ធិដ៏មានអាយុ ជាគម្រប់ពីរជនផង ។ បេ ។ ជាគម្រប់
 បីជនផងថា សុទ្ធិកូន នេះជាទ្រព្យសម្បាប់ដើមខាងស្រីរបស់មាតាលោក នៅ
 មានទ្រព្យសម្បាប់ដើមខាងប្រុសរបស់បិតា និងមតិករបស់ជីតាផ្សេងទៀត
 សុទ្ធិកូន បើលោកបានសឹកចេញជាគ្រហស្ថមក នឹងបានគ្រប់គ្រងសម្បត្តិទាំង-
 ឡាយផង ធ្វើបុណ្យឲ្យទានផង ។ សុទ្ធិកូន ចូរលោកសឹកចេញជាគ្រហស្ថ
 មក ហើយគ្រប់គ្រងសម្បត្តិទាំងឡាយផង ធ្វើបុណ្យឲ្យទានផង ។ សុទ្ធិភិក្ខុ
 តបថា គហបតី បើញោមអត់ទោសឲ្យអាត្មាកាពៗ នឹងសូមជម្រាបញោម
 បន្តិច ។ បិតាទទួលព្រមថា សុទ្ធិកូន ចូរលោកនិយាយមកចុះ មិនជាអ្វីទេ ។
 សុទ្ធិភិក្ខុក៏ប្រាប់ថា គហបតី បើដូច្នោះ ញោមត្រូវបង្គាប់មនុស្សឲ្យធ្វើការងារ
 ធំៗ ហើយឲ្យច្រកប្រាក់ និងមាសឲ្យពេញ រួចផុកដោយរទេះ យកទៅចាក់
 ចោលក្នុងកណ្តាលខ្សែទឹកទន្លេគង្គា ហេតុអ្វីបានជាអាត្មាថាដូច្នោះ គហបតី ព្រោះ
 ថា ទ្រព្យទាំងពួងតែមានដល់អ្នកណាហើយ សេចក្តីខ្លាចក្តី សេចក្តីតក់ស្លុតក្តី
 សេចក្តីព្រើរមកក្តី ការថែរក្សាក្តី តែមានដល់អ្នកនោះមិនខាន ព្រោះតែទ្រព្យ
 ទាំងនោះជាហេតុ (បើអ្នកយកមាសប្រាក់ទៅចាក់ចោលក្នុងខ្សែទឹកហើយ)

សេចក្តីអន្តរាយ មានភ័យជាដើមនោះ នឹងមិនមានដល់អ្នកឡើយ ។ កាល
 សុទិន្ទដ៏មានអាយុពេលយ៉ាងនេះហើយ បិតារបស់សុទិន្ទដ៏មានអាយុ មាន
 សេចក្តីទោមនស្សតូចចិត្តថា ហេតុដូចម្តេច បានជាលោកសុទិន្ទជាកូនពេល
 យ៉ាងនេះ ។ គ្រានោះឯង បិតារបស់សុទិន្ទដ៏មានអាយុ ទើបហៅស្រីបុរាណ-
 ទុតិយិការបស់សុទិន្ទដ៏មានអាយុមកប្រាប់ថា នៃនាងក្រមុំ បើដូច្នោះ នាងឯង
 ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់សុទិន្ទកូនអញ នាងធ្វើដូចម្តេចនឹងឲ្យសុទិន្ទកូន
 អញធ្វើតាមពាក្យនាងឯងបាន ។ គ្រានោះឯង ស្រីបុរាណទុតិយិការបស់សុទិន្ទ
 ដ៏មានអាយុបានប្រវាឌ្ឍបដើងទាំងពីររបស់សុទិន្ទដ៏មានអាយុ ហើយបាននិយាយ
 ពាក្យនេះនឹងសុទិន្ទភិក្ខុថា បពិត្រអយ្យបុត្រ លោកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ព្រោះ
 ហេតុនៃស្រីអប្សរទាំងឡាយណា ស្រីអប្សរទាំងឡាយនោះ មានទ្រង់ទ្រាយ
 ប្រពៃដូចម្តេចទៅ ។ សុទិន្ទភិក្ខុឆ្លើយថា នៃបួនស្រី អាត្មាមិនបានប្រព្រឹត្ត
 ព្រហ្មចរិយធម៌ ដើម្បីស្រីអប្សរទាំងនោះទេ ។ វេលានោះ ស្រីបុរាណទុតិ-
 យិការបស់សុទិន្ទភិក្ខុ ក៏នឹកទោមនស្សតូចចិត្តថា តាំងពីថ្ងៃនេះទៅ លោកសុទិន្ទ
 អយ្យបុត្រ គ្រាន់តែហៅអញថា បួនស្រីៗ ប៉ុណ្ណោះទេ ដូច្នោះហើយ ក៏ជ្រប់ដួល
 ជេកក្នុងទីនោះឯង ។ គ្រានោះ សុទិន្ទដ៏មានអាយុ ទើបនិយាយពាក្យនេះ
 នឹងបិតាថា គហបតី បើញោមមានភោជនគួរនឹងឲ្យទានអាត្មាបានសូមញោម
 ឲ្យទានមកចុះ កុំធ្វើឲ្យអាត្មាលំបាកពេកឡើយ ។ បិតាសុទិន្ទឆ្លើយថា សុទិន្ទ
 កូន ភោជនាហារនោះមាន សូមលោកនិមន្តឆាន់ចុះ ។ វេលានោះ មាតាបិតា
 របស់សុទិន្ទដ៏មានអាយុបានចាត់ចែងចង្ហាន់ដ៏ធ្លាញ់ពិសា ឲ្យសុទិន្ទភិក្ខុដ៏មាន

អាយុ ឆាន់ដោយដៃខ្លួនឯង ។ សម័យនោះឯង មាតារបស់សុទិទ្ធីដ៏មាន
 អាយុបាននិយាយនឹងសុទិទ្ធីភិក្ខុនៅវេលាឆាន់រួច ហើយលែងលូកដៃទៅក្នុង
 បាត្រហើយថា នៃសុទិទ្ធីកូន ត្រកូលនេះស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានកោគៈ
 ច្រើន មានមាសប្រាក់បរិបូណ៌ មានគ្រឿងឧបករណ៍បរិបូណ៌ មានស្រូវអង្ករ
 បរិបូណ៌ នៃសុទិទ្ធីកូន សូមលោកនិមន្តសឹកចេញជាគ្រហស្ថមក នឹងបានប្រើ
 ប្រាសនូវទ្រព្យសម្បត្តិទាំងឡាយផង ធ្វើបុណ្យឲ្យទានផង សុទិទ្ធីកូន សូម
 លោកនិមន្តសឹកចេញជាគ្រហស្ថមក ហើយនឹងចាយវាយនូវសម្បត្តិទាំងឡាយ
 ធ្វើបុណ្យឲ្យទានចុះ ។ សុទិទ្ធីភិក្ខុឆ្លើយថា ញោម អាត្មាមិនអាច (ធ្វើ
 យ៉ាងនោះទេ) អាត្មាត្រេកអរចំពោះត្រង់ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌តែម្យ៉ាង ។
 មាតារបស់សុទិទ្ធីភិក្ខុដ៏មានអាយុ បាននិយាយពាក្យនេះ នឹងសុទិទ្ធីភិក្ខុដ៏មាន
 អាយុជាគម្រប់ពីរជនផង ។ បេ ។ ជាគម្រប់បីជនផងថា សុទិទ្ធីកូន ត្រកូលនេះ
 ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានកោគៈច្រើន មានមាសប្រាក់បរិបូណ៌ មាន
 គ្រឿងឧបករណ៍បរិបូណ៌ មានស្រូវអង្ករបរិបូណ៌ សុទិទ្ធីកូន បើដូច្នោះ សូម
 លោកអាណិតគ្រាន់តែឲ្យពូជបន្តិចចុះ កុំឲ្យពួកស្តេចលិច្ឆវិមករីបជាន់ យកទ្រព្យ
 សម្បត្តិជារបស់យើង ដែលជាត្រកូលឥតកូននោះឡើយ ។ សុទិទ្ធីភិក្ខុឆ្លើយថា
 ញោម បើគ្រាន់តែធ្វើកិច្ចប៉ុណ្ណោះអាត្មាអាចធ្វើឲ្យបាន ។ មាតាសុទិទ្ធីសួរថា
 សុទិទ្ធីកូន ឥឡូវនេះ លោកគង់នៅឯណា ។ សុទិទ្ធីភិក្ខុតបថា ញោមអាត្មានៅ
 ក្នុងព្រៃមហាវន ។ គ្រានោះឯង សុទិទ្ធីដ៏មានអាយុ ក៏ក្រោកចាកអាសនៈ
 ហើយចេញដើរទៅ ។

[១៧] គ្រានោះ មាតារបស់សុទិន្ទ្រីយ៍មានអាយុ ហៅនាងបុរាណទុតិយិកា របស់សុទិន្ទ្រីយ៍មានអាយុមកហើយនិយាយថា ម្ចាស់នាងកូនប្រសា បើកាល ណានាងមានរដូវហើយ ផ្កា គឺឈាមរបស់នាងកើតឡើងហើយ នាងត្រូវប្រាប់ ដល់ម៉ែ ក្នុងកាលនោះ ។ នាងបុរាណទុតិយិការបស់សុទិន្ទ្រីយ៍មានអាយុ បាន ទទួលពាក្យមាតារបស់សុទិន្ទ្រីយ៍មានអាយុថា ចាសម៉ែ ។ លំដាប់នោះ នាង បុរាណទុតិយិការបស់សុទិន្ទ្រីយ៍មានអាយុ មិនយូរប៉ុន្មាននាងក៏មានរដូវ ផ្កា គឺ ឈាមនៃនាងនោះក៏កើតឡើង ។ ទើបនាងបុរាណទុតិយិការបស់សុទិន្ទ្រីយ៍មាន អាយុ បានប្រាប់មាតារបស់សុទិន្ទ្រីយ៍មានអាយុយ៉ាងនេះថា ម៉ែ ខ្ញុំមានរដូវហើយ ផ្កា គឺឈាមរបស់ខ្ញុំកើតហើយ ។ មាតាតបថា ម្ចាស់នាងកូនប្រសា បើដូច្នោះ នាងឯងប្រដាប់តាក់តែងដោយគ្រឿងអលង្ការឯណា ដែលជាទីស្រឡាញ់ពេញ ចិត្តរបស់សុទិន្ទ្រីយ៍ (យើង) នាងចូរប្រដាប់តាក់តែងដោយគ្រឿងសម្រាប់ ស្មិតស្មាងនោះចុះ ។ នាងបុរាណទុតិយិការបស់សុទិន្ទ្រីយ៍មានអាយុ បានទទួល ពាក្យមាតារបស់សុទិន្ទ្រីយ៍មានអាយុថា ចាសម៉ែ ។ លំដាប់នោះ មាតារបស់ សុទិន្ទ្រីយ៍មានអាយុ ក៏នាំនាងបុរាណទុតិយិការបស់សុទិន្ទ្រីយ៍មានអាយុចូលទៅកាន់ ព្រៃមហាវនដែលសុទិន្ទ្រីយ៍កុំនៅនោះឯង លុះចូលទៅហើយ ក៏បានពោលនូវពាក្យ នេះនឹងសុទិន្ទ្រីយ៍មានអាយុថា ម្ចាស់សុទិន្ទ្រីយ៍ ត្រកូលនេះស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យ ច្រើន មានរបស់សម្រាប់ប្រើប្រាស់ច្រើន មានមាសប្រាក់ច្រើន មានគ្រឿង ឧបករណ៍ជាទីគាប់ចិត្តច្រើន មានធនធានស្រូវអង្ករច្រើន ម្ចាស់សុទិន្ទ្រីយ៍ អ្នក ត្រឡប់មកដើម្បីហ៊ានភេទ ក៏គង់នឹងបានបរិភោគនូវភោគសម្បត្តិផង ធ្វើបុណ្យ

ទាំងឡាយផង ម្ចាស់សុទ្ធិកូន អ្នកត្រូវត្រឡប់មកកាន់ហ៊ានភេទជាគ្រហស្ថវិញ ហើយបរិភោគនូវភោគសម្បត្តិផង ធ្វើបុណ្យទាំងឡាយផង ។ សុទ្ធិតបថា ញោម អាត្មាសឹកមិនកើតទេ អាត្មាមិនព្រមសឹកទេ អាត្មាត្រេកអរតែប្រព្រឹត្ត ព្រហ្មចរិយធម៌ ។ មាតារបស់សុទ្ធិដ៏មានអាយុ បាននិយាយនឹងសុទ្ធិដ៏មាន អាយុ អស់វារៈ ២-៣ ដងយ៉ាងនេះថា នៃសុទ្ធិកូន ត្រកូលនេះស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានភោគៈច្រើន មានមាសប្រាក់ច្រើន មានគ្រឿងឧបករណ៍ជា ទីគាប់ចិត្តច្រើន មានធនធានស្រូវអង្ករច្រើន នៃសុទ្ធិកូន បើដូច្នោះ អ្នកចូរឲ្យ ត្រឹមតែពូជចុះ កំឲ្យពួកស្តេចលិច្ឆរឹមករិបយកសម្បត្តិទ្រព្យយើងដែលជាត្រកូល ឥតកូនទៅបាន ។ សុទ្ធិឆ្លើយថា ញោម អាត្មាអាចធ្វើកិច្ចនេះជូនបាន ហើយក៏ ចាប់ដៃនាងបុរាណទុតិយិកា កៀកចូលទៅកាន់ព្រៃមហាវន យល់ឃើញថា មិន មានទោសព្រោះសិក្ខាបទព្រះអង្គមិនទាន់បានបញ្ញត្ត ហើយញ៉ាំងមេប៉ុនធម្មឲ្យ សម្រេចដោយនាងបុរាណទុតិយិកាអស់វារៈ ៣ ដង នាងក៏មានគភ៌ ដោយ មេប៉ុនសេវនៈនោះ ។

[១៨] កុម្មុទេវតាទាំងឡាយ ក៏ញ៉ាំងសំឡេងឲ្យឮទូទំរឡើងទៅថា ម្ចាស់គ្នាយើងទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុមិនដែលរីកវរ មិនដែលមានទោស (ឥឡូវ នេះ) សុទ្ធិកូលនូបុត្រធ្វើសេចក្តីរីកវរ និងទោសឲ្យកើតឡើងហើយ ។ ចាតុ- ម្មហារាជិកាទេវតាទាំងឡាយ ឮសំឡេងកុម្មុទេវតាទាំងនោះហើយ ក៏ញ៉ាំង សំឡេងឲ្យឮឡើងទៅ ពួកទេវតាជាន់តាវត្តិវិញ យាមា តុសិតា និម្មានតី បរិនិម្មិតវសវត្តី (រហូតដល់) ពួកព្រហ្ម (បានឮសំឡេងតៗ គ្នាមកហើយ)

ក៏ញ៉ាំងសំឡេងឲ្យឮឡើងៗ ទៅថា ម្ចាស់គ្នាយើងទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុមិនដែល
 រីករវ មិនដែលមានទោស (ឥឡូវនេះ) សុទ្ធិកលនូបុត្រ មកធ្វើសេចក្តី
 រីករវ និងទោសឲ្យកើតឡើងហើយ ។ សូរសព្ទ (យ៉ាងនេះ) ក៏ពួកនាំពាន
 ឡើងទៅ ដរាបដល់ព្រហ្មលោកដោយ ១ ខណៈ ១ រំពេចនោះឯង ។ គ្រា
 នោះ នាងបុរាណទុតិយិការបស់សុទ្ធិដ៏មានអាយុ អាស្រ័យគភីនោះកាន់តែ
 ចាស់ឡើងជាលំដាប់ ទើបសម្រាលនូវកូនប្រុសមួយ ។ លំដាប់នោះ ពួក
 សម្លាញ់សុទ្ធិដ៏មានអាយុ បានតាំងឈ្មោះទារកនោះថា ព័ជកៈ បានតាំងឈ្មោះ
 នាងបុរាណទុតិយិការបស់សុទ្ធិដ៏មានអាយុថា ព័ជកមាតា បានតាំងឈ្មោះ
 សុទ្ធិដ៏មានអាយុថា ព័ជកបិតា ។ លុះដល់សម័យខាងក្រោយមក អ្នកទាំងពីរ
 នោះ បានចេញចាកផ្ទះហើយបួសក្នុងភេទជាបុគ្គលអ្នកមិនមានប្រយោជន៍ដល់
 ការងារក្នុងផ្ទះ ហើយបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្តផល ។

[១៧] គ្រានោះ សេចក្តីសង្ស័យ និងសេចក្តីក្តៅក្រហាយស្តាយក្រោយ
 ក៏កើតមានដល់សុទ្ធិដ៏មានអាយុថា អាត្មាអញពេញហៅជាឥតលាក់ លាក់
 មិនមានដល់អាត្មាអញទេ ភាពជាមនុស្សពេញហៅអាត្មាអញបានដោយអាក្រក់
 មិនមែនអាត្មាអញ បានដោយល្អទេ ដោយហេតុអាត្មាអញ បានបួសក្នុង
 ធម្មវិន័យ ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់សម្តែងដោយប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ មិនអាច
 ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឲ្យបរិបូណ៌ បរិសុទ្ធ ដរាបដល់អស់ជីវិត ។ ព្រោះ
 សេចក្តីសង្ស័យ និងសេចក្តីក្តៅក្រហាយស្តាយក្រោយនោះឯង សុទ្ធិក៏ទៅជា
 ស្នមប្រដក់មានសម្បុរអាក្រក់កើតទៅជាពោគលៀងស្នេកស្នាំង មានខ្លួនរវាម

ដោយសរសៃ មានចិត្តក្រៀមក្រំទ្រមីងទ្រមើយ កើតទុក្ខតូចចិត្តនឹកស្តាយ
ក្រោយសញ្ចប់សញ្ជឹង ។ លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងឡាយជាសម្មាញ់របស់សុទិដ្ឋ
ដ៏មានអាយុបាននិយាយពាក្យនេះនឹងសុទិដ្ឋដ៏មានអាយុថា អារុសោសុទិដ្ឋ កាល
ពីដើមលោកមានសម្បុរល្អ មានឥន្ទ្រិយពេញលេញ មានសម្បុរមុខដ៏ថ្លា មាន
សម្បុរថ្លៃស្រស់របស់ផ្សេងៗ ឥឡូវនេះលោកទៅជាស្តមសៅហ្មង មានសម្បុរ
អាក្រក់ កើតរោគល្បឿងស្នេកស្នាំង មានខ្លួនរវាមដោយសរសៃ មានចិត្តក្រៀម
ក្រំទ្រមីងទ្រមើយ កើតទុក្ខតូចចិត្តក្តៅក្រហាយសញ្ចប់សញ្ជឹង ម្នាលអារុសោ
សុទិដ្ឋ លោកមិនសូវត្រេកអរហើយចេះតែខំប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ទៅទេឬអី?
សុទិដ្ឋឆ្លើយតបថា នែលោកដ៏មានអាយុទាំងឡាយ ខ្ញុំមិនមែនមិនត្រេកអរ
ហើយចេះតែខំប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ទេ ខ្ញុំបានធ្វើបាបកម្ម គឺសេពមេប៉ុនធម្មនឹង
ស្រ្តីបុរាណទុតិយិកា ម្នាលអារុសោទាំងឡាយ សេចក្តីសង្ស័យ និងសេចក្តី
ស្តាយក្រោយ ក៏កើតមានដល់ខ្ញុំនោះឯងថា អាត្មាអញពេញហៅជាឥតលាក
លាកមិនមានដល់អាត្មាអញទេ ភាពជាមនុស្សពេញហៅថាអាត្មាអញបានដោយ
អាក្រក់ មិនមែនអាត្មាអញបានដោយល្អទេ ដោយហេតុអាត្មាអញបានបួសក្នុង
ធម្មវិន័យ ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់សម្តែងដោយប្រពៃយ៉ាងនេះ ហើយមិនអាច
ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ឲ្យបរិបូណ៌ បរិសុទ្ធ ដរាបដល់អស់ជីវិត ។ ភិក្ខុ
ទាំងឡាយជាសម្មាញ់ក៏និយាយថា អារុសោសុទិដ្ឋ លោកបួសក្នុងធម្មវិន័យ
ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងល្អហើយយ៉ាងនេះ មិនអាចដើម្បីប្រព្រឹត្ត
ព្រហ្មចរិយធម៌ ឲ្យបរិសុទ្ធពេញលេញ ដរាបដល់អស់ជីវិតបាន ព្រោះមេប៉ុន-

ធម្មសេវនកិច្ចណា ម្នាលអារុសោ មេប៉ុនធម្មសេវនកិច្ចនោះ ល្មមឲ្យលោក
សង្ស័យ ល្មមឲ្យស្តាយក្រោយមែន ម្នាលអារុសោ ធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះ
ភាគទ្រង់សម្តែងហើយដោយអនេកបរិយាយ (សុទ្ធតែ) ដើម្បីឲ្យប្រាសចាក
រាគៈ មិនមែនសម្តែងដើម្បីឲ្យប្រកបដោយរាគៈទេ ធម៌ដែលព្រះអង្គសម្តែង
ហើយ ដើម្បីឲ្យប្រាសចាកកិលេសជាគ្រឿងប្រកប មិនមែនសម្តែងដើម្បីតម្រូវ
ទៅរកកិលេសជាគ្រឿងប្រកបទេ ធម៌ដែលព្រះអង្គសម្តែងហើយ ដើម្បីមិនឲ្យ
ប្រកាន់មាំ មិនមែនសម្តែងដើម្បីឲ្យប្រកាន់មាំទេ (ក្រែងដូច្នោះ) មិនមែនឬ
នៃអារុសោ ត្រង់ធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងហើយ ដើម្បីឲ្យប្រាស
ចាករាគៈ លោកត្រឡប់ជាយល់ក្នុងធម៌នោះថា ប្រកបដោយរាគៈទៅវិញ ត្រង់
ធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងហើយ ដើម្បីឲ្យប្រាសចាកកិលេសជា
គ្រឿងប្រកប លោកត្រឡប់ជាចូលចិត្តតម្រូវទៅរកកិលេសជាគ្រឿងប្រកបទៅ
វិញ ត្រង់ធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងហើយ ដើម្បីមិនឲ្យប្រកាន់មាំ
លោកទៅជាចូលចិត្តថា ឲ្យប្រកាន់មាំវិញ ម្នាលអារុសោ ធម៌ដែលព្រះដ៏មាន
ព្រះភាគទ្រង់សម្តែងហើយដោយអនេកបរិយាយ ដើម្បីប្រាសចាករាគៈ ធម៌
ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងហើយ ដើម្បីញាំញីនូវសេចក្តីស្រវឹង ដើម្បី
កម្ចាត់បង្គំនូវសេចក្តីស្រេកយូនក្នុងកាម ដើម្បីដកចេញនូវសេចក្តីអាល័យក្នុង
កាម ដើម្បីផ្តាច់បង្គំនូវវដ្តៈ ដើម្បីអស់ទៅនៃតណ្ហា ដើម្បីគ្មានរាគៈ ដើម្បីនិរោធ
ដើម្បីព្រះនិព្វាន (ក្រែងដូច្នោះ) មិនមែនឬ ម្នាលអារុសោ កិរិយាលះបង្គំនូវកាម
ទាំងឡាយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងហើយ ការកំណត់ដឹងនូវសេចក្តី

សម្គាល់ក្នុងកាម ព្រះអង្គក៏បានសម្តែងហើយ កិរិយាកម្ចាត់បង្ខំនូវសេចក្តីស្រេក
 ឃ្មានក្នុងកាម ព្រះអង្គក៏បានសម្តែងហើយ កិរិយាដកចេញនូវសេចក្តីត្រិះរិះក្នុង
 កាមទាំងឡាយ ក៏ព្រះអង្គបានសម្តែងហើយ កិរិយាចូលទៅរម្ងាប់នូវសេចក្តី
 ក្តៅក្រហាយ អន្ទះអន្ទែងក្នុងកាមទាំងឡាយ ក៏ព្រះអង្គបានសម្តែងហើយ ដោយ
 អនេកបរិយាយ (យ៉ាងនេះ) មិនមែនឬ ម្នាលអារុសោ កម្មដ៏លាមករបស់
 លោកនេះ មិនមែននាំឲ្យកើតសេចក្តីជ្រះថ្លាដល់ជនទាំងឡាយដែលមិនទាន់ជ្រះ
 ថ្លានោះទេ មិនមែនដឹកនាំជនដែលជ្រះថ្លាហើយ ឲ្យរឹងរិតតែជ្រះថ្លាឡើងទេ
 ម្នាលអារុសោ កម្មដ៏លាមករបស់លោកនេះ រមែងដឹកនាំសេចក្តីមិនជ្រះថ្លា
 ឲ្យកើតមានដល់ជនទាំងឡាយដែលមិនទាន់ជ្រះថ្លានៅឡើយ ដឹកនាំជនទាំង-
 ឡាយខ្លះ ដែលជ្រះថ្លាហើយឲ្យទាស់ចិត្តគំនិតទៅវិញទេតើ ។ លំដាប់នោះ ភិក្ខុ
 ទាំងនោះ ក៏តិះដៀលសុទិទ្ធដ៏មានអាយុដោយអនេកបរិយាយ ហើយនាំគ្នា
 ក្រាបទូលសេចក្តីនុ៎ះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។

[២០] ព្រោះរឿងនេះ ព្រោះដំណើរនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគឲ្យប្រជុំភិក្ខុ
 សង្ឃ ហើយត្រាស់សួរសុទិទ្ធដ៏មានអាយុក្នុងកាលនោះថា នែ សុទិទ្ធិ ឮថា
 អ្នកឯងសេពមេប៉ុនធម្មនឹងនាងបុរាណទុតិយិកា ពិតមែនឬ ។ សុទិទ្ធិក្រាបទូល
 ថា សូមទាន ពិតមែន ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏មានព្រះភាគទ្រង់តិះដៀលថា នែមោយ-
 បុរស បាបកម្មដែលអ្នកឯងធ្វើនេះមិនសមគួរ មិនត្រូវទំនង មិនត្រូវបែប មិន
 មែនជារបស់សមណៈ មិនគប្បី មិនគួរធ្វើទេ នែមោយបុរស គួរបើដែរអ្នក
 ឯងឬសក្តិធម្មវិន័យ ដែលតថាគតសម្តែងហើយដោយប្រពៃយ៉ាងនេះត្រឡាំង

ទៅជាប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឲ្យបរិសុទ្ធពេញលេញ ដរាបដល់អស់ជីវិតមិនកើត
នៃមោឃបុរស ធម៌ដែលតថាគតសម្តែងហើយដោយអនេកបរិយាយ (សុទ្ធតែ)
ដើម្បីប្រាសចាករាគៈ មិនមែនដើម្បីប្រកបដោយរាគៈទេ ធម៌ដែលតថាគត
សម្តែងហើយ ដើម្បីឲ្យប្រាសចាកកិលេសជាគ្រឿងប្រកប មិនមែនសម្តែង
ដើម្បីតម្រូវទៅកកិលេសជាគ្រឿងប្រកបទេ ធម៌ដែលតថាគតសម្តែងហើយ
ដើម្បីមិនឲ្យប្រកាន់មាំ មិនមែនសម្តែងដើម្បីឲ្យប្រកាន់មាំទេ មិនមែនឬ ម្នាល
មោឃបុរស ត្រង់ធម៌ដែលតថាគតសម្តែងហើយ ដើម្បីឲ្យប្រាសចាករាគៈ អ្នក
ឯងត្រឡប់ចូលចិត្តក្នុងធម៌នោះថា ឲ្យប្រកបដោយរាគៈវិញ ត្រង់ធម៌ដែល
តថាគតសម្តែងហើយ ដើម្បីឲ្យប្រាសចាកកិលេសជាគ្រឿងប្រកប អ្នកឯង
ត្រឡប់ជាចូលចិត្តថា ឲ្យប្រកបដោយកិលេសជាគ្រឿងប្រកបវិញ ត្រង់ធម៌ដែល
តថាគតសម្តែងហើយ ដើម្បីមិនឲ្យប្រកាន់មាំ អ្នកឯងត្រឡប់ទៅជាចូលចិត្តថា
ឲ្យប្រកាន់មាំវិញ នៃមោឃបុរស ធម៌ដែលតថាគតសម្តែងហើយដោយអនេក-
បរិយាយ ដើម្បីឲ្យប្រាសចាករាគៈ ធម៌ដែលតថាគតសម្តែងហើយ ដើម្បីញាំញី
នូវសេចក្តីស្រវឹង ដើម្បីកម្ចាត់បង្ខំនូវសេចក្តីស្រេកឃ្មានក្នុងកាម ដើម្បីដកចេញ
នូវសេចក្តីអាល័យក្នុងកាម ដើម្បីផ្តាច់បង្ខំនូវវដ្តៈ ដើម្បីអស់ទៅនៃតណ្ហា ដើម្បី
ប្រាសចាកតម្រេក ដើម្បីរំលត់ ដើម្បីព្រះនិព្វាន មិនមែនឬ នៃមោឃបុរស
កិរិយាលះបង្ខំនូវកាមទាំងឡាយ តថាគតបានសម្តែងហើយ ការកំណត់ដឹងនូវ
សេចក្តីសម្គាល់ក្នុងកាមទាំងឡាយ តថាគតបានសម្តែងហើយ កិរិយាកម្ចាត់
បង្ខំនូវសេចក្តីស្រេកឃ្មានក្នុងកាមទាំងឡាយ តថាគតបានសម្តែងហើយ កិរិយា

ដកចេញនូវសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងកាយទាំងឡាយ តថាគតបានសម្តែងហើយ កិរិយា
 ចូលទៅម្ខាងនូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយក្នុងកាយទាំងឡាយ តថាគតបានសម្តែង
 ហើយ ដោយអនេកបរិយាយ មិនមែនឬ ម្នាលមោឃបុរស អ្នកឯងដាក់អង្គជាត
 ទៅក្នុងមាត់អាសិរពិសជាសត្វមានពិសភ្លៀវក្លា ប្រសើរជាងអ្នកឯងដាក់អង្គជាត
 ទៅក្នុងអង្គជាតរបស់មាតុគ្រាម មិនប្រសើរឡើយ មោឃបុរស អ្នកឯងដាក់
 អង្គជាតទៅក្នុងមាត់ពស់វែកប្រសើរជាង អង្គជាតដែលអ្នកឯងដាក់ទៅក្នុង
 អង្គជាតរបស់មាតុគ្រាមមិនប្រសើរឡើយ មោឃបុរស អ្នកឯងដាក់អង្គជាតទៅ
 ក្នុងគំនររងើកភ្លើងដែលឆេះភ្លៀមប្រាសប្រសើរជាង អង្គជាតដែលអ្នកឯងដាក់
 ទៅក្នុងអង្គជាតរបស់មាតុគ្រាមមិនប្រសើរឡើយ ហេតុអ្វី បានជាតថាគតពោល
 ដូច្នោះ មោឃបុរស ព្រោះថា មនុស្សដែលដាក់អង្គជាតទៅក្នុងគំនររងើកភ្លើង
 គ្រាន់តែដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ ឬដល់នូវសេចក្តីទុក្ខប្រហែលនឹងស្លាប់ប៉ុណ្ណោះ
 ឯនឹងបានទម្លាយរាងកាយស្លាប់ហើយទៅកើតក្នុងតិរច្ឆានកំណើត ប្រេត អសុ-
 រកាយ នរក ព្រោះបច្ច័យដែលដាក់អង្គជាតទៅក្នុងគំនររងើកភ្លើងនោះក៏ទេ នៃ
 មោឃបុរស ចំណែកខាងភិក្ខុដែលដាក់អង្គជាត ទៅក្នុងអង្គជាតមាតុគ្រាមនោះ
 តែទម្លាយរាងកាយហើយ ត្រូវទៅកើតក្នុងតិរច្ឆានកំណើត ប្រេត អសុរកាយ
 នរក ម្នាលមោឃបុរស កាលបើកម្មទាំងនេះ (សុទ្ធតែជាកម្មប្រកបដោយ
 ទោសធម៌នេះ) អ្នកឯងនៅតែប្រព្រឹត្តធ្វើនូវអសុទ្ធម្ម ជាធម៌របស់អ្នកស្រុក
 ជាធម៌របស់មនុស្សថាភវយ អាក្រក់ មានកិច្ចដោយទឹកជាទីបំផុត ជាធម៌លាក់
 លៀម ជាធម៌របស់ជនពីរៗ នាក់ តែងប្រជុំធ្វើតាមតែប្រទះនោះ មោឃបុរស

(ក្នុងសាសនានេះ) មានតែអ្នកឯងទេ ជាអ្នកធ្វើអកុសល ខាងដើមនៃ
អកុសលធម៌ទាំងឡាយមានប្រមាណច្រើន ហៅថា ជាអ្នកផ្តើមធ្វើមុនគេ ម្ចាស់
មោឃបុរស កម្មដ៏លាមករបស់អ្នកឯងនេះ មិនបណ្តាលឲ្យកើតសេចក្តីជ្រះថ្លា
ដល់ជនទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់ជ្រះថ្លាឡើយ មិនមែនដឹកនាំជនដែលជ្រះថ្លា
ហើយឲ្យរឹតតែជ្រះថ្លាថែមឡើងទៀតទេ ម្ចាស់មោឃបុរស កម្មដ៏លាមករបស់
អ្នកឯងនេះ រមែងបណ្តាលឲ្យកើតសេចក្តីមិនជ្រះថ្លា ដល់ជនទាំងឡាយដែល
មិនទាន់ជ្រះថ្លានៅឡើយ ដឹកនាំជនទាំងឡាយខ្លះដែលជ្រះថ្លាហើយឲ្យត្រឡប់
ទៅស្ថិតក្នុងវិញ្ញា ។ គ្រានោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់តិះដៀលសុទ្ធិដ៏
មានអាយុ ដោយអនេកបរិយាយ ហើយទ្រង់សម្តែងនូវទោស នៃការចិញ្ចឹមក្រ
ថែទាំក្សត្រ ប្រាថ្នាច្រើន មិនសន្តោស ច្រឡំច្រឡំដោយពួកគណៈ និង
សេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ទើបទ្រង់សម្តែងដោយអនេកបរិយាយនូវគុណនៃការដែល
គេចិញ្ចឹមងាយ ការដែលគេថែទាំក្សត្រងាយ ប្រាថ្នាតិច សន្តោស ចិត្តផ្អែមផង ការ
កម្ចាត់បង់នូវកិលេស ការនាំឲ្យកើតសេចក្តីជ្រះថ្លា ការមិនសន្សំ និងការប្រារព្ធ
ព្យាយាម ហើយទ្រង់សម្តែងធម្មិកថាដ៏ល្អមសមគួរដល់សិក្ខាបទនោះ ដល់សំរិះ
នោះចំពោះភិក្ខុទាំងឡាយ ហើយហៅភិក្ខុទាំងឡាយមក (មានព្រះពុទ្ធដីកា)
ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើដូច្នោះ តថាគតនឹងបញ្ចត្តសិក្ខាបទ ដល់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ព្រោះអាស្រ័យអំណាចប្រយោជន៍ ១០ យ៉ាង គឺដើម្បីសេចក្តីល្អដល់
សង្ឃ ១ ដើម្បីនៅសប្បាយដល់សង្ឃ ១ ដើម្បីសង្កត់សង្កិននូវបុគ្គលទាំង-
ឡាយដែលមិនអៀនខ្មាស ១ ដើម្បីនៅជាសុខស្រួលដល់ភិក្ខុទាំងឡាយដែល

មានសីលជាទីស្រឡាញ់ ១ ដើម្បីរារាំងអាសវធម៌ទាំងឡាយក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១
 ដើម្បីកម្ចាត់បង្គំនូវអាសវធម៌ទាំងឡាយក្នុងបរលោក ១ ដើម្បីញ៉ាំងបុគ្គល
 ទាំងឡាយដែលមិនទាន់ជ្រះថ្លាឲ្យជ្រះថ្លាឡើង ១ ដើម្បីញ៉ាំងបុគ្គលទាំងឡាយ
 ដែលជ្រះថ្លាហើយឲ្យរឹងរិតតែជ្រះថ្លាច្រើនឡើង ១ ដើម្បីឲ្យតម្កល់នៅមាំនៃព្រះ
 សទ្ធម្ម ១ ដើម្បីអនុគ្រោះដល់វិន័យ ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ
 ត្រូវសម្តែងនូវសិក្ខាបទនេះដូច្នោះថា ភិក្ខុណាមួយ សេពមេប៉ុនធម្ម (ភិក្ខុនោះ)
 ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក រកសំវាសគ្មាន ។ សិក្ខាបទនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់
 បញ្ញត្តិហើយចំពោះភិក្ខុទាំងឡាយដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

វារៈពោលអំពីរឿងសុទិទ្ធិភិក្ខុ ចប់

[២១] សម័យនោះ មានភិក្ខុ ១ រូប ប្រលោមល្អឆមេស្វា ដោយ
 អាមិសៈ ក្នុងព្រៃមហាវន ទៀបក្រុងវេសាលី ហើយសេពមេប៉ុនធម្មនឹងមេ
 ស្វានោះ។ លំដាប់នោះ ភិក្ខុនោះស្ងៀកស្ងៀមប្រដាប់ដោយបាត្រ និងចីវរ ហើយ
 ចូលទៅកាន់ក្រុងវេសាលី ដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងវេលាព្រឹកព្រហាម ។ ក្នុងសម័យ
 នោះ ភិក្ខុទាំងឡាយច្រើនរូបដើរទៅកាន់សេនាសនបារិក ក៏នាំគ្នាចូលទៅត្រង់
 កន្លែងដែលភិក្ខុនោះនៅ ។ មេស្វានោះ បានឃើញភិក្ខុអម្បាលនោះមកអំពី
 ចម្ងាយ ក៏ចូលទៅត្រង់កន្លែងដែលភិក្ខុទាំងនោះនៅ លុះចូលទៅដល់ហើយ
 (ក៏សម្តែងអាការ) ធ្វើចង្កេះឲ្យញាក់ញ័រផង ធ្វើកន្ទុយឲ្យកម្រើកផង ពើង
 ចង្កេះផង បានធ្វើនូវនិមិត្តផង អំពីខាងមុខភិក្ខុទាំងឡាយនោះ ។ គ្រានោះ ភិក្ខុ
 ទាំងនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយល់ឃើញថា ភិក្ខុនោះសេពមេប៉ុនធម្មនឹងមេស្វា

នេះ ដោយពិតឥតមានសង្ស័យ ទើបនាំគ្នាពួនចាំឃ្នាំមើលក្នុងទឹកបាំង ១ ។
 លំដាប់នោះ ភិក្ខុនោះដើរទៅបិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងវេសាលី បានបិណ្ឌបាតហើយ
 ត្រឡប់មកវិញ ។ គ្រានោះ មេស្វានោះក៏ចូលទៅត្រង់កន្លែងដែលភិក្ខុនោះនៅ ។
 លំដាប់នោះ ភិក្ខុនោះឆាន់បិណ្ឌបាតនោះ ១ ចំណែក បានឲ្យដល់មេស្វា ១
 ចំណែក ។ គ្រានោះ មេស្វាស៊ីអាហារបិណ្ឌបាតនោះហើយ ក៏ពើងចង្កេះចំពោះ
 ទៅភិក្ខុនោះ ។ លំដាប់នោះ ភិក្ខុនោះក៏សេពមេប៉ុនធម្មនឹងមេស្វានោះ ។ ទើប
 ភិក្ខុទាំងឡាយនោះ បានពោលពាក្យនេះនឹងភិក្ខុនោះថា អារុសោ សិក្ខាបទ ព្រះ
 ដ៏មានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តិហើយមិនមែនឬ នៃអារុសោ ហេតុអ្វី ក៏បានជាអ្នក
 មកសេពមេប៉ុនធម្មនឹងមេស្វានេះ ។ ភិក្ខុនោះឆ្លើយថា នៃអារុសោទាំងឡាយ
 សិក្ខាបទព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តិពិតមែនហើយ តែសិក្ខាបទនោះ ទ្រង់បញ្ញត្តិ
 ចំពោះតែស្រីមនុស្ស មិនមែនបញ្ញត្តិចំពោះសត្វតិរច្ឆានញីទេ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយ
 នោះពោលថា នៃអារុសោ សិក្ខាបទដែលព្រះអង្គបញ្ញត្តិចំពោះស្រីមនុស្ស
 ក៏ដូចសត្វតិរច្ឆានញីដែរ មិនមែនឬ នៃអារុសោ (អំពើអាក្រក់ដែលអ្នកធ្វើ
 នោះ) ជាអំពើមិនសមគួរ មិនត្រូវទំនង មិនត្រូវបែប មិនមែនជារបស់
 សមណៈ មិនគប្បី មិនគួរធ្វើទេ នៃអារុសោ គួរហើយដែរ អ្នកឯងបួសក្នុង
 ធម្មវិន័យ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សម្តែងល្អហើយយ៉ាងនេះត្រឡាំង ទៅ
 ជាប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឲ្យបរិសុទ្ធពេញលេញ ដរាបអស់ជីវិតមិនកើត នៃ
 អារុសោ ធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងហើយដើម្បីឲ្យប្រាសចាក
 រាគៈ មិនមែនដើម្បីប្រកបដោយរាគៈទេ ។ បេ។ កិរិយារម្ងាប់នូវសេចក្តីក្តៅ

ក្រហាយ អន្ទះអន្ទែងក្នុងកាមទាំងឡាយ ព្រះអង្គទ្រង់សម្តែងហើយដោយ
 អនេកបរិយាយ មិនមែនឬ ម្នាលអាវុសោ អំពើអាក្រក់ដែលអ្នកធ្វើនេះ មិន
 មែននាំឲ្យកើតសេចក្តីជ្រះថ្លាដល់ជនទាំងឡាយដែលមិនទាន់ជ្រះថ្លាទេ មិនមែន
 ដឹកនាំជនទាំងឡាយដែលជ្រះថ្លាហើយ ឲ្យរឹងរិតតែជ្រះថ្លាថែមទៀតទេ នៃ
 អាវុសោ អំពើអាក្រក់ដែលអ្នកធ្វើនេះ រមែងនាំឲ្យកើតសេចក្តីមិនជ្រះថ្លាដល់
 ជនទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់ជ្រះថ្លា ដឹកនាំជនទាំងឡាយខ្លះដែលជ្រះថ្លាហើយ
 ឲ្យបាត់ជ្រះថ្លាទៅវិញ ។ គ្រានោះ ភិក្ខុទាំងឡាយនោះ ក៏តិះដៀលភិក្ខុនោះ
 ដោយ បរិយាយច្រើនហើយនាំគ្នាក្រាបទូលសេចក្តីនុ៎ះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគ ។

[២២] ព្រោះនិទាននេះ ដំណើរនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ឲ្យប្រជុំ
 ភិក្ខុសង្ឃ ហើយត្រាស់សួរភិក្ខុនោះ ក្នុងវេលានោះថា ម្នាលភិក្ខុ ឮថា អ្នកឯង
 សេពមេដុនធម្មនឹងមេស្វាពិតមែនឬ ។ ភិក្ខុនោះក្រាបទូលថា សូមទាន ពិត
 មែន ។ ព្រះពុទ្ធដ៏មានព្រះភាគទ្រង់តិះដៀលថា នែមោឃបុរស (អំពើ
 អាក្រក់ដែលអ្នកឯងធ្វើនេះ) ជាអំពើមិនសមគួរ មិនត្រូវទំនង មិនត្រូវបែប
 មិនមែនជាបស្ចឹមសមណៈ មិនគប្បី មិនគួរធ្វើទេ នែមោឃបុរស គួរឃើងរ
 អ្នកឯងបួសក្នុងធម្មវិន័យ ដែលតថាគតសម្តែងហើយ ដោយល្អយ៉ាងនេះ ឲ្យ
 ត្រឡាំង ទៅជាប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឲ្យបរិសុទ្ធពេញលេញដរាបដល់អស់
 ជីវិតមិនកើត នែមោឃបុរស ធម៌ដែលតថាគតសម្តែងហើយ ដើម្បីប្រាស
 ចាករាគៈ មិនមែនដើម្បីប្រកបដោយរាគៈទេ ។ បេ ។ កិរិយារម្ងាប់នូវសេចក្តី

ក្តៅក្រហាយអន្ទះអន្ទែងក្នុងកាមទាំងឡាយ តថាគតសម្តែងហើយ ដោយ
អនេកបរិយាយ នៃមោឃបុរស អ្នកឯងជាក់អង្គជាតទៅក្នុងមាត់អាសិរពិស
មានពិសដ៏ក្លៀវក្លាប្រសើរជាង ដែលអ្នកឯងជាក់អង្គជាតទៅក្នុងអង្គជាតរបស់
មេស្វាមិនប្រសើរសោះឡើយ ម្នាលមោឃបុរស អ្នកឯងជាក់អង្គជាតទៅក្នុង
មាត់ពស់វែកប្រសើរជាង ដែលអ្នកឯងជាក់អង្គជាតទៅក្នុងអង្គជាតរបស់មេ
ស្វានោះ ពុំប្រសើរសោះឡើយ ម្នាលមោឃបុរស សូរ្យអ្នកឯងជាក់អង្គជាត
ទៅក្នុងគំនររងើកភ្លើងក្តៅ ដែលកំពុងឆេះសន្លោសនៅ មានអណ្តាតភ្លើងដ៏
រុងរឿងវិញប្រសើរជាង ឯអង្គជាតដែលអ្នកឯងជាក់ទៅក្នុងអង្គជាតរបស់មេ
ស្វានោះ ពុំប្រសើរឡើយ ពាក្យដែលតថាគតពោលនោះ ព្រោះហេតុអ្វី
ម្នាលមោឃបុរស ព្រោះថា ទោះបីបុគ្គលដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ ឬសេចក្តីទុក្ខ
ស្មើនឹងស្លាប់ ដោយហេតុដែលជាក់នូវអង្គជាតទៅក្នុងមាត់ពស់វែកជាដើម
នោះក៏ដោយ បុគ្គលនោះលុះរំលាងខន្ធ នឹងបានចូលទៅកាន់តិរច្ឆានកំណើត
ប្រេត អសុរកាយ នរក ព្រោះតែជាក់អង្គជាតទៅក្នុងមាត់ពស់វែកជាដើម
នោះក៏ទេ ម្នាលមោឃបុរស (ឯភិក្ខុនោះ) លុះរំលាងខន្ធ ក៏រមែងតែទៅ
កាន់តិរច្ឆានកំណើត ប្រេត អសុរកាយ នរក ព្រោះហេតុដែលជាក់អង្គជាត
ទៅក្នុងអង្គជាតមេស្វានេះឯង ម្នាលមោឃបុរស កាលបើកម្មនោះមានទោស
ធ្ងន់ដល់ម៉្លោះហើយ អ្នកឯងមិនគួរបើហ៊ានសេពអសទ្ធម្មជាធម៌របស់អ្នកស្រុក
ជាធម៌របស់មនុស្សថោកទាប ក្រាស់ដោយអំពើអាក្រក់ មានកិច្ចដោយទឹកជា
ទីបំផុត របស់ជនមានគូស្រុករ ជាធម៌លាក់លៀម ដែលគេត្រូវប្រមាថគ្នាតែ

ពីរនាក់នោះសោះ ម្ចាស់មោឃបុរស អំពើដែលអ្នកឯងធ្វើនោះមិនប្រព្រឹត្តទៅ
 ដើម្បីសេចក្តី ជ្រះថ្លាដល់ជនទាំងឡាយដែលមិនទាន់ជ្រះថ្លាទេ ។ បេ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសម្តែងសិក្ខាបទនេះយ៉ាងនេះថា ភិក្ខុណា
 មួយសេពមេចុនធម្ម ដោយហោចទៅ សូម្បីនឹងសត្វតិរច្ឆានញី ភិក្ខុនោះត្រូវ
 អាបត្តិបុរាណិក រកសំវាសគ្មាន ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តសិក្ខាបទនេះ
 ចំពោះភិក្ខុទាំងឡាយដោយហេតុយ៉ាងនេះឯង ។

និទានមេស្វា ចប់

[២៣] ក្នុងសម័យនោះ ពួកភិក្ខុវដ្តីបុត្រនៅក្នុងក្រុងវេសាលីជាច្រើន
 រូប នាំគ្នាឆាន់ឆ្កែហើយសិនៗ ស្តាប់ហើយស្រង់ទឹកៗ ហើយឆាន់ៗ ហើយ
 សិនៗ ស្តាប់ស្តាប់ហើយស្រង់ទឹក ឥតបានធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយប្រាជ្ញា
 ឡើយ មិនពោលលាសិក្ខា មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវការវះជាអ្នកមានកម្លាំងថយ
 (គឺមិនសឹកសិន) ហើយសេពមេចុនធម្ម ។ លុះសម័យតមកខាងក្រោយ
 ភិក្ខុទាំងនោះ ប្រទះសេចក្តីព្រាត់ប្រាសចាកញាតិខ្លះ ប្រទះសេចក្តីវិនាសកោគ-
 សម្បត្តិខ្លះ ប្រទះរោគមកបៀតបៀនខ្លះ (ក៏នាំគ្នា) ចូលទៅរកព្រះអានន្ទដ៏
 មានអាយុ ហើយពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអានន្ទដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំ
 ទាំងឡាយមិនមែនជាអ្នកតិះដៀលព្រះពុទ្ធ តិះដៀលព្រះធម៌ តិះដៀលព្រះ
 សង្ឃទេ បពិត្រព្រះអានន្ទដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំទាំងឡាយជាអ្នកតិះដៀលតែខ្លួន
 ឯង មិនមែនតិះដៀលអ្នកដទៃទេ យើងខ្ញុំទាំងឡាយ បានមកបួសក្នុងធម្មវិន័យ
 ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សម្តែងហើយដោយប្រពៃយ៉ាងនេះ ក៏ទៅ

ជាប្រព្រឹត្តត្រហូចរិយធម៌ឲ្យបរិសុទ្ធ ឲ្យបរិបូណ៌អស់មួយជីវិតមិនកើត យើង
 ខ្ញុំទាំងឡាយហៅពេញជាមនុស្សឥតសំណាងវាសនា យើងខ្ញុំពេញជាមនុស្ស
 ឥតបុណ្យ បពិត្រព្រះអានន្ទដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើយើងខ្ញុំបាននូវបព្វជា បាន
 នូវឧបសម្បទា ក្នុងសំណាក់ព្រះដ៏មានព្រះភាគឥឡូវនេះទៀត នោះយើងខ្ញុំគង់
 នឹងបានឃើញនូវកុសលធម៌ទាំងឡាយ និងខំប្រឹងប្រកបព្យាយាមជាគ្រឿង
 ញ៉ាំងធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាចំណែកនៃពោធិញ្ញាណឲ្យចម្រើនអស់រាត្រីមុន
 និងរាត្រីក្រោយ (គឺបឋមយាម និងបច្ឆមយាម) ក្នុងកាលឥឡូវនេះឯង
 បពិត្រព្រះអានន្ទដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំសូមអង្វរ សូមលោកម្ចាស់នាំសេចក្តីនេះ
 ទៅក្រាបទូលព្រះដ៏មានព្រះភាគឲ្យទានផង ។ ព្រះអានន្ទដ៏មានអាយុក៏ទទួល
 ពាក្យរបស់ពួកភិក្ខុវ្តីបុត្រអ្នកក្រុងវេសាលីថា អើ អារុសោ ហើយចូលទៅ
 កាន់ទីដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគគង់ លុះចូលទៅដល់ហើយក៏បានក្រាបទូល
 សេចក្តីនុ៎ះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់អានន្ទ
 តថាគតគប្បីដកសិក្ខាបទឈ្មោះបុរាណិក ដែលតថាគតបានបញ្ញត្តហើយដល់
 សាវកទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនៃជនអ្នកនៅក្នុងដែនវដ្តីទាំងឡាយក្តី ព្រោះ
 ហេតុនៃវដ្តីបុត្រភិក្ខុទាំងឡាយក្តី ដោយអំពើណា អំពើនុ៎ះ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាឱកាសឡើយ ។

[២៤] ព្រោះនិទាននេះ ព្រោះដំណើរនេះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគជា
 ម្ចាស់ទ្រង់សម្តែងធម្មិកថា ហើយត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកហើយ មានព្រះ
 ពុទ្ធដីកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណាមួយមិនពោលលាសិក្ខា មិនប្រកាស

ខ្លួនថាជាអ្នកមានកម្លាំងថយ ហើយសេពមេចុនធម្ម បើភិក្ខុនោះមក (សូម
 ឧបសម្បទានឹងសង្ឃទៀត) សង្ឃមិនត្រូវឲ្យឧបសម្បទាឡើយ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បើភិក្ខុណាមួយពោលលាសិក្ខាហើយ ប្រកាសខ្លួនថាជាអ្នកមាន
 កម្លាំងថយ ហើយសេពមេចុនធម្ម បើភិក្ខុនោះ (សូមបួសទៀត) សង្ឃគប្បី
 ឲ្យឧបសម្បទាចុះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសម្តែងសិក្ខាបទ
 នេះយ៉ាងនេះថា ភិក្ខុណាមួយដល់ព្រមដោយសិក្ខា និងសាជីវៈ (ដែលតថាគត
 បញ្ញត្តហើយ) សម្រាប់ភិក្ខុទាំងឡាយ ហើយមិនពោលលាសិក្ខា មិនធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់នូវការវះជាអ្នកមានកម្លាំងថយ ហើយសេពមេចុនធម្ម ដោយហោច
 ទៅ សូម្បីតែនឹងសត្វតិរច្ឆានញី ភិក្ខុនោះត្រូវអាបត្តិបាណជិក រកសំវាសគ្មាន។

[២៥] ត្រង់ពាក្យថា ណាមួយ អធិប្បាយថា ភិក្ខុជាថេរៈក្តី ភិក្ខុបួស
 ថ្មីក្តី ភិក្ខុកណ្តាលក្តីឯណា គឺថា តាមតែភិក្ខុបណា ដែលប្រកបក្នុងកម្មយ៉ាង
 ណា មានជាតិយ៉ាងណា មានឈ្មោះយ៉ាងណា មានគោត្រយ៉ាងណា មាន
 ប្រក្រតីយ៉ាងណា មានគ្រឿងនៅយ៉ាងណា មានគោចរយ៉ាងណាក៏ដោយ ភិក្ខុ
 នេះ តថាគតហៅថា (ភិក្ខុ) ណាមួយ ។

[២៦] ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុ មានវិគ្រោះថា សមណៈណាជាអ្នកសូម
 សមណៈនោះហៅថា ភិក្ខុ ។ សមណៈណាចូលទៅអាស្រ័យនូវភិក្ខាចរិយវត្ត
 សមណៈនោះហៅថា ភិក្ខុ ។ ជនណាទ្រទ្រង់សំពត់ដែលគេកាត់ហើយ ជន
 នោះហៅថា ភិក្ខុ ។ ជនដែលហៅថា ភិក្ខុ ព្រោះហេតុរវាហារបញ្ញត្តិថា
 សមណៈ ។ ហៅថា ភិក្ខុ ព្រោះបានប្តេជ្ញាខ្លួន ។ ហៅថា ភិក្ខុ ព្រោះសម្រេច

ជា ឯហិកិកុំ ។ ហៅថា ភិក្ខុ ព្រោះបានឧបសម្បទាដោយសរណគមន៍ ៣ ។
 ហៅថា ភិក្ខុ ព្រោះហេតុជាអ្នកចម្រើន ។ ហៅថា ភិក្ខុ ព្រោះមានសារធម៌ ។
 ហៅថា ភិក្ខុ ព្រោះជាអ្នកសិក្សា ។ ហៅថា ភិក្ខុ ព្រោះមិនបាច់សិក្សា ។
 ហៅថា ភិក្ខុ ព្រោះបានឧបសម្បទាដោយញត្តិបត្តកម្មវាចាដ៏សមគួរដល់ហេតុ
 ដែលមិនមានសេចក្តីអន្តរាយ ដោយសង្ឃដែលព្រមព្រៀងហើយ ។ បណ្តា
 ភិក្ខុទាំងនោះ ភិក្ខុណាដែលបានឧបសម្បទា ដោយញត្តិបត្តកម្មវាចា ដ៏សម
 គួរដល់ហេតុដែលមិនមានវិបត្តិកម្រើក ដោយសង្ឃដែលព្រមព្រៀងហើយ
 ភិក្ខុនេះ តថាគតសំដៅយកក្នុងអត្ថនេះ ។

[២៧] ត្រង់ពាក្យថា សិក្ខា សំដៅត្រង់សិក្ខា ៣ គឺអធិសីលសិក្ខា
 ១ អធិចិត្តសិក្ខា ១ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ១ បណ្តាសិក្ខាទាំង ៣ នោះ សិក្ខា
 ណាដែលហៅថា អធិសីលសិក្ខា សិក្ខានេះតថាគតសំដៅយកក្នុងសេចក្តីនេះ។

[២៨] ត្រង់ពាក្យថា សាជីវៈ គឺសិក្ខាបទណា ដែលព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគទ្រង់បញ្ញត្តហើយ សិក្ខាបទដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគបានបញ្ញត្តហើយនុ៎ះ
 ហៅថា សាជីវៈ ភិក្ខុដែលសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទ ហៅថា សាជីវៈ នោះ តថាគត
 ហៅថា អ្នកដល់ព្រមដោយសាជីវៈ ដោយហេតុនោះឯង ។

[២៩] ត្រង់ពាក្យថា មិនពោលលាសិក្ខា មិនធ្វើឲ្យច្បាស់នូវការវះជា
 អ្នកមានកម្លាំងថយ (មានព្រះពុទ្ធភាសិតថា) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិរិយា
 ដែលភិក្ខុគ្រាន់តែធ្វើឲ្យច្បាស់នូវការវះជាអ្នកមានកម្លាំងថយ ប៉ុន្តែសិក្ខាហៅថា
 ភិក្ខុមិនទាន់ពោលលានៅឡើយក៏មាន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិរិយាដែល

ភិក្ខុបានធ្វើឲ្យច្បាស់នូវការវះជាអ្នកមានកម្លាំងថយហើយ សិក្ខា ហៅថា ភិក្ខុ
បានពោលលាហើយក៏មាន ។

[៣០] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កិរិយាដែលភិក្ខុគ្រាន់តែធ្វើឲ្យច្បាស់ នូវ
ការវះជាអ្នកមានកម្លាំងថយ ប៉ុន្តែសិក្ខា ហៅថា ភិក្ខុមិនទាន់បានពោលលានៅ
ឡើយ នោះតើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ អង្សុក
មិនរីករាយ ចង់ដើម្បីឲ្យឃ្នាតផុតចាកកេទជាសមណៈ នឿយណាយ ធុញទ្រាន់
ខ្លើមរអើមនឹងភាពខ្លួនជាភិក្ខុ ប្រាថ្នាភាពជាគ្រហស្ថ ប្រាថ្នាភាពជាឧបាសក
ប្រាថ្នាភាពជាអ្នករក្សាអារាម ប្រាថ្នាភាពជាសាមណេរ ប្រាថ្នាភាពជាតិរិយ
ប្រាថ្នាភាពជាតិរិយសាវក ប្រាថ្នាភាពនៃខ្លួនមិនមែនជាសមណៈ ប្រាថ្នាភាព
នៃខ្លួនមិនមែនជាសក្យបុត្រ ក៏និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មាន
តែខ្ញុំត្រូវលះបង់ព្រះពុទ្ធ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯងហៅថា កិរិយា
ដែលភិក្ខុគ្រាន់តែធ្វើឲ្យច្បាស់នូវការវះជាអ្នកមានកម្លាំងថយ ប៉ុន្តែសិក្ខាហៅថា
ភិក្ខុមិនទាន់បានពោលលានៅឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុអង្សុកមិនរីករាយ
ចង់ចេញចាកសមណៈភាព នឿយណាយ ធុញទ្រាន់ ខ្លើមរអើមនឹងភាពខ្លួន
ជាភិក្ខុ ប្រាថ្នាភាពជាគ្រហស្ថ ។ បេ។ ប្រាថ្នានូវភាពមិនមែនជាសក្យបុត្រ
ក៏និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវលះបង់ព្រះធម៌ ។ បេ។
និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវលះបង់ព្រះសង្ឃ ។
និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវលះបង់សិក្ខា ។
និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវលះបង់វិន័យ ។

និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវលះបង់បាតិមោក្ខ ។
 និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវលះបង់ឧទ្ទេស ។
 និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវលះបង់ឧបជ្ឈាយ៍ ។
 និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវលះបង់អាចារ្យ ។
 និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវលះបង់សទ្ធិវិហារិក ។
 និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវលះបង់អន្តោវាសិក ។
 និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវលះបង់ភិក្ខុដែលមាន
 ឧបជ្ឈាយ៍ស្មើគ្នា ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវ
 លះបង់ភិក្ខុដែលមានអាចារ្យស្មើគ្នា ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើ
 ដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវលះបង់ភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរស្មើគ្នា ។ និយាយឲ្យ
 អ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវទៅជាគ្រហស្ថ ។ និយាយឲ្យអ្នក
 ដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវទៅជាឧបាសក ។ និយាយឲ្យអ្នក
 ដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវទៅជាអ្នករក្សាវត្ថុ ។ និយាយឲ្យ
 អ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវទៅជាសាមណេរ ។ និយាយឲ្យ
 អ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវទៅជាតិរិយ ។ និយាយឲ្យអ្នក
 ដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំត្រូវទៅជាតិរិយសាវក ។ និយាយឲ្យអ្នក
 ដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំលែងធ្វើជាសមណៈ ។ និយាយឲ្យអ្នក
 ដទៃដឹងច្បាស់ថា បើដូច្នោះ មានតែខ្ញុំលែងធ្វើជាសក្យបុត្រ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយយ៉ាងនេះឯងហៅថា កិរិយាដែលភិក្ខុគ្រាន់តែធ្វើឲ្យច្បាស់នូវការៈជាអ្នក

មានកម្លាំងថយ ប៉ុន្តែសិក្ខាមិនទាន់ហៅថា ភិក្ខុបានពោលលាទៅឡើយ ។
 មួយវិញទៀត ភិក្ខុអង្ស្រកមិនរីករាយ ចង់ឃ្នាតចាកសមណភាព កាលជា
 ទុក្ខធុញទ្រាន់ខ្លឹមរអើមភាពជាភិក្ខុ ប្រាថ្នាកាតជាគ្រហស្ថ ។ បេ បេ ប្រាថ្នាកាត
 មិនមែនជាសក្យបុត្រ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើមែន មានតែខ្ញុំ
 ត្រូវលះបង់ព្រះពុទ្ធ ។ បេ បេ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បើមែន មានតែ
 ខ្ញុំត្រូវលែងធ្វើជាសក្យបុត្រ ។ បេ បេ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា កាលបើ
 ហេតុយ៉ាងនេះមានពិតមែន ខ្ញុំត្រូវលះបង់ព្រះពុទ្ធ ។ បេ បេ និយាយឲ្យអ្នកដទៃ
 ដឹងច្បាស់ថា កាលបើយ៉ាងនេះ មានតែខ្ញុំត្រូវលែងធ្វើជាសក្យបុត្រ ។ បេ បេ
 និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ណ្ហើយចុះ ខ្ញុំត្រូវតែលះបង់ព្រះពុទ្ធ ។ បេ បេ
 និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ណ្ហើយចុះ ខ្ញុំត្រូវលែងធ្វើជាសក្យបុត្រ ។ បេ បេ
 និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ហេតុរបស់ខ្ញុំលើកទុកសិនចុះ ខ្ញុំត្រូវលះបង់
 ព្រះពុទ្ធ ។ បេ បេ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ហេតុរបស់ខ្ញុំលើកទុកសិន
 ចុះ ត្រូវតែខ្ញុំលែងធ្វើជាសក្យបុត្រ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនេះហៅថា
 កិរិយាគ្រាន់តែធ្វើឲ្យច្បាស់នូវការវះជាអ្នកមានកម្លាំងថយ ប៉ុន្តែសិក្ខាមិនទាន់
 ហៅថា ភិក្ខុបានពោលលាទៅឡើយ ។ មួយវិញទៀត ភិក្ខុអង្ស្រក មិនរីករាយ
 ប្រាថ្នាដើម្បីឲ្យឃ្នាតផុតចាកសមណភាព ជាទុក្ខ ធុញទ្រាន់ ខ្លឹមរអើមភាព
 ជាភិក្ខុ ប្រាថ្នាកាតជាគ្រហស្ថ ។ បេ បេ នឹងចង់ឲ្យខ្លួនទៅជាសក្យបុត្រ ក៏និយាយ
 ឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកមាតា ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំ
 រព្វកបិតា ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកបងប្អូនប្រុស ។ និយាយ

ឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកប្បបន្ថស្រី ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកកូនប្រស ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកកូនស្រី ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកប្រពន្ធ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកពួកញាតិ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកពួកមិត្ត ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកស្រុក ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកនិគម ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកស្រែ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកចម្ការ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកប្រាក់ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកមាស ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកសិល្បសាស្ត្រ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរព្វកជាញឹកញយនូវការសើច ការស្រដី និងការលេងអំពីមុន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនេះហៅថា កិរិយាគ្រាន់តែធ្វើឲ្យច្បាស់នូវការវះជាអ្នកមានកម្លាំងថយ ប៉ុន្តែសិក្ខា មិនចាត់ថាភិក្ខុបានពោលលាឡើយ ។ មួយវិញទៀត ភិក្ខុអង្សុក មិនរីករាយ ប្រាថ្នាឲ្យឃ្នាតផុតចាកសមណភាព ជាទុក្ខ ធុញទ្រាន់ ខ្ពើមរអើមភាពជាភិក្ខុ ពេញចិត្តនឹងភាពជាគ្រហស្ថ ។ បេ ។ ពេញចិត្តនឹងភាពមិនមែនជាសក្យបុត្រ ក៏និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំមានមាតា។ នោះខ្ញុំត្រូវតែចិញ្ចឹម ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បិតារបស់ខ្ញុំមាន បិតានោះខ្ញុំត្រូវតែចិញ្ចឹម ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បងប្អូនប្រសរបស់ខ្ញុំមាន បងប្អូនប្រសនោះខ្ញុំត្រូវតែចិញ្ចឹម ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បងប្អូនស្រីរបស់ខ្ញុំមាន បងប្អូនស្រីនោះខ្ញុំត្រូវតែចិញ្ចឹម ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹង

អ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា កូនស្រីរបស់ខ្ញុំមាន កូនស្រីនោះខ្ញុំត្រូវតែចិញ្ចឹម ។
និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ប្រពន្ធរបស់ខ្ញុំមាន ប្រពន្ធនោះខ្ញុំត្រូវតែចិញ្ចឹម ។
និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ពួកញាតិរបស់ខ្ញុំមាន អ្នកទាំងនោះត្រូវតែខ្ញុំ
ចិញ្ចឹម ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ពួកមិត្តរបស់ខ្ញុំមាន ពួកមិត្តទាំង
នោះខ្ញុំត្រូវតែចិញ្ចឹម ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនេះហៅថា កិរិយាគ្រាន់តែ
ធ្វើឲ្យច្បាស់នូវការវះជាអ្នកមានកម្លាំងថយ ប៉ុន្តែសិក្ខាមិនទាន់ហៅថា ភិក្ខុបាន
ពោលលាឡើយ ។ ន័យមួយទៀត ភិក្ខុអង្ស្រក មិនរីករាយ ចង់ឃ្នាតចេញចាក
សមណភាព ជាទុក្ខ ធុញទ្រាន់ ខ្លើមរអើមភាពជាភិក្ខុ ប្រាថ្នាភាពជាគ្រហស្ថ
។បេ។ មិនប្រាថ្នាភាពជាសក្យបុត្រ ក៏និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា មាតា
របស់ខ្ញុំមាន មាតានោះនឹងចិញ្ចឹមខ្ញុំ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បិតា
របស់ខ្ញុំមាន បិតានោះនឹងចិញ្ចឹមខ្ញុំ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា បងប្អូន
ប្រុសរបស់ខ្ញុំមាន បងប្អូនប្រុសនោះនឹងចិញ្ចឹមខ្ញុំ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹង
ច្បាស់ថា បងប្អូនស្រីរបស់ខ្ញុំមាន បងប្អូនស្រីនោះនឹងចិញ្ចឹមខ្ញុំ ។ និយាយឲ្យ
អ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា កូនប្រុសរបស់ខ្ញុំមាន កូនប្រុសនោះនឹងចិញ្ចឹមខ្ញុំ ។
និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា កូនស្រីរបស់ខ្ញុំមាន កូនស្រីនោះនឹងចិញ្ចឹម
ខ្ញុំ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ប្រពន្ធរបស់ខ្ញុំមាន ប្រពន្ធនោះនឹងចិញ្ចឹមខ្ញុំ ។
និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ពួកញាតិរបស់ខ្ញុំមាន ញាតិទាំងនោះនឹងចិញ្ចឹម
ខ្ញុំ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ពួកមិត្តរបស់ខ្ញុំមាន មិត្តទាំងនោះនឹង
ចិញ្ចឹមខ្ញុំ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ស្រុករបស់ខ្ញុំមាន ខ្ញុំនឹងចិញ្ចឹម

ជីវិតដោយស្រែកនោះក៏បាន ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា និគមរបស់ខ្ញុំ
មាន ខ្ញុំនឹងចិញ្ចឹមជីវិតដោយនិគមនោះក៏បាន ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់
ថា ស្រែរបស់ខ្ញុំមាន ខ្ញុំនឹងចិញ្ចឹមជីវិតដោយស្រែនោះក៏បាន ។ និយាយឲ្យអ្នក
ដទៃដឹងច្បាស់ថា ចម្ការរបស់ខ្ញុំមាន ខ្ញុំនឹងចិញ្ចឹមជីវិតដោយចម្ការនោះក៏បាន ។
និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ប្រាក់របស់ខ្ញុំមាន ខ្ញុំនឹងចិញ្ចឹមជីវិតដោយ
ប្រាក់នោះក៏បាន ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា មាសរបស់ខ្ញុំមាន ខ្ញុំនឹង
ចិញ្ចឹមជីវិតដោយមាសនោះក៏បាន ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា សិល្ប-
សាស្ត្ររបស់ខ្ញុំមាន ខ្ញុំនឹងចិញ្ចឹមជីវិតដោយសិល្បសាស្ត្រនោះក៏បាន ។ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនេះហៅថា កិរិយាគ្រាន់តែធ្វើឲ្យច្បាស់នូវការវះកាត់អ្នកមាន
កម្លាំងថយ ប៉ុន្តែសិក្ខាមិនទាន់ហៅថា ភិក្ខុបានពោលលាឡើយ ។ ន័យមួយ
ទៀត ភិក្ខុអង្ស្រក មិនរីករាយ ចង់ចេញចាកភាពជាសមណៈ ជាទុក្ខ និងភាព
ជាភិក្ខុជិនឆ្លង ខ្លើមរអើមភិក្ខុភាព ប្រាថ្នានូវភាពជាគ្រហស្ថ ។ បេ ។ ប្រាថ្នា
ភាពមិនមែនជាសក្យបុត្រ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា (អំពើនេះ) កម្រ
បុគ្គលនឹងធ្វើបាន ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា (អំពើនេះ) បុគ្គល
មិនមែនងាយនឹងធ្វើបានទេ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា (អំពើនេះ)
បុគ្គលប្រព្រឹត្តបានដោយកម្រ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា (អំពើនេះ)
បុគ្គលមិនមែនប្រព្រឹត្តបានដោយងាយទេ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា
ខ្ញុំមិនអាច (នៅក្នុងភេទបព្វជិតបាន) ទេ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា
ខ្ញុំមិនហ៊ាន (នៅក្នុងភេទបព្វជិត) ទេ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំ

មិនត្រេកអរ (នឹងភេទបព្វជិត) ទេ ។ និយាយឲ្យអ្នកដទៃដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំ
 មិនពេញចិត្ត (នឹងភេទបព្វជិត) ទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនេះហៅ
 ថា កិរិយាគ្រាន់តែធ្វើឲ្យច្បាស់នូវការៈជាអ្នកមានកម្លាំងថយ ប៉ុន្តែសិក្ខាមិនទាន់
 ហៅថា ភិក្ខុបានពោលលាឡើយ ។

[៣១] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កិរិយាដែលភិក្ខុធ្វើឲ្យច្បាស់នូវការៈនៃ
 ខ្លួនជាបុគ្គលមានកម្លាំងថយ ទាំងសិក្ខាក៏ហៅថា ភិក្ខុបានពោលលានោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ អង្សុកមិនត្រេកអរ
 ចង់ឃ្នាតចាកភាពជាសមណៈ នឿយណាយ ជិនត្រូវ ខ្ពើមរអើមនឹងភាពជា
 ភិក្ខុ ប្រាថ្នានូវភាពជាគ្រហស្ថ ។ បេ ។ ពេញចិត្តនឹងភាពមិនមែនជាសក្យបុត្រ
 ក៏និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំសូមលះបង់ព្រះពុទ្ធ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 យ៉ាងនេះ ទើបហៅថា កិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវការៈនៃខ្លួនជាបុគ្គលមាន
 កម្លាំងថយ ទាំងសិក្ខាក៏ហៅថា ភិក្ខុបានពោលលា ។ ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុអង្សុក
 មិនត្រេកអរ ប្រាថ្នាចង់ឃ្នាតចាកភាពជាសមណៈ នឿយណាយ ជិនត្រូវ ខ្ពើម
 រអើមនឹងភាពជាភិក្ខុ ពេញចិត្តនឹងភាពជាគ្រហស្ថ ។ បេ ។ ពេញចិត្តនឹងភាព
 មិនមែនជាសក្យបុត្រ ក៏និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំសូមលះបង់ព្រះធម៌ ។
 និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំសូមលះបង់ព្រះសង្ឃ ។ និយាយឲ្យគេដឹង
 ច្បាស់ថា ខ្ញុំសូមលះបង់សិក្ខា ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំសូមលះបង់
 វិន័យ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំសូមលះបង់បាតិមោក្ខ ។ និយាយឲ្យ
 គេដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំសូមលះបង់នូវឧទ្ទេស ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំសូម

លះបង់ឧបជ្ឈាយ៍ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំសូមលះបង់អាចារ្យ ។
 និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំសូមលះបង់សិក្ខាបទ ។ និយាយឲ្យគេដឹង
 ច្បាស់ថា ខ្ញុំសូមលះបង់អន្តោវាសិក ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំសូម
 លះបង់បព្វជិត ដែលមានឧបជ្ឈាយ៍ស្មើគ្នា ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំ
 សូមលះបង់បព្វជិតដែលមានអាចារ្យស្មើគ្នា ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំ
 សូមលះបង់ភិក្ខុ ដែលប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ជាមួយគ្នា ។ បេ ។ និយាយឲ្យគេ
 ដឹងច្បាស់ថា លោកចូរចាំទុកនូវខ្ញុំថាជាគ្រហស្ថចុះ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់
 ថា លោកចូរចាំទុកនូវខ្ញុំថាជាឧបាសកចុះ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា លោក
 ចូរចាំទុកនូវខ្ញុំថាជាញោមវត្តចុះ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា លោកចូរចាំទុក
 នូវខ្ញុំថាជាសាមណេរចុះ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា លោកចូរចាំទុកនូវខ្ញុំ
 ថាជាតិរិយចុះ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា លោកចូរចាំទុកនូវខ្ញុំថាជាសាវក
 នៃតិរិយចុះ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា លោកចូរចាំទុកនូវខ្ញុំថាមិនមែនជា
 សមណៈទេចុះ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា លោកចូរចាំទុកនូវខ្ញុំថា មិន
 មែនជាសក្យបុត្រទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនេះទើបហៅថា កិរិយាធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់នូវការវិនិច្ឆ័យខ្លួនជាបុគ្គលមានកម្លាំងថយ ទាំងសិក្ខាក៏ហៅថា ភិក្ខុ
 បានពោលលាហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុអជ្ជក មិនត្រេកអរ ចង់ឃ្នាតចាក
 ភាពជាសមណៈ នឿយណាយ ជិនឆ្អន់ ខ្ពើមរអើមនឹងភាពជាភិក្ខុ ពេញចិត្ត
 នឹងភាពជាគ្រហស្ថ ។ បេ ។ ពេញចិត្តនឹងភាពមិនមែនជាសក្យបុត្រ និយាយឲ្យ
 គេដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំមិនត្រូវការដោយព្រះពុទ្ធទេ ។ បេ ។ ពោលឲ្យគេដឹងច្បាស់

ថា ខ្ញុំមិនត្រូវការដោយបព្វជិតមានព្រហ្មចារ្យស្មើគ្នាទាំងឡាយទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ក៏យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ម្យ៉ាងទៀត ។ បេ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា
 ប្រយោជន៍អ្វីដោយព្រះពុទ្ធដល់ខ្ញុំ ។ បេ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា ប្រយោជន៍
 អ្វីដោយសព្វហ្មចារ្យភិក្ខុទាំងឡាយដល់ខ្ញុំ ។ ក៏យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ម្យ៉ាងទៀត
 ។ បេ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា សេចក្តីត្រូវការដោយព្រះពុទ្ធ នៃខ្ញុំមិនមាន
 ។ បេ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់ថា សេចក្តីត្រូវការដោយ សព្វហ្មចារ្យភិក្ខុ
 ទាំងឡាយនៃខ្ញុំមិនមាន ។ ក៏យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ម្យ៉ាងទៀត ។ បេ ។ និយាយឲ្យគេ
 ដឹងច្បាស់ថា ខ្ញុំរួចស្រឡះចាកព្រះពុទ្ធហើយ ។ បេ ។ និយាយឲ្យគេដឹងច្បាស់
 ថា ខ្ញុំរួចស្រឡះចាកសព្វហ្មចារ្យភិក្ខុទាំងឡាយហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ក៏យ៉ាងនេះហៅថា ការបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវការៈនៃខ្លួនជា បុគ្គលមាន
 កម្លាំងថយ ទាំងសិក្ខាក៏ហៅថា ភិក្ខុបានពោលលាហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យ
 ទាំងឡាយណា សូម្បីដទៃជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា ព្រះពុទ្ធក្តី ជាពាក្យ
 ផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា ព្រះធម៌ក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា ព្រះសង្ឃ
 ក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា សិក្ខាក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរ ដោយពាក្យថា
 វិន័យក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា បាតិមោក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយ
 ពាក្យថា ឧទេសក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា ឧបជ្ឈាយ័ក្តី ជាពាក្យផ្លាស់
 ប្តូរដោយពាក្យថា អាចារ្យក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា សទ្ធិវិហារិក្តី
 ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា អន្តោវាសិក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យ
 ថា សមានុបជ្ឈាយកៈក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា សមានាចរិយកៈ

ក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា សព្វហ្មចារីក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយ
 ពាក្យថា គ្រហស្ថក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា ឧបាសកក្តី ជាពាក្យ
 ផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា អាណិក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា សាមណេរ
 ក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា តិវិយក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរ ដោយពាក្យថា
 តិវិយសាវកក្តី ជាពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា មិនមែនជាសមណៈក្តី ជា
 ពាក្យផ្លាស់ប្តូរដោយពាក្យថា មិនមែនជាសក្យបុត្រក្តី ភិក្ខុនិយាយឲ្យគេដឹង
 ច្បាស់ដោយពាក្យអម្បាលនោះ ដែលជាអាការ (ពោលលាសិក្ខា) ដែល
 ជាភេទ ដែលជានិមិត្ត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនេះហៅថា ការធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់នូវការៈនៃខ្លួនជាបុគ្គលមានកម្លាំងថយ ទាំងសិក្ខាក៏ហៅថា ភិក្ខុបាន
 ពោលលាហើយ ។

[៣២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សិក្ខាដែលភិក្ខុមិនបានពោលលានោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សិក្ខាដែលភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ បានពោល
 លាហើយដោយអាការ និងភេទ និងនិមិត្តទាំងឡាយណាៗ ភិក្ខុជាមនុស្សឆ្លាត
 ក៏បានពោលលាសិក្ខាដោយអាការ និងភេទ និងនិមិត្តទាំងឡាយនោះៗ ដែរ ។
 សិក្ខាមិនហៅថាភិក្ខុឆ្លាតនោះបានពោលលាឡើយ ។ ភិក្ខុពោលលាសិក្ខាក្នុង
 សំណាក់បុគ្គលឆ្លាត ។ សិក្ខាមិនហៅថាភិក្ខុបានពោលលាទេ ។ ភិក្ខុមានចិត្ត
 រវើរវាយហើយពោលលាសិក្ខា ។ សិក្ខាមិនហៅថាភិក្ខុបានពោលលាទេ ។
 ភិក្ខុពោលលាសិក្ខាក្នុងសំណាក់បុគ្គលមានចិត្តរវើរវាយហើយ ។ សិក្ខាមិន
 ហៅថា ភិក្ខុបានពោលលាទេ ។ ភិក្ខុដែលវេទនាកំពុងគ្របសង្កត់ ពោលលា

សិក្ខា ។ សិក្ខាមិនហៅថាភិក្ខុបានពោលលាទេ ។ ភិក្ខុពោលលាសិក្ខាក្នុង
 សំណាក់បុគ្គលដែលវេទនាកំពុងគ្របសង្កត់ ។ សិក្ខាមិនហៅថាភិក្ខុបានពោល
 លាទេ ។ ភិក្ខុពោលលាសិក្ខាក្នុងសំណាក់ទេវតា ។ សិក្ខាមិនហៅថាភិក្ខុបាន
 ពោលលាទេ ។ ភិក្ខុពោលលាសិក្ខាក្នុងសំណាក់សត្វតិរច្ឆាន ។ សិក្ខាមិន
 ហៅថាភិក្ខុបានពោលលាទេ ។ ភិក្ខុពោលលាសិក្ខាក្នុងសំណាក់ជនជាមិលក្ខក-
 ជាតិ ដោយអរិយកកាសា ។ បើជនជាមិលក្ខកជាតិនោះ មិនដឹងសេចក្តីច្បាស់
 ទេ សិក្ខាក៏មិនហៅថា ភិក្ខុបានពោលលាទេ ។ ភិក្ខុពោលលាសិក្ខាក្នុងសំណាក់
 ជនជាអរិយកជាតិដោយមិលក្ខកកាសា ។ បើជនជាអរិយកជាតិនោះ មិនដឹង
 សេចក្តីច្បាស់ទេ សិក្ខាមិនហៅថាភិក្ខុបានពោលលាទេ ។ ភិក្ខុពោលលា
 សិក្ខាក្នុងសំណាក់ជនជាអរិយកជាតិដោយអរិយកកាសា ។ បើជនជាអរិយក-
 ជាតិនោះមិនដឹងសេចក្តីច្បាស់ទេ សិក្ខាមិនហៅថាភិក្ខុបានពោលលាឡើយ ។
 ភិក្ខុពោលលាសិក្ខាក្នុងសំណាក់ជនជាមិលក្ខកជាតិដោយមិលក្ខកកាសា ។ បើ
 ជនជាមិលក្ខកជាតិនោះ មិនដឹងសេចក្តីច្បាស់ទេ សិក្ខាហៅថាភិក្ខុមិនបាន
 ពោលលាឡើយ ។ ភិក្ខុពោលលាសិក្ខាជាល្បែងលេង ។ សិក្ខាហៅថាភិក្ខុ
 មិនបានពោលលាឡើយ ។ ភិក្ខុពោលលាសិក្ខាដោយភ្លាត់មាត់ ។ សិក្ខាហៅ
 ថាភិក្ខុមិនបានពោលលាឡើយ ។ ភិក្ខុមិនមានប្រាថ្នាឲ្យអ្នកដទៃឮតែបែរជាឲ្យ
 ឮវិញ^(១) សិក្ខាហៅថាភិក្ខុមិនបានពោលលាឡើយ ។ ភិក្ខុមានប្រាថ្នាឲ្យអ្នក

(១) សំដៅភិក្ខុដែលកំពុងបង្ហាញក្តី សាកសួរក្តី រៀនក្តី ទទេញក្តី ពណិនាត្តិ នូវបាលីសូត្រលា
 សិក្ខា គឺសូត្របាលីសិក ។

ដទៃទៀតតែបែរជាមិនឲ្យឮវិញ^១) ។ សិក្ខាហៅថាភិក្ខុមិនបានពោលលាឡើយ ។ ភិក្ខុពោលលាសិក្ខាក្នុងសំណាក់មនុស្សដែលមិនដឹងសេចក្តីច្បាស់ ។ សិក្ខាហៅថាភិក្ខុមិនបានពោលលាឡើយ ។ ភិក្ខុមិនពោលលាសិក្ខាឲ្យឮដល់មនុស្សដែលដឹងសេចក្តីច្បាស់ ។ សិក្ខាហៅថាភិក្ខុមិនបានពោលលាឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុពោលលាសិក្ខាខ្លីប្រាម គ្រប់បទមិនឲ្យអ្នកដទៃឮ ។ សិក្ខាហៅថាភិក្ខុមិនបានពោលលាឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង សិក្ខាហៅថា ភិក្ខុមិនបានពោលលាឡើយ ។

[៣៣] ធម៌ដែលហៅថា មេប៉ុននោះ គឺធម៌ដែលជារបស់អសប្បុរស ធម៌របស់អ្នកស្រុក ធម៌របស់មនុស្សថោកទាប ឬអំពើអាក្រក់ មានកិច្ចដោយទឹកដីបំផុត ជាអំពើដែលជនពីរនាក់តែងរួបរួមគ្នាក្នុងទឹកប៉ាំង នេះឯងហៅថា មេប៉ុនធម៌ ។

[៣៤] បុគ្គលណា ឲ្យនិមិត្តខ្លួនចូលទៅដោយនិមិត្ត (គេ) ឲ្យអង្គកំណើត (ខ្លួន) ចូលទៅដោយអង្គកំណើត (គេ) ដោយហោចទៅសូម្បីអស់ទីត្រឹមតែ ១ គ្រាប់ល្ង បុគ្គលនោះហៅថា សេព ។

[៣៥] ត្រង់ពាក្យថា ដោយហោចទៅសូម្បីដោយសត្វតិរច្ឆានញី អធិប្បាយថា ភិក្ខុសេពចំពោះមេប៉ុនធម៌ សូម្បីដោយសត្វតិរច្ឆានញី ក៏មិនមែនជាសមណៈ មិនមែនជាសក្យបុត្រឡើយ នឹងបាច់និយាយទៅថ្វីដល់ភិក្ខុដែលសេពមេប៉ុនធម៌ ដោយស្រីមនុស្ស ព្រោះហេតុនោះ បានជាហៅថា

១- សំដៅភិក្ខុដែលមិនបញ្ចេញវិញ្ញាណឲ្យអ្នកដទៃឮ ។

(ភិក្ខុសេពមេចុនធម្ម) យ៉ាងហោចទៅសូម្បីដោយសត្វតិរច្ឆានញី (ក៏ត្រូវ អាបត្តិបារាជិក) ។

[៣៦] ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុត្រូវអាបត្តិបារាជិក អធិប្បាយថា ធម្មតា បុរសដែលមានក្បាលដាច់ មិនអាចនឹងតភ្ជាប់ដោយសរីរៈនោះ ហើយរស់នៅ វិញបាន យ៉ាងណាមិញ ភិក្ខុតែសេពមេចុនធម្មហើយ ក៏មិនមែនជាសមណៈ មិនមែនជាសក្យបុត្រ យ៉ាងនោះឯង ព្រោះហេតុនោះ បានជាហៅថា ត្រូវ អាបត្តិបារាជិក ។

[៣៧] ត្រង់ពាក្យថា រកសំវាសគ្មាន អធិប្បាយថា សង្ឃកម្មជាមួយ គ្នាក្តី ឧទ្ទេសជាមួយគ្នាក្តី ការសិក្សាស្នើគ្នាក្តី នេះឯងហៅថាសំវាស សំវាស នោះមិនមានជាមួយភិក្ខុដែលត្រូវអាបត្តិបារាជិកនោះទេ ព្រោះហេតុនោះ បាន ជាហៅថា រកសំវាសគ្មាន ។

[៣៨] ស្រីមាន ៣ ពួក គឺស្រីមនុស្ស ១ ស្រីអមនុស្ស ១ សត្វ តិរច្ឆានញី ១ ។ ឧកតោព្យញ្ជនក គឺជនដែលមានភេទពីរ មាន ៣ ពួក គឺ មនុស្សមានភេទពីរ ១ អមនុស្សមានភេទពីរ ១ តិរច្ឆានមានភេទពីរ ១ ។ បណ្ឌក គឺជនខ្ចើយមាន ៣ ពួក គឺមនុស្សខ្ចើយ ១ អមនុស្សខ្ចើយ ១ តិរច្ឆានខ្ចើយ ១ ។ ប្រុសមាន ៣ ពួក គឺមនុស្សប្រុស ១ អមនុស្សប្រុស ១ តិរច្ឆានឈ្មោល ១ ។ កាលបើភិក្ខុសេពមេចុនធម្មចំពោះទ្វារមគ្គទាំង ៣ គឺវច្ឆមគ្គ (ទ្វារធំ) ១ បស្សាវមគ្គ (ទ្វារតូច) ១ មុខមគ្គ (ទ្វារមាត់) ១ (ទ្វារមគ្គណាមួយ) របស់មនុស្សស្រី ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។ កាលបើ

ភិក្ខុសេពមេដុនធម្មចំពោះទ្វារមគ្គទាំង ៣ គឺវច្ឆមគ្គ ១ បស្សវមគ្គ ១ មុខមគ្គ ១ (ទ្វារមគ្គណាមួយ) របស់អមនុស្សស្រី ។ បេយ របស់តិរច្ឆានញី ត្រូវ អាបត្តិបុរាណិក ។ កាលបើភិក្ខុសេពមេដុនធម្មចំពោះទ្វារមគ្គទាំង ៣ គឺវច្ឆមគ្គ ១ បស្សវមគ្គ ១ មុខមគ្គ ១ (ទ្វារមគ្គណាមួយ) របស់មនុស្សមានភេទ ពីរ ។ បេយ របស់អមនុស្សមានភេទពីរ ។ បេយ របស់តិរច្ឆានមានភេទពីរ ត្រូវ អាបត្តិបុរាណិក ។ កាលបើភិក្ខុសេពមេដុនធម្មចំពោះទ្វារមគ្គទាំងពីរ គឺវច្ឆមគ្គ ១ មុខមគ្គ ១ (ទ្វារមគ្គណាមួយ) របស់មនុស្សខ្មើយ ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ កាលបើភិក្ខុសេពមេដុនធម្មចំពោះទ្វារមគ្គទាំងពីរ គឺវច្ឆមគ្គ ១ មុខមគ្គ ១ (ទ្វារ មគ្គណាមួយ) របស់អមនុស្សខ្មើយ ។ បេយ របស់តិរច្ឆានខ្មើយ ។ បេយ របស់ អមនុស្សប្រុស ។ បេយ របស់តិរច្ឆានឈ្មោល ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។

[៣៧] ភិក្ខុមានចិត្តចង់សេពផ្អែមឡើង ហើយបញ្ចូលអង្គជាត របស់ខ្លួនទៅកាន់ទ្វារវច្ឆមគ្គមនុស្សស្រី ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ ភិក្ខុមានចិត្តចង់ សេពផ្អែមឡើង ហើយបញ្ចូលអង្គជាតរបស់ខ្លួនទៅកាន់ទ្វារបស្សវមគ្គ មនុស្សស្រី ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ ភិក្ខុមានចិត្តចង់សេពផ្អែមឡើង ហើយ បញ្ចូលអង្គជាតរបស់ខ្លួនទៅកាន់ទ្វារមុខមគ្គមនុស្សស្រី ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ ភិក្ខុមានចិត្តចង់សេពផ្អែមឡើង ហើយបញ្ចូលអង្គជាត របស់ខ្លួនទៅកាន់ ទ្វារវច្ឆមគ្គក្តី ទ្វារបស្សវមគ្គក្តី ទ្វារមុខមគ្គក្តី (ទ្វារមគ្គណាមួយ) របស់ អមនុស្សស្រី ។ បេយ របស់តិរច្ឆានញី របស់មនុស្សមានភេទពីរ របស់ អមនុស្សមានភេទពីរ របស់តិរច្ឆានមានភេទពីរ ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ ភិក្ខុ

មានចិត្តចង់សេពតាំងឡើងប្រាកដ ហើយបញ្ចូលអង្គជាតិរបស់ខ្លួនទៅកាន់ទ្វារ
 វច្ឆមគ្គី ។ បេ មុខមគ្គី របស់មនុស្សខ្លើយ ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។ ភិក្ខុ
 មានចិត្តចង់សេពតាំងឡើងប្រាកដ ហើយបញ្ចូលអង្គជាតិរបស់ខ្លួនទៅកាន់ទ្វារ
 វច្ឆមគ្គី ទ្វារមុខមគ្គី (ទ្វារមគ្គណាម្មយ) របស់អមនុស្សខ្លើយ ។ បេ ។
 របស់តិរច្ឆានខ្លើយ របស់មនុស្សប្រុស របស់អមនុស្សប្រុស របស់តិរច្ឆាន
 ឈ្មោល ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។

[៤០] ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកមនុស្សស្រី (១ នាក់) មកកាន់
 សំណាក់ភិក្ខុ (១ រូប) ហើយបញ្ចូលអង្គជាតិ (ភិក្ខុនោះ) ទៅតាមទ្វារ
 វច្ឆមគ្គ (ស្រីនោះ) ។ បើភិក្ខុនោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងចូលទៅក្នុង
 ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែល
 កំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលបន្ថយចេញ
 ក្តី ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកមនុស្សស្រី (១ នាក់)
 មកកាន់សំណាក់ភិក្ខុ (១ រូប) ហើយបញ្ចូលអង្គជាតិ (ភិក្ខុនោះ) ទៅ
 តាមទ្វារវច្ឆមគ្គ (ស្រីនោះ) ។ បើភិក្ខុនោះមិនត្រេកអរនឹងអង្គជាតិ ដែល
 កំពុងចូលទៅទេ តែថាត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរ
 នឹងអង្គជាតិដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិ
 ដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកមនុស្ស
 ស្រី (១ នាក់) មកកាន់សំណាក់ភិក្ខុ (១ រូប) ហើយបញ្ចូលអង្គជាតិ
 (ភិក្ខុនោះ) ទៅតាមទ្វារវច្ឆមគ្គ (ស្រីនោះ) ។ បើភិក្ខុនោះមិនត្រេកអរនឹង

អង្គជាតិដែលកំពុងចូលទៅក្តី មិនត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលចូលសិប្បទៅហើយ
 ក្តី តែថាត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី
 ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ ពួកភិក្ខុជា
 សត្រូវនាំយកមនុស្សស្រី (១ នាក់) មកកាន់សំណាក់ភិក្ខុ (១ រូប) ហើយ
 បញ្ចូលអង្គជាតិ (ភិក្ខុនោះ) ទៅតាមទ្វារវច្ឆមគ្គ (ស្រីនោះ) ។ បើភិក្ខុ
 នោះមិនត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងចូលទៅក្តី មិនត្រេកអរនឹងអង្គជាតិ
 ដែលចូលសិប្បទៅហើយក្តី មិនត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុង
 ទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី តែថាត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលបន្ថយចេញ ត្រូវអាបត្តិ
 បុរាណិក ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកមនុស្សស្រី (១ នាក់) មកកាន់សំណាក់
 ភិក្ខុ (១ រូប) ហើយបញ្ចូលអង្គជាតិ (ភិក្ខុនោះ) ទៅតាមទ្វារវច្ឆមគ្គ (ស្រី
 នោះ) ។ បើភិក្ខុមិនត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងចូលក្តី មិនត្រេកអរនឹង
 អង្គជាតិដែលចូលសិប្បទៅហើយក្តី មិនត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងស្ថិត
 នៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី មិនត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលបន្ថយចេញក្តី មិន
 ត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកមនុស្សស្រី (១ នាក់) មក
 កាន់សំណាក់ភិក្ខុ (១ រូប) ហើយបញ្ចូលអង្គជាតិ (ភិក្ខុនោះ) ទៅតាម
 ទ្វារបស្សាវមគ្គក្តី ។ បេ ។ ទ្វារមុខមគ្គក្តី (របស់ស្រីនោះ) ។ បើភិក្ខុនោះ
 ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលចូលសិប្ប
 ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី
 ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ បេ ។ បើភិក្ខុ

នោះមិនត្រេកអរ ក៏ពុំត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកមនុស្សស្រី
 (១ នាក់) ដែលនៅភ្នាក់ដឹងខ្លួនក្តី ដែលកំពុងដេកលក់ក្តី ដែលស្រវឹងក្តី
 ដែលឆ្កួតក្តី ដែលខូចស្មារតីក្តី ដែលស្លាប់ហើយមានទ្វារមគ្គ សត្វមិនទាន់
 ស៊ីក្តី ដែលស្លាប់ហើយមានទ្វារមគ្គ សត្វពុំទាន់ស៊ីដោយច្រើនក្តី ។ បេ ។ ត្រូវ
 អាបត្តិបារាជិក ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកមនុស្សស្រីស្លាប់ (១ នាក់)
 ដែលមានទ្វារមគ្គ សត្វស៊ីហើយដោយច្រើន (នៅសល់បន្តិចបន្តួច) មក
 កាន់សំណាក់ភិក្ខុ (១ រូប) ហើយបញ្ចូលអង្គជាត (ភិក្ខុនោះ) ទៅតាម
 ទ្វារវច្ឆមគ្គ ឬទ្វារបស្សាវមគ្គ ឬទ្វារមុខមគ្គ (របស់មនុស្សស្រីស្លាប់នោះ) ។
 បើភិក្ខុនោះ ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាត
 ដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារ
 មគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិថ្មល្អថ្មយ
 ។ បេ ។ បើភិក្ខុនោះមិនត្រេកអរទេ ក៏ពុំត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវ
 នាំយកមនុស្សស្រី ។ បេ ។ តិរច្ឆានញី មនុស្សមានភេទពីរ មនុស្សមាន
 ភេទពីរ តិរច្ឆានមានភេទពីរ មកកាន់សំណាក់ភិក្ខុ (១ រូប) ហើយបញ្ចូល
 អង្គជាត (ភិក្ខុនោះ) ទៅតាមទ្វារវច្ឆមគ្គ ឬទ្វារបស្សាវមគ្គ ឬទ្វារមុខមគ្គ
 (របស់ជនទាំងនោះ) ។ បើភិក្ខុនោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងចូលទៅ
 ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែល
 កំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលបន្ថយចេញ
 ក្តី ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។ បេ ។ បើមិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។

ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកតិរច្ឆានមានភេទពីរ ដែលនៅក្រាក់ដឹងខ្លួនក្តី ដែលកំពុង
 ដេកលក់ក្តី ដែលស្រវឹងក្តី ដែលឆ្កួតក្តី ដែលខូចស្មារតីក្តី ដែលស្លាប់ហើយ
 មានទ្វារមគ្គសត្វមិនទាន់ស្មីក្តី ដែលស្លាប់ហើយមានទ្វារមគ្គសត្វមិនទាន់ស្មី
 ដោយច្រើនក្តី ។ បេ ។ ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ បេ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយក
 តិរច្ឆានមានភេទពីរដែលស្លាប់ហើយ មានទ្វារមគ្គសត្វស្មីហើយដោយច្រើន
 (នៅសល់បន្តិចបន្តួច) មកកាន់សំណាក់ភិក្ខុ (១ រូប) ហើយបញ្ចាល
 អង្គជាត (ភិក្ខុនោះ) ទៅតាមទ្វារវច្ឆមគ្គ ឬទ្វារបស្សាវមគ្គ ឬទ្វារមុខមគ្គ
 (របស់តិរច្ឆានមានភេទពីរដែលស្លាប់ហើយនោះ) ។ បើភិក្ខុនោះត្រេកអរ
 នឹងអង្គជាតដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលចូលស៊ប់ទៅ
 ហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី
 ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិចុល្លច្ច័យ ។ បេ ។ (បើភិក្ខុ
 នោះ) មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយក
 មនុស្សខ្ចើយ ។ បេ ។ មនុស្សខ្ចើយ តិរច្ឆានខ្ចើយ មកកាន់សំណាក់ភិក្ខុ (១
 រូប) ហើយបញ្ចាលអង្គជាត (ភិក្ខុនោះ) ទៅតាមទ្វារវច្ឆមគ្គក្តី ។ បេ ។ តាម
 ទ្វារមុខមគ្គក្តី (របស់ជនទាំងនោះ) ។ បើភិក្ខុនោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែល
 កំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹង
 អង្គជាតដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែល
 បន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ បេ ។ បើមិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិ
 ឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកតិរច្ឆានខ្ចើយដែលនៅក្រាក់ដឹងខ្លួនក្តី ដែល

កំពុងដេកលក់ក្តី ដែលស្រវឹងក្តី ដែលឆ្កួតក្តី ដែលខូចស្មារតីក្តី ដែលស្លាប់
ហើយមានទ្វារមគ្គសត្វមិនទាន់ស៊ីក្តី ដែលស្លាប់ហើយមានទ្វារមគ្គសត្វមិន
ទាន់ស៊ីហើយដោយច្រើនក្តី ។ បេយ្យ ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។ បេយ្យ ពួកភិក្ខុជា
សត្រូវនាំយកតិរច្ឆានឡើយដែលស្លាប់ហើយ មានទ្វារមគ្គសត្វស៊ីហើយដោយ
ច្រើន (នៅសល់បន្តិចបន្តួច) មកកាន់សំណាក់ភិក្ខុ (១ រូប) ហើយ
បញ្ចូលអង្គជាត (ភិក្ខុនោះ) ទៅតាមទ្វារវច្ឆមគ្គក្តី ។ បេយ្យ ទ្វារមុខមគ្គក្តី
(របស់តិរច្ឆានឡើយដែលស្លាប់ហើយនោះ) ។ បើភិក្ខុនោះត្រេកអរនឹង
អង្គជាតដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលចូលស៊ប់ទៅហើយ
ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរ
នឹងអង្គជាតដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិចុល្លច្ច័យ ។ បេយ្យ (បើភិក្ខុនោះ)
មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកមនុស្ស
ប្រុស ។ បេយ្យ អមនុស្សប្រុស ។ បេយ្យ តិរច្ឆានឈ្មោលមកកាន់សំណាក់ភិក្ខុ
(១ រូប) ហើយបញ្ចូលអង្គជាត (ភិក្ខុនោះ) ទៅតាមទ្វារវច្ឆមគ្គក្តី ។ បេយ្យ
មុខមគ្គក្តី (របស់ជនទាំងនោះ) ។ បើភិក្ខុនោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែល
កំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរ
នឹងអង្គជាតដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាត
ដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។ បេយ្យ (បើភិក្ខុនោះ) មិនត្រេកអរ
ទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកតិរច្ឆានឈ្មោលដែល
នៅក្រាក់ដឹងខ្លួនក្តី ដែលកំពុងដេកលក់ក្តី ដែលស្រវឹងក្តី ដែលឆ្កួតក្តី ដែល

ខួបស្មារតីក្តី ដែលស្លាប់ហើយមានទ្វារមគ្គសត្វមិនទាន់ស្មើក្តី ដែលស្លាប់ហើយ
 មានទ្វារមគ្គសត្វមិនទាន់ស្មើដោយច្រើនក្តី ។ បេយ្យ ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ បេយ្យ
 ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកតិរច្ឆានឈ្មោលដែលស្លាប់ហើយ មានទ្វារមគ្គសត្វស្មើ
 ហើយដោយច្រើន (នៅសល់បន្តិចបន្តួច) មកកាន់សំណាក់ភិក្ខុ (១ រូប)
 ហើយបញ្ចូលអង្គជាតិភិក្ខុនោះទៅតាមទ្វារវច្ឆមគ្គ ។ បេយ្យ ទ្វារមុខមគ្គ (របស់
 តិរច្ឆាននោះ) ។ បើភិក្ខុនោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរ
 នឹងអង្គជាតិដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងស្ថិត
 នៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវ
 អាបត្តិចុល្លច្ច័យ ។ បេយ្យ (បើភិក្ខុនោះ) មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិ
 ឡើយ ។

[៤១] ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកមនុស្សស្រី (១ នាក់) មកកាន់
 សំណាក់ភិក្ខុ (១ រូប) ហើយបញ្ចូលអង្គជាតិ (របស់ភិក្ខុនោះ) ដែល
 គ្មានស្រោមទ្រនាប់តាមទ្វារវច្ឆមគ្គ ឬបស្សាវមគ្គ ឬមុខមគ្គ (របស់ស្រី)
 ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាតិ (របស់ភិក្ខុ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់
 (តាមទ្វារមគ្គរបស់ស្រី) ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាតិ (របស់ភិក្ខុ)
 ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ (តាមទ្វារមគ្គរបស់ស្រី) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់
 ក្តី អង្គជាតិ (របស់ភិក្ខុ) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ (តាមទ្វារមគ្គរបស់ស្រី)
 គ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ។ បើភិក្ខុនោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងចូលទៅ
 ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែល

កំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលបន្ថយចេញ
 ក្តី ត្រូវអាបត្តិបាណជិក ។ បេយ (បើកិក្ខុនោះ) មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវ
 អាបត្តិឡើយ ។ ពួកកិក្ខុជាសត្រូវនាំយកមនុស្សស្រី (១ នាក់) ដែលនៅ
 ភ្នាក់ដឹងខ្លួនក្តី ដែលកំពុងដេកលក់ក្តី ដែលស្រវឹងក្តី ដែលឆ្គួតក្តី ដែលខូច
 ស្មារតីក្តី ដែលស្លាប់ហើយសត្វមិនទាន់ស៊ីក្តី ដែលស្លាប់ហើយសត្វមិនទាន់ស៊ី
 ដោយច្រើនក្តី ។ បេយ ត្រូវអាបត្តិបាណជិក ។ បេយ ពួកកិក្ខុជាសត្រូវនាំយកស្រី
 ដែលស្លាប់ហើយសត្វស៊ីហើយដោយច្រើន (នៅសល់បន្តិចបន្តួច) មកកាន់
 សំណាក់កិក្ខុ (១ រូប) ហើយបញ្ចូលអង្គជាតិ (របស់កិក្ខុ) ដែលគ្មាន
 ស្រោមទ្រនាប់ តាមទ្វារវច្ឆមគ្គ ឬទ្វារបស្សាវមគ្គ ឬទ្វារមុខមគ្គ (របស់ស្រី)
 ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាតិ (របស់កិក្ខុ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់
 (តាមទ្វារមគ្គរបស់ស្រី) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាតិ (របស់កិក្ខុ) មាន
 ស្រោមទ្រនាប់ (តាមទ្វារមគ្គរបស់ស្រី) មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាតិ
 (របស់កិក្ខុ) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ (តាមទ្វារមគ្គរបស់ស្រី) គ្មានស្រោម
 ទ្រនាប់ក្តី ។ បើកិក្ខុនោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរ
 នឹងអង្គជាតិដែលចូលស៊ីបំបៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងស្ថិតនៅ
 (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិ
 ចុល្លច្ច័យ ។ បេយ (បើកិក្ខុនោះ) មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។
 ពួកកិក្ខុជាសត្រូវនាំយកមនុស្សស្រី ។ បេយ តិរច្ឆានញី មនុស្សមានភេទពីរ
 មនុស្សមានភេទពីរ តិរច្ឆានមានភេទពីរ មកកាន់សំណាក់កិក្ខុ (១ រូប)

ហើយបញ្ចូលអង្គជាតិ (របស់ភិក្ខុ) ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ទៅតាមទ្វារវច្ចមគ្គ ឬទ្វារបស្សៈវច្ចមគ្គ ឬទ្វារមុខមគ្គ (របស់ជនទាំងនោះ) ដែលមានស្រោមក្តី អង្គជាតិភិក្ខុមានស្រោមទ្រនាប់ (តាមទ្វារមគ្គរបស់ជនទាំងនោះ) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាតិ (របស់ភិក្ខុ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ (តាមទ្វារមគ្គរបស់ជនទាំងនោះ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាតិ (របស់ភិក្ខុ) ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ (តាមទ្វារមគ្គរបស់ជនទាំងនោះ) ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ។ បើភិក្ខុនោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ បេយ្យ (បើភិក្ខុនោះ) មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកតិរច្ឆានមានភេទពីរ ដែលនៅក្បែរជើងខ្លួនក្តី ដែលកំពុងដេកលក់ក្តី ដែលស្រវឹងក្តី ដែលឆ្អែកក្តី ដែលភ្លេចស្មារតីក្តី ដែលស្លាប់ហើយសត្វមិនទាន់ស្មីក្តី ដែលស្លាប់ហើយសត្វមិនទាន់ស្មីដោយច្រើនក្តី ។ បេយ្យ ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ បេយ្យ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកតិរច្ឆានមានភេទពីរ ដែលស្លាប់ហើយសត្វស្មីហើយដោយច្រើន (នៅសល់បន្តិចបន្តួច) មកកាន់សំណាក់ភិក្ខុ (១ រូប) ហើយបញ្ចូលអង្គជាតិ (របស់ភិក្ខុ) ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ តាមទ្វារវច្ចមគ្គក្តី ។ បេយ្យ តាមទ្វារមុខមគ្គក្តី (របស់តិរច្ឆានមានភេទពីរ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាតិ (របស់ភិក្ខុ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ តាមទ្វារមគ្គ (របស់តិរច្ឆានមានភេទពីរ)

ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាត (របស់ភិក្ខុ) មានស្រោមទ្រនាប់ តាម
 ទ្វារមគ្គ (របស់តិរច្ឆានមានភេទពីរ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាត
 (របស់ភិក្ខុ) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ តាមទ្វារមគ្គ (របស់តិរច្ឆានមានភេទពីរ)
 ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាត (របស់ភិក្ខុ) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ តាម
 ទ្វារមគ្គ (របស់តិរច្ឆានមានភេទពីរ) ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ។ បើភិក្ខុ
 នោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលចូល
 ស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គ) ក្តី
 ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិច្បុលច្បួយ ។ បេ។ (បើភិក្ខុ
 នោះ) មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយក
 មនុស្សខ្ចីយ អមនុស្សខ្ចីយ តិរច្ឆានខ្ចីយ មនុស្សប្រុស អមនុស្សប្រុស
 តិរច្ឆានឈ្មោល មកកាន់សំណាក់ភិក្ខុ (១ រូប) ហើយបញ្ចូលអង្គជាត
 (របស់ភិក្ខុនោះ) ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ តាមទ្វារវច្ឆមគ្គក្តី ។ បេ។ តាម
 ទ្វារមុខមគ្គក្តី (របស់ជនទាំងនោះ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាត
 (របស់ភិក្ខុ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ (តាមទ្វារមគ្គរបស់ជនទាំងនោះ)
 ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាត (របស់ភិក្ខុ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់
 (តាមទ្វារមគ្គរបស់ជនទាំងនោះ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាត
 (របស់ភិក្ខុ) ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ (តាមទ្វារមគ្គរបស់ជនទាំងនោះ)
 ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ។ បើភិក្ខុនោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងចូល
 ទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាត

ដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិ ដែល
 បន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យា ។ បេយ (បើកិក្ខុនោះ) មិនត្រេកអរទេ ក៏មិន
 ត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកកិក្ខុជាសត្រូវនាំយកតិរច្ឆានឈ្មោលដែលនៅក្រាក់ដឹង
 ខ្លួនក្តី ដែលកំពុងដេកលក់ក្តី ដែលស្រវឹងក្តី ដែលឆ្លងក្តី ដែលភ្លេចស្មារតីក្តី
 ដែលស្លាប់ហើយសត្វមិនទាន់ស៊ីក្តី ដែលស្លាប់ហើយសត្វមិនទាន់ស៊ីដោយ
 ច្រើនក្តី ។ បេយ ត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យា ។ បេយ ពួកកិក្ខុជាសត្រូវនាំយកតិរច្ឆាន
 ឈ្មោលដែលស្លាប់ហើយ សត្វស៊ីហើយដោយច្រើន (នៅសល់បន្តិចបន្តួច)
 មកកាន់សំណាក់កិក្ខុ (១ រូប) ហើយបញ្ចូលអង្គជាតិ (របស់កិក្ខុ)
 ដែលឥតស្រោមទ្រនាប់ទៅតាមទ្វារវច្ឆមគ្គក្តី ។ បេយ តាមទ្វារមុខមគ្គក្តី (របស់
 តិរច្ឆានឈ្មោល) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាតិ (របស់កិក្ខុ)
 ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ តាមទ្វារមគ្គតិរច្ឆានឈ្មោល ដែលគ្មានស្រោម
 ទ្រនាប់ក្តី អង្គជាតិ (របស់កិក្ខុ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ តាមទ្វារមគ្គ
 (របស់តិរច្ឆានឈ្មោល) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ក្តី អង្គជាតិ (របស់កិក្ខុ)
 ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ តាមទ្វារមគ្គ (របស់តិរច្ឆានឈ្មោល) ដែលគ្មាន
 ស្រោមទ្រនាប់ក្តី ។ បើកិក្ខុនោះ ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងចូលទៅក្តី
 ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុង
 ស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលបន្ថយចេញក្តី
 ត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យា ។ បេយ (បើកិក្ខុ) មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិ
 ឡើយ ។

[៤២] ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកភិក្ខុ (១ រូប) មកកាន់សំណាក់
មនុស្សស្រី (ម្នាក់) ហើយបញ្ចូលទ្វារវច្ចមគ្គ ឬទ្វារបស្សាវមគ្គ ឬទ្វារមុខ
មគ្គ (របស់ស្រីនោះ) ឲ្យចូលទៅដោយអង្គជាត (របស់ភិក្ខុនោះ) ។
បើភិក្ខុនោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាត
ដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារ
មគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក
។បេ។ (បើភិក្ខុ) មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជា
សត្រូវនាំយកភិក្ខុ (១ រូប) មកកាន់សំណាក់មនុស្សស្រី (ម្នាក់) ដែល
នៅភ្នាក់ដឹងខ្លួនក្តី ដែលកំពុងដេកលក់ក្តី ដែលស្រវឹងក្តី ដែលឆ្គួតក្តី ដែល
ភ្លេចស្មារតីក្តី ដែលស្លាប់ហើយសត្វមិនទាន់ស៊ីក្តី ដែលស្លាប់ហើយសត្វមិន
ទាន់ស៊ីដោយច្រើនក្តី ។បេ។ ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។បេ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំ
យកភិក្ខុ (១ រូប) មកកាន់សំណាក់មនុស្សស្រីដែលស្លាប់ហើយ សត្វស៊ី
ហើយដោយច្រើន (នៅសល់បន្តិចបន្តួច) ហើយញ៉ាំងទ្វារវច្ចមគ្គ ឬទ្វារ
បស្សាវមគ្គ ឬទ្វារមុខមគ្គ (របស់ស្រីនោះ) ឲ្យចូលទៅដោយអង្គជាត
(របស់ភិក្ខុនោះ) ។ បើភិក្ខុនោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងចូលទៅក្តី
ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុង
ស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលបន្ថយចេញក្តី
ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។បេ។ (បើភិក្ខុ) មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិ
ឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកភិក្ខុ (១ រូប) មកកាន់សំណាក់មនុស្ស

ស្រី ។ បេ ។ តិរច្ឆានញី មនុស្សមានភេទពីរ អមនុស្សមានភេទពីរ តិរច្ឆាន
 មានភេទពីរ មនុស្សខ្ចើយ អមនុស្សខ្ចើយ តិរច្ឆានខ្ចើយ មនុស្សប្រុស
 អមនុស្សប្រុស តិរច្ឆានឈ្មោល ហើយញ៉ាំងទ្វារវច្ឆមគ្គ ឬទ្វារមុខមគ្គ (របស់
 ជនទាំងនោះ) ឲ្យចូលទៅដោយអង្គជាត (របស់ភិក្ខុនោះ) ។ បើភិក្ខុ
 នោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលចូល
 ស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ)
 ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ បេ ។ (បើ
 ភិក្ខុ) មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកភិក្ខុ
 (១ រូប) មកកាន់សំណាក់តិរច្ឆានឈ្មោល ដែលនៅក្រាក់ដឹងខ្លួនក្តី ដែល
 កំពុងដេកលក់ក្តី ដែលស្រវឹងក្តី ដែលឆ្កួតក្តី ដែលភ្លេចស្មារតីក្តី ដែលស្លាប់
 ហើយសត្វមិនទាន់ស្មីក្តី ដែលស្លាប់ហើយសត្វមិនទាន់ស្មីដោយច្រើនក្តី ។ បេ ។
 ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ បេ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកភិក្ខុ (១ រូប) មកកាន់
 សំណាក់តិរច្ឆានឈ្មោល ដែលស្លាប់ហើយ សត្វស្មីហើយដោយច្រើន (នៅ
 សល់បន្តិចបន្តួច) ហើយញ៉ាំងទ្វារវច្ឆមគ្គ ឬទ្វារមុខមគ្គ (របស់តិរច្ឆាន
 ឈ្មោលនោះ) ឲ្យចូលទៅដោយអង្គជាត (របស់ភិក្ខុនោះ) ។ បើភិក្ខុនោះ
 ត្រេកអរនឹង អង្គជាតដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលចូលស៊ប់
 ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី
 ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិបុល្លច្ច័យ ។ បេ ។ (បើភិក្ខុ)
 មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។

[៤៣] ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកភិក្ខុ (១ រូប) មកកាន់សំណាក់មនុស្សស្រី (ម្នាក់) ហើយញ៉ាំងទ្វារវច្ចមគ្គ ឬទ្វារបស្សាវមគ្គ ឬទ្វារមុខមគ្គ (របស់ស្រីនោះ) ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ ឲ្យចូលទៅដោយអង្គជាត (របស់ភិក្ខុនោះ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ទ្វារមគ្គរបស់ស្រីដែលមានស្រោមទ្រនាប់ អង្គជាត (របស់ភិក្ខុ) ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ទ្វារមគ្គ (របស់ស្រី) មានស្រោមទ្រនាប់ អង្គជាត (របស់ភិក្ខុ) មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ទ្វារមគ្គ (របស់ស្រី) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ អង្គជាត (របស់ភិក្ខុ) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ។ បើភិក្ខុនោះ ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។ បេយ (បើភិក្ខុ) មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកភិក្ខុ (១ រូប) មកកាន់សំណាក់មនុស្សស្រី (ម្នាក់) ដែលនៅភ្នាក់ដឹងខ្លួនក្តី ដែលកំពុងដេកលក់ក្តី ដែលស្រវឹងក្តី ដែលឆ្កួតក្តី ដែលភ្លេចស្មារតីក្តី ដែលស្លាប់ហើយសត្វមិនទាន់ស្មើក្តី ដែលស្លាប់ហើយសត្វមិនទាន់ស្មើដោយច្រើនក្តី ។ បេយ ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។ បេយ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកភិក្ខុ (១ រូប) មកកាន់សំណាក់មនុស្សស្រី ដែលស្លាប់ហើយសត្វស្មើហើយដោយច្រើន (នៅសល់បន្តិចបន្តួច) ហើយញ៉ាំងទ្វារវច្ចមគ្គ ឬទ្វារបស្សាវមគ្គ ឬទ្វារមុខមគ្គ (របស់ស្រីនោះ) ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ ឲ្យចូលទៅដោយអង្គជាត (របស់ភិក្ខុ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ទ្វារមគ្គ

(របស់ស្រី) មានស្រោមទ្រនាប់ អង្គជាត (របស់ភិក្ខុ) គ្មានស្រោម
 ទ្រនាប់ក្តី ទ្វារមគ្គ (របស់ស្រី) មានស្រោមទ្រនាប់ អង្គជាត (របស់ភិក្ខុ)
 មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ទ្វារមគ្គ (របស់ស្រី) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ អង្គជាត
 (របស់ភិក្ខុ) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ។ បើភិក្ខុនោះត្រេកអរនឹងអង្គជាត
 ដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី ត្រេកអរ
 នឹងអង្គជាតដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាត
 ដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិបុល្ល័យ ។ បេយ (បើភិក្ខុ) មិនត្រេកអរទេ
 ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកភិក្ខុ (១ រូប) មកកាន់
 សំណាក់មនុស្សស្រី ។ បេយ តិរច្ឆានញី មនុស្សមានភេទពីរ អមនុស្សមានភេទ
 ពីរ តិរច្ឆានមានភេទពីរ មនុស្សខ្ចើយ អមនុស្សខ្ចើយ តិរច្ឆានខ្ចើយ មនុស្ស
 ប្រុស អមនុស្សប្រុស តិរច្ឆានឈ្មោល ហើយញ៉ាំងទ្វារវច្ឆមគ្គ ឬទ្វារមុខមគ្គ
 (របស់ជនទាំងនោះ) ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់ឲ្យចូលទៅដោយអង្គជាត
 (របស់ភិក្ខុ) ដែលមានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ទ្វារមគ្គ (របស់ជនទាំងនោះ)
 មានស្រោមទ្រនាប់ អង្គជាត (របស់ភិក្ខុ) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ទ្វារមគ្គ
 (របស់ជនទាំងនោះ) មានស្រោមទ្រនាប់ អង្គជាត (របស់ភិក្ខុ) មាន
 ស្រោមទ្រនាប់ក្តី ទ្វារមគ្គ (របស់ជនទាំងនោះ) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ អង្គ
 ជាត (របស់ភិក្ខុ) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ។ បើភិក្ខុនោះត្រេកអរនឹង
 អង្គជាតដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលចូលស៊ប់ទៅហើយក្តី
 ត្រេកអរនឹងអង្គជាតដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គនោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹង

អង្គជាតិដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ៗបេ ៗ (បើកិក្ខុ) មិនត្រេកអរ
 ទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកភិក្ខុ (១ រូប) មកកាន់
 សំណាក់តិរច្ឆានឈ្មោល ដែលនៅក្រាក់ដឹងខ្លួនក្តី ដែលកំពុងដេកលក់ក្តី ដែល
 ស្រវឹងក្តី ដែលឆ្កួតក្តី ដែលភ្លេចស្មារតីក្តី ដែលស្លាប់ហើយសត្វមិនទាន់ស៊ីក្តី
 ដែលស្លាប់ហើយសត្វមិនទាន់ស៊ីដោយច្រើនក្តី ៗបេ ៗ ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ៗបេ ៗ
 ពួកភិក្ខុជាសត្រូវនាំយកភិក្ខុ (១ រូប) មកកាន់សំណាក់តិរច្ឆានឈ្មោលដែល
 ស្លាប់ហើយសត្វស៊ីហើយដោយច្រើន (នៅសល់បន្តិចបន្តួច) ហើយញ៉ាំង
 ទ្វារវេចមគ្គ ឬទ្វារមុខមគ្គ (របស់តិរច្ឆានឈ្មោល) ដែលគ្មានស្រោមទ្រនាប់
 ឲ្យចូលទៅដោយអង្គជាតិ (របស់ភិក្ខុ) មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ទ្វារមគ្គ
 (របស់តិរច្ឆានឈ្មោល) មានស្រោមទ្រនាប់ អង្គជាតិ (របស់ភិក្ខុ) គ្មាន
 ស្រោមទ្រនាប់ក្តី ទ្វារមគ្គ (របស់តិរច្ឆានឈ្មោល) មានស្រោមទ្រនាប់
 អង្គជាតិ (របស់ភិក្ខុ) មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ទ្វារមគ្គ (របស់តិរច្ឆានឈ្មោល)
 គ្មានស្រោមទ្រនាប់ អង្គជាតិ (របស់ភិក្ខុ) គ្មានស្រោមទ្រនាប់ក្តី ។ បើកិក្ខុ
 នោះត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងចូលទៅក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែល
 ចូលស៊ីបំបៅហើយក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលកំពុងស្ថិតនៅ (ក្នុងទ្វារមគ្គ
 នោះ) ក្តី ត្រេកអរនឹងអង្គជាតិដែលបន្ថយចេញក្តី ត្រូវអាបត្តិថ្មល្អច្នៃយ ៗបេ ៗ
 (បើកិក្ខុ) មិនត្រេកអរទេ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។

[៤៤] ពួកភិក្ខុជាសត្រូវដែលបានសម្តែងហើយដោយពិស្តារយ៉ាង
 ណា ពួកស្តេចជាសត្រូវក្តី ពួកចោរជាសត្រូវក្តី ពួកអ្នកលេងជាសត្រូវក្តី

ពួកសត្រូវអ្នកពុះទ្រូងអារយកបេះដូងក្តី បណ្ឌិតគប្បីពោលឲ្យពិស្តារយ៉ាងនោះ
ដែរចុះ ។

[៤៥] ភិក្ខុញ៉ាំងមគ្គឲ្យចូលទៅដោយមគ្គ^(១) ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ ភិក្ខុ
ញ៉ាំងអមគ្គឲ្យចូលទៅដោយមគ្គ^(២) ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ ភិក្ខុញ៉ាំងមគ្គឲ្យចូល
ទៅដោយអមគ្គ^(៣) ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ ភិក្ខុញ៉ាំងអមគ្គឲ្យចូលទៅដោយ
អមគ្គ^(៤) ត្រូវអាបត្តិបុល្លច័យ ។

[៤៦] ភិក្ខុសេពមេប៉ុនធម្មនឹងភិក្ខុផងគ្នាដែលកំពុងដេកលក់ បើភិក្ខុ
នោះក្រាក់ឡើងហើយត្រេកអរដែរ សង្ឃត្រូវឲ្យវិនាស (គឺត្រូវផ្សឹកចេញ)
ទាំងពីររូប ។ បើភិក្ខុនោះក្រាក់ឡើងហើយមិនត្រេកអរទេ សង្ឃត្រូវឲ្យវិនាស
តែភិក្ខុដែលប្រទូស្ត (គឺភិក្ខុអ្នកសេពនោះ) ។ ភិក្ខុសេពមេប៉ុនធម្មនឹង
សាមណេរដែលកំពុងដេកលក់ បើសាមណេរនោះក្រាក់ឡើង ហើយត្រេកអរ
ដែរ សង្ឃត្រូវឲ្យវិនាសទាំងពីររូប ។ បើសាមណេរនោះក្រាក់ឡើងហើយមិន
ត្រេកអរទេ សង្ឃត្រូវឲ្យវិនាសតែភិក្ខុដែលប្រទូស្ត ។ សាមណេរសេពមេប៉ុន-
ធម្មនឹងភិក្ខុដែលកំពុងដេកលក់ បើភិក្ខុនោះក្រាក់ឡើងហើយត្រេកអរដែរ សង្ឃ
ត្រូវឲ្យវិនាសទាំងពីររូប ។ បើភិក្ខុនោះក្រាក់ឡើងហើយមិនត្រេកអរទេ សង្ឃ

១- គឺភិក្ខុញ៉ាំងអង្គជាតរបស់ខ្លួនឲ្យចូលទៅតាមទ្វារមគ្គទាំង ៣ ទ្វារមគ្គណាមួយ ។
២- គឺបញ្ចូលអង្គជាតទៅតាមទ្វារមគ្គ ហើយបន្ថយអង្គជាតចេញតាមមុខដំបៅដែលមាន
ជុំវិញទ្វារមគ្គនោះ ។
៣- គឺបញ្ចូលអង្គជាតទៅតាមមុខដំបៅ ហើយបន្ថយចេញតាមទ្វារមគ្គវិញ ។
៤- គឺបញ្ចូលអង្គជាតទៅតាមមុខដំបៅមួយ ហើយបន្ថយចេញតាមមុខដំបៅផ្សេងវិញ ។

ត្រូវឲ្យវិនាសតែសាមណេរដែលប្រទូស្ត ។ សាមណេរសេពមេប៉ុនធម្មនឹង
សាមណេរផងគ្នា ដែលកំពុងដេកលក់ បើសាមណេរនោះក្រាក់ឡើងហើយ
ត្រេកអរដែរ សង្ឃត្រូវឲ្យវិនាសទាំងពីររូប ។ បើសាមណេរនោះក្រាក់ឡើង
ហើយមិនត្រេកអរទេ សង្ឃត្រូវឲ្យវិនាសតែសាមណេរដែលប្រទូស្ត ។

[៤៧] អាបត្តិមិនមាន (ដល់ភិក្ខុ ៥ ពួក) គឺ ភិក្ខុមិនដឹង ១ ភិក្ខុ
ឆ្ងល់ ១ ភិក្ខុមានចិត្តរវើរវាយ ១ ភិក្ខុដែលវេទនាគ្របសង្កត់ ១ អាទិកម្មិក
(គឺភិក្ខុដើមបញ្ចតិ) ១ ។

របៀបសម្តែងអំពីអង្គជាត និងទ្វារមគ្គមានស្រោមទ្រនាប់ ចប់

[៤៨] (មាតិកានុក្រម គឺ បញ្ជីរឿងតាមលំដាប់ហូរហែ ដែលនឹង
សម្តែងតទៅដូចខាងក្រោមនេះគឺ)

រឿងស្វាញី រឿងពួកវដ្តបុត្តភិក្ខុ រឿងភិក្ខុក្លែងភេទជាគ្រហស្ថ រឿង
ភិក្ខុអាក្រាត រឿងពួកភិក្ខុប្រព្រឹត្តតាមលទ្ធិតិរិយ រឿងទារិកា រឿងឧប្បលវណ្ណា-
ភិក្ខុនី រឿងជនផ្សេងគ្នាពីររូប គឺ ភិក្ខុក្លាយជាភេទស្រី និងភិក្ខុនីក្លាយភេទជា
បុរស រឿងមាតា រឿងបិតា រឿងបងប្អូនស្រី រឿងប្រពន្ធ រឿងភិក្ខុខ្លួនទេស
រឿងភិក្ខុមានអង្គជាតយារ រឿងស្នាមដំបៅពីរយ៉ាង រឿងរូបគំនូរ រឿងឈើ
ចម្លាក់ជារូបជីតា រឿងភិក្ខុ ៥ រូបទាំងសុន្ទរភិក្ខុផង រឿងភិក្ខុ ៥ រូប នៅក្នុង
ព្រៃខ្មោច រឿងនាគញី រឿងយក្ខិនី រឿងស្រីប្រេត រឿងភិក្ខុខ្ចើយ រឿងភិក្ខុ
កើតរោគស្លឹក រឿងភិក្ខុចាប់មាតុគ្រាមប្រុងនឹងសេព រឿងភិក្ខុសិលក់ក្នុងទី

ស្ងាត់ក្បែរក្រុងកទ្ធិយ រឿងភិក្ខុទាំងឡាយ ៤ រូបឯទៀតក្នុងក្រុងសាវត្ថី រឿង
អ្នកចំបាប់ ៣ នាក់ក្នុងក្រុងវេសាលី រឿងការុកច្ឆកភិក្ខុយល់សុបិននិមិត្ត រឿង
នាងសុបញ្ញា រឿងនាងសទ្ធា រឿងភិក្ខុនី រឿងសិក្ខុមាណា រឿងសាមណេរី
រឿងស្រីផ្កាមាស រឿងមនុស្សខ្ចើយ រឿងគ្រហស្ថ រឿងភិក្ខុសេពគ្នានឹងគ្នា
រឿងភិក្ខុបួសឯចាស់ រឿងសត្វម្រឹក ។

[៤៩] សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូបបានសេពមេប៉ុនធម្មនឹងស្វាញី ។
ភិក្ខុនោះក៏មានសេចក្តីសង្ស័យថា សិក្ខាបទព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តហើយ
អញប្រហែលជាត្រូវអាបត្តិបុរាណិកហើយដឹង ។ ទើបភិក្ខុនោះ ក្រាបបង្គំទូល
សេចក្តីនុ៎ះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នក
ឯងត្រូវអាបត្តិបុរាណិកហើយ ។

[៥០] សម័យនោះឯង ពួកវជ្ជីបុត្តភិក្ខុច្រើនរូបនៅក្នុងក្រុងវេសាលី
មិនបានលាសិក្ខា មិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ថា ខ្លួនមានកម្លាំងថយ ហើយសេព
មេប៉ុនធម្ម ។ ភិក្ខុទាំងអម្បាលនោះ មានសេចក្តីសង្ស័យថា សិក្ខាបទ ព្រះដ៏មាន
ព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តហើយ យើងរាល់គ្នាប្រហែលជាត្រូវអាបត្តិបុរាណិកហើយ
ដឹង ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ក្រាបបង្គំទូលសេចក្តីនុ៎ះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះ
អង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកឯងទាំងអស់គ្នាត្រូវអាបត្តិបុរាណិក
ហើយ ។

[៥១] សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូបក្លែងខ្លួនជាគ្រហស្ថ ហើយសេព
មេប៉ុនធម្មដោយគិតថា កាលបើអញធ្វើយ៉ាងនេះ អញនឹងមិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។

ភិក្ខុនោះក៏មានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯង ត្រូវអាបត្តិបាណជិកហើយ ។

[៥២] សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូប ធ្វើជាអ្នកអាក្រាត ហើយសេព មេប៉ុនធម្ម ដោយគិតថា កាលបើអញធ្វើយ៉ាងនេះ អញនឹងមិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯង ត្រូវអាបត្តិបាណជិកហើយ ។

[៥៣] សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូប ស្លៀកស្បូវក្រង ។ បេ ព្រះអង្គ សំពត់សម្បកឈើ ស្លៀកសំពត់ដែលត្បាញជារូបផ្ទៃឈើ^(១) ស្លៀកសំពត់ដែល ត្បាញដោយសក់ ស្លៀកសំពត់ដែលត្បាញដោយរោមកន្ទុយសត្វ ស្លៀកសំពត់ ដែលត្បាញដោយស្លាបមៀម ស្លៀកស្បែកខ្លាដែលនៅមានទាំងរោមទាំងក្រចក ហើយសេពមេប៉ុនធម្ម ដោយគិតថា កាលបើអញធ្វើយ៉ាងនេះ អញនឹងមិន ត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវអាបត្តិបាណជិកហើយ ។

[៥៤] សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូប ជាអ្នកប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាត បាន ឃើញនាងទារិកាម្នាក់ដេកនៅលើតាំង ក៏មានចិត្តត្រេកអរហើយយកមេដើង (ខ្លួន) ទៅរុកបញ្ចូលចំអង្គជាតនាងទារិកានោះ ។ នាងក៏ធ្វើមរណកាលទៅ ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងមិនត្រូវអាបត្តិបាណជិកទេ ត្រូវតែត្រឹមអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។

១- បិដកថែថា សំពត់ក្រងដោយផ្ទៃឈើ ។

[៥៥] សម័យនោះឯង មាណពម្នាក់មានសេចក្តីប្រតិព័ទ្ធចាប់ចិត្តនឹង ឧប្បលវណ្ណភិក្ខុនី ។ កាលដែលឧប្បលវណ្ណភិក្ខុនីចូលទៅបិណ្ឌបាតក្នុងស្រុក មាណពនោះក៏ចូលទៅពួននៅក្នុងកុដិតូចចាំ ។ លុះដល់ឧប្បលវណ្ណភិក្ខុនី ត្រឡប់មកពីបិណ្ឌបាតវិញ ឆាន់រួចហើយ ក៏លាងជើង ហើយចូលទៅក្នុងកុដិ អង្គុយនៅលើគ្រែ ។ ខណៈនោះ មាណពនោះ ក៏ស្ទុះមកសង្រួបឧប្បលវណ្ណ- ភិក្ខុនី ហើយប្រទូស ។ ឧប្បលវណ្ណភិក្ខុនីក៏ប្រាប់សេចក្តីនេះដល់ពួកភិក្ខុនីផងគ្នា ។ ភិក្ខុនីទាំងឡាយក៏ប្រាប់សេចក្តីនេះ ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏ នាំសេចក្តីនេះទៅក្រាបបង្គំទូលចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ឧប្បលវណ្ណមិនត្រូវអាបត្តិទេ ព្រោះមិនមានសេចក្តីត្រេក- ត្រអាលឡើយ ។

[៥៦] សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូប ក្លាយភេទខ្លួនប្រែទៅជាស្រី ។ ភិក្ខុ ទាំងឡាយ ក្រាបបង្គំទូលសេចក្តីនេះ ចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតនូវឧបជ្ឈាយ៍នោះដដែល និង ឧបសម្បទានោះដដែល និងវស្សាទាំងនោះ^១ និងអនុញ្ញាតឲ្យនៅរួមជាមួយនឹង ភិក្ខុនីទាំងឡាយ (ម្យ៉ាងទៀត) អាបត្តិណា ដែលជារបស់ភិក្ខុដែលទូទៅដល់ ភិក្ខុនីទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតនូវអាបត្តិទាំងនោះ ដើម្បីឲ្យភិក្ខុដែលក្លាយ ភេទជាស្រីនោះ នៅក្នុងសំណាក់ភិក្ខុនីទាំងឡាយបាន អាបត្តិណាជារបស់ភិក្ខុ

១- គឺទ្រង់អនុញ្ញាតមិនបាច់ឲ្យសូមឧបជ្ឈាយ៍ និងឧបសម្បទាជាថ្មីទៀត វស្សាក៏មិនបាច់ឲ្យរាប់ ជាថ្មី ត្រូវរាប់តាំងពីឧបសម្បទាជាភិក្ខុនោះមកដដែល ។

ដែលមិនទូទៅដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ មិនត្រូវអាបត្តិព្រោះអាបត្តិនោះ ឡើយ ។ សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូប ក្លាយភេទខ្លួនទៅជាប្រុស ។ ភិក្ខុ ទាំងឡាយ ក្រាបបង្គំទូលសេចក្តីនេះ ចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតនូវឧបជ្ឈាយ័នោះដដែល និង ឧបសម្បទានោះដដែល និងវស្សាទាំងនោះ និងអនុញ្ញាតឲ្យនៅរួមជាមួយនឹងភិក្ខុ ទាំងឡាយ អាបត្តិណាជារបស់ភិក្ខុដែលទូទៅដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត អនុញ្ញាតនូវអាបត្តិទាំងនោះ ដើម្បីឲ្យភិក្ខុដែលក្លាយភេទខ្លួនជាប្រុសនោះនៅ ក្នុងសំណាក់ភិក្ខុទាំងឡាយបាន អាបត្តិណាជារបស់ភិក្ខុដែលមិនទូទៅដល់ភិក្ខុ ទាំងឡាយទេ (ភិក្ខុនេះ) មិនមានអាបត្តិព្រោះអាបត្តិទាំងនោះឡើយ ។

[៥៧] សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូប សេពមេចុនធម្មនឹងមាតា (របស់ ខ្លួន) ដោយយល់ថា កាលបើអញធ្វើយ៉ាងនេះ អញនឹងមិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។បេ។ សេពមេចុនធម្មនឹងធីតា (របស់ខ្លួន) ។បេ។ សេពមេចុនធម្មនឹងបួន ស្រី (របស់ខ្លួន) ។ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីសង្ស័យ ។បេ។ ទើបក្រាបបង្គំទូល សេចក្តីនេះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯង ត្រូវអាបត្តិបារាជិកហើយ ។ សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូប សេពមេចុនធម្មនឹង ស្រីដែលមាតាបិតាផ្សំផ្សំឲ្យអំពីមុន ។ ភិក្ខុនោះក៏មានសេចក្តីសង្ស័យ ។បេ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវអាបត្តិបារាជិកហើយ ។

[៥៨] សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូប មានខ្នងទន់ ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តី អផ្សុកបៀតបៀន ហើយបានយកអង្គជាតខ្លួនមកបៀមនឹងមាត់ ។ ភិក្ខុនោះ

មានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវ
 អាបត្តិបុរាណិកហើយ ។ សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូប មានអង្គជាតយារវែង ។
 ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីអជ្ជក្រហមៀតបៀន ក៏ចាប់បំពត់អង្គជាតខ្លួនបញ្ចូលទៅក្នុង
 វច្ឆមគ្គ (គឺទ្វារធំ) របស់ខ្លួន ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ ព្រះ
 អង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវអាបត្តិបុរាណិកហើយ ។

[៥៩] សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូប ឃើញសរីរៈមនុស្សស្លាប់ ។
 ឯសរីរៈនោះ មានដំបៅជុំវិញអង្គជាត ។ ភិក្ខុនោះបានបញ្ចូលអង្គជាត (ខ្លួន)
 ទៅក្នុងអង្គជាត (សរីរៈនោះ) ហើយបន្ថយអង្គជាតចេញមកវិញតាមដំបៅ
 ដោយគិតថា កាលបើអញធ្វើយ៉ាងនេះ អញនឹងមិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ភិក្ខុនោះ
 ក៏មានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវ
 អាបត្តិបុរាណិកហើយ ។ សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូបឃើញសរីរៈមនុស្សស្លាប់ ។
 ឯសរីរៈនោះមានដំបៅជុំវិញអង្គជាត ។ ភិក្ខុនោះបានបញ្ចូលអង្គជាត (ខ្លួន)
 ទៅក្នុងដំបៅ ហើយបន្ថយចេញមកវិញតាមអង្គជាត ដោយគិតថា កាលបើ
 អញធ្វើយ៉ាងនេះ អញនឹងមិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ
 ។ បេ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវអាបត្តិបុរាណិកហើយ ។

[៦០] សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូបមានតម្រេក ហើយយកអង្គជាត
 (ខ្លួន) ទៅញាស់នឹងនិមិត្តរបស់រូបគំនូរ ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ
 ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងមិនត្រូវអាបត្តិបុរាណិកទេ ត្រូវតែត្រឹម
 អាបត្តិទុក្ខដ ។ សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូបមានតម្រេក ហើយយកអង្គជាត

(ខួន) ទៅញាល់នឹងនិមិត្តរបស់រូបតុក្កតាស្រីដែលធ្វើដោយឈើ ។ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេយ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងមិនត្រូវ អាបត្តិបាណជិកទេ ត្រូវតែត្រឹមអាបត្តិទុក្កដ ។

[៦១] សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូបឈ្មោះសុន្ទរៈ ចេញពីក្រុងរាជ- គ្រឹះទៅបួស ហើយដើរទៅតាមថ្នល់ ។ មានស្រីម្នាក់បានឃើញភិក្ខុនោះហើយ ក៏និយាយថា បពិត្រលោកម្ចាស់ សូមលោកម្ចាស់បង្អង់មួយរំពេចសិន ខ្ញុំព្រះ ករុណានឹងថ្វាយបង្គំ ។ ស្រីនោះ កាលដែលថ្វាយបង្គំ ក៏សើយស្បង់ឡើង ហើយយកមាត់ទៅបៀមអង្គជាត (របស់ភិក្ខុនោះ) ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តី សង្ស័យ ។ បេយ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សួរថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រេកអរដែរឬទេ ។ ភិក្ខុនោះក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះដ៏មានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនត្រេកអរទេ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងមិនត្រូវអាបត្តិទេ ព្រោះមិន ត្រេកអរ ។

[៦២] សម័យនោះឯង មានស្រីម្នាក់ បានឃើញភិក្ខុ ១ រូបហើយ និយាយថា បពិត្រលោកម្ចាស់ សូមនិមន្តលោកម្ចាស់មកសេពមេប៉ុនឯនេះ ។ ភិក្ខុនោះនិយាយថា កុំនាង ការសេពមេប៉ុនធម្មនេះមិនគួរទេ ។ ស្រីនោះអង្វរ ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ សូមលោកម្ចាស់និមន្តមក (កុំប្រកែក) ខ្ញុំព្រះករុណា នឹងព្យាយាម លោកម្ចាស់មិនបាច់ព្យាយាមទេ (នៅតែស្ងៀមបានហើយ) សេពយ៉ាងនេះ លោកម្ចាស់មិនត្រូវអាបត្តិទេ ។ ភិក្ខុនោះ ក៏បានធ្វើតាមពាក្យ ស្រីនោះ ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេយ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់

ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវអាបត្តិបុរាណិកហើយ ។ សម័យនោះឯង មានស្រីម្នាក់មាន
នាមមិនប្រាកដ ឃើញភិក្ខុ ១ រូបហើយនិយាយថា បពិត្រលោកម្ចាស់ សូម
និមន្តលោកមកសេពមេប៉ុនធម្ម (នឹងខ្ញុំសិន) ។ ភិក្ខុនោះឆ្លើយថា កុំនាង
អំពើនេះមិនគួរទេ ។ ស្រីនោះក៏និយាយអង្វរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ សូមនិមន្ត
មក សូមលោកម្ចាស់ព្យាយាមចុះ ខ្ញុំព្រះករុណាមិនព្យាយាមទេ ធ្វើយ៉ាងនេះ
លោកម្ចាស់មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ភិក្ខុនោះក៏បានធ្វើតាមពាក្យស្រីនោះទៅ ។
ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេយ្យ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯង
ត្រូវអាបត្តិបុរាណិកហើយ ។ សម័យនោះឯង មានស្រីម្នាក់ បានឃើញភិក្ខុ ១
រូប ក៏និយាយបបួលថា បពិត្រលោកម្ចាស់ សូមនិមន្តមកសេពមេប៉ុនធម្ម
(នឹងខ្ញុំព្រះករុណាឯនេះ) ។ ភិក្ខុនោះឆ្លើយថា កុំបួនស្រី អំពើនេះមិនគួរទេ ។
ស្រីនោះក៏ពន្យល់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកព្យាយាមក្នុង
អង្គជាតខ្ញុំ រួចបញ្ចេញអសុចិទៅខាងក្រៅអង្គជាតវិញ ។ បេយ្យ ព្យាយាមខាងក្រៅ
អង្គជាត ហើយបញ្ចេញអសុចិទៅខាងក្នុងអង្គជាតវិញ ធ្វើយ៉ាងនេះលោកម្ចាស់
មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ ។ ភិក្ខុនោះក៏ធ្វើតាមពាក្យស្រីនោះទៅ ។ ភិក្ខុនោះមាន
សេចក្តីសង្ស័យ ។ បេយ្យ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវ
អាបត្តិបុរាណិកហើយ ។

[៦៣] សម័យនោះឯង មានភិក្ខុ ១ រូប ចូលទៅកាន់ព្រៃខ្ទេច ឃើញ
សរីរៈខ្ទេចដែលសត្វមិនទាន់ស៊ី ហើយសេពមេប៉ុនធម្មនឹងសរីរៈខ្ទេចនោះ ។
ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេយ្យ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯង

ត្រូវអាបត្តិបុរាណជិកហើយ ។ សម័យនោះឯង មានភិក្ខុ ១ រូបចូលទៅកាន់ព្រៃ
 ខ្មោច ឃើញសរីរៈខ្មោចដែលសត្វមិនទាន់ស៊ីច្រើនអន្លើប៉ុន្មាន ហើយសេព
 មេដុនធម្មនឹងសរីរៈខ្មោចនោះ ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ។ ព្រះអង្គ
 ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវអាបត្តិបុរាណជិកហើយ ។ សម័យនោះឯង
 ភិក្ខុ ១ រូបចូលទៅកាន់ព្រៃខ្មោច ឃើញសរីរៈខ្មោចដែលសត្វស៊ីច្រើនអន្លើ
 ហើយសេពមេដុនធម្មនឹងសរីរៈខ្មោចនោះ ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ។
 ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងមិនត្រូវអាបត្តិបុរាណជិកទេ ត្រូវតែត្រឹម
 អាបត្តិចុល្លច្ច័យ ។ សម័យនោះឯង មានភិក្ខុ ១ រូបទៅកាន់ព្រៃខ្មោច ឃើញ
 ក្បាលខ្មោចដាច់ ក៏បញ្ជាក់អង្គជាត (ខ្លួន) ឲ្យចូលទៅក្នុងមាត់ដែលបើកហា
 ឲ្យប៉ះទង្គិច (ក្នុងមាត់នោះ) ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ។ ព្រះដី
 មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវអាបត្តិបុរាណជិកហើយ ។
 សម័យនោះឯង ភិក្ខុ ១ រូបចូលទៅកាន់ព្រៃខ្មោច ឃើញក្បាលខ្មោចដាច់ ហើយ
 បញ្ជាក់អង្គជាត (ខ្លួន) ទៅក្នុងមាត់ខ្មោចដែលបើកហា មិនឲ្យប៉ះទង្គិច (ក្នុង
 មាត់នោះ) ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ។ ព្រះដីមានព្រះភាគ ទ្រង់
 ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងមិនត្រូវអាបត្តិបុរាណជិកទេ ត្រូវតែត្រឹមអាបត្តិទុក្ខដ ។
 សម័យនោះឯង មានភិក្ខុ ១ រូបមានចិត្តប្រតិព័ទ្ធស្រឡាញ់ស្រីម្នាក់ ។ ស្រីនោះ
 ធ្វើកាលកិរិយាទៅហើយ គេនាំខ្មោចយកទៅចោលក្នុងព្រៃស្នូសាន^(១) ។

(១) ស្នូសាន គឺព្រៃសម្រាប់ចោលខ្មោច ជាពាក្យសំស្ក្រឹត ឲ្យអានថា ស្នុះសានៈ ដែល
 អានក្លាយមកថា សំសាន ។ ពាក្យបាលីថា សុសាន ។

ឆ្លឹងទាំងឡាយ (នៃខ្មោចស្រីនោះ) ក៏ខ្ចាត់ខ្ចាយរាត់រាយ ។ គ្រានោះ ភិក្ខុ
នោះទៅកាន់ព្រៃខ្មោច ហើយប្រមូលឆ្លឹងទាំងឡាយមកតម្រៀប ហើយបញ្ចូល
អង្គជាត (ខ្លួន) ទៅក្នុងនិមិត្ត (នៃរាងឆ្លឹងនោះ) ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តី
សង្ស័យ ។ បេ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងមិនត្រូវ
អាបត្តិបុរាណិកទេ ត្រូវតែត្រឹមអាបត្តិទុក្ខដ ។

[៦៤] សម័យនោះឯង មានភិក្ខុ ១ រូប ទៅសេពមេប៉ុនធម្មនឹងនាគី
(នាគញី) ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា
ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវអាបត្តិបុរាណិកហើយ ។ សម័យនោះ មានភិក្ខុ ១ រូប
សេពមេប៉ុនធម្មនឹងយក្ខិនី ។ បេ ព្រះអង្គទ្រង់ស្រីប្រេត ។ បេ ព្រះអង្គ
មេប៉ុនធម្មនឹងមនុស្សខ្ចើយ ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ ព្រះអង្គ
ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវអាបត្តិបុរាណិកហើយ ។

[៦៥] សម័យនោះ មានភិក្ខុ ១ រូប មានឥន្ទ្រិយសាបសូន្យ (គឺ
មានរោគស្តីក) ។ ភិក្ខុនោះក៏សេពមេប៉ុនធម្មដោយគិតថា អញមិនដឹងសេចក្តី
សុខទុក្ខ អាបត្តិនឹងមិនមានដល់អញឡើយ ។ បេ ភិក្ខុទាំងឡាយក្រាបបង្គំ
ទូលសេចក្តីនុះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ បុរសសោះសូន្យនោះ ទោះបីដឹង (សេចក្តីសុខទុក្ខ) ក្តី មិនដឹង
ក្តី ក៏ត្រូវអាបត្តិបុរាណិកហើយ ។

[៦៦] សម័យនោះឯង មានភិក្ខុ ១ រូប គិតថាអញនឹងសេពមេប៉ុន-
ធម្មនឹងស្រី គ្រាន់តែយកដៃទៅចាប់ពាល់ក៏មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ។ ភិក្ខុនោះ

មានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងមិនត្រូវ
អាបត្តិបាណិកទេ ត្រូវតែត្រឹមអាបត្តិទុក្ខដ ។

[៦៧] សម័យនោះឯង មានភិក្ខុ ១ រូបទៅកាន់ទីសម្រាកក្នុងវេលា
ថ្ងៃ ក្នុងព្រៃជាតិយាវន ជិតនគរកទ្ធិយ ហើយសិលក់ទៅ ។ ឯអវយវៈតូចធំ
របស់ភិក្ខុនោះ មានខ្យល់បក់មកឧបត្ថម្ភ (នាំឲ្យលោកនោះសិលក់ស៊ប់) ។
មានស្រីម្នាក់ឃើញហើយក៏អង្គុយសង្កត់ពីលើអង្គជាត ធ្វើ (សេវនកិច្ច)
ស្រេចហើយក៏ចៀសចេញទៅ ។ ភិក្ខុនោះ (ភ្ញាក់ឡើង) ឃើញសេចក្តី
សៅហ្មង ក៏ក្រាបទូលសេចក្តីនុ៎ះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់
ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អង្គជាតគួរដល់កម្មដោយអាការ ៥ យ៉ាង គឺដោយ
តម្រេក ១ ដោយអាចម៍ ១ ដោយទឹកមូត្រ ១ ដោយខ្យល់ ១ ដោយជង្គុវ
រមាស់រោល ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អង្គជាតគួរដល់កម្មដោយអាការ ៥
យ៉ាងនេះឯង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អង្គជាតគួរដល់កម្ម ព្រោះតម្រេករបស់ភិក្ខុ
នោះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាទីឱកាសឡើយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ
ជាអរហន្ត ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ ឥតមានត្រូវអាបត្តិអ្វីឡើយ ។

[៦៨] សម័យនោះឯង មានភិក្ខុ ១ រូបទៅកាន់ទីសម្រាកក្នុងវេលា
ថ្ងៃ ក្នុងព្រៃអន្ទវន ទៀបនគរសាវត្ថីហើយសិលក់ទៅ ។ មានស្រីគង្វាលគោ
ម្នាក់ឃើញហើយទៅអង្គុយសង្កត់ពីលើអង្គជាតភិក្ខុនោះ ។ ភិក្ខុនោះកាលអង្គ-
ជាតកំពុងតែចូលទៅក៏ត្រេកអរ ចូលស៊ប់ទៅហើយក៏ត្រេកអរ បិតនៅខាងក្នុង
ក៏ត្រេកអរ បន្ថយចេញមកវិញក៏ត្រេកអរ ។ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីសង្ស័យ

។ បេ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវអាបត្តិបុរាណិកហើយ ។ សម័យនោះឯង មានភិក្ខុ ១ រូប ទៅកាន់ទិសប្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ក្នុងព្រៃអន្ទវន ទៀបនគរសាវត្ថី ហើយសិលក់ទៅ ។ មានស្រីគង្វាលពេញម្នាក់បានឃើញ ភិក្ខុនោះ ។ បេ។ មានស្រីអ្នករកឧសម្នាក់បានឃើញភិក្ខុនោះ ។ បេ។ មានស្រី អ្នកនាំអាចម៍គោម្នាក់បានឃើញភិក្ខុនោះ ក៏ទៅអង្គុយសង្កត់ពីលើអង្គជាត ។ ភិក្ខុ នោះ កាលដែលអង្គជាតកំពុងចូលទៅ ត្រេកអរ ចូលស៊ប់ទៅហើយត្រេកអរ ស្ថិតនៅខាងក្នុងត្រេកអរ បន្ថយចេញមកវិញត្រេកអរ ។ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តី សង្ស័យ ។ បេ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ហើយ ។

[៦៧] សម័យនោះឯង មានភិក្ខុ ១ រូបទៅកាន់ទិសប្រាកក្នុងវេលា ថ្ងៃ ក្នុងព្រៃមហាវន ទៀបនគរវេសាលី ហើយសិលក់ទៅ ។ មានស្រីម្នាក់ បានឃើញ ក៏ទៅអង្គុយសង្កត់ពីលើអង្គជាត លុះធ្វើកិច្ចសម្រេចហើយ ក៏មក ឈររសើចជិតភិក្ខុនោះ ។ ភិក្ខុនោះ ភ្ញាក់ឡើងហើយនិយាយទៅនឹងស្រីនោះថា អំពើនេះជាអំពើរបស់នាងឬ ។ ស្រីនោះឆ្លើយថា ករុណាលោកម្ចាស់ អំពើ នេះជាអំពើរបស់ខ្ញុំករុណា ។ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ។ ព្រះអង្គ ទ្រង់ត្រាស់សួរថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងដឹងដែរឬ ។ ភិក្ខុនោះក្រាបទូលថា បពិត្រ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនដឹងទេ ។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងកាលបើមិនដឹង មិនមានអាបត្តិទេ ។ សម័យនោះ មានភិក្ខុ ១ រូបទៅកាន់ទិសប្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ក្នុងព្រៃមហាវន ជិតនគរវេសាលី ហើយ

សិទ្ធិលក់ផ្អែកនឹងដើមឈើ ១ ។ មានស្រីម្នាក់បានឃើញក៏ទៅអង្គុយសង្កត់ ពីលើអង្គជាត ។ ភិក្ខុនោះ ក៏ក្រោកឡើងដោយរហ័ស ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តី សង្ស័យ ។ បេ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សួរថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រេកអរដែរឬ ។ ភិក្ខុនោះក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះដ៏មានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនត្រេកអរទេ ។ ព្រះដ៏មានបុណ្យទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងកាលបើមិនត្រេកអរ មិនត្រូវ អាបត្តិទេ ។ សម័យនោះ មានភិក្ខុ ១ រូបទៅកាន់ទីសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ក្នុង ព្រៃមហាវន ជិតនគរវេសាលី ហើយសិទ្ធិលក់ផ្អែកនឹងដើមឈើ ១ ។ មាន ស្រីម្នាក់ឃើញហើយក៏ទៅអង្គុយសង្កត់ពីលើអង្គជាត ។ ភិក្ខុនោះ ក៏ជាក់ច្រាន (ឲ្យស្រីនោះ) ខ្ចាតចេញទៅ ។ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ ព្រះ អង្គទ្រង់ត្រាស់សួរថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកត្រេកអរឬទេ ។ ភិក្ខុនោះក្រាបទូលវិញ ថា បពិត្រព្រះដ៏មានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនត្រេកអរទេ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកកាលបើមិនត្រេកអរ មិនមានអាបត្តិទេ ។

[៧០] សម័យនោះ មានភិក្ខុ ១ រូប ទៅកាន់ទីសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ក្នុងក្រុងគារសាលា ព្រៃមហាវន ជិតនគរវេសាលី បើកទ្វារហើយចូលទៅ សិទ្ធិ ។ អវយវៈតូចធំរបស់ភិក្ខុនោះ មានខ្យល់បក់មកឧបត្ថម្ភ (នាំឲ្យសិទ្ធិ លក់សិប) ។ សម័យនោះ មានស្រីទាំងឡាយច្រើនគ្នាមានប្រាថ្នានឹងទៅវត្ត ទើបកាន់នូវគ្រឿងក្រអូបខ្លះ ផ្កាកម្រងខ្លះ ដើរទៅកាន់អារាម ។ គ្រានោះ ស្រី ទាំងអស់នោះបានឃើញភិក្ខុនោះហើយក៏អង្គុយសង្កត់ពីលើអង្គជាតធ្វើ (សេវ- នកិច្ច) ដរាបដល់ហើយស្រេច ទើបនិយាយថា ឱហ្ន៎ ភិក្ខុនេះ ជាបុរស

ឧសកៈ ដូច្នោះហើយ លើកឡើងនូវគ្រឿងក្រអូបនិងផ្កាកម្រងហើយក៏ដើរចៀសទៅ ។ ភិក្ខុនោះ ឃើញសេចក្តីសៅហ្មងក៏ក្រាបទូលសេចក្តីនុ៎ះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះអង្គទ្រង់មានពុទ្ធដីកាថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អង្គជាតគួរដល់កម្មដោយអាការ ៥ យ៉ាង គឺដោយតម្រេក ១ ដោយអាចម៍ ១ ដោយទឹកមូត្រ ១ ដោយខ្យល់ ១ ដោយជង្គុវរមាសរោល ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អង្គជាតគួរដល់កម្ម ដោយអាការ ៥ យ៉ាងនេះឯង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អង្គជាតគួរដល់កម្ម ព្រោះតម្រេករបស់ភិក្ខុនោះ មិនមែនជាហេតុជាទីតាំង មិនមែនជាឱកាសឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះជាអរហន្ត ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះមិនមានអាបត្តិឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតឲ្យភិក្ខុ កាលដែលសិនសម្មក្នុងវេលាថ្ងៃត្រូវបិទទ្វារ ហើយសីមសិនសម្មចុះ ។

[៧១] សម័យនោះ មានភិក្ខុ ១ រូបជាកូនអ្នកស្រុកភារុកច្ឆៈយល់សប្តិឃើញថា សេពមេប៉ុនធម្មនឹងនាងបុរាណទុតិយិកា ហើយគិតថា ខ្លួនអញមិនមែនជាសមណៈទេ អញនឹងសឹកទៅវិញ ដូច្នោះហើយ ដើរទៅកាន់ជនបទឈ្មោះភារុកច្ឆៈ ក៏បានឃើញព្រះឧបាលីដ៏មានអាយុ ក្នុងទីពាក់កណ្តាលផ្លូវហើយនិយាយប្រាប់រឿងនុ៎ះ ។ ព្រះឧបាលីត្រូវដ៏មានអាយុបានប្រាប់យ៉ាងនេះថា ម្នាលអារុសោ ឥតមានអាបត្តិអ្វីដោយចំណែកនៃការយល់សប្តិនោះទេ ។

[៧២] សម័យនោះ ក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ មានឧបាសិកាម្នាក់ឈ្មោះសុបព្វា ជាស្រីមានសេចក្តីជ្រះថ្លាខ្សោយ ។ នាងមានសេចក្តីយល់ឃើញយ៉ាងនេះថា ស្រីណាឲ្យនូវមេប៉ុនធម្ម ស្រីនោះឈ្មោះថាឲ្យនូវទានដ៏ប្រសើរ ។ លុះ

ដល់នាងបានឃើញភិក្ខុ ១ រូប ក៏និយាយនិមន្តថា លោកម្ចាស់ សូមលោក
និមន្តមកសេពមេប៉ុនធម្មចុះ ។ ភិក្ខុនោះប្រកែកថា កុំបួនស្រី ការសេពមេប៉ុន-
ធម្មនោះមិនគួរទេ ។ នាងសុបព្វាពោលថា លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមក
ព្យាយាមត្រង់ចន្លោះភ្លៅចុះ កាលបើលោកព្យាយាមដូច្នោះ លោកនឹងមិនមាន
អាបត្តិឡើយ ។ ភិក្ខុនោះក៏បានធ្វើតាមពាក្យនោះ ។ ទើបភិក្ខុនោះមានសេចក្តី
សង្ស័យ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ អ្នកឯងមិនត្រូវអាបត្តិបាណជិកទេ ត្រូវតែត្រឹមអាបត្តិ
សង្ឃាទិសេស ។ សម័យនោះ ក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ មានឧបាសិកាម្នាក់ឈ្មោះ
សុបព្វា ជាស្រីមានសេចក្តីជ្រះថ្លាខ្សោយ ។ នាងមានសេចក្តីយល់ឃើញយ៉ាង
នេះថា ស្រីណាឲ្យនូវមេប៉ុនធម្ម ស្រីនោះឈ្មោះថាឲ្យនូវទានដ៏ប្រសើរ ។ លុះ
ដល់នាងបានឃើញភិក្ខុ ១ រូប ក៏និយាយនិមន្តថា លោកម្ចាស់ សូមលោក
និមន្តមកសេពមេប៉ុនធម្មចុះ ។ ភិក្ខុនោះប្រកែកថា កុំបួនស្រី ការសេពមេប៉ុនធម្ម
នោះមិនគួរទេ ។ នាងសុបព្វាពោលថា លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមក
ព្យាយាមត្រង់ផ្ចិតចុះ ។ បេ ។ លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកព្យាយាមត្រង់
ផ្ចិតពោះចុះ ។ បេ ។ លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកព្យាយាមត្រង់ភ្លៅចុះ ។ បេ ។
លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកព្យាយាមត្រង់កចុះ ។ បេ ។ លោកម្ចាស់ សូម
លោកនិមន្តមកព្យាយាមត្រង់រន្ធត្រចៀកចុះ ។ បេ ។ លោកម្ចាស់ សូមលោក
និមន្តមកព្យាយាមត្រង់ផ្ចិតសក់ចុះ ។ បេ ។ លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមក
ព្យាយាមត្រង់ចន្លោះម្រាមដៃចុះ ។ បេ ។ លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកចុះ ខ្ញុំ
ព្រះករុណានឹងព្យាយាមឲ្យចេញទឹកស្កក្តុះដោយដៃខ្ញុំ កាលបើដូច្នោះ លោកនឹង

មិនមានអាបត្តិឡើយ ។ ភិក្ខុនោះ ក៏បានធ្វើតាមពាក្យនោះ ។ ភិក្ខុនោះ មាន
សេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ។ ម្នាលភិក្ខុ អ្នកឯងមិនត្រូវអាបត្តិបុរាណិកទេ ត្រូវតែ
ត្រឹមអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។

[៧៣] សម័យនោះ ក្នុងក្រុងសាវត្ថី មានឧបាសិកាម្នាក់ឈ្មោះសទ្ធា
ជាអ្នកមានសេចក្តីជ្រះថ្លាខ្សោយ ។ នាងមានសេចក្តីយល់ឃើញដូច្នោះថា ស្រី
ណាឲ្យនូវមេប៉ុនធម្ម ស្រីនោះ ឈ្មោះថា ឲ្យនូវទានដ៏ប្រសើរ ។ លុះដល់នាង
បានឃើញភិក្ខុ ១ រូប ក៏និយាយនិមន្តថា លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមក
សេពមេប៉ុនធម្មចុះ ។ ភិក្ខុនោះប្រកែកថា កុំបួនស្រី ការសេពមេប៉ុនធម្មនោះ
មិនគួរទេ ។ នាងសទ្ធាពោលថា លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកព្យាយាម
ត្រង់ចន្លោះភ្នៅចុះ កាលបើដូច្នោះ លោកនឹងមិនមានអាបត្តិឡើយ ។ ភិក្ខុនោះ
ក៏បានធ្វើតាមពាក្យនោះទៅ ។ ទើបភិក្ខុនោះកើតមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ។
ម្នាលភិក្ខុ អ្នកឯងមិនត្រូវអាបត្តិបុរាណិកទេ ត្រូវតែត្រឹមអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។

[៧៤] សម័យនោះ ក្នុងក្រុងសាវត្ថី មានឧបាសិកាម្នាក់ឈ្មោះសទ្ធា
ជាស្រីមានសេចក្តីជ្រះថ្លាខ្សោយ ។ នាងមានសេចក្តីយល់ឃើញដូច្នោះថា ស្រី
ណាឲ្យនូវមេប៉ុនធម្ម ស្រីនោះ ឈ្មោះថា ឲ្យនូវទានដ៏ប្រសើរ ។ លុះនាងបាន
ឃើញភិក្ខុ ១ រូប ក៏និយាយនិមន្តថា លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមក
សេពមេប៉ុនធម្មចុះ ។ ភិក្ខុនោះ ប្រកែកថា កុំបួនស្រី ការសេពមេប៉ុនធម្មនោះ
មិនគួរទេ ។ នាងសទ្ធាពោលថា លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកព្យាយាម
ត្រង់ផ្ចិតចុះ ។ បេ។ លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកព្យាយាម ត្រង់ផ្ចិតពោះ

ចុះ ។ បេ លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកព្យាយាមត្រង់ភ្នែកចុះ ។ បេ លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកព្យាយាម ត្រង់កចុះ ។ បេ លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកព្យាយាមត្រង់រន្ធត្រចៀកចុះ ។ បេ លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកព្យាយាមត្រង់ផ្ចង់សក់ចុះ ។ បេ លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកព្យាយាម ត្រង់ចន្លោះម្រាមដៃចុះ ។ បេ លោកម្ចាស់ សូមលោកនិមន្តមកចុះ ខ្ញុំព្រះករុណានឹងព្យាយាមឲ្យចេញទឹកស្កក់ដោយដៃខ្ញុំ កាលបើដូច្នោះ លោកនឹងមិនមានអាបត្តិឡើយ ។ ភិក្ខុនោះ ក៏បានធ្វើតាមពាក្យនោះទៅ ។ ទើបភិក្ខុនោះកើតមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ បេ ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងមិនត្រូវអាបត្តិបាណិកទេ ត្រូវតែត្រឹមអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។

[៧៥] សម័យនោះ ពួកលិច្ឆិកុមារក្នុងក្រុងវេសាលីនាំភិក្ខុ ១ រូបទៅហើយ ឲ្យធ្វើមោះមិនគាប់ជាមួយនឹងភិក្ខុនី ។ បើអ្នកទាំងពីរមានសេចក្តីត្រេកអរដូចគ្នា សង្ឃតប្បឲ្យអ្នកទាំងពីរសឹកចេញ ។ បើអ្នកទាំងពីរឥតមានសេចក្តីត្រេកអរទេ អ្នកទាំងពីរមិនមានអាបត្តិឡើយ ។ សម័យនោះ ក្នុងក្រុងវេសាលី ពួកលិច្ឆិកុមារនាំភិក្ខុ ១ រូបទៅហើយឲ្យធ្វើមោះមិនគាប់ជាមួយនឹងសិក្ខុមាណា ។ បេ ឲ្យធ្វើមោះមិនគាប់ជាមួយនឹងសាមណេរី ។ បើអ្នកទាំងពីរត្រេកអរដូចគ្នាហើយ សង្ឃត្រូវឲ្យអ្នកទាំងពីរសឹកចេញ ។ បើអ្នកទាំងពីរឥតមានសេចក្តីត្រេកអរទេ អ្នកទាំងពីរឥតមានអាបត្តិឡើយ ។

[៧៦] សម័យនោះ ក្នុងក្រុងវេសាលី ពួកលិច្ឆិកុមារនាំភិក្ខុ ១ រូបទៅហើយឲ្យធ្វើមោះមិនគាប់ជាមួយនឹងស្រីវេស្យា ។ បេ ឲ្យធ្វើមោះមិនគាប់

បុរាណករណ៍ សិក្ខាបទទី ១

៥១២

ជាមួយនឹងមនុស្សខ្លាំង ។ បេ ។ ឲ្យធ្វើមោះមិនគាប់ជាមួយនឹងស្រីគ្រហស្ថ ។
 បើភិក្ខុមានសេចក្តីត្រេកអរ សង្ឃត្រូវឲ្យភិក្ខុ (នោះ) សឹកចេញ ។ បើភិក្ខុ
 ឥតមានសេចក្តីត្រេកអរទេ ភិក្ខុ (នោះ) ក៏ឥតមានអាបត្តិអ្វីឡើយ ។ សម័យ
 នោះ ក្នុងក្រុងវេសាលី ពួកលិច្ឆិកុមារនាំភិក្ខុ ១ រូបទៅ ហើយឲ្យធ្វើមោះ
 មិនគាប់ចំពោះគ្នានឹងគ្នា ។ បើអ្នកទាំងពីរមានសេចក្តីត្រេកអរដូចគ្នា សង្ឃ
 ត្រូវឲ្យអ្នកទាំងពីរសឹកចេញ ។ បើអ្នកទាំងពីរឥតមានសេចក្តីត្រេកអរទេ អ្នក
 ទាំងពីរឥតមានអាបត្តិឡើយ ។

[៧៧] សម័យនោះឯង មានភិក្ខុ ១ រូប ឬសខាងឯចាស់ និងទៅ
 សួរភិក្ខុណាដែលជាគូស្រករ (របស់ខ្លួន) ពីដើម ។ ឯភិក្ខុណាក៏និយាយថា
 បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន លោកចូរនិមន្តសឹកចេញទៅ ថាហើយក៏សុះទៅចាប់ ។
 ភិក្ខុនោះថយដោះខ្លួន ក៏ដួលផ្លាវទៅក្រោយ ។ ភិក្ខុនោះក៏ឡើងជិះអង្គុយ
 សង្កត់ពីលើអង្គជាត ។ ទើបភិក្ខុនោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ ហើយបាន
 ក្រាបទូលរឿងនេះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់សួរថា
 ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងបានត្រេកអរដែរឬ ។ ភិក្ខុនោះក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានត្រេកអរទេ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
 អ្នកមិនបានត្រេកអរ មិនត្រូវអាបត្តិទេ ។

[៧៨] សម័យនោះឯង មានភិក្ខុមួយរូបនៅក្នុងព្រៃ ។ មានកូនម្រឹក
 ១ ដើរមកកាន់ទីដែលភិក្ខុនោះកំពុងបន្ទោបង់បស្សាវៈ ហើយដឹកនូវបស្សាវៈ
 រួចបៀមនូវអង្គជាតភិក្ខុដោយមាត់វា ។ ភិក្ខុនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រេកអរ ។ ភិក្ខុ

នោះមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ ក៏ក្រាបទូលរឿងនុ៎ះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។
ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ អ្នកឯងត្រូវអាបត្តិបាណជិកហើយ ។

បឋមបាណជិក ចប់

អដ្ឋកថា

មេដ្ឋនធម្មសិក្ខាបទវណ្ណនា

រឿង សុទិន្ទរិកុកុ

[១០] បន្ទាប់អំពីវេរញ្ចកណ្ណនេះទៅ ពាក្យថា តេន ខោ បន សមយេន វេសាលិយា អវិទូរ ជាដើម មានអត្ថក្លិច្ចាសដោយច្រើន ព្រោះដូច្នោះ ខ្ញុំនឹងរៀនការពណ៌នាតាមលំដាប់បទចោល និងពណ៌នាចំពោះ តែបទ ដែលមានពាក្យសមគួរនឹងពោលប៉ុណ្ណោះ ។

ស្រុកដែលបានឈ្មោះថា កលន្ទតាម ក៏ដោយអំណាចនៃសត្វកង្កែប ទាំងឡាយ ដែលហៅថា កលន្ទក។

បទថា កលន្ទបុត្តោ សេចក្តីថា (សុទិន្ទ) ជាកូនរបស់កលន្ទសេដ្ឋី ដែលមានទ្រព្យ ៤០ កោដិ ដែលបានឈ្មោះដោយអំណាចនៃស្រុក ដែល ព្រះរាជាសន្មតឲ្យ ។ ក៏ព្រោះមនុស្សដទៃដែលមានឈ្មោះថា កលន្ទៈ មាន ក្នុងតំបន់នោះ ដូច្នោះ ទើបលោកពោលថា កលន្ទបុត្ត ហើយពោលដដែល ទុកទៀតថា សេដ្ឋីបុត្ត។

បទថា សម្ពហុលេហិ ប្រែថា ច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ ។

បទថា សហាយកេហិ សេចក្តីថា បុគ្គល ឈ្មោះថា សម្មាញ្ញ ព្រោះ អត្ថថា ទៅមេត្តា គឺចូលដល់សុខ និងទុក្ខផងគ្នា ។ សម្មាញ្ញនោះឯង ឈ្មោះ ថា សហាយកា។ (សុទិន្ទកលន្ទបុត្តបានទៅក្រុងវេសាលី) មួយអន្លើ

ដោយសម្មាញ់ទាំងនោះ ។

បទថា សន្តិ ប្រែថា ជាពួកតែមួយ ។

ពីរបទថា កេនចិទេវ ករណីយេន សេចក្តីថា ដោយកិច្ចឯណាមួយ មានប្រកបការលក់ដូរទំនិញ ការឲ្យខ្ចី និងការទារបំណុលជាដើម ។ អាចារ្យ ពួកខ្លះពោលថា ដោយកិច្ច គឺការលេងកីឡា ដែលជានក្ខត្តបុក្សក្នុងខែកត្តិក ដូច្នោះក៏មាន ។ ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគយាងទៅដល់នគរវេសាលីក្នុង ដុណូបក្ខ (ខាងខ្នើត) នៃខែកត្តិក ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងនគរវេសាលីនេះ មានការលេងកីឡា ដែលជានក្ខត្តបុក្សប្រចាំខែកត្តិក យ៉ាងឱ្យារិក សុទ្ធិន្ទ- កលន្ទបុត្រនោះ គប្បីជ្រាបថា ទៅ (កាន់នគរវេសាលី) ដើម្បីលេងកីឡា នក្ខត្តបុក្សនោះ ។

បទថា អន្ទសា ទោ សេចក្តីថា សុទ្ធិន្ទកលន្ទបុត្រនោះបានឃើញអ្វី បានឃើញយ៉ាងនេះ គឺបានឮថា សុទ្ធិន្ទនោះ បានឃើញមហាជនបរិភោគ អាហារព្រឹកស្រេចហើយ ស្ងៀកដណ្តប់សំពត់ស មានដៃកាន់ផ្កា គ្រឿង ក្រអូប និងគ្រឿងលាប ចេញអំពីនគរទៅ ដើម្បីគាល់ព្រះសម្មាញ់ និងដើម្បី ស្តាប់ធម៌ ទើបសួរថា ពួកអ្នកទៅទីណាហ្ន៎ ។

មហាជនឆ្លើយថា ទៅដើម្បីគាល់ព្រះពុទ្ធ និងដើម្បីស្តាប់ធម៌ ។ សុទ្ធិន្ទ ពោលថា បើដូច្នោះ ខ្ញុំក៏ទៅ ហើយទៅ បានឃើញព្រះដ៏មានព្រះភាគ ដែល បរិស័ទទាំង ៤ ចោមរោមហើយ ទ្រង់សម្តែងធម៌ដោយព្រះសូរសៀង ដ៏ ពីរោះដូចសំឡេងព្រហ្ម ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបលិត្តរពោលទុកថា

សុទិន្ទកលន្ទបុត្រ បានក្រឡេកឃើញព្រះដ៏មានព្រះភាគ ដែលបរិស័ទជាច្រើន ចោមរោមហើយ ប្រថាប់គង់សម្តែងព្រះធម៌ ។

បទថា ធិស្វានស្ស កាត់បទជា ធិស្វាន អស្ស ប្រែថា ព្រោះបាន ឃើញ (ការរំពឹងនេះមាន) ដល់សុទិន្ទ ។

បទថា ឯតទហោសិ សេចក្តីថា ការរំពឹងនេះ មានដល់សុទិន្ទដែល ជាភព្វកុលបុត្រ (កុលបុត្រដែលគួរត្រាស់ដឹង) ដែលបុព្វេកតបុញ្ញតាជាស័- ត្យោន ។ សួរថា ការរំពឹងនេះ មានហើយដូចម្តេច ឆ្លើយថា មានដូច្នោះថា កាលណាហ្ន៎ អញគប្បីបានស្តាប់ធម៌ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា យន្ទន នោះ ជាបទសម្តែងដល់សេចក្តី រំពឹង ។ បានឮថា សុទិន្ទនោះ បានកើតសេចក្តីរំពឹងឡើងយ៉ាងនេះថា បរិស័ទ នេះ មានចិត្តស្ទុះតែមួយ ស្តាប់ធម៌ណា ឱហ្ន៎ សូម្បីអញ ក៏គប្បីស្តាប់ធម៌ នោះ ។

បើមានអាចារ្យចោទសួរថា ក្នុងពាក្យថា ត្រានោះឯង សុទិន្ទកលន្ទបុត្រ ចូលទៅដោយផ្លូវបរិស័ទនោះ នេះព្រោះហេតុអ្វី ទើបព្រះឧបាលិត្តោមិនពោល ទុកថា ចូលទៅគាល់ដោយផ្លូវ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគប្រថាប់នៅ តែបែរជា ពោលថា ចូលទៅដោយផ្លូវត្រង់បរិស័ទនោះ ឆ្លើយថា ពិតហើយ មហា បរិស័ទ មានពួកជនជាអ្នកមានសក្តិធំៗ នៅអង្គុយចោមរោមព្រះដ៏មានព្រះ ភាគហើយ សុទិន្ទកលន្ទបុត្រនេះមកក្រោយគេ មិនអាចចូលទៅអង្គុយគាល់ ព្រះដ៏មានព្រះភាគក្នុងបរិស័ទនោះបាន តែក៏អាចចូលទៅអង្គុយក្នុងទីមួយ

កន្លែងជិតបរិស័ទបាន ព្រោះដូច្នោះ សុទ្ធិកលន្ទបុត្រនោះ ក៏ចូលទៅរក
បរិស័ទនោះឯង ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលិត្ថេរពោលថា គ្រានោះ
សុទ្ធិកលន្ទបុត្រ ក៏ចូលទៅកាន់ទីដែលបរិស័ទអង្គុយនោះ ។

ច្រើនបទថា ឯកមន្តំ និស្ស័ន្ទស្ស ទោ សុទ្ធិន្ទស្ស កលន្ទបុត្រស្ស
ឯតទហោសិ សេចក្តីថា ការរំពឹងនេះ មិនមានដល់សុទ្ធិកលន្ទបុត្រ ដែល
គ្រាន់តែអង្គុយហើយប៉ុណ្ណោះឡើយ ដោយពិតនោះ ការរំពឹងនោះ មានដល់
សុទ្ធិកលន្ទបុត្រនោះ ដែលអង្គុយហើយ ក្នុងទីសមគួរ នាចំណែកម្ខាងនោះ
ឯង ព្រោះបានស្តាប់ធម្មកថាដែលប្រកបដោយត្រៃសិក្ខាបានបន្តិចរបស់ព្រះដ៏
មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលិត្ថេរពោលទុកថា ការរំពឹងនេះ
មានដល់សុទ្ធិកលន្ទបុត្រដែលអង្គុយហើយ ក្នុងទីសមគួរ នាចំណែកម្ខាង
ដូច្នោះ ។ សួរថា ការរំពឹងនេះមានហើយដូចម្តេច ឆ្លើយថា មានដូច្នោះថា
ដោយអាការណាហ្ន៎ (អញគប្បីដឹងទូទៅនូវធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់
សម្តែងហើយ) ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងពាក្យថា យថា ជាដើមនោះ មានការពោលដោយសន្លេបយ៉ាងនេះ
ថា អញនេះឯងនឹងដឹងទូទៅដល់ធម៌ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែង
ហើយដោយអាការណាមួយ ការរំពឹងយ៉ាងនេះ រមែងមានដល់អញ ដែល
ពិចារណាដោយអាការនោះៗ ។ ព្រហ្មចរិយៈ គឺត្រៃសិក្ខា ឈ្មោះថា បុគ្គល
ដែលនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ គប្បីប្រព្រឹត្តឲ្យបរិបូណ៌ដោយចំណែកមួយ ព្រោះ
ត្រូវធ្វើមិនឲ្យជាប់ជាកំណាត់ៗ សូម្បីអស់មួយថ្ងៃ ហើយគប្បីឲ្យសម្រេចដល់

ចរិមកចិត្ត (គឺចិត្តដែលចេញចាកភព) និងឈ្មោះថា បុគ្គលដែល (នៅ
គ្រប់គ្រងផ្ទះ) គប្បីប្រព្រឹត្តឲ្យបរិសុទ្ធដោយចំណែកមួយ ព្រោះត្រូវធ្វើមិន
ឲ្យសៅហ្មងដោយមន្ទិល គឺកិលេស សូម្បីអស់មួយថ្ងៃ ហើយគប្បីឲ្យ
សម្រេចដល់ ចរិមកចិត្ត បានឡើយ ។

បទថា សង្ខតិវិទិតំ សេចក្តីថា គប្បីបដិបត្តិឲ្យដូចជាសង្ខ ដែលគេ
ដុសខាត់ហើយ គឺឲ្យមានចំណែកប្រៀបដូចសង្ខ ដែលជម្រះស្អាតហើយ ។

ច្រើនបទថា វេទំ ន សុករំ អគារំ អន្តរាសនា^(១) សេចក្តីថា ដែល
បុគ្គលអ្នកនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ នឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈនេះឲ្យបរិបូណ៌ដោយ
ចំណែកមួយ ឲ្យបរិសុទ្ធដោយចំណែកមួយ ដូចសង្ខដែលខាត់ហើយ ជា
របស់ធ្វើមិនបានងាយ ធ្វើម្តេចឃ្នាំអញគប្បីកោរសក់ និងពុកមាត់ ពុកចង្កា
គ្រង គឺស្បែកដណ្តប់សំពត់កាសាវៈ ជារបស់ជ្រលក់ហើយ ដោយរសនៃ
ទឹកម្តត់ ដែលជារបស់សមគួរដល់បព្វជិតអ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ ហើយ
ចេញចាកផ្ទះ បួសជាបព្វជិត ។

ក៏ព្រោះកសិកម្ម និងពាណិជ្ជកម្មជាដើម ដែលជាប្រយោជន៍ដល់ផ្ទះ
លោកហៅថា អគារិយ ក្នុងបទថា អនគារិយំ នេះ ។ ហើយកសិកម្ម
ពាណិជ្ជកម្មជាដើមនោះ រមែងមិនមានក្នុងបព្វជ្ជា ព្រោះហេតុនោះ បព្វជ្ជា
បណ្ឌិតគប្បីដឹងថា អនគារិយា គឺបព្វជ្ជាដែលមិនមានផ្ទះនោះ ។

បទថា បព្វជេយ្យំ ប្រែថា គប្បីចូលដល់ ។

១- បិដកថា នយិទំ សុករំ ... ។ យកតាមអង្គការព្រះវិន័យ ។

ច្រើនបទថា អចិន្ត្រៃយ៍ បរិសាយ យេន ភគវា តេជសង្គម
 សេចក្តីថា សុទ្ធិ កាលបរិស័ទមិនទាន់ក្រោកទៅ ក៏មិនទាន់ទូលសូមបព្វជ្ជា
 នឹងព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះក្នុងបរិស័ទនោះ ញាតិ
 សាលាហិត មិត្ត និងអមាត្យរបស់សុទ្ធិនោះមានច្រើន ពួកញាតិជាដើម
 ទាំងនោះនឹងគប្បីពោលថា លោកជាបុត្រទោលតែមួយរបស់មាតាបិតា លោក
 មិនអាចបួសបានទេ ដូច្នោះហើយក៏ចាប់ត្រង់ដៃអូសចេញទៅ ក្នុងពេលនោះ
 សុទ្ធិគិតថា អន្តរាយនឹងមានដល់បព្វជ្ជា ទើបក្រោកដើរទៅបានបន្តិចជាមួយ
 បរិស័ទនោះឯង ហើយវិលត្រឡប់មកវិញ ដោយអាងលេសនៃសរីរកិច្ចឯ
 ណានីមួយ ចូលទៅគាល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ហើយទូលសូមបព្វជ្ជា ។ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលិត្តរពោលទុកថា គ្រានោះឯង សុទ្ធិកលនុបុត្រ
 កាលបរិស័ទក្រោកទៅហើយមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏ចូលគាល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 ដែលកំពុងគង់នោះឯង កាលចូលគាល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 អង្គុយនៅក្នុងទីដ៏សមគួរនាចំណែកម្ខាង ។ សុទ្ធិកលនុបុត្រ កាលអង្គុយ
 ក្នុងទីដ៏សមគួរនាចំណែកម្ខាងហើយ បានក្រាបទូលពាក្យនេះ នឹងព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធម៌ដែលព្រះអង្គសម្តែងហើយ ដោយ
 ដំណើរយ៉ាងណាៗ ខ្ញុំព្រះអង្គបានយល់តាមដំណើរទាំងនោះដែរហើយ ប៉ុន្តែ
 បើខ្ញុំព្រះអង្គនៅជាគ្រហស្ថគ្រប់គ្រងផ្ទះ (យ៉ាងនេះ) ក៏មិនងាយនឹងប្រព្រឹត្ត
 ព្រហ្មចរិយធម៌ឲ្យបរិបូណ៌តែម្យ៉ាង ឲ្យបរិសុទ្ធតែម្យ៉ាង ដូចជាស្នំដែលគេ
 ខាត់ហើយនោះទេ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គចង់ការសក់ និងពុក

មាត់ពុកចង្កា រួចស្ងៀកដណ្តប់សំពត់ជ្រលក់ទឹកម្ខាត ហើយចេញចាកផ្ទះ
មកបួសប្រតិបត្តិក្នុងផ្នួស ដែលគ្មានប្រយោជន៍ដោយកិច្ចការ ក្នុងផ្ទះ (នោះ
ណាស់) សូមព្រះដ៏មានជោគ ទ្រង់បំបួសខ្ញុំព្រះអង្គផង ។

តែព្រោះចាប់តាំងអំពីរាហុលកុមារបព្វជាមក ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់
ក៏មិនបំបួសកុលបុត្រដែលមាតាបិតាមិនអនុញ្ញាត ព្រោះដូច្នោះ ទើបត្រាស់
សួរសុទិន្ទនោះថា ម្ចាស់សុទិន្ទ អ្នកឯងមាតាបិតាបានយល់ព្រមឲ្យចេញចាក
ផ្ទះមកបួស ប្រតិបត្តិក្នុងបព្វជា ដែលគ្មានប្រយោជន៍ដោយកិច្ចការក្នុងផ្ទះ
ហើយឬ ។

មាតាបិតាមិនអនុញ្ញាតឱ្យសុទិន្ទបួស

[១១] ខាងមុខអំពីព្រះពុទ្ធតម្រាស់នេះទៅ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ថទៅ
តាមគន្លងព្រះបាលីនោះឯងយ៉ាងនេះក្នុងបទថា តំ ករណីយំ តិរេត្វា នេះ ។
(សុទិន្ទកលន្ធបុត្រនោះ) ឲ្យករណីយកិច្ចនោះសម្រេចដោយការលះបង់ធុរៈ
នោះឯង ។ ពិតហើយ ទឹកចិត្តរបស់សុទិន្ទកលន្ធបុត្រ ដែលមានឆន្ទៈខ្លាំងក្លា
ក្នុងបព្វជា មិនបានបង្ហាន់ទៅក្នុងធុរកិច្ចទាំងឡាយ មានការប្រកបការលក់ដូរ
ការឲ្យខ្ចីបុល និងការទារបំណុលជាដើម ឬក្នុងការលេងនក្ខត្តបក្សឡើយ ។

ក្នុងបទថា អម្ព ភាត នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា សុទិន្ទកលន្ធបុត្រ
ហៅមាតាថា អម្ព ម៉ែ (នឹង) ហៅបិតាថា ភាត ពុក ។

ពីរបទថា តុំ ទោសិ កាត់បទជា តុំ ទោ អសិ ប្រែថា បាឯងជា
(បុត្រតែមួយ) គឺអ្នកឯងប៉ុណ្ណោះជា ...

បទថា ឯកបុត្តកោ សេចក្តីថា ជាកូនតែមួយពិតៗ គឺបងប្រុស ឬ ប្អូនប្រុសរបស់អ្នកមិនមាន ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា ឯកបុត្តកោ នេះ កាលមាតាបិតាគួរនឹងពោល ថា ឯកបុត្តា តែពោលថា ឯកបុត្តកោ ដោយអំណាចសេចក្តីអាណិត អាសូរ ។

បទថា បិយោ ប្រែថា ដែលឲ្យកើតបីតិ ។

បទថា មនាទោ ប្រែថា ជាទីពេញចិត្ត ។

បទថា សុខេធិនោ ប្រែថា រុងរឿងដោយសេចក្តីសុខ អធិប្បាយថា អ្នកចម្រើនមកដោយសេចក្តីសុខ បទថា សុខបរិហានោ សេចក្តីថា អ្នកដែល ពួកជនចិញ្ចឹមបីបាច់មកដោយសេចក្តីសុខ គឺតាំងពីពេលកើតមកហើយ ក៏ មានកំលៀង នាងមេដោះទាំងឡាយ ផ្លាស់ប្តូរចង្កេះគ្នាបី-៣ តែងលេងដោយ វត្ថុជាគ្រឿងលេង កាលដែលនៅជាកុមារតូចៗ មានសេះ និងរថជាដើម ដែលកំលៀងជាដើមឲ្យបរិភោគភោជនីយាហារ ដែលមានរសត្វញ្ចាញ ឈ្មោះ ថា ជាអ្នកដែលពួកជនចិញ្ចឹមបីបាច់មកដោយសេចក្តីសុខ ។

ច្រើនបទថា ន ភ្នំ ភាត សុទិន្ទ កិត្យា ទុក្ខស្ស ជាធាសិ សេចក្តីថា នៃកូនសុទិន្ទ អ្នកឯងរមែងមិនដឹងចំណែកតូចនៃទុក្ខណាមួយ សូម្បីត្រឹមតែ តិចតួចឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត អធិប្បាយថា អ្នកមិនបានសោយសេចក្តីទុក្ខ ណាមួយ ។ ពាក្យថា ទុក្ខស្ស នេះ ជាឆដ្ឋិវិកត្តិ ចុះក្នុងអត្ថតតិយាវិកត្តិ ។ ឯការដឹងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថ គឺការសោយ ។

ម្យ៉ាងទៀត អធិប្បាយថា អ្នករមែងរព្វកដល់សេចក្តីទុក្ខណាមួយមិន បាន ។ ពាក្យថា ទុក្ខសង្ស នេះ ជាឆដ្ឋីវិកត្តិ ចុះក្នុងអត្តទុតិយាវិកត្តិ ។ ការ ដឹងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ត គឺការរព្វក ។

សូម្បីក្នុងវិកប្បទាំងពីរ គប្បីឃើញការលុបវិកត្តិដែលស្មើគ្នា នៃបទខាង ដើម ដោយបទខាងចុងចេញ ។ ពាក្យតាមដែលពោលមកហើយទាំងអស់ នោះ អ្នកសិក្សាគួរជ្រាបតាមគន្លងគម្ពីរសព្វសាស្ត្រ ។

ច្រើនបទថា មរណោធិ មយន្តេ អកាមកា វិនា ភវិស្សាម សេចក្តីថា សូម្បីបើយើងទាំងពីរនៅមានជីវិតនៅឡើយ កូននឹងគប្បីស្លាប់ សោត សូម្បីដោយការស្លាប់របស់កូននោះ យើងទាំងពីរ ក៏មិនត្រូវការ គឺ មិនប្រាថ្នា ឈ្មោះថា នឹងមិនព្រមរៀរ (ឲ្យកូនស្លាប់) តាមការពេញចិត្ត របស់ខ្លួន អធិប្បាយថា យើងទាំងពីរនឹងជួបនូវការព្រាត់ប្រាសអំពីកូនមិន បាន ។ ច្រើនបទថា កិ បន មយំ ទំ សេចក្តីថា បើដូច្នោះ ហេតុអ្វីនឹង ជាហេតុឲ្យយើងទាំងពីរអនុញ្ញាតឲ្យកូនដែលនៅមានជីវិតនៅឡើយ (ចេញ បួសជាបព្វជិត) ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបទថា កិ បន មយំ ទំ នេះ គប្បីឃើញអត្ថយ៉ាងនេះ ថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបយើងទាំងពីរនឹងព្រមអនុញ្ញាតឲ្យកូនដែលនៅមានជីវិត នៅឡើយ ។

បទថា តត្ថេវ សេចក្តីថា (សុទិន្ទកលន្តបុត្រនោះដេកចុះ) ក្នុង កន្លែងដែលគេកំពុងឈរ កាលមាតាបិតាមិនអនុញ្ញាតឲ្យបួសនោះឯង ។

បទថា អនន្តរហិតាយ សេចក្តីថា លើផែនដីដែលគេមិនបានក្រាល
ដោយកម្រាលណាមួយឡើយ ។

មាតាបិតាល្ងង់លោមសុទិន្ទ

[១២] បទថា បរិចារេហិ សេចក្តីថា អ្នកចូរឲ្យពួកអ្នកចម្រៀង អ្នក
រាំជាដើមបម្រើចំពោះខ្លួនហើយ ចូរឲ្យឥន្ទ្រិយ (គឺរាងកាយគ្រប់ចំណែក)
ត្រាប់ទៅ គឺឲ្យសព្វទៅតាមសប្បាយ រួមជាមួយសម្លាញ់ទាំងឡាយ ក្នុង
ពួកអ្នកច្រៀងរាំទាំងនោះ អធិប្បាយថា អ្នកចូរនាំអ្នកចម្រៀងជាដើម ចូល
មកផ្លូវនេះ និងផ្លូវនេះចុះ ។

ម្យ៉ាងទៀត បទថា បរិចារេហិ សេចក្តីថា អ្នកចូរឲ្យពួកអ្នកចម្រៀង
និងអ្នករាំ ជាដើមបម្រើចំពោះខ្លួនហើយ ចូរលេង គឺចូរទៅសមាគម បាន
ដល់ ចូររីករាយរួមជាមួយសម្លាញ់ទាំងឡាយចុះ អធិប្បាយថា ចូរលេង
ក៏ឡាចុះ ក៏មាន ។

ពីរបទថា កាមេ បរិភុត្តាន្តោ សេចក្តីថា អ្នកចូរបរិភោគភោគទ្រព្យ
ទាំងឡាយរួមជាមួយបុត្រ និងភរិយារបស់ខ្លួនចុះ ។

ពីរបទថា បុត្តានិ ករោន្តោ សេចក្តីថា អ្នកចូរប្រារព្ធព្រះពុទ្ធ ព្រះ
ធម៌ និងព្រះសង្ឃ ហើយបំពេញកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាគ្រឿងជម្រះ
ផ្លូវសុគតិឲ្យបរិសុទ្ធដោយល្អ មានការបំពេញទានជាដើមចុះ ។

ពីរបទថា តុណ្ហិ អហោសិ សេចក្តីថា សុទិន្ទកលនុបុត្រដើម្បីកាត់ការ
ជាប់ជំពាក់ដោយការចរចា ទើបបានរៀនការប្រាស្រ័យសន្តនាចោល ។

សម្លាញ់ទៅយាត់សុទិទ្ធិមិនសម្រេច

[១៣-១៤] គ្រានោះ មាតាបិតារបស់សុទិទ្ធិនិយាយ (លួងលោម) អស់វារៈ ៣ ដង កាលមិនបានសូម្បីត្រឹមតែចម្លើយ ទើបប្រាប់ឲ្យហៅពួកសម្លាញ់ (របស់សុទិទ្ធិ) មកហើយប្រាប់ថា សុទិទ្ធិជាសម្លាញ់របស់ពួកអ្នកនោះ មានបំណងនឹងបួស ពួកអ្នកចូរជួយយាត់គេផង ។ សម្លាញ់ទាំងនោះ ចូលទៅរកសុទិទ្ធិហើយ ក៏បាននិយាយ (អង្វរ) អស់វារៈ ៣ ដង តែសុទិទ្ធិក៏បានស្ងៀមចំពោះ (មុខ) សម្លាញ់ទាំងនោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះឧបាលិត្ថេរបានពោលទុកថា អថទោ សុទិទ្ធិស្ស កលន្ទបុត្តស្ស សហាយកា ។បេ។ តុណ្ហិ អបោសិ ។

គ្រានោះ សម្លាញ់ទាំងឡាយរបស់សុទិទ្ធិនោះ មានគំនិតដូច្នោះថា បើសុទិទ្ធិមិនបានបួស នឹងស្លាប់ នឹងមិនមានគុណអ្វី តែមាតាបិតានឹងបានឃើញសុទិទ្ធិបួសហើយម្តងម្កាល ឯពួកយើងក៏បានឃើញ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថាការបួសនោះ ជាការធ្ងន់ អ្នកបួសត្រូវកាន់បាត្រ ដើរបិណ្ឌបាតរាល់ថ្ងៃ ព្រហ្មចរិយៈ មានការដេកម្តង ឆាន់ម្តង ជាកិច្ចដែលធ្វើបានលំបាកក្រៃលែង ឯសុទិទ្ធិនេះ ជាអ្នកសុខុមាលជាតិ ជាអ្នកក្រុង គេកាលមិនអាចប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈនោះបាន ក៏នឹងត្រឡប់មកផ្ទះនេះវិញនោះឯង ឈ្លើយចុះ ពួកយើងនឹងសូមឲ្យឪពុកម្តាយរបស់គេអនុញ្ញាតឲ្យបួស ។ សម្លាញ់ទាំងនោះក៏បានធ្វើយ៉ាងនោះហើយ ។

ចំណែកមាតាបិតា ក៏បានអនុញ្ញាតឲ្យសុទិទ្ធិបួស ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលិត្ថេរពោលទុកថា អថទោ សុទិទ្ធិស្ស កលន្ទបុត្តស្ស សហា-

យកា យេន សុទិន្ទស្ស កលន្ទបុត្តស្ស មាតាបិតារោ ។បេ។ អនុញ្ញាតោសិ
មាតាបិតុហិ អគារស្មា អនគារិយំ បព្វជ្ជាយ ។

បទថា មាដ្ឋោ សេចក្តីថា ជាអ្នកត្រេកអរហើយ ។

បទថា ឧទត្តោ សេចក្តីថា ជាអ្នកមានកាយ និងចិត្តអណ្តែតឡើង
ដោយអំណាចបីតិ ។

បទថា កតិទាហំ សេចក្តីថា អស់ថ្ងៃបន្តិចបន្តួច ។

ពីរបទថា ពលំ គាហេត្វា សេចក្តីថា សុទិន្ទកលន្ទបុត្រនោះ កាល
បរិភោគភោជនីយាហារដែលសប្បាយ និងបរិហាររាងកាយដោយកិច្ច មាន
កម្ដៅ និងឆ្អែកជាដើមឲ្យកើតកម្លាំងកាយហើយ ថ្វាយបង្គំមាតាបិតា លា
ដៅពង្សញាតិដែលមានមុខជោកដោយទឹកភ្នែក ហើយចូលទៅគាល់ព្រះដីមាន
ព្រះភាគរហូតដល់ទីប្រថាប់ ។បេ។ បានក្រាបទូលពាក្យនេះនឹងព្រះដីមានព្រះ
ភាគថា បពិត្រព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គមេត្តាឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គបួសចុះ ។

ព្រះដីមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅភិក្ខុអង្គណានីមួយ ដែលត្រាច់បិណ្ឌបាត
ជាវត្ត ដែលឈរគាល់នៅក្នុងទីជិតមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បើដូច្នោះ អ្នកចូរឲ្យ
សុទិន្ទបព្វជ្ជា និងឧបសម្បទាចុះ ភិក្ខុអង្គនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកាព្រះដីមាន
ព្រះភាគថា សាធុ ព្រះអង្គ ហើយឲ្យសុទិន្ទកលន្ទបុត្រដែលព្រះជិនស្រីទ្រង់
ប្រទានជាសទ្ធិវិហារិក បួស និងឧបសម្បទាហើយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើប
ព្រះឧបាលិត្តរពោលទុកថា សុទិន្ទកលន្ទបុត្របានទទួលបព្វជ្ជា និងឧបសម្បទា
ក្នុងសម្លាក់ព្រះដីមានព្រះភាគហើយ ។

ម្យ៉ាងទៀត រឿងក្នុងអធិការពោលដោយសុទ្ធិន្ទ បានទទួលបញ្ចេញឧប-
 សម្បទានេះចេញ បញ្ចេញ និងឧបសម្បទា ព្រះអង្គកថាចារ្យទាំងឡាយ
 ក៏បានពោលទុកហើយក្នុងអង្គការព្រះវិន័យ ។ ចំណែកខ្ញុំ នឹងពោល (បញ្ចេញ
 និងឧបសម្បទានោះ) ក្នុងខន្ធកៈ ដោយអំណាចនៃព្រះបាលីតាមដែលពោល
 ទុកហើយនោះឯង មិនមែនពោលតែបញ្ចេញ និងឧបសម្បទាក្នុងខន្ធកៈតែម្យ៉ាង
 ប៉ុណ្ណោះឡើយ ពាក្យដទៃណាដែលគួរពោលក្នុងខន្ធកៈក្តី ក្នុងគម្ពីរបរិវារក្តី
 ដែលព្រះអង្គកថាចារ្យទាំងឡាយពោលទុកហើយក្នុងវិក្ក ខ្ញុំនឹងពោលពាក្យ
 ទាំងអស់នោះ ទុកក្នុងទីនោះឯង ។ ពិតហើយ កាលខ្ញុំពណ៌នាតាមដែល
 អធិប្បាយមកយ៉ាងនេះ គឺខ្ញុំធ្វើហើយដោយលំដាប់នៃព្រះបាលីនោះឯង ព្រោះ
 ហេតុនោះ អ្នកសិក្សាទាំងឡាយដែលមានសេចក្តីត្រូវការដោយវិនិច្ឆ័យនោះៗ
 ពិនិត្យមើលវិន័យវណ្ណនានេះ ដោយលំដាប់ព្រះបាលីនោះឯង ក៏នឹងដឹង
 វិនិច្ឆ័យដែលនៅសល់បានល្អ ដូច្នោះឯង ។

បទថា អច្ឆរិយសម្បទា គឺសុទ្ធិន្ទកិក្ខុនោះ ជាអ្នកឧបសម្បទាហើយ
 មិនយូរ អធិប្បាយថា ដោយកាលមិនយូរប៉ុន្មាន បន្ទាប់អំពីឧបសម្បទាមក
 នោះឯង ។

បទថា ឯវរុបេ គឺមានចំណែកយ៉ាងនេះ បានដល់ មានជាតិយ៉ាងនេះ។

បទថា ធុតុគុណា បានដល់ ធុតុគុណា ។

ពីរបទថា សមាធាយ វត្តតិ សេចក្តីថា (សុទ្ធិន្ទនោះ) សមាទាន
 គឺទទួលយក ប្រព្រឹត្ត ត្រាច់ទៅ ។

ពីរបទថា អារញ្ញិកោ យោតិ សេចក្តីថា បដិសេធសេនាសនៈក្នុង ស្រុកចេញហើយ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តនៅក្នុងព្រៃជាវត្ត ដោយអំណាចសមាទាន អារញ្ញិកធុត្តង្គ ។

បទថា បិណ្ឌទាតិកោ សេចក្តីថា បដិសេធកត្ត ១៤ យ៉ាង ដោយ ការបដិសេធអតិរេកលាកចោលហើយ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតជាវត្ត ដោយ អំណាចសមាទានបិណ្ឌបាតិកធុត្តង្គ ។

បទថា បំសុក្ខលិកោ សេចក្តីថា បដិសេធគហបតីចីវរចោលហើយ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តទ្រទ្រង់សំពត់បង្សកូលជាវត្ត ដោយអំណាចសមាទានបង្ស- កូលិកធុត្តង្គ ។

បទថា សបទានចារិកោ សេចក្តីថា បដិសេធការត្រាច់ល្មោកចេញ ហើយ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តត្រាច់តាមលំដាប់ប្រកជ្ជុវជាវត្ត គឺចូលទៅដើម្បីភិក្ខុតាម លំដាប់ផ្ទះ ដោយអំណាចសមាទានចារិកធុត្តង្គ ។

បទថា វជ្ជិតាមំ សេចក្តីថា (សុទិន្ទនោះចូលអាស្រ័យ) ដែនវជ្ជី ឬស្រុកក្នុងដែនវជ្ជី ។

ញាតិរបស់សុទិន្ទ្យក្រុងវេសាលីមានសម្បត្តិច្រើន

[១៥] ក្នុងពាក្យជាដើមថា អឌ្ឍា មហទូនា មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា (ញាតិទាំងឡាយរបស់អញក្នុងក្រុងវេសាលី) ឈ្មោះថា ជាអ្នកស្តុកស្តម្ភ ព្រោះមានគ្រឿងឧបកោគ និងឧបករណ៍នៃគ្រឿងបរិកោគច្រើន អធិប្បាយថា ពិតហើយ គ្រឿងឧបកោគ និងឧបករណ៍នៃគ្រឿងឧបកោគរបស់ញាតិទាំង

នោះមានច្រើន គឺមានសន្និកសន្ធាប់ ទាំងជាវត្ថុមានសារៈ ។

ឈ្មោះថា មហានុនា ព្រោះមានទ្រព្យកប់ទុកច្រើន ។

បទថា មហាកោគោ ឈ្មោះថា មានកោគៈច្រើន ព្រោះមានកោគៈ គឺវត្ថុដែលជាស្បៀង (សម្រាប់ចាយវាយ) ប្រចាំថ្ងៃច្រើន ។

ឈ្មោះថា បហូតជាត្រូវបរជនា ព្រោះក្រៅអំពីគ្រឿងឧបកោគដទៃ ក៏នៅមានមាស និងប្រាក់នោះឯងច្រើន ។

ឈ្មោះថា បហូតវិទ្ធិបករណា ព្រោះ ឧបករណ៍នៃទ្រព្យជាគ្រឿង រីករាយចិត្ត ដែលជាគ្រឿងប្រដាប់ ដែលធ្វើបីតិបាមោជ្ជឲ្យកើតមានច្រើន ។ គប្បីជ្រាបថា ជាអ្នកមានទ្រព្យ និងស្រូវច្រើន ព្រោះទ្រព្យនិងស្រូវដែល ផ្លាស់ប្តូរគ្នា ដោយអំណាចការទិញលក់ មានចំនួនច្រើន ។

ពីរបទថា សេនាសនំ សំសាមេត្វា សេចក្តីថា ទុកដាក់សេនាសនៈ ហើយ អធិប្បាយថា រៀបចំសេនាសនៈនោះទុកយ៉ាងមានរបៀប ដោយការ ដែលសេនាសនៈ នឹងមិនវិនាស ។

ពីរបទថា សដ្ឋិមត្តេ ថាលិទាគេ សេចក្តីថា (ញាតិទាំងឡាយរបស់ សុទិទ្ធិភិក្ខុនាំកត្តាហារទៅប្រគេនសុទិទ្ធិ) មានប្រមាណ ៦០ ថាស ដោយ កំណត់នៃការគណនា ។

បណ្តាកត្ត ៦០ ថាសនេះ កត្តមួយថាសៗ ល្មមដល់ភិក្ខុ ១០ អង្គ កត្តទាំងអស់នោះ ល្មមភិក្ខុ ៦០០ រូបធាន់បាន ។

ក្នុងពីរបទថា ភត្តាភិហារំ អភិហារីសុ នេះ មានវិគ្គហៈដូច្នោះថា

អាហារដែលឈ្មោះថា **អភិហារ** ព្រោះអត្ថថា ដែលបុគ្គលនាំទៅចំពោះ ។
សួរថា នាំនូវអ្វីទៅ ឆ្លើយថា នាំភត្តទៅ ។ អភិហារ គឺភត្តនោះឯង ឈ្មោះ
ភត្តាភិហារ ។ នូវភត្តាភិហារនោះ ។

បទថា **អភិហារីសុ** សេចក្តីថា ញាតិទាំងឡាយនាំភត្តាហារទៅចំពោះ
មុខ អធិប្បាយថា កាន់យកហើយ បានទៅកាន់សម្អាតរបស់សុទ្ធិនោះ ។

សួរថា ភត្តនោះមានប្រមាណប៉ុណ្ណា ឆ្លើយថា មាន ៦០ ថាស ។
ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលិត្តរពោលទុកថា ញាតិទាំងឡាយនាំភត្តាហារ
មានប្រមាណ ៦០ ថាស ទៅប្រគេនសុទ្ធិភិក្ខុ ។

ពីរបទថា **ភិក្ខុនំ វិសង្កេតា** សេចក្តីថា សុទ្ធិភិក្ខុនោះ មានបំណង
នឹងត្រាច់ចារិកទៅតាមលំដាប់ប្រកដោយខ្លួនឯង ព្រោះជាអ្នកសមាទានបិណ្ឌ-
បាតជាវត្ថុយ៉ាងឧក្រិដ្ឋ ទើបបានលះបង់ គឺប្រគេន (ភត្តាហារមានប្រមាណ
៦០ កាជនៈនោះ) ដើម្បីជារបស់ធាន់ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ពិតហើយ
លោកដ៏មានអាយុអង្គនោះដាក់ចិត្តថា ភិក្ខុទាំងឡាយនឹងបានលាភ ឯអញក៏
នឹងមិនលំបាកដោយបិណ្ឌបាត ហើយទើបមកដើម្បីប្រយោជន៍នោះឯង ព្រោះ
ដូច្នោះ សុទ្ធិភិក្ខុនោះ កាលធ្វើកិច្ចដែលសមគួរដល់ការមករបស់ខ្លួន ទើប
បានលះបង់ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកខ្លួនឯងក៏ចូលទៅបិណ្ឌបាត ។ ទាសី
របស់ពួកញាតិ ឈ្មោះញាតិទាសី ។

អធិប្បាយ រឿងនំដូម

បទថា **អាភិទោសិកំ** បានដល់ នំកុម្មាសដែលទុកយូរ គឺកន្លងទៅបាន

មួយយប់ហើយ ជារបស់ផ្លូវ ។

ក្នុងបទថា អាកិទោសិកំ នោះ មានអត្ថចំពោះបទដូច្នោះថា នំកុម្មាស ដែលឈ្មោះថា អកិទោស ព្រោះអត្ថថា ត្រូវទោស គឺការផ្អុមគ្របសង្កត់ ។ អកិទោសនោះឯង ឈ្មោះថា អាកិទោសិក ។ ម្យ៉ាងទៀត សញ្ញា គឺ អកិទោសិកនេះ ជាសញ្ញា គឺឈ្មោះនៃនំកុម្មាសដែលកន្លងទៅបានមួយយប់ ហើយ ។ នូវនំកុម្មាស ឈ្មោះអកិទោសិកនោះ ។

បទថា កុម្មាសំ បានដល់ នំកុម្មាសដែលគេធ្វើដោយអង្ករដំណើប ។

ពីរបទថា ធម្មេតុកាមា ហោតិ សេចក្តីថា នំកុម្មាសនោះ ជារបស់ មិនគួរស៊ី ដោយហោចសូម្បីពួកទាសៈ និងកម្មករ សូម្បីហ្វូងគោ ព្រោះ ដូច្នោះ ទើបទាសីមានបំណងនឹងចាក់នំកុម្មាសនោះចោលខាងក្រៅ ដូចចាក់ សំរាមចោលដូច្នោះ ។

បទថា សចេ តំ កាត់បទជា សចេ ឯតំ ប្រែថា បើរបស់នោះ ។

សុទិន្ទកិកុហោទាសីរបស់ញាតិថា ម្នាលបុរស្រី ដោយអំណាចអរិយ- វោហារ ។

បទថា ធម្មនិយមម្ភំ សេចក្តីថា មានការត្រូវលះបង់ជាសកាវៈ ។ អធិប្បាយថា ម្នាលបុរស្រី បើរបស់នោះ មានការដែលត្រូវចាក់ចោលខាង ក្រៅជាធម្មតា គឺជារបស់ដែលគេលះបង់ការហ្វូងហែងហើយសោត នាងចូរ ចាក់ក្នុងបាត្ររបស់អាត្មានេះចុះ ។

សួរថា ឯបព្វជិតរមែងបានដើម្បីពោលយ៉ាងនេះឬ មិនជាវិញ្ញត្តិ (ការ

ហាមាត់សុំ) ឬបយុត្តវាចា (វាចាពោលកោសដោយបច្ច័យ) ឬ ឆ្លើយ
ថា មិនដូច្នោះឡើយ ។ សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបមិនដូច្នោះ ឆ្លើយថា
ព្រោះជារបស់ដែលគេលះបង់ការហ្មឺងហ្មឺងហើយ ។

ពិតហើយ នឹងនិយាយថា អ្នកចូរឲ្យ គឺចូរនាំរបស់ដែលមានការត្រូវ
ចោលជាធម្មតា គឺជារបស់គេលះបង់ការហ្មឺងហ្មឺងហើយ ដែលពួកម្ចាស់
របស់មិនមានការស្តាយអ្វីឡើយ មកចាក់ក្នុងបាតនេះចុះក៏គួរ ។ ពិតហើយ
សូម្បីរដ្ឋបាលភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តអរិយវង្សដ៏ល្អលើស ក៏បាននិយាយថា ចូរអ្នក
ចាក់នក្ខម្ចាស់ដែលមានការត្រូវចោលជាធម្មតា ចូលក្នុងបាតរបស់អាត្មានេះ
ចុះ ព្រោះដូច្នោះ របស់ណាដែលមានការចាក់ចោលជាធម្មតាបែបនេះក្តី របស់
ដទៃ មានឫសឈើ ផ្លែឈើ និងកេសជ្ជៈក្នុងព្រៃជាដើម ដែលមិនមានអ្នក
ដទៃហ្មឺងហ្មឺងក្តី ភិក្ខុគួរនាំរបស់ទាំងអស់នោះមកហើយ ឆាន់បានតាម
សប្បាយ មិនគួររង្វៀសឡើយ ។

បទថា **ហត្ថានំ** សេចក្តីថា ទាសីរបស់ញាតិបានកាន់យកនិមិត្តដៃទាំង
ពីររបស់សុទ្ធិភិក្ខុ ដែលបង្ហានបាតចូលទៅដើម្បីទទួលភិក្ខុ តាំងអំពីកដៃ
ឡើងទៅ ។

បទថា **វាណានំ** សេចក្តីថា ទាសីរបស់ញាតិបានកាន់យកនិមិត្តជើង
ទាំងពីរ ចាប់តាំងអំពីជាយស្បង់ចុះទៅ ។

បទថា **សរស្ស** សេចក្តីថា កាលសុទ្ធិភិក្ខុបន្តិវាចាថា ម្ចាស់បួនស្រី
បើរបស់នោះ ដូច្នោះជាដើម ទាសីរបស់ញាតិក៏ចាំសំឡេង (របស់លោក)

បាន ។

ពីរបទថា និមិត្តំ អគ្គហោសិ សេចក្តីថា ទាសីរបស់ញាតិបានកាន់
យក គឺចាំបាន សេចក្តីថា កំណត់ការដែលខ្លួនធ្លាប់សង្កេតបានក្នុងពេល
ដែលលោកនៅជាគ្រហស្ថ ។

ពិតហើយ សុទិទ្ធិភិក្ខុបួសក្នុងវស្សាទី ១២ របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
ក្នុងវស្សាទី ២០ របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ បានចូលទៅបិណ្ឌបាតកាន់ត្រកូល
ញាតិរបស់ខ្លួន មានវស្សាបាន ៨ តាំងអំពីបួសមក ព្រោះហេតុនោះ ទាសី
របស់ញាតិម្នាក់នោះ ឃើញលោកហើយ ទើបចាំមិនបាន តែកាន់យក
ទ្រង់ទ្រាយ (និមិត្ត) បានដោយប្រការដូច្នោះ ។

ច្រើនបទថា សុទិទ្ធិស្ស មាតរំ ឯតទរោច សេចក្តីថា ទាសីរបស់
ញាតិមិនអាចនឹងពោលពាក្យជាដើមថា លោកម្ចាស់ លោកប្អូន គឺព្រះសុទិទ្ធិ
ដែលជាម្ចាស់របស់ខ្ញុំ ដូច្នោះ ជាមួយកូនប្រុសរបស់ចៅហ្វាយ (របស់ខ្លួន)
ដែលចូលបួសហើយ ព្រោះការគោរពក្រៃលែង ទើបប្រញាប់ប្រញាល់ត្រឡប់
ចូលទៅក្នុងផ្ទះ ហើយជម្រាបដំណឹងនេះដល់មាតារបស់ព្រះសុទិទ្ធិ ។

សព្វថា យគ្ស្យ^(១) ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថនៃពាក្យប្រាប់ ។

សព្វថា ជេ ដែលមាននៅក្នុងបទថា សចេ ជេ សច្ចំ នេះ ជានិបាត
ចុះក្នុងអត្ថនៃពាក្យហៅ ។ ពិតហើយ ជនទាំងឡាយក្នុងប្រទេសនោះ រមែង
ហៅស្រ្តីអ្នកបម្រើដោយភាសាយ៉ាងនោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងពាក្យថា

១- បិដកថា យគ្ស្យយេ ។ យកតាមអដ្ឋកថា ។

សេច ជេ សច្ចំ នេះ គប្បីជ្រាបអត្ថយ៉ាងនេះថា នៃទាសីដ៏ចម្រើន បើនាង
និយាយពិតសោត ... ។

បព្វជិតមិនអង្គុយធានក្នុងទឹកមិនសមគួរដូចអ្នកសុំទាន

ពីរបទថា អញ្ញាតរំ កុណ្ណាមូលំ សេចក្តីថា បានឮថា ក្នុងប្រទេសនោះ
ក្នុងផ្ទះរបស់ពួកជនដែលជាទានបតី មានរោងសម្រាប់ធាន់ទុក ហើយក្នុងរោង
ធាន់នេះ គេរៀបចំក្រាលអាសនៈទុក ទាំងបានរៀបចំទឹកធាន់ និងទឹកលាង
ដៃទុកព្រម ។ បព្វជិតទាំងឡាយ កាលត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាតហើយ (ត្រឡប់
មក) អង្គុយធាន់ត្រង់រោងនោះ ប្រាថ្នានឹងទទួលយកកក្កាហារដែលមាននៅ
ក៏ទទួលយករបស់ដែលមាននៅ របស់ពួកជនដែលជាទានបតីទៅបាន ព្រោះ
ដូច្នោះ ទឹកនៃធាន់នោះ គួរជ្រាបថា បានដល់ សំយាបជញ្ជាំងផ្ទះឯណានីមួយ
ក្បែររោងធាន់នោះ នៃត្រកូលណានីមួយ ។ ពិតហើយ បព្វជិតទាំងឡាយ
រមែងមិនអង្គុយធាន់ក្នុងទឹកនៃមិនសមគួរ ដូចពួកមនុស្សកំព្រា ដូច្នោះឯង ។

សព្វថា អត្តិ ដែលមាននៅក្នុងបទថា អត្តិ នាម ភាគ នេះ ជា
និបាត ចុះក្នុងអត្ថថា មាន ឯសព្វថា នាម (ដែលមាននៅក្នុងបទនោះ)
ក៏ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថនៃពាក្យសួរ និងក្នុងអត្ថនៃការមើលឆាយ ។

ពិតហើយ លោកពោលពាក្យអធិប្បាយនេះទុកថា (បិតាពោលនឹង
សុទិទ្ធិភិក្ខុដែលជាកូនប្រុសថា) សុទិទ្ធិកូន ទ្រព្យរបស់យើងក៏នៅមានដែរ
មិនមែនឬ ពួកយើងដែលមានកូនឯងជាបុត្រប្រុស មកអង្គុយធាន់នំកុម្មាស
ដែលរក្សាទុកកន្លងមួយយប់នៅក្នុងទីដូច្នោះ នឹងគប្បីត្រូវពួកជនគេតិះដៀលថា

ជាអ្នកមិនមានទ្រព្យ មិនមែនឬ ។

ម្យ៉ាងទៀត សុទ្ធិកូន ពុក និងម៉ែ ក៏នៅមានជីវិតនៅឡើយ មិនមែន
ឬ ពុក ម៉ែ ដែលមានលោកជាកូនប្រុស មកអង្គុយធាន់នំកុម្មាសផ្អមក្នុងទី
ដូច្នោះ នឹងត្រូវពួកជនគេតិះដៀលថា (មានបិតា) ស្លាប់ហើយ មិនមែនឬ ។

ម្យ៉ាងទៀត សុទ្ធិកូន កូនឯងសម្គាល់ថា សមណគុណដែលកូនឯង
បាន ព្រោះអាស្រ័យសាសនាមាននៅខាងក្នុងសន្តានចិត្តរបស់កូនឯង ដែល
ចម្រើនធំធាត់មកដោយរសនៃអាហារដ៏ល្អ កូនឯងនៅតែមិនរអើម ធាន់នំ
កុម្មាសផ្អមដែលជារបស់គួរខ្ពើមរអើមនេះ ដូចជីកទឹកអម្រឹត ដូច្នោះ ។

ឯគហបតីនោះ ព្រោះត្រូវសេចក្តីទុក្ខបៀតបៀន មិនអាចនឹងពោល
ពាក្យថាថ្ងៃនេះសេចក្តីនោះឲ្យបរិបូណ៌បាន ទើបបានពោលពាក្យត្រឹមប៉ុណ្ណោះថា
នៃសុទ្ធិកូន យើងជាអ្នកមានទ្រព្យច្រើន ហេតុអ្វីក៏លោកមកធាន់នំកុម្មាស
ដែលទុកកន្លងរាត្រីទៅវិញ ។

ចំណែកក្នុងពាក្យថា **អត្ថិ នាម ភាគ** ជាដើមនេះ អាចារ្យអក្ខរ-
សាស្ត្រទាំងឡាយ រមែងពោលលក្ខណៈនេះទុកដូច្នោះថា កាលមាន **អត្ថិ**
សព្វនៅក្នុងទីជិត (គឺនៅបទខាងមុខ) ទើបបណ្ឌិតទាំងឡាយ បានរចនា
ពាក្យអនាគតកាលនេះទុកដូច្នោះថា **បរិភុត្តិស្សសិ** ដោយអំណាចអត្ថ ដែល
មិនគួរជឿ និងមិនអាចកើតបាន ។

អត្ថនៃពាក្យអនាគតកាលនោះ មានដូច្នោះថា ពាក្យថា **អត្ថិ នាម**
។បេ។ បរិភុត្តិស្សសិ សេចក្តីថា ឪពុកមិនជឿ ទាំងមិនពេញចិត្តនូវការធាន់

នេះ សូម្បីឃើញនឹងភ្នែក ដូច្នោះ ។

ពីរបទថា តតាយំ អភិទោសិកោ សេចក្តីថា នំកុម្មាសដែលទុកកន្លង
រាត្រីនេះ ជានំដែលបានមកអំពីផ្ទះរបស់ញោមនោះ ។

បាវៈថា តតាយំ ក៏មាន អាចារ្យពួកខ្លះសូម្បីថា តទាយំ ក៏មាន
តែពាក្យនោះ មិនសមគួរ ។

ច្រើនបទថា យេន សកបិតុ និងសេនំ សេចក្តីថា និវេសនំនៃបិតា
របស់ខ្លួន គឺនៃបិតារបស់អាត្មាមាននៅក្នុងទីណា ព្រះថេរៈជាអ្នកប្រដៅងាយ
ទើបបានទៅ (កាន់និវេសនំនោះ) ព្រោះសេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងបិតានោះឯង ។

បទថា អធិវាសេសិ^(១) សេចក្តីថា ព្រះថេរៈសូម្បីជាអ្នកសមាទាន
បិណ្ឌបាតជាវត្ថុយ៉ាងឧក្រិដ្ឋក៏ដោយ តែក៏នៅជាក់ចិត្តថា បើអញមិនទទួល
ភត្តាហារមួយពេលសោត ពួកញាតិទាំងនោះក៏នឹងខូចចិត្តក្រៃលែង ទើប
ទទួលពាក្យអារាធនាដើម្បីអនុគ្រោះពួកញាតិ ។

បិតាលូងលោមសុទិដ្ឋភិក្ខុដោយទ្រព្យ

បទថា ឌុបុញ្ញាបេត្វា ប្រែថា ប្រាប់ឲ្យលាប ។

បទថា តិរោករណីយំ ជាសត្តមីវិភត្តិបុះក្នុងអត្តតតិយាវិភត្តិ សេចក្តីថា
បិទបាំង (គំនរទ្រព្យនោះ) ទុកដោយរាំងនន ម្យ៉ាងទៀត ជនទាំងឡាយ
រមែងធ្វើរាំងទុកខាងក្រៅរាំងនននោះ ហេតុនោះ ទើបរាំងនោះ ឈ្មោះថា
តិរោករណីយ ។ សេចក្តីថា រាំងរាំងនោះដោយជុំវិញ ។

១- បំផុតថា សេហិ ។ យកតាមអដ្ឋកថា ។

ក្នុងពីរបទថា ឯកំ ហិរញ្ញស្ស នេះ កហាបណៈ គួរជ្រាបថា ប្រាក់ ។
បុរសមិនខ្ពស់ពេក មិនទាបពេក ជាមនុស្សខ្នាតកណ្តាល គប្បីជ្រាប
ថា បុរស ។

បទថា តេន ហិ សេចក្តីថា ព្រោះកូនសុទ្ធីនឹងមកក្នុងថ្ងៃនេះ ។
សព្វថា ហិ ជានិបាត បុះក្នុងអត្ត គ្រាន់តែធ្វើបទឲ្យពេញ ន័យម្យ៉ាង
ទៀត សព្វថា តេន នេះ គ្រាន់តែជានិបាត បុះក្នុងអត្តនៃពាក្យអញ្ជើញនោះ
ឯង ។ ក្នុងបទថា បុព្វណ្ណសមយំ នេះ លោកមិនបានពោលពាក្យផ្ទៀង
កាលទុកក្នុងព្រះបាលីក៏ពិត សូម្បីដូច្នោះ ក៏គួរជ្រាបអធិប្បាយថា កាលគេ
ផ្ទៀងកាលហើយនោះឯង ព្រះថេរៈក៏បានទៅ ។

បិតារបស់សុទ្ធីភិក្ខុ ចង្អុលប្រាប់គំនរទ្រព្យទាំងពីរគំនរថា សុទ្ធីកូន
នេះទ្រព្យមាតារបស់លោកជាដើម ។

បទថា មាតុ បានដល់ នៃស្រីអ្នកឲ្យកើត ។
បទថា មត្តិកំ បានដល់ ទ្រព្យដែលមានមកអំពីចំណែកមាតា
អធិប្បាយថា ទ្រព្យចំណែកប៉ុណ្ណោះ លោកយាយបានប្រគល់ឲ្យម្តាយរបស់
កូន ដែលមកកាន់ផ្ទះនេះ ។

បិតាពោលតិះដៀល (ទ្រព្យសម្បត្តិចំខាន់ស្រី) ដោយពាក្យថា អត្តិ-
កាយ អត្តិធនំ សេចក្តីថា ទ្រព្យ ឈ្មោះថា ត្រកូលខាន់ស្រីបានមក ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់គ្រឿងលម្អិតសម្រាប់ឆ្លុតទឹកជាដើម ដែលជាគ្រឿងប្រើប្រាស់
របស់ស្រីនោះឯង មានប្រមាណប៉ុនណា សូមលោកពិនិត្យបរិមាណទ្រព្យ

ខាងស្រីនោះមុន ។

ម្យ៉ាងទៀត អធិប្បាយថា សុទិន្ទកូន នេះទ្រព្យមាតារបស់លោក ឯ ទ្រព្យនោះ ជាមតិកខាងមាតា ឪពុកមិនបានឲ្យទុក គឺជារបស់មាតារបស់កូន ប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា អត្តិកាយ សត្តិធនំ នេះ គប្បីជាបអត្តយ៉ាងនេះថា ទ្រព្យនេះ ប្រមូលមកបានដោយកសិកម្ម ពាណិជ្ជកម្មក៏ទេ ម្យ៉ាងទៀតទ្រព្យដែលជា ចំណែកស្រ្តីគប្បីបានមក ឈ្មោះថា សត្តិធនំ (ទ្រព្យខាងស្រី) សេចក្តីថា ទ្រព្យខាងស្រីចំណែកណា ដែលជាចំណែកស្រីអ្នកទៅកាន់ត្រកូលស្វាមី អំពី ត្រកូលញាតិគប្បីបានមក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់គ្រឿងលម្អិត សម្រាប់ធូតទឹក ជាដើម ទ្រព្យចំណែកនោះ ក៏មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

ច្រើនបទថា អញ្ចំ បេត្តិកំ អញ្ចំ បិទាមហំ សេចក្តីថា ទ្រព្យ ចំណែកណាដែលជាកេរ្តិ៍របស់បិតា និងជីតាទាំងឡាយរបស់ឪពុក ទ្រព្យ ចំណែកនោះ ក៏ជាចំណែកដទៃផ្សេងទៀត ដែលគេកប់ទុក និងដែលប្រកប ការជួញដូរក៏មានសន្ធិកសន្ធាប់ ។

ម្យ៉ាងទៀត បទថា បិទាមហំ ដែលមាននៅក្នុងបទទាំងពីរថា បេត្តិកំ បិទាមហំ នេះ គួរជ្រាបថា ធ្វើការលុបបច្ច័យនៃតទ្ធិតចេញ ។ ម្យ៉ាងទៀត បាវៈថា បេត្តិកំ ដូច្នោះក៏មាន ។

ច្រើនបទថា លត្តា ភាត សុទិន្ទ ហិណាយាវត្តិភា សេចក្តីថា សុទិន្ទ កូន លោកគួរលះរកទេបពូជិតដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ដែលជាទង់ជ័យនៃព្រះអរិយៈចោល

ហើយត្រឡប់មកដើម្បីភាពជាគ្រហស្ថ ដែលជាកេរដ៏ថោកទាប គប្បីបាន
ប្រើប្រាស់ គឺបានបរិភោគភោគសម្បត្តិ លោកខ្លាចចំពោះរាជអាជ្ញា ទើបបួស
ក៏ទេ ទាំងត្រូវម្ចាស់បំណុលតឹងទារក៏ទេដែរ ។

ឯពាក្យថា ភាត ដែលមាននៅក្នុងបទថា ភាត ន ឧស្សហាមិ នេ៖
សុទ្ធិភិក្ខុពោល (ជាមួយបិតា) ព្រោះសេចក្តីស្រឡាញ់អាស្រ័យផ្ទះ មិន
មែនពោលព្រោះតេជះនៃសមណៈឡើយ ។

បទថា ន ឧស្សហាមិ ប្រែថា អាត្មាមិនអាច ។

បទថា ន វិស្សហាមិ ប្រែថា អាត្មាមិនព្រម គឺមិនអាច ។

ឯពាក្យថា វេទេយ្យាម ទោ តំ គហបតិ នេ៖ សុទ្ធិភិក្ខុពោល (ជា
មួយបិតា) ព្រោះតេជះនៃសមណៈ ។

បទថា ធាតិកឡេយ្យាសិ សេចក្តីថា ការស្រឡាញ់ឯណាបស់ញោម
ដែលតាំងនៅហើយក្នុងអាត្មា ញោមមិនគួរកាត់ផ្តាច់ការស្រឡាញ់នោះចេញ
ដោយអំណាចសេចក្តីក្រោធ អធិប្បាយថា បើញោមមិនគប្បីក្រោធសោត ។

លំដាប់នោះ លោកសេដ្ឋីមានចិត្តរីករាយ ដោយនឹកក្នុងចិត្តថា កូន
ប្រុសហាក់ជាមានបំណងនឹងធ្វើការសង្រ្គោះទេដឹង ទើបបាននិយាយថា និយាយ
ចុះសុទ្ធិកូន ។

សព្វថា តេនហិ ជានិបាត មានរូបសព្វស្រដៀងវិភត្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃ
ពាក្យអញ្ជើញ ។

បទថា តតោ និទានំ គប្បីជ្រាបការអាទេស តំ បឋមាវិភត្តិយ៉ាងនេះ

គឺ **តំនិទានំ តំហេតុកំ** (មានទ្រព្យនោះជានិទាន មានទ្រព្យនោះជាហេតុ)
ជា **តោ**។ ឯក្នុងសមាសបទនោះ មិនមានការលុប **តោ** បច្ច័យ ។

ភ័យ មានរាជភ័យជាដើម ដែលលោកពោលទុកដោយន័យជាដើមថា
ព្រះរាជាទាំងឡាយ នឹងមិនគប្បីរឹបជាន់យកកោតសម្បត្តិរបស់យើង ឬយ៉ាង
ណា ឈ្មោះថា ភ័យក្តី អធិប្បាយថា ចិត្តភ័យខ្លាច ។

កាយញាប់ញ័រ (ក្តី) កាយកក្រើក (ក្តី) បេះដូងលោតញាប់ (ក្តី)
របស់បុគ្គលដែលត្រូវព្រះរាជា ឬចោរជាក់អាជ្ញា ដោយបញ្ជាថា ឯងចូរឲ្យ
ទ្រព្យ ដូច្នោះ ឈ្មោះថា **ធម្មិតតុ** (ការស្រៀវខ្លាច) ។

ការព្រឺរោម គឺមានចុងរោមបះឡើងលើ ក្នុងកាលមានភ័យកើតឡើង
ឈ្មោះថា **លោមហំស** (ព្រឺរោមព្រឺស្បែក) ។

ការរក្សាយ៉ាងមាំមាំ ទាំងខាងក្នុង និងខាងក្រៅ ទាំងយប់ និងថ្ងៃ
ឈ្មោះថា **អារក្ខា** (ការថែរក្សា) ។

ពីរបទថា **តេនហិ វេនុ** សេចក្តីថា សេដ្ឋីគហបតី កាលបង្ហាញទ្រព្យ
ហើយ ក៏មិនអាចនឹងលួងលោមកូនប្រុសដើម្បីឲ្យសឹកដោយខ្លួនឯង ទើប
សម្គាល់ថា ឥឡូវនេះ គ្រឿងចងពួកបុរស ដូចជាមាតុគ្រាម រមែងមិនមាន
ទើបបានហៅបុរាណទុតិយិកាកិរិយារបស់សុទិន្ទនោះមកប្រាប់ថា **តេនហិ វេនុ**
ជាដើម ។

បទថា **បុរាណទុតិយិកំ** បានដល់ ស្រីជាគម្រប់ ២ ដែលជាកិរិយា
អំពីដើម គឺស្រីជាកិរិយាក្នុងកាលមុន គឺក្នុងគ្រាដែលជាគ្រហស្ថ ។ អធិប្បាយ

ថា បានដល់ ភរិយាដែលធ្លាប់ជាស្រីរួមក្នុងការសេពសុខដែលអាស្រ័យផ្ទះ ។

បទថា តេជហិ សេចក្តីថា ព្រោះមិនមានគ្រឿងចងដៃ ដូចជាមាតុ-
គ្រាមនេះឡើយ ។

ពីរបទថា ទាទេសុ គហេត្វា សេចក្តីថា ភរិយាចាស់បានចាប់ជើង
ទាំង ២ (របស់សុទិទ្ធ) ។ បទថា ទាទេសុ ជាសត្តមីរិកត្តិ ចុះក្នុងអត្ត
ទុតិយារិកត្តិ ។ ម្យ៉ាងទៀត សេចក្តីថា ភរិយាចាស់បានចាប់សុទិទ្ធកិក្ខុនោះ
ត្រង់ជើងទាំងពីរ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបភរិយាចាស់ពោលនឹងសុទិទ្ធកិក្ខុយ៉ាងនេះថា
បពិត្រអយ្យបុត្រ លោកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ព្រោះហេតុនៃស្រីអប្សរទាំង-
ឡាយណា ស្រីទេពអប្សរទាំងឡាយនោះ មានទ្រង់ទ្រាយប្រពៃដូចម្តេចទៅ
ឆ្លើយថា ព្រោះបានឮថា ក្នុងកាលនោះ មហាជនមិនស្គាល់គុណនៃបព្វជ្ជា
កាលឃើញខិត្តិយកុមារខ្លះ ព្រាហ្មណកុមារខ្លះ កូនសេដ្ឋីខ្លះជាច្រើន ដែលនាំ
គ្នាលះមហាសម្បត្តិ ហើយចេញបួស ទើបសន្ទនាគ្នាថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើប
ខិត្តិយកុមារជាដើមនោះចេញបួស គ្រានោះ ពួកជនដទៃក៏និយាយថា ខិត្តិយ-
កុមារជាដើមទាំងនោះចេញបួស ព្រោះហេតុនៃទេពអប្សរទាំងឡាយ ដែលជា
ទេពនាដកា (ទេពធីតារបាំ) ។ ពាក្យនោះ ត្រូវជនទាំងនោះបានឲ្យផ្សាយ
ខ្លខ្លាយទៅហើយ (តាមរឿងព្រះនន្ទ) ។ ភរិយាចាស់របស់សុទិទ្ធនោះ
បានកាន់យកពាក្យនោះ ទើបបានពោលយ៉ាងនោះ ។

ព្រះថេរៈ កាលជំទាស់ពាក្យរបស់ភរិយាចាស់នោះ ទើបបានពោលថា

ន ខោ អហំ ភតិទិ ជាដើម សេចក្តីថា ម្នាលបុរស្រី អាត្មាមិនបានប្រព្រឹត្ត ព្រហ្មចរិយៈ ព្រោះហេតុនៃស្រីទេពអប្សរឡើយ ។

បទថា សមុទាចរតិ សេចក្តីថា រមែងហៅ គឺរមែងពោល ។

ច្រើនបទថា តត្តវ មុច្ឆិតា បបតា សេចក្តីថា ករិយាចាស់ពូ សុទិន្ទនោះហៅខ្លួនដោយពាក្យថា បុរស្រី ទើបគិតក្នុងចិត្តថា ឥឡូវនេះ បង សុទិន្ទនេះមិនត្រូវការអញ បានសម្គាល់អញដែលជាករិយាពិតៗ ដូចជាក្មេង ស្រីដែលដេកក្នុងផ្ទះមាតារមគ្គា ក៏កើតសេចក្តីសោកជាកម្លាំង ហើយឱនជ្រប់ សន្ធាប់នៅក្នុងទីត្រង់នោះឯង ។

ច្រើនបទថា មា នោ វិហោបយិត្ត សេចក្តីថា សុទិន្ទពោលនឹង បិតាថា ញោមប្រុសកុំចង្អុលប្រាប់ និងបញ្ជូនមាតុគ្រាមមកបៀតបៀនអាត្មា ឡើយ ពិតហើយ វាចានោះធ្វើឲ្យលំបាកដល់បព្វជិត ។

មាតាសូមពូជអំពីសុទិន្ទ

មាតារបស់សុទិន្ទ បាននិមន្តសុទិន្ទទុកក្នុងការអភិរម្យ ដោយសេចក្តីថា បើដូច្នោះ ... ដូច្នោះ ដែលមាននៅក្នុងបទនេះថា សុទិន្ទកូន បើដូច្នោះ សូម លោកអាណិត គ្រាន់តែឲ្យពូជបន្តិចចុះ គឺមាតាបានពោលថា បើសុទិន្ទនៅ ត្រេកអរនឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈសោត សូមលោកប្រព្រឹត្តអង្គុយបរិនិព្វាន លើអាកាសចុះ តែសូមលោកឲ្យកូនប្រុស ម្នាក់ទុកជាពូជសម្រាប់តវង្ស ត្រកូលរបស់យើងចុះ ។

ច្រើនបទថា មា នោ អបុត្តកំ សាបតេយ្យំ លិច្ឆវយោ អតិហារា-

យេសុំ សេចក្តីថា មាតារបស់សុទិន្ទកិកុពាលថា ព្រោះពួកយើងនៅក្នុងរដ្ឋ-
 សម័យនៃស្តេចលិច្ឆរី ដែលជារាជគណៈ អំណឹះឥតអំពីបិតារបស់លោក
 ស្តេចលិច្ឆរីទាំងនោះ នឹងឲ្យរឹបអូសយកមតិកនេះ គឺទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ពួក
 យើងដ៏ច្រើនយ៉ាងនេះ ដែលមិនមានបុត្រ គឺប្រាសចាកកូន ដែលជាអ្នករក្សា
 ទ្រព្យរបស់ត្រកូល នាំទៅខាងក្នុងព្រះរាជវាំងរបស់ព្រះអង្គ ដូច្នោះ ស្តេច
 លិច្ឆរីទាំងនោះ កុំបីរឹបអូស គឺកុំបញ្ជាឲ្យរឹបអូសយកទ្រព្យសម្បត្តិនោះទៅ
 ឡើយ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបសុទិន្ទបានពោលយ៉ាងនេះថា ញោមស្រី
 ព្រោះរឿងនេះឯង អាត្មាអាចធ្វើបាន ។

ឆ្លើយថា បានឮថា សុទិន្ទនោះគិតថា អញប៉ុណ្ណោះនឹងជាម្ចាស់របស់
 ទ្រព្យមតិករបស់មាតាជាដើមទាំងនោះ អ្នកដទៃមែនមិនមាន មាតាជាដើម
 នោះក៏នឹងតាមចង់អញជានិច្ចដើម្បីត្រូវការឲ្យរក្សាទ្រព្យមតិក ព្រោះហេតុនោះ
 អញនឹងមិនបានជាអ្នកមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយតិច បំពេញសមណធម៌ឡើយ
 ឯលោកទាំងនេះ កាលបានឃើញកូនប្រុសហើយ នឹងរៀរ (ការតាមចង់
 អញ) បន្ទាប់អំពីនោះ អញនឹងបានបំពេញសមណធម៌តាមសប្បាយ កាល
 (លោក) សម្លឹងឃើញន័យនេះ ទើបពោលយ៉ាងនោះ ។

ស្ត្រីមានរដូវរួចក៏តាំងឥកិ

[១៧] ពាក្យថា បុប្ផំ នេះ ជាឈ្មោះនៃលោហិតដែលកើតក្នុងពេល
 មាតុគ្រាមមានរដូវ ។ ពិតហើយ ក្នុងវេលាដែលមាតុគ្រាមមានរដូវ ក្រពេញ

មានពណ៌ក្រហម តាំងឡើងក្នុងកន្លែងដែលតាំងគភ៌ (ក្នុងស្បូន) ហើយ ចម្រើនឡើងរហូត ៧ ថ្ងៃ ក៏បែកធ្លាយទៅ លោហិតក៏ហូរចេញអំពីក្រពេញ ឈាមដែលបែកធ្លាយទៅហើយនោះ ។ ពាក្យថា បុម្ពំ នោះ ជាឈ្មោះនៃ លោហិតនោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត លោហិតនោះជាបេសមានកម្លាំង នៅហូរចេញមកច្រើន ត្រឹមណា បដិសន្ធិ (របស់សត្វដែលកើតក្នុងគភ៌) ដែលបិទឱ្យហើយ ក៏ តាំងនៅមិនបានដរាបនោះ គឺ រមែងហូរចេញព្រមគ្នានឹងទោស (មន្ទិលនៃ លោហិត) នោះឯង ក៏កាលទោស (មន្ទិលនៃលោហិត) ហូរចេញហើយ បដិសន្ធិ (របស់សត្វដែលកើតក្នុងគភ៌) ដែលបិទឱ្យហើយ ក្នុងវត្ថុ (សម្បកពង) ដែលបរិសុទ្ធ ក៏តាំងឡើងបានដោយឆាប់រហ័ស ។

ពីរបទថា បុម្ពំសា ឧប្បជ្ជតិ សេចក្តីថា ក្រពេញឈាមកើតឡើងដល់ ភរិយាចាស់របស់សុទិន្ទនោះហើយ ។ គប្បីជ្រាបការលុបបទសំយោគ ព្រម នឹងការលុប អ អក្ខរៈចេញ ។

ច្រើនបទថា បុរាណវិទ្យាសិក្សា ពាហយំ គហេត្វា សេចក្តីថា សុទិន្ទចាប់ភរិយាចាស់នោះត្រង់ដើមដៃទាំងពីរនោះ ។

ពីរបទថា អប្បញ្ញត្តេ សិក្ខាបទេ សេចក្តីថា ព្រោះបឋមបុរាណវិទ្យា សិក្ខាបទ ទ្រង់មិនទាន់បានបញ្ញត្តទុក ។

ទ្រង់បញ្ញត្តបឋមបុរាណវិទ្យាក្នុងវស្សាទី ២០

បានឮថា ក្នុងបឋមពោធិកាលនៃព្រះដ៏មានព្រះភាគ ភិក្ខុទាំងឡាយបាន

ផ្តល់ចិត្តឲ្យព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រេកអរហើយ រហូត ២០ ឆ្នាំ មិនបានធ្វើអដ្ឋា-
ចារ (ការប្រព្រឹត្តកន្លង) បែបនេះ (ឲ្យកើតឡើងឡើយ) ។ ព្រះដ៏មាន
ព្រះភាគ ទ្រង់សំដៅយកអដ្ឋាចារនោះឯង ទើបត្រាស់សួរត្រង់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុបានញ៉ាំងចិត្តតថាគតឲ្យត្រេកអរ ក្នុងសម័យមួយហើយ ។

គ្រានោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់មិនសម្លឹងឃើញអដ្ឋាចារ
ទើបទ្រង់មិនបានបញ្ញត្តបារាជិក ឬសង្ឃាទិសេស តែទ្រង់បានបញ្ញត្តពួកអាបត្តិ
តូចតាចដ៏សេសទុកត្រឹម ៥ កងប៉ុណ្ណោះ ក្នុងរឿងនោះៗ ព្រោះហេតុនោះ
ទើបព្រះឧបាលិត្តេរបានពោលទុកថា ព្រោះសិក្ខាបទទ្រង់មិនទាន់បានបញ្ញត្ត ។

បទថា អាណាធិនវនស្សោ សេចក្តីថា សុទិន្នកាលមិនសម្លឹងឃើញបទ
ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តសិក្ខាបទ ចង្អុលទោសទុកក្នុងកាលឥឡូវ
ទើបជាបុគ្គលមានការសម្គាល់ (ក្នុងការសេពមេប៉ុនធម្មនោះ) ថា មិនមាន
ទោស ។ ពិតហើយ បើសុទិន្ននេះគប្បីដឹងថា របស់នេះមិនគួរធ្វើ ឬរបស់
ដែលធ្វើនេះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមូលច្នេទ (កាត់ផ្តាច់បួសគល់) ដូច្នោះ
សោត កុលបុត្រដែលបួសដោយសទ្ធា សូម្បីដល់ការអស់ជីវិតទៅ ការមាន
កម្មនោះជាហេតុ ក៏នឹងមិនគប្បីធ្វើ តែលោកកាលមិនសម្លឹងឃើញទោសក្នុង
ការសេពមេប៉ុនធម្មនេះ ទើបបានជាអ្នកមានការសម្គាល់ថា មិនមានទោស ។
ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលិត្តេរបានពោលទុកថា ជាអ្នកមានសេចក្តីយល់
ថា មិនមានទោស ។

បទថា បុរាណទុតិយិកាយ នេះ ជាសត្តមីរិកត្តិ ។

បទថា អភិវិញ្ញាបេសិ គឺឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ ។

ពិតហើយ សូម្បីការឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ លោកហៅថា វិញ្ញាបនា ព្រោះ ញ៉ាំងកាយវិញ្ញាតិឲ្យកម្រើក ។ ឯសុទិទ្ធនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា បានធ្វើការ ញ៉ាំងកាយវិញ្ញាតិឲ្យកម្រើកដល់ទៅ ៣ ដង ដើម្បីការដាក់ចិត្តចុះ និងឲ្យតាំង គភី ។

ច្រើនបទថា សា តេន គត្តំ គណ្ហិ សេចក្តីថា សូម្បីភរិយាចាស់ របស់សុទិទ្ធនោះ ក៏តាំងគភីព្រោះអជ្ឈាហារនោះឯង មិនបានតាំងគភីដោយ ប្រការដទៃឡើយ ។

ហេតុដែលឱ្យស្ត្រីតាំងគភីមាន ៧ យ៉ាង

សួរថា ការតាំងគភីរមែងមានដោយប្រការដទៃឬ ឆ្លើយថា រមែងមាន បាន សួរថា រមែងមានបានដូចម្តេច ឆ្លើយថា រមែងមានបាន ព្រោះការស្នាប អង្រែលកាយ ១ ព្រោះការចាប់សំពត់ (ស្លៀកដណ្តប់) ១ ព្រោះការផឹក ទឹកអសុចិ ១ ព្រោះការស្នាបអង្រែលផ្ចិត ១ ព្រោះការសម្លឹងមើល ១ ព្រោះ សំឡេង ១ ព្រោះក្លិន ១ ។

ពិតហើយ ស្ត្រីទាំងឡាយពួកខ្លះ ជាអ្នកមានតម្រេកដោយធន្តរាគៈ ក្នុងវេលាដែលខ្លួនមានរដូវ កាលត្រេកអរក្នុងការដែលបុរសចាប់ដៃ ចាប់ផ្តួង សក់ និងការស្នាបអង្រែលអវយវៈតូចធំ រមែងតាំងគភីបាន ។ ការតាំងគភី រមែងមានបាន ព្រោះការស្នាបអង្រែលកាយ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុនីជាភរិយាចាស់របស់ព្រះឧទាយិត្តេរ យកមាត់លិទ្ធិ

ទឹកអសុចិនោះទុកមួយចំណែក មួយចំណែកទៀត ដាក់ចូលក្នុងអង្គជាត រួម
ជាមួយសំពត់នោះឯង ។ នាងក៏តាំងគភ៌បាន ព្រោះហេតុនោះ ។ ការតាំង
គភ៌រមែងមានព្រោះការចាប់សំពត់ (ស្លៀកដណ្តប់) ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

សូម្បីម្រឹគដែលជាម្តាយរបស់មិតសិទ្ធិតាបស បានមកកាន់ទឹកខ្លួន
បន្ទោបង់បស្សៈរបស់តាបស ក្នុងវេលាដែលខ្លួនមានរដូវ ហើយបានផឹក
ទឹកបស្សៈ ដែលមានទឹកសម្បូរលាយឡំ ។ មេម្រឹគនោះក៏តាំងគភ៌ ហើយ
កើតកូនជាមិតសិទ្ធិតាបស ព្រោះហេតុដែលខ្លួនផឹកទឹកបស្សៈនោះ ។ ការ
តាំងគភ៌ រមែងមានព្រោះការផឹកទឹកអសុចិ ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

មួយទៀត សក្កទេវរាជទ្រង់ជ្រាបមាតាបិតារបស់សាមតាបសពោធិ-
សត្វ ត្រូវខ្ញុំកែក្នុង មានបំណងនឹងប្រទានបុត្រ (ដល់តាបសទាំងពីរនោះ)
ទើបទ្រង់ប្រាប់ទុក្ខលបណ្ឌិត (ជាបិតា) ថា មេប៉ុនធម្មគួរដល់លោកទាំងពីរ
ឬ ទុក្ខលបណ្ឌិតឆ្លើយថា អាត្មាកាត់ទាំងពីរបួសជាតិសីហើយ មិនត្រូវការ
ដោយមេប៉ុននោះឡើយ សក្កទេវរាជប្រាប់ថា បើដូច្នោះ ក្នុងវេលាដែលនាង
បារិកាតាបសិនីនេះមានរដូវ លោកគប្បីយកម្រាមដៃស្ទាបអង្កែលផ្ចិត (របស់
នាង) ចុះ ។

ទុក្ខលបណ្ឌិតបានធ្វើយ៉ាងនោះហើយ ។ នាងបារិកាតាបសិនីនោះ ក៏
តាំងគភ៌ ហើយប្រសូតទារកឈ្មោះសុវណ្ណសាមតាបស ព្រោះស្ទាបអង្កែល
ផ្ចិតនោះ ។ ការតាំងគភ៌ រមែងមានព្រោះការស្ទាបផ្ចិត ដោយអាការយ៉ាង
នេះ ។ ដោយន័យនេះឯង គួរជ្រាបរឿងមណ្ឌព្យមាណព និងរឿងព្រះបាទ

ចណ្ឌប្បជ្ជោតផងដែរ ។

សួរថា ការតាំងគភ៌ រមែងមានព្រោះការសម្លឹងមើល (រូប) ដូច
ម្តេច ឆ្លើយថា ស្ត្រីត្រូវខ្លះក្នុងលោកនេះ ក្នុងពេលដែលខ្លួនមានរដូវ កាល
មិនបានបបោសអង្អែលជាមួយបុរស ទើបចូលទៅក្នុងផ្ទះសម្លឹងមើលបុរស
ដោយអំណាចតម្រេក ពេញចិត្ត (ហើយក៏តាំងគភ៌) ដូចស្រីស្នំអ្នករាជវាំង
ដូច្នោះ ។ នាងរមែងតាំងគភ៌ ព្រោះការសម្លឹងមើលបុរសនោះ ។ ការតាំង
គភ៌ រមែងមានព្រោះការសម្លឹងមើលរូប ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

មួយទៀត បណ្ឌិតកុកទាំងឡាយ ឈ្មោះថា កុកឈ្មោលរមែងមិន
មាន ។ កុកញីទាំងនោះ ក្នុងវេលាដែលខ្លួនមានរដូវ បានស្តាប់សំឡេងមេម
គំរាម (ផ្ករលាន់) ហើយ រមែងតាំងគភ៌ សូម្បីមេមាន់ទាំងឡាយ ដោយ
ច្រើនក៏ដូចគ្នា ក្នុងកាលខ្លះបានស្តាប់សំឡេងមាន់ឈ្មោល (រងាវ) ក៏រមែង
តាំងគភ៌ ។ សូម្បីមេគោទាំងឡាយ កាលបានស្តាប់សំឡេងគោឧសកៈហើយ
ក៏រមែងតាំងគភ៌យ៉ាងនោះ ។ ការតាំងគភ៌រមែងមាន ព្រោះសំឡេង ដោយ
អាការយ៉ាងនេះ ។

មួយទៀត មេគោទាំងឡាយនោះឯង ក្នុងកាលខ្លះ រមែងតាំងគភ៌បាន
ព្រោះក្លិនរបស់គោឈ្មោល ។ ការតាំងគភ៌ រមែងមានព្រោះក្លិន ដោយ
អាការយ៉ាងនេះ ។

ចំណែកក្នុងរឿងនេះ ភរិយាចាស់របស់សុទិន្ទនេះ រមែងតាំងគភ៌ព្រោះ
អង្គ្រាចារ ដូចព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់សំដៅយកដោយត្រាស់ទុកថា ម្ចាស់

ភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែកាលណា មាតាបិតាមកប្រជុំគ្នាផង មាតាជាស្រីមាន
រដូវផង សត្វដែលគួរកើតក៏មានប្រាកដក្នុងឱកាសនោះផង លុះប្រជុំហេតុទាំង
៣ ប្រការនេះឯង ទើបសត្វចុះចាប់បដិសន្ធិក្នុងផ្ទៃនៃមាតាបាន ។

ទេវតាប្រកាសកម្មអាក្រក់របស់សុទិន្ទ

[១៨] ច្រើនបទថា ភុម្មា ទេវា សទ្ធមនុស្សាវេសុំ ឈ្មោះថា អាថិ-
កំបាំងរបស់អ្នកធ្វើកម្មអាក្រក់ រមែងមិនមានក្នុងលោក ពិតហើយ ខ្លួនរបស់
ជនអ្នកធ្វើអាក្រក់នោះ រមែងដឹងកម្មអាក្រក់ (ដែលខ្លួនធ្វើនោះ) មុនបុគ្គល
ដទៃទាំងអស់ បន្ទាប់អំពីនោះ អារក្ខទេវតាទាំងឡាយ រមែងដឹងខាងក្រោយ
បន្ទាប់មក ទេវតាពួកដទៃដែលដឹងចិត្តរបស់បុគ្គលដទៃក៏រមែងដឹង ព្រោះ
ហេតុនោះ កុម្មទេវតាទាំងឡាយដែលអាស្រ័យនៅក្នុងដងព្រៃទាំងអស់ ដែល
ជាអ្នកដឹងចិត្តរបស់បុគ្គលដទៃ ឃើញអដ្ឋកថារបស់សុទិន្ទនោះ ក៏បានបន្លឺ
សំឡេងឲ្យលាន់ឮឡើង គឺបានបន្លឺសំឡេងដោយអាការដែលទេវតាពួកដទៃ
នឹងបានឮ ។

សួរថា បានឮដូចម្តេច ឆ្លើយថា បានឮដូច្នោះថា លោកដ៏ចម្រើន ឱ
ភិក្ខុសង្ឃមិនដែលមានពុត មិនមានទោស (តែ) សុទិន្ទកលនុបុត្រ ធ្វើនូវពុត
និងទោសឡើងហើយ ។ អត្ថនៃពាក្យថា មិនមានពុតជាដើមនោះ បណ្ឌិត
គប្បីជ្រាបដោយន័យដូចខ្ញុំពោលទុកហើយ ក្នុងវេរញ្ចកណ្ឌនោះឯង ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងពាក្យថា ភុម្មានំ ទេវានំ សទ្ធិំ សុត្វា ចាតុម្មហា-
រាជិកា នេះ គប្បីជ្រាបលំដាប់ដូច្នោះថា អាកាសដ្ឋទេវតាទាំងឡាយ បាន

ស្តាប់សំឡេងនៃកុម្មុទេវតាហើយ ទេវតាជាន់ចាតុម្មហារាជទាំងឡាយបាន
ស្តាប់សំឡេងពួកអាកាសជួរទេវតាហើយ ដូច្នោះជាដើម ។

បទថា ព្រហ្មកាយិកា សេចក្តីថា ព្រហ្មទាំងអស់ រៀរពួកអសញ្ញីសត្វ
និងពួកអរុបាវចរចេញ គប្បីជ្រាបថា បានស្តាប់ហើយ កាលបានស្តាប់ហើយ
ក៏បានបន្លឺសំឡេងឲ្យលាន់ឮហើយ ។

ច្រើនបទថា ឥតិហ តេន ខណោន សេចក្តីថា មួយជួរខណៈនៃ
អជ្ឈាចាររបស់សុទិទ្ធិកិក្ខុនោះ ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

ពីរបទថា តេន មហុតេន សេចក្តីថា មួយរំពេចនៃអជ្ឈាចារនោះឯង

ពីរបទថា យាវ ព្រហ្មលោកា សេចក្តីថា (សំឡេងបានផ្សាយឡើង
ទៅហើយ) រហូតដល់អកនិដ្ឋកព្រហ្មលោក ។

បទថា អត្តគ្គញ្ញី ប្រែថា បានឮសុសសាយឡើងទៅហើយ គឺបានតាំង
ឡើងហើយ សេចក្តីថា មានសំឡេងទ្រហឹងអ័ងកងដូចគ្នាហើយ ។

ពីរបទថា បុត្តំ វិជាយិ សេចក្តីថា ភរិយាចាស់របស់សុទិទ្ធិបានឲ្យ
បច្ចិមភរិកសត្វ ដែលដូចជាពុម្ពមាសកើតហើយ ។

ច្រើនបទថា ពីជកោតិ នាមំ អកំសុ សេចក្តីថា ពួកសម្មាញ្ញ្យសុទិទ្ធិ
មិនព្រមឲ្យដាក់ឈ្មោះដទៃ គឺបាននាំគ្នាដាក់ឈ្មោះថា ពីជកៈ (កុមារពូជ)
ដោយយល់ឃើញស្របគ្នាថា ទារកនោះ ចូរមានឈ្មោះថា កុមារពូជប៉ុណ្ណោះ
ព្រោះហេតុនៃពាក្យដែលដឹងបានពោលសូមថា អ្នកចូរឲ្យត្រឹមតែពូជចុះ ដូច្នោះ
ប្រាកដច្បាស់ហើយ ។ ពួកសម្មាញ្ញ្យក៏បានតាំងឈ្មោះឲ្យដល់មាតាបិតានៃពីជក-

កុមារនោះ ដោយអំណាចឈ្មោះបុត្រដូចគ្នា (ពិជកបិតា ពិជកមាតា) ។

ពាក្យថា តេ អបវេន សមយេន នេះ លោកពោលសំដៅយក ពិជក-
កុមារ និងម្តាយរបស់ពិជកៈនោះ ។

មាតា និង ពិជកកុមារបួសហើយ បានសម្រេចអរហត្ត

បានឮថា ក្នុងពេលដែលពិជកៈ មានអាយុ ៧-៨ ឆ្នាំ មាតារបស់
ពិជកៈបានបួសក្នុងសម្លាកំភ្នំ ឯពិជកកុមារនោះ ក៏បានបួសក្នុងសម្លាកំភ្នំ
បានអាស្រ័យសព្វហូចារី ដែលជាកល្យាណមិត្ត ក៏បានតាំងនៅក្នុងអរហត្ត
ហើយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលិត្តោរពោលទុកថា បុគ្គលទាំងពីរបាន
ចេញអំពីផ្ទះបួសជាបព្វជិត បានធ្វើអរហត្តឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ។ បព្វជ្ជា
របស់មាតា និងបុត្រ មានផលហើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

សុទិន្ទភិក្ខុក្តោក្រហាយចិត្ត ព្រោះប្រព្រឹត្តអាក្រក់

[១៨] ចំណែកបិតារបស់ពិជកកុមារនោះ ត្រូវវិប្បដិសារៈគ្របសង្កត់
ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះឧបាលិត្តោរពោលពាក្យថា អថទោ អាយស្មតោ
សុទិន្ទស្ស អហុនេវ កុក្កុច្ចំ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អហុនេវ ប្រែថា កើតមានដល់នោះឯង ទ
អក្ខរៈ ធ្វើការភ្ជាប់បទប៉ុណ្ណោះ ។ សេចក្តីថា មានហើយនោះឯង ។

ការតាមក្តោក្រហាយក្នុងកាលខាងក្រោយ ដែលមានអង្គ្យាចារជាហេតុ
ឈ្មោះថា ការក្តោក្រហាយ ។ សូម្បីពាក្យថា វិប្បដិសារោ ក៏ជាឈ្មោះនៃ
ការតាមក្តោក្រហាយក្នុងកាលខាងក្រោយនោះឯង ។

ពិតហើយ ការតាមក្តៅក្រហាយក្នុងកាលខាងក្រោយនោះ លោកហៅថា កកក្ក (ការស្តាយក្រោយ) ដោយភាពជាកិរិយា ដែលបណ្ឌិតគប្បីឆ្លើម ព្រោះភាពជាកម្មដែលបណ្ឌិតទាំងឡាយ មិនគប្បីធ្វើ លោកហៅថា វិប្បជិសារ (ការក្តៅក្រហាយ) ដោយជាការរព្វកខុសប្រក្រតីទៅ ព្រោះអាស្រ័យអជ្ឈាចារនោះ ព្រោះមិនអាចនឹងហាមឃាត់អជ្ឈាចារដែលខ្លួនធ្វើហើយបាន ។

ច្រើនបទថា អលាភា វត មេ សេចក្តីថា មិនមែនជាលាភរបស់អញឬ ។ អធិប្បាយថា ដែលឈ្មោះថា ការមិនបាននូវគុណទាំងឡាយ មានឈានជាដើមនោះ មិនមែនជាលាភរបស់អញផង ទាំងមិនមែនជាលាភរបស់អ្នកដទៃផង ។

ច្រើនបទថា ន វត មេ លាភា សេចក្តីថា គុណ គឺបញ្ចក្ខណ៍ សរណគមន៍ និងសមាទានសិក្ខាពួកណា ដែលអញបានចំពោះហើយ គុណ គឺបញ្ចក្ខណ៍ជាដើមនោះ ឈ្មោះថា មិនមែនលាភរបស់អញឡើយ ព្រោះមានអជ្ឈាចារសៅហ្មង ។

ច្រើនបទថា ទុល្លទ្ធី វត មេ សេចក្តីថា ព្រះសាសនានេះ សូម្បីអញបានហើយ ក៏ឈ្មោះថា អញបានដោយអាក្រក់ ។

ច្រើនបទថា ន វត មេ សុលទ្ធី សេចក្តីថា ព្រះសាសនានេះ អញបានមិនល្អដូចកុលបុត្រដទៃគេបានឬ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះអញបួសក្នុងធម្មវិន័យដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់ទុកល្អហើយយ៉ាងនេះ នៅមិនអាច

ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈឲ្យបរិបូណ៌បរិសុទ្ធបាន រហូតអស់ជីវិតដូច្នោះ ។

បទថា ព្រហ្មចរិយំ បានដល់ មគ្គព្រហ្មចរិយៈដែលលោកសង្គ្រោះ ដោយត្រៃសិក្ខា ។

ពីរបទថា កិសោ អហោសិ សេចក្តីថា សុទ្ធិន្ទកិកុនោះ កាលមិនអាច នឹងទំពាស៊ី ឬឆាន់អាហារ ទើបបានជាបុគ្គលស្តមស្តាំង គឺមានសាច់ និង ឈាមតិច ។

បទថា ឧប្បណ្ណាប្បណ្ណកជាតោ បានដល់ ភាពជាបុគ្គលមានសម្បុរ លឿងកើតឡើង គឺជាអ្នកមានចំណែកប្រៀបដូចស្លឹកឈើពណ៌លឿង ។

បទថា ធម្មនិសន្តតតតោ បានដល់ អ្នកមានខ្លួនរវាមដោយសរសៃ នោះឯង ព្រោះជាបុគ្គលមានសាច់ និងឈាមអស់ទៅ ។

បទថា អន្តោមនោ បានដល់ អ្នកមានគំនិតតាំងនៅខាងក្នុងនោះឯង (បុគ្គលមានរឿងក្នុងចិត្ត) ដោយអំណាចសេចក្តីទុក្ខព្រួយដល់រឿងនោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត សត្វលោកទាំងអស់ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានចិត្តនៅខាងក្នុងនោះឯង (គិតនៅតែក្នុងចិត្ត) ដោយអំណាចការប្រព្រឹត្តទៅអាស្រ័យហឫទ័យវត្ថុ ។

បទថា លីនមនោ បានដល់ អ្នកដាក់ចុះនូវចុរៈ គឺអ្នកមិនមានការខ្វះ- ខ្មែងក្នុងខ្មែស បរិបុច្ឆា កម្មជាន អធិសីល អធិចិត្ត អធិប្បញ្ញា និងការ បំពេញវត្ថុ និងកិច្ចវត្ថុ ។ ឈ្មោះថា ជាអ្នកមានចិត្តរញ្ជា ព្រោះអត់ថា ចិត្ត របស់បុគ្គលនោះរញ្ជា គឺរញ្ជាថយក្រោយដោយអំណាចកោសជ្ជៈដោយពិត នោះឯង ។

បទថា ទុក្ខំ បានដល់ ជាអ្នកមានទុក្ខ ព្រោះទុក្ខផ្លូវចិត្ត ។

បទថា ទុម្មនោ បានដល់ អ្នកមានចិត្តដែលទោសប្រទូស្តហើយ ឬអ្នក មានចិត្តខុសប្រក្រតី ព្រោះភាពជាបុគ្គលត្រូវទោមនស្សគ្របសង្កត់ ។

បទថា បដ្ឋាយី សេចក្តីថា សុទ្ធិទិក្ខុគិតដល់កម្មអាក្រក់ដែលខ្លួនធ្វើ ហើយនោះ ដោយអំណាចការក្តៅក្រហាយ (សោកសៅ) ដូចសត្វលាដែល គេកាត់ចេញអំពីការហើយ សោកសៅ ។

ពីរបទថា សហាយកា ភិក្ខុ សេចក្តីថា ភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលសួរ ដល់ជាសុក ដែលជាអ្នកស្ម័គ្រស្មាលរបស់សុទ្ធិទិក្ខុ ឃើញសុទ្ធិទិក្ខុនោះ ជាអ្នកកើតហើយ មានសភាពយ៉ាងនោះ ដែលបណ្តោយឲ្យថ្ងៃ និងយប់កន្លង ទៅ ដោយធម៌ជាគ្រឿងយឺតយូរ គឺការច្រឡំច្រឡំដោយពួកគណៈ ទើប ពោលពាក្យនេះនឹងសុទ្ធិទិក្ខុនោះ ។

បទថា បិនិទ្រិយោ សេចក្តីថា អ្នកមានចក្ខុន្តិយជាដើមពោរពេញ ព្រោះឱកាសដែលជាទីតាំងនៃបសាទបរិបូណ៌ ។

សព្វថា ទានិ ដែលមាននៅក្នុងពាក្យថា សោទានិ ទុំ នេះ ជានិបាត លោកពោលអធិប្បាយទុកថា សោ បន ទុំ ដែលប្រែថា ឯអ្នកឯង (ស្តាំ ង ស្តម) ។

ច្រើនបទថា កច្ចុ នោ ទុំ គឺ កច្ចុ នុ ទុំ ដែលប្រែថា អ្នកមិន ត្រេកអរប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ ទេឬ ។

បទថា អនភិរតោ ប្រែថា ជាអ្នកមិនត្រេកអរ អធិប្បាយថា ជាអ្នក

ប្រាថ្នាកាតជាគ្រហស្ថ ។

ព្រោះហេតុនោះ សុទិន្ទរិក្ខុ កាលនឹងបដិសេធការមិនត្រេកអរនោះឯង ទើបពោលថា អារុសោទាំងឡាយ តាមពិត មិនមែនខ្ញុំមិនត្រេកអរ (ប្រព្រឹត្ត ព្រហ្មចរិយៈ) ។ អធិប្បាយថា ខ្ញុំត្រេកអរនោះឯងក្នុងការចម្រើនកុសល- ធម៌ដ៏ក្រៃលែង ។

ច្រើនបទថា អត្ថំ មេ ចាបកម្មំ កតំ សេចក្តីថា បាបកម្មឯណាមួយ ដែលខ្ញុំធ្វើមានហើយ គឺខ្ញុំបានទទួល បានដល់ មានប្រាកដដល់ខ្ញុំជានិច្ច ដូច មានចំពោះមុខដូច្នោះ ។

បន្ទាប់អំពីនោះ សុទិន្ទរិក្ខុ កាលនឹងប្រកាសបាបកម្ម ដែលខ្លួនធ្វើ ហើយនោះ (ដល់ភិក្ខុជាសម្ងាត់) ទើបបានពោលពាក្យជាដើមថា បុរាណទុតិយិកាយ ដូច្នោះ ។

ច្រើនបទថា អលំ ហិ តេ អារុសោ សុទិន្ទ កុក្កុច្ឆាយ សេចក្តីថា អារុសោសុទិន្ទ បាបកម្មនោះរបស់លោក លួម គឺអាចឲ្យលោកក្តៅក្រហាយ បាន អធិប្បាយថា ជារបស់អាចឲ្យកើតការសោកស្តាយ ។

ក្នុងពាក្យថា យំ ទុំ ជាដើម គប្បីជ្រាបការភ្ជាប់សេចក្តីដូច្នោះថា លោក នឹងមិនអាចប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ ព្រោះកម្មអាក្រក់ណា កម្មអាក្រក់នោះរបស់ លោក លួមឲ្យលោកក្តៅក្រហាយបាន ។

បន្ទាប់អំពីនោះ ពួកភិក្ខុជាសម្ងាត់ កាលនឹងដាស់តឿនសុទិន្ទរិក្ខុនោះ ទើបពោលពាក្យជាដើមថា ននុ អារុសោ ភគវតា ដូច្នោះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ សព្វថា នន្ត ជានិបាត បុរៈក្នុងអត្ថ អនុមតិ និង
តិះដៀល ។

បទថា អនេកបរិយាយេន ប្រែថា ដោយហេតុមិនមែនតែមួយ ។

បទថា វិរាគាយ ប្រែថា ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ។

ពីរបទថា នោ សវាគាយ សេចក្តីថា មិនមែនដើម្បីឲ្យប្រកបដោយ
រាគៈឡើយ អធិប្បាយថា ពិតហើយ ធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែង
ហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍នៃការប្រាសចាកតម្រេកនោះថា សត្វទាំងឡាយបាន
ស្តាប់ធម៌របស់គាត់នេះហើយ នឹងបន្ទោបង្ខំរុតម្រេក គឺនឹងមិនត្រេកអរ
ក្នុងភព និងកោតសម្បត្តិទាំងពួង ។ ក្នុងបទទាំងពួងក៏មានន័យដូច្នោះ ។

ឯពាក្យថា វិសំយោគាតិ កិលេសេហិ វិសំយុជ្ឈនដ្ឋាយ នេះ ដែល
មានក្នុងបទថា វិសំយោគាយ ជាដើមនេះ ត្រឹមតែជាការពោលដោយន័យ
អមប្តុណ្ណោះ ។

បទថា វិសំយោគាយ សេចក្តីថា ដើម្បីប្រាសចាកការប្រកបដោយ
កិលេសទាំងឡាយ ។

ពីរបទថា នោ សំយោគាយ សេចក្តីថា មិនមែនដើម្បីប្រកប
(ដោយកិលេសទាំងឡាយ) ។

បទថា អនុទានាយ សេចក្តីថា ដើម្បីការមិនប្រកាន់មាំ ។

ពីរបទថា នោ សទុទានាយ សេចក្តីថា មិនមែនដើម្បីការប្រកាន់មាំ ។
ច្រើនបទថា តត្ថ នាម ត្វំ សេចក្តីថា កាលធម៌ឈ្មោះនោះ (ដែល

ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងហើយ ដើម្បីខ្នាក់ចោលនូវតម្រេក) លោក នៅគិតដើម្បីរកៈទៀតឬ ។

ពីរបទថា សរកាយ ចេតនាស្រួស សេចក្តីថា លោកនៅគិត គឺនៅ ត្រិះរិះដើម្បីមេចុនធម្មដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ ព្រមដោយតម្រេកឬ អធិប្បាយ ថា លោកគង់នឹងនៅព្យាយាមដើម្បីមេចុនធម្មនោះឬ ក្នុងបទទាំងពួងមានន័យ ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយ ឈ្មោះព្រះនិព្វាន ៩ បទ

បទទាំង ៩ មាន រាគវិរាគ ជាដើម ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សំដៅយក ព្រះនិព្វានជាលោកុត្តរធម៌ ដែលប្រាសចាកវដ្តៈនោះឯង ត្រាស់ទុកដដែល ទៀត ។ ព្រោះហេតុនោះ កាលទ្រង់ត្រាស់ថា រាគវិរាគាយ ក្តី មន្តិម្ម- ទូនាយ ក្តី បណ្ឌិតគប្បីឃើញអត្ថយ៉ាងនេះប៉ុណ្ណោះថា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ ព្រះនិព្វាន ។

ពិតហើយ ព្រះនិព្វាន ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា ធម៌ជាទីខ្នាក់ ចោលនូវរកៈ ព្រោះថា រកៈមកដល់ គឺអាស្រ័យព្រះនិព្វាននោះហើយ រមែងប្រាសទៅ គឺមិនមាន ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះនិព្វាន ទ្រង់ត្រាស់ថា ជាធម៌ស្វាងស្រវឹង ព្រោះថា ការ ស្រវឹងទាំងឡាយ មានការស្រវឹងដោយអំណាចមានៈ និងបុរិសមានៈជាដើម មកដល់ព្រះនិព្វាននោះហើយ រមែងស្វាងទៅ មិនស្រវឹង គឺសាបសូន្យទៅ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះនិព្វាន ទ្រង់ត្រាស់ថា ជាធម៌ដែលប្រាសចាកការស្រេក

ព្រោះថា ការស្រែកក្នុងកាមទាំងពួង មកដល់ព្រះនិព្វាននោះហើយ រមែង
អស់ទៅ គឺវិនាសទៅ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះនិព្វាន ទ្រង់ត្រាស់ថា ជាធម៌ដកនូវអាល័យ ព្រោះ
ថា អាល័យ គឺបញ្ចកាមគុណ កាលមកដល់ព្រះនិព្វានហើយ រមែងដល់នូវ
ការដកទៅ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះនិព្វាន ទ្រង់ត្រាស់ថា ជាធម៌ដែលកាត់ផ្តាច់វដ្តៈ ព្រោះ
ថា វដ្តៈមាន ៣ ភូមិ កាលមកដល់ព្រះនិព្វាននោះហើយ រមែងដាច់ទៅ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះនិព្វាន ទ្រង់ត្រាស់ថា ជាធម៌អស់តណ្ហា ធម៌ជាទី
ប្រាសចាករាគៈ ធម៌ជាទីរលត់ ព្រោះថា តណ្ហាកាលមកដល់ព្រះនិព្វាននោះ
ហើយ រមែងដល់នូវការអស់ទៅ រមែងប្រាសទៅ និងរមែងរលត់ទៅ ដោយ
ប្រការទាំងពួង ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះនិព្វាននោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា **និព្វាន** ព្រោះថា ចេញទៅ
គឺផុតទៅ ប្រាសទៅចាកតណ្ហា ដែលបានវោហារថា **វាន** ព្រោះដោតក្រង
គឺបង្កប់កំណើត ៤ គតិ ៥ វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ៧ សត្តាវាស ៨ ដើម្បីការបន្ត
ទៅរឿយៗ ដូច្នោះឯង ។

ច្រើនបទថា **កាមានំ បហានំ អក្ខានំ** សេចក្តីថា ការលះវត្ថុកាម
និងកិលេសកាមទាំងឡាយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកហើយមិនមែនឬ ។

ពីរបទថា **កាមសញ្ញានំ បរិញ្ញា** សេចក្តីថា ការកំណត់ដឹងអត្តក្នុង
កាមទាំងអស់ មាន ៣ យ៉ាង ដោយអំណាចញាតប្បវិញ្ញា (កំណត់ដឹងដោយ

ការដឹង) តិរណប្បវិញ្ញា (កំណត់ដឹងដោយការពិចារណា) និងបហាន-
ប្បវិញ្ញា (កំណត់ដឹងដោយការលះបង់) ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ហើយមិន
មែនឬ ។

បទថា កាមបិទាសានំ សេចក្តីថា ការកម្ចាត់ភាពជាបុគ្គលប្រាថ្នា
ផឹកកាមទាំងឡាយ ឬការចង់ផឹកកាមទាំងឡាយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់
ហើយ មិនមែនឬ ។

បទថា កាមវិតក្កានំ សេចក្តីថា ការដកឡើងនូវវិតក្កៈទាំងឡាយដែល
ស្ម័គ្រស្មាលក្នុងកាម ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ហើយមិនមែនឬ ។

បទថា កាមបរិឡាហានំ សេចក្តីថា ការស្ងប់នៃការក្តៅក្រហាយ
ដែលកើតឡើងដោយអំណាចតម្រេក ដែលប្រកបដោយបញ្ចកាមគុណ បាន
ដល់ ការរួបរវិធានក្នុង ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ហើយមិនមែនឬ ។

លោកុត្តរមគ្គ ដែលជាគ្រឿងធ្វើការអស់ទៅនៃកិលេស ព្រះដ៏មានព្រះ
ភាគត្រាស់ទុកហើយក្នុងស្ថាន ៥ នេះ ។ តែមគ្គដែលលាយឡំគ្នាដោយ
លោកិយផង លោកុត្តរផង បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុក
ហើយក្នុងស្ថាន ៣ ដំបូង នៃស្ថានទាំងអស់នោះ ។

ពាក្យថា នេតំ អារុសោ ជាដើម សេចក្តីថា អ្នកមានអាយុ កម្ម
លាមកនោះរបស់លោក រមែងមិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីជ្រះថ្លានៃជនទាំង-
ឡាយ ដែលនៅមិនទាន់ជ្រះថ្លា គឺដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការជ្រះថ្លារបស់ជន
ទាំងឡាយ ដែលមានសភាពបែបនោះឬ ។

បទថា អង្គទេវតំ កាត់បទជា អង្គទោ ឯតំ ។ បាលីថា អង្គទេវតំ ក៏
 មាន ។ បទថា អញ្ញ្យត្ថាយ សេចក្តីថា (កម្មអាក្រក់នោះរបស់លោក)
 រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីដោយប្រការដទៃអំពីការជ្រះថ្លា គឺដើម្បីការក្តៅក្រហាយ
 អធិប្បាយថា រមែងធ្វើការក្តៅក្រហាយដល់ជនទាំងឡាយ ដែលមិន
 ទាន់មានសទ្ធា មកក្នុងមគ្គថា យើងទាំងឡាយជ្រះថ្លាហើយក្នុងព្រះធម្មវិន័យ
 ឈ្មោះនេះ ដែលមានពួកភិក្ខុបដិបត្តិថាកថយ ។

ចំណែកការជ្រះថ្លារបស់ជនទាំងឡាយ ដែលមានសទ្ធាមកហើយដោយ
 មគ្គ ជារបស់មិនញាប់ញ័រ ដោយរឿងដូច្នោះ ឬដោយរឿងអាក្រក់ក្រៃលែង
 ជាងនេះ ដូចភ្នំសិរេនុមិនញាប់ញ័រដោយខ្យល់ ដូច្នោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ
 ទើបភិក្ខុសម្មាញ់ទាំងនោះពោលថា ដើម្បីប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រការដទៃនៃជន
 ពួកខ្លះ ។

ពាក្យថា ភគវតោ ឯតមត្តំ អាហារេចសុំ សេចក្តីថា ភិក្ខុសម្មាញ់
 ទាំងនោះបានក្រាបទូល គឺបានប្រាប់សេចក្តីនោះដល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាល
 ក្រាបទូល មិនមែនក្រាបទូលដើម្បីប្រាថ្នាឲ្យខ្លួនជាទីប្រោសប្រាណឡើយ មិន
 បានក្រាបទូលដើម្បីប្រាថ្នា នឹងធ្វើការញុះញង់ឡើយ មិនបានក្រាបទូលដើម្បី
 ផ្ដន្ទាទោស របស់លោកអ្នកមានអាយុនោះឡើយ មិនបានទូលដើម្បីប្រាប់
 ទោសដែលគួរតិះដៀលឡើយ ក្រាបទូលដោយគិតថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 កាលទ្រង់ស្តាប់សេចក្តីនេះហើយ នឹងមិនឲ្យសុទិន្ននេះគង់នៅក្នុងព្រះសាសនា
 នឹងឲ្យអូសទាញលោកចេញទៅ ទើបបានក្រាបទូលក៏ទេ សេចក្តីពិត បានទូល

ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគកាលទ្រង់ជ្រាបសេចក្តីវិនាសនេះ ដែលកើតឡើងក្នុងព្រះសាសនាហើយ ទ្រង់នឹងបញ្ញត្តសិក្ខាបទ ទ្រង់នឹងតាំង ព្រំដែន គឺអាជ្ញាទុក ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ តិះដៀលសុទិន្ទ

[២០] គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងពាក្យថា ឯតស្មី និទានេ ឯតស្មី បករណេ នេះដូច្នោះថា ការល្មើសអជ្ឈាចាររបស់សុទិន្ទ គប្បីជ្រាបថា លោកពោលថា ជានិទាន និងជា បករណ៍ ព្រោះជាហេតុនៃការបញ្ញត្តសិក្ខាបទ ។ ពិតហើយ ហេតុ លោកហៅថា និទាន និងបករណ៍ ព្រោះជាទីប្រគល់ឲ្យនូវផលរបស់ ខ្លួន គឺញ៉ាំងផលឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ហាក់ដូចជាបង្ហាញថា អញ្ជើញកាន់យកផល នោះចុះ និងព្រោះហេតុដែលផ្តើមធ្វើ គឺប្រារព្ធដើម្បីនឹងធ្វើផលនោះ ឬថា តាក់តែងផលនោះឯង ។

ច្រើនបទថា វិគរហិ តុទ្វោ ភគវា សេចក្តីថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្មះ គឺទ្រង់តិះដៀល (សុទិន្ទ) នោះ ដូចជាបុគ្គលដ៏លើស កាលនឹង សម្តែងគុណ និងទោសរបស់ជនទាំងឡាយ ដែលសមគួរដល់គុណ និង ទោស ក៏តិះដៀល និងសរសើរ ដូច្នោះ ។

ពិតហើយ ព្រោះទ្រង់ឃើញបុគ្គលដែលធ្វើការកន្លងល្មើសសីល ការ គិតរមែងមិនកើតឡើងដល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគថា បុគ្គលនេះ ជាមនុស្សមាន ឈ្មោះល្បី មានយសដោយជាតិ ឬដោយគោត្រ ឬដោយភាពជាកូន របស់ បុគ្គលមានត្រកូល ឬដោយគន្លុះ (បរិយត្តិធម៌) ឬដោយធុត្តង្គវត្ត តថាគត

សមគួរនឹងរក្សាបុគ្គលដូច្នោះទុក ព្រោះទ្រង់ឃើញបុគ្គលដែលមានគុណ គឺសីលជាទីស្រឡាញ់ ព្រះទ័យដែលគិតនឹងបិទបាំងគុណ របស់បុគ្គលនោះ មិនបានកើតឡើងឡើយ សេចក្តីពិត ទ្រង់រមែងតិះដៀលបុគ្គលដែលគួរតិះដៀលប៉ុណ្ណោះ ទ្រង់រមែងសរសើរបុគ្គលដែលគួរសរសើរប៉ុណ្ណោះ ឯសុទ្ធិន្ទនេះ ជាបុគ្គលសមគួរនិន្ទា ព្រោះហេតុនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់តាំងនៅក្នុងលក្ខណៈនៃបុគ្គលមិនញាប់ញ័រ មានព្រះទ័យមិនលំអៀង ទ្រង់បានតិះដៀលសុទ្ធិន្ទនោះ ដោយព្រះតម្រាស់ថា **អនុន្ទវិយំ** ជាដើម ។

ក្នុងពាក្យថា **អនុន្ទវិយំ** ជាដើមនោះ មានការពណ៌នាអត្តដូច្នោះថា ម្ចាស់មោឃបុរស អ្នកជាមនុស្សទេវទេ កម្មដែលអ្នកធ្វើហើយ មិនសមគួរដោយធម៌ ដែលធ្វើភាពជាសមណៈ ឬដល់មគ្គ ផល និព្វាន និងសាសនា គឺមិនប្រព្រឹត្តទៅតាម គឺមិនអនុលោមទៅតាមសម្បុរ គឺស្រមោល បានដល់ភាពជាធម៌ល្អ នៃធម៌ទាំងនោះ ដោយពិតនោះ ជាកម្មដែលឆ្ងាយអំពីធម៌ទាំងនោះឯង ព្រោះការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ធម៌មិនសមគួរនោះឯង ទើបកម្មនោះឈ្មោះថា ជារបស់មិនសមគួរ គឺមិនអនុលោមដល់ធម៌ទាំងនោះ ដោយពិតនោះ ជារបស់បញ្ហាសគ្នា គឺតាំងនៅក្នុងភាពជាសត្រូវគ្នា ព្រោះភាពជារបស់មិនគួរគប្បីនោះឯង ទើបកម្មនោះរាប់ថា ជាកម្មមិនសមប្រក្រតី គឺជាកម្មមិនចូលគ្នា មិនដូចគ្នា មិនត្រូវចំណែកគ្នាឡើយ ដោយពិត ជារបស់មិនដូចគ្នា មិនត្រូវចំណែកគ្នានោះឯង ព្រោះភាពជារបស់មិនសមនឹងគ្នានោះឯង ទើបកម្មនោះមិនរាប់ថា ជារបស់សមណៈ គឺមិនជាកម្មរបស់ពួកសមណៈ ព្រោះ

គោលបដិបត្តិ មិនមែនជារបស់សម្រាប់សមណៈ ទើបកម្មនោះ ចាត់ជា អកប្បិយៈ ពិតហើយ កម្មណា មិនមែនជាកម្មរបស់សមណៈ កម្មនោះ រមែងមិនសមគួរដល់សមណៈទាំងនោះ ព្រោះកម្មនោះជាអកប្បិយៈ ទើបកម្ម នោះរាប់ថាមិនគួរធ្វើពិតហើយ កម្មណាមិនសមគួរដល់ពួកសមណៈ សមណៈ ទាំងឡាយ រមែងមិនធ្វើកម្មនោះ ។ តែកម្មនោះអ្នកបានធ្វើហើយ ម្ចាស់ មោឃបុរស ព្រោះហេតុនោះ កម្មដែលមិនសមគួរ មិនសមសួន មិនសម ប្រក្រតី មិនមែនកិច្ចរបស់សមណៈ ជាអកប្បិយៈ មិនគួរធ្វើ ឈ្មោះថា អ្នក ធ្វើហើយ ។

ពាក្យថា កងំ ហិ នាម សេចក្តីថា ព្រោះហេតុអ្វី អធិប្បាយថា អ្នក ឯងសម្លឹងឃើញហេតុដូចម្តេច ។

លំដាប់នោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងការមិនមានហេតុ ទើបត្រាស់ថា នន្ត មយា មោឃបុរិស ជាដើមខាងមុខ ។ ពាក្យទាំងអស់ មានអត្ថដូចពោលហើយនោះឯង ។ កម្មលាមក ដែលសុទ្ធនោះធ្វើហើយ កាលឲ្យផល រមែងជាកម្មមានវិបាកជាទុក្ខយ៉ាងក្រៃលែង ព្រោះហេតុនោះ ឥឡូវនេះ កាលទ្រង់នឹងពោលទោសសុទ្ធនោះ ដោយព្រះទ័យប្រកបដោយ ករុណា ដូចមាតាបិតា ដែលមានការអាណិតអាសូរ ស្តីថាបុត្រដែលធ្វើខុស ហើយ ដូច្នោះ ទើបត្រាស់ពាក្យថា វរន្តេ មោឃបុរិស ជាដើម ដើម្បី សម្តែង វិបាកនោះដល់សុទ្ធនោះ ។

ក្នុងពាក្យថា វរន្តេ មោឃបុរិស ជាដើមនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា

ពិសររបស់ពស់នោះ រមែងជ្រាបរហ័ស គឺចាប់ ហេតុនោះ ទើបពស់នោះ ឈ្មោះថា អាសិរិស (មានពិសជ្រាបរហ័ស) ពិសររបស់ពស់នោះខ្លាំងក្លា គឺមានកម្លាំងខ្លាំង ហេតុនោះ ទើបពស់នោះ ឈ្មោះថា ឃោរិស (មានពិសដ៏ពន្លឺក) ។ នៃអាសិរិសដែលមានពិសជ្រាបរហ័ស មានពិសខ្លាំងក្លា នោះ ។ គប្បីភ្ជាប់បទនេះថា បក្ខុត្តំ ដោយបទថា វរំ នេះ ។ អង្គជាតិដែល អ្នកដាក់ចូលទៅក្នុងមាត់នៃពស់មានពិសជ្រាបរហ័សដូច្នោះ ប្រសើរជាង ។ អធិប្បាយថា បើអង្គជាតិគប្បីជារបស់ដែលអ្នកឯងដាក់ចូលទៅសោត គប្បី ជារបស់ប្រសើរជាង គឺជាការល្អ ការប្រសើរ ការប្រពៃ នឹងគប្បីមាន ។

បទថា ន ត្រូវ សេចក្តីថា មិនប្រសើរឡើយ គឺមិនជាការល្អឡើយ មិនស្អាតឡើយ បានដល់ មិនជាការប្រពៃនោះឯង ។ បទដទៃក៏មានន័យ ដូច្នោះ ។

បទថា កណ្តាសប្បស្ស ប្រែថា ពស់វែក បានដល់ ពស់ពណ៌ខ្មៅ ។

បទថា អង្ការកាសុយា ប្រែថា ក្នុងរណ្តៅដែលពេញដោយរងើកភ្លើង ឬក្នុងគំនររងើកភ្លើង ។

បទថា អាទិត្តាយ ប្រែថា ដែលភ្លើងឆេះសន្លោសន្លៅហើយ គឺមាន ពន្លឺរន្ទាលច្រាលឆ្ពៅហើយ ។

បទថា សម្បជ្ជលិកាយ ប្រែថា រុងរឿង គឺអណ្តាតភ្លើងឆេះឡើង ដោយជុំវិញ ។

បទថា សញ្ញាទិក្ខុតាយ ប្រែថា មានពន្លឺភ្លើងច្រាលឆ្ពៅ អធិប្បាយថា

មានការកើតឡើងនៃពន្លឺ ដែលដូចគ្នានឹងអណ្តាតភ្លើង ដែលឆេះសន្ទោសនៅ
ដោយជុំវិញ ។

ក្នុងពាក្យថា តំ កិស្ស ហេតុ នេះ បើមានអ្នកសួរ សួរថា ពាក្យ
ដែលតថាគតពោលថា គង់ប្រសើរជាង ជាហេតុនៃអ្វី គឺព្រោះហេតុអ្វី ឆ្លើយ
ថា ព្រោះគប្បីដល់នូវការស្លាប់ អធិប្បាយថា បុគ្គលណាគប្បីជាក់អង្គជាត
ចូលទៅក្នុងមាត់ពស់ជាដើមនោះ បុគ្គលនោះគប្បីដល់នូវការស្លាប់ ។

ច្រើនបទថា ឥតានិទានព្វ ទោ ។ បេ។ ឧប្បជ្ឈេយ្យ សេចក្តីថា
បុគ្គលធ្វើការជាក់អង្គជាតចូលក្នុងអង្គជាតរបស់មាតុគ្រាមនោះ គប្បីចូលដល់
នរក ដែលមានការធ្វើនេះជាហេតុ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងដល់កម្មជារបស់មានទោសច្រើន
យ៉ាងនោះហើយ ទើបទ្រង់តិះរៀលសុទិទ្ធនោះ ទ្រង់មិនបានតិះរៀលក្នុង
បំណងឲ្យសុទិទ្ធនោះដល់នូវសេចក្តីទុក្ខឡើយ ។

ច្រើនបទថា តត្ថ នាម តំ សេចក្តីថា កាលកម្មនោះ គឺបែបនោះ
ជារបស់មានទោសច្រើនយ៉ាងនេះ អ្នកគង់បានឈ្មោះថា ត្រូវអសទ្ធម្ម ដែល
ជាធម៌របស់អ្នកស្រុក ជាមារយោទរបស់មនុស្សថោកទាប ។

សព្វថា យំ ដែលមាននៅក្នុងពាក្យថា យំ តំ នេះ ជានិបាត ចុះ
ក្នុងអត្ថនៃការមើលងាយ ។ បទថា តំ ជាវេចនៈនៃ តំ សព្វ ។ លោក
ពោលអធិប្បាយទុកក្នុងបទទាំងពីរថា បានដល់ ការមាក់ងាយ គឺការមើល
ងាយ ឯណានីមួយ ។

បទថា **អសន្ទម្ហំ** បានដល់ ធម៌របស់អសប្បុរស គឺបុគ្គលជាន់ទាប អធិប្បាយថា ដែលបុគ្គលថោកទាបទាំងនោះគប្បីសេព ។

បទថា **តាមធម្មំ** បានដល់ ធម៌របស់អ្នកស្រុក អធិប្បាយថា ជាធម៌ របស់ពួកជនជាអ្នកស្រុក ។

បទថា **វសលធម្មំ** សេចក្តីថា ជាមារយាទរបស់ពួកជនដែលជាបុគ្គល ថោកទាប ព្រោះអត្តថា ហូរចេញ គឺហូរចេញមកនូវបាបធម៌ បានដល់ ជា របស់ពួកបុរសថោកទាប ។ ម្យ៉ាងទៀត ធម៌ជាហេតុហូរចេញនៃកិលេស ឈ្មោះថា វសលធម៌ ។

បទថា **ទុដ្ឋល្ហំ** បានដល់ ជារបស់អាក្រក់ ជារបស់គ្រោតគ្រាតដែល ត្រូវកិលេសប្រទូស្ត អធិប្បាយថា ជារបស់មិនសុខុម គឺមិនល្អិត ។

បទថា **ឌុទកន្តិកំ** សេចក្តីថា មេប៉ុនធម្ម ឈ្មោះថា មានទឹកជាទីបំផុត ព្រោះអត្តថា កិច្ចទាក់ទងដោយទឹកជាទីបំផុត គឺជាអវសាននៃមេប៉ុនធម្មនោះ ដែលមេប៉ុនធម្មតែងមានទឹកជាទីបំផុតនោះ ។

បទថា **រហស្សំ** បានដល់ កម្មកំបាំង គឺកើតឡើងក្នុងឱកាសដែលបិទ បាំង ។ ពិតហើយ ធម៌នេះ បុគ្គលណាមួយ មិនអាចនឹងធ្វើឲ្យបើកផ្ទារ គឺ មិនអាចធ្វើក្នុងវិស័យដែលបុគ្គលដទៃនឹងឃើញបាន ព្រោះជាកម្មគួរខ្លឹម ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា ជាកម្មក្នុងទឹកំបាំង ។

បទថា **ទ្វយទ្វយសមាបត្តិ** ប្រែថា ដែលជនពីរនាក់ៗ គប្បីប្រព្រឹត្ត រួមគ្នា បាលីថា ទ្វយំ ទ្វយំ សមាបត្តិ ក៏មាន ។ អាចារ្យពួកខ្លះសូម្បីថា

ធម្មធម្មសមាបត្តិ ដូច្នោះក៏មាន តែពាក្យនោះមិនសមគួរ ។ គប្បីប្រកបបទ
 ថា សមាបទ្ធិស្សសិ នោះ ចូលដោយនាមសព្វ ដែលលោកពោលទុកក្នុង
 បទថា តត្ថ នាម ត្ថំ នេះថា សមាបទ្ធិស្សសិ នាម (អ្នកនៅមានឈ្មោះ
 ថា បានត្រូវអសទ្ធម្ម) ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សំដៅយកព្រះសាសនា ត្រាស់ថា ម្ចាស់មោឃ-
 បុរស អ្នកឯងជាគំរូ ជាប្រធាននៃអកុសលធម៌ទាំងឡាយច្រើនដូច្នោះ ។
 អធិប្បាយថា អ្នកឯងរាប់ថា ជាគំរូនៃបុគ្គលទាំងឡាយ ឬអកុសលធម៌ទាំង-
 ឡាយដ៏ច្រើនក្នុងសាសនានេះ ព្រោះធ្វើមុនបុគ្គលទាំងពួង រាប់ថា ជាប្រធាន
 គឺជាបុគ្គលឲ្យទ្វារ បានដល់ ចង្អុលឧបាយ ព្រោះជាអ្នកដើរផ្លូវនេះមុនបុគ្គល
 ទាំងពួង ។

ពិតហើយ ក្នុងពាក្យថា តហុន្នំ ទោ ជាដើមនេះ មានបំណងដូច្នោះថា
 បុគ្គលជាច្រើនបានលេសនេះហើយ យកលំអានតាមកិរិយារបស់អ្នកឯង នឹង
 ធ្វើអកុសលធម៌ មានប្រការផ្សេងៗ មានសេពមេចុនធម៌នឹងស្វាញ្ញីជាដើម ។

បទថា អនេកបរិយាយេន គឺដោយហេតុជាច្រើន ដែលត្រាស់ហើយ
 ដោយន័យជាដើមថា អនន្ទរិកំ នេះ ។

ច្រើនបទថា ទុត្តរតាយ ។ បេ ។ កោសទ្ធិស្ស អវណ្ណំ ភាសិត្វា
 សេចក្តីថា ទ្រង់ត្រាស់ទោស គឺប្រការដែលគួរតិះដៀល បានដល់ ប្រការ
 ដែលគួរតិះដៀលនៃអសំវរៈ ដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តីវិនាស មានភាពជា
 បុគ្គលចិញ្ចឹមក្រជាដើម ។

ពិតហើយ ខ្លួនរបស់បុគ្គលដែលតាំងនៅក្នុងការមិនសង្រួម រមែងដល់
នូវភាពជាសកាវៈដែលចិញ្ចឹមក្រ និងទំនុកបម្រុងលំបាក ព្រោះហេតុនោះ
អស់វៈ ទើបលោកហៅថា ភាពជាបុគ្គលចិញ្ចឹមក្រ និងភាពជាបុគ្គលទំនុក-
បម្រុងលំបាក ។

ម្យ៉ាងទៀត ខ្លួនរបស់បុគ្គល ដែលតាំងនៅក្នុងការមិនសង្រួម រមែង
ដល់នូវភាពជាអ្នកប្រាថ្នាច្រើនក្នុងបច្ច័យ ៤ សូម្បីបានបច្ច័យទាំងឡាយ មាន
ប្រមាណប៉ុនភ្នំសិរីនេរុហើយ ក៏គង់ដល់នូវភាពជាអ្នកមិនសន្តោស ព្រោះហេតុ
នោះ ទើបអស់វៈ លោកហៅថា ភាពជាអ្នកប្រាថ្នាច្រើន និងភាពជាបុគ្គល
មិនសន្តោស ។

ម្យ៉ាងទៀត ខ្លួនរបស់បុគ្គល ដែលតាំងនៅក្នុងការមិនសង្រួម រមែង
ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីការប្រឡូកប្រឡំដោយពួកគណៈ និងដើម្បីការប្រឡាក់ប្រឡូស
ដោយកិលេស ទាំងរមែងជាសកាវៈប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីខ្ជិលប្រអូស គឺ
ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីញ៉ាំងវត្ថុជាទីតាំងនៃកោសជ្ជៈ ៨ យ៉ាងឲ្យបរិបូណ៌ ព្រោះ
ហេតុនោះទើបអស់វៈ លោកហៅថា ការប្រឡូកប្រឡំ និងការខ្ជិលប្រអូស។

ច្រើនបទថា សុភរតាយ ។បេ។ វិរយារម្ពស្ស វណ្ណំ ភាសិត្វា
សេចក្តីថា ទ្រង់សរសើរគុណនៃសំវៈ ដែលជាទីតាំងនៃគុណទាំងឡាយ
មានភាពជាបុគ្គលប្រដៅងាយជាដើម ។

ពិតហើយ ខ្លួនរបស់បុគ្គលដែលលះអស់វៈ ហើយតាំងនៅក្នុងសំវៈ
រមែងជាសកាវៈដែលចិញ្ចឹមងាយ ទំនុកបម្រុងងាយ រមែងដល់នូវភាពជា

បុគ្គលប្រាថ្នាតិច គឺអស់ការចង់បានក្នុងបច្ច័យ ៤ និងរមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 សេចក្តីសន្តោស ៣ យ៉ាង ដោយអំណាចនៃយថាលោកសន្តោស យថាពល
 សន្តោស យថាសារុប្បសន្តោស ក្នុងបច្ច័យឯណានីមួយ ព្រោះហេតុនោះ
 ទើបសំរេច លោកហៅថា ភាពជាបុគ្គលចិញ្ចឹមងាយ ភាពជាបុគ្គលទំនុក
 បម្រុងងាយ ភាពជាអ្នកប្រាថ្នាតិច និងភាពជាអ្នកសន្តោស ។

ម្យ៉ាងទៀត ខ្លួនរបស់បុគ្គលដែលលះអស់វេទនា តាំងនៅក្នុងសំរេច រមែង
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីជាអ្នកដុសខាត់កិលេស និងភាពជាអ្នកកម្ចាត់កិលេសចេញ
 ព្រោះហេតុនោះ ទើបសំរេច លោកហៅថា ការដុសខាត់ និងការលះបង់ ។

ម្យ៉ាងទៀត ខ្លួនរបស់បុគ្គលដែលលះអស់វេទនា ហើយតាំងនៅក្នុងសំរេច
 មិនចូលទៅជិតកាយទុច្ចរិត និងវចីទុច្ចរិត ដែលមិននាំឲ្យកើតការជ្រះថ្លា គឺ
 មិនជាទីតាំងនៃសេចក្តីជ្រះថ្លា មិនស្ងប់ មិនរៀបរយនៃកាយ និងវាចា និង
 មិនចូលទៅជិតអកុសលវិតក្កៈ ៣ ដែលមិននាំចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធ គឺមិនជាទីតាំង
 នៃការផ្សព្វផ្សាយរបស់ចិត្ត មិនស្ងប់ មិនរៀបរយ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីការ
 បរិបូណ៌ នៃកាយសុចរិត វចីសុចរិត និងកុសលវិតក្កៈ ៣ ដែលខុសប្លែក
 អំពីនោះឯង គឺនាំឲ្យកើតសេចក្តីជ្រះថ្លា ជាទីតាំងនៃសេចក្តីជ្រះថ្លា ស្ងប់
 មានរបៀប ព្រោះហេតុនោះ ទើបសំរេច លោកហៅថា នាំឲ្យកើតសេចក្តី
 ជ្រះថ្លា ។

ម្យ៉ាងទៀត ខ្លួនរបស់បុគ្គលដែលលះអស់វេទនា តាំងនៅក្នុងសំរេច រមែង
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រាសចាកវដ្តៈ ដែលកើតអំពីការមិនសន្សំកិលេសទាំងពួង

និងដើម្បីភាពបរិបូណ៌ក្នុងវត្ថុជាទីតាំងនៃវិរិយារម្មៈ ៨ យ៉ាង ព្រោះហេតុនោះ ទើបសំរេលោកហៅថា ការមិនសន្សំ និងការប្រារព្ធព្យាយាម ដូច្នោះ ។

ពាក្យថា **ភិក្ខុនំ តទនុច្ឆរិកំ តទនុលោមិកំ** សេចក្តីថា ទ្រង់ធ្វើធម្ម- ទេសនាក្រៅរឿងដែលផុតអំពីបាលី មិនទាក់ទងដោយសុត្តន្តដែលបដិសំយុត្ត ដោយសំរេប្បហាន ដែលសមគួរ និងគួរដល់សិក្ខាបទ ដែលទ្រង់នឹងបញ្ញត្ត ក្នុងឥឡូវនេះ ទាំងសមគួរ និងគួរដល់សំរេលោក ដែលត្រាស់ដោយធម៌ទាំង- ឡាយ មានភាពជាបុគ្គលចិញ្ចឹមងាយជាដើម ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយដែលប្រជុំគ្នា ហើយ ក្នុងទីនោះ ។

បានឮថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ប្រៀបដូចអ្នករចនាកម្រងផ្កា ដែលមាន ពណ៌ ៥ ប្រៀបដូចជាអ្នករចនាកម្រងផ្កាកែវ កាលទ្រង់ព្រមានបុគ្គលទាំង- ឡាយ ដែលពេញចិត្ត គឺធ្ងន់ក្នុងអសំរេលោក ក្នុងបំណងនឹងជំទាស់ដោយវដ្តភ័យ ដែលមានក្នុងសម្បរាយភព ទ្រង់សម្តែងទោស មានប្រការជាច្រើន ទ្រង់ ញ៉ាំងបុគ្គលអ្នកស្រឡាញ់ចំពោះការសិក្សា តាំងនៅក្នុងសំរេលោក ពួកខ្លះឲ្យ ប្រតិស្ឋាននៅក្នុងអរហត្ត ពួកខ្លះឲ្យតាំងនៅក្នុងអនាគាមិផល សកទាគាមិផល និងសោតាបត្តិផល ទ្រង់ញ៉ាំងបុគ្គលទាំងឡាយ ដែលប្រាសចាកឧបនិស្ស័យ ឲ្យប្រតិស្ឋានក្នុងផ្លូវសួគ៌ ទើបទ្រង់ធ្វើធម្មទេសនា មានខ្នាតនៃទីយនិកាយខ្លះ មានខ្នាតនៃមជ្ឈិមនិកាយខ្លះ ក្នុងស្ថានទាំងឡាយដូច្នោះ ។ ព្រះឧបាលិត្ថោរ សំដៅយកធម្មទេសនានោះ ទើបពោលពាក្យនេះថា ទ្រង់ធ្វើធម្មិកថា សមគួរ ដល់សិក្ខាបទ និងសំរេលោកនោះ ដែលសមគួរដល់សិក្ខាបទ និងសំរេលោកនោះដល់

ភិក្ខុទាំងឡាយ ។

បទថា តេន ហិ សេចក្តីថា ព្រោះអដ្ឋកថានោះរបស់សុទិដ្ឋភិក្ខុដែល ជាដើមហេតុ ។

ក្នុងបទថា សិក្ខាបទំ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះថា ដែលឈ្មោះថា សិក្ខា ព្រោះអត្ថថា ជាគុណជាតិដែលបុគ្គលគប្បីសិក្សា ។ ដែលឈ្មោះថា បទ ព្រោះអត្ថថា ជាផ្លូវ ជាគ្រឿងដែលបុគ្គលគប្បីដល់ ។ ផ្លូវជាគ្រឿង ដែលបុគ្គលគប្បីដល់នូវសិក្ខា ឈ្មោះថា សិក្ខាបទ សេចក្តីថា ឧបាយនៃ ការបានសិក្ខា ។

ម្យ៉ាងទៀត មានពាក្យអធិប្បាយថា ជាមូល គឺជាទីអាស្រ័យ ជាទី ពំនាក់នៃសិក្ខា ។ ពាក្យថា សិក្ខាបទ នោះ ជាឈ្មោះនៃការសង្រួមចាក មេចុន ដោយរៀរចាកមេចុន ។ ពិតហើយ មេចុនសំរេ: លោកសំដោយក ជា សិក្ខាបទ ក្នុងទីនេះ ព្រោះភាពជាផ្លូវនៃធម៌ គឺសីល វិបស្សនា ឈាន និងមគ្គ ពោល គឺសិក្ខាដទៃក្រៅអំពីមេចុនសំរេ:នោះ ដោយអំណាចនៃអត្ត ដូចពោលហើយ ឯអត្តនេះ គប្បីជ្រាបតាមន័យដែលពោលហើយ ក្នុងសិក្ខា- បទវិភង្គ ។ ម្យ៉ាងទៀត សូម្បីពាក្យដែលសម្តែងអត្តនោះ គប្បីជ្រាបថា ជា សិក្ខាបទ ពិតហើយ សូម្បីព្រះដ៏មានព្រះភាគក៏បានត្រាស់ពាក្យនេះថា បណ្តា ពួកទាំងនោះ ពួកនាម ពួកបទ ពួកភាសា ពួកព្យញ្ជនៈឯណា ពួកធម៌ទាំង នោះ ឈ្មោះថា សិក្ខាបទ ។ ប្រការមួយទៀត កាលលោកពោលថា អន- ភិជ្ឈា ជាធម្មបទ អត្តរមែងមានថា អនភិជ្ឈា ជាចំណែកធម៌មួយ សេចក្តី

នេះ យ៉ាងណា សូម្បីក្នុងទីនេះ ក៏យ៉ាងនោះ កាលលោកពោលថា សិក្ខាបទ គប្បីជ្រាបអត្ថថា ចំណែកនៃសិក្ខា គឺបទេសឯណាមួយនៃសិក្ខា ដូច្នោះក៏បាន ។

ប្រយោជន៍ ១០ យ៉ាងនៃការបញ្ចត្តសិក្ខាបទ

ច្រើនបទថា ធន អត្តវសេ បដិច្ច មានអត្ថថា នឹងអាស្រ័យ គឺ សំដៅប្រារព្ធអំណាចនៃហេតុ គឺប្រយោជន៍ពិសេស ១០ យ៉ាង ដែលគប្បី បាន ព្រោះហេតុ បញ្ចត្តសិក្ខាបទ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា សម្លឹងឃើញការ សម្រេចប្រយោជន៍ពិសេស ១០ យ៉ាង ។ ឥឡូវនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ នឹងសម្តែងប្រយោជន៍ ១០ យ៉ាងនោះ ទើបត្រាស់ពាក្យថា សង្ឃសុដ្ឋតាយ ជាដើម ។

បណ្តាប្រយោជន៍ ១០ យ៉ាងនោះ ដែលឈ្មោះថា ការឃើញប្រពៃនៃ សង្ឃ បានដល់ សង្ឃព្រមទទួលថា ប្រពៃ គឺសង្ឃទទួលព្រះតម្រាស់ថា សុដ្ឋ កន្លែ ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ ដូចក្នុងអាគតដ្ឋានថា សុដ្ឋ ទេវា ប្រពៃ ហើយ ព្រះសម្មតិទេព ពិតហើយ ភិក្ខុណា ព្រមទទួលព្រះតម្រាស់របស់ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ការព្រមទទួលព្រះតម្រាស់របស់ភិក្ខុនោះ រមែងប្រព្រឹត្ត ទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាលដ៏យូរ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់បើកផ្ការអត្ថនេះថា តថាគតនឹងសម្តែងទោសក្នុងការ មិនព្រមទទួល និងអាទិសង្ឃ ក្នុងការព្រមទទួល គឺមិនញាំញីដោយពលក្ការ នឹងបញ្ចត្ត (សិក្ខាបទ) ដើម្បីឲ្យសង្ឃព្រមទទួលពាក្យរបស់តថាគតថា សាធុ ព្រះអង្គ ដូច្នោះ ទើបត្រាស់ពាក្យថា សង្ឃសុដ្ឋតាយ ។

បទថា សង្ឃជាសុតាយ គឺដើម្បីនៅសប្បាយដល់សង្ឃ អធិប្បាយ ថា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការនៅជាសុខសប្បាយ ដោយភាពជាអ្នកនៅរួមគ្នា ។

ច្រើនបទថា ធម្មន្ទំ បុគ្គលានំ និគ្គហាយ សេចក្តីថា បុគ្គលអ្នក ទ្រុស្តសីល ឈ្មោះថា បុគ្គលដែលប្រដៅក្រ ភិក្ខុពួកណា ដែលភិក្ខុទាំងឡាយ នឹងឲ្យដល់នូវភាពជាអ្នកប្រដៅក្រ រមែងដល់បានដោយលំបាក កំពុងធ្វើការល្មើស ឬធ្វើហើយ រមែងមិនខ្មាស ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការសង្កត់សង្កិនភិក្ខុទាំងនោះ ។

ពិតហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ កាលសិក្ខាបទមិនមាន នឹងបៀតបៀនសង្ឃ ដោយពាក្យថា រឿងដូចម្តេចដែលពួកលោកឃើញមកហើយ រឿងដូចម្តេចដែលពួកលោកបានស្តាប់មកហើយ វត្ថុដូចម្តេចដែលពួកខ្ញុំធ្វើហើយ ពួកលោកលើកអាបត្តិណា ព្រោះវត្ថុអ្វីមកសង្កត់សង្កិនពួកខ្ញុំ កាលបើសិក្ខាបទមានសង្ឃនឹងអាងសិក្ខាបទ ហើយសង្កត់សង្កិនភិក្ខុពួកនោះដោយធម៌ ដោយវិន័យ ដោយសត្វសាសនា ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា ដើម្បីសង្កត់សង្កិនពួកបុគ្គលដែលប្រដៅក្រ ។

ច្រើនបទថា មេសលានំ ភិក្ខុនំ ជាសុវិហារាយ គឺ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការនៅជាសុខសប្បាយរបស់ភិក្ខុ ដែលមានសីលជាទីស្រឡាញ់ ។ ពិតហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលមានសីលជាទីស្រឡាញ់ មិនដឹងវត្ថុដែលគួរធ្វើ និងមិនគួរធ្វើ វត្ថុដែលមានទោស និងមិនមានទោស កំណត់ព្រំដែន កំពុងព្យាយាម ដើម្បីការបរិបូរនៃត្រៃសិក្ខា កាលមានសេចក្តី

សង្ស័យ រមែងលំបាក រមែងក្តៅក្រហាយ តែកាលដឹងរបស់ដែលគួរធ្វើ និង មិនគួរធ្វើរបស់ដែលមានទោស និងមិនមានទោស កំណត់ព្រំដែនបានហើយ ព្យាយាមដើម្បីការសម្បូរនៃសិក្ខា ៣ រមែងមិនលំបាក រមែងមិនក្តៅ ក្រហាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបការបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីការនៅ ជាជាសុករបស់ពួកភិក្ខុនោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ការសង្កត់សង្កិនបុគ្គលដែលប្រដៅក្រទាំងឡាយនោះឯង ជាការនៅជាសុកនៃភិក្ខុទាំងនោះ ។ ព្រោះថា ឧបាសថ រមែងតាំងនៅមិន បាន បរាណ រមែងតាំងនៅមិនបាន សង្ឃកម្មទាំងឡាយ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ មិនបាន សាមគ្គី រមែងមានមិនមាន ព្រោះអាស្រ័យពួកបុគ្គលអ្នកទ្រុស្តសីល ។ ភិក្ខុទាំងឡាយ មានអារម្មណ៍តែមួយមិនបាន រមែងមិនអាចប្រកបតាមនូវ ឧទ្ទេស បរិបុច្ឆា និងកម្មដ្ឋានជាដើម ។ កាលពួកបុគ្គលអ្នកទ្រុស្តសីល ត្រូវ សង្កត់សង្កិនហើយ ឧបទ្ទវទាំងអស់នេះក៏មិនមាន កាលនោះ ពួកភិក្ខុអ្នក មានសីលជាទីស្រឡាញ់ រមែងនៅជាជាសុក ។

ក្នុងពាក្យថា ដើម្បីការនៅជាជាសុករបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលមាន សីលជាទីស្រឡាញ់នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអធិប្បាយដោយន័យ ២ ដោយ ប្រការដូច្នោះ ។

ពាក្យថា ដើម្បីរារាំងអាសវៈទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបច្ចុប្បន្ន អធិប្បាយថា ទុក្ខពិសេស មានការប្រហារដោយបាតដៃ ប្រហារដោយដំបង កាត់ដៃ កាត់ជើង ការខូចក្បាលឈ្មោះ ការវិនាសយស និងការក្តៅក្រហាយ

ជាដើម ដែលបុគ្គលតាំងនៅក្នុងការមិនសង្រួម គប្បីដល់ក្នុងអត្តភាពនេះឯង ឈ្មោះថា អាសវៈដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ដើម្បីរារាំង គឺហាមផ្លូវ មកនៃអាសវៈដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបច្ចុប្បន្នទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ពាក្យថា ដើម្បីកម្ចាត់អាសវៈទាំងឡាយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសម្បរា- យកត សេចក្តីថា ទុក្ខពិសេស មានបាបកម្មដែលខ្លួនធ្វើហើយជាមូល ដែល បុគ្គលតាំងនៅក្នុងការមិនសង្រួម នឹងគប្បីដល់ក្នុងនរកជាដើម ក្នុងសម្បរា- យកត ឈ្មោះថា អាសវៈដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសម្បរាយកត ដើម្បីប្រយោជន៍ ការកម្ចាត់ មានពាក្យអធិប្បាយថា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការរម្ងាប់ គឺដើម្បី ប្រយោជន៍ដល់ការចូលទៅស្ងប់អាសវៈ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសម្បរាយកត ទាំងនេះ ។

ពាក្យថា អប្បសន្ធានំ បសាទាយ សេចក្តីថា កាលមានសិក្ខាបទ- ប្បញ្ញត្តិ មនុស្សដែលជាបណ្ឌិតទាំងឡាយ សូម្បីមិនជ្រះថ្លា បានជាបសិក្ខា- បទប្បញ្ញត្តិ ឬបានឃើញភិក្ខុទាំងឡាយបដិបត្តិសិក្ខាបទ តាមដែលទ្រង់បញ្ញត្ត រមែងដល់នូវការជ្រះថ្លាថា ធម៌ពួកណាហ្ន៎ ជាទីតាំងនៃតម្រេក ការអាក់អន់ និងការវង្វេងរបស់មហាជនក្នុងលោក សមណសក្យបុត្រទាំងនេះ រមែងនៅ ឆ្ងាយអំពីធម៌ទាំងនោះ ពួកលោកធ្វើកម្មដែលគេធ្វើបានដោយកម្រហ្ន៎ ធ្វើកិច្ច ដែលធ្ងន់ហ្ន៎ ដូច្នោះ ដូចព្រាហ្មណ៍ដែលជាមិច្ឆាទិដ្ឋិចេះត្រៃវេទ បានឃើញគម្ពីរ ព្រះវិន័យបិដកហើយ ជ្រះថ្លា ដូច្នោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះ ភាគត្រាស់ថា អប្បសន្ធានំ បសាទាយ ។

ពាក្យថា បសន្នានំ ភិយេកាវាយ សេចក្តីថា កុលបុត្រទាំងឡាយ សូម្បីជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាសនា បានជាបសិក្ខាបទប្បញ្ញត្តិ ឬបានឃើញភិក្ខុ ទាំងឡាយបដិបត្តិសិក្ខាបទតាមដែលទ្រង់បញ្ញត្តទុក រមែងជ្រះថ្លាជាភិយេកា- ភាពថា ខ្ញុំ ភិក្ខុពួកណា ឃ្នាំរក្សារិយសំរវៈដែលមានអាហារតែមួយពេល អស់មួយជីវិត ជាការប្រព្រឹត្តប្រសើរ ភិក្ខុទាំងនោះ ជាអ្នកមានប្រក្រតីធ្វើកម្ម ដែលធ្វើបានលំបាក ។ ដោយហេតុនោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា បសន្នានំ ភិយេកាវាយ ។

ពាក្យថា សទ្ធម្មដ្ឋិតិយា សេចក្តីថា សទ្ធម្មមាន ៣ យ៉ាង គឺបរិយត្តិ- សទ្ធម្ម ១ បដិបត្តិសទ្ធម្ម ១ អធិគមសទ្ធម្ម ១ បណ្តាសទ្ធម្ម ៣ យ៉ាងនេះ ដែលឈ្មោះថា បរិយត្តិសទ្ធម្ម បានដល់ ពុទ្ធវចនៈទាំងអស់ រួមដោយព្រះ ត្រៃបិដក ។ ដែលឈ្មោះថា បដិបត្តិសទ្ធម្ម បានដល់ ធម៌ គឺធុត្តន្តគុណ ១៣ ខន្ធកវត្ត ១៤ មហាវត្ត ៨២ សីល សមាធិ និងវិបស្សនា ។ ដែលឈ្មោះថា អធិគមសទ្ធម្ម បានដល់ ធម៌ គឺអរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ និព្វាន ១ ។ កាលមានសិក្ខាបទប្បញ្ញត្តិ ភិក្ខុទាំងឡាយ រមែងរៀនសិក្ខាបទ និងវិក្កន្តនៃ សិក្ខាបទនោះ និងព្រះពុទ្ធវចនៈដទៃ ដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងអត្ថនៃសិក្ខាបទ និងវិក្កន្ត នោះ ហើយកាលបដិបត្តិសិក្ខាបទតាមដែលទ្រង់បញ្ញត្តទុក រមែងសម្រេច លោកុត្តរធម៌ ដែលខ្លួននឹងគប្បីបំពេញបដិបទា ហើយសម្រេចបានដោយការ បដិបត្តិ ព្រោះហេតុនោះ ទើបសទ្ធម្មទាំងអស់នោះ ជាសកាវៈមានការតាំង នៅ ស្ថិតស្ថេរ ដោយសិក្ខាបទប្បញ្ញត្តិ ។ ដោយហេតុនោះ ទើបព្រះដ៏មាន

ព្រះភាគត្រាស់ថា សទ្ធម្មដ្ឋិតិយា។

បទថា វិនយានុគ្គហាយ សេចក្តីថា ពិតហើយ កាលមានសិក្ខាបទ-
 ប្បញ្ញត្តិ វិន័យទាំង ៤ យ៉ាង គឺសំវរវិន័យ ១ បហានវិន័យ ១ សមថវិន័យ
 ១ បញ្ញត្តិវិន័យ ១ ទ្រង់រមែងអនុគ្រោះ គឺឧបត្ថម្ភទុកដោយល្អ ។ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា វិនយានុគ្គហាយ ។ ឯបទទាំង
 អស់នោះ គប្បីប្រកបនឹងពាក្យនេះថា តថាគតនឹងបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ។ ប្រកប
 បទដើម និងបទចុង ក្នុងបណ្ណាបទទាំងនោះ ដូច្នោះថា តថាគតនឹងបញ្ញត្តិ
 សិក្ខាបទដើម្បីការឃើញប្រពៃរបស់សង្ឃ ។ បេ។ តថាគតនឹងបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ
 ដើម្បីសេចក្តីអនុគ្រោះព្រះវិន័យ ។ ប្រការមួយទៀត ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់
 ធ្វើសន្ទិលិកបន្តិចបន្តួចយ៉ាងនេះថា ការឃើញប្រពៃនៃសង្ឃឯណា នុ៎ះជាការ
 សុខសាន្តនៃសង្ឃ ការសុខសាន្តនៃសង្ឃឯណា នុ៎ះដើម្បីសង្កត់សង្កិនបុគ្គល
 ទាំងឡាយដែលប្រដៅក្រ ហើយយោជនាទាំង ១០ មានបទនីមួយៗ ជាគោល
 យ៉ាងនេះថា ការឃើញប្រពៃនៃសង្ឃឯណា នុ៎ះគឺការសុខសាន្តនៃសង្ឃ ការ
 ឃើញប្រពៃនៃសង្ឃឯណា នុ៎ះដើម្បីសង្កត់សង្កិនបុគ្គលប្រដៅក្រទាំងឡាយ
 ដូច្នោះហើយ ទ្រង់ត្រាស់ពាក្យណាទុកក្នុងគម្ពីរបរិវារថា

ក្នុងបករណៈសម្តែង អំណាចប្រយោជន៍ (នេះ) បណ្ឌិតត្រូវដឹង
 ថា មានអត្ថ ១០០ មានធម៌ ១០០ និរុត្តិ ២០០ និងញាណ ៤០០ ។

ពាក្យទាំងអស់នោះ គប្បីជ្រាបក្នុងបទថា សង្ឃសុដ្ឋតាយ ជាដើម
 នេះ ។ តែពាក្យនោះឯង នឹងមានច្បាស់ក្នុងគម្ពីរបរិវារនោះឯង ព្រោះដូច្នោះ

ទើបខ្ញុំមិនពណ៌នាក្នុងទីនេះ ។

ទ្រង់បញ្ញត្តបឋមបារាជិក

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងអាទិសង្សនៃការបញ្ញត្តសិក្ខាបទ ទុកយ៉ាងនោះហើយ កាលទ្រង់បញ្ញត្តកិច្ចដែលភិក្ខុទាំងឡាយគួរធ្វើក្នុងសិក្ខា- បទនោះ ទើបត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ឯពួកអ្នកគប្បីសម្តែងឡើងនូវ សិក្ខាបទយ៉ាងនេះ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់អធិប្បាយទុកដូចម្តេច ទ្រង់ត្រាស់ អធិប្បាយទុកយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយត្រូវសម្តែង ត្រូវរៀនសូត្រ ត្រូវចងចាំ និងគប្បីប្រាប់ដល់បុគ្គលដទៃនូវសិក្ខាបទនេះ គឺមាន អាទិសង្សដែលតថាគតសម្តែងហើយយ៉ាងនេះ ក្នុងបុគ្គលម្នាក់ទៀតយ៉ាងនេះ ។ ពិតហើយ ច សព្វ ក្នុងពាក្យថា ឯវត្ស បទ នេះ មានការនាំអត្ថជាច្រើន មកជាអត្ថ ព្រោះដូច្នោះ អត្ថនេះ គឺលោកនាំមកហើយ ។

ឥឡូវនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងពាក្យដែលព្រះអង្គ ត្រាស់ទុកថា សិក្ខាបទនេះ ទើបត្រាស់ថា ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុណាមួយ សេព មេប៉ុនធម្ម (ភិក្ខុនោះ) ត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យា រកសំវាសគ្មាន ។ កាលព្រះ អង្គទ្រង់បញ្ញត្តបឋមបារាជិកឲ្យរឹងមាំ ដោយអំណាចមូលច្នៃទុយ៉ាងនោះហើយ សូម្បីរឿងស្វាញ្ញីដទៃទៀត ក៏កើតឡើងដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អនុប្បញ្ញត្តិ ។ ដើម្បីសម្តែងរឿងស្វាញ្ញីដែលកើតឡើងនោះ ទើបព្រះធម្មសង្ឃាហកត្តេរទាំង- ឡាយបានពោលពាក្យនេះទុកថា សិក្ខាបទនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់បញ្ញត្ត ហើយ ចំពោះភិក្ខុទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ អធិប្បាយសេចក្តីនៃ

សមន្តបុរាសាទិកា អដ្ឋកថាព្រះវិន័យ

៥៧៨

ពាក្យនោះថា សិក្ខាបទនេះ គឺព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់បញ្ញត្តិហើយយ៉ាងនេះ
ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ឯរឿងដទៃនេះ ក៏បានកើតឡើងហើយ ។

បឋមប្បញ្ញត្តិកថា ចប់

អនុប្បញ្ញត្តិទី ១ នៃបឋមចារាជិក រឿងស្វាញ

[២១] ឥឡូវនេះ ដើម្បីសម្តែងរឿងដែលកើតឡើង ទើបព្រះធម្មសង្គាហកត្តេរទាំងឡាយ បានពោលពាក្យជាដើមថា តេន ខោ បន សមយេន ។ ក្នុងពាក្យថា តេន ខោ បន សមយេន ជាដើមនោះ មានការពណ៌នាបទដែលមិនទាន់ច្បាស់ដូច្នោះថា ពីរបទថា មក្កដិ អាមិសេន សេចក្តីថា ជំពូកសត្វតិរច្ឆានជាច្រើន មានម្រឹក ក្លោក មាន់ និងស្វាជាដើម មិនមានការគិតក៏យ ខ្លាច រង្វៀស ព្រោះអានុភាពនៃគុណ មានខន្តី និងមេត្តាជាដើមរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងព្រៃមហាវន រមែងត្រាច់ទៅក្នុងផ្ទះស្វាតដែលបំពេញព្យាយាម ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ភិក្ខុអង្គណាមួយ យកអាមិស មានបបរ បាយ និងរបស់ទំពាជាដើម បញ្ជាត គឺសង្រ្គោះស្វាញ្ញីមួយ ក្នុងបណ្តាសត្វតិរច្ឆានជាដើមទាំងនោះ ។

បទថា តស្សា ជាសត្តមរិកត្តិ ។

បទថា បដិសេវតិ សេចក្តីថា រមែងជាអ្នកសេពដោយច្រើន ។ វត្តមានារិកត្តិ រមែងចុះក្នុងអត្ថថា បច្ឆរ គឺច្រើន ។

ពីរបទថា សោ ភិក្ខុ បានដល់ ភិក្ខុអ្នកសេពមេប៉ុនធម្មនោះ ។

ពីរបទថា សេនាសនចារិកំ អាហិណ្ឌាន្តា សេចក្តីថា ភិក្ខុអាគន្ធកៈទាំងនោះ មកគាល់ព្រះដីមានព្រះកាគ បានអាគន្ធកកត្តអំពីព្រលឹម ធ្វើកត្តកិច្ចរួចហើយ បបួលគ្នាថា ពួកយើងនឹងមើលទឹកនៃនំលំនៅរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

ហើយសឹមត្រាច់ទៅ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះធម្មសង្ឃាហកត្រូវទាំងឡាយ
ពោលថា សេនាសនចារិកំ អាហិណ្ឌុន្តា ដូច្នោះ ។

ស្វាញ្ញីបន្តាញារបស់កំចាំងដល់អាគន្ធកិក្ខុ

ច្រើនបទថា យេន តេ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ សេចក្តីថា ធម្មតាតិវច្ឆាន
ទាំងឡាយ កាលបានធ្វើសេចក្តីស្ម័គ្រស្មាលជាមួយភិក្ខុអង្គណាមួយហើយ ក៏
ញ៉ាំងការគិតដូច្នោះនោះឯងឲ្យកើតឡើង សូម្បីក្នុងភិក្ខុដទៃផងដែរ ។ ព្រោះ
ដូច្នោះ ទើបស្វាញ្ញីនោះ បានចូលទៅកកកុំទាំងនោះរហូតដល់លំនៅ គ្រានោះ
ក៏សម្តែងវិការនោះដល់ភិក្ខុទាំងនោះ ដូចសម្តែងដល់ភិក្ខុដែលខ្លួនស្ម័គ្រស្មាល
ដូច្នោះ ។

បទថា ធម្មំ ប្រែថា កនយ ។

បទថា ឌុន្ទិសិ^(១) ប្រែថា ពើងចង្កេះ ។

ពីរបទថា និមិត្តម្យិ អកាសិ សេចក្តីថា ភិក្ខុអាគន្ធកៈទាំងនោះ រមែង
ដឹងសេចក្តីត្រូវការមេប៉ុន ដោយការកំណត់យ៉ាងណា ដោយកិរិយាយ៉ាងណា
ស្វាញ្ញីនោះ ក៏បានធ្វើនិមិត្តនោះ ដោយការកំណត់ និងកិរិយានោះៗ ។

ពីរបទថា សោ ភិក្ខុ សេចក្តីថា នេះជាវិហារ (លំនៅ) របស់ភិក្ខុ
ណា (ភិក្ខុនោះ រមែងសេពមេប៉ុនធម្ម ក្នុងស្វាញ្ញីនេះ មិនចាំបាច់សង្ស័យ
ដូច្នោះ) ។

ពីរបទថា ឯកមន្តំ និលីយិសុ សេចក្តីថា អាគន្ធកិក្ខុទាំងនោះ បាន

១- បំណកថា ឌុន្ទិ ។ យកតាមអដ្ឋកថា ។

ពួននៅត្រង់ឱកាសមួយកន្លែង ។ ពីរបទថា សង្ខំ អារុសោ សេចក្តីថា ភិក្ខុ
 អង្គនោះ រមែងត្រូវពួកអាក្ខន្ធកិក្ខុឃើញកម្ម ដែលលោកធ្វើនោះច្បាស់នឹង
 ភ្នែក ដូចចាប់ចោរបាន ព្រមទាំងភស្តុតាង ដូច្នោះ កាលមិនអាចនឹងពោល
 ពាក្យជាដើមថា ខ្ញុំធ្វើកម្មអាក្រក់ដូចម្តេច ទើបពោលទទួលថា ពិតហើយ
 លោកម្ចាស់ ។

ច្រើនបទថា នន្ទ អារុសោ តថេវ តំ យោតិ សេចក្តីថា លោក
 ម្ចាស់ សូម្បីក្នុងសត្វតិរច្ឆានញី សិក្ខាបទនោះ រមែងដូចក្នុងស្រីមនុស្សមិន
 មែនឬ (លោកម្ចាស់ កាលសុទ្ធិភិក្ខុសេពមេប៉ុនធម្មក្នុងស្រីមនុស្ស សិក្ខា-
 បទរមែងមានយ៉ាងណា កាលលោកសេពមេប៉ុនធម្ម សូម្បីក្នុងសត្វតិរច្ឆានញី
 សិក្ខាបទនោះ ក៏រមែងដូចគ្នាដូច្នោះ មិនមែនឬ) ។ ពិតហើយ ការសម្លឹង
 មើលក្តី ចាប់ពាលក្តី ស្ទាបអង្អែលក្តី និងពាលត្រូវក្តី ប៉ះខ្ទប់ក្តី នូវស្រី
 មនុស្ស ជាកម្មអាក្រក់ទាំងអស់ កិរិយា មានការសម្លឹងមើលជាដើម ទាំង
 អស់នេះ សូម្បីនូវសត្វតិរច្ឆានញីជាកម្មអាក្រក់ដូចគ្នា ក្នុងស្រីមនុស្ស និងសត្វ
 តិរច្ឆានញីនេះ មិនមានអ្វីប្លែកគ្នាទេ លោកអាងលេសក្នុងឋានៈដែលមិនមែន
 ជាលេស ដូច្នោះ ។

[២២] ច្រើនបទថា អន្តមសោ តិរច្ឆានគតាយបិ ចារាជិកោ
 យោតិ អសំវាសោ សេចក្តីថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់បានធ្វើសិក្ខាបទឲ្យ
 មាំទាំឡើងទៀតថា ភិក្ខុសេពមេប៉ុនធម្ម សូម្បីក្នុងសត្វតិរច្ឆានញី ក៏ត្រូវអាបត្តិ
 បារាជិកដូចគ្នា ។

សិក្ខាបទទាំងអស់មានទោស ២ យ៉ាង

ពិតហើយ សិក្ខាបទមាន ២ យ៉ាង គឺលោកវដ្តៈ (មានទោសផ្លូវលោក) ១ បណ្ឌិតវដ្តៈ (មានទោសផ្លូវពុទ្ធបញ្ញត្តិ) ១ ។ បណ្ឌិតទោស ២ យ៉ាងនោះ សិក្ខាបទណាដែលជាសច្ច័ត្តកៈ មានចិត្តអកុសលសុទ្ធៗ សិក្ខាបទនោះ ឈ្មោះថា ជាលោកវដ្តៈ សិក្ខាបទដ៏សេស ជាបណ្ឌិតវដ្តៈ ។

បណ្ឌិតទោស ២ យ៉ាងនោះ អនុប្បញ្ញត្តិក្នុងសិក្ខាបទដែលជាលោកវដ្តៈ កាលកើតឡើង រារាំង បិទទ្វារ កាត់ក្រវែស ធ្វើឲ្យតឹងឡើងជាងមុន រមែងកើតឡើង ។ ចំណែកអនុប្បញ្ញត្តិនេះថា រៀរតែសម្គាល់ថា បានសម្រេច រៀរតែយល់សប្តិ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុក ព្រោះមិនមានការកន្លងល្មើស និងព្រោះជាអព្វហារិក (មិនមែនជាវោហារ) ។ ក្នុងសិក្ខាបទ ដែលជាបណ្ឌិតវដ្តៈ កាលភិក្ខុមិនទាន់បានធ្វើការកន្លងល្មើសអនុប្បញ្ញត្តិ កាលកើតឡើង ធ្វើឲ្យជួរថយចុះ ធ្វើឲ្យស្រាលចុះ បើកទ្វារឲ្យ ធ្វើមិនឲ្យជាអាបត្តិ តៗទៅ រមែងកើតឡើង ដូចអនុប្បញ្ញត្តិក្នុងគណកោជនសិក្ខាបទ និងបរម្យរកោជនសិក្ខាបទ ដូច្នោះ ។ ចំណែកអនុប្បញ្ញត្តិមានយ៉ាងនេះថា (ប្រាប់) សូម្បីដល់ស្រីពេស្យាដែលគប្បីនៅរួមមួយជួរខណៈ ឈ្មោះថា មានគតិដូចបញ្ញត្តិនោះឯង ព្រោះកើតឡើងក្នុងកាលភិក្ខុធ្វើការកន្លងល្មើសហើយ ។ ក៏ព្រោះបឋមសិក្ខាបទនេះជាលោកវដ្តៈ មិនមែនជាបណ្ឌិតវដ្តៈ ព្រោះដូច្នោះ អនុប្បញ្ញត្តិនេះក៏រារាំង បិទទ្វារ កាត់ក្រវែស បានដល់ ធ្វើឲ្យតឹងឡើងជាងមុនទៀត រមែងកើតឡើង ។

កាលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រមូលរឿងទាំងពីរមក ហើយបញ្ញត្តិ

បឋមបារាជិក ធ្វើឲ្យតឹងឡើងជាងមុន ដោយអំណាចមូលច្នៃទយ៉ាងនោះ
 រឿងភិក្ខុអ្នកវេជ្ជបុត្រដទៃទៀតក៏កើតឡើង ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អនុប្បញ្ញត្តិ ។
 ដើម្បីសម្តែងការកើតឡើងនៃរឿងវេជ្ជបុត្រភិក្ខុនោះ ទើបព្រះធម្មសង្ឃហកត្តរ
 ទាំងឡាយបានពោលពាក្យនេះថា ឯសិក្ខាបទនេះ គឺព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់
 បញ្ញត្តិហើយដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ អធិប្បាយសេចក្តីនៃ
 ពាក្យនោះថា សិក្ខាបទនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់បានបញ្ញត្តិហើយយ៉ាងនេះ
 ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ឯរឿងដទៃនេះ ក៏បានកើតឡើង ។

មកដ៏វត្តកថា ចប់

អនុប្បញ្ញត្តិទី ២ នៃបឋមចារាជិក រឿង ភិក្ខុវដ្ឋីបុត្រ

[២៣] ឥឡូវនេះ ដើម្បីសម្តែងរឿងដទៃ ដែលកើតឡើងហើយ ទើប
ព្រះធម្មសង្ឃាហកត្ថេរទាំងឡាយ បានពោលពាក្យជាដើមថា តេន ខោ បន
សមយេន ។ ក្នុងពាក្យថា តេន ខោ បន សមយេន ជាដើមនោះ មានការ
ពណ៌នាបទដែលមិនទាន់ភ្ជាប់យ៉ាងនេះថា បទថា វេសាលីកា បានដល់
អ្នកមានប្រក្រតីនៅក្នុងក្រុងវេសាលី ។

បទថា វដ្ឋីបុត្រកា បានដល់ ជាកូនរបស់ត្រកូលក្នុងក្រុងវេសាលី នា
ដែនវដ្ឋី ។

បានឮថា ឧបទ្វរទោស ការរើកវបានកើតឡើងក្នុងព្រះសាសនា ទាំង
អស់នោះ បានកើតឡើងហើយ ព្រោះអាស្រ័យពួកភិក្ខុវដ្ឋីបុត្រ ។ ពិតហើយ
សូម្បីទេវត្តភិក្ខុបានពួកភិក្ខុវដ្ឋីបុត្រជាបក្ខពួកហើយ ទើបបំបែកសង្ឃ ។ ឯ
ពួកវដ្ឋីបុត្រភិក្ខុនោះឯង បានសម្តែងសត្វសាសនាក្រៅធម៌ ក្រៅវិន័យ ក្នុង
កាលព្រះដ៏មានព្រះភាគបរិនិព្វានបាន ១០០ ឆ្នាំ បណ្តាវដ្ឋីបុត្រភិក្ខុទាំងនោះ
សូម្បីភិក្ខុទាំងនេះ ពួកខ្លះកាលទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទហើយយ៉ាងនេះ ក៏បានដ្ទិត
ទឹកតាមសេចក្តីត្រូវការ ។ បេ ។ បានសេពមេប៉ុនធម្មតាមសេចក្តីត្រូវការដោយ
ប្រការដូច្នោះ ។

ក្នុងបទថា ញាតិព្យសនេនបិ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ពាក្យថា ការ
វិនាស ការនិរាស ការបែកបាក់ ការព្រាត់ប្រាស ការអន្តរាយ ទាំងអស់នេះ

មានអត្ថតែមួយ ។ ការនិរាសនៃពួកញាតិ ឈ្មោះថា ញាតិព្យសនៈ ។
 ឯការនិរាសនៃញាតិនោះ (ពាល់ត្រូវហើយ) អធិប្បាយថា ឯការវិនាស
 នៃញាតិ មានការដាក់ចុះនូវរាជអាជ្ញា ត្រូវរោគបៀតបៀន ការស្លាប់ និងការ
 ព្រាត់ប្រាស ជានិមិត្ត(ពាល់ត្រូវហើយ) ។ សូម្បីក្នុងបទទី ២ ក៏មានន័យ
 ដូច្នោះ ។ ចំណែកក្នុងបទទី ៣ រោគដែលធ្វើការមិនមានរោគឲ្យវិនាសទៅនោះ
 ឯង ឈ្មោះថា រោគព្យសនៈ ។ ពិតហើយ រោគនោះ រមែងធ្វើការមិនមាន
 រោគឲ្យនិរាសទៅ គឺកម្លាយទៅ បានដល់ ឲ្យវិនាសទៅ ព្រោះហេតុនោះ
 ទើបឈ្មោះថា ព្យសនៈ ការនិរាស គឺរោគ ឈ្មោះថា រោគព្យសនៈ ។ ឯ
 ការនិរាស គឺរោគនោះ (ពាល់ត្រូវហើយ) ។

បទថា ដុដ្ឋា គឺពាល់ត្រូវ បានដល់ គ្របសង្កត់ អធិប្បាយថា ដែល
 ប្រកបព្រមហើយ ។

ច្រើនបទថា ន មយំ កន្តេ អាណន្ទ ពុទ្ធករហំនោ សេចក្តីថា លោក-
 ម្ចាស់អាណន្ទ ពួកខ្ញុំមិនបានតិះដៀលព្រះពុទ្ធ គឺមិនបានពោលទោសព្រះពុទ្ធ
 មិនបានតិះដៀលព្រះធម៌ មិនបានតិះដៀលព្រះសង្ឃ ។

ពីរបទថា អត្តគរហំនោ មយំ សេចក្តីថា ពួកខ្ញុំតិះដៀលខ្លួនឯង
 ប៉ុណ្ណោះ គឺពោលទោសរបស់ខ្លួន ។

បទថា អលក្ខិកា ប្រែថា អ្នកអស់សិរី ។

បទថា អប្បបុញ្ញា ប្រែថា អ្នកមានបុណ្យតិច ។

ច្រើនបទថា វិបស្សកា កុសលានំ ធម្មានំ សេចក្តីថា ពួកខ្ញុំនឹងគប្បី

ជាអ្នកឃើញច្បាស់នូវកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ចែក
ទុកហើយ ក្នុងអារម្មណ៍ ៣៨ ប្រការ ។ អធិប្បាយថា ចេញអំពីអារម្មណ៍
នោះហើយ នឹងឃើញច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះឯង ។

បទថា បុព្វត្ថាបរត្ថំ សេចក្តីថា ខាងដើមនៃរាត្រី ឈ្មោះថា បុព្វ-
រាត្រី ខាងចុងនៃរាត្រី ឈ្មោះថា អបររាត្រី មានពាក្យអធិប្បាយថា បឋម
យាម និងបច្ឆមយាម ។

បទថា ពោធិបក្ខិកានំ គឺមានក្នុងចំណែកនៃបញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង
អធិប្បាយថា ជាឧបការៈដល់អរហត្តមគ្គញាណ ។

បទថា ការវនានុយោគំ ប្រែថា ការប្រកបរឿយៗ ក្នុងការចម្រើន
(ពោធិបក្ខិយធម៌) ។

ពីរបទថា អនុយុត្តា វិហារេយ្យាម សេចក្តីថា ពួកខ្ញុំលះបង់គហិ-
បលិពោធិ និងអាវាសបលិពោធិហើយ នឹងគប្បីជាអ្នកប្រកបសេចក្តីខ្វល់
ខ្វាយ មិនមានកិច្ចដទៃ នៅក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ ។

បទថា ឯវមារុសោ សេចក្តីថា ព្រះថេរៈ កាលមិនជ្រាបអធ្យាស្រ័យ
របស់ជនទាំងនោះ បានស្តាប់ការគំរាមយ៉ាងច្រើន (ពាក្យអង្វរ) នេះ របស់
ភិក្ខុទាំងនោះហើយ ទើបសម្គាល់ថា បើជនទាំងនេះ ជាបុគ្គលដូច្នោះសោត ក៏
ជាការប្រពៃ ហើយទទួលពាក្យថា បាន អារុសោទាំងឡាយ ។

រឿង ទ្រង់ហាមមិនឱ្យវដ្តិបុត្តភិក្ខុបព្វដ្ឋាឧបសម្បទា

ពីរបទថា អដ្ឋានំ អនវកាសោ នេះ ជាការត្រាស់ហាមហេតុ ។ ពិត

ហើយ ហេតុ លោកហៅថា ឋានៈ និងឱកាស ព្រោះជាទីតាំងនៃផល ដោយ
 ភាពដែលផលនោះប្រព្រឹត្តទៅ ទាក់ទងដោយហេតុនោះ និងព្រោះហេតុ នោះ
 ក៏ជាឱកាសនៃផលនោះ ដោយភាពដែលហេតុនោះ ប្រព្រឹត្តទៅទាក់ទង
 ដោយផលនោះ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ហាមហេតុនោះ ទើបត្រាស់
 ថា អដ្ឋានមេតំ អានន្ទ អនវកាសោ ជាដើម សេចក្តីថា ឋានៈ ឬឱកាស
 នេះមិនមាន ។

ពីរបទថា យំ តថាគតោ សេចក្តីថា ព្រះតថាគតគប្បីដកបុរាណិក
 សិក្ខាបទដែលបញ្ញត្តហើយដល់សាវ័កទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនៃពួកវដ្តី ឬពួក
 វដ្តីបុត្ត ដោយហេតុណា ហេតុនោះ មិនមាន សេចក្តីពិត បើព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគនឹងគប្បីប្រទានឧបសម្បទាដល់វដ្តីបុត្រទាំងនេះ ដែលទូលសូមថា
 ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយគប្បីបានឧបសម្បទាដូច្នោះសោត កាលបើដូច្នោះ ព្រះដ៏
 មានព្រះភាគក៏នឹងគប្បីដកបុរាណិកសិក្ខាបទ ដែលទ្រង់បញ្ញត្តទុកថា រមែង
 ត្រូវអាបត្តិបុរាណិកមិនមានសំវាស ។ តែព្រោះហេតុដែលទ្រង់មិនដកសិក្ខាបទ
 ដែលទ្រង់បញ្ញត្តទុកហើយនោះ ដូច្នោះ ទើបត្រាស់ថា នុ៎ះមិនមែនជាឋានៈ
 ដូច្នោះជាដើម ។

[២៤] ច្រើនបទថា សោ អាគតោ ន ឧបសម្បទានេតទ្វេ សេចក្តី
 ថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់មានសេចក្តីអនុគ្រោះ ទ្រង់ជ្រាបថា បើជនទាំង
 នោះមកហើយយ៉ាងនេះ គប្បីបានទទួលឧបសម្បទាសោត ជនទាំងនោះគប្បី
 ជាបុគ្គលមិនមានសេចក្តីគោរពក្នុងសាសនា តែបើជនទាំងនោះតាំងនៅក្នុង

សាមណេរកុមិហើយ នឹងជាអ្នកមានសេចក្តីគោរព និងធ្វើប្រយោជន៍ខ្លួនបាន ទើបត្រាស់ថា បើជនទាំងនោះមកហើយ សង្ឃមិនគួរឲ្យឧបសម្បទា ។

ច្រើនបទថា សោ អាគតោ ឧបសម្បទាទេតទោ សេចក្តីថា ព្រះ ដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបហើយថា ភិក្ខុនោះមកហើយយ៉ាងនេះ គង់តាំងនៅ ក្នុងការវះជាភិក្ខុ និងជាអ្នកមានសេចក្តីគោរពក្នុងសាសនា ព្រោះភាពដែល លោកមិនមានសីលវិបត្តិ លោកកាលនៅមានឧបនិស្ស័យ នឹងសម្រេចប្រ- យោជន៍ដ៏ឧត្តមក្នុងកាលមិនយូរឡើយ ទើបត្រាស់ថា បើជនទាំងនោះមក ហើយ គួរឲ្យឧបសម្បទា ។

ព្រះមានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងដល់វដ្តបុត្តអ្នកមិនគួរឲ្យឧបសម្បទា និងអ្នកគួរឲ្យឧបសម្បទា ក្នុងបណ្តាញកវដ្តបុត្តអ្នកសេពមេប៉ុនធម្ម មកហើយ យ៉ាងនេះ មានព្រះបំណងនឹងប្រមូលរឿងទាំងបីមក ហើយទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខា- បទឲ្យបរិបូណ៌ ទើបត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បី សម្តែងឡើងនូវសិក្ខាបទនេះយ៉ាងនេះ ហើយទ្រង់បានបញ្ញត្តិសិក្ខាបទឲ្យ បរិបូណ៌យ៉ាងនេះថា យោ បន ភិក្ខុ ។បេ។ អសំវាសោ ប្រែថា ភិក្ខុណា មួយ ដល់ព្រមដោយសិក្ខា និងសាជីវៈ (ដែលព្រះតថាគតបញ្ញត្តិហើយ) សម្រាប់ភិក្ខុទាំងឡាយ ហើយមិនពោលលាសិក្ខា មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ ការវះ ជាអ្នកមានកម្លាំងថយ ហើយសេពមេប៉ុនធម្ម ដោយហោចទៅ សូម្បី តែនឹងសត្វតិរច្ឆានញី ភិក្ខុនោះ ត្រូវអាបត្តិបាណជិក រកសំវាសគ្មាន ។

អធិប្បាយ
សិក្ខាបទវិក័ត្តនៃបឋមចារាជិក

វិន័យ ៤ យ៉ាង

[២៥] ឥឡូវនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ចែកអត្ថនៃសិក្ខាបទនោះ ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា យោ បនាតិ យោ យាទិសោ ដូច្នោះ ។

ព្រះវិនយធរ ដែលប្រាថ្នាកាតជាអ្នកឈ្លាសក្នុងសិក្ខាបទវិក័ត្តនៃសិក្ខាបទនោះ នឹងវិនយវិនិច្ឆ័យទាំងអស់ គួរជ្រាបវិន័យ ៤ យ៉ាងថា ពិតហើយ ព្រះធម្មសង្គហកមហាថេរៈទាំងឡាយ ដែលមានប្ញទ្ធិច្រើនក្នុងកាលមុន បាននាំវិន័យ ៤ យ៉ាង មកបើកផ្សារហើយ ។

វិន័យ ៤ យ៉ាងដូចម្តេច វិន័យ ៤ យ៉ាង គឺសុត្តៈ សុត្តានុលោម អាចរិយវាទ អត្ថនោមតិ ដែលព្រះនាគសេនត្ថេរពោលទុក (ក្នុងមិលិន្ទប្បញ្ញា) ថា មហាបពិត្រ សេចក្តីដែលកុលបុត្រគប្បីទទួលដោយបទខានដើមនោះឯង ដោយរស ដោយភាពជាវង្សនៃអាចារ្យ ដោយសេចក្តីអធិប្បាយ ... ។

ពិតហើយ បណ្តាពាក្យទាំងនេះ ពាក្យថា អាមាច្ចបទ លោកសំដៅយកសុត្តៈ ។ ពាក្យថា រស លោកបំណងយកសុត្តានុលោម ។ ពាក្យថា អាចរិយវង្ស លោកសំដៅយកអាចរិយវាទ ។ ពាក្យថា អធិប្បាយ លោកសំដៅយកអត្ថនោមតិ ។

បណ្តាវិន័យ ៤ យ៉ាងនេះ ដែលឈ្មោះថា សុត្តៈ បានដល់ បាលីក្នុង

វិនយបិដកទាំងមូល ដែលឈ្មោះថា សុត្តន្តបិដក បានដល់ មហាបទេស
 ៤ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ របស់
 ណា ដែលតថាគតមិនបានហាមទុកថា របស់នេះមិនគួរទេ បើរបស់នោះ
 អនុលោមចូលរបស់មិនគួរ ឃាត់របស់គួរ របស់នោះមិនគួរដល់អ្នកទាំង-
 ឡាយឡើយ ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណា ដែលតថាគតមិនបានហាម
 ទុកថា របស់នេះមិនគួរ បើរបស់នោះ អនុលោមចូលរបស់គួរ ឃាត់របស់
 មិនគួរ របស់នោះគួរដល់អ្នកទាំងឡាយ ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណា
 ដែលតថាគតមិនបានអនុញ្ញាតទុកថា របស់នេះគួរ បើរបស់នោះអនុលោម
 ចូលរបស់មិនគួរ ឃាត់របស់គួរ របស់នោះមិនគួរដល់អ្នកទាំងឡាយឡើយ
 ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណា ដែលតថាគតមិនបានអនុញ្ញាតទុកថា របស់
 នេះគួរ បើរបស់នោះអនុលោមចូលរបស់គួរ ឃាត់របស់មិនគួរ របស់នោះ
 គួរដល់អ្នកទាំងឡាយ ១ ។

ដែលឈ្មោះថា អាចរិយវាទ បានដល់ អដ្ឋកថា ដែលញ៉ាំងការវិនិច្ឆ័យ
 សាច់រឿងឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្រៅអំពីបាលី ដែលព្រះអរហន្ត ៥០០ អង្គ ជាធម្ម-
 សង្ឃាហកៈរចនាទុក ។

ដែលឈ្មោះថា អត្តនោមតិ បានដល់ ពាក្យដែលផុតចាកសុត្តៈ
 សុត្តន្តបិដក និងអាចរិយវាទ ពោលតាមអាការដែលប្រាកដដោយការដៅ
 យក គឺដោយចំណេះរបស់ខ្លួន ដោយការកាន់យកន័យ ដោយការកាន់យក
 អត្ត ។ ន័យម្យ៉ាងទៀត ថេរវាទទាំងអស់ដែលមកក្នុងអដ្ឋកថានៃព្រះសូត្រ

ព្រះអភិធម្ម និងព្រះវិន័យឈ្មោះថា អត្តនោមតិ ។

វិធីសង្កេតពិនិត្យសុត្តៈ និងសុត្តានុលោមជាដើម

កុលបុត្រ ដែលអានអត្តនោមតិនោះពោល មិនគួរនឹងកាន់យកថាពិត
 ប្រាកដ គួរកំណត់ហេតុ ប្រៀបធៀបបាលីនឹងអត្ថ ឬអត្ថនឹងបាលី ហើយ
 ទើបពោល ។ អត្តនោមតិ គួរប្រៀបធៀបមើលក្នុងអាចរិយវាទ បើចូលគ្នា
 ឬសមគ្នាក្នុងអាចរិយវាទនោះ ទើបគួរកាន់យក បើមិនស៊ីគ្នា មិនសមគ្នា
 មិនគួរកាន់យក ។ ពិតហើយ ឈ្មោះថា អត្តនោមតិនេះ នៅជារបស់ខ្សោយ
 កម្លាំងជាងគេ ។ អាចរិយវាទមានកម្លាំងជាងអត្តនោមតិ ។ សូម្បីអាចរិយ-
 វាទក៏គួរប្រៀបធៀបមើលក្នុងសុត្តានុលោម កាលស៊ីសេចក្តីគ្នា សមគ្នាពិត
 ក្នុងសុត្តានុលោមនោះ ទើបគួរកាន់យក បើមិនចូលគ្នា មិនសមគ្នា មិនគួរ
 កាន់យក ។ ព្រោះថា សុត្តានុលោមជារបស់មានកម្លាំងជាងអាចរិយវាទ ។
 សូម្បីសុត្តានុលោម ក៏គួរផ្ទៀងផ្ទាត់មើលក្នុងសុត្តៈ បើចូលគ្នា សមគ្នាពិត
 ក្នុងសុត្តៈនោះ ទើបគួរកាន់យក ចំណែកដែលមិនចូលគ្នា មិនសមគ្នា មិន
 គួរកាន់យក ព្រោះថា សុត្តៈប៉ុណ្ណោះជារបស់មានកម្លាំងជាងសុត្តានុលោម ។
 ពិតហើយ សុត្តៈជារបស់ដែលបុគ្គលណាមួយ មិនអាចរចនាគម្ពីរយកមក
 ប្រៀបធៀបបាន ដូចសង្ឃីដែលធ្វើ ដូចកាលដែលព្រះពុទ្ធទាំងឡាយគង់
 ធរមាននៅ ។ ព្រោះដូច្នោះ កាលភិក្ខុពីរអង្គសាកប្តាគ្នា សកវាទីអានសុត្តៈ
 ហើយពោល បរវាទីអានសុត្តានុលោម ហើយពោល កាលនោះ ភិក្ខុពីរអង្គ
 នោះ មិនគួរធ្វើការប្រទាញ ឬ តិះដៀលដល់គ្នានឹងគ្នា គួរផ្ទៀងផ្ទាត់

សុត្តានុលោមក្នុងសុត្តៈ បើស៊ីសេចក្តីគ្នា សមគ្នា គួរកាន់យក បើមិនត្រូវគ្នា
មិនសមគ្នា មិនគួរកាន់យក គួរតាំងនៅក្នុងសុត្តៈប៉ុណ្ណោះ ។

បើសកវាទីអាងសុត្តៈ ហើយពោល បរវាទីអាងអាចរិយវាទ ហើយ
ពោលសោត ទាំងពីរអង្គនោះ មិនគួរធ្វើការសង្កត់សង្កិន ឬតិះដៀលដល់គ្នា
នឹងគ្នា គួរផ្ទៀងផ្ទាត់អាចរិយវាទក្នុងសុត្តៈ បើត្រូវគ្នា សមគ្នា គួរកាន់យក ។
បើអាចរិយវាទមិនត្រូវគ្នា និងមិនសមគ្នា ទាំងជារបស់ដែលគួរតិះដៀល ក៏
មិនគួរកាន់យក គួរតាំងនៅក្នុងសុត្តៈប៉ុណ្ណោះ ។

បើសកវាទីនោះ អាងសុត្តៈហើយពោល បរវាទីអាងអត្តនោមតិពោល
សោត ក៏ក្នុងទាំងពីរអង្គនោះមិនគួរធ្វើការប្រទាញ ឬតិះដៀលដល់គ្នានឹងគ្នា
គួរផ្ទៀងផ្ទាត់អត្តនោមតិក្នុងសុត្តៈ បើចូលគ្នា សមគ្នា គួរកាន់យក បើមិនស៊ី
សេចក្តីគ្នា មិនសមគ្នា មិនគួរកាន់យក គួរតាំងនៅក្នុងសុត្តៈប៉ុណ្ណោះ ។ បើ
សកវាទីអាងសុត្តានុលោម ហើយពោល បរវាទីអាងសុត្តៈ ហើយពោល
សោត គួរផ្ទៀងផ្ទាត់សុត្តៈក្នុងសុត្តានុលោម បើចូលគ្នា សមគ្នា ប្រាកដមក
ក្នុងបាលី ដែលឡើងកាន់សង្កឹតិទាំង ៣ ដង ទើបគួរកាន់យក បើមិនប្រាកដ
ដូចគ្នាយ៉ាងនោះ មិនត្រូវគ្នា មិនសមគ្នា ជាពហិរកសូត្រ សិលោកសោឡក
ឬសូត្រដែលគួរតិះដៀលដទៃៗ ដែលមកអំពីបណ្ណាសូត្រទាំងឡាយ មាន
គុទ្ធករិយសុទ្ធករិយ គុទ្ធករិយន័យ និងគុទ្ធករិយទល្លៈជាដើម ឯណានីមួយ មិនគួរកាន់
យក គួរតាំងនៅក្នុងសុត្តានុលោមប៉ុណ្ណោះ ។

បើសកវាទីអាងសុត្តានុលោមពោល បរវាទីអាងអាចរិយវាទពោល

សោត គួរផ្សំផ្គត់អាចរិយវាទក្នុងសុត្តានុលោម បើស្មីគ្នា សមគ្នា គួរកាន់
យក បើមិនត្រូវគ្នា មិនសមគ្នា មិនគួរកាន់យក គួរតាំងនៅក្នុងសុត្តានុលោម
ប៉ុណ្ណោះ ។

បើសកវាទីអានសុត្តានុលោមពោល បរវាទីអានអត្ថនោមតិពោល
សោត គួរផ្សំផ្គត់អត្ថនោមតិក្នុងសុត្តានុលោម បើចូលគ្នា សមគ្នា គួរកាន់
យក បើមិនចូលគ្នា មិនសមគ្នា មិនគួរកាន់យក គួរតាំងនៅក្នុងសុត្តា-
នុលោមប៉ុណ្ណោះ ។

បើសកវាទីអានអាចរិយវាទពោល បរវាទីអានសុត្តៈពោលសោត គួរ
ផ្សំផ្គត់សុត្តៈក្នុងអាចរិយវាទ បើត្រូវគ្នា សមគ្នា គួរកាន់យក ។ សូត្រ
ដែលគួរតិះដៀលក្រៅពីនេះ មិនគួរកាន់យក គួរតាំងនៅក្នុងអាចរិយវាទ
ប៉ុណ្ណោះ ។

បើសកវាទីអានអាចរិយវាទពោល បរវាទីអានសុត្តានុលោម ហើយ
ពោលសោត គួរផ្សំផ្គត់សុត្តានុលោមក្នុងអាចរិយវាទ បើស្មីគ្នា សមគ្នា
ពិត ទើបគួរកាន់យក ។ ក្រៅអំពីនេះ មិនគួរកាន់យក គួរតាំងនៅក្នុង
អាចរិយវាទប៉ុណ្ណោះ ។

បើសកវាទីអានអាចរិយវាទពោល បរវាទីអានអត្ថនោមតិពោលសោត
គួរផ្សំផ្គត់អត្ថនោមតិក្នុងអាចរិយវាទ បើស្មីសេចក្តីគ្នា សមគ្នា គួរកាន់
យក បើចូលគ្នាមិនបាន មិនសមគ្នា មិនគួរកាន់យក គួរតាំងនៅក្នុងអាចរិយ-
វាទប៉ុណ្ណោះ។ ការកាន់យក (មតិ) របស់ខ្លួននោះឯង គួរធ្វើឲ្យមានកម្លាំង

(មានគោលដ្ឋាន) ។

ម្យ៉ាងទៀត បើសកវាទីអាងអត្តនោមតិពោល បរវាទីអាងសុត្តុរពោល សោត គួរផ្សំផ្គុំផ្គុំក្នុងអត្តនោមតិ បើចូលគ្នា សមគ្នា គួរកាន់យក ។ សូត្រដែលគួរតិះដៀលក្រៅអំពីនេះ មិនគួរកាន់យក គួរតាំងនៅក្នុងអត្តនោមតិ ប៉ុណ្ណោះ ។

បើសកវាទីនេះអាងអត្តនោមតិពោល បរវាទីអាងសុត្តានុលោមពោល សោត គួរផ្សំផ្គុំផ្គុំសុត្តានុលោមក្នុងអត្តនោមតិ បើចូលគ្នា សមគ្នាពិត គួរ កាន់យក។ ក្រៅអំពីនេះ មិនគួរកាន់យក គួរតាំងនៅក្នុងអត្តនោមតិប៉ុណ្ណោះ។

បើសកវាទីអាងអត្តនោមតិពោល បរវាទីអាងអាចរិយវាទពោលសោត គួរផ្សំផ្គុំអាចរិយវាទក្នុងអត្តនោមតិ បើចូលគ្នា សមគ្នា គួរកាន់យក ។ អាចរិយវាទដែលគួរតិះដៀលក្រៅអំពីនេះ មិនគួរកាន់យក គួរតាំងនៅក្នុង អត្តនោមតិប៉ុណ្ណោះ ។ ការកាន់យក (មតិ) របស់ខ្លួននោះឯង គួរធ្វើឲ្យ មានកម្លាំង (ឲ្យមានគោលអាង) ។ ម្យ៉ាងទៀត មិនគួរធ្វើការដៀមជាម ឬតិះដៀលក្នុងទីទាំងពួង ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត បើសកវាទីពោលអាងថា ជាកប្បិយៈ បរវាទីពោលអាង ថា ជាអប្បិយៈ គួរផ្សំផ្គុំផ្គុំរបស់នោះៗ ក្នុងសុត្តុរ និងសុត្តានុលោម បើ របស់នោះជាកប្បិយៈ គួរតាំងនៅក្នុងវត្ថុជាកប្បិយៈ បើរបស់នោះជា អកប្បិយៈ ក៏គួរតាំងនៅក្នុងរបស់ដែលជាអកប្បិយៈ ។

បើសកវាទីចង្អុលប្រាប់ហេតុ និងពាក្យវិនិច្ឆ័យជាច្រើនអំពីសូត្រ ជា

គ្រឿងសាធារណៈ វត្ថុជាកប្បិយៈដល់បរវាទីនោះសោត បរវាទីមិនជួបហេតុ ក៏ គួរតាំងនៅក្នុងរបស់ដែលជាកប្បិយៈ ។

បើបរវាទីចង្អុលហេតុ និងពាក្យវិនិច្ឆ័យជាច្រើនអំពីសូត្រ ជាគ្រឿង សាធារណៈ នូវវត្ថុជាអកប្បិយៈដល់សកវាទីនោះសោត សកវាទីនោះមិនគួរ ប្រកាន់មាំថា ការកាន់យកមតិរបស់ខ្លួន (ត្រូវតែមួយចំណែក) គួរព្រម ទទួលថា សាធុ ហើយតាំងនៅក្នុងរបស់ដែលជាអកប្បិយៈប៉ុណ្ណោះ ។ បើ ស្រមោលនៃហេតុរបស់ទាំងពីរចំណែក រមែងប្រាកដច្បាស់សោត សេចក្តី ទាំងពីរចំណែកផ្ទុយគ្នានោះឯង ជាការល្អ តែគួរតាំងនៅក្នុងរបស់ដែលជា អកប្បិយៈ ។ សេចក្តីពិត កាលមកដល់វិន័យហើយ ឯកិកុបរិស័ទ្ធក្នុងអា- ស្រ័យការពិចារណាដល់របស់ដែលគួរ និងមិនគួរការពារទុក គួរធ្វើការកាន់ យកឲ្យមាំមាំ គួរកាត់ក្រសែចេញ គួរតាំងនៅក្នុងភាពជាបុគ្គលធ្ងន់ធ្ងរនោះឯង ។

ម្យ៉ាងទៀត បើសកវាទីពោលអាងថា ជាអកប្បិយៈ បរវាទីអះអាងថា ជាកប្បិយៈ គួរផ្ទៀងផ្ទាត់វត្ថុនោះៗ ក្នុងសុត្តៈ និងសុត្តានុលោម បើវត្ថុនោះ ជាកប្បិយៈ គួរតាំងនៅក្នុងវត្ថុដែលជាកប្បិយៈ បើរបស់នោះជាអកប្បិយៈ គួរតាំងនៅក្នុងរបស់ដែលជាអកប្បិយៈ ។

បើសកវាទីចង្អុលដល់របស់ ដែលជាអកប្បិយៈ ដោយសូត្រ ពាក្យ វិនិច្ឆ័យ និងហេតុជាច្រើនសោត បរវាទីមិនជួបហេតុ គួរតាំងនៅក្នុងរបស់ ដែលជាអកប្បិយៈ ។

បើបរវាទីចង្អុលដល់របស់ដែលជាកប្បិយៈ ដោយសូត្រ ពាក្យវិនិច្ឆ័យ

និងហេតុជាច្រើនសោត សកវាទីមិនបានជួបហេតុ គួរតាំងនៅក្នុងរបស់ដែល
 ជាកប្បិយៈ បើស្រមោលនៃហេតុក្នុងរបស់ទាំងពីរចំណែក រមែងប្រាកដច្បាស់
 សោត មិនគួរលះបង់ការកាន់យក (មតិ) របស់ខ្លួន ។ ដូចក្នុងវត្ថុដែល
 ជាកប្បិយៈ និងអកប្បិយៈ និងក្នុងវត្ថុដែលជាអកប្បិយៈ និងកប្បិយៈ លោក
 ពោលវិនិច្ឆ័យនេះទុកហើយ យ៉ាងណា ក្នុងវាទះថា ជាអនាបត្តិ និងអាបត្តិក្តី
 ក្នុងវាទះថា ជាអាបត្តិ និងអនាបត្តិក្តី ក្នុងវាទះថា ជាលហុកាបត្តិ និងគុកា-
 បត្តិក្តី ក្នុងវាទះថា ជាគុកាបត្តិ និងលហុកាបត្តិក្តី ក៏គួរជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ដូច្នោះ។

ពិតហើយ ក្នុងវាទះដែលពោលថា ជាអនាបត្តិ និងអាបត្តិជាដើមនេះ
 មានការផ្សេងគ្នា ព្រោះហេតុត្រឹមឈ្មោះប៉ុណ្ណោះ ក្នុងន័យនៃការប្រកបសេចក្តី
 មិនមានការផ្សេងគ្នាឡើយ ព្រោះដូច្នោះ ការប្រកបសេចក្តី ទើបលោកមិនធ្វើ
 ឲ្យពិស្តារ បើកើតពាក្យវិនិច្ឆ័យដល់របស់ដែលជាកប្បិយៈ និងអកប្បិយៈជា-
 ដើមយ៉ាងនេះហើយ ចំណែកណាបានជួបហេតុច្រើន ក្នុងសុត្តៈ សុត្តានុលោម
 អាចរិយវាទ និងអត្តនោមតិ គួរតាំងនៅក្នុងវាទះរបស់ចំណែកនោះ ។ ម្យ៉ាង
 ទៀត ទាំងពីរចំណែក កាលមិនបានជួបហេតុ និងពាក្យវិនិច្ឆ័យដោយប្រការ
 ទាំងពួង មិនគួរលះចោលនូវសុត្តៈ គួរតាំងនៅក្នុងសុត្តៈប៉ុណ្ណោះដូច្នោះឯង ។
 អ្នកទ្រទ្រង់វិន័យ ដែលប្រាថ្នាកាតជាអ្នកឈ្លាសក្នុងសិក្ខាបទក្តី សិក្ខាបទវិកង្គ
 ក្តី វិន័យវិនិច្ឆ័យទាំងអស់ក្តី គួរជ្រាបវិន័យ ៤ យ៉ាងនេះ ដូចពណ៌នាមក
 ដូច្នោះ ។

វិនយធរប្រកបដោយលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង

វិនយធរ កាលជ្រាបមហាបទេស ៤ នេះហើយ ក៏គួរជាអ្នកប្រកបដោយលក្ខណៈ ៣ ។ ពិតហើយ លក្ខណៈនៃវិនយធរ ៣ យ៉ាងគួរប្រាថ្នា ។ លក្ខណៈ ៣ យ៉ាងដូចម្តេច លក្ខណៈ ៣ យ៉ាង គឺពាក្យថា សូត្ររបស់ព្រះវិនយធរនោះ ជាពុទ្ធវចនៈដែលលោកបានទ្រទ្រង់ ចាំស្ងាត់រត់មាត់ ស្ងាត់ជំនាញល្អ វិនិច្ឆ័យ បានស្រួលតាមសុត្តៈ និងព្យញ្ជនៈ នេះជាលក្ខណៈ ១ ។ ពាក្យថា វិនយធរនោះ ជាអ្នកមាំមាំ មិនរំកើបក្នុងវិន័យ នេះជាលក្ខណៈ ទី ២ ។ ពាក្យថា លំដាប់អាចារ្យ ជាលំដាប់ដែលវិនយធរនោះ ចាំស្ងាត់ជំនាញធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្នុងចិត្តដោយល្អ ពិចារណាបានត្រឹមត្រូវហើយ នេះជាលក្ខណៈទី ៣ ។

ក្នុងពាក្យថា សុត្តញ្ញ ជាដើមនោះ មានវិនិច្ឆ័យថា វិនយបិដកទាំងអស់ ឈ្មោះថា សុត្តៈ សុត្តៈរបស់វិនយធរនោះ ជាពុទ្ធវចនៈដែលមកត្រឹមត្រូវ គឺមកដោយល្អ ។

បទថា សុប្បវត្តិទំ បានដល់ ប្រព្រឹត្តទៅដោយល្អ គឺជំនាញ រត់មាត់ ។ ច្រើនបទថា សុវិនិច្ឆ័យ សុត្តតោ អនុព្យញ្ជនសោ បានដល់ ដែលវិនិច្ឆ័យបានល្អ គឺដែលខ្លួនកាត់សេចក្តីសង្ស័យ រៀនយកដោយបាលី បរិបូថ្នា និងអដ្ឋកថា ។

ច្រើនបទថា វិនយេ ខោ បន ថិតោ ហោតិ សេចក្តីថា វិនយធរនោះ ជាអ្នកតាំងមាំក្នុងវិន័យ ដោយភាពជាលជ្ជិកិកុ ។ ពិតហើយ អលជ្ជិកិកុ សូម្បីជាពហុសូត ព្រោះតម្លៃដែលខ្លួនជាអ្នកជូនក្នុងលោក ក៏ក្លែងពោលឲ្យ

ខុសបែបផែន សម្តែងសត្វសាសនាក្រៅធម៌ ក្រៅវិន័យ រមែងធ្វើឧបទ្រពជា
 ច្រើនក្នុងសាសនា គឺញ៉ាំងឲ្យកើតសង្ឃកេខ្លះ សង្ឃរាជិខ្លះ ។ ចំណែកលដ្ឋី-
 ភិក្ខុ ជាអ្នកច្រើនដោយសេចក្តីរង្រៀស ស្រឡាញ់ការសិក្សា សូម្បីព្រោះហេតុ
 នៃជីវិត ក៏មិនក្លែងពោលឲ្យខុសទំនងបែបបទ រមែងសម្តែងចំពោះធម៌ ចំពោះ
 វិន័យប៉ុណ្ណោះ គឺធ្វើសត្វសាសនាឲ្យជាទីគោរព ។ ពិតហើយ ព្រះមហាថេរៈ
 ទាំងឡាយក្នុងកាលមុន បន្ទីវាចា ៣ ដងថា ក្នុងអនាគតកាល លដ្ឋីភិក្ខុនឹង
 រក្សាទុក លដ្ឋីភិក្ខុនឹងរក្សាទុក ដូច្នោះជាដើម ។ ឯភិក្ខុអង្គណាជាលដ្ឋីដូច
 ពោលមកហើយនោះ ភិក្ខុអង្គនោះ កាលមិនលះបង់ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងវិន័យ
 ជាអ្នកតាំងមាំ គឺមាំទាំងនៅក្នុងព្រះវិន័យ ដោយភាពជាលដ្ឋីភិក្ខុដូច្នោះឯង ។

បទថា អសំហិរោ សេចក្តីថា បុគ្គលណាត្រូវអ្នកដទៃសួរដោយបាលី
 ដោយទីទាប ឬទីខ្ពស់ ដោយលំដាប់បទ ឬអង្គកថា រមែងញាប់ញ័រ រសាប់-
 រសល់ មិនអាចតាំងមាំនៅបាន រមែងបណ្តោយតាមពាក្យដែលអ្នកដទៃពោល
 ចោលវាទៈរបស់ខ្លួន កាន់យកវាទៈរបស់អ្នកដទៃ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ជា
 អ្នកញាប់ញ័រ ។ ចំណែកបុគ្គលណាត្រូវអ្នកដទៃសួរដោយបទខាងក្រោម និង
 ខាងលើ ឬដោយលំដាប់បទក្នុងបាលីក្តី ក្នុងអង្គកថាក្តី រមែងមិនញាប់ញ័រ
 មិនរសាប់រសល់ ប្រៀបដូចយកចន្ទាសចាប់រោមមួយសរសៃៗ ដូច្នោះ ចង្អុល
 ប្រាប់គេថា ខ្ញុំពោលយ៉ាងនេះ អាចារ្យទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំក៏ពោលយ៉ាងនេះ ។

ម្យ៉ាងទៀត បាលី និងវិនិច្ឆ័យបាលី តាំងនៅក្នុងបុគ្គលណា មិនដល់
 នូវការអស់ទៅ សូន្យទៅ ដូចខ្លាញ់រាជសីហ៍ ដែលដាក់ក្នុងកាជនៈមាស មិន

ដល់នូវការអស់ទៅដូច្នោះ បុគ្គលនេះ លោកហៅថា បុគ្គលមិនញាប់ញ័រ ។

ច្រើនបទថា អាចរិយបរម្យា ខោ បនស្ស សុគ្គហិតា ហោតិ សេចក្តីថា លំដាប់នៃព្រះថេរៈ គឺលំដាប់វិន្យ ជាលំដាប់ដែលព្រះវិន័យធរនោះ ចាំបានយ៉ាងច្បាស់លាស់ ។

បទថា សុមនសិកតា បានដល់ ធ្វើឲ្យចាំយ៉ាងល្អ គ្រាន់តែនឹកក៏ ប្រាកដបាន ដូចគ្នានឹងប្រទីបដែលឆេះសន្លោសន្លៅ ដូច្នោះ ។

បទថា សូបធារិតា បានដល់ ពិចារណាដោយល្អ គឺពិចារណាដោយ ការបន្តគ្នានៃខាងដើម និងខាងចុង ដោយផល និងដោយហេតុ ។

លំដាប់អាចារ្យ រាប់អំពីឧបាលិត្ថេរមក

បុគ្គលលះមតិរបស់ខ្លួនហើយ ជាអ្នកពោលកាតបរិសុទ្ធនៃអាចារ្យ គឺ នាំលំដាប់អាចារ្យ បានដល់ លំដាប់នៃព្រះថេរៈទាំងអស់យ៉ាងនេះ គឺអាចារ្យ របស់ខ្ញុំរៀនយកក្នុងសម្លាក់របស់អាចារ្យឈ្មោះនោះ អាចារ្យឈ្មោះនោះរៀន យកក្នុងសម្លាក់អាចារ្យឈ្មោះនោះ ទៅតាំងទុករហូតដល់ពាក្យថា ព្រះឧបាលី រៀនយកក្នុងសម្លាក់របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។

អាចារ្យអង្គតៗ មក បានអំពីព្រះឧបាលិត្ថេរនោះមក គឺបានលំដាប់នៃ អាចារ្យ បានដល់ ជួរនៃព្រះថេរៈទាំងអស់ រហូតឲ្យដល់អាចារ្យរបស់ខ្លួន ហើយតាំងទុកយ៉ាងនេះថា ព្រះឧបាលិត្ថេររៀនមកក្នុងសម្លាក់របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះទាសកត្ថេររៀនមកក្នុងសម្លាក់របស់ព្រះឧបាលិត្ថេរ ដែលជាឧបជ្ឈាយីនៃ ខ្លួន ព្រះសោណាកត្ថេររៀនមកក្នុងសម្លាក់របស់ព្រះទាសកត្ថេរ ដែលជា

ឧបជ្ឈាយវរបស់ខ្លួន ព្រះសិក្ខុវត្តោរៀនមកក្នុងសម្មាភវរបស់ព្រះសោណកត្តោរ
 ដែលជាឧបជ្ឈាយវរបស់ខ្លួន ព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្តោរៀនមកក្នុងសម្មាភវព្រះ
 សិក្ខុវត្តោរ និងព្រះចណ្ឌវជ្ជិត្តោរ ដែលជាឧបជ្ឈាយវរបស់ខ្លួន ។ ពិតហើយ
 លំដាប់នៃអាចារ្យដែលអ្នកទ្រទ្រង់រិទ្ធិ រៀនយកហើយយ៉ាងនេះ លោកក៏
 បានចាំដោយល្អហើយ តែកាលមិនអាចនឹងរៀនយកយ៉ាងនោះ ក៏គួររៀន
 យកត្រឹមតែ ២-៣ លំដាប់ក៏ល្មម ។ ពិតហើយ ដោយន័យចុងក្រោយ គួរ
 ជ្រាបដូចអាចារ្យ និងអាចារ្យរបស់អាចារ្យ ពោលបាលី និងបរិបុច្ឆា ដូច្នោះ ។

ឋានៈ ៦ សម្រាបវិនិច្ឆ័យអធិករណ៍

ឯវិនយធរដែលប្រកបព្រមដោយលក្ខណៈ ៣ យ៉ាងនេះហើយ កាល
 សង្ឃប្រជុំគ្នាដើម្បីវិនិច្ឆ័យក្តី ហើយរឿងក៏ឈានចុះហើយ ទាំងអ្នកចោទ និង
 អ្នកត្រូវចោទក៏ឲ្យការណ៍ហើយ កាលនឹងនិយាយ មិនគួរប្រញាប់កាត់សេចក្តី
 ភ្លាមទេ គួរពិនិត្យមើលឋានៈទាំង ៦ ជាមុនសិន ។

ឋានៈ ៦ យ៉ាងដូចម្តេច ឋានៈ ៦ យ៉ាងនោះ គឺគួរពិនិត្យមើលសំណុំ
 រឿង ១ ពិនិត្យមើលមាតិកា ១ ពិនិត្យមើលបទកាជនីយ ១ ពិនិត្យមើល
 តិកបរិច្ឆេទ ១ ពិនិត្យមើលអន្តរាបត្តិ ១ ពិនិត្យមើលអនាបត្តិ ១ ។

ពិតហើយ ព្រះវិនយធរ កាលនឹងពិនិត្យអធិករណ៍ រមែងឃើញ
 អាបត្តិខ្លះ យ៉ាងនេះ គឺភិក្ខុដែលមានចីវរពុត គួរយកស្មៅ ឬស្លឹកឈើបិទ
 បាំងកាយ សឹមមក តែមិនគួរមកទាំងអាក្រាតឡើយ ភិក្ខុណាអាក្រាតកាយ
 ដើរមក ភិក្ខុនោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។ ព្រះវិនយធរនោះ កាលនាំសូត្រនោះ

មកអាងហើយ នឹងរម្ងាប់អធិករណ៍នោះបាន ។

កាលពិនិត្យមើលមាតិកា លោកវមែងឃើញអាបត្តិ ៥ កង កងណា នីមួយ ដោយន័យជាដើមថា ភិក្ខុពោលកុហកដោយដឹងខ្លួន ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ លោកកាលនាំសូត្រនោះមកអាងហើយ នឹងរម្ងាប់អធិករណ៍នោះបាន ។

លោកកាលពិនិត្យមើលបទកាជនីយ វមែងឃើញអាបត្តិ ៧ កង កង ណានីមួយ ដោយន័យជាដើមថា ភិក្ខុសេពមេប៉ុនធម្មក្នុងសរីរៈដែលសត្វមិន ទាន់បានកកេរស៊ី ត្រូវអាបត្តិបាណជិក សេពមេប៉ុនធម្មក្នុងសរីរៈដែលសត្វ កកេរស៊ីហើយដោយច្រើន ត្រូវអាបត្តិបុល្លច្ច័យ ។ កាលលោកនាំសូត្រអំពី បទកាជនៈមកអាងហើយ នឹងរម្ងាប់អធិករណ៍នោះបាន ។

លោកកាលពិនិត្យមើលតិកបរិច្ឆេទ វមែងឃើញការកំណត់តិកសង្ឃា- ទិសេសខ្លះ តិកបាចិត្តិយខ្លះ តិកទុក្ខដខ្លះ អាបត្តិឯណានីមួយខ្លះ ។ លោក កាលនាំសូត្រមកអំពីបាលីតិកបរិច្ឆេទនោះមកអាងហើយ នឹងរម្ងាប់អធិករណ៍ នោះបាន ។

លោកកាលពិនិត្យមើលអន្តរាបត្តិ នឹងឃើញអន្តរាបត្តិ ដែលមានក្នុង ចន្លោះនៃសិក្ខាបទយ៉ាងនេះ គឺភិក្ខុលើកឡើងនូវគប់ភ្លើង (ធ្លាក់ទៅត្រង់ទី នោះវិញ) ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ លោកកាលនាំសូត្រនោះមកអាងហើយ នឹង រម្ងាប់អធិករណ៍នោះបាន ។

លោកកាលពិនិត្យមើលអនាបត្តិ នឹងឃើញអនាបត្តិដែលលោកសម្តែង ទុកហើយ ក្នុងសិក្ខាបទនោះៗ យ៉ាងនេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាបត្តិ

មិនមានដល់ភិក្ខុដែលមិនត្រេកអរ មិនមានថេយ្យចិត្ត មិនមានបំណងនឹងឲ្យ
ស្លាប់ មិនមានបំណងនឹងអ្នត មិនមានបំណងនឹងបញ្ចេញ (នូវទឹកស្កក្កៈ)
មិនក្លែង មិនដឹង មិនមានសតិ ។ លោកកាលនាំសូត្រនោះមកអានហើយ
នឹងរម្ងាប់អធិករណ៍នោះបាន ។

ពិតហើយ ភិក្ខុណាជាអ្នកឈ្លាសក្នុងវិន័យ ៤ យ៉ាង សម្បូរដោយ
លក្ខណៈ ៣ បានពិនិត្យមើលឋានៈ ៦ យ៉ាងនេះហើយ នឹងរម្ងាប់អធិករណ៍
បាន ។ ការវិនិច្ឆ័យ (អធិករណ៍) របស់ភិក្ខុនោះ បុគ្គលណាមួយឲ្យប្រព្រឹត្ត
ទៅប្រៀបធៀបមិនបាន ហាក់ដូចជាការវិនិច្ឆ័យដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់
វិនិច្ឆ័យឯង ដូច្នោះ ។

វិធីវិនិច្ឆ័យអធិករណ៍

បើភិក្ខុអង្គខ្លះ ដែលធ្វើការកន្លងល្មើសសិក្ខាបទហើយ ចូលទៅរកភិក្ខុ
អ្នកឈ្លាសក្នុងការវិនិច្ឆ័យនោះ យ៉ាងនោះហើយ គប្បីសួរដល់ការរង្សៀស
សង្ស័យរបស់ខ្លួនសោត ភិក្ខុអ្នកឈ្លាសក្នុងការវិនិច្ឆ័យនោះ គួរធ្វើកំណត់ឲ្យ
ល្អ បើជាអនាបត្តិ ក៏គួរប្រាប់ថា ជាអនាបត្តិ តែបើជាអាបត្តិ ក៏គួរប្រាប់ថា
ជាអាបត្តិ បើអាបត្តិនោះជាទេសនាគាមិនី ក៏គួរប្រាប់ថា ជាទេសនាគាមិនី
បើវុជ្ជានគាមិនី ក៏គួរប្រាប់ថា ជាវុជ្ជានគាមិនី បើតាយាបុរាណិកប្រាកដដល់
ភិក្ខុអ្នកឈ្លាសក្នុងការវិនិច្ឆ័យនោះសោត មិនគួរប្រាប់ថា ជាអាបត្តិបុរាណិក ។
ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថា ការកន្លងល្មើសមេចុនធម្ម និងការកន្លងល្មើសឧត្តរិ-
មនុស្សធម្ម ជារបស់គ្រោតគ្រោត ។ ចំណែកការកន្លងល្មើសក្នុងអទិន្នាទាន

និងមនុស្សវិគ្គហៈ ជារបស់សុខុម ដែលមានចិត្តផ្លាស់ប្តូររហ័ស ភិក្ខុត្រូវ
 វិត្តកម្មទាំងពីរនោះ ដោយអាការសុខុមនោះឯង (និង) រមែងរក្សាទុក
 ដោយអាការសុខុម (ដូចគ្នា) ។ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុដែលត្រូវសួរការ
 រង្វៀសសង្ស័យ ដែលមានការល្មើសនោះ ជាទីតាំងដោយពិសេស មិនគួរ
 ពោលថា ត្រូវអាបត្តិ បើអាចារ្យរបស់លោកនៅមានជីវិតសោត បន្ទាប់អំពី
 នោះ ភិក្ខុអ្នកឈ្លាសក្នុងការវិនិច្ឆ័យនោះ គួរបញ្ជូនភិក្ខុនោះទៅថា លោកចូរ
 សួរអាចារ្យរបស់ខ្ញុំមើលចុះ ។ បើលោកត្រឡប់មកវិញប្រាប់ថា អាចារ្យរបស់
 លោកផ្ទៀងផ្ទាត់អំពីព្រះសូត្រ ព្រះវិន័យហើយ ប្រាប់ខ្ញុំថា ជាសតេកិច្ចា (ល្មម
 កែកុនបាន) ក្នុងកាលនោះ ភិក្ខុអ្នកឈ្លាសក្នុងការវិនិច្ឆ័យនោះ គួរពោលនឹង
 លោកថា សាធុ សាធុ លោកចូរធ្វើដូចអាចារ្យប្រាប់ចុះ ។ បើអាចារ្យលោក
 មិនមានទេ តែព្រះថេរៈដែលរៀនរួមជាមួយខ្លួននៅមាន គប្បីបញ្ជូនលោក
 ទៅកាន់សម្មាកររបស់ព្រះថេរៈនោះ ដោយប្រាប់ថា ព្រះថេរៈដែលរៀនជាមួយ
 ខ្ញុំ ជាគណៈបាមោក្ខមាន លោកចូរទៅសួរលោកមើលចុះ ។ កាលព្រះថេរៈ
 នោះវិនិច្ឆ័យថា ជាសតេកិច្ចា ក៏គួរប្រាប់នឹងលោកថា សាធុ លោកចូរធ្វើ
 តាមពាក្យរបស់ព្រះថេរៈនោះឲ្យល្អនោះឯង ។ បើព្រះថេរៈដែលជាអ្នករៀន
 ជាមួយគ្នានឹងលោកមិនមានសោត តែមានភិក្ខុដែលជាអន្តេវាសិកដែលជា
 បណ្ឌិត គប្បីបញ្ជូនលោកទៅកាន់សម្មាកររបស់ភិក្ខុដែលជា អន្តេវាសិកនោះ
 ដោយប្រាប់ថា ចូរលោកទៅសួរភិក្ខុកំលោះអង្គនោះមើលចុះ ។ កាលភិក្ខុ
 ដែលជាអន្តេវាសិកនោះវិនិច្ឆ័យថា ជាសតេកិច្ចា ក៏គួរពោលជាមួយលោកថា

សាធ្ម ចូរលោកធ្វើតាមពាក្យរបស់ភិក្ខុនោះឲ្យល្អ ។ បើឆាយាបុរាណវិទ្យានោះ
ឯង ប្រាកដដល់ភិក្ខុកំលោះដែរសោត ភិក្ខុកំលោះនោះក៏មិនគួរប្រាប់ភិក្ខុដែល
ត្រូវអាបត្តិថា លោកត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យាហើយ ។

ភិក្ខុទ្រុស្តសីលប្រព្រឹត្តកម្មដ្ឋានមិនចម្រើន

ពិតហើយ ការកើតឡើងនៃព្រះពុទ្ធ ជាប់របស់កុមារដោយលំបាក
បព្វជ្ជា និងឧបសម្បទា ជាប់របស់បានដោយកម្រជាងនោះ ។ តែវិនយធរ-
ភិក្ខុពោលយ៉ាងនេះថា អ្នកចូរចោលសម្មាសម្ពាទិកាសដែលស្ងប់ស្ងាត់ ហើយ
អង្គុយសម្រាកពេលថ្ងៃ ជម្រះសីលឲ្យបរិសុទ្ធ ចូរធ្វើមនសិការ អាការៈ ៣២
មើលសិន ។ បើសីលរបស់ភិក្ខុនោះ មិនព្រៃសពពាលសោត កម្មដ្ឋាន
រមែងបន្ត ។ សង្ខារទាំងឡាយ ជាប់របស់ប្រាកដច្បាស់ឡើង ចិត្តក៏ជាឯកគ្គតា
ដូចបានសម្រេចឧបចារៈ និងអប្បនាសមាធិ ដូច្នោះ សូម្បីថ្ងៃខាងមុខទៅ
ក៏ដោយ លោកក៏មិនជ្រាប ។ តែក្នុងថ្ងៃកន្លងទៅ លោកមកកាន់ទីឧបដ្ឋាក
ហើយ គួរពោលយ៉ាងនេះថា ការប្រព្រឹត្តទៅនៃចិត្តរបស់លោកដូចម្តេច កាល
លោកប្រាប់ការប្រព្រឹត្តទៅនៃចិត្តហើយ គួរពោលនឹងលោកថា ដែលបាន
ឈ្មោះថា បព្វជ្ជាមានភាពបរិសុទ្ធនៃចិត្តជាប្រយោជន៍ អ្នកកុំប្រមាទចូរបំពេញ
សមណធម៌ចុះ ។ ចំណែកភិក្ខុណាមានសីលដាច់ កម្មដ្ឋានរបស់ភិក្ខុនោះ
រមែងមិនបន្ត ចិត្តរមែងរំជើបរំជួល ត្រូវភ្លើង គឺការក្តៅក្រហាយដុតរោល
ដូចត្រូវចាក់ទម្លុះដោយជន្លួញ ដូច្នោះ ភិក្ខុនោះរមែងក្រោកឡើងក្នុងខណៈ
នោះឯង ដូចអង្គុយនៅលើដុំថ្មដែលក្តៅ ដូច្នោះ ។ កាលលោកមកហើយ

គប្បីសួរថា ការប្រព្រឹត្តទៅនៃចិត្តរបស់លោកដូចម្តេច កាលលោកប្រាប់ការ
 ប្រព្រឹត្តទៅនៃចិត្តហើយ គួរពោលថា ឈ្មោះថា ការកំបាំងរបស់អ្នកធ្វើបាប-
 កម្ម រមែងមិនមានក្នុងលោក ពិតហើយ បុគ្គលធ្វើកម្មអាក្រក់ រមែងដឹង
 ដោយខ្លួនឯងមុនអ្នកដទៃទាំងអស់ បន្ទាប់អំពីនោះ អារក្ខទេវតាទាំងឡាយ
 សមណព្រាហ្មណ៍ និងទេវតាដទៃៗ ដែលដឹងចិត្តរបស់បុគ្គលដទៃ រមែងដឹង
 (កម្មអាក្រក់) របស់ខ្លួន ឥឡូវនេះ អ្នកឯងចូរស្វែងរកភាពស្ម័គ្រដល់ខ្លួន
 ឯងចុះ ។

ឥឡូវនេះ ខ្ញុំនឹងពណ៌នាអត្ថ គឺការចែកន័យសិក្ខាបទតទៅ ។ ក្នុង
 ពាក្យថា យោ បនាតិ យោ យាទិសោ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុក មាន
 វិនិច្ឆ័យយ៉ាងនេះថា ពីរបទថា យោ បន ជាបទដែលគួរចែក ។ បទជាដើម
 ថា យោ យាទិសោ ជាដើមចែកនៃបទថា យោ បន នោះ ។ ក្នុងពីរបទថា
 យោ បន នេះ សព្វថា បន ជានិបាត បទថា យោ ជាបទប្រាប់អត្ថ
 បទថា យោ នោះ សម្តែងបុគ្គលដោយមិនចំពោះខ្លួន ព្រោះហេតុនោះ ព្រះ
 ដ៏មានព្រះភាគកាលទ្រង់សម្តែងអត្ថនៃបទថា យោ នោះ ទើបត្រាស់ចំពោះ
 យោ សព្វ ដែលសម្តែងបុគ្គលដោយមិនចំពោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ បណ្ឌិត
 គប្បីជ្រាបន័យក្នុងបទថា យោ បន នេះ យ៉ាងនេះ ។

បទថា យោ បន អធិប្បាយថា យោកោនិ ប្រែថា បុគ្គលឯណា
 មួយ ។ ឯបុគ្គលដែលឈ្មោះថា បុគ្គលឯណានីមួយនោះ រមែងប្រាកដដោយ
 អាការឯណាមួយ ក្នុងភេទ ការប្រកប ជាតិ ឈ្មោះ គោត្រ សីល វិហារធម៌

គោចរ និងវ័យ ដោយពិត ព្រោះហេតុនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់
 ប្រកាសប្រភេទនោះ ដើម្បីឲ្យស្គាល់បុគ្គលនោះ ដោយអាការយ៉ាងនោះ ទើប
 ត្រាស់ពាក្យថា យាទិសោ ជាដើម ។ ក្នុងពាក្យថា យាទិសោ ជាដើមនោះ
 មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា បទថា យាទិសោ សេចក្តីថា ពោលដោយអំណាចភេទ
 ទោះជាបុគ្គលប្រភេទណាក៏ដោយ ជាមនុស្សខ្ពស់ ឬ ទាប ខ្មៅ ឬ ស មាន
 សម្បុរល្បឿន ស្គម ឬធាតុក៏ដោយ ។

បទថា យថាឃុត្តោ សេចក្តីថា ពោលដោយអំណាចការប្រកប ទោះ
 ជាមនុស្សប្រកបដោយការងារណាមួយក៏ដោយ ទោះជាបុគ្គលប្រកបដោយ
 នវកម្មក្តី ប្រកបដោយឧទ្ទេសក្តី ប្រកបដោយធុរៈ គឺការអប់រំ (គីរិប-
 ស្សនាធុរៈ) ក្តី ។

បទថា យថាជន្មោ សេចក្តីថា ពោលដោយអំណាចជាតិ ទោះជា
 បុគ្គលមានជាតិយ៉ាងណាក្តី គឺជាក្សត្រ ជាព្រាហ្មណ៍ ជាវេស្សៈ ឬជាសូទ្រៈ
 ក្តី ។

បទថា យថាធាមោ សេចក្តីថា ពោលដោយអំណាចឈ្មោះ ទោះជា
 បុគ្គលមានឈ្មោះយ៉ាងណា គឺឈ្មោះថា ពុទ្ធកិច្ចៈក្តី ធម្មកិច្ចៈក្តី សង្ឃកិច្ចៈ
 ក្តី ។

បទថា យថាគោត្តោ សេចក្តីថា ពោលដោយអំណាចគោត្រ ទោះជា
 អ្នកមានគោត្រយ៉ាងណាក៏ដោយ គឺកច្ចានគោត្រក្តី វាសេដ្ឋគោត្រក្តី កោ-
 សិយគោត្រក្តី ។

បទថា យថាសីលោ សេចក្តីថា មានប្រក្រតីទាំងឡាយ ទោះជាមាន
ប្រក្រតីយ៉ាងណាក៏ដោយ គឺជាអ្នកមាននវកម្មជាប្រក្រតីក្តី មានឧទ្ទេសជា
ប្រក្រតីក្តី មានធុរៈ គឺការអប់រំ (វិបស្សនាធុរៈ) ក្តី ។

បទថា វិហារី សេចក្តីថា ក្នុងវិហារធម៌ទាំងឡាយ ទោះជាវិហារធម៌
ណាក៏ដោយ គឺជាអ្នកមាននវកម្មជាវិហារធម៌ក្តី មានឧទ្ទេសជាវិហារធម៌ក្តី
មានធុរៈជាវិហារធម៌ក្តី ។

បទថា យថាគោចរោ សេចក្តីថា ក្នុងគោចរទាំងឡាយ ទោះជាគោចរ
ឯណានីមួយក៏ដោយ គឺជាបុគ្គលមាននវកម្មជាគោចរក្តី មានឧទ្ទេសជាគោចរ
ក្តី មានធុរៈជាគោចរក្តី ។

ចំណែកបទថា ថេរោ វា ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ទោះជាបុគ្គល
ណា ក្នុងបណ្តាបុគ្គលចម្រើនដោយវ័យជាដើម អធិប្បាយថា ជាព្រះថេរៈ
ព្រោះមានវស្សគម្រប់ ១០ ក្តី ជានរៈ ព្រោះមានវស្សាតិចជាង ៥ ក្តី
ជាមជ្ឈិមបុគ្គល ព្រោះមានវស្សាច្រើនជាង ៥ ក្តី ។ ដោយពិត បុគ្គល
ទាំងអស់ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ក្នុងអត្តនេះថា យោ បទ។

អធិប្បាយ អត្ថនៃភិក្ខុសព្ទ

[២៦] ក្នុងភិក្ខុនិទ្ទេស មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា បុគ្គលណាវមែងសូម
ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា អ្នកសូម ។ អធិប្បាយថា
ទោះបានក៏ដោយ មិនបានក៏ដោយ វមែងសូមដោយវិធីសូមដ៏ប្រសើរ ។
ឈ្មោះថា បុគ្គល អាស្រ័យការដើរសូម ព្រោះជាអ្នកអាស្រ័យការដើរសូម

ដែលព្រះពុទ្ធជាដើម ទ្រង់អាស្រ័យហើយ ។ ពិតហើយ បុគ្គលណាមួយ
 លះគំនរកោតៈតិច ឬច្រើន ចេញចាកផ្ទះ ឬសមិទមានផ្ទះ បុគ្គលនោះ
 ឈ្មោះថា អាស្រ័យការដើរសូម ព្រោះលះការចិញ្ចឹមជីវិតដោយកសិកម្ម និង
 គោរក្ខកម្មជាដើមចោល រមែងទទួលយកភេទនោះឯង ព្រោះដូច្នោះ ទើប
 ឈ្មោះថា ភិក្ខុ ។

ម្យ៉ាងទៀត សូម្បីឆាន់ភត្តដែលគេនាំមកដោយអម្រែក ក្នុងកណ្តាលវិហារ
 ក៏ឈ្មោះថា អាស្រ័យការដើរសូម ព្រោះមានការរស់នៅអាស្រ័យដោយអ្នក
 ដទៃ ព្រោះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា ភិក្ខុ ។

ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា អាស្រ័យការដើរសូម ព្រោះជាអ្នកកើតឧស្សាហៈ
 ក្នុងបព្វជ្ជា អាស្រ័យកោជន គឺពុំទុកបាយដែលរកបានដោយកម្លាំងស្ទឹង
 ព្រោះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា ភិក្ខុ ។

បុគ្គលណា រមែងទ្រទ្រង់ផ្ទាំងសំពត់ដែលកាត់ហើយ ព្រោះធ្វើតម្លៃ
 សម្ផស្ស និងពណ៌ឲ្យខូចទៅ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា អ្នកទ្រទ្រង់
 ផ្ទាំងសំពត់ដែលកាត់ហើយ ។ បណ្តា ការធ្វើតម្លៃឲ្យខូចទៅជាដើមនោះ គប្បី
 ជ្រាបការធ្វើតម្លៃឲ្យវិនាស ព្រោះកាត់ដោយសស្រ្តា ។ ពិតហើយ ផ្ទាំងសំពត់
 សូម្បីមានតម្លៃមួយពាន់ ដែលគេយកកាំបិតកាត់ឲ្យជាចម្រៀកតូចធំ ហើយ
 រមែងអស់តម្លៃ គឺមានតម្លៃមិនដល់សូម្បីពាក់កណ្តាលតម្លៃដើម ។ ភិក្ខុ
 គប្បីជ្រាបការធ្វើសម្ផស្សឲ្យវិនាសទៅ ព្រោះដេរដោយអំបោះ ។ ពិតហើយ
 ផ្ទាំងសំពត់ដែលមានសម្ផស្សជាសុខ ដែលត្រូវដេរដោយអំបោះ ហើយរមែង

មានសម្មស្សប្បាត់បង់ទៅ គឺដល់នូវកាតសំពត់ដែលមានសម្មស្សគ្រោត-
 គ្រោត ។ គប្បីជ្រាបការធ្វើពណ៌ឲ្យវិនាសទៅ ព្រោះសៅហ្មងដោយច្រែះ
 ម្ហូលជាដើម ។ ពិតហើយ ផ្ទាំងសំពត់ សូម្បីបរិសុទ្ធល្អ តាំងអំពីធ្វើការ
 ដោយម្ហូលហើយ រមែងមានពណ៌វិនាសទៅ គឺរមែងលះបង់ពណ៌ដើមទៅ
 ព្រោះច្រែះម្ហូល និងព្រោះទឹកដែលជាមន្ទិលកើតអំពីក្អែកដៃ និងព្រោះការ
 ជ្រលក់ និងធ្វើកប្បក្នុងទីបំផុត ។ បុគ្គលណា ឈ្មោះថា ជាអ្នកទ្រទ្រង់សំពត់
 ដែលត្រូវកាត់ដាច់ហើយ ព្រោះទ្រទ្រង់ផ្ទាំងសំពត់ដែលត្រូវកាត់ ដោយអាការ
 ៣ យ៉ាង ដូចអធិប្បាយមកហើយនោះ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា
 ភិក្ខុ ។

ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលណា ឈ្មោះថា ជាអ្នកទ្រទ្រង់ផ្ទាំងសំពត់ដែលត្រូវ
 កាត់ហើយ ព្រោះត្រឹមតែទ្រទ្រង់សំពត់កាសាវៈទាំងឡាយ ដែលមិនដូចនឹង
 សំពត់របស់គ្រហស្ថ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ភិក្ខុ ។

បទថា សមញ្ញាយ^(១) សេចក្តីថា ដោយបញ្ញត្តិ គឺដោយវេហារ ។
 ពិតហើយ បុគ្គលខ្លះរមែងប្រាកដថា ជាភិក្ខុ ដោយវេហារប៉ុណ្ណោះ ។ ពិត
 ហើយ ក្នុងកិច្ចនិមន្តជាដើម មនុស្សទាំងឡាយ កាលរាប់ចំនួនភិក្ខុ រាប់យក
 ទាំងពួកសាមណេរចូលផង ហើយពោលថា ភិក្ខុចំនួនមួយរយអង្គ ភិក្ខុចំនួន
 មួយពាន់អង្គ ។

បទថា បដិញ្ញាយ គឺដោយការប្តេជ្ញារបស់ខ្លួនឯង ពិតហើយ បុគ្គល
 ពួកខ្លះ រមែងប្រាកដថា ជាភិក្ខុ សូម្បីដោយការប្តេជ្ញា ។ គប្បីជ្រាបការប្តេជ្ញា

ថា ជាកិក្ខុនោះ កើតមានក្នុងបយោគជាដើមយ៉ាងនេះថា សួរថា ក្នុងទីនេះ ជានរណា ឆ្លើយថា លោកម្ចាស់ ខ្ញុំជាកិក្ខុ ។ ឯការប្តេជ្ញានេះ ជាការប្តេជ្ញា ដែលត្រូវតាមធម៌ គឺព្រះអាននុត្តរបានពោលទុកហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ដោយ ចំណែកនៃរាត្រី សូម្បីពួកកិក្ខុទ្រុស្តសីលដើរបញ្ចាសផ្លូវមក កាលត្រូវសួរថា ក្នុងទីនេះ ជានរណា ក៏ឆ្លើយថា ពួកខ្ញុំជាកិក្ខុ ដូច្នោះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ ការប្តេជ្ញាដែលមិនប្រពៃតាមធម៌ មិនត្រូវតាមសេចក្តីពិត ។

បទថា **ឯហិកិក្ខុ** សេចក្តីថា អ្នកដល់នូវភាពជាកិក្ខុ គឺ ឧបសម្បទា ដោយឯហិកិក្ខុ ដោយត្រឹមព្រះតម្រាស់របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា **ឯហិកិក្ខុ** អ្នកចូរមកជាកិក្ខុចុះ ឈ្មោះថា កិក្ខុ ។ ពិតហើយ ព្រះដ៏មាន- ព្រះភាគទត ឃើញបុគ្គលដែលដល់ព្រមដោយឧបនិស្ស័យ ដើម្បីជាឯហិកិក្ខុ ទើបទ្រង់លា ព្រះហស្តខាងស្តាំ ដែលមានពណ៌ដូចមាសចេញអំពីស្រទាប់ បង្ហាញចិវរ ដែលមានពណ៌ក្រហម បន្តិព្រះសូរសៀងក្រអូនដូចសំឡេង ព្រហ្ម ត្រាស់ថា **ឯហិកិក្ខុ** ចរ ព្រហ្មចរិយំ សម្មា ទុក្ខសង្ខារ អន្តកិរិយាយ អ្នកចូរមកជាកិក្ខុចុះ ចូរប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ ដើម្បីធ្វើទីបំផុតទុក្ខដោយប្រពៃ ចុះ ដំណាលគ្នានឹងព្រះវាចារបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគនោះឯង ភេទគ្រហស្ថ ក៏អន្តរធានទៅ បព្វជ្ជា និងឧបសម្បទាក៏សម្រេច បុគ្គលនោះ ជាអ្នកដាក់ចុះ នូវសក់ ស្លៀកដណ្តប់នូវសំពត់កាសាវៈ គឺ ស្លៀកស្បង់ មួយផ្ទាំង ដណ្តប់ ចិវរមួយផ្ទាំង ពាក់សង្ឃារដ៏លើចង្អុយស្នាមួយផ្ទាំង ស្តាយបាត្រដ៏ដែលមាន

១ បិដកថា សាមញ្ញាយ ។ យកតាមអដ្ឋកថា ។

ពណ៌ដូចផ្កាឧប្បលខៀវ ត្រង់ស្មាខាងឆ្វេង ។ ភិក្ខុនោះ លោកកំណត់ដោយ
 បរិការ ៨ ប្រដាប់ត្រង់កាយ ដូចបុរាណចារ្យពោលទុក យ៉ាងនេះថា
 បរិការទាំងនេះ គឺត្រៃចីវរ បាត្រ កាំបិតតូច ម្សៅ និង
 វត្ថុពន្លឺចង្កេះ មានធម្មក្រកជាគម្រប់ ៨ រមែងគួរដល់ភិក្ខុ
 ដែលប្រកបសេចក្តីព្យាយាម ។

ជាអ្នកសម្បូរដោយឥរិយាបថ ដូចព្រះថេរៈមានវស្សា ៦០ មានព្រះ
 ពុទ្ធជាអាចារ្យ មានព្រះពុទ្ធជាឧបជ្ឈាយ័ ឈរវន្តាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនោះឯង ។
 ពិតហើយ ក្នុងបឋមពោធិកាល ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ឲ្យកុលបុត្រ
 ឧបសម្បទាដោយឯហិកិកុឧបសម្បទានោះឯង ក្នុងមួយរយៈកាល ហើយ
 ភិក្ខុដែលឧបសម្បទាដោយវិធីយ៉ាងនេះ មានចំនួន ១៣៤១ អង្គ ។ បុគ្គល
 ទាំងនោះ គឺនរណា គឺមានចំនួនដូច្នោះ បញ្ជាវគ្គិយភិក្ខុ ៥ យសកុលបុត្រ ១
 សម្មាញ្ញជាបរិវាររបស់លោក ៥៤ ភទ្ធុវគ្គិយភិក្ខុ ៣០ បុរាណជដិល ១០០០
 បរិញ្ញាជកបរិវារអគ្គសាវ័កទាំងពីរ ២៥០ អង្គលិមាលត្ថេរ ១ (រួមជា ១៣៤១
 អង្គ) សមដូចពាក្យព្រះអង្គកថាចារ្យពោលទុកថា

ភិក្ខុ ១៣០០ អង្គ និងភិក្ខុដទៃទៀត ៤០ អង្គ និងព្រះថេរៈ
 មានបញ្ញា ១ អង្គទៀត ភិក្ខុទាំងអស់នោះ លោកពោលថាជា
 ឯហិកិកុ ។

ភិក្ខុទាំងនោះ ជាឯហិកិកុមួយពួកក៏ទេ សូម្បីពួកដទៃក៏នៅមានច្រើនទៀត
 ភិក្ខុទាំងនោះ គឺនរណា គឺមានចំនួនជាដើមយ៉ាងនេះថា សេលព្រាហ្មណ៍ និង

បរិវារ ៣០០ ព្រះមហាកប្បិន និងបរិវារ ១០០០ កុលបុត្រ អ្នកស្រុក
 កបិលពស្តុ មានចំនួន ១០០០០ ពួកបារាយនិកព្រាហ្មណ៍ (សិស្សរបស់
 អាចារ្យពារី) មានចំនួន ១៦០០០ (រួមជា ២៧៣០០ អង្គ) ។ តែភិក្ខុ
 ទាំងនោះ ព្រះអង្គក៏ចាញ់មិនបានពោលទុក ព្រោះព្រះឧបាសិក្ខុមិនបាន
 សម្តែងទុកក្នុងបាលីព្រះវិន័យបិដក ។ ភិក្ខុទាំងនេះព្រះអង្គក៏ចាញ់ពោលទុក
 ព្រោះព្រះឧបាសិក្ខុសម្តែងទុកក្នុងបាលីព្រះវិន័យបិដកនោះហើយ ។ ព្រះ
 អង្គការព្រះពោលទុកក្នុងអង្គការ ដូច្នោះថា

ភិក្ខុទាំងអស់នេះ គឺ ២៧០០០ និង ៣០០ អង្គ ភិក្ខុទាំង

អស់នោះ លោកពោលថា ជាឯហិក្ខុ ។

ឧបសម្បទា ៨ យ៉ាង

ច្រើនបទថា តិហិ សរណគមនេហិ ឧបសម្បទោ សេចក្តីថា អ្នក
 ឧបសម្បទាដោយត្រៃសរណគមន៍ ដែលបន្ធិវាចាពោល ៣ ដង ដោយន័យ
 ជាដើមថា តុន្តំ សរណំ គច្ឆាមិ ។ ពិតហើយ ដែលបានឈ្មោះថា ឧប-
 សម្បទានេះ មាន ៨ យ៉ាង គឺឯហិក្ខុឧបសម្បទា ១ សរណគមនឧប-
 សម្បទា ១ ឱវាទប្បដិគ្គហណឧបសម្បទា ១ បញ្ញាព្យាករណឧបសម្បទា ១
 គរុធម្មប្បដិគ្គហណឧបសម្បទា ១ ទូតេនឧបសម្បទា ១ អង្គវាចិកាឧប-
 សម្បទា ១ ញត្តិបត្តកម្មឧបសម្បទា ១ ។

ក្នុងឧបសម្បទា ៨ យ៉ាងនោះ ឯហិក្ខុឧបសម្បទា និងសរណគមន-
 ឧបសម្បទា ខ្ញុំបានពោលរួចហើយ ។

ដែលឈ្មោះថា ឱវាទប្បជីគ្គហណាឧបសម្បទា បានដល់ ឧបសម្បទា ដែលទ្រង់អនុញ្ញាតដល់ព្រះមហាកស្សបត្ថេរ ដោយការទទួលឱវាទនេះថា ម្ចាស់កស្សប ហេតុដូច្នោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះថា ហិរិនិឌឌិប្បៈដីក្លៀវក្លា អាត្មាអញបានតម្កល់ទុក ក្នុងភិក្ខុចាស់ទាំងឡាយ ក្នុងភិក្ខុថ្មីទាំងឡាយ ក្នុងភិក្ខុកណ្តាលទាំងឡាយ ម្ចាស់កស្សប អ្នកគួរសិក្សាយ៉ាងនេះឯង ម្ចាស់កស្សប ហេតុដូច្នោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងស្តាប់នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយកុសលណានីមួយ ហើយធ្វើនូវធម៌ទាំងអស់នោះឲ្យជាប្រយោជន៍ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ផ្លូវចិត្តទាំងពួង ផ្សេងត្រចៀកចាំស្តាប់ធម៌ ម្ចាស់កស្សប អ្នកគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ម្ចាស់កស្សប ហេតុដូច្នោះ ក្នុងសាសនានេះអ្នកគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះថា កាយគតាសតិរបស់អាត្មាអញ ប្រកបដោយសេចក្តីសុខ មិនទាន់សាបសូន្យនៅឡើយ ម្ចាស់កស្សប អ្នកគប្បីសិក្សាយ៉ាងនេះឯង ។

បញ្ញាព្យាករណឧបសម្បទា បានដល់ ឧបសម្បទាដែលទ្រង់អនុញ្ញាតដល់សោបុកសាមណេរ បានឮថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់សួរបញ្ញា ទាក់ទងដោយអសុក ១០ នឹងសោបុកសាមណេរ ដែលចង្រ្កមតាមទ្រង់នៅក្នុងបុព្វារាមថា សោបុកៈ ធម៌ទាំងនេះ គឺឧទ្ធុមាតកសញ្ញាក្តី រូបសញ្ញាក្តី មានអត្តផ្សេងគ្នា មានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នា ឬមានអត្តតែមួយ ផ្សេងគ្នាតែព្យញ្ជនៈប៉ុណ្ណោះ សោបុកសាមណេរនោះ ឆ្លើយដោះបញ្ហាទាំងនោះបាន ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ

ទ្រង់ប្រទានសាធុការដល់លោក ហើយសួរថា ម្ចាស់សោបុកៈ អ្នកមាន វស្សាប៉ុន្មាន សាមណេរទូលថា បពិត្រព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គមានវស្សា ៧ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ មានព្រះទ័យដែលសោបុកសាមណេរឲ្យត្រេកអរ ហើយថា សោបុកៈ អ្នកឆ្លើយបញ្ហាហាក់ដូចសព្វញ្ញតញ្ញាណរបស់តថាគត ហើយទើបទ្រង់អនុញ្ញាតឲ្យឧបសម្បទា ។ នេះឈ្មោះថា បញ្ហាព្យាករណ- ឧបសម្បទា ។

ដែលឈ្មោះថា គរុធម្មប្បដិគ្គហណឧបសម្បទា បានដល់ ឧបសម្បទា ដែលទ្រង់អនុញ្ញាតដល់ព្រះនាងមហាបជាបតី ដោយការទទួលគរុធម៌ ៨ ។

ដែលឈ្មោះថា ទូតេនឧបសម្បទា បានដល់ ឧបសម្បទាដែលទ្រង់ អនុញ្ញាតដល់នាងអន្លកាសីគណិកា ។

ដែលឈ្មោះថា អង្គវាចិកាឧបសម្បទា បានដល់ ឧបសម្បទារបស់ ភិក្ខុនី ដោយកម្មពីរពួក គឺញាតិបតុត្តកម្មភិក្ខុនីសង្ឃ ញាតិបតុត្តកម្មខាងភិក្ខុ- សង្ឃ ។

ដែលឈ្មោះថា ញាតិបតុត្តកម្មឧបសម្បទា បានដល់ ឧបសម្បទារបស់ ភិក្ខុទាំងឡាយក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ។

មានពាក្យពោលអធិប្បាយថា បុគ្គលដែលឧបសម្បទាហើយ ក្នុង បណ្ណាឧបសម្បទា ៨ យ៉ាងនេះ ដោយឧបសម្បទានេះ ដែលទ្រង់អនុញ្ញាត ហើយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតនូវវេទ្ធជាឧប- សម្បទា ដោយត្រៃសរណគមន៍នេះ ។

បទថា ភទ្រោ បានដល់ មិនថោកថយ ។ ពិតហើយ សេក្ខបុគ្គល ទាំងឡាយ មានកល្យាណបុប្ផជនជាដើម រហូតដល់ព្រះអរហន្ត រមែងមិន រាប់ថា ភិក្ខុអ្នកចម្រើន ព្រោះប្រកបដោយសីល សមាធិ បញ្ញា វិមុត្តិ និង វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈដ៏ចម្រើន ។

បទថា សារោ សេចក្តីថា សេក្ខកល្យាណបុប្ផជននោះ គប្បីជ្រាបថា ភិក្ខុអ្នកមានសារៈ ព្រោះប្រកបដោយសារៈទាំងឡាយ មានសីលសារៈជាដើម នោះឯង ប្រៀបដូចសំពត់ពណ៌ខៀវ ព្រោះប្រកបដោយពណ៌ខៀវ ដូច្នោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះខ័ណ្ឌស្រពប៉ុណ្ណោះ គប្បីជ្រាបថា ជាអ្នកមានសារៈ ព្រោះ ជាអ្នកប្រាសចាកជួលី គឺកិលេស ។

បទថា សេក្ខោ សេចក្តីថា ព្រះអរិយបុគ្គល ៧ ពួក និងកល្យាណ- បុប្ផជន រមែងសិក្សាសិក្ខា ៣ ព្រោះហេតុនោះ ទើបចាត់ជាសេក្ខបុគ្គល ។ ក្នុងសេក្ខបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណាមួយ គប្បីជ្រាបថា ជាភិក្ខុសេក្ខៈ ។ ដែលឈ្មោះថា អសេក្ខបុគ្គល ព្រោះមិនមានការសិក្សា ។ ព្រះខ័ណ្ឌស្រព លោកហៅថា អសេក្ខបុគ្គល ព្រោះកន្លងសេក្ខធម៌ហើយ តាំងនៅក្នុងអគ្គផល មិនមានសិក្ខាដែលត្រូវសិក្សាឲ្យក្រៃលែងជាងនោះ ។

ពីរបទថា សមគ្គេន សង្ឃេន សេចក្តីថា ដោយសង្ឃ ឈ្មោះថា ចូលដល់ភាពជាអ្នកព្រមព្រៀងគ្នាក្នុងកម្មណាមួយ ព្រោះភិក្ខុដែលចូលធ្វើកម្ម ក្នុងកម្មដែលនឹងគប្បីធ្វើ ដោយសង្ឃបញ្ជាវគ្គ ដោយបរិយាយយ៉ាងទាបបំផុត បានមកគ្រប់ចំនួន ព្រោះបាននាំឆន្ទៈរបស់ពួកភិក្ខុដែលគួរដល់ឆន្ទៈមកហើយ

និងព្រោះពួកភិក្ខុដែលនៅចំពោះមុខមិនជំទាស់ ។

បទថា ញត្តិចតុត្តន សេចក្តីថា ដែលគប្បីធ្វើដោយអនុស្សាវនា ៣ ដង ញត្តិ ១ ដង ។ បទថា កម្មន្ត គឺវិនយកម្មដែលត្រូវតាមធម៌ ។

បទថា អកុស្តន សេចក្តីថា ចូលដល់ភាពជាកម្មដែលបុគ្គលណាមួយ ឲ្យកម្រើកមិនបាន គឺដែលបុគ្គលណាមួយ ជំទាស់មិនបាន ព្រោះដល់ព្រម ដោយវត្ថុសម្បត្តិ ញត្តិសម្បត្តិ អនុស្សាវនាសម្បត្តិ សីមាសម្បត្តិ និងបរិស- សម្បត្តិ ។ បទថា ឋានារហោន គឺគួរដល់ហេតុ បានដល់ គួរដល់សត្វ- សាសនា ។ ឈ្មោះថា ឧបសម្បន្ន គឺមកដល់ អធិប្បាយថា សម្រេចការៈដ៏ ឧត្តម គឺភាពជាភិក្ខុ ដែលជាការៈដ៏ឧត្តម ។ ពិតហើយ បុគ្គលនោះលោក ហៅថា ឧបសម្បន្ន ព្រោះមកដល់ភាពជាភិក្ខុនោះ ដោយកម្មតាមដែល ពោលហើយ ។

ក្នុងអធិការនេះ មកអំពីញត្តិចតុត្តកម្មតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។ តែក្នុងទីនេះ គួរនាំសង្ឃកម្មទាំង ៤ មកពោលទុកដោយពិស្តារ ។ ពាក្យទាំងអស់នោះ លោកពោលហើយក្នុងអង្គការទាំងឡាយ ។ ឯសង្ឃកម្មទាំងនោះ គឺអប- លោកនកម្ម ញត្តិកម្ម ញត្តិទុតិយកម្ម ញត្តិចតុត្តកម្ម បណ្ឌិតគប្បីរៀបរៀង ទុកតាមលំដាប់ ហើយលើកបាលីមកពោលដោយពិស្តារ អំពីគម្ពីរខន្ធកៈ និងកម្មវិក្កក្នុងទីបំផុតនៃគម្ពីរបរិវារ ។

ខ្ញុំនឹងពណ៌នាសង្ឃកម្មទាំងនោះ ក្នុងកម្មវិក្កក្នុងទីបំផុតនៃគម្ពីរបរិវារ នោះឯង ។ ព្រោះថា បើមានការពណ៌នាយ៉ាងនោះ បឋមបារាជិកវណ្ណនានឹង

មិនជាការធ្ងន់ពេក ហើយការពណ៌នាព្រះបាលី តាមដែលតាំងទុក ក៏នឹង
ជាវណ្ណនាដែលដឹងបានងាយ ទាំងឋានៈទាំងនោះ នឹងជារបស់មិនសូន្យបដិ
ព្រោះដូច្នោះ ខ្ញុំនឹងធ្វើការពណ៌នាទៅតាមលំដាប់បទប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា តត្រ សេចក្តីថា បណ្តាកិក្ខុទាំងឡាយ ដែលពោលដោយន័យ
មានពាក្យថា អ្នកសូមជាដើមប៉ុណ្ណោះ ។ ពីរបទថា យាយំ ភិក្ខុ កាត់បទជា
យោ អយំ ភិក្ខុ ប្រែថា ភិក្ខុនេះ។ បទថា សមគ្គេន សង្ឃេន ។ បទ
សម្បន្នោ សេចក្តីថា បណ្តាឧបសម្បទា ៨ ដែលឧបសម្បទាហើយ ដោយ
ញត្តិចត្តកម្មប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា អយំ សមស្មី អត្ថេ អធិប្បតោ ភិក្ខុ សេចក្តីថា ភិក្ខុនេះ
សំដៅយកថា ភិក្ខុ ក្នុងអត្ថថា សេពមេបុនធម្មហើយ រមែងជាអ្នកចាល
ចាញ់នេះ ។ ចំណែក ភិក្ខុ សព្វក្រៅអំពីនេះ មានពាក្យថា ភិក្ខុកោ ជាដើម
ទ្រង់ត្រាស់ដោយអំណាចការពង្រីកសេចក្តី ហើយក្នុងពាក្យថា ភិក្ខុកោ
ជាដើមនោះ សព្វជាដើមថា អ្នកសូម ទ្រង់ត្រាស់ដោយអំណាចកាសា ។
ពីរបទថា សមញ្ញាយ ភិក្ខុ បដិញ្ញាយ ភិក្ខុ ជាភិក្ខុដោយការប្តេជ្ញា ទ្រង់
ត្រាស់ដោយអំណាចការហៅ ។ បទថា ឯហិភិក្ខុ ត្រាស់ដោយអំណាច
វិធីឧបសម្បទា ដែលកុលបុត្របានហើយ ដោយមានព្រះពុទ្ធជាឧបជ្ឈាយ៍ ។
សរណគមនភិក្ខុ ទ្រង់ត្រាស់ ដោយអំណាចបុគ្គលដែលឧបសម្បទាហើយ
ក្នុងកាលកម្មវាចាមិនទាន់កើតឡើង ។ សព្វជាដើមថា ភទ្រ គប្បីប្រាប់ថា
ទ្រង់ត្រាស់ដោយអំណាចគុណ ។

អធិប្បាយ អធិសីល អធិចិត្ត អធិប្បញ្ញា

[២៧] ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់មិនបានចែកបទនេះថា ភិក្ខុនំ ទុកក្នុងឥឡូវនេះឡើយ ព្រោះមិនមានអត្ថដែលប្លែក កាលទ្រង់សម្តែងសិក្ខា និងសាដីវៈ ព្រោះជាហេតុឲ្យភិក្ខុដល់ព្រមហើយ ទើបជាបុគ្គលដែលឈ្មោះ ថា ដល់ព្រមដោយសិក្ខា និងសាដីវៈរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទើបត្រាស់ថា សិក្ខា ជាដើម ក្នុងពាក្យថា សិក្ខា ជាដើមនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ឈ្មោះថា សិក្ខា ព្រោះអត្ថថា ដែលកុលបុត្រគប្បីសិក្សា ។

បទថា ទិស្សោ ជាសង្ឃកំណត់ការគណនា ។

បទថា អធិសីលសិក្ខា មានអត្ថវិគ្គហៈថា សីលដ៏ក្រៃលែង គឺឧត្តម ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា អធិសីល ។ អធិសីលផង ជាសិក្ខាផង ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា អធិសីលសិក្ខា ។ ក្នុងអធិចិត្តសិក្ខា និងអធិប្បញ្ញាសិក្ខាក៏ មានន័យដូច្នោះ ។

សួរថា ក្នុងអធិការនេះ សីលដូចម្តេច អធិសីលដូចម្តេច ចិត្តដូចម្តេច អធិចិត្តដូចម្តេច បញ្ញាដូចម្តេច អធិប្បញ្ញាដូចម្តេច ខ្ញុំនឹងឆ្លើយថា សីលមាន អង្គ ៥ និងអង្គ ១០ ឈ្មោះថា សីលប៉ុណ្ណោះជាបឋម ។ ពិតហើយ សីល នោះ កាលព្រះពុទ្ធកើតឡើងហើយក៏ដោយ មិនទាន់កើតឡើងក៏ដោយ ប្រព្រឹត្ត ទៅក្នុងលោកជាធម្មតា ។ កាលព្រះពុទ្ធកើតឡើងហើយ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក្តី សាវ័កទាំងឡាយក្តី រមែងដឹកនាំមហាជនឲ្យសមាទានក្នុងសីលនោះ ។ បើ ព្រះពុទ្ធមិនកើតឡើង ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ សមណព្រាហ្មណ៍ដែលជាកម្មវាទី ប្រព្រឹត្តត្រូវតាមធម៌ ស្តេចបក្រពត្តិមហារាជ និងមហាពោធិសត្វ រមែងដឹកនាំ

មហាជនឲ្យសមាទាន (ក្នុងសីលនោះ) ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដែលជា
 បណ្ឌិតក៏សមាទាន (សីលនោះ) ដោយខ្លួនឯងផងដែរ ។ សមណព្រាហ្មណ៍
 ជាដើមនោះ កាលបំពេញកុសលធម៌នោះឲ្យបរិបូណ៌ហើយ រមែងសោយ
 សម្បត្តិក្នុងពួកទេវតា និងក្នុងពួកមនុស្ស ។

ចំណែកបុរាណវិទ្យាសាស្ត្រ លោកហៅថា អធិសីល ។ ពិតហើយ
 បុរាណវិទ្យាសាស្ត្រនោះ ជាសីលដ៏ក្រៃលែង និងខ្ពង់ខ្ពស់ជាងបណ្តាលោកិយ-
 សីលទាំងអស់ ដូចព្រះអាទិត្យក្រៃលែងជាងពន្លឺទាំងឡាយ ដូចភ្នំសិរីនេរុខ្ពស់
 ជាងភ្នំទាំងឡាយដូច្នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅបានតែក្នុងពុទ្ធប្បទាកាលប៉ុណ្ណោះ
 ក្រៅពីពុទ្ធប្បទាកាលមិនអាចប្រព្រឹត្តទៅបានឡើយ ។ ព្រោះថា សត្វដទៃមិន
 អាចលើកបញ្ញត្តិនោះតាំងទុកបាន ។ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយប៉ុណ្ណោះ ទ្រង់កាត់
 ក្រសែនៃអជ្ឈាចារជ្ជវកាយទ្វារ និងវចីទ្វារបានជាសមុច្ឆេទ ដោយប្រការ
 ទាំងពួងហើយ ទើបទ្រង់បញ្ញត្តិសីលសំរេនោះទុក ដែលសមគួរដល់ការ
 កន្លងល្មើសនោះៗ ។

ម្យ៉ាងទៀត សីលដែលសម្បយុត្តដោយមគ្គ និងផលប៉ុណ្ណោះ ឈ្មោះ
 ថា សីលដែលក្រៃលែងជាងបុរាណវិទ្យាសាស្ត្រ ។ តែសីលដែលសម្បយុត្ត
 ដោយមគ្គ និងផលនោះ លោកមិនបានសំដៅយកក្នុងអធិការនេះ ។ ព្រោះ
 ភិក្ខុដែលដល់ព្រមដោយសីលនោះ លោកមិនសេពមេប៉ុនធម្មឡើយ ។
 កាមាវចរកុសលចិត្ត ៨ និងសមាបត្តិចិត្ត ៨ ដែលជាលោកិយ រួមចូលជា
 មួយគ្នា គប្បីជ្រាបថា ជាចិត្តប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងកាលព្រះពុទ្ធកើតឡើង ឬមិន

កើតឡើង ចិត្តនោះក៏ប្រព្រឹត្តទៅបាន ការដឹកនាំ និងសមាទាន ក៏គប្បីជ្រាប
ដោយន័យដែលពោលទុកហើយ ក្នុងសីលនោះឯង ។

ចំណែកសមាបត្តិចិត្ត ៨ ដួង ដែលជាបាទនៃវិបស្សនា លោកហៅថា
អធិចិត្ត ។ ពិតហើយ អដ្ឋសមាបត្តិចិត្តនោះ ជាចិត្តដែលក្រែលែង និងឧត្តម
ជាងលោកិយចិត្តទាំងអស់ ដូចអធិសីលក្រែលែងជាងបណ្ឌាសីលទាំងឡាយ
ដូច្នោះ និងមានចំពោះពុទ្ធប្បវាទកាលប៉ុណ្ណោះ ក្រៅពុទ្ធប្បវាទកាល មិនមាន ។
ម្យ៉ាងទៀត ចិត្តដែលសម្បយុត្តដោយមគ្គ និងផលនោះឯង ជាចិត្តដែលក្រែ-
លែងជាងអដ្ឋសមាបត្តិចិត្តនោះ ។ តែចិត្តដែលសម្បយុត្តដោយមគ្គ និងផល
នោះ លោកមិនបានសំដៅយកក្នុងអធិការនេះទេ ។ ព្រោះថា ភិក្ខុដែលដល់
ព្រមដោយចិត្តនោះ លោកមិនសេពមេដុនធម្មឡើយ ។

ម្យ៉ាងទៀត កម្មស្សកតាញាណ (ញាណដែលដឹងថា សត្វមានកម្មជា
របស់ខ្លួន) ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយន័យជាដើមថា ទានដែលឲ្យហើយ មាន
ផល ការបូជាមានផល ឈ្មោះថា បញ្ញា ។ ពិតហើយ បញ្ញានោះ កាល
ព្រះពុទ្ធកើតឡើងហើយក៏ដោយ មិនបានកើតឡើងក៏ដោយ ប្រព្រឹត្តទៅធម្មតា
ក្នុងលោក ។ កាលព្រះពុទ្ធកើតឡើងហើយ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក្តី សាវ័កទាំង-
ឡាយក្តី រមែងដឹកនាំមហាជនឲ្យសមាទានក្នុងបញ្ញានោះ ។ កាលព្រះពុទ្ធមិន
បានកើតឡើង ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកកម្មវាទីដែលប្រព្រឹត្ត
ត្រូវតាមធម៌ ស្តេចចក្រពត្តិមហាជារាជ និងមហាពោធិសត្វ រមែងដឹកនាំ
មហាជនឲ្យសមាទាន (ក្នុងបញ្ញានោះ) ។ សត្វទាំងឡាយដែលជាបណ្ឌិត

ក៏សមាទានដោយខ្លួនឯង ។ ពិតហើយ អង្គរទេវបុត្របានថ្វាយមហាទាន
 អស់ម៉ឺននៃឆ្នាំ ។ វេលាមព្រាហ្មណ៍ ព្រះវេស្សន្តរ និងមនុស្សបណ្ឌិតពួកដទៃ
 ជាច្រើន បានថ្វាយមហាទានហើយ ។ វេលាមព្រាហ្មណ៍ជាដើមនោះ កាល
 បំពេញកុសលធម៌នោះ ឲ្យបរិបូណ៌ហើយ ក៏បានសោយសម្បត្តិក្នុងពពួក
 ទេវតា និងក្នុងពពួកមនុស្ស ។

ចំណែកវិបស្សនាញាណ ដែលជាគ្រឿងកំណត់អាការ គឺត្រៃលក្ខណ៍
 លោកហៅថា អធិប្បញ្ញា ។ ពិតហើយ អធិប្បញ្ញានោះ ជាបញ្ញាដែលក្រែលែង
 និងឧត្តមជាងបណ្តាលោកិយប្បញ្ញាទាំងអស់ ដូចអធិសីលនិងអធិចិត្តក្រែលែង
 និងឧត្តមជាងបណ្តាសីល និងចិត្តទាំងឡាយ ដូច្នោះ ក្រៅពុទ្ធប្បាទកាល មិន
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងលោកឡើយ ។ ឯបញ្ញាដែលសម្បយុត្តដោយមគ្គ និងផល
 នោះឯង ជាបញ្ញាដែលក្រែលែងជាងវិបស្សនាញាណនោះ ។ តែបញ្ញាដែល
 សម្បយុត្តដោយមគ្គ និងផលនោះ លោកមិនបានសំដៅយកក្នុងអធិការនេះ
 ព្រោះថា ភិក្ខុដែលដល់ព្រមដោយបញ្ញានោះ មិនសេពមេចុនធម្មឡើយ ។
 បទថា តត្រ គឺបណ្តាសិក្ខាទាំង ៣ នោះ ។ ច្រើនបទថា យា អយំ
 អធិសីលសិក្ខា បានដល់ អធិសីលសិក្ខានេះ ពោល គឺបាតិមោក្ខសីល ។

អធិប្បាយ បទថា សិក្ខា និង សាដិវៈ

[២៨] ពីរបទថា ឯតំ សាដិវន្ទាម សេចក្តីថា សិក្ខាបទទាំងពួង
 នោះ ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់តាំងទុកក្នុងព្រះវិន័យ នេះហៅថា សាដិវ
 ព្រោះថា ជាទីនៅរួមគ្នា គឺរស់នៅដូចគ្នា រស់នៅត្រូវចំណែកគ្នា ប្រព្រឹត្តត្រូវ
 ចំណែកគ្នា នៃភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលផ្សេងគ្នាដោយប្រភេទ មានបទេស ជាតិ

និងគោត្រផ្សេងៗ គ្នាជាដើម ។

ពីរបទថា តស្មី សិក្ខុតិ សេចក្តីថា ភិក្ខុធ្វើសិក្ខាបទនោះឲ្យជាទីពឹង នៃចិត្តហើយ កំណត់ពិចារណាដោយចិត្តថា អាត្មាអញសិក្សាសមគួរដល់ សិក្ខាបទហើយឬនៅឬ? ភិក្ខុនេះ ឈ្មោះថា កំពុងសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទ ពោល គឺសាដីវៈនោះតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះក៏ទេ សូម្បីក្នុងសិក្ខា ក៏ឈ្មោះថា សិក្សាដែរ ។

ចំណែកពីរបទថា តស្មី សិក្ខុតិ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ដោយអំណាច បទដែលរៀនជាលំដាប់គ្នាថា ឯតំ សាដីវន្ទាម នេះ ។ បទថា តស្មី សិក្ខុតិ នោះ ព្រះអង្គត្រាស់យ៉ាងនោះពិតហើយ តែអត្តក្នុងបទថា តស្មី សិក្ខុតិ នេះ គប្បីឃើញយ៉ាងនេះថា កាលញ៉ាំងសិក្ខាឲ្យបរិបូណ៌ ឈ្មោះថា កំពុងសិក្សាក្នុងសិក្ខានោះ ហើយកាលមិនកន្លងល្មើស ឈ្មោះថា កំពុង សិក្សាក្នុងសិក្ខាបទនោះ ។ បទថា តេន វុច្ឆតិ សាដីវសម្មាបន្នោ នេះ ក៏ ត្រាស់ដោយអំណាចនៃបទថា សាដីវ ដែលជាលំដាប់ដូចគ្នា ។ ភិក្ខុនោះ សូម្បីដល់ព្រមនូវសិក្ខា ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដោយ សំដៅថា ដល់ព្រមដោយសិក្ខាផងដែរ ព្រោះថា កាលមានបំណងយ៉ាងនោះ បទកាជនៈនៃបទថា សិក្ខាសាដីវសម្មាបន្នោ នេះ ឈ្មោះថា បរិបូណ៌ ។

អធិប្បាយ វិធីលាសិក្ខា

[២៩] បទច្រើនថា សិក្ខុ អបច្ចុក្កាយ ទុព្វល្យំ អនាវិកត្វា សេចក្តី ថា មិនពោលលាសិក្ខាផង មិនប្រកាសភាពជាបុគ្គលមានកម្លាំងខ្សោយផង ។

ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវភាពជាបុគ្គលមានកម្លាំងខ្សោយហើយ សិក្ខាមិនទាន់
 ជាការពោលលាឡើយ តែកាលពោលលាសិក្ខាហើយ ភាពជាអ្នកមានកម្លាំង
 ខ្សោយ រមែងជាការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ផងដែរ ព្រោះហេតុនោះ ដោយបទថា
ទុព្វល្យំ អនាវិកត្វា នេះ ទើបមិនបានអត្ថវិសេសណាមួយឡើយ ដូចជា
 ពាក្យថា ពោលលា ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា គប្បីសម្រេចការ
 ដេករួម ២-៣ យប់ ដូច្នោះ បណ្ឌិតក៏មិនបានអត្ថវិសេសណាមួយឡើយ ។
 ពាក្យថា ២-៣ យប់នេះ ព្រះអង្គត្រាស់ដោយភាពជាពាក្យពីរោះរណ្តំដោយ
 ព្យញ្ជនៈ ដោយភាពជាពាក្យជាប់ព្រះឱស្ន ដោយអំណាចលោកវោហារតែ
 ម្យ៉ាង សេចក្តីនេះយ៉ាងណា សូម្បីពាក្យថា មិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវភាព
 ជាបុគ្គលខ្សោយកម្លាំងនេះ ក៏ដូច្នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 ត្រាស់ដោយភាពជាពាក្យសម្រួលមាត់ ដោយភាពជាពាក្យពីរោះរណ្តំដោយ
 ព្យញ្ជនៈ ដោយភាពជាពាក្យជាប់ព្រះឱស្ន ។

ប្រការមួយទៀត ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់រមែងសម្តែងធម៌ ព្រមទាំង
 អត្ថ និងព្យញ្ជនៈ ព្រោះដូច្នោះ ទើបទ្រង់ញ៉ាំងអត្ថឲ្យដល់ព្រម ដោយបទថា
 មិនពោលលាសិក្ខានេះ ញ៉ាំងព្យញ្ជនៈឲ្យដល់ព្រមដោយបទថា មិនធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់នូវភាពជាបុគ្គលមានកម្លាំងខ្សោយនេះ ។ ពិតហើយ អត្ថដែលពោល
 ចំពោះបទមួយ ប្រាសចាកបទដែលជាបរិវារហើយ រមែងមិនពីរោះ ប្រៀប
 ដូចព្រះរាជាដែលប្រាសចាកបរិវារ និងបុរសដែលប្រាសចាកសំពត់ និង
 អលង្ការ រមែងមិនស្រស់ស្អាត ដូច្នោះ ។ តែអត្ថក្នុងបទនោះ រមែងពីរោះ

ព្រមដោយបទប្រៀបធៀប ដែលជាបទបរិវារ ល្មមសមគួរដល់អត្ថ ។

ប្រការមួយទៀត ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវភាពជាបុគ្គលទុព្វលណានីមួយ រមែងជាអត្ថនៃការពោលលាសិក្ខា ព្រោះហេតុនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ សំដៅយកការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវភាពជាបុគ្គលខ្សោយកម្លាំងណានីមួយដែល ជាអត្ថបទនោះ កាលទ្រង់លម្អិតសេចក្តីក្នុងបទថា មិនពោលលាសិក្ខា ទើប ត្រាស់ថា មិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវភាពជាបុគ្គលមានកម្លាំងខ្សោយ ។

ក្នុងពាក្យថា មិនពោលលាសិក្ខា មិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវភាពជា បុគ្គលមានកម្លាំងខ្សោយនោះ បើគប្បីមានពាក្យចោទសួរថា ការធ្វើឲ្យជាក់- ច្បាស់នូវភាពជាបុគ្គលមានកម្លាំងខ្សោយទាំងអស់ មិនមែនជាការពោលលា សិក្ខា ព្រោះហេតុនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគគួរត្រាស់បទថា មិនបានធ្វើឲ្យជាក់- ច្បាស់នូវភាពជាបុគ្គលមានកម្លាំងខ្សោយ ដូច្នោះមុន ហើយទើបត្រាស់បទថា មិនពោលលាសិក្ខា ដើម្បីកំណត់អត្ថនៃបទថា មិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ ភាពជាបុគ្គលមានកម្លាំងខ្សោយនោះ ឆ្លើយថា ពាក្យនោះ មិនគួរពោល ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះមិនមានលំដាប់នៃអត្ថ ។ ពិតហើយ ព្រោះព្រះដ៏មាន ព្រះភាគបានត្រាស់ទុកថា សិក្ខាសាធិវសម្មាបន្នោ ដូច្នោះ អត្ថ ឈ្មោះថា ទ្រង់ត្រាស់ហើយតាមលំដាប់ ក្នុងកាលត្រាស់ថា ខ្លួនដល់ព្រមនូវការលា សិក្ខាណា មិនពោលលាសិក្ខានោះ មិនមែនដោយប្រការដទៃឡើយ ព្រោះ ហេតុនោះ ពាក្យថា សិក្ខុ អបច្ចុក្កាយ នេះឯង ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់មុន ។ ម្យ៉ាងទៀត គប្បីជ្រាបអត្ថក្នុងបទទាំងពីរថា មិនពោលលា

សិក្ខា មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវភាពជាអ្នកខ្សោយកម្លាំងនេះ តាមសមគួរដល់
 លំដាប់ខ្លះ ។ គប្បីជ្រាបដូចម្តេច គប្បីជ្រាបយ៉ាងនេះថា ក្នុងបទថា ដល់
 ព្រមដោយសិក្ខា និងសាជីវៈនេះ ភិក្ខុដល់ព្រមនូវសិក្ខាណា មិនពោលលា
 សិក្ខានោះ នឹងដល់ព្រមនូវសាជីវៈណា មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវភាពជាអ្នក
 មានកម្លាំងខ្សោយក្នុងសាជីវៈនោះ ។

ឥឡូវនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងការប្លែកគ្នា និងការមិន
 ប្លែកគ្នានៃការពោលលាសិក្ខា និងការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវភាពជាអ្នកមាន
 កម្លាំងខ្សោយ និងលក្ខណៈនៃការពោលលាសិក្ខា ទើបត្រាស់ថា **អត្ថិ ភិក្ខុវេ**
 ជាដើម ។ ក្នុងពាក្យទាំងពីរនោះ បទថា **អត្ថិ ភិក្ខុវេ** ជាដើម ជាបទមាតិកា
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគកាលទ្រង់បែកបទមាតិកាទាំងពីរនោះ ទើបត្រាស់ពាក្យថា
កឌញ្ច ភិក្ខុវេ ជាដើម ។

[៣០] ក្នុងពាក្យថា **កឌញ្ច** ជាដើមនោះ មានការពណ៌នា បទដែល
 មិនទាន់ជាក់ច្បាស់យ៉ាងនេះថា បទថា **កឌ** បានដល់ ដោយអាការដូចម្តេច
 បទថា **ធុត្ថល្យាវិកម្មញ្ច** បានដល់ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវភាពជាអ្នកមាន
 កម្លាំងខ្សោយផង ។ បទថា **ឌ** គឺក្នុងសាសនានេះ ។

បទថា **ធុត្ថល្យាវិកម្មញ្ច** សេចក្តីថា ជាអ្នកដល់នូវភាពជាបុគ្គលលំបាកក្នុង
 សាសនានេះ ព្រោះការធុត្ថទ្រាន់ ។ ប្រការមួយទៀត មានពាក្យអធិប្បាយ
 ថា បុគ្គលមានចិត្តរាយមាយ មិនមានឯកគ្គតាក្នុងអារម្មណ៍ អើត-កដោយគិត
 ថា អញនឹងទៅថ្ងៃនេះ អញនឹងទៅស្អែកនេះ អញនឹងទៅអំពីទីនេះ អញនឹង
 ទៅក្នុងទីនេះ ។

បទថា អនភិរតោ បានដល់ ដែលប្រាសចាកការត្រេកអរក្នុងសាសនា ។
ពីរបទថា សាមញ្ញា ចរិតុកាមោ បានដល់ ដែលចង់ចៀសចេញទៅ
អំពីភាពជាសមណៈ ។

បទថា ភិក្ខុការិ គឺដោយភាពជាភិក្ខុ ។ បទថា ភិក្ខុការិ នេះ ជា
ទុតិយារិកត្តិ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថនៃតតិយារិកត្តិ ។ ចំណែកលក្ខណៈដែល
សមគួរ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ដោយតតិយារិកត្តិនោះឯង ក្នុងពាក្យថា
គប្បីឡើមរអើមដោយសាកសពដែលចង់ទុកត្រង់ក ដូច្នោះជាដើម ។

បទថា អដ្ឋិយមាណោ សេចក្តីថា ប្រព្រឹត្តខ្លួនដូចខ្លាច គឺត្រូវបៀតបៀន
ដល់នូវភាពលំបាក ។ ម្យ៉ាងទៀត អធិប្បាយថា ដែលការវះជាភិក្ខុនោះ
កំពុងរុកក្នុង កំពុងបៀតបៀន ។

បទថា ហរាយមាណោ ប្រែថា ធុញ្ញទ្រាន់ បានដល់ កំពុងខ្មាសអៀន ។

បទថា ធិត្តមមាណោ បានដល់ ដែលឡើមស្អប់ភាពជាភិក្ខុនោះ ដូច
ឡើមរបស់ស្នោកគ្រោក ដូច្នោះ ។

បទថា តិហិការិ បដ្ឋយមាណោ ជាដើម មានអត្ថជាក់ច្បាស់ហើយ ។

សព្វថា យន្ទន ក្នុងពាក្យថា យន្ទនាហំ តុន្តំ បច្ចុក្សេយ្យំ នេះ ជានិបាត
សម្តែងសេចក្តីរំពឹង ។ មានពាក្យអធិប្បាយដូច្នោះថា បើអញគប្បីពោលលា
ព្រះពុទ្ធ ការពោលលាព្រះពុទ្ធនេះ គប្បីជាការល្អរបស់អញហ្ន៎ ។

ពីរបទថា វនតិ វិញ្ញាបេតិ សេចក្តីថា ភិក្ខុមានការអផ្សុកនោះ លាន់
វាចាពោលអត្ថនេះ ដោយព្យញ្ជនៈទាំងនោះ ឬព្យញ្ជនៈដទៃ និងញ៉ាំងបុគ្គល

ដែលខ្លួនប្រាប់ឲ្យដឹងច្បាស់ គឺឲ្យយល់បាន ។

ថិ អក្ខរៈក្នុងបទថា ឯវម្បិ នេះ មានការប្រមូលអត្ថខាងលើមកជាអត្ថ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវភាពជាអ្នកមានកម្លាំងខ្សោយ ហើយសិក្ខាមិនជាការ ពោលលា រមែងមានដោយប្រការយ៉ាងនេះ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវភាពជា អ្នកមានកម្លាំងខ្សោយ និងសិក្ខាមិនជាការពោលលា ដោយប្រការដទៃ ក៏ នៅមានទៀត ។

ឥឡូវនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ ភាពជាអ្នកខ្សោយកម្លាំង និងការមិនពោលលាសិក្ខា ដោយប្រការដទៃនោះ ទើបត្រាស់ពាក្យថា អថវា បន ជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់នោះ ដោយអត្ថ គឺជាក់ច្បាស់ហើយ ។ តែដោយពាក្យវិនិច្ឆ័យដោយបទទាំង ១៤ ជាដើមនេះ ថា តុទ្ធិំ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលាព្រះពុទ្ធ ធម្មំ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលាព្រះធម៌ សង្ឃំ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលាព្រះសង្ឃ សិក្ខុំ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលាសិក្ខា វិនយំ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលាវិនយ ចាតិមោក្ខំ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលា បាតិមោក្ខ ឧទ្ទេសំ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលាឧទ្ទេស ឧបជ្ឈាយំ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលាឧបជ្ឈាយំ អាចរិយំ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលាអាចារ្យ សទ្ធិវិហារិកំ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលាសទ្ធិវិហារិក អន្តេវាសិកំ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលា អន្តេវាសិក សមាធិបជ្ឈាយកំ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលាអ្នករួមឧបជ្ឈាយំ សមាធិវិយកំ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលាអ្នករួមអាចារ្យ សព្វប្បចារិ បច្ចុក្កេយ្យំ ខ្ញុំគប្បីលាសព្វប្បចារិ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់ក្នុងវារៈពោលដោយធ្វើឲ្យ

ជាអ្នកខ្សោយកម្លាំងនេះ ដោយអាការ គឺការពោលលាមាន ៨ បទ គឺ តិហិ
 អស្សំ ខ្ញុំគប្បីជាគ្រហស្ថ ឧទាសកោ អស្សំ ខ្ញុំគប្បីជាឧបាសក អារាមិកោ
 អស្សំ ខ្ញុំគប្បីជាអារាមិក សាមណោ អស្សំ ខ្ញុំគប្បីជាសាមណេរ តិវុយោ
 អស្សំ ខ្ញុំគប្បីជាតិវិយ តិវុយសារកោ អស្សំ ខ្ញុំគប្បីជាសារកតិវិយ អស្សុ-
 មណោ អស្សំ ខ្ញុំគប្បីជាបុគ្គលមិនមែនសមណៈ អសក្សបុត្តិយោ អស្សំ
 ខ្ញុំគប្បីជាបុគ្គលមិនមែនពូជពង្សសក្សបុត្រ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់ដោយ
 អាការ គឺកំណត់ការៈ ដោយបទថា អស្សំ នេះ នៃបណ្តាបទទាំងឡាយ
 មានបទថា តិហិ អស្សំ ជាដើម ។

បទ ២២ ទាំងដែលប្រកបដោយបទថា យន្ទនាហំ នេះ ទ្រង់ត្រាស់
 ហើយដូចពណ៌នាមក ដូច្នោះ ។ ក្នុង ២២ បទដែលប្រកបដោយបទថា
 យន្ទនាហំ នេះ ទ្រង់ត្រាស់ហើយយ៉ាងណា បទ ២២ ដែលប្រកបដោយបទ
 ១ ក្នុងបណ្តាបទទាំងនេះ គឺ យទិ បនាហំ ពុទ្ធិ បច្ឆក្កេយ្យំ បើមែន ខ្ញុំ
 ត្រូវលះបង់ព្រះពុទ្ធ ... បនាហំ ពុទ្ធិ បច្ឆក្កេយ្យំ កាលបើហេតុយ៉ាងនេះ
 មានពិតមែន ខ្ញុំត្រូវលះបង់ព្រះពុទ្ធ ... បនាហំ ពុទ្ធិ បច្ឆក្កេយ្យំ ណ្ហើយចុះ
 ខ្ញុំត្រូវតែលះបង់ព្រះពុទ្ធ ... ហោតុ មេ ពុទ្ធិ បច្ឆក្កេយ្យំ ហេតុរបស់ខ្ញុំលើក
 ទុកសិនចុះ ខ្ញុំត្រូវលះបង់ព្រះពុទ្ធ ... (ត្រង់សញ្ញាពងត្រី ត្រូវបន្ថែមឲ្យគ្រប់
 ទាំង ២២ បទ) ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ហើយ ដូច្នោះ រួមទាំងអស់ ទើបជា ១១០
 បទ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

បន្ទាប់ពីបទថា ហោតុ មេ ជាដើមនោះទៅ មាន ១៧ បទជាដើមថា មាតរំ សរាមិ ខ្ញុំនឹករព្វកដល់មាតា ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយន័យសម្តែងវត្ថុ ដែលខ្លួនគួររព្វកដល់ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ទេត្តំ បានដល់ ស្រែស្រូវសាលីជាដើម ។
បទថា វត្ថុ បានដល់ ទឹកនៃដំណើរឡើងនៃស្មៅ ស្លឹកឈើ បន្លែ និង ផ្លែឈើតូចធំ ។

បទថា សិប្បំ បានដល់ សិប្បៈរបស់ជាងឆ្នាំង និងជាងតម្បាញជាដើម ។
បន្ទាប់ពីបទ ១៧ នេះទៅ មានបទ ៩ ទៀតថា មាតា មេ អត្តិ សា មយា ទោសេតព្វា មាតារបស់ខ្ញុំមាន មាតានោះ ខ្ញុំត្រូវចិញ្ចឹម ជាការប្រព្រឹត្ត ទៅដោយអំណាចការសម្តែងភាពជាអ្នកមានកង្វល់ និងមានការជាប់ជំពាក់ ។

បន្ទាប់ពី ៩ បទនោះទៅ មាន ១៦ បទជាដើមថា មាតា មេ អត្តិ សា មំ ទោសេស្សតិ មាតារបស់ខ្ញុំមាន មាតានោះនឹងត្រូវចិញ្ចឹមខ្ញុំ ដែល ប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចសម្តែងដល់បុគ្គលដែលជាទីអាស្រ័យ និងដែលជា ពឹងពំនាក់ ។

បន្ទាប់ពី ១៦ បទនោះទៅ មាន ៨ បទជាដើមថា ទុក្ខំ ព្រហ្មចរិយៈ ជាការដែលធ្វើបានលំបាក ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយការសម្តែងដល់ភាពដែល ព្រហ្មចរិយៈ មានឆាន់មួយពេល និងដេកមួយពេល ជាការដែលធ្វើបាន លំបាក ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ទុក្ខំ ភិក្ខុអដ្ឋកនោះ រមែងសម្តែងភាព

ដែលព្រហ្មចរិយៈធ្វើបានលំបាក ព្រោះធ្វើកិច្ចវត្តទាំងឡាយ មានការឆាន់ម្តង
ជាដើម ។

ដោយបទថា ន សុករំ រមែងផ្ទុយនឹងភាពដែលព្រហ្មចរិយៈជាការៈ
ដែលធ្វើបានងាយ ។ ក្នុងពីរបទថា ទុច្ចរំ ន សុចរំ នេះ គប្បីជ្រាបន័យ
យ៉ាងនោះ ។

ដោយបទថា ន ឧស្សហានិ រមែងសម្តែងភាពដែលខ្លួនមិនមានសេចក្តី
ឧស្សាហ៍ គឺភាពដែលខ្លួនមិនមានសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើកិច្ចវត្ត មានការឆាន់
មួយពេលជាដើម ។

ដោយបទថា ន វិសហានិ រមែងសម្តែងដល់ភាពដែលខ្លួនមិនមាន
ការអត់ធន់ (ក្នុងកិច្ចវត្ត មានការឆាន់មួយពេលជាដើមនោះ) ។

ដោយបទថា ន រមាមិ រមែងសម្តែងដល់ការមិនត្រេកអរ ។

ដោយបទថា នាភិ រមាមិ រមែងសម្តែងដល់ការមិនមានសេចក្តី
ត្រេកអរក្រៃលែងនៃចិត្ត ។

ឯបទទាំង ៥០ នេះ និងបទ ១១០ ខាងដើម ទើបរួមជាបទ ១៦០
គប្បីជ្រាបថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ក្នុងវារៈពោលដោយធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
នូវភាពជាអ្នកខ្សោយកម្លាំង ដោយន័យដូចពោលមកហើយ ។

[៣១] ពាក្យថា កងត្មា ភិក្ខុវេ ជាដើម ក្នុងវារៈពោលដោយការ
លាសិក្ខា ដោយអត្តជាក់ច្បាស់ហើយនោះឯង តែគួរជ្រាបវិនិច្ឆ័យដោយបទ
ដូច្នោះថា បទ ១៤ ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយសម្តែងពាក្យពោលលាសិក្ខាទាំង

នេះ គឺ ពុទ្ធិ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះពុទ្ធ ធម្មំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះ
 ធម៌ សង្ឃំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះសង្ឃ សិក្ខុំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាសិក្ខា
 វិនយំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាវិនយ ទាតិមោក្ខំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាទាតិមោក្ខ
 ឧទ្ទេសំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាឧទ្ទេស ឧបជ្ឈាយំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលា
 ឧបជ្ឈាយំ អាចរិយំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាអាចារ្យ សទ្ធិវិហារិកំ បច្ចុក្កាមិ
 ខ្ញុំសូមលាសទ្ធិវិហារិក អន្តេវាសិកំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាអន្តេវាសិក
 សមាណូបជ្ឈាយកំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាអ្នករួមឧបជ្ឈាយំ សមាណាចរិយកំ
 បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាអ្នករួមអាចារ្យ សព្វហ្មចារី បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលា
 សព្វហ្មចារី ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ហើយ ក្នុងវារៈពោលដោយការលា
 សិក្ខានេះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យថា វនតិ វិញ្ញាបេតិ ក្នុងគ្រប់ៗ បទ មានអត្ថយ៉ាង
 នេះថា ភិក្ខុអ្នកអង្សានោះបញ្ចេញវាចាពោល និងញ៉ាំងបុគ្គលដែលខ្លួនប្រាប់
 ឲ្យដឹងច្បាស់ គឺប្រកាសឲ្យបានឮ បានដល់ឲ្យយល់ដោយការបន្លឺវាចានោះថា
 ភិក្ខុនេះ មានបំណងនឹងលះបង់សាសនា នឹងផុតចាកសាសនា នឹងលះបង់
 ភាពជាភិក្ខុ ទើបបន្លឺវាចានេះ ។

បើភិក្ខុនេះមានបំណងនឹងពោលថា ពុទ្ធិ បច្ចុក្កាមិ តែធ្វើបទត្រឡប់គ្នា
 ដោយពោលថា បច្ចុក្កាមិ ពុទ្ធិ ឬគប្បីពោលអត្ថនោះ ដោយបណ្តាកាសា
 របស់អ្នកមិលក្ខកាសាណានីមួយ ឬមានបំណងនឹងពោលថា ពុទ្ធិ បច្ចុក្កាមិ
 តែពោលដោយច្នៃលំដាប់ថា ធម្មំ បច្ចុក្កាមិ ឬពោលថា សព្វហ្មចារី

បច្ចុក្កាមិ សេចក្តីនេះដូចគ្នាក្នុងវិភង្គនៃឧត្តរិមនុស្សធម្ម គឺភិក្ខុដែលមានបំណង
 នឹងពោលថា បឋមំ ឈានំ សមាបដ្ឋាមិ ខ្ញុំចូលបឋមជ្ឈាន តែបែរជាពោល
 ថា ទុតិយំ ឈានំ សមាបដ្ឋាមិ ខ្ញុំចូលទុតិយជ្ឈាន ដូច្នោះ យ៉ាងណា បើ
 ភិក្ខុអ្នកអផ្សុកនឹងប្រាប់ដល់បុគ្គលណា បុគ្គលនោះរមែងដឹងពាក្យពោល មាន
 ប្រមាណប៉ុណ្ណោះថា ភិក្ខុនេះមានបំណងនឹងលះបង់ភាពជាភិក្ខុ ទើបបានពោល
 សេចក្តីនេះ ដែលបានឈ្មោះថា ការពោលខុសក្លាំងក្លាត់ រមែងមិនមាន ការ
 ពោលដូច្នោះ ក៏គង់ចុះកាន់ខេត្តដូចគ្នា សិក្ខាក៏ត្រូវបានលាហើយ ដូច្នោះ ។
 ភិក្ខុនោះ រមែងជាអ្នកឃ្នាតចាកសាសនានោះឯង ដូចសត្វដែលឃ្នាតចាក
 ភាពជាសក្កទេវរាជ ឬឃ្នាតចាកភាពជាព្រហ្ម ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត បើភិក្ខុពោលដោយពាក្យកំណត់អតីតកាល និងអនាគត
 កាលថា ពុទ្ធិ បច្ចុក្កិ ក្តី ពុទ្ធិ បច្ចុក្កេស្សាមិ ក្តី ពុទ្ធិ បច្ចុក្កេយ្យំ ក្តី បញ្ចូន
 ទូតទៅក្តី បញ្ចូនដំណឹងទៅក្តី ធ្លាក់ (សរសេរ)អក្សរក្តី ប្រាប់អត្ថនោះ ដោយ
 មេដៃក្តី សិក្ខារមែងមិនមែនជាការលា ។ ចំណែកការអួតឧត្តរិមនុស្សធម្ម
 រមែងដល់ទីបំផុត ដោយហោចសូម្បីដោយមេដៃ ។ ការពោលលាសិក្ខា
 រមែងដល់ទីបំផុត លុះតែភិក្ខុបន្តិវាចាដែលសម្បយុត្តដោយចិត្ត ក្នុងសម្លាត់
 របស់សត្វដែលមានជាតិជាមនុស្សប៉ុណ្ណោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុ កាលបន្តិវាចាប្រកាសឲ្យអ្នកដទៃដឹង បើចោះចំពោះ
 ប្រាប់ចំពោះបុគ្គលម្នាក់ថា បុគ្គលនេះប៉ុណ្ណោះចូរដឹង ហើយបុគ្គលនោះឯងដឹង
 បំណងរបស់លោកនោះសោត សិក្ខាបទរមែងជាការពោលលា ។ បើបុគ្គល

នោះមិនដឹង តែបុគ្គលដទៃដែលឈរនៅក្នុងទីជិតដឹង សិក្ខារមែនមិនមែនជាការ
 លា បើភិក្ខុនោះចេះចំពោះបុគ្គលពីរនាក់ក្នុងទីដែលបុគ្គលពីរនាក់ឈរ ថា
 ខ្ញុំប្រាប់ដល់បុគ្គលពីរនាក់នេះ ដូច្នោះ បណ្តាជនទាំងពីរនោះ កាលបុគ្គល
 ម្នាក់ដឹងក៏ដោយ ដឹងទាំងពីរក៏ដោយ សិក្ខារមែនជាការលា ។ ការលាសិក្ខា
 សូម្បីក្នុងបុគ្គលច្រើននាក់ បណ្ឌិតក៏គួរជ្រាបដូចអធិប្បាយមកហើយនោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត បើភិក្ខុដែលត្រូវកាតមិនត្រេកអរគ្របសង្កត់ ខ្លាចក្រែង
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលធ្លាប់ស្និទ្ធស្នាលគ្នា (ឃាត់) ស្រែកប្រកាសថា តុន្ត
 បច្ចុក្ខាមិ ដោយសំឡេងខ្លាំងក្នុងបំណងថា បុគ្គលណាក៏ដោយចូរដឹង បើមាន
 អ្នកធ្វើការនៅក្នុងព្រៃ ឬបុរសដទៃដែលចេះលទ្ធិសាសនា ឈរនៅក្នុងទីមិន
 ឆ្ងាយ បានឮសំឡេងរបស់ភិក្ខុនោះ ក៏យល់ថា សមណៈអ្នកអង្គុកអង្គនេះ
 ប្រាថ្នាកាតជាគ្រហស្ថ ឃ្លាតចាកសាសនាហើយ ដូច្នោះ សិក្ខាបទរមែនជាការ
 ពោលលាពិត ។ តែក្នុងខណៈនោះឯង ការពោលលាសិក្ខា មិនមុន មិន
 ក្រោយ ជាប្រការដែលដឹងបានលំបាក ដូចពួកមនុស្សក្នុងលោក ដោយ
 ប្រក្រតីធម្មតា ស្តាប់ពាក្យពោលហើយ រមែនដឹងបាន យ៉ាងណា បើបុគ្គល
 ដែលធ្វើការងារនៅក្នុងព្រៃជាដើមនោះ រមែនដឹងបានដោយសម័យដែលនឹក
 គិតសោត សិក្ខាបទ ឈ្មោះថា លាហើយ ដូច្នោះ បើក្នុងកាលខាងក្រោយ
 បុរសដែលនៅក្នុងព្រៃនោះ សង្ស័យថា ភិក្ខុអង្គនេះ និយាយអ្វី គិតយូរៗ
 ទើបយល់ សិក្ខាបទ មិនឈ្មោះថា លាឡើយ ។ ពិតហើយ ការពោល
 លាសិក្ខានេះផង អក្ខតារោចនសិក្ខាបទ ទុដ្ឋលវាចសិក្ខាបទ អត្តកាមសិក្ខាបទ

ទុដ្ឋទោសសិក្ខាបទ និងកុតារោចនសិក្ខាបទទាំងឡាយ ដែលនឹងពោលតទៅ ផង មានកំណត់សេចក្តីដូចគ្នា រមែងដល់ទីបំផុតក្នុងកាលបុគ្គលស្តាប់ដឹងអត្ត បាន ដោយសម័យដែលនឹកគិតនោះឯង ។ កាលអ្នកស្តាប់សង្ស័យថា ភិក្ខុ អង្គនេះនិយាយអ្វី គិតយូរៗ ទើបយល់សេចក្តីបាន សិក្ខាទាំង ៥ នោះ គង់ មិនដល់ទីបំផុត ។ ដូចវិនិច្ឆ័យនេះ ដែលលោកពោលទុកក្នុងបទថា **តុទ្ធិ បច្ចុក្ខាមិ** យ៉ាងណា គ្រប់បទទាំងអស់ក៏គួរជ្រាបវិនិច្ឆ័យយ៉ាងនោះ ។ ព្រោះ សិក្ខារមែងត្រូវភិក្ខុពោលលាភក្នុងកាលណា ក្នុងកាលនោះ សូម្បីភិក្ខុមិនពោល ពាក្យជាដើមថា **យន្ទនាហំ តុទ្ធិ បច្ចុក្ខេយ្យំ** ភាពជាអ្នកមានកម្លាំងខ្សោយ ក៏ឈ្មោះថា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ហេតុដូច្នោះ ក្នុងទីបំផុតនៃបទទាំងអស់ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវភាពជាបុគ្គលមានកម្លាំងខ្សោយ និងការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ អាការយ៉ាងនេះ ។

បន្ទាប់អំពី ១៤ បទនោះទៅ ក្នុងបទថា **ឱហិតិ មំ ធារេហិ នេ** មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា បើភិក្ខុអ្នកអផ្សុកនោះពោលថា **ឱហិ ភវិស្សាមិ ខ្ញុំ** នឹងជាគ្រហស្ថដូច្នោះក្តី **ឱហិ ហោមិ ខ្ញុំប្រាកដជាគ្រហស្ថដូច្នោះក្តី ឱហិ តោម្ហិ ខ្ញុំកើតជាគ្រហស្ថហើយដូច្នោះក្តី ឱហិម្ហិ ខ្ញុំរមែងជាគ្រហស្ថដូច្នោះក្តី សិក្ខា មិនឈ្មោះថា ពោលលាឡើយ ។ តែបើពោលថា **អន្ធិ បដ្ឋាយ ឱហិតិ មំ ធារេហិ** តាំងអំពីថ្ងៃនេះទៅ សូមអ្នកចាំនូវខ្ញុំថាជាគ្រហស្ថចុះ ដូច្នោះក្តី **អន្ធិ បដ្ឋាយ ឱហិតិ មំ ធារេហិ** តាំងអំពីថ្ងៃនេះទៅ សូមអ្នកដឹងនូវខ្ញុំថាជា**

គ្រហស្ថ ដូច្នោះក្តី អង្គ បដ្ឋាយ តិហិតិ មំ សញ្ញានាហិ តាំងអំពីថ្ងៃនេះទៅ
 សូមអ្នកចំណាំ ខ្ញុំថាជាគ្រហស្ថចុះ ដូច្នោះក្តី អង្គ បដ្ឋាយ តិហិតិ មំ
 មនសិករោហិ តាំងអំពីថ្ងៃនេះទៅ សូមអ្នកដាក់ចិត្តនូវខ្ញុំថាជាគ្រហស្ថចុះ
 ដូច្នោះក្តី ឬពោលដោយរវាងហាររបស់អ្នកអរិយកៈ ឬរវាងហាររបស់អ្នកមិលក្ខ
 ក្តី កាលលោកពោលអត្ថនោះយ៉ាងនេះហើយ បើបុគ្គលដែលខ្លួនប្រាប់យល់
 បាន សិក្ខាបទឈ្មោះថា លា ។

ក្នុង៧បទ មានបទថា ឧទាសកោ ជាដើមដ៏សេសក៏មានន័យដូច្នោះ ។
 ឯ ៨បទនេះ និង១៤ បទជាដើម ទើបរួមជា ២២ បទដូច្នោះឯង ។ បន្ទាប់
 អំពី ៨ បទនោះទៅ លោកពោលសង្គ្រោះយក ១៤ បទខាងដើមនោះឯង
 ចូលដោយ ៤ បទនេះ គឺ អលម្ម កិណ្ណមេ ន មមត្តោ សុមត្តាហំ ទើប
 ត្រូវជា ៥៦ បទ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អលំ ប្រែថា ឈ្លើយចុះ អធិប្បាយថា
 យ៉ាងណាក៏ដោយចុះ ។

បទថា កិណ្ណមេ សេចក្តីថា កិច្ចអ្វីរបស់ខ្ញុំ គឺកិច្ចអ្វីដែលខ្ញុំគួរធ្វើ
 អធិប្បាយថា កិច្ចអ្វីដែលខ្ញុំគប្បីធ្វើឲ្យសម្រេច ។

បទថា ន មមត្តោ សេចក្តីថា ខ្ញុំមិនមានសេចក្តីត្រូវការ ។
 បទថា សុមត្តាហំ កាត់បទជា សុមត្តោ អហំ ប្រែថា ខ្ញុំផុតល្អហើយ
 (អំពីព្រះពុទ្ធ) ។

ពាក្យដ៏សេសក្នុង ៥៦ បទនេះ មានន័យដូចពោលមកហើយនោះឯង។

ឯ ៤៦ បទនេះ និង ២២ បទខាងដើម ទើបរួមជា ៧៨ បទ លោកពោល
ទុកដោយសរុបប៉ុណ្ណោះ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ព្រោះការពោលលាសិក្ខា
រមែងមានសូម្បីដោយពាក្យដែលជាវេវចនសព្ទ នៃបទដែលជាខេត្តទាំងនោះ
ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា យានិ វាបនញ្ញានិបិ ជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា យានិ វាបនញ្ញានិបិ សេចក្តីថា រៀបបទ
ដែលមកក្នុងបាលីថា តុន្តំ ជាដើមចេញហើយ ពាក្យវេវចនសព្ទដទៃពួកណា
នៅមានទៀត ។

បទថា តុន្តវេវចនានិ វា បានដល់ ព្រះនាមដោយបរិយាយនៃព្រះពុទ្ធ
។បេ។ ឬនាមដោយបរិយាយនៃបុគ្គលដែលមិនមែនពូជពន្យសក្យបុត្រ ។

បណ្តាព្រះនាមដែលជាវេវចនៈនៃព្រះពុទ្ធជាដើមនោះ ព្រះនាមរាប់ពាន់
មកហើយក្នុងវណ្ណប្បដ្ឋាន ព្រះនាម ១០០ មកហើយក្នុងឧបាលិវាទសូត្រ និង
ព្រះនាមដទៃ ដែលបានដោយព្រះគុណ គប្បីជ្រាបថា ជាវេវចនៈនៃព្រះពុទ្ធ ។
ឈ្មោះនៃព្រះសទ្ធម្មទាំងអស់ គប្បីជ្រាបថា ជាវេវចនៈនៃព្រះធម៌ ។ ក្នុង
វេវចនៈនៃព្រះសង្ឃទាំងអស់ ក៏មានន័យដូច្នោះ ។

ក្នុងព្រះនាមដែលជាវេវចនៈនៃព្រះពុទ្ធជាដើមនេះ មានយោជនាដូច្នោះថា
ការពោលលាដោយពាក្យថា តុន្តំ បច្ចុក្កាមិ មិនមែនជាការពោលលាដោយ
វេវចនៈតាមដែលពោលឡើយ ការពោលលាជាដើមយ៉ាងនេះថា សម្មាសម្ពុទ្ធី
បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះពុទ្ធត្រាស់ដឹងប្រពៃដោយព្រះអង្គឯង អនន្តតុន្តិ
បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះពុទ្ធត្រាស់ដឹងមិនមានទីបំផុត អនោមតុន្តិ

បច្ចុក្ខាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះពុទ្ធទ្រង់មានការត្រាស់ដឹងមិនថាកថយ ពោធិប្ប-
 ញ្ញានំ បច្ចុក្ខាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះពុទ្ធទ្រង់មានការត្រាស់ដឹងជាគ្រឿងប្រាកដ ធីរំ
 បច្ចុក្ខាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះពុទ្ធទ្រង់មានបញ្ញាជាគ្រឿងទ្រទ្រង់ចាំ វិគតមោហំ
 បច្ចុក្ខាមិ ខ្ញុំសូមលា ព្រះពុទ្ធទ្រង់ប្រាសចាកមោហាៈ បកិទ្ធិទ័លំ បច្ចុក្ខាមិ
 ខ្ញុំសូមលាព្រះពុទ្ធទ្រង់ទម្លាយសសរខៀនក្នុងចិត្តហើយ វិទិតវិជយំ បច្ចុក្ខាមិ
 ខ្ញុំសូមលាព្រះពុទ្ធទ្រង់មានជម្នះវិសេស រាប់ជាការពោលលាសិក្ខាដោយពាក្យ
 វេវចនៈនៃព្រះពុទ្ធ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា ធម្មំ បច្ចុក្ខាមិ មិនមែនជាការពោលលា
 ដោយវេវចនៈតាមដែលពោលឡើយ ។

ឈ្មោះនៃព្រះធម្មក្ខន្ធមួយៗ ក្នុងបណ្ណា ៨៤០០០ ធម្មក្ខន្ធ (នេះ) គឺ
 ស្វាគ្គាតំ ធម្មំ បច្ចុក្ខាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ល្អ
 ហើយ សន្តិដ្ឋិតំ ធម្មំ បច្ចុក្ខាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះធម៌ដែលអ្នកបានសម្រេច
 គប្បីឃើញឯង អកាលិកំ ធម្មំ បច្ចុក្ខាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះធម៌ដែលឲ្យផល
 មិនរង់ចាំកាល ឯហិបស្ស្តិកំ ធម្មំ បច្ចុក្ខាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះធម៌ដែលគួរហៅ
 មកមើល ឱបនយិកំ ធម្មំ បច្ចុក្ខាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះធម៌ដែលគួរបង្ហាត់ចូល
 មកទុកក្នុងចិត្ត បច្ចុត្តំ វេទិតពុំ វិញ្ញាហិ ធម្មំ បច្ចុក្ខាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះធម៌
 ដែលវិញ្ញាជនគប្បីដឹងចំពោះខ្លួន អសង្កតំ ធម្មំ បច្ចុក្ខាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះធម៌
 ដែលបច្ច័យមិនបានតាក់តែង វិរាតំ ធម្មំ បច្ចុក្ខាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះធម៌ដែល
 ប្រាសចាកភាគៈ ទិរោធំ ធម្មំ បច្ចុក្ខាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះធម៌ដែលរំលត់ល្អ

អមតំ ធម្មំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះធម៌ដែលជាអមតៈ ធិយនិកាយំ
 បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាទីយនិកាយ ព្រហ្មជាលំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រហ្មជាល
 សុត្រ មជ្ឈិមនិកាយំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាមជ្ឈិមនិកាយ មូលបរិយាយំ
 បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាមូលបរិយាយសុត្រ សំយុត្តនិកាយំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូម
 លាសំយុត្តនិកាយ អង្គត្តនិកាយំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាអង្គត្តនិកាយ ជាតក
 និកាយំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាជាតកនិកាយ អភិធម្មំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលា
 ព្រះអភិធម្ម កុសលំ ធម្មំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាកុសលធម៌ អកុសលំ ធម្មំ
 បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាអកុសលធម៌ អព្យាកតំ ធម្មំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលា
 អព្យាកតធម៌ សតិប្បដ្ឋានំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាសតិប្បដ្ឋាន សម្មប្បដ្ឋានំ
 បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាសម្មប្បដ្ឋាន សិទ្ធិចានំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាសិទ្ធិចាន
 ឥន្ទ្រិយំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាឥន្ទ្រិយ ពលំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាពលៈ ពោជ្ឈង្គំ
 បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាពោជ្ឈង្គ មត្តំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាមត្ត ផលំ បច្ចុក្កាមិ
 ខ្ញុំសូមលាផល និព្វានំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះនិព្វាន រាប់ថា ជាវេវចនៈ
 នៃពាក្យថា ព្រះធម៌នោះឯង ។

ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយពាក្យវេវចនៈនៃព្រះធម៌ដូច
 ពណ៌នាមក ដូច្នោះ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា សង្ឃំ បច្ចុក្កាមិ មិនមែនជាការពោល
 លាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយពាក្យវេវចនៈ
 នៃព្រះសង្ឃយ៉ាងនេះ គឺ សុបដិបន្នំ សង្ឃំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះសង្ឃ

អ្នកបដិបត្តិល ឧបដិបន្នំ សង្ឃំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះសង្ឃអ្នកបដិបត្តិ
ត្រង់ ញាយបដិបន្នំ សង្ឃំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះសង្ឃអ្នកបដិបត្តិដើម្បី
ត្រាស់ដឹងនូវធម៌ សាមិច្ចិបដិបន្នំ សង្ឃំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះសង្ឃអ្នក
បដិបត្តិសមគួរ ចតុប្បវិសយុតំ សង្ឃំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះសង្ឃដែល
ជាគូនៃបុរស ៤ គូ អដ្ឋប្បវិសយុត្តលំ សង្ឃំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះសង្ឃ
គឺបុរសបុគ្គល ៨ អាហុនេយ្យំ សង្ឃំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះសង្ឃដែល
គួរបូជា ចាហុនេយ្យំ សង្ឃំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះសង្ឃអ្នកគួរទទួលរបស់
សម្រាប់ភ្ញៀវ ទត្តុណេយ្យំ សង្ឃំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះសង្ឃអ្នកគួរដល់
ទត្តិណា អញ្ជូលិករណ៍យំ សង្ឃំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះសង្ឃអ្នកគួរធ្វើ
អញ្ជូលី អនុត្តរំ បុញ្ញកេត្តំ សង្ឃំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាព្រះសង្ឃអ្នកជាស្រែ
បុណ្យ (ដែលជារបស់សត្វលោក) មិនមានស្រែបុណ្យដទៃក្រៃលែងជាង ។

អធិប្បាយ វិធីពោលលាសិក្ខាទូទៅ

ការពោលលាដោយពាក្យថា សិក្ខុំ បច្ចុក្កាមិ មិនមែនជាការពោលលា
ដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយពាក្យវេវចនៈនៃ
សិក្ខាយ៉ាងនេះ គឺ ភិក្ខុ សិក្ខុំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាសិក្ខារបស់ភិក្ខុ ភិក្ខុនិ
សិក្ខុំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាសិក្ខារបស់ភិក្ខុនី អធិសីលសិក្ខុំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំ
សូមលាអធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខុំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាអធិចិត្តសិក្ខា
អធិប្បញ្ញា សិក្ខុំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាអធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា វិនយំ បច្ចុក្កាមិ មិនមែនជាការពោល

លាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយពាក្យវេវចនៈ
 នៃវិន័យ មានជាដើមយ៉ាងនេះ គឺ ភិក្ខុវិន័យំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាវិន័យ
 របស់ភិក្ខុ ភិក្ខុវិន័យំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាវិន័យរបស់ភិក្ខុនី បឋមំ ចារាជិកំ
 បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាបឋមបារាជិក ទុតិយំ ចារាជិកំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលា
 ទុតិយបារាជិក តតិយំ ចារាជិកំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាតតិយបារាជិក ចតុត្ថំ
 ចារាជិកំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាចតុត្ថបារាជិក សង្ឃាទិសេសំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំ
 សូមលាសង្ឃាទិសេស ឧល្លច្ចយំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាឧល្លច្ចយំ ចានិវត្តិយំ
 បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាបាចិវត្តិយ ចានិទេសនិយំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាបាជិទេសនិយ
 ទុក្ខដំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាទុក្ខដំ ទុក្ខាសិតំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាទុក្ខាសិត ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា ចាតិមោក្ខំ បច្ចុក្កាមិ មិនមែនជាការ
 ពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
 ពាក្យវេវចនៈនៃបាតិមោក្ខយ៉ាងនេះ គឺ ភិក្ខុចាតិមោក្ខំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលា
 ភិក្ខុបាតិមោក្ខ ភិក្ខុវិនិចាតិមោក្ខំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាភិក្ខុវិនិចាតិមោក្ខ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា ខុទ្ទេសំ បច្ចុក្កាមិ មិនមែនជាការពោល
 លាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយពាក្យ
 វេវចនៈនៃខុទ្ទេសមានជាដើមយ៉ាងនេះ គឺ ភិក្ខុចាតិមោក្ខុទ្ទេសំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំ
 សូមលាភិក្ខុបាតិមោក្ខុទ្ទេស បឋមំ ចាតិមោក្ខុទ្ទេសំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលា
 បាតិមោក្ខុទ្ទេសទី ១ ទុតិយំ ចាតិមោក្ខុទ្ទេសំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាបាតិ-
 មោក្ខុទ្ទេសទី ២ តតិយំ ចាតិមោក្ខុទ្ទេសំ បច្ចុក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាបាតិ-

មោក្ខទ្រូសទី ៣ ចតុត្ថំ មាតិមោក្ខទ្រូសំ បច្ចក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាបាតិមោក្ខទ្រូស
 ទី ៤ បញ្ចមំ មាតិមោក្ខទ្រូសំ បច្ចក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាបាតិមោក្ខទ្រូសទី ៥
 សម្មាសម្ពុទ្ធទ្រូសំ បច្ចក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាឧទ្ទេសនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ អនន្ត-
 តុទ្ធិទ្រូសំ បច្ចក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាឧទ្ទេសនៃព្រះអនន្តតុទ្ធិ អនោមតុទ្ធិទ្រូសំ
 បច្ចក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាឧទ្ទេសនៃព្រះអនោមតុទ្ធិ ពោធិប្បញ្ញាណុទ្រូសំ
 បច្ចក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាឧទ្ទេសនៃព្រះពោធិប្បញ្ញាណ ធិរុទ្ធទ្រូសំ បច្ចក្កាមិ ខ្ញុំ
 សូមលាឧទ្ទេសនៃព្រះធិរុ: វិតតមោហុទ្រូសំ បច្ចក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាឧទ្ទេស
 នៃព្រះវិតតមោហ: បកិណ្ឌិលុទ្រូសំ បច្ចក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាឧទ្ទេសនៃព្រះ
 បកិណ្ឌិល: វិជិតវិជយុទ្រូសំ បច្ចក្កាមិ ខ្ញុំសូមលាឧទ្ទេសនៃព្រះវិជិតវិជយ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា ឧបជ្ឈាយំ បច្ចក្កាមិ មិនមែនជាការពោល
 លាដោយពាក្យវេវចន:ឡើយ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
 ពាក្យវេវចន:នៃឧបជ្ឈាយំយ៉ាងនេះ គឺភិក្ខុណាឲ្យខ្ញុំបព្វជ្ជា ភិក្ខុណាឲ្យខ្ញុំឧប-
 សម្បទា ខ្ញុំបព្វជ្ជាហើយ ព្រោះមានភិក្ខុណាជាប្រធាន ខ្ញុំឧបសម្បទាហើយ
 មានភិក្ខុណាជាប្រធាន បព្វជ្ជារបស់ខ្ញុំ មានភិក្ខុណាជាប្រធាន ឧបសម្បទា
 របស់ខ្ញុំ មានភិក្ខុណាជាប្រធាន ខ្ញុំសូមលាភិក្ខុនោះ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា អាចរិយំ បច្ចក្កាមិ មិនមែនជាការ
 ពោលលាដោយពាក្យវេវចន: ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
 វេវចន:នៃអាចារ្យយ៉ាងនេះ គឺភិក្ខុឲ្យខ្ញុំបព្វជ្ជា ភិក្ខុសូត្រប្រកាសខ្ញុំ ខ្ញុំនៅ
 អាស្រ័យភិក្ខុណា ខ្ញុំឲ្យភិក្ខុណាសម្តែងឧទ្ទេសឲ្យ ខ្ញុំសាកសួរឧទ្ទេសនឹងភិក្ខុ

ណា ភិក្ខុណាសម្តែងឧទ្ទេសដល់ខ្ញុំ ភិក្ខុណាអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំសួរឧទ្ទេស ខ្ញុំសូម
លាភិក្ខុនោះ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា **សទ្ធិវិហារិកំ បច្ចុក្កាមិ** មិនមែនជាការ
ពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
ពាក្យវេវចនៈនៃសទ្ធិវិហារិកយ៉ាងនេះ គឺខ្ញុំឲ្យសាមណេរណាបព្វជ្ជា ខ្ញុំឲ្យភិក្ខុ
ណាឧបសម្បទា សាមណេរណាបព្វជ្ជាហើយ ព្រោះមានខ្ញុំជាប្រធាន ភិក្ខុ
ណាឧបសម្បទាហើយ ព្រោះមានខ្ញុំជាប្រធាន បព្វជ្ជារបស់សាមណេរណា
មានខ្ញុំជាប្រធាន ឧបសម្បទារបស់ភិក្ខុណាមានខ្ញុំជាប្រធាន ខ្ញុំសូមលា
សាមណេរ និងភិក្ខុនោះ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា **អន្តេវាសិកំ បច្ចុក្កាមិ** មិនមែនជាការ
ពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
ពាក្យវេវចនៈនៃអន្តេវាសិកយ៉ាងនេះ គឺខ្ញុំឲ្យសាមណេរណាបព្វជ្ជា ខ្ញុំសូម
ប្រកាសឲ្យភិក្ខុណា ភិក្ខុណានៅអាស្រ័យខ្ញុំ ភិក្ខុណាឲ្យខ្ញុំសម្តែងឧទ្ទេសឲ្យ
ភិក្ខុណាសាកសួរឧទ្ទេសនឹងខ្ញុំ ខ្ញុំសម្តែងឧទ្ទេសដល់ភិក្ខុណា ខ្ញុំអនុញ្ញាត
ឲ្យភិក្ខុណាសាកសួរឧទ្ទេស ខ្ញុំសូមលាភិក្ខុនោះ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា **សមាទ្ធបជ្ឈាយកំ បច្ចុក្កាមិ** មិនមែន
ជាការពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមាន
ដោយពាក្យវេវចនៈនៃភិក្ខុអ្នករមឧបជ្ឈាយយ៉ាងនេះ គឺឧបជ្ឈាយរបស់ខ្ញុំឲ្យ
សាមណេរណាបព្វជ្ជាហើយ ឲ្យភិក្ខុណាឧបសម្បទាហើយ សាមណេរណា

បព្វជ្ជាហើយ ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធិវគ្គនោះ ភិក្ខុណាឧបសម្បទាហើយក្នុង
សម្មាសម្ពុទ្ធិវគ្គនោះ បព្វជ្ជារបស់សាមណេរណាមានឧបសម្បទាហើយនោះ
ជាប្រធាន ឧបសម្បទារបស់ភិក្ខុណាមានឧបសម្បទាហើយនោះជាប្រធាន ខ្ញុំសូមលា
ភិក្ខុនោះ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា **សមាធាចរិយកំ បច្ចុក្កាមិ មិនមែន**
ជាការពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមាន
ដោយពាក្យវេវចនៈនៃអ្នករួមអាចារ្យយ៉ាងនេះ គឺអាចារ្យរបស់ខ្ញុំឲ្យសាមណេរ
ណាបព្វជ្ជា សូឡប្រកាសឲ្យភិក្ខុណា ភិក្ខុណានៅអាស្រ័យអាចារ្យនោះ ភិក្ខុ
ណាឲ្យអាចារ្យនោះសម្តែងឧទ្ទេស ឲ្យសាកសួរឧទ្ទេស អាចារ្យរបស់ខ្ញុំសម្តែង
ឧទ្ទេសដល់ភិក្ខុណា អនុញ្ញាតឲ្យភិក្ខុណាសាកសួរឧទ្ទេស ខ្ញុំសូមលាភិក្ខុនោះ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា **សព្វហ្មចារី បច្ចុក្កាមិ មិនមែនជាការ**
ពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
ពាក្យវេវចនៈនៃសព្វហ្មចារីយ៉ាងនេះ គឺខ្ញុំសិក្សាអធិសីល សិក្សាអធិចិត្ត
សិក្សាអធិប្បញ្ញា រួមជាមួយភិក្ខុណា ខ្ញុំសូមលាសព្វហ្មចារីនោះ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា **តិហិតិ មំ ធារេហិ មិនមែនជាការ**
ពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
ពាក្យវេវចនៈនៃគ្រហស្ថយ៉ាងនេះ គឺ អាគារិកោតិ មំ ធារេហិ អ្នកចូរ
ចាំខ្ញុំទុកថា ជាអ្នកគ្រប់គ្រងផ្ទះចុះ កសកោតិ មំ ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុក
ថាជាកសិករចុះ វាលិដោតិ មំ ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថាជាអ្នកជំនួញចុះ

គោរពកោតិ មំ ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថាជាអ្នករក្សាគោបុ៎ះ ឱនលូកោតិ មំ
 ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថាជាមនុស្សកំព្រាបុ៎ះ មោលិតទោតិ មំ ធារេហិ
 អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថាជាអ្នកទុកផ្លូវសក់បុ៎ះ កាមគុណិកោតិ មំ ធារេហិ អ្នកចូរ
 ចាំខ្ញុំទុកថាជាអ្នកបរិភោគកាមគុណបុ៎ះ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា ឧទាសកោតិ មំ ធារេហិ មិនមែនជាការ
 ពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
 ពាក្យវេវចនៈនៃឧបាសកយ៉ាងនេះ គឺ ទ្រេវាចិកោ ឧទាសកោតិ មំ ធារេហិ
 អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាឧបាសកមានវាចាពីរចុះ តេវាចិកោតិ ឧទាសកោតិ មំ
 ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាឧបាសកមានវាចាបីចុះ តុន្នំ សរណាគមនិកោ
 ឧទាសកោតិ មំ ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាឧបាសក អ្នកដល់នូវព្រះពុទ្ធ
 ជាទីពឹងចុះ ធម្មំ សរណាគមនិកោ ឧទាសកោតិ មំ ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុក
 ថាជាឧបាសក អ្នកដល់នូវព្រះធម៌ជាទីពឹងចុះ សង្ឃំ សរណាគមនិកោ ឧទា-
 សកោតិ មំ ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាឧបាសក អ្នកដល់នូវព្រះសង្ឃជា
 ទីពឹងចុះ បញ្ចុសិក្ខាបនិកោឧទាសកោតិ មំ ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជា
 ឧបាសកអ្នករក្សាសិក្ខាបទ ៥ ចុះ ធនុសិក្ខាបនិកោឧទាសកោតិ មំ ធារេហិ
 អ្នកចូរចាំ ខ្ញុំទុកថា ជាឧបាសកអ្នករក្សាសិក្ខាបទ ១០ ចុះ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា អារាមិកោតិ មំ ធារេហិ មិនមែនជាការ
 ពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
 ពាក្យវេវចនៈនៃអារាមិកយ៉ាងនេះ គឺ កប្បិយការកោតិ មំ ធារេហិ អ្នក

ចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាកប្បិយការកៈ វេយ្យាវច្ចុកកោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំ
 ខ្ញុំទុកថា ជាវេយ្យាវច្ចុក អប្បហរិតការកោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុក
 ថា ជាអ្នកចោលរបស់ស្រស់ពណ៌ខៀវ (អ្នកជម្រះ ឬកាត់ស្មៅ) ចុះ
 យាតុភាជកោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុក ថាជាអ្នកចែកបបរចុះ ដល-
 ភាជកោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុក ថាជាអ្នកចែកផ្ទៃឈើចុះ ឡដ្ឋក-
 ភាជកោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុក ថាជាអ្នកចែករបស់ទំពាចុះ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា សាមណេរោតិ មំ ឆារេហិ មិនមែនជា
 ការពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
 ពាក្យវេវចនៈនៃសាមណេរយ៉ាងនេះ គឺ កុមារកោតិ មំ ឆារេហិ អ្នក
 ចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាសាមណេរក្មេងចុះ ចេជកោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំ
 ទុកថា ជាសាមណេរតូចចុះ ចេជកោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជា
 សាមណេរកណ្តាលចុះ មោណិគល្លោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជា
 សាមណេរធំចុះ សមណុទ្ទេសោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជា
 សមណុទ្ទេស (សាមណេរដែលមានអាយុច្រើន ឬថេរសាមណេរ) ចុះ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា តិត្តិយោតិ មំ ឆារេហិ មិនមែនជា
 ការពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
 ពាក្យវេវចនៈនៃតិរិយយ៉ាងនេះ គឺ និគល្លោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុក
 ថា ជានិគណ្ឌចុះ អាជីវកោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាអាជីវកចុះ
 តាបសោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាតាបសចុះ បរិព្វាជកោតិ មំ

ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាបរិព្វាជកបុរៈ បណ្ណាវុត្តាតិ មំ ធារេហិ អ្នក
ចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាតាបសស្មេកសបុរៈ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា វិនិយសាវកោតិ មំ ធារេហិ មិនមែន
ជាការពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
ពាក្យវេវចនៈនៃសាវកតិរិយយ៉ាងនេះ គឺ វិនិយសាវកោតិ មំ ធារេហិ
អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាសាវករបស់និគណ្ណបុរៈ អាជីវកតាបសបរិព្វាជក-
បណ្ណាវុត្តាតិ មំ ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាសាវករបស់អាជីវក
តាបស បរិព្វាជក និងតាបសស្មេក-សបុរៈ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា អស្សមណោតិ មំ ធារេហិ មិនមែន
ជាការពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
ពាក្យវេវចនៈនៃបុគ្គលមិនមែនសមណៈយ៉ាងនេះ គឺ ទុស្សីលោតិ មំ ធារេហិ
អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាបុគ្គលទ្រុស្តសីលបុរៈ ទាបធម្មោតិ មំ ធារេហិ អ្នកចូរ
ចាំខ្ញុំទុកថា ជាបុគ្គលមានធម៌ដ៏លាមកបុរៈ អសុចិស្តស្សរសមាចារោតិ មំ
ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាបុគ្គលមិនស្អាត និងមានសមាចារ ដែលតាម
ព្រកដោយសេចក្តីរង្រៀសបុរៈ បដិច្ចន្ទកម្មនោតិ មំ ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា
ជាអ្នកមានការងារក្នុងទីកំបាំងបុរៈ អស្សមណោសមណាបដិញ្ញោតិ មំ
ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាបុគ្គលមិនមែនសមណៈ តែប្តេជ្ញាថាជាសមណៈ
បុរៈ អព្រហ្មចារិព្រហ្មចារិបដិញ្ញោតិ មំ ធារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាអ្នក
ប្រព្រឹត្តធម៌មិនប្រសើរ ក៏ប្តេជ្ញាថាជាអ្នកប្រព្រឹត្តប្រសើរបុរៈ អន្តោបូតិ មំ

ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាអ្នកស្មុយក្នុងចុះ អវស្សតោតិ មំ ឆារេហិ អ្នក
 ចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាបុគ្គលដែលរាគៈឲ្យសើមជោកជាំហើយចុះ កសម្ពុជាតោតិ
 មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាបុគ្គលដូចកាកសំណល់ចុះ កោណ្ណោតិ មំ
 ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា ជាបុគ្គលអាក្រក់លាមកចុះ ។

ការពោលលាដោយពាក្យថា អសក្សបុត្តិយោតិ មំ ឆារេហិ មិនមែន
 ជាការពោលលាដោយពាក្យវេវចនៈ ។ ការពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយ
 ពាក្យវេវចនៈនៃបុគ្គលមិនមែនពូជពង្សស្រក្សបុត្រ មានយ៉ាងនេះជាដើម គឺ ន
 សម្មាសម្ពុទ្ធបុត្តោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា មិនជាបុត្ររបស់ព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធ ន អនន្តត្ថិបុត្តោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា មិនមែន
 ជាបុត្ររបស់ព្រះអនន្តត្ថិ ន អនោមត្ថិបុត្តោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំ
 ទុកថា មិនមែនជាបុត្ររបស់ព្រះអនោមត្ថិ ន ពោធិប្បញ្ញាណបុត្តោតិ មំ
 ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា មិនមែនជាបុត្ររបស់ព្រះពោធិប្បញ្ញាណ ន ធិរ-
 បុត្តោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា មិនមែនជាបុត្ររបស់ព្រះធិរៈ ន
 វិតតមោហបុត្តោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា មិនមែនជាបុត្ររបស់ព្រះ
 វិតតមោហៈ ន បកិណ្ឌិលបុត្តោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរចាំខ្ញុំទុកថា មិនមែន
 ជាបុត្ររបស់ព្រះបកិណ្ឌិលៈ ន វិជិតវិជយបុត្តោតិ មំ ឆារេហិ អ្នកចូរ
 ចាំខ្ញុំទុកថា មិនមែនជាបុត្ររបស់ព្រះវិជិតវិជយ ។

ច្រើនបទថា តេហិ អាការេហិ តេហិ លិដ្ឋេហិ តេហិ និមិត្តេហិ
 សេចក្តីថា (ភិក្ខុរមែងពោលឲ្យអ្នកដទៃដឹង) ដោយពាក្យវេវចនៈនៃព្រះរតន-

ត្រឹម មានព្រះពុទ្ធជាដើមនោះ ដែលត្រាស់ដោយន័យជាដើមថា វេវចនៈនៃ
 ព្រះពុទ្ធក្តី ។ ពិតហើយ ពាក្យវេវចនៈទាំងឡាយ លោកហៅថា អាការ
 ព្រោះជាហេតុនៃការពោលលាសិក្ខា ហៅថា ភេទ ព្រោះសម្តែងទ្រង់ទ្រាយ
 នៃព្រះពុទ្ធជាដើម ឬព្រោះការសមគួរដល់ការពោលលាសិក្ខានោះឯង ហៅថា
 និមិត្ត ព្រោះជាហេតុឲ្យដឹងការពោលលាសិក្ខា ដូចចំណុចខ្មៅទាំងឡាយ មាន
 អាចម័រុយជាដើម (ប្រជ្រុយ) របស់ពួកមនុស្សដូច្នោះ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់កំណត់ពិតប្រាកដយ៉ាងនេះថា ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ
 ដូច្នោះជាដើម ព្រោះហេតុនៃការពោលលាសិក្ខាដទៃ ក្រៅពីហេតុដែលពោល
 ហើយនេះមិនមាន ។ ពិតហើយ ក្នុងពាក្យថា ឯវំ ខោ នេះ មានអធិប្បាយ
 ដូច្នោះថា ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវភាពជាបុគ្គលមានកម្លាំងខ្សោយ និងការ
 ពោលលាសិក្ខា រមែងមានដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ហេតុដទៃ ក្រៅអំពីនេះ
 មិនមាន ។

ពោលលាសិក្ខានិងមនុស្សវិកលចរិតជាដើមមិនជាឋានៈ

[៣២] ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងលក្ខណៈនៃការពោលលា
 សិក្ខា ដើម្បីការមិនភ័ន្តច្រឡំក្នុងការមិនពោលលា និងដើម្បីសម្តែងវិបត្តិនៃ
 លក្ខណៈការពោលលាសិក្ខានោះឯង ដោយអំណាចនៃបុគ្គលជាដើម ទើប
 ត្រាស់ពាក្យថា កឝព្វា ភិក្ខុវេ អបច្ចុក្កាតា ដូច្នោះជាដើម ។ ក្នុងពាក្យថា
 អបច្ចុក្កាតា ជាដើមនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ពាក្យថា យេហិ អាគារេហិ
 ជាដើម មានន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។

បទថា ឧប្បត្តកោ បានដល់ ភិក្ខុត្ថ ព្រោះត្រូវខ្មោចចូល ឬត្ថព្រោះ ប្រមាត់កម្រើក គឺភិក្ខុមានសញ្ញាវិបតិអង្គណានីមួយ ។ ភិក្ខុត្ថនោះ បើ ពោលលា (សិក្ខា) សោត សិក្ខាមិនឈ្មោះថា លាឡើយ ។

បទថា ឧប្បត្តកស្ស បានដល់ ភិក្ខុត្ថនោះដូចគ្នា ។ ពិតហើយ បើ បកតត្តភិក្ខុ (ភិក្ខុប្រក្រតី) ពោលលាសិក្ខាក្នុងសម្មាភវសភិក្ខុត្ថ ដូច្នោះ សោត ភិក្ខុត្ថមិនយល់ សិក្ខា ឈ្មោះថា មិនពោលលាឡើយ ។

ភិក្ខុត្ថ ព្រោះត្រូវខ្មោចចូល លោកហៅថា ភិក្ខុមានចិត្តរើរវាយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យថា ភិក្ខុត្ថ ព្រោះត្រូវខ្មោចចូលសណ្ឋិត ឬភិក្ខុត្ថព្រោះ ប្រមាត់កម្រើក លោកពោលទុកហើយក្នុងបទដើម ដោយភាពជាភិក្ខុត្ថស្មើ គ្នា ។ ការប្លែកគ្នានៃភិក្ខុត្ថទាំងពីរ នឹងមានច្បាស់ក្នុងអនាបតិវារៈ ។ ភិក្ខុ មានចិត្តរើរវាយយ៉ាងនោះ ពោលលា (សិក្ខា) សិក្ខា មិនឈ្មោះថា លា ឡើយ ។ សិក្ខា សូម្បីបកតត្តភិក្ខុពោលលាហើយក្នុងសម្មាភវសភិក្ខុ ត្ថ ព្រោះត្រូវខ្មោចចូលនោះ កាលភិក្ខុត្ថនោះមិនយល់ ក៏ឈ្មោះថា មិនជា ការពោលលាឡើយ ។

បទថា វេទនដ្ឋោ បានដល់ ភិក្ខុដែលទុក្ខវេទនាដ៏មានកម្លាំងពាល់ត្រូវ ហើយ គឺបុគ្គលដែលត្រូវកំរោលគ្របសង្កត់ហើយ ។ សិក្ខាដែលភិក្ខុត្រូវ វេទនាបៀតបៀនគ្របសង្កត់នោះ សូម្បីពោលលាហើយ ក៏ឈ្មោះថា មិន ពោលលា ។ សិក្ខា ដែលភិក្ខុពោលលាហើយ ក្នុងសម្មាភវសភិក្ខុដែល ត្រូវវេទនាគ្របសង្កត់នោះ បើភិក្ខុត្រូវវេទនាគ្របសង្កត់នោះមិនយល់ ក៏មិន

ជាការពោលលាឡើយ ។

ពីរបទថា ទេវតាយ សន្តិកេ សេចក្តីថា សិក្ខាដែលភិក្ខុពោលលា ហើយ ក្នុងសម្មាភវសំទេវតា តាំងអំពីកុម្មុទេវតាទៅ រហូតដល់អនិដ្ឋទេវតា ឈ្មោះថា មិនជាការពោលលាឡើយ ។

បទថា តិរច្ឆានគតស្ស សេចក្តីថា សិក្ខាដែលភិក្ខុពោលលាហើយ ក្នុងសម្មាភវសំនាគមាណពក្តី សុបណ្ណកំលោះក្តី ឬក្នុងសម្មាភវសំទេវតា ពួកកិច្ច ដីរី និងស្វាជាដើមពួកណានីមួយក្តី ឈ្មោះថា មិនជាការពោលលា ឡើយ ។

សិក្ខា ដែលភិក្ខុពោលលា ក្នុងសម្មាភវសំបណ្ណាភិក្ខុឆតជាដើមនោះ ឈ្មោះថា មិនជាការពោលលាដោយពិត ព្រោះ (ភិក្ខុឆតជាដើមនោះ) មិនយល់ ។ ដែលពោលលាក្នុងសម្មាភវសំទេវតា ក៏មិនឈ្មោះថា ពោលលា ព្រោះ (ទេវតា) យល់ហ័សពន់ពេក ។ ឈ្មោះថា ទេវតា ដែល មានបដិសន្ធិជាត្រៃហេតុ មានបញ្ញាច្រើន រមែងដឹងអ្វីហ័សពន់ពេក ។ ដែល ឈ្មោះថា ចិត្តនេះ ជាធម្មជាតិប្រព្រឹត្តទៅហ័ស ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះ ដ៏មានព្រះភាគជាក់ព្រះទ័យថា ការវិនាសរបស់បុគ្គល (ភិក្ខុ) ដែលមាន ចិត្តត្រឡប់កុំបីមានហ័សពេក ព្រោះអំណាចចិត្តនោះឡើយ ទើបទ្រង់ហាម ការលាសិក្ខាក្នុងសម្មាភវសំទេវតានោះ ។ ចំណែកក្នុងពួកមនុស្សមិនមាន កំណត់ទុក សិក្ខាដែលភិក្ខុពោលលាក្នុងសម្មាភវសំបុគ្គលណាមួយ ដែល ជាសកាគៈគ្នា (គីបុរស) ក៏ដោយ ដែលជាវិសកាគៈគ្នា (គីមាតុត្រាម)

ក៏ដោយ ជាគ្រហស្ថក៏ដោយ ជាបព្វជិតក៏ដោយ ដែលយល់សេចក្តី (បុគ្គល ដឹងក្តី) ឈ្មោះថា ជាការពោលលាដោយពិត ។ បើបុគ្គលនោះ មិនយល់ សេចក្តីសោត សិក្ខា ក៏មិនមានឈ្មោះថា ពោលលាឡើយ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងសេចក្តីនោះ ទើបត្រាស់ថា អរិយកេន ជាដើម ។ ក្នុងពាក្យថា អរិយកេន ជាដើមនោះ មានវិនិច្ឆ័យ ដូច្នោះថា វេហាររបស់អ្នកអរិយៈ ឈ្មោះថា អរិយកៈ បានដល់ ភាសារបស់ អ្នកមគធៈ ។ វេហារដែលមិនមែនរបស់អ្នកអរិយៈឯណានីមួយ ឈ្មោះថា មិលក្ខៈ បានដល់ វេហាររបស់អន្ធិទមិឡ (បុគ្គលខ្មៅជាដើម) ។

ច្រើនបទថា សោ ចេ ន បដិវិជានាតិ សេចក្តីថា (បើជនអ្នក មិលក្ខៈនោះ) មិនយល់សេចក្តីថា ភិក្ខុនោះ ពោលអត្តឈ្មោះនេះ ព្រោះ ភាពដែលខ្លួនមិនដឹងក្នុងភាសាដទៃ ឬព្រោះភាពដែលខ្លួនមិនឃ្លាសក្នុងពុទ្ធសម័យ សិក្ខា ឈ្មោះថា មិនពោលលាឡើយ ។

បទថា ធរាយ សេចក្តីថា ភិក្ខុមានបំណងនឹងនិយាយលេងយ៉ាងណា មួយដោយរហ័ស តែពោលទៅដោយរហ័សថា ខ្ញុំលាព្រះពុទ្ធ ដូច្នោះ (ឈ្មោះ ថា ភិក្ខុពោលលាសិក្ខាដោយការពោលលេង ឬពោលរហ័ស) ។

បទថា រវាយ ប្រែថា ដោយការពោលក្អាត់ ។

បើមានអ្នកសួរ សួរថា ភិក្ខុគិតថា អញនឹងពោលយ៉ាងនេះ ដូច្នោះ តែ ទៅពោលយ៉ាងនោះ គឺពោលថា ខ្ញុំលាព្រះពុទ្ធ ដូច្នោះ ពាក្យសម្តីដែលពោល នេះ នឹងពាក្យដែលពោលមុន មានសេចក្តីប្លែកគ្នាដូចម្តេច ឆ្លើយថា សូម្បី

បុគ្គលណ្ណាសពោលពាក្យមុន ភ្លាត់ទៅពាក្យដទៃ ក៏ដោយអំណាចការរហ័ស តែបុគ្គលអ្នកពោលភ្លាត់ តាំងចិត្តថា អញនឹងពោលយ៉ាងនេះ តែទៅពោល យ៉ាងនោះ ព្រោះភាពដែលខ្លួនជាបុគ្គលអប្បបញ្ញា ជាបុគ្គលវង្វែង ។

ពីរបទថា អស្សាវេតុកាមោ សាវេតិ សេចក្តីថា ភិក្ខុប្រាប់ សាកសួរ សិក្សា ធ្វើការស្វាធារ្យ ពណ៌នាបាលីនៃសិក្ខាបទនេះ ភិក្ខុនេះ ហៅថា បុគ្គលមិនមានបំណងនឹងប្រកាស តែប្រកាសឲ្យបានឮ ។

ច្រើនបទថា សាវេតុកាមោ ន សាវេតិ សេចក្តីថា ភិក្ខុដែលធ្វើឲ្យ ជាក់ច្បាស់នូវភាពជាអ្នកមានកម្លាំងខ្សោយ ហើយពោលលាសិក្ខា តែមិន បន្លឺវាថា ភិក្ខុនេះហៅថា អ្នកមានបំណងនឹងប្រកាស តែមិនប្រកាសឲ្យបានឮ ។

ពីរបទថា អវិញ្ញាស្ស សាវេតិ សេចក្តីថា ប្រកាសដល់មនុស្សជរា ដែលដួចជាបុគ្គលដួចគ្នានឹងរូបសិប្បនិមិត្ត ឬបុគ្គលអប្បបញ្ញា ដែលមិន ឈ្លាសក្នុងលទ្ធិ (សាសនា) ឬពួកក្មេងអ្នកស្រុកដែលមិនទាន់ដឹងក្តី ។

ពីរបទថា វិញ្ញាស្ស ន សាវេតិ សេចក្តីថា មិនប្រកាសដល់អ្នកឈ្លាស ដែលអាចយល់សេចក្តីបាន ។

ច្រើនបទថា សត្វសោ វា បន សេចក្តីថា សិក្ខា គឺពោលលាហើយ ដោយបរិយាយណា ក្នុងបណ្តាពាក្យថា តុន្តំ បច្ចុក្កាមិ ជាដើម តែលោក មិនបានធ្វើបរិយាយណាមួយ អំពីបរិយាយនោះ គឺមិនបន្លឺវាថាប្រកាសឲ្យ បានឮ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់រមែងកំណត់លក្ខណៈនៃការមិនពោលលា ទុកដោយពាក្យថា ឯវំ ទោ ។ ពិតហើយ ក្នុងពាក្យថា ឯវំ ទោ ជាដើមនេះ

អធិប្បាយដូច្នោះថា សិក្ខា ឈ្មោះថា ភិក្ខុមិនពោលលាដោយអាការយ៉ាងនេះ
ឯង មិនមែនដោយអាការដទៃឡើយ ។

[៣៣] ឥឡូវនេះ ដើម្បីសម្តែងអត្ថនៃបទថា មេដុនំ ធម្មំ បដិសេវេយ្យ
ជាដើម ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា មេដុនធម្មោ នាម ជាដើម ។ ក្នុង
ពាក្យថា មេដុនធម្មោ នាម ជាដើមនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ពាក្យថា
មេដុនធម្មោ នាម នេះ ជាបទខទ្ទេសនៃមេដុនធម្ម ដែលគួរអធិប្បាយ ។

ធម៌របស់ពួកអសប្បុរសទាំងឡាយ គឺបុគ្គលថោកទាប ឈ្មោះថា
អសទ្ធម្ម ។ ធម៌ជាទីសេពរបស់ពួកអ្នកស្រុក ឈ្មោះថា គាមធម៌ ។ ធម៌
របស់បុគ្គលថោកថយ ឈ្មោះថា វសលធម៌ ។ ម្យ៉ាងទៀត ធម៌ដែលថោក
ថយខ្លួនឯងនោះឯង ព្រោះជាទីហូរចេញនៃកិលេស ព្រោះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះ
ថា វសលធម៌ ។

បទថា ទុដ្ឋលំ សេចក្តីថា ឈ្មោះថាជាធម៌អាក្រក់ ព្រោះជាធម៌ដែល
កិលេសទាំងឡាយប្រទូស្តហើយ និងឈ្មោះថាជាធម៌គ្រោតគ្រោត ព្រោះ
ជាធម៌មិនសុខុម ដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា ធម៌គ្រោតគ្រោត ។

ម្យ៉ាងទៀត តាំងអំពីនេះទៅ គប្បីផ្លាស់ពីរបទថា យោ សោ នេះ ទៅ
ជា យន្តំ ប្រកបក្នុង ៣ បទថា យន្តំ ទុដ្ឋលំ យន្តំ ឱទកន្តិកំ យន្តំ រហស្សំ ។
ដូច្នោះ គប្បីជ្រាបយោជនាក្នុងបទទាំង ៣ នេះ យ៉ាងនេះថា ការឃើញក្តី
ការចាប់ក្តី ការស្តាប់អង្អែលក្តី ការពាល់ត្រូវក្តី ការត្រដុសក្តី ដែលជាបរិវារ

របស់កម្មនោះ ចាត់ជាកម្មគ្រោតគ្រោត ព្រោះហេតុនោះ ទើបកម្មនោះ ចាត់
 ជាកម្មគ្រោតគ្រោត កម្មថោកទាបនោះ ឈ្មោះថា មេប៉ុនធម្ម ទឹកដែលបុគ្គល
 រមែងកាន់យកដើម្បីសម្អាតក្នុងទីបំផុតនៃកម្មនោះ ហេតុនោះ ទើបកម្មនោះ
 ឈ្មោះថា មានទឹកជាទីបំផុត កម្មមានទឹកជាទីបំផុតនោះឯង ឈ្មោះថា **ឱន-
 កន្តិក** កម្មមានទឹកជាទីបំផុតនោះ ឈ្មោះថា មេប៉ុនធម្ម កម្មនោះ ឈ្មោះថា
 កម្មកំបាំង ព្រោះភាពជាកម្មដែលត្រូវធ្វើក្នុងទីស្ងាត់ គឺក្នុងឱកាសដែលបិទ
 បាំង កម្មនោះ ឈ្មោះថា មេប៉ុនធម្ម ។

កម្មនោះ ដែលបុគ្គលជាគួរ គប្បីដល់រួមគ្នា ព្រោះភាពជាកម្មដែល
 បុគ្គលគប្បីរួមគ្នាជាគួរ ។ ក្នុងបទថា **ទ្វយទ្វយសមាបត្តិ** នោះ គប្បីជ្រាប
 យោជនាថា កម្មដែលមនុស្សជាគួរ គប្បីដល់រួមគ្នា ឈ្មោះថា មេប៉ុនធម្ម ។
 ឯក្នុងអធិការនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ទាញយកធម៌ទាំងពួង មានអស្ចារ្យ
 ជាដើមនោះ មករួមក្នុងទីតែមួយ ទើបត្រាស់ថា នេះឈ្មោះថា មេប៉ុនធម្ម ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបអស្ចារ្យ ហៅថា មេប៉ុនធម្ម ឆ្លើយថា
 អស្ចារ្យនោះ ជារបស់មនុស្សពីរនាក់ដែលមានតម្រេកហើយ បុគ្គលមាន
 តម្រេកខ្លាំងហើយ បុគ្គលដែលរាគៈផ្សើមចិត្តហើយ គឺបុគ្គលដែលរាគៈចោម
 រោមហើយ បានដល់ ជាធម៌របស់មនុស្សគួរ ព្រោះហេតុនោះ ទើបហៅថា
 មេប៉ុនធម្ម ។

[៣៤] បទថា **បដិសេវតិ នាម** នេះ ជាបទមាតិកា ដើម្បីសម្តែង
 អាការជាហេតុដែលទ្រង់ត្រាស់ហៅបុគ្គលថា គប្បីសេពចំពោះ ក្នុងបទថា

បដិសេវេយ្យ នេះ ។

ក្នុងបទថា យោ និមិត្តន និងនិមិត្តំ ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ភិក្ខុ
ណាឲ្យនិមិត្តរបស់ខ្លួនចូលទៅក្នុងនិមិត្តរបស់ស្រ្តី គឺឲ្យអង្គជាតិខ្លួន ចូលទៅ
ក្នុងអង្គជាតិស្រ្តី ក្នុងឱកាសដែលសើម ដែលខ្យល់ពាល់ត្រូវមិនបាន ដោយ
ហោចសូម្បីត្រឹមមួយគ្រាប់ល្ង ភិក្ខុនោះឈ្មោះថា រមែងសេពចំពោះ ដោយ
អាការត្រឹមប៉ុណ្ណោះ លោករមែងដល់នូវការបែកធ្លាយនៃសីល គឺត្រូវអាបត្តិ
បារាជិក ។

ឥត្តិនិមិត្តមានឋាន ៥ បុរសនិមិត្តមានឋាន ៦

បណ្តានិមិត្តស្រ្តី និងបុរសនេះ ក្នុងនិមិត្តរបស់ស្រ្តីមានស្ថាន ៥ គឺ
ខាងៗ ទាំង ៤ និងត្រង់កណ្តាល ១ ។ ក្នុងនិមិត្តរបស់បុរសមានស្ថាន ៦
គឺខាងៗ ទាំង ៤ កណ្តាល ១ ចុង ១ ។ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងនិមិត្តរបស់
ស្រ្តី សូម្បីសិកអង្គជាតិចូលទៅតាមផ្លូវក្រោម រមែងត្រូវអាបត្តិបារាជិក សិក
ទៅផ្នែកខាងលើក្តី សិកទៅផ្នែកចំហៀងទាំងពីរក្តី សិកទៅត្រង់កណ្តាលផុត
ស្ថានទាំង ៤ ក្តី រមែងត្រូវអាបត្តិបារាជិក (ទាំងអស់) ចំណែកនិមិត្តនៃ
បុរស សូម្បីភិក្ខុសិកចូលទៅឲ្យត្រូវចំណែកខាងក្រោម រមែងត្រូវអាបត្តិ
បារាជិក សិកចូលទៅឲ្យត្រូវផ្នែកខាងលើក្តី សិកចូលទៅឲ្យត្រូវផ្នែកទាំងសង
ខាងក្តី សិកចូលទៅឲ្យត្រូវចំពោះត្រង់កណ្តាល (បត់អង្គជាតិ) ដូចឲ្យម្រាម
ដៃដែលបត់ចូលហើយ រុកចូលដោយខ្លួនកណ្តាលក្តី សិកចូលទៅឲ្យត្រូវផ្នែក
ខាងលើក្តី រមែងត្រូវអាបត្តិបារាជិក (ទាំងអស់) ។

បណ្ណានិមិត្តបុរស និងស្រ្តីនោះ សូម្បីកាលកិក្ខុសិកអង្គជាតចូលទៅឲ្យ
 ដូចនឹងដងជញ្ជីង មានស្ថាន ៥ គឺខាងៗ ទាំង ៤ និងត្រង់កណ្តាល ១ ។
 សូម្បីកាលបត់អង្គជាតសិកចូលទៅក៏មានស្ថាន ៥ គឺខាងៗ ទាំង ៤ ចំណែក
 ខាង ចុងត្រង់កណ្តាល ១ ។ ស្ថានទាំងអស់ក្នុងនិមិត្តរបស់បុរសមាន ១០
 ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កិក្ខុសិកសាច់ដែលដុះ ដែលមានកាយបសាទនៅល្អ ដែលកើតនៅក្នុង
 និមិត្ត (របស់ខ្លួន) ចូលទៅ (ក្នុងនិមិត្តរបស់ស្រ្តី) ត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យា
 សិកសាច់ដែលដុះ ដែលមិនមានកាយបសាទ ឬសាច់ដែលស្ងួត ដែលមាន
 កាយបសាទខូចហើយចូលទៅ (ក្នុងនិមិត្តរបស់ស្រ្តី) ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។
 សូម្បីសិករោម ឬចុងម្រាមដៃ និងម្រាមមេដៃចូលទៅ (ក្នុងនិមិត្តរបស់ស្រ្តី)
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងមេប៉ុន ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដដូចគ្នា ។

ភិក្ខុកាលពណ៌នាមេប៉ុនកថា គួររត្សកដល់ពុទ្ធសុណា

ដែលបានឈ្មោះថា មេប៉ុនកថានេះ គឺកថាដែលគ្រោតគ្រោត ដែលជា
 កថារបស់ពួកអសប្បុរស ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុកាលនឹងពោលដល់ស្ថាននោះក្តី
 ស្ថានដទៃក្តី ឬស្ថានដូច្នោះក្នុងព្រះវិន័យ ក៏គួរឲ្យបដិកូលមនសិការ សមណ-
 សញ្ញា និងហិរិឱត្តប្បៈតាំងឡើងចំពោះមុខ ហើយឲ្យការគោរពកើតឡើងក្នុង
 ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ នីករំពឹងដល់ព្រះករុណាគុណរបស់ព្រះលោកនាថ ដែលមាន
 ព្រះករុណា មិនមានបុគ្គលស្មើ ហើយពោលចុះ ។ គួរនឹករំពឹងដល់ព្រះ
 ករុណាគុណរបស់ព្រះលោកនាថយ៉ាងនេះថា ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ

អង្គនោះ មានព្រះទ័យវិលត្រឡប់ហើយចាកកាមទាំងឡាយ ដោយប្រការ
 ទាំងពួង ទ្រង់អាស្រ័យសេចក្តីករុណាក្នុងសត្វទាំងឡាយ ដើម្បីអាណិតអាសូរ
 ពួកសត្វ ដើម្បីសេចក្តីអនុគ្រោះដល់សត្វ បានត្រាស់កថាដូច្នោះទុក ដើម្បីការ
 បញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ព្រះសាស្តាមានព្រះករុណាគុណពិតប្រាកដ ដូច្នោះហើយ គប្បី
 ពោលចុះ ម្យ៉ាងទៀត បើព្រះដ៏មានព្រះភាគមិនគប្បីត្រាស់កថាដូច្នោះ ដោយ
 ប្រការទាំងពួងសោត បុគ្គលណាប្តី គប្បីដឹងបានថា ក្នុងស្ថានប្រមាណ
 ប៉ុណ្ណោះត្រូវអាបត្តិបារាជិក ក្នុងស្ថានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ត្រូវអាបត្តិថុល្លថ្នយ
 ក្នុងស្ថានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុអ្នក
 ពោលអត្ថ កំពុងស្តាប់ក្តី កំពុងពោលក្តី (នូវមេចុះកថានោះ) មិនគួរបើក
 មាត់អង្គុយសើចលេងឡើយ គួរពិចារណាថា សូម្បីស្ថានដូច្នោះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធក៏
 បានត្រាស់ហើយ ដូច្នោះ ជាអ្នកមិនខ្ជាប់ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ដល់ព្រមដោយ
 ហិរិ និងឱត្តប្បៈ មានចំណែកប្រៀបដូចព្រះសាស្តា ហើយគប្បីពោល
 ដូច្នោះឯង ។

មូលប្បញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ចប់

អនុប្បញ្ញត្តិវារៈ

កំណត់សត្វដែលជាវត្ថុនៃបុរាណវិទ្យាជានិមិត្ត

[៣៥] ក្នុងវារៈនៃអនុប្បញ្ញត្តិ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា បទថា អន្តមសោ ប្រែថា ដោយហោច គឺដោយកំណត់យ៉ាងទាបបំផុត ។

បទថា តិរច្ឆានគតាយបិ សេចក្តីថា ក្នុងប្រជាសត្វដែលទៅហើយ (គឺដែលកើតហើយ) ក្នុងពួកសត្វតិរច្ឆាន ដោយអំណាចបដិសន្ធិ ។

ពីរបទថា បតេវ មនុស្សត្តិយា សេចក្តីថា (ភិក្ខុសេពមេបុនធម្ម) ក្នុងស្រីដែលជាជាតិមនុស្សមុនដំបូង ។ ឯតិរច្ឆានញីដែលជាវត្ថុបុរាណវិទ្យានោះ ឯង គួរកាន់យកថា សត្វតិរច្ឆានក្នុងបឋមបុរាណវិទ្យានេះ មិនមែនសត្វតិរច្ឆាន ញីទាំងអស់ (សត្វតិរច្ឆានញី មិនមែនសុទ្ធតែវត្ថុនៃបុរាណវិទ្យាទាំងអស់ទេ) ក្នុងពាក្យថា សត្វតិរច្ឆាននោះ មានកំណត់ (ប្រភេទសត្វ) ដូច្នោះថា

បណ្ណាពួកសត្វអត់ជើង បានដល់ ពស់ និងត្រី បណ្ណាពួកសត្វ មានជើងពីរ បានដល់ មាន់ញី បណ្ណាពួកសត្វមានជើង ៤ បានដល់ ឆ្មាញី សត្វតិរច្ឆានញីទាំងនេះ ជាវត្ថុនៃបុរាណវិទ្យា ។

អធិប្បាយ ប្រភេទសត្វផ្សេងៗ

បណ្ណាសត្វ មានពស់ជាដើមនេះ ទីយជាតិ រាប់ដោយប្រភេទ មាន ពស់ថ្លាន់ និងពស់ត្បាល^(១) ជាដើមទាំងអស់ លោកសង្គ្រោះចូលដោយ អហិ សព្វ ។ ព្រោះដូច្នោះ បណ្ណាទីយជាតិទាំងឡាយ ទីយជាតិដែលភិក្ខុអាច

១- ពាក្យថា គោនសា ទីខ្លះប្រែថា ពស់វែករនាម ។

បុរាណកថាសិក្ខាបទទី ១

សិក្ខាអង្គជាតចូលទៅក្នុងបណ្ណាមគ្គទាំង ៣ មគ្គណានីមួយ ប្រមាណប៉ុន្មានគ្រាប់
 ល្ង ជាវត្ថុនៃបុរាណកថា ពាក្យដ៏សេសគប្បីជ្រាបថា ជាវត្ថុនៃទុក្ខ ។ សត្វដែល
 កើតក្នុងទឹក រាប់ដោយប្រភេទ មានត្រី អណ្តើក និងកង្កែបទាំងអស់ជាដើម
 លោកសង្គ្រោះចូលដោយ មច្ឆ សព្ទ ។ ក្នុងសត្វដែលកើតក្នុងទឹកនោះ គប្បី
 ជ្រាបថា ជាវត្ថុនៃបុរាណកថា និងជាវត្ថុនៃទុក្ខ ដោយន័យដូចពោលរួចហើយ
 ក្នុងទីនោះឯង ។ ចំណែកសេចក្តីដែលប្លែកគ្នា មានដូច្នោះថា ដែល
 ឈ្មោះថា កង្កែប ជាសត្វមានមាត់រឹង កង្កែបទាំងនោះមានសណ្ឋានមាត់
 ទូលាយ តែមានប្រហោងមាត់ចង្អៀត ក្នុងសណ្ឋានមាត់នោះ ទើបមិនល្មម
 ដែលនឹងសិក្ខាអង្គជាតចូលទៅបាន តែសណ្ឋានមាត់ រមែងដល់នូវការរាប់ថា
 ជាមុខដំបៅ ព្រោះដូច្នោះ គប្បីជ្រាបមុខសណ្ឋាន (មាត់) នោះថា ជាវត្ថុ
 នៃថ្មល្ងច្នៃ ។

បក្សីជាតិ រាប់ដោយប្រភេទ មានក្អែក និងសារិកាជាដើមទាំងអស់
 លោកសង្គ្រោះចូលដោយ កុក្កដិ សព្ទ ។ ក្នុងបក្សីជាតិនោះ គប្បីជ្រាបថា
 ជាវត្ថុបុរាណកថា និងវត្ថុនៃទុក្ខ ដោយន័យដូចពោលមកហើយនោះឯង ។

ចតុប្បាទជាតិ រាប់ដោយប្រភេទ មានកង្កែប ស្មារ និងទន្សាយជាដើម
 ទាំងអស់ លោកសង្គ្រោះចូលដោយ មជ្ជារិ សព្ទ ។ ក្នុងចតុប្បាទជាតិនោះ
 គប្បីជ្រាបថា ជាវត្ថុនៃបុរាណកថា និងវត្ថុនៃទុក្ខ ដោយន័យដូចពោលមក
 ហើយនោះឯង ។

វិញ្ញាណ សព្វ ក្នុងសិក្ខាបទជាដើម

[៣៦] បទថា វិញ្ញាណ ប្រែថា ចាលចាញ់ហើយ គឺដល់ហើយនូវ ការចាលចាញ់ ។ ពិតហើយ វិញ្ញាណ សព្វនេះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅទាំងក្នុង សិក្ខាបទផង អាបត្តិផង បុគ្គលផង ។ ក្នុង ៣ យ៉ាងនោះ វិញ្ញាណ សព្វ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសិក្ខាបទ គប្បីជ្រាប (ក្នុងទីមក) យ៉ាងនេះថា អដ្ឋានមេត៌ អានន្ទ អនវកាសោ យំ តថាគតោ វដ្ឋិនំ វា វដ្ឋិបុត្តកានំ វា ការណា សាវកានំ វិញ្ញាណំ សិក្ខាបទំ បញ្ញត្តំ សម្មហនេយ្យ ម្សាល អានន្ទ តថាគតគប្បីដកសិក្ខាបទឈ្មោះបារាជិក ដែលតថាគតបានបញ្ញត្ត ហើយ ដល់សាវកទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនៃជន អ្នកនៅក្នុងដែនវដ្ឋិទាំង- ឡាយក្តី ព្រោះហេតុនៃវដ្ឋិបុត្តភិក្ខុទាំងឡាយក្តី ដោយអំពើណា អំពើនុ៎ះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាឱកាសឡើយ ។

ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអាបត្តិ គប្បីជ្រាប (ក្នុងទីមក) យ៉ាងនេះថា អាបត្តិ តំ ភិក្ខុ អាបន្នោ វិញ្ញាណំ ម្សាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកឯងត្រូវ អាបត្តិបារាជិកហើយ ។ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងបុគ្គល គប្បីជ្រាបយ៉ាងនេះថា ន មយំ វិញ្ញាណ យោ អវហដោ សោ វិញ្ញាណោ ពួកយើងមិនបានត្រូវ អាបត្តិបារាជិក បុគ្គលណាលួច បុគ្គលនោះត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។ តែអាចារ្យ ពួកខ្លះពោលថា វិញ្ញាណ សព្វនេះ គង់ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងធម៌បានទៀត ដូចក្នុង ទីមក មានពាក្យថា វិញ្ញាណោ ធម្មេន អនុទ្ធិសេយ្យ (ភិក្ខុ) ចោទភិក្ខុ ផងគ្នាដោយអាបត្តិបារាជិក ដូច្នោះជាដើម ។

តែព្រោះក្នុងអាបត្តិ នឹងសិក្ខាបទទាំង ២ នោះ ក្នុងទីខ្លះ ព្រះដ៏មាន

ព្រះភាគទ្រង់បំណងយកអាបត្តិ ថាធម៌ កន្លែងខ្លះ ទ្រង់បំណងយកសិក្ខាបទ នោះឯង ព្រោះដូច្នោះ ទើបមិនគួរពោលធម៌នោះទុកមួយផ្នែកទៀតឡើយ ។

បណ្ណាសិក្ខាបទ អាបត្តិ និងបុគ្គលនោះ សិក្ខាបទ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់ថា បុរាណវិទ្យា ព្រោះញ៉ាំងបុគ្គលដែលកន្លងលើសឲ្យចាលចាញ់ ចំណែក អាបត្តិ ទ្រង់ត្រាស់ថា បុរាណវិទ្យា ព្រោះញ៉ាំងបុគ្គលដែលត្រូវឲ្យចាលចាញ់ បុគ្គលទ្រង់ត្រាស់ថា ជាបុរាណវិទ្យា ព្រោះជាអ្នកចាលចាញ់ គឺដល់នូវការ ចាញ់ ។ ពិតហើយ សូម្បីក្នុងគម្ពីរបរិវារ ព្រះដ៏មានព្រះភាគក៏សំដៅយក ចំពោះសេចក្តីនេះ ដោយត្រាស់ថា

អាបត្តិណា ដែលតថាគតហៅថា បុរាណវិទ្យា ចូរអ្នកប្រុង ស្តាប់សិក្ខាបទនោះ ដូចសម្តែងតទៅនេះ ។ បុគ្គលដែល ឃ្នាតខុសក្លាត់រូបត ចាកព្រះសទ្ធម្មទាំងឡាយហើយ សង្ឃាស មិនមានក្នុងបុគ្គលនោះឡើយ ព្រោះហេតុនោះ អាបត្តិនោះ តថាគត ហៅថា បុរាណវិទ្យា ។

ក្នុងបរិវារគាថានេះ មានអត្ថដូច្នោះថា បុគ្គលកន្លងលើសសិក្ខាបទនោះ ក្តី ត្រូវអាបត្តិនោះក្តី រមែងជាអ្នកឃ្នាត (ចាកព្រះសទ្ធម្ម) ពាក្យទាំងពួង បណ្ឌិតគប្បីប្រកបយ៉ាងនេះ ។

ពីរបទថា តេន វុច្ចតិ សេចក្តីថា បុគ្គល រមែងមិនមែនជាសមណៈ មិនមែនជាពូជពង្សនៃសក្យបុត្រ ក្លាត់ធ្លាក់ទៅ ដាច់ទៅ គឺចាលចាញ់ចាក សាសនា ដោយហេតុណា ហេតុនោះ ទើបបុគ្គលនោះ តថាគតពោល ។

សួរថា ពោលដូចម្តេច ឆ្លើយថា ពោលថា ជាអ្នកចាលចាញ់ ។

[៣៧] ភិក្ខុទាំងឡាយ រមែងនៅរួមគ្នាក្នុងធម៌នេះ ហេតុនោះ ទើបធម៌នេះ ឈ្មោះថា សង្ខាស ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា សំវាសោ នាម ដូច្នោះហើយ ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា **ឯកកម្មំ** ក៏ដើម្បីសម្តែងសង្ខាសនោះ ។

ក្នុងពាក្យថា **ឯកកម្មំ** ជាដើមនោះ មានពាក្យអធិប្បាយ ព្រមទាំងយោជនាដូច្នោះថា សង្ឃកម្ម ៤ យ៉ាង ឈ្មោះថា កម្មដូចគ្នា ព្រោះជាកម្មដែលភិក្ខុទាំងឡាយជាបកតត្ត កំណត់ដោយសីមា នឹងគប្បីធ្វើរួមគ្នា ។ ម្យ៉ាងទៀត បាតិមោក្ខទេសទាំង ៥ យ៉ាង ឈ្មោះថា ឧទេសតៃ ១ ព្រោះជាឧទេសដែលគប្បីសូត្រជាមួយគ្នា ។ ចំណែកសិក្ខាបទដែលទ្រង់បញ្ញត្តហើយ ឈ្មោះថា **សមសិក្ខាតា** ព្រោះជាសិក្ខាដែលលជ្ជីបុគ្គលទាំងពួង គប្បីសិក្សាស្មើគ្នា ។ លជ្ជីបុគ្គលទាំងពួង រមែងនៅរួមគ្នាក្នុងកម្មជាដើមទាំងនេះ បុគ្គលសូម្បីម្នាក់ឯង នឹងប្រាកដខាងក្រៅកម្មជាដើមនោះក៏ទេ ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់រួមយកវត្ថុទាំងអស់នោះ ត្រាស់ថា នេះឈ្មោះថា សង្ខាស ក្នុងព្រះបាលីនេះ ។ ឯសង្ខាស មានប្រការដូចពោលហើយនោះ មិនមានដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបបុគ្គលដែលចាលចាញ់ ទ្រង់ត្រាស់ថា ជាបុគ្គលមិនមានសង្ខាស ដូច្នោះឯង ។

សិក្ខាបទវិក្កន្តនៃបឋមបារាជិក ចប់

អធិប្បាយ

បទភាជនីយនៃបឋមចារាជិក

[៣៨] ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ចែកសិក្ខាបទដែលទ្រង់ឧទ្ទេសយ៉ាងនោះ តាមលំដាប់បទហើយ ឥឡូវនេះ ទើបទ្រង់សម្តែងសត្វទាំងឡាយ ដែលមាននិមិត្តជាវត្ថុនៃបារាជិក ដោយន័យ មានពាក្យថា ស្រី ៣ ជំពូកជាដើម ហើយត្រាស់វត្ថុ ៣ ដោយន័យ មានពាក្យថា មគ្គ ៣ នៃស្រីមនុស្សជាដើម ដើម្បីសម្តែងនិមិត្តដែលជាវត្ថុនៃបារាជិក ព្រោះនិមិត្តស្រីតែម្យ៉ាង ប៉ុណ្ណោះ ទើបជាវត្ថុនៃបារាជិកក៏មិនមែន និមិត្តស្រីមនុស្សប៉ុណ្ណោះ ទើបជាវត្ថុក៏មិនមែន ទាំងនិមិត្តនៃស្រីទាំងឡាយ ដែលតាក់តែងដោយមាស និងប្រាក់ជាដើម ទើបជាវត្ថុក៏មិនមែន ក្នុងពាក្យថា **និមិត្តន** **និមិត្តំ** **អង្គជាតេន** **អង្គជាតំ** ដែលព្រះអង្គ ទ្រង់តាំងបទមាតិកានេះថា **បដិសេវតិ នាម** ដើម្បីសម្តែងអាការជាហេតុ ត្រាស់ថា គប្បីសេពចំពោះ ក្នុងបទថា **បដិសេវេយ្យ** នេះ ត្រាស់ទុកហើយ ។

ក្នុងពាក្យថា ស្រី ៣ ជំពូកជាដើមនោះ មានសត្វ ១២ ជំពូក ដែលជាទីអាស្រ័យនៃនិមិត្ត ជាវត្ថុនៃបារាជិក គឺ ស្រ្តី៣ពួក ឧកតោព្យញ្ជនកៈ៣ ពួក ខ្មើយ៣ពួក បុរស៣ពួក ក្នុងសត្វ ១២ ពួកនោះ ស្រ្តី និងបុរស ប្រាកដច្បាស់ហើយ ។ ប្រភេទរបស់ខ្មើយ និងឧកតោព្យញ្ជនកៈ នឹងមានប្រាកដក្នុងវណ្ណនៃបព្វជ្ជាខន្ធកៈ ។ ចំណែកក្នុងពាក្យថា អ្នកសេពមេប៉ុនធម្ម ចំពោះមគ្គ ៣ នៃស្រីមនុស្សនេះ គប្បីជ្រាបអត្ថថា ក្នុងមគ្គ ៣ នៃស្រីមនុស្ស ។ គប្បីជ្រាបយ៉ាងនេះគ្រប់ៗ បទចុះ ។

ផ្លូវមគ្គ ៣

មគ្គទាំងអស់នោះ មានចំនួន ៣០ គឺមគ្គស្រីមនុស្ស ៣ ស្រីអមនុស្ស ៣ តិរច្ឆានញី ៣ រួមជា ៩ មគ្គរបស់មនុស្សឧភតោព្យញ្ញនកៈជាដើមមាន ៩ របស់មនុស្សខ្ចើយជាដើមមាន ៦ ព្រោះមួយពួកៗ មាន ២ មគ្គ របស់មនុស្ស ប្រុសជាដើមមាន ៦ ដូចគ្នា ។ ភិក្ខុកាលសេពមេចុនធម្ម សិក្ខអង្គជាតរបស់ ខ្លួនចូលទៅក្នុងបណ្តាមគ្គ ដែលតែងស្គាល់ថា ជានិមិត្តទាំងនោះក្នុងមគ្គឯណា នីមួយៗ សូម្បីត្រឹមមួយគ្រាប់ល្ង រមែងត្រូវអាបត្តិបាណជិក តែកាលនឹងត្រូវ រមែងត្រូវដោយសេវនចិត្តប៉ុណ្ណោះ រៀបចាកសេវនចិត្ត មិនត្រូវឡើយ ព្រោះ ហេតុនោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងលក្ខណៈនោះ ទើបត្រាស់ថា ភិក្ខុស្ស សេវនចិត្ត ឧបដ្ឋិតេ ដូច្នោះជាដើម ។

ពណ៌នា បឋមចតុក្ករៈ

[៣៩] បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ភិក្ខុស្ស បានដល់ ភិក្ខុអ្នកសេព មេចុនធម្ម ។ ក្នុងពាក្យថា សេវនចិត្ត ឧបដ្ឋិតេ នេះ ជាបឋមារិកត្តិ ចុះក្នុង អត្ថសត្តមីរិកត្តិ អធិប្បាយថា កាលសេវនចិត្តប្រាកដហើយ ។

ច្រើនបទថា វច្ឆមគ្គំ អង្គជាតំ បវេសេន្តស្ស សេចក្តីថា កាលភិក្ខុ សិក្ខអង្គជាត គឺបុរិសនិមិត្តរបស់ខ្លួនចូលទៅក្នុងវច្ឆមគ្គនោះ សូម្បីត្រឹមមួយ គ្រាប់ល្ង ។

ពីរបទថា អាបត្តិ ទារាជិកស្ស សេចក្តីថា អាបត្តិបាណជិក រមែង មានដល់ភិក្ខុនោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត បទថា អាបត្តិ ប្រែថា រមែងមានការត្រូវ ។

បទថា ទារាជិកស្ស បានដល់ ធម៌ គឺបាណជិក ។ ក្នុងគ្រប់ៗ បទ ក៏

មានន័យដូច្នោះឯង ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងអាបត្តិរបស់ភិក្ខុដែលសិក (អង្គ
ជាតិរបស់ខ្លួន) ចូលទៅដោយសេវនចិត្តតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះហើយ ឥឡូវនេះ
ដើម្បីទ្រង់រក្សាពួកកុលបុត្រដែលបួសដោយសទ្ធា ជាអ្នកបដិបត្តិប្រពៃ មិន
ត្រេកអរសូម្បីក្នុងកាល មានការសិកចូលទៅដោយសេចក្តីព្យាយាមរបស់អ្នក
ដទៃ ព្រោះឈ្មោះថាការសិក (អង្គជាត) ចូលទៅនោះ មិនមែនមានដោយ
ការព្យាយាមរបស់ខ្លួនតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះទេ រមែងមានដោយការព្យាយាមរបស់
អ្នកដទៃផងដែរ ហើយកាលភិក្ខុត្រេកអរក្នុងការសិកចូលទៅ ដោយសេចក្តី
ព្យាយាមរបស់អ្នកដទៃនោះ ក៏ត្រូវអាបត្តិ គឺកាលភិក្ខុមានការដល់ព្រមដោយ
បដិសេវនចិត្ត ក៏ត្រូវអាបត្តិ ក្រៅអំពីនេះ មិនត្រូវអាបត្តិ ទើបត្រាស់ថា
ភិក្ខុបច្ចុត្តិកា មនុស្សត្ថី ជាដើម ។

[៤០] ក្នុងពាក្យថា **បច្ចុត្តិកា** ជាដើមនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ពួក
ជនដែលឈ្មោះថា ជាសត្រូវ ព្រោះអត្ថថា ត្រូវការ គឺប្រាថ្នាជាបដិបក្ខ ។
សត្រូវទាំងឡាយ គឺពួកភិក្ខុ ឈ្មោះថា **ភិក្ខុបច្ចុត្តិកា** (ភិក្ខុជាសត្រូវ) ។
ពាក្យថា **ភិក្ខុបច្ចុត្តិកា** នោះ ជាឈ្មោះរបស់ពួកភិក្ខុ ជាអ្នកចង់ពៀរ ដែល
ជាវិសកាគៈគ្នា ។

ច្រើនបទថា **មនុស្សត្ថី ភិក្ខុស្ស សន្តិកេ អាណេត្វា** សេចក្តីថា ពួក
ភិក្ខុមានការប្រណែន ប្រាថ្នានឹងធ្វើឲ្យភិក្ខុនោះវិនាស យកអាមិសល្អងលោម
ឬនិយាយដោយអំណាចមិត្តសន្តវៈថា អ្នកចូរធ្វើកិច្ចនេះរបស់ពួកយើងចុះ

ហើយនាំយកស្រីមនុស្សខ្លះ មកកាន់ឱកាសដែលជាលំនៅរបស់ភិក្ខុនោះ ក្នុង
ពេលរាត្រី ។

ច្រើនបទថា វច្ឆមគ្គេន អង្គជាន់ អភិជិសីនេន្ទិ សេចក្តីថា ចាប់ភិក្ខុ
នោះត្រង់អវយវៈ មានដៃ ជើង និងក្បាលជាដើមយ៉ាងនោះ គឺមិនឲ្យវើបាន
ហើយឲ្យអង្គុយសង្កត់ គឺឲ្យប្រកបអង្គជាតរបស់ភិក្ខុអង្គនោះ ដោយវច្ឆមគ្គ
របស់ស្រី ។

ពាក្យថា សោ ចេ ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា បើភិក្ខុអង្គនោះ
ត្រេកអរ គឺព្រមទទួលការសឹកអង្គជាតរបស់ខ្លួនចូលទៅក្នុងវច្ឆមគ្គ (របស់
ស្រី) គឺលោកឲ្យសេវនចិត្តប្រាកដឡើងក្នុងខណៈនោះ ត្រេកអរ គឺព្រម
ទទួលការចូលទៅហើយ ។ ក្នុងវេលាដែលចូលទៅហើយ លោកក៏ឲ្យសេវន-
ចិត្ត ប្រាកដឡើងក្នុងខណៈនោះ ត្រេកអរ គឺព្រមទទួលការចូលទៅសិប ។
ក្នុងវេលាដែលអង្គជាតដល់ទី លោកក៏ឲ្យសេវនចិត្តប្រាកដឡើងក្នុងខណៈ
នោះ ក្នុងវេលាដែលហូរទឹកសុក្ត ត្រេកអរ គឺព្រមទទួលការស្ថិតនៅ ។ ក្នុង
វេលាដែលទាញចេញ លោកក៏ឲ្យបដិសេវនចិត្ត ប្រាកដឡើងក្នុងខណៈនោះ
ត្រេកអរ គឺព្រមទទួលការដកចេញ ។ ភិក្ខុកាលត្រេកអរក្នុងស្ថាន ៤ យ៉ាង
ដូចអធិប្បាយមកហើយនេះ រមែងមិនបានដើម្បីនឹងពោល (កែខ្លួន) ថា
សមណៈអ្នកចង់ពៀរទាំងឡាយ ធ្វើកម្មនេះដល់ខ្ញុំហើយ រមែងត្រូវអាបត្តិ
បារាជិកនោះឯង ។ ភិក្ខុ កាលត្រេកអរក្នុងស្ថាន ៤ នេះ រមែងត្រូវអាបត្តិ
យ៉ាងណា ភិក្ខុមិនត្រេកអរ ក្នុងស្ថាន ១ ដំបូង តែត្រេកអរក្នុងស្ថាន ៣ ក្តី

មិនត្រេកអរក្នុងស្ថាន ២ តែត្រេកអរក្នុងស្ថាន ២ ក្តី មិនត្រេកអរក្នុងស្ថាន ៣ តែត្រេកអរក្នុងស្ថាន ១ ក្តី រមែងត្រូវអាបត្តិដូចគ្នា ដូច្នោះ ។

ចំណែកភិក្ខុកាលមិនត្រេកអរដោយប្រការទាំងពួង សម្គាល់អង្គជាត ដូចចូលទៅកាន់មាត់អាសិរពិស ឬចូលទៅត្រង់គំនររងើកភ្លើង មិនត្រូវ អាបត្តិឡើយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា ភិក្ខុមិន ត្រេកអរក្នុងការចូលទៅ មិនត្រេកអរក្នុងការចូលស៊ីបំ មិនត្រេកអរក្នុងការ ស្ថិតនៅ មិនត្រេកអរក្នុងការដកចេញ មិនត្រូវអាបត្តិ ។

ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់រក្សាបុគ្គលដែលចម្រើន វិបស្សនា មានសភាពបែបនេះ មិនមានការជាប់ជំពាក់ក្នុងកាយ និងជីវិត សម្លឹងឃើញអាយតនៈទាំងពួង ដូចត្រូវភ្លើង ១១ កង ឲ្យឆេះសន្ទោសនៅ ហើយ ទាំងសម្លឹងឃើញបញ្ចកាមគុណ ដូចពេជ្រយាតនាដាវឡើងហើយ ដូច្នោះ ។ ហើយកាលទ្រង់ធ្វើការកម្ចាត់មនោរថនៃបុគ្គលដែលជាសត្រូវនៃ បុគ្គលមិនត្រេកអរនោះ ទើបទ្រង់នាំចតុក្កៈយ៉ាងនេះថា ភិក្ខុមិនត្រេកអរក្នុង ការចូលទៅជាដើមនេះមកតាំងទុក ដូច្នោះឯង ។

បឋមចតុក្កៈ ចប់

អធិប្បាយ ចតុក្កៈ ២៦៨ ដ៏សេស

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងបឋមចតុក្កៈយ៉ាងនោះហើយ ឥឡូវនេះ កាលទ្រង់សម្តែងចតុក្កៈដទៃ ដោយអំណាចមគ្គទាំង ៣ នោះ ព្រោះ ភិក្ខុដែលជាសត្រូវនាំស្រីមកហើយ ឲ្យអង្គុយសង្កត់ដោយវច្ចមគ្គតែ ម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះក៏ទេ ដោយពិតនោះ ឲ្យអង្គុយសង្កត់ដោយទ្វារបស្ស្រាវមគ្គខ្លះ ដោយមុខមគ្គខ្លះ ហើយកាលភិក្ខុដែលជាសត្រូវនាំស្រីមក ពួកខ្លះនាំស្រី ដែលក្រាក់មក ពួកខ្លះនាំស្រីដេកលក់មក ពួកខ្លះនាំស្រីស្រវឹងមក ពួកខ្លះនាំ ស្រីឆ្កួតមក ពួកខ្លះនាំស្រីប្រមាទមក គឺនាំស្រីដែលបញ្ជូនចិត្តទៅ ក្នុងអារម្មណ៍ ដទៃ គឺដែលរាយមាយមក ពួកខ្លះនាំស្រីដែលស្លាប់ហើយ សត្វមិនទាន់ កកេរស៊ីមក គឺនាំស្រីដែលស្លាប់មាននិមិត្ត ដែលសត្វទាំងឡាយ មានវត្ថុ ចចកជាដើមមិនទាន់កកេរស៊ីមក ពួកខ្លះនាំស្រីស្លាប់ហើយ ដែលសត្វមិនទាន់ បានកកេរស៊ីដោយច្រើនមក ស្រីស្លាប់ដែលឈ្មោះថា សត្វមិនទាន់បានកកេរ ស៊ីដោយច្រើន គឺត្រង់វច្ចមគ្គក្តី បស្ស្រាវមគ្គក្តី មុខមគ្គក្តី ដែលជានិមិត្តមាន ឱកាស គឺសត្វមិនទាន់បានកកេរស៊ីមានចំណែកច្រើន ពួកខ្លះនាំស្រីដែលស្លាប់ សត្វកកេរស៊ីហើយដោយច្រើនមក ស្រីស្លាប់ដែលសត្វកកេរស៊ីហើយដោយ ច្រើន គឺអវយវៈត្រង់និមិត្ត មានវច្ចមគ្គជាដើម ត្រូវសត្វកកេរស៊ីជាចំណែក ច្រើន ដែលមិនទាន់បានកកេរស៊ីមានចំណែកតិច មិនមែននាំមកតែស្រី មនុស្សតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះឡើយ ដោយពិត នាំស្រីអមនុស្សខ្លះ សត្វតិច្ឆោនញី ខ្លះមក មិនមែននាំមកចំពោះតែស្រី មានប្រការដូចពោលហើយប៉ុណ្ណោះមក ទេ គឺនាំឧកតោព្យញ្ជនកៈខ្លះ ឡើយខ្លះ មនុស្សប្រុសខ្លះមក ទើបត្រាស់ពាក្យ

ជាដើមថា ភិក្ខុដែលជាសត្រូវនាំស្រីមនុស្សដែលក្រាក់មក ។

មគ្គរបស់មនុស្សស្រីមានមាន ២៧ ចតុក្កៈ

ក្នុងពាក្យថា ជាគរន្តិ ជាដើមនោះ ដើម្បីការមិនវង្វេងក្នុងព្រះបាលី បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបចតុក្កៈដូចពោលហើយ ដោយការគណនាដែលនឹងពោល យ៉ាងនេះថា ដោយអំណាចមគ្គទាំង ៣ របស់មនុស្សស្រីមាន ២៧ ចតុក្កៈ គឺសុទ្ធិចតុក្កៈ (ចតុក្កៈពោលដោយមគ្គសុទ្ធ) ៣ ជាគរន្តិចតុក្កៈ (ចតុក្កៈ ពោលដោយស្រីដែលក្រាក់) ៣ សុត្តចតុក្កៈ (ចតុក្កៈពោលដោយស្រីដេក លក់) ៣ មត្តចតុក្កៈ (ចតុក្កៈពោលដោយស្រីស្រវឹង) ៣ ឧម្មត្តកចតុក្កៈ (ចតុក្កៈពោលដោយស្រីឆ្កួត) ៣ បមត្តចតុក្កៈ (ចតុក្កៈពោលដោយស្រី ប្រមាទ) ៣ មតអក្ខយិតចតុក្កៈ (ចតុក្កៈពោលដោយស្រីស្លាប់ដែលសត្វ មិនទាន់កកេរស៊ី) ៣ យេកុយ្យនអក្ខយិតចតុក្កៈ (ចតុក្កៈពោលដោយ និមិត្តដែលសត្វមិនទាន់បានកកេរស៊ីដោយច្រើន) ៣ យេកុយ្យនខយិត- ចតុក្កៈ (ចតុក្កៈពោលដោយនិមិត្តដែលសត្វកកេរស៊ីដោយច្រើន) ៣ ។

ដោយអំណាចមគ្គទាំង ៣ របស់មនុស្សស្រីក៏មាន ២៧ ចតុក្កៈដូច គ្នា របស់សត្វតិរច្ឆានញឹក៏មាន ២៧ ចតុក្កៈដូចគ្នា ក្នុងឥត្តិវារៈមាន ៨១ ចតុក្កៈ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ហើយក្នុងឧកតោព្យញ្ញនកវារៈក៏មាន ៨១ ចតុក្កៈដូចក្នុងឥត្តិវារៈ ។

ចំណែកក្នុងបណ្ឌកបុរិសវារៈ ដោយអំណាចមគ្គទាំង ២ មានចតុក្កៈ មួយពួក ៥៤ ចតុក្កៈ រួមទាំងអស់មាន ២៧០ ចតុក្កៈ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចតុក្កុះទាំងនេះ មានអត្ថជាក់ច្បាស់ហើយ ។

គ្រប់ៗ វារៈ បណ្ណាស្ថានទាំងនោះ ក្នុងឋានៈនេះថា ស្រីស្លាប់ដែល
សត្វមិនទាន់បានកកេរស៊ីដោយច្រើន និងដែលសត្វកកេរស៊ីហើយដោយច្រើន
មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា

រឿង ព្រះវិនយធរ ២ អង្គ

បានឮថា ឯកោះតម្កបណ្ឌិទ្ធិប មានព្រះវិនយធរ ២ អង្គ ជាព្រះថេរៈ
រួមអាចារ្យតែមួយ គឺព្រះឧបតិស្សត្ថេរ ១ ព្រះបុស្សទេវត្ថេរ ១ ។ ព្រះថេរៈ ២
អង្គនោះ ក្នុងគ្រាមានមហាក័យ បានថែរក្សាព្រះវិនយបិដកទុក ។ បណ្ណាព្រះ
ថេរៈទាំង ២ អង្គនោះ ព្រះឧបតិស្សត្ថេរជាអ្នកឈ្វាសជាង ។ ព្រះឧបតិស្សត្ថេរ
នោះ មានអន្តោវាសិក ២ អង្គ គឺមហាបទុមត្ថេរ ១ មហាសុមត្ថេរ ១ បណ្ណា
ព្រះថេរៈ ២ អង្គនោះ ព្រះមហាសុមត្ថេរបានស្តាប់ព្រះវិនយបិដក ៩ ដង ។
ព្រះមហាបទុមត្ថេរបានស្តាប់ដល់ទៅ ១៨ ដង គឺបានស្តាប់ជាមួយព្រះមហា
សុមត្ថេរនោះ ៩ ដង និងបានស្តាប់មួយអង្គឯងដទៃទៀត ៩ ដង ។ បណ្ណា
លោកទាំង ២ អង្គនោះ ព្រះមហាបទុមត្ថេរនេះឯង ជាអ្នកឈ្វាសជាង ។
បណ្ណាព្រះថេរៈទាំង ២ អង្គនោះ ព្រះមហាសុមត្ថេរ កាលស្តាប់ព្រះវិនយ-
បិដកដល់ទៅ ៩ ដងហើយ ក៏លះបង់អាចារ្យ បានទៅកាន់ទន្លេគង្គា
ឯត្រើយនាយ ។

គ្រានោះ ព្រះមហាបទុមត្ថេរពោលថា ព្រះវិនយធរលះបង់អាចារ្យដែល
នៅមានជីវិតនោះឯង សម្គាល់កាលដែលខ្លួនគប្បីស្នាក់នៅក្នុងទីដទៃ នេះជា

ភិក្ខុអ្នកក្លាហានពិតប្រាកដ កាលអាចារ្យនៅមានជីវិត លោករៀនយកព្រះវិន័យ-
 បិដក និងអង្គកថាច្រើនដងហើយក៏ដោយ ក៏មិនគួរលះបង់ចោល គួរស្តាប់
 ជានិច្ចកាល គួរស្វាធារ្យ រាល់កន្លះឆ្នាំម្តង ។ ក្នុងកាលនៃភិក្ខុទាំងឡាយ
 ដែលធ្លងក្នុងព្រះវិន័យយ៉ាងនោះ ថ្ងៃមួយ ព្រះឧបតិស្សត្រូវអង្គុយពណ៌នា
 បាលីបទេសនេះ ក្នុងបឋមបុរាណវិទ្យាសិក្ខាបទដល់ពួកអន្តេវាសិក ៥០០ អង្គ
 ដែលមានព្រះមហាបទុមត្រូវជាប្រធាន ។

ពួកអន្តេវាសិកសួរឧបតិស្សត្រូវនោះថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន
 ក្នុងសាកសពដែលសត្វមិនទាន់បានកកេរស៊ីដោយច្រើន ត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យា
 ក្នុងសាកសពដែលសត្វកកេរស៊ីដោយច្រើន ត្រូវអាបត្តិថ្មល្ងាច្នៃ ចុះក្នុងសាក
 សពដែលសត្វកកេរស៊ីពាក់កណ្តាល គប្បីត្រូវអាបត្តិអ្វី ព្រះថេរៈឆ្លើយថា
 អាវុសោ ធម្មតាព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ កាលទ្រង់បញ្ញត្តិបុរាណវិទ្យា មិនមែនទ្រង់
 បញ្ញត្តិឲ្យមានចំណែកសេសសល់នោះឡើយ ទ្រង់រមយកខេត្តបុរាណវិទ្យាទាំង
 អស់ មិនឲ្យមានចំណែកសល់ឡើយ ទ្រង់កាត់ទ្វារហើយបញ្ញត្តិបុរាណវិទ្យាក្នុង
 វត្តនៃបុរាណវិទ្យានោះឯង ពិតហើយ សិក្ខាបទនេះ ជាលោកវជ្ជៈ មិនមែនជា
 បណ្ឌិតវជ្ជៈ ព្រោះហេតុនោះ បើក្នុងសាកសពដែលសត្វកកេរស៊ីពាក់កណ្តាល
 គប្បីជាអាបត្តិបុរាណវិទ្យាសោត ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ក៏គប្បីបញ្ញត្តិ បុរាណវិទ្យា
 តែព្រោះក្នុងសាកសព ដែលសត្វកកេរស៊ីពាក់កណ្តាលនេះ ស្រមោល
 បុរាណវិទ្យាមិនប្រាកដ ប្រាកដត្រឹមតែថ្មល្ងាច្នៃប៉ុណ្ណោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់បញ្ញត្តិបុរាណវិទ្យាក្នុងសិវៈ

ដែលស្លាប់ហើយ ទ្រង់ក៏តាំងបារាណិកទុកក្នុងសាកសពដែលសត្វមិនទាន់បាន
 កកេរស៊ីដោយច្រើន បន្ទាប់អំពីសាកសពដែលសត្វមិនទាន់បានកកេរស៊ី
 ដោយច្រើននោះទៅ ទ្រង់បញ្ញត្តិចុល្លច្ច័យ ដើម្បីសម្តែងថា មិនមានបារាណិក
 ទើបទ្រង់តាំងចុល្លច្ច័យទុកក្នុងសាកសព ដែលសត្វកកេរស៊ីហើយដោយច្រើន
 បន្ទាប់អំពីសាកសពដែលសត្វបានកកេរស៊ីដោយច្រើននោះទៅ គប្បីជ្រាបថា
 មិនមានចុល្លច្ច័យ ។

ដែលបានឈ្មោះថា សាកសពដែលសត្វកកេរស៊ី និងមិនទាន់បានកកេរ
 ស៊ីនោះ គួរយល់ក្នុងសរីរៈដែលស្លាប់ហើយប៉ុណ្ណោះ មិនគួរយល់ក្នុងសរីរៈ
 ដែលកំពុងរស់នៅ ។ ព្រោះថា ក្នុងសរីរៈដែលនៅរស់ កាលសាច់ ឬសរសៃ
 មានប្រមាណប៉ុន្មានក្រចកនៅមាន រមែងត្រូវអាបត្តិបារាណិកនោះឯង ។ សូម្បី
 និមិត្តត្រូវសត្វកកេរស៊ីហើយដោយប្រការទាំងពួង ស្បែកសាច់មិនមាន តែ
 សណ្ឋាននិមិត្តនៅប្រាកដ សម្រេចការសិក (អង្គជាត) ចូលទៅ ត្រូវ
 អាបត្តិបារាណិកដូចគ្នា ។ កាលអ្នកព្យាបាលត្រង់និមិត្តទាំងអស់ចេញមិនឲ្យមាន
 សណ្ឋាននិមិត្តសេសសល់ ចៀរចេញដោយជុំវិញ រមែងត្រូវអាបត្តិចុល្លច្ច័យ
 ដោយអំណាចសង្ខេបថា ជាមុខដំបៅ ។ កាលភិក្ខុព្យាយាមត្រង់ចម្រៀក
 សាច់ដែលធ្លាក់ទៅអំពីនិមិត្តនោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។

ចំណែកក្នុងសរីរៈដែលស្លាប់ហើយ បើសរីរៈទាំងអស់ត្រូវសត្វកកេរស៊ី
 ហើយខ្លះ នៅមិនទាន់បានកកេរស៊ីខ្លះ តែមគ្គទាំង ៣ សត្វមិនទាន់បានកកេរ
 ស៊ី កាលភិក្ខុព្យាយាមក្នុងមគ្គទាំង ៣ នោះ រមែងត្រូវអាបត្តិបារាណិក ។ ក្នុង

សរីរៈដែលសត្វមិនទាន់បានកកេរស៊ីដោយច្រើន ត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យានោះឯង ក្នុងសរីរៈដែលសត្វកកេរស៊ីពាក់កណ្តាល និងដែលកកេរស៊ីហើយដោយច្រើន ត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យា ។ បើកិក្ខុសិកអង្គជាតចូលទៅត្រង់ភ្នែក ច្រមុះ ត្រចៀក ប្រហោងពោះវៀន និងស្រោមអង្គជាត ឬត្រង់មុខដំបៅ ដែលធ្លុះដោយមុខ សស្ត្រាជាដើម ក្នុងសរីរៈដែលនៅរស់របស់មនុស្សទាំងឡាយ ដោយការ ត្រេកត្រអាលក្នុងមេប៉ុនធម្ម សូម្បីត្រឹមមួយគ្រាប់ល្ង ក៏ត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យា ដូចគ្នា ។ សិកចូលទៅក្នុងអវយវៈទាំងឡាយ មានរន្ធកៀកជាដើម ក្នុង សរីរៈដ៏សេស ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។ កាលសិកចូលទៅក្នុងសាកសព ដែល សរីរៈនៅស្រស់ ក្នុងខេត្តនៃបុរាណវិទ្យា ត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យា ក្នុងខេត្តនៃបុរាណវិទ្យា ត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យា ក្នុងខេត្តនៃទុក្ខដ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។ តែក្នុងកាលណា សរីរៈជារបស់ហើមរលួយ មានរុយរោម មានពួកជង្គីវចោះ បុគ្គលណាមួយ មិនអាចចូលទៅជិតបាន ព្រោះជាសាកសពដែលមានជង្គីវរុន្ទជញ្ជក់ទូទៅក្នុង ទ្វារទាំង ៩ ក្នុងកាលនោះ វត្ថុនៃបុរាណវិទ្យា និងវត្ថុនៃបុរាណវិទ្យា រមែងលះបង់ ទៅ កាលកិក្ខុព្យាយាមក្នុងសរីរៈដូច្នោះ ក្នុងកន្លែងណាមួយ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ តែម្យ៉ាង កាលព្យាយាមក្នុងច្រមុះរបស់សត្វតិរច្ឆានទាំងឡាយ (ដែលស្លាប់ ហើយ) មានជីវី សេះ គោ ពពែ អ្នកដួ និងក្របីជាដើម ត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យា កាលព្យាយាមក្នុងប្រហោងពោះវៀន និងស្រោមរបស់អង្គជាត ជាបុរាណវិទ្យា ដូចគ្នា ។ កាលព្យាយាមក្នុងភ្នែក ត្រចៀក និងមុខដំបៅរបស់សត្វតិរច្ឆាន ទាំងអស់ (ដែលស្លាប់ហើយ) ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ សូម្បីក្នុងសរីរៈដ៏សេស

ក៏ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដូចគ្នា ។ កាលព្យាយាមក្នុងសរីរៈដែលស្រស់របស់សត្វ
 តិរច្ឆានដែលស្លាប់ហើយ ក្នុងខេត្តនៃបារាណិក ត្រូវអាបត្តិបារាណិក ក្នុងខេត្តនៃ
 ថុល្លច្ច័យ ត្រូវអាបត្តិថុល្លច្ច័យ ក្នុងខេត្តនៃទុក្ខដ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។ កាល
 ព្យាយាមក្នុងសាកសពដែលហើមស្អុយ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ក្នុងទីគ្រប់អន្លើ
 ដោយន័យដូចពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។ ភិក្ខុកាលមិនបានសិក្សាពោះ
 រៀន និងស្រាមអង្គជាតរបស់បុរសដែលនៅរស់ចូលទៅ ដោយតម្រេកក្នុង
 ការស្តាប់អង្គែលកាយ ឬដោយតម្រេកក្នុងមេដុន តែធ្វើនិមិត្តពាល់ត្រូវត្រង់
 និមិត្ត ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។ កាលមិនបានសិក្សា (អង្គជាតរបស់ខ្លួន) ចូល
 ទៅក្នុងនិមិត្តរបស់ស្រីដោយតម្រេកក្នុងមេដុន តែនិមិត្ត និងនិមិត្តប៉ះគ្នា ត្រូវ
 អាបត្តិថុល្លច្ច័យ ។

ចំណែកក្នុងមហាអង្គការព្រះវិន័យ ភិក្ខុប៉ះនិមិត្តរបស់ស្រីដោយ
 មាត់ ដោយតម្រេកក្នុងមេដុន ត្រូវអាបត្តិថុល្លច្ច័យ ។ ព្រោះការមិនប្លែកគ្នា
 នៃរឿងដែលកើតឡើងថា ឆត្វគ្រប់ភិក្ខុចាប់មេគោទាំងឡាយ ដែលកំពុងឆ្លង
 ស្ទឹងអចិន្ត្រៃយ៍ត្រង់ស្មើខ្លះ ត្រង់ត្រចៀកខ្លះ ត្រង់កខ្លះ ត្រង់កន្ទុយខ្លះ ឡើងជិះ
 លើខ្នងខ្លះ មានចិត្តតម្រេក ពាល់ត្រូវអង្គជាតគោខ្លះ ដូច្នោះ ទើបព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគត្រាស់ក្នុងចម្លើយនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ម្យ៉ាងទៀត អង្គជាត
 ដែលភិក្ខុមានចិត្តតម្រេក មិនគប្បីពាល់ត្រូវ ភិក្ខុណាពាល់ត្រូវ ភិក្ខុនោះត្រូវ
 អាបត្តិថុល្លច្ច័យ ។ បណ្ឌិតគួរប្រៀបធៀបពាក្យទាំងអស់នោះមើលហើយ
 កាន់យកដោយអាការដែលមិនខុសចុះ ។

ពាក្យនោះមិនខុសដូចម្តេច មិនខុសយ៉ាងនេះថា បានឮថា ក្នុងពាក្យ
 ដែលលោកពោលទុកក្នុងមហាអដ្ឋកថាថា ពាល់ត្រូវដោយមាត់ដោយតម្រេក
 ក្នុងមេចុន មាត់ គឺនិមិត្ត លោកសំដៅថា មាត់ ។ ឯអត្ថនេះឯង បណ្ឌិត
 គប្បីជ្រាបថា ជាបំណងក្នុងមហាអដ្ឋកថានោះ សូម្បីលោកពោលថា ដោយ
 តម្រេកក្នុងមេចុន ។ ពិតហើយ សេចក្តីព្យាយាមក្នុងមេចុន ដោយមាត់
 ធម្មតាក្នុងនិមិត្តរបស់ស្រីមិនមាន ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបសន្និដ្ឋានថា ព្រះដ៏មាន
 ព្រះភាគទ្រង់សំដៅយកឆត្វគ្រឹះក្នុងដែលជិះលើខ្នង (មេគោ) ហើយពាល់
 ត្រូវអង្គជាតគោ ដោយអង្គជាត (របស់ខ្លួន) ដោយតម្រេកក្នុងមេចុន
 ទើបត្រាស់ចុល្លច្ច័យទុកក្នុងខន្ធកៈនោះ ឯសេចក្តីពិត ពាល់ត្រូវដោយបំណង
 ដទៃជាអាបត្តិទុកដ ។

ចំណែកអាចារ្យពួកខ្លះពោលថា សូម្បីក្នុងខន្ធកៈ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
 ទ្រង់សំដៅយកការពាល់ត្រូវដោយមាត់ធម្មតា ទើបត្រាស់ថា ជាអាបត្តិចុល្ល-
 ច្ច័យ ព្រោះភាពជាកម្មគ្រោតគ្រោត សូម្បីក្នុងអដ្ឋកថា លោកក៏កាន់យកសូត្រ
 ដែលត្រាស់សំដៅដល់កម្មគ្រោតគ្រោតនោះឯង ទើបពោលថា ភិក្ខុប៉ះពាល់
 ដោយមាត់ធម្មតា ដោយតម្រេកក្នុងមេចុន ជាចុល្លច្ច័យ ដូច្នោះ ព្រោះហេតុ
 នោះ ក្នុងពាក្យវិនិច្ឆ័យទាំងពីរ គួរកំណត់ឲ្យល្អ ហើយកាន់យកអំពីពាក្យ
 វិនិច្ឆ័យដែលត្រឹមត្រូវជាង ។

តែអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ អ្នកចេះព្រះវិន័យ រមែងសរសើរពាក្យវិនិច្ឆ័យ
 ដំបូង គឺបើភិក្ខុពាល់ត្រូវនិមិត្តរបស់ស្រីដោយមាត់ធម្មតាក្តី ដោយមាត់ គឺ

និមិត្តក្តី ដោយតម្រេក ក្នុងការស្តាប់អង្គែលកាយ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស
 កាលពាល់ត្រូវបស្សៈវេទនាបស្សៈសត្វតិរច្ឆានញីដោយមាត់ គឺនិមិត្តជាបុណ្ណច្នៃ
 ដោយន័យដូចពោលហើយនោះឯង កាលពាល់ត្រូវដោយតម្រេកក្នុងការស្តាប់
 អង្គែលកាយ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយ ចតុក្កៈ ២៦៩ ដ៏សេស ចប់

អធិប្បាយ អង្គជាតមានស្រោម និងមិនមានស្រោម

[៤១] ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់នាំចតុក្កៈ ២៧០ មកហើយ ដើម្បី រក្សាកិក្ខុអ្នកបដិបត្តិដោយប្រការយ៉ាងនេះ ឥឡូវនេះ បានទតឃើញថា បាប- កិក្ខុពួកណាក្នុងអនាគត នឹងក្លែងអានលេសថា ឧបាទិទ្ធកៈ (គឺកាយទ្រិយ ដែលមានជីវិត) ណាមួយ ដែលអនុបាទិទ្ធកៈ (គឺកាយទ្រិយដែលមិនមាន ជីវិត) នឹងពាល់ត្រូវអង្គជាតដែលមានស្រោមហើយនេះ មិនមាន ក្នុងការ ដែលមិនប៉ះពាល់នេះ នឹងមានទោសដូចម្តេច បាបកិក្ខុទាំងនោះ នឹងមិនមាន ទីពឹងក្នុងសាសនាយ៉ាងនេះ ដូច្នោះហើយ កាលទ្រង់សម្តែងចែកបណ្តាចតុក្កៈ ២៧០ ចតុក្កៈនោះ ក្នុងចតុក្កៈនីមួយៗ ដោយការផ្សេងគ្នានៃអង្គជាត ដែលពាក់ ស្រោមហើយ ជា ៤ យ៉ាង ទើបត្រាស់ថា ពួកកិក្ខុដែលជាសត្រូវនាំមនុស្ស ស្រីមកក្នុងសម្លាក់កិក្ខុ ហើយឲ្យអង្គុយសង្កត់អង្គជាត ដោយវចូមគ្គ បស្សាវ- មគ្គ មុខមគ្គ របស់ស្រីដែលមានស្រោម របស់កិក្ខុមិនមានស្រោម ដូច្នោះ ជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ ក្នុងបទជាដើមថា សន្តតាយ អសន្តតស្ស គប្បី ជ្រាបយោជនាដោយន័យនេះថា ឲ្យអង្គុយសង្កត់អង្គជាតរបស់កិក្ខុដែលមិន មានស្រោម ដោយវចូមគ្គ បស្សាវមគ្គ មុខមគ្គរបស់ស្រីដែលមានស្រោម ។ បណ្តាមគ្គទាំង ៣ ក្នុងមគ្គណាមួយរបស់ស្រី ដែលឈ្មោះថា មានស្រោម ក្នុងបណ្តាមគ្គដែលមានស្រោម និងមិនមានស្រោមទាំងនោះ បានដល់ មគ្គ ដែលគេយកសំពត់ ឬស្លឹកឈើ សម្បកង្កែ ឬស្បែក បន្ទះសំណ ឬសង្កសី ជាដើមឯណានីមួយ រុំឬស្លឹកចូលទៅពាក់ទុកខាងក្នុង ។ អង្គជាតរបស់បុរស

ដែលឈ្មោះថា មានស្រោមនោះ បានដល់ អង្គជាតិគេយកបណ្តាវត្ថុឯណា
នីមួយៗ មានសំពត់ជាដើមនោះៗ ឯងមកពាក់ ។

ក្នុងមគ្គទាំង ៣ នោះ អនុបាទិទ្ធកៈ (គឺកាយិទ្ធិយដែលមិនមានចិត្ត
គ្រប់គ្រង) និងឧបាទិទ្ធកៈ (គឺកាយិទ្ធិយដែលមានចិត្តគ្រប់គ្រង) នឹងប៉ះ
ខ្ទប់គ្នាក៏ដោយ ឧបាទិទ្ធកៈ និងអនុបាទិទ្ធកៈប៉ះខ្ទប់គ្នាក៏ដោយ អនុបាទិទ្ធកៈ
និងអនុបាទិទ្ធកៈប៉ះខ្ទប់គ្នាខ្លួនឯងក៏ដោយ ឧបាទិទ្ធកៈ និងឧបាទិទ្ធកៈ នឹងប៉ះខ្ទប់
គ្នាខ្លួនឯងក៏ដោយ បើអង្គជាតិចូលទៅត្រង់បទេសដែលអាចារ្យទាំងឡាយ
ពោលថា កាលអង្គជាតិចូលទៅហើយ ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ដូច្នោះសោត បើ
ភិក្ខុត្រេកអរក្នុងគ្រប់ៗ មគ្គ ក្នុងខេត្តនៃបុរាណិក ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ក្នុងខេត្ត
ថុល្លច្ច័យ ត្រូវអាបត្តិថុល្លច្ច័យ ក្នុងខេត្តទុក្ខដ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដនោះឯង ។

បើនិមិត្តស្រីគេពាក់ស្រោមទុក កាលភិក្ខុប៉ះស្រោម ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ
បើនិមិត្តរបស់បុរសគេពាក់ស្រោម កាលភិក្ខុស៊ីស្រោមចូលទៅ ត្រូវអាបត្តិ
ទុក្ខដ បើនិមិត្តទាំងពីរពាក់ស្រោម កាលភិក្ខុប៉ះស្រោមនឹងស្រោម ត្រូវ
អាបត្តិទុក្ខដ បើគេយកបណ្តាវត្ថុ មានផ្ទៃ ឬស្សី និងដើមបបួស វត្ថុណា
មួយ ដាក់ក្នុងនិមិត្តរបស់ស្រី បើភិក្ខុស៊ី (អង្គជាតិ) ចូលទៅត្រូវចំណែក
ខាងក្រោមនៃវត្ថុដែលដាក់នោះ សូម្បីប៉ុន្តែគ្រាប់ល្ង ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក បើស៊ី
ចូលទៅត្រូវចំណែកខាងលើក្តី ត្រូវខាងៗ ក្តី បណ្តាខាងទាំងពីរក្តី ត្រូវអាបត្តិ
បុរាណិក បើស៊ីចូលទៅ មិនត្រូវខាងទាំង ៤ សូម្បីត្រូវផ្ទៃខាងក្នុងនៃឫស្សី
និងបបួសជាដើមនោះ ក៏ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ បើស៊ីចូលទៅមិនឲ្យត្រូវ

ត្រង់ខាង ឬត្រង់ផ្ទៃ ឲ្យសំយុងទៅក្នុងអាកាសតែម្យ៉ាងហើយ ដកចេញ ត្រូវ
អាបត្តិទុក្ខដ ពាល់ត្រូវស្រោមខាងក្រៅ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដដូចគ្នា ។ បណ្ឌិត
គប្បីជ្រាបលក្ខណៈសព្វអន្លើ ក្នុងមគ្គ មានវច្ចមគ្គជាដើម ដូចដែលពោល
ទុកក្នុងនិមិត្តស្រី ដូច្នោះឯង ។

សន្តតចតុក្កបកេទកថា ចប់

អធិប្បាយ ភិក្ខុដែលជាសត្រូវ

[៤២-៤៣] ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលត្រាស់ប្រកេទនៃសន្តតចតុក្កៈយ៉ាង
នោះហើយ ឥឡូវនេះ កាលទ្រង់សម្តែងប្រកេទនោះ (ដដែលទៀត) ព្រោះ
ពួកភិក្ខុដែលជាសត្រូវ មិនមែននាំជន មានមនុស្សស្រីជាដើមមកក្នុងសម្នាក់
នៃភិក្ខុតែម្យ៉ាងឡើយ ដោយពិតគឺ នៅនាំភិក្ខុមកក្នុងសម្នាក់របស់មនុស្សស្រី
ជាដើមទាំងនោះទើបទ្រង់នាំចតុក្កៈទាំងអស់នោះមកសម្តែងដដែលទៀត ដោយ
ន័យជាដើមថា ពួកភិក្ខុដែលជាសត្រូវ នាំភិក្ខុមកក្នុងសម្នាក់របស់មនុស្សស្រី
ដូច្នោះ ។ ក្នុងចតុក្កៈទាំងនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដោយន័យដូចពោល
មកហើយនោះឯង ។

ការពណ៌នាកាតផ្សេងគ្នានៃចតុក្កៈ
ដោយអំណាចភិក្ខុដែលជាសត្រូវ ចប់

រឿង ព្រះរាជា និងចោរជាសត្រូវចំពោះភិក្ខុជាដើម

[៤៤] ព្រោះពួកភិក្ខុដែលជាសត្រូវ រមែងធ្វើដូចដែលពោលមកហើយ យ៉ាងនោះឯង សូម្បីតស្សរជន មានព្រះរាជាដែលជាសត្រូវជាដើម ក៏ទ្រង់ធ្វើ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងប្រភេទសត្រូវនោះ ត្រាស់ពាក្យថា រាជបច្ចុត្តិកា ជាដើម ។

ក្នុងពាក្យថា រាជបច្ចុត្តិកា ជាដើមនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា សត្រូវទាំងឡាយ គឺព្រះរាជា ឈ្មោះថា រាជបច្ចុត្តិកា (ព្រះរាជាជាសត្រូវ) ឯព្រះរាជាទាំងនោះ ទ្រង់នាំមកឯងខ្លះ ឲ្យអ្នកដទៃនាំមកខ្លះ (នូវមនុស្សស្រីជាដើម) គប្បីជ្រាបថា ទ្រង់នាំមកទាំងអស់ ។ សត្រូវទាំងឡាយ គឺចោរ ឈ្មោះថា ចោរបច្ចុត្តិកា។

អ្នកស្រុក និងបុរសដែលធ្វើការបោកបញ្ឆោត ដែលខ្វល់ខ្វាយក្នុងការលេង ទាក់ទងដោយមេចុនក្តី អ្នកលេងស្រី និងអ្នកលេងសុរាជាដើមក្តី ឈ្មោះថា អ្នកលេង ។ សត្រូវទាំងឡាយ គឺអ្នកលេង ឈ្មោះថា ធុត្តបច្ចុត្តិកា។

ហឫទ័យៈ លោកហៅថា គន្លះ ។ ពួកសត្រូវដែលឈ្មោះថា ឧប្បលគន្លះ ព្រោះអត្ថថា វះយកហឫទ័យនោះ ។ សត្រូវទាំងឡាយ គឺអ្នកកាត់បេះដូង ឈ្មោះថា ឧប្បលគន្លុបច្ចុត្តិកា។

សត្រូវសម្លាប់ភិក្ខុបន់ទេវតាដើម្បីសម្រេចការងារ

បានឮថា សត្រូវអ្នកកាត់បេះដូងទាំងនោះ មិនមែនរស់នៅដោយកសិកម្ម និងពាណិជ្ជកម្មជាដើមឡើយ នាំគ្នាធ្វើចោរកម្ម មានការប្លន់អ្នកដើរ

ផ្លូវជាដើមដើម្បីចិញ្ចឹមបុត្រនិងភរិយា។ ចោរទាំងនោះ បើត្រូវការកាតសម្រេច
នៃការងារ បានបួងសួងចំពោះពួកទេវតា ទើបបានវះហឫទ័យរបស់ពួក
មនុស្ស ដើម្បីបួងសួងដល់ទេវតាទាំងនោះ ។ ឯពួកមនុស្សជាអ្នករកបាន
លំបាកគ្រប់កាល ចំណែកពួកភិក្ខុដែលស្នាក់នៅក្នុងព្រៃ រមែងរកបានងាយ ។
ចោរទាំងនោះចាប់យកភិក្ខុអ្នកមានសីលហើយ បានរកថា ឈ្មោះថា ការ
សម្លាប់អ្នកមានសីល រមែងជារបស់ធ្ងន់ ដើម្បីនឹងទម្លាយសីលរបស់ភិក្ខុនោះ
ឲ្យវិនាសទៅ ទើបនាំមនុស្សស្រីជាដើមមក ឬនាំភិក្ខុនោះទៅក្នុងសម្លាប់របស់
មនុស្សស្រីជាដើមនោះ ។

ក្នុងរឿងពោលដោយព្រះរាជាដែលជាសត្រូវជាដើមនេះ មានការប្លែក
គ្នាប៉ុណ្ណោះ ។ រឿងដ៏សេស គប្បីជ្រាបដោយន័យ ដូចពោលហើយនោះឯង ។
គប្បីជ្រាបចតុក្កៈទាំងឡាយ ក្នុងវារៈទាំង ៤ នេះ ដោយន័យដូចពោល
ហើយ ក្នុងភិក្ខុបច្ចតិការវារៈនោះឯង ។ តែក្នុងព្រះបាលី ព្រះដ៏មានព្រះភាគ
ទ្រង់ត្រាស់ទុកហើយដោយសង្ខេប ។

ពោលអំពីប្រភេទនៃចតុក្កៈ ដោយអាការទាំងពួង ចប់

រឿង ភិក្ខុសេពមេដុនធម្មតាមទ្វារមគ្គ និងមិនមែនទ្វារមគ្គ

[៤៥] ឥឡូវនេះ ដើម្បីការមិនវង្វេងក្នុងពាក្យដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ត្រាស់ថា កាលភិក្ខុសេពមេដុនធម្មក្នុងមគ្គទាំង ៣ របស់ស្រីមនុស្សជាដើម ទើបព្រះឧបាលិត្តរពោលពាក្យថា មគ្គន មគ្គំ ជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ ពីរបទថា មគ្គន មគ្គំ សេចក្តីថា ភិក្ខុសិកអង្គ- ជាតរបស់ខ្លួនចូលទៅក្នុងបណ្តាមគ្គទាំង ៣ របស់ស្រី មគ្គណានីមួយ ម្យ៉ាង ទៀត បណ្តាមគ្គទាំង ២ ដែលលាយគ្នា ភិក្ខុសិកវច្ចមគ្គចូលទៅផ្លូវបស្សាវ- មគ្គ ឬសិកបស្សាវមគ្គចូលទៅផ្លូវវច្ចមគ្គ ។

ពីរបទថា មគ្គន អមគ្គំ សេចក្តីថា កាលសិកចូលទៅក្នុងបស្សាវមគ្គ ជាដើមហើយ ទើបបញ្ចេញមកតាមមុខដំបៅដោយជុំវិញនៃមគ្គនោះ ។

ពីរបទថា អមគ្គន មគ្គំ សេចក្តីថា កាលសិកចូលទៅតាមមុខដំបៅ ដោយជុំវិញហើយ ទើបបញ្ចេញតាមទ្វារមគ្គ ។

ពីរបទថា អមគ្គន អមគ្គំ សេចក្តីថា បណ្តាមុខដំបៅទាំងពីរដែល លាយគ្នា កាលសិកចូលទៅតាមមុខដំបៅមួយហើយ ទើបបញ្ចេញតាមមុខ ដំបៅទី ២ ។ ក្នុងការកំណត់មុខដំបៅ គប្បីជ្រាបថា ត្រូវអាបត្តិចុល្លច្ច័យ ក្នុងទីគ្រប់អន្លើ ដោយអំណាចអនុលោមតាមព្រះសូត្រនេះ ។

ភិក្ខុសេពមេដុនធម្មក្នុងទ្វាររបស់ភិក្ខុជេកលក់

[៤៦] ឥឡូវនេះ ដើម្បីការមិនវង្វេងក្នុងព្រះតម្រាស់ ដែលត្រាស់ទុក ខាងមុខថា កាលភិក្ខុមិនដឹង មិនត្រេកអរមិនត្រូវអាបត្តិ ទើបព្រះឧបាលិត្តរ ពោលពាក្យថា ភិក្ខុ សុត្តភិក្ខុមិ ជាដើម ។

ក្នុងពាក្យថា ភិក្ខុ ជាដើមនោះ មានអធិប្បាយដូច្នោះថា ភិក្ខុអង្គណា ភ្នាក់ហើយ ហើយត្រេកអរ ភិក្ខុអង្គនោះ ពោលថា លោកអង្គនេះ បដិបត្តិ ខុសក្នុងខ្ញុំដែលដេកលក់ ខ្ញុំមិនដឹងខ្លួន រមែងមិនផុត (អំពីអាបត្តិ) ។ ឯ ក្នុងពីរបទថា ឧកោ នាសេតព្វា នេះ សេចក្តីថា ព្រះវិនយធរគប្បីឲ្យនាសនៈ ចេញទាំងពីរអង្គ ដោយលិង្គនាសនៈ ។

បណ្តាអ្នកប្រទូស្ត និងអ្នកត្រូវប្រទូស្ត ទាំងពីរអង្គនោះ អ្នកប្រទូស្ត មិនមានការធ្វើប្លេជ្វា តែអ្នកត្រូវប្រទូស្ត ព្រះវិនយធរសាកសួរហើយ គប្បីឲ្យ នាសនៈចេញ ដោយពាក្យប្លេជ្វា បើលោកមិនត្រេកអរ មិនគួរឲ្យនាសនៈទេ សូម្បីក្នុងវារៈសាមណេរក៏មានន័យ ដូច្នោះ ។

អធិប្បាយ អនាបត្តិវារៈ

[៤៧] ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងអាបត្តិ និងអនាបត្តិនោះៗ ក្នុងវារៈនោះៗ យ៉ាងនោះហើយ ឥឡូវនេះ កាលទ្រង់សម្តែងអនាបត្តិ តែម្យ៉ាង ទើបត្រាស់ថា អនាបត្តិ អជាទន្តស្ស ជាដើម ។

ក្នុងពាក្យថា អជាទន្តស្ស ជាដើមនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ភិក្ខុដែល ឈ្មោះថា មិនដឹងខ្លួននោះ បានដល់ ដែលឈោងចុះកាន់ការដេកលក់យ៉ាង ស៊ប់ រមែងមិនដឹងសេចក្តីព្យាយាម ដែលអ្នកដទៃធ្វើហើយ ភិក្ខុបែបនោះ មិនត្រូវអាបត្តិ ដូចភិក្ខុដែលទៅសម្រាកពេលថ្ងៃ ក្នុងព្រៃមហាវន ជិតក្រុង វេសាលី ដូច្នោះ ។ សមដូចពាក្យដែលព្រះធម្មសង្ឃាហកាចារ្យពោលទុកថា ភិក្ខុក្រាបទូលថា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនដឹងខ្លួនទេ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់

ភិក្ខុ បើភិក្ខុមិនដឹងខ្លួន មិនត្រូវអាបត្តិ ។

ភិក្ខុដែលឈ្មោះថា មិនត្រេកអរនោះ បានដល់ បុគ្គលដែលដឹងខ្លួន ហើយក៏មិនត្រេកអរ ភិក្ខុបែបនោះ មិនត្រូវអាបត្តិ ដូចភិក្ខុដែលប្រញាប់ ក្រោកឡើងដោយរូតរះក្នុងព្រៃមហាវន ជិតក្រុងវេសាលីដូច្នោះឯង ។ សម ដូចពាក្យដែលព្រះធម្មសន្តិហកាចារ្យពោលទុកថា ភិក្ខុក្រាបទូលថា ខ្ញុំព្រះ អង្គមិនត្រេកអរទេ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បើមិនត្រេកអរ មិនត្រូវអាបត្តិ ។

ភិក្ខុឆ្លុតព្រោះប្រមាត់ (កម្រើក) ឈ្មោះថា ឆ្លុត ។ ពិតហើយ ប្រមាត់មាន ២ យ៉ាង គឺប្រមាត់មានស្រោម ១ ប្រមាត់មិនមានស្រោម ១ ។ ប្រមាត់ដែលមិនមានស្រោម ជ្រុតជ្រាបពេញសព៌ាង្គកាយ ដូចឈាមដូច្នោះ។ កាលប្រមាត់ដែលមិនមានស្រោមនោះកម្រើក ពួកសត្វរមែងមានកម រមាស់ ដំណូចពិស និងសរីរៈញ័ររន្ធត់ជាដើម ។ កម និងរមាស់ជាដើមនោះ ជា សះស្បើយបាន ព្រោះការលាបថ្នាំ ។ ចំណែកប្រមាត់មានស្រោម តាំងនៅ ក្នុងស្រោមរបស់ប្រមាត់ ។ កាលប្រមាត់មានស្រោមនោះកម្រើក ពួកសត្វ រមែងឆ្លុត ។

ភិក្ខុមានសញ្ញារិបល្លាស (បាត់ការចងចាំ) លះចោលនូវហិរិ និង ឱត្តប្បុរៈចេញហើយ រមែងដើរប្រព្រឹត្តកម្មដែលមិនសមគួរ ។ សូម្បីញាំញី សិក្ខាបទទាំងស្រាល និងធ្ងន់ ក៏មិនដឹងខ្លួន ។ ឈ្មោះថា ជាអ្នកកែខែមិន បាន សូម្បីព្រោះការព្យាបាល ភិក្ខុមានសភាពបែបនោះ មិនត្រូវអាបត្តិ ។

ភិក្ខុឈ្មោះថា មានចិត្តរវើរវាយ បានដល់ ដែលបណ្តោយចិត្ត (ទៅតាមអារម្មណ៍) លោកហៅថា ឆ្កួតព្រោះខ្មោចចូល បានឮថា ពួកយក្សសម្តែងអារម្មណ៍ទាំងឡាយដែលគួរខ្លាច ឬលូកដៃចូលតាមមាត់ ហើយប្របាច់បេះដូង ធ្វើពួកសត្វឲ្យមានការចាំឃ្លៀងឃ្លាត ។ ភិក្ខុអ្នកមានចិត្តរវើរវាយបែបនោះ មិនត្រូវអាបត្តិ ។

ចំណែកការប្រែក្តារនៃភិក្ខុឆ្កួតទាំងពីរពួកនោះ មានដូច្នោះ គឺភិក្ខុដែលឆ្កួតព្រោះប្រមាត់កម្រើក រាប់ថា ជាឆ្កួតអស់កាលជានិច្ចនោះឯង មិនបានសញ្ញាតាមប្រក្រតី ។ បុគ្គលឆ្កួតព្រោះយក្សចូលសណ្ឋិត អាចត្រឡប់បានសញ្ញាតាមប្រក្រតីក្នុងកាលខ្លះ ។ តែក្នុងបឋមបុរាណវិទ្យាសិក្ខាបទនេះ ឆ្កួតព្រោះប្រមាត់កម្រើក ឆ្កួតព្រោះយក្សចូលក្តី សូមលើកទុក ភិក្ខុអង្គណា វង្វេងមិនមានស្មារតីដោយប្រការទាំងពួង ទោះវត្តណាមួយ ជាក្លែងក៏ដោយ មាសក៏ដោយ លាមកក៏ដោយ ខ្លឹមចន្ទក៏ដោយ ក៏មិនស្គាល់ រមែងដើរជាន់ដូចគ្នាទាំងអស់ ភិក្ខុឆ្កួតមានសភាពបែបនោះ មិនត្រូវអាបត្តិ តែកាលត្រឡប់បានសញ្ញាឡើងក្នុងគ្រាខ្លះ ហើយធ្វើទាំងដែលដឹង ប្រព្រឹត្តជាអាបត្តិនោះឯង ។

ភិក្ខុឈ្មោះថា រសាប់រសល់ព្រោះវេទនានោះ បានដល់ បុគ្គលដែលគ្រាំគ្រា ព្រោះទុក្ខវេទនាលើសប្រមាណ រមែងមិនដឹងអ្វីៗ ភិក្ខុបែបនោះ មិនត្រូវអាបត្តិ ។

ភិក្ខុឈ្មោះថា អាទិកម្មិកនោះ បានដល់ បុគ្គលជាខាងដើមក្នុងកម្មនោះ ចំណែកក្នុងបឋមបុរាណវិទ្យាសិក្ខាបទនេះ សុទ្ធិភិក្ខុ ជាអាទិកម្មិក ព្រះថេរៈ

នោះមិនត្រូវអាបត្តិ កិក្ខុទាំងឡាយដ៏សេស មានសមណៈដែលសេពមេដុន
នឹងស្វាញី និងវដ្តបុត្តកិក្ខុជាដើមប្រព្រឹត្តជាអាបត្តិនោះឯង ដូច្នោះ ។

ពណ៌នាបទកាជនីយ ចប់

សមុជ្ជានជាដីកើតនៃអាបត្តិមាន ៦

ម្យ៉ាងទៀត ដើម្បីកាត់ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងសិក្ខាបទនេះ គប្បីជ្រាប
បកិណ្ណកៈដូច្នោះថា សមុជ្ជាន ១ កិរិយា ១ សញ្ញា ១ សច្ចិត្តក ១ លោក-
វជ្ជៈ ១ កម្ម និងកុសល ព្រមដោយចេតនា ១ ។

ក្នុងបកិណ្ណកៈទាំងនោះ ឈ្មោះថា សមុជ្ជាននោះ បានដល់ សមុជ្ជាន
នៃសិក្ខាបទ មាន ៦ ដោយអំណាចការប្រមូលយកទាំងអស់ ។ សមុជ្ជាន
ទាំងនោះនឹងមានច្បាស់ក្នុងគម្ពីរបរិវារ ។ តែកាលពោលដោយសង្ខេបហើយ
ឈ្មោះថា សិក្ខាបទមានសមុជ្ជាន ៦ ក៏មាន មានសមុជ្ជាន ៤ ក៏មាន មាន
សមុជ្ជាន ៣ ក៏មាន មានសមុជ្ជានដូចកបិណ្ណសិក្ខាបទក៏មាន មានសមុជ្ជានដូច
ឯឡែកលោមសិក្ខាបទក៏មាន មានសមុជ្ជានដូចធុរនិក្ខេបសិក្ខាបទក៏មាន ។

ក្នុងសិក្ខាបទទាំងនោះ សិក្ខាបទខ្លះ កើតព្រោះធ្វើ សិក្ខាបទខ្លះ កើត
ព្រោះមិនធ្វើ សិក្ខាបទខ្លះ កើតព្រោះធ្វើ និងព្រោះមិនធ្វើ សិក្ខាបទខ្លះ កើត
ព្រោះធ្វើខ្លះ កើតព្រោះមិនធ្វើខ្លះ សិក្ខាបទខ្លះ គ្រាខ្លះកើតព្រោះធ្វើ គ្រាខ្លះ

កើតព្រោះធ្វើ និងមិនធ្វើ ។

អធិប្បាយ សិក្ខាបទជាសច្ចិត្តកៈ និងអចិត្តកៈ

បណ្តាសិក្ខាបទទាំងនោះ សិក្ខាបទដែលជាសញ្ញាវិមោក្ខក៏មាន ដែល
ជានោសញ្ញាវិមោក្ខក៏មាន ។ ក្នុងសិក្ខាបទដែលជាសញ្ញាវិមោក្ខ និង
នោសញ្ញាវិមោក្ខនោះ សិក្ខាបទណាបានអង្គ គឺចិត្តផង សិក្ខាបទនោះជា
សញ្ញាវិមោក្ខ សិក្ខាបទក្រៅអំពីនេះ ជានោសញ្ញាវិមោក្ខ ។ សិក្ខាបទដែល
ជាអចិត្តកៈក៏មាន ដែលជាសច្ចិត្តកៈក៏មានទៀត ។ សិក្ខាបទណា ត្រូវព្រោះ
មានចិត្តប៉ុណ្ណោះ សិក្ខាបទនោះជាសច្ចិត្តកៈ សិក្ខាបទណាសូម្បីរៀបចាកចិត្ត
ក៏ត្រូវ សិក្ខាបទនោះជាអចិត្តកៈ សិក្ខាបទទាំងអស់នោះ ចែកជា ២ យ៉ាង
គឺជាលោកវដ្ឋៈ ១ ជាបណ្តតិវដ្ឋៈ ១ លក្ខណៈនៃសិក្ខាបទដែលជាលោកវដ្ឋៈ
និងបណ្តតិវដ្ឋៈនោះ បានពោលហើយ ។

អធិប្បាយ សិក្ខាបទជាកាយកម្មជាដើម

ម្យ៉ាងទៀត បើពោលដោយអំណាចកម្ម កុសល និងវេទនាហើយ
បណ្តាសិក្ខាបទទាំងនេះ សិក្ខាបទដែលជាកាយកម្មក៏មាន ជាវចីកម្មក៏មាន ។
ក្នុងកាយកម្ម និងវចីកម្មនោះ សិក្ខាបទណាប្រព្រឹត្តទៅតាមកាយទ្វារ សិក្ខា-
បទនោះ គប្បីជ្រាបថា ជាកាយកម្ម សិក្ខាបទណាប្រព្រឹត្តទៅតាមវចីទ្វារ
សិក្ខាបទនោះ គប្បីជ្រាបថា ជាវចីកម្ម ។

ម្យ៉ាងទៀត សិក្ខាបទដែលជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជា
អព្យាក្រឹតក៏មាន ។ ពិតហើយ ចិត្តដែលឲ្យកើតអាបត្តិ មាន ៣២ ដួង

ប៉ុណ្ណោះ គឺកាមាវចរកុសលចិត្ត ៨ អកុសលចិត្ត ១២ កាមាវចរកិរិយាចិត្ត
 ១០ អភិញ្ញាចិត្ត ២ គឺកុសលអភិញ្ញា ១ និងកិរិយាអភិញ្ញា ១ ។ ក្នុងចិត្ត
 ទាំងនោះ សិក្ខាបទណាត្រូវដោយកុសលចិត្ត សិក្ខាបទនោះជាកុសល សិក្ខា
 បទណាត្រូវដោយចិត្តក្រៅអំពីនេះ សិក្ខាបទនោះ ជាចំណែកក្រៅអំពីនេះ ។

ម្យ៉ាងទៀត សិក្ខាបទមានវេទនា ៣ ក៏មាន មានវេទនា ២ ក៏មាន
 មានវេទនា ១ ក៏មាន ។ ក្នុងសិក្ខាបទទាំងនោះ បើត្រូវសិក្ខាបទណា ជាអ្នក
 ដល់ព្រមដោយបណ្តាវេទនា ៣ វេទនាណាមួយ ទើបត្រូវ សិក្ខាបទនោះ
 គប្បីជ្រាបថា មានវេទនា ៣ បើភិក្ខុត្រូវសិក្ខាបទណា ជាអ្នកដល់ព្រមដោយ
 សេចក្តីសុខ ឬជាអ្នកដល់ព្រមដោយឧបេក្ខា ទើបត្រូវ សិក្ខាបទនោះ គប្បី
 ជ្រាបថា មានវេទនា ២ ។ បើភិក្ខុត្រូវសិក្ខាបទណា ជាអ្នកដល់ព្រមដោយ
 ទុក្ខវេទនាប៉ុណ្ណោះ ទើបត្រូវ សិក្ខាបទនោះ គប្បីជ្រាបថា មានវេទនា ១ ។
 គប្បីជ្រាបបកិណ្ណកៈនេះ គឺសមុជ្ជាន ១ កិរិយា ១ សញ្ញា ១ សច្ចិត្តកៈ ១
 លោកវដ្ឋៈ ១ កម្ម និងកុសល ព្រមដោយវេទនា ១ យ៉ាងនេះហើយ គប្បី
 ជ្រាបថា បណ្តាបកិណ្ណកៈ មានសមុជ្ជានជាដើមនោះ សិក្ខាបទនេះពោល
 ដោយសមុជ្ជាន មានសមុជ្ជាន ១ ពោលដោយអំណាចអង្គ កើតដោយអង្គ
 ២ គឺកើតព្រោះកាយ និងចិត្ត ហើយសិក្ខាបទនេះកើតព្រោះធ្វើ ពិតហើយ
 កាលធ្វើប៉ុណ្ណោះ ទើបត្រូវអាបត្តិនោះ ជាសញ្ញាវិមោក្ខ ព្រោះរួចផុតដោយ
 មិនមានកាមសញ្ញា ដែលសម្បយុត្តដោយមេចុន ពិតហើយ ព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគបានត្រាស់ថា អាបត្តិមិនមានដល់ភិក្ខុដែលមិនដឹង មិនត្រេកអរ ជា

សច្ចិត្តកៈ ព្រោះភិក្ខុត្រូវអាបត្តិនោះ ដោយចិត្តបដិស្ស័យត្រូវដោយមេបុនប៉ុណ្ណោះ
 រៀបចំចិត្តមិនត្រូវឡើយ ជាលោកវជ្ជៈ ព្រោះគប្បីត្រូវអាបត្តិនោះ ដោយ
 អំណាចរាគៈខ្លាំងក្លាប៉ុណ្ណោះ ជាកាយកម្ម ព្រោះកើតតាមកាយទ្វារប៉ុណ្ណោះ
 ចំណែកចិត្ត ត្រឹមតែជាអង្គក្នុងសិក្ខាបទនេះ នឹងចាត់ជាកម្មដោយអំណាចចិត្ត
 នោះក៏ទេ ជាអកុសលចិត្ត ព្រោះគប្បីត្រូវដោយលោកចិត្ត មានវេទនា ២
 ព្រោះភិក្ខុមានការដល់ព្រមដោយសុខ ឬមានការដល់ព្រមដោយឧបេក្ខា ទើប
 ត្រូវអាបត្តិនោះ ។

ក្នុងបកិណ្ណកៈទាំងពួង មានសមុជ្ជានជាដើមនោះ រមែងសមក្នុងអាបត្តិ
 តែក្នុងអង្គកថាទាំងពួង លោកលើកឡើងសម្តែងដោយមាតិកាសិក្ខាបទ ព្រោះ
 ដូច្នោះ ទើបត្រូវពោលយ៉ាងនោះដូច្នោះឯង ។

បទកាជនីយនៃបឋមបុរាណិក ចប់

វិធីវត្តក្នុងបឋមចារាជិក

ឧទានគាថា

[៤៨] សួរថា ពាក្យប្រព័ន្ធជាព្រះគាថាថា

រឿងស្វាញី ១ រឿងវជ្ជបុត្តភិក្ខុ ១ រឿងភិក្ខុក្លែងរោទជាគ្រហស្ថ ១
 រឿងអាគ្រាត ១ រឿងពួកភិក្ខុប្រព្រឹត្តតាមលទ្ធិតិរិយ ៧ រឿង រឿងទារិកា ១
 រឿងឧប្បលវណ្ណភិក្ខុនី ១ រឿងជនផ្សេងគ្នា ២ រូប គឺភិក្ខុក្លាយរោទជាស្រី
 ១ និងភិក្ខុនីក្លាយរោទជាប្រុស ១ រឿងមាតា ១ រឿងជីតា ១ រឿងបុរស្រី
 ១ រឿងប្រពន្ធ ១ រឿងភិក្ខុខ្នងទន់ ១ រឿងភិក្ខុមានអង្គជាតវែង ១ រឿងមុខ
 ដំបៅ ២ រឿង រឿងរូបគំនូរ ១ រឿងឈើចម្លាក់ជារូបជីតា ១ រឿងភិក្ខុ ៥
 រូប និងសុន្ទរភិក្ខុផង ១ រឿងស្រ្តី ៥ រឿង រឿងព្រៃខ្មោច ៥ រឿង រឿង
 ភ្នំ ១ រឿងនាគញី ១ រឿងយក្ខនី ១ រឿងស្រីប្រេត ១ រឿងភិក្ខុខ្ចើយ ១
 រឿងភិក្ខុកើតរោគស្លឹក ១ រឿងចាប់មាតុគ្រាមប្រុងនឹងសេព ១ រឿងព្រះ
 អរហន្តសិង្ហលក់ក្នុងក្រុងកទ្ធិយៈ ១ រឿងភិក្ខុក្រុងសាវត្ថី ៤ រឿង រឿងភិក្ខុ
 អ្នកចំបាប់ ៣ រូប ក្នុងក្រុងវេសាលី ៣ រឿង រឿងភិក្ខុសិង្ហបើកទ្វារ ១
 រឿងភិក្ខុក្រុងការុកច្ឆយល់សប្តិ ១ រឿងឧបាសិកាឈ្មោះសុបព្វា ៩ រឿង
 រឿងឧបាសិកាឈ្មោះសទ្ធា ៩ រឿង រឿងភិក្ខុនី ១ រឿងសិក្ខុមានា ១ រឿង
 សាមណេរី ១ រឿងស្រីផ្កាមាស ១ រឿងមនុស្សខ្ចើយ ១ រឿងស្រ្តីគ្រហស្ថ
 ១ រឿងភិក្ខុសេពគ្នានឹងគ្នា ១ រឿងភិក្ខុចាស់ ១ រឿងកូនម្រឹត ១ នេះ
 ដូចម្តេច ។

ឆ្លើយថា ព្រះគាថានេះ ឈ្មោះឧទានគាថានៃវិនិតវត្ថុ គឺរឿងនោះៗ ព្រះ
 ដ៏មានព្រះភាគទ្រង់វិនិច្ឆ័យដោយព្រះអង្គឯង ដែលព្រះធម្មសន្តិហកត្តរទាំង-
 ឡាយ បានដាក់ចិត្តថា ព្រះវិនយធរទាំងឡាយ នឹងចងក្រងរឿងទាំងនោះ
 ឲ្យបានល្អ ទើបបានរចនាទុក ។ ចំណែកវត្ថុគាថា ព្រះឧបាលិត្តវត្ថុបានធ្វើទុក
 ក្នុងចិត្តថា ព្រះវិនយធរទាំងឡាយនឹងវិនិច្ឆ័យតទៅ (ក្នុងអនាគត) ដោយ
 លក្ខណៈនេះ ទើបបានទ្រទ្រង់ក្នុងកាលព្រះដ៏មានព្រះភាគគង់ព្រះជន្មនៅនោះ
 ឯង ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះវិនយធរគួរកំណត់លក្ខណៈដែលត្រាស់ទុកក្នុងវិនិត-
 វត្ថុនេះឲ្យល្អ ហើយទើបវិនិច្ឆ័យបឋមសិក្ខាបទ ។ ម្យ៉ាងទៀត ទុតិយបុរាណិក
 ជាដើម ក៏គួរវិនិច្ឆ័យដោយលក្ខណៈនៃទុតិយបុរាណិកជាដើម ដែលត្រាស់ទុក
 ហើយក្នុងវិនិតវត្ថុទាំងឡាយ ពិតហើយ វិនិតវត្ថុទាំងឡាយរមែងជារឿង
 សម្រាប់ប្រៀបធៀបរបស់ព្រះវិនយធរទាំងឡាយ ដូចរូបដែលជាគោល
 ប្រៀបធៀបរបស់ពួកអ្នកវិចិត្រកម្ម ដូច្នោះ ។

[៤៩-៥០] បណ្តារឿងទាំងនោះ រឿង ២ ខាងដើម មានអត្ថដូច
 ត្រាស់ទុកហើយក្នុងអនុប្បញ្ញត្តិនោះឯង ។

[៥១] ក្នុងរឿងទី ៣ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា បទថា **តិហិលិវ្កេន** គឺអ្នក
 ស្ងៀកសំពត់សដូចគ្រហស្ថ ។

[៥២] ក្នុងរឿងទី ៤ មិនមានពាក្យអ្វីដែលគួរពោលទុក ។

[៥៣] ក្នុងសំពត់ ៧ ប្រភេទ បន្ទាប់អំពីរឿងទី ៤ នោះទៅ មាន
 វិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា សំពត់ដែលក្រងដោយស្បូវក្លាំង ឈ្មោះថា សំពត់ក្រងដោយ

ស្សូវ ។ សំពត់សម្បកឈើរបស់ពួកតាបស ឈ្មោះថា សំពត់សម្បកផ្ទៃ ។
 សំពត់ដែលគេដេរក្លាប់គ្នាជាបន្ទុះ មានសណ្ឋានដូចបន្ទុះក្តារ ឈ្មោះថា សំពត់
 ត្បាញជាបន្ទុះ សំពត់កម្ពលដែលគេយកសរសៃសក់ (របស់មនុស្ស)
 ធ្វើជាអំបោះត្បាញ ឈ្មោះថា សំពត់កម្ពលធ្វើដោយសរសៃសក់ ។ សំពត់
 កម្ពលដែលគេត្បាញធ្វើដោយរោមកន្ទុយសត្វចាមរី ឈ្មោះថា សំពត់កម្ពល
 ធ្វើដោយរោមកន្ទុយសត្វ ។ សំពត់ដែលគេយករោមស្លាបមៀមធ្វើ ឈ្មោះថា
 សំពត់ធ្វើដោយស្លាបមៀម ។ ស្បែកខ្លា និងម្រឹក ទាំងរោម និងក្រចក
 ឈ្មោះថា សំពត់ស្បែកខ្លា ។

[៥៤] ក្នុងរឿងទី ១២ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា បទថា សារត្តោ បាន
 ដល់ អ្នកមានតម្រេកដោយរាគៈក្នុងការស្លាប់អង្រែលកាយ ។ ព្រះដ៏មានព្រះ
 ភាគទ្រង់ជ្រាបតម្រេកនោះហើយ ទើបត្រាស់ថា ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។

រឿង ឧប្បលវណ្ណាភិក្ខុនិ

[៥៥] ក្នុងរឿងទី ១៣ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ព្រះថេរីនោះ ឈ្មោះថា
 ឧប្បលវណ្ណា ជាធីតារបស់សេដ្ឋី ក្នុងក្រុងសាវត្ថី សម្បូរដោយអភិវឌ្ឍន៍ហាររាប់
 សែនកប្ប ។ ដោយប្រក្រតី ព្រះថេរីនោះ មានពណ៌សម្បូរកាយប្រៀប
 ដោយផ្កាឧប្បលខៀវ គួរពេចពិលពន់ពេក ។ ព្រះថេរីនោះ រុនរឿងក្រៃលែង
 ព្រោះមិនមានការក្តៅក្រហាយដោយកិលេសខាងក្នុង ។ នាងបានឈ្មោះថា
 ឧប្បលវណ្ណា ព្រោះនាងមានពណ៌សម្បូរស្រស់ស្អាតនោះឯង ។

បទថា បដិពទ្ធិត្តោ សេចក្តីថា មាណពនោះមានចិត្តស្រឡាញ់តាំង

ពីពេលនាងនៅជាគ្រហស្ថ ។ បានឮថា នន្ទមាណាពនោះ ជាបុរសកំលោះ ដែលជាញាតិរបស់ព្រះថេរីនោះ ។

សព្វថ្ងៃ អង្គា ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថថា លំដាប់ ។ មានពាក្យ អធិប្បាយថា ក្នុងលំដាប់នៃព្រះថេរីអង្គុយលើគ្រែនោះឯង ។ ពិតហើយ នៅ ពេលថ្ងៃ កាលបុគ្គលមកអំពីខាងក្រៅ បិទទ្វារហើយអង្គុយ ការងារនឹង មានឡើង ។ អធិប្បាយថា មាណាពនោះ បានឆ្លើយ៉ាងនោះអស់កាលដែល ការងារនោះរបស់ព្រះថេរីនោះមិនទាន់បាត់ទៅនោះឯង ។

បទថា ទូសេសិ ប្រែថា បានប្រទូស្តហើយ ។ ចំណែកព្រះថេរីជាអ្នក មិនមានទោស ផ្ដើមតាំងសមណសញ្ញា មិនត្រេកអរ អង្គុយស្ងៀម ត្រូវសេចក្ដី ប៉ិនប៉ងអស្ចារ្យប៉ះពាល់ ដូចគំនរភ្លើង សសរថ្ម និងជង្គត់គគីរ ដូច្នោះ ។ ចំណែកនន្ទមាណាពកាលឲ្យតម្រេករបស់ខ្លួនសម្រេចបរិបូណ៌ហើយ ក៏ទៅ ។

កាលនន្ទមាណាពចេញផុតកន្ទុយភ្នែករបស់ព្រះថេរីប៉ុណ្ណោះ មហាប្រិថី ពី សូម្បីអាចទ្រទ្រង់ភ្នំសិរេនុទុកបានក៏ដោយ ក៏មិនអាចទ្របុរសអាក្រក់នោះ ដែលមានសរីរៈប្រមាណមួយព្យាមបាន ទើបញែកចន្លោះឲ្យហើយ ។ ខណៈ នោះឯង នន្ទមាណាពបានដល់នូវភាពជាចំណីនៃអណ្ដាតភ្លើងក្នុងអវិចីហើយ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគកាលទ្រង់ស្តាប់រឿងនោះហើយ ទើបត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ទាំងឡាយ កាលមិនត្រេកអរ មិនត្រូវអាបត្តិ ទ្រង់សំដៅយកព្រះថេរី បាន ត្រាស់គាថានេះក្នុងធម្មបទថា

បុគ្គលណា មានចិត្តមិនជាប់នៅក្នុងកាមទាំងឡាយ

ដូចទឹកលើស្លឹកឈូក ឬគ្រាប់ស្ពៃលើចុងដៃកស្រួច
តថាគតហៅបុគ្គលនោះ ថាជាព្រាហ្មណ៍ ។

[៥៦] ក្នុងរឿងទី ១៤ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ពីរបទថា **ឥត្តិលិដ្ឋំ**
ចាតុក្កតំ សេចក្តីថា កាលភិក្ខុនោះ ឈានចុះកាន់ការដេកលក់ក្នុងពេលយប់
អវយវៈទាំងពួង មានពុកមាត់ពុកចង្កាជាដើម ដែលជាទ្រង់ទ្រាយរបស់បុរស
វិនាសទៅ ទ្រង់ទ្រាយរបស់ស្រ្តីកើតឡើងជំនួសវិញ ។

ច្រើនបទថា **តញ្ជាវ ឧបជ្ឈំ តំ ឧបសម្បទំ** សេចក្តីថា តថាគត
អនុញ្ញាតឧបជ្ឈាយ៍ ដែលអ្នកធ្លាប់កាន់យកមកហើយ ក្នុងកាលមុននោះឯង
(នឹង) ការឧបសម្បទាមានសង្ឃធ្វើទុកក្នុងកាលមុនដូចគ្នា ។ អធិប្បាយថា
មិនចាំបាច់កាន់យកឧបជ្ឈាយ៍ថ្មី មិនចាំបាច់ឲ្យឧបសម្បទាជាថ្មី ។

ពីរបទថា **តានិ វស្សានិ** សេចក្តីថា តថាគតអនុញ្ញាតឲ្យរាប់វស្សា
ចាប់តាំងអំពីឧបសម្បទាភិក្ខុមកនោះឯង ។ អធិប្បាយថា មិនចាំបាច់រាប់
វស្សាតាំងអំពីក្លាយភេទនេះទៅឡើយ ។

ពីរបទថា **ភិក្ខុនីហិ សង្កមិតុំ** សេចក្តីថា ទាំងតថាគតអនុញ្ញាតឲ្យ
ភិក្ខុនីនោះទៅជាមួយគ្នា គឺ សមាគមគ្នា ព្រមព្រៀងគ្នាជាមួយភិក្ខុនីទាំង-
ឡាយ ។ មានពាក្យអធិប្បាយត្រាស់ទុកដូច្នោះថា ឥឡូវនេះ ភិក្ខុនីនោះមិនគួរ
នៅក្នុងចំណោមភិក្ខុទាំងឡាយឡើយ ចូរទៅកាន់សម្មាកភិក្ខុនី ហើយនៅរួម
ជាមួយភិក្ខុនីចុះ ។

ច្រើនបទថា **យា អាយត្តិយោ ភិក្ខុនំ ភិក្ខុនីហិ សាធារណា**

សេចក្តីថា អាបត្តិណាជាទេសនាគាមិនីក្តី ជាវុជានគាមិនីក្តី ដែលទូទៅដល់
ភិក្ខុ និងភិក្ខុនីទាំងឡាយ ។

ច្រើនបទថា តា អាយត្តិយោ ភិក្ខុនិទំ សន្តិកេ វុជានតុ សេចក្តីថា
តថាគតអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើវិនយកម្មដែលពួកភិក្ខុនីគប្បីធ្វើ ហើយចេញចាកអាបត្តិ
ទាំងអស់នោះ ក្នុងសម្មាភិក្ខុនីទាំងឡាយ ។

ច្រើនបទថា តាហិ អាយត្តិហិ អនាយត្តិ សេចក្តីថា ចំណែកអាបត្តិ
ពួកណា មានសុក្កវិសដ្ឋិរបស់ពួកភិក្ខុដែលមិនទូទៅដល់ភិក្ខុនីទាំងឡាយ មិន
ត្រូវអាបត្តិ ព្រោះអាបត្តិទាំងនោះ គឺ អាបត្តិទាំងនោះត្រូវលោកចេញស្រេច
ហើយ ព្រោះត្រឡប់ភេទ ។ សូម្បីកាលភេទត្រឡប់កើតឡើងទៀត គង់ត្រូវ
អាបត្តិដល់លោក ដោយអាបត្តិទាំងនោះដូចគ្នា ។ វិនិច្ឆ័យបាលីក្នុងរឿងទី
១៤ នេះ ប៉ុណ្ណោះសិន ។

ចំណែកវិនិច្ឆ័យក្នុងបាលីមុត្តក មានដូច្នោះថា ដំបូង ក្នុងភេទទាំង ២
នេះ បុរសភេទ ជាឧត្តមភេទ ភេទស្រី ជាហីនភេទ ព្រោះហេតុនោះ ភេទ
ប្រុស ទើបឈ្មោះថា អន្តរធានទៅ ព្រោះអកុសលមានកម្លាំងខ្លាំង ភេទស្រី
ប្រាកដឡើងជំនួស ព្រោះកុសលមានកម្លាំងខ្សោយ ។ ចំណែកភេទស្រីនឹង
អន្តរធានទៅ ឈ្មោះថា អន្តរធានទៅ ព្រោះអកុសលមានកម្លាំងខ្សោយចុះ
ភេទប្រុសប្រាកដឡើងជំនួស ព្រោះកុសលមានកម្លាំងខ្លាំងក្លា ។ ភេទទាំងពីរ
អន្តរធានទៅ ព្រោះអកុសល ត្រឡប់បានឡើងវិញ ព្រោះកុសល ដោយ
ប្រការដូច្នោះ ។

ត្រូវអាបត្តិព្រោះដេករួមនឹងភិក្ខុត្រឡប់ភេទ

បណ្តាកេស្រី និងកេសប្រុសនោះ បើភិក្ខុពីរអង្គធ្វើការស្វាធារាយ ឬ សន្តោធម៌ជាមួយគ្នា ដេកលក់ទៅក្នុងកុដិជាមួយគ្នា កេស្រីប្រាកដដល់ភិក្ខុ មួយអង្គ អាបត្តិត្រូវមានដល់លោកទាំងពីរនោះ ព្រោះដេករួមគ្នា ។ បើភិក្ខុ ក្លាយកេសនោះក្រាក់ឡើង ឃើញអាការប្លែកនោះរបស់ខ្លួនហើយ មានសេចក្តី ទុក្ខទោមនស្ស គប្បីប្រាប់ដល់ភិក្ខុមួយអង្គទៀត ក្នុងកណ្តាលរាត្រីនោះឯង លោកចូរជាអ្នកដែលភិក្ខុនោះគួរលួងលោមថា កុំទោមនស្សឡើយ នេះជា ទោសរបស់វដ្តៈទេតើ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធក៏បានប្រទានឱកាសទុកហើយថា ទោះ ជាភិក្ខុ ឬភិក្ខុនីក៏ដោយ ធម្មតាធម៌មិនបានកំណត់ ឬហាមផ្លូវស្ម័គ្រ ផ្លូវនិព្វាន ឡើយ ។

វិធីបដិបត្តិជាមួយភិក្ខុនីត្រឡប់ភេទ

កាលលួងលោមហើយ គួរពោលយ៉ាងនេះថា សមគួរអ្នកនឹងទៅកាន់ សម្មាកំភិក្ខុនី ភិក្ខុនីអង្គខ្លះដែលជាមិត្តធ្លាប់ឃើញគ្នារបស់អ្នកមានដែរឬ បើ លោកមានពួកភិក្ខុនីដូច្នោះ គប្បីប្រាប់ថា មាន បើមិនមានគប្បីប្រាប់ថា មិន មាន ហើយគប្បីប្រាប់ភិក្ខុនោះថា លោកមេត្តាសង្រ្គោះខ្ញុំចុះ សូមនាំខ្ញុំទៅកាន់ សម្មាកំភិក្ខុនីឥឡូវនេះឯង ។ ភិក្ខុនោះ គប្បីនាំលោកទៅកាន់សម្មាកំរបស់ ភិក្ខុនីទាំងឡាយដែលជាមិត្តធ្លាប់ឃើញគ្នារបស់លោក ឬជាមិត្តធ្លាប់ឃើញគ្នា របស់ខ្លួនក៏បាន កាលបើទៅ មិនគួរទៅមួយអង្គឯង គួរកាន់យកចង្អៀង និង ឈើច្រត់ ដោយការបបួលចេញទៅរួមជាមួយភិក្ខុ ៤-៥ អង្គ ដោយពោល ថា ពួកយើងនឹងទៅកាន់ទឹកនៃឈ្មោះនោះ ។

បើខាងក្រៅស្រុក មានវត្តនៅឆ្ងាយ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិក្នុងរវាងផ្លូវ ព្រោះ គាមន្តរាបត្តិ (អាបត្តិព្រោះដើរឆ្លងកាត់ស្រុកមួយ) នទីបុរាបត្តិ (អាបត្តិ ព្រោះឆ្លងទៅត្រើយ) រត្តិវិប្បវាសាបត្តិ (អាបត្តិព្រោះនៅប្រាសចាកត្រៃ ចីវរអស់រាត្រី) និងគណឱហ៊ីយនាបត្តិ (អាបត្តិព្រោះនៅមួយអង្គឯង មិន គ្រប់គណៈ) ។ កាលទៅដល់សម្មាភវសក្កិនីហ៊ីយ គប្បីពោលនឹង ភិក្ខុនីទាំងនោះថា នាងទាំងឡាយស្គាល់ភិក្ខុឈ្មោះនោះឬ ភិក្ខុនីទាំងឡាយ ឆ្លើយថា ខ្ញុំព្រះករុណាស្គាល់ លោកម្ចាស់ ភិក្ខុទាំងនោះគប្បីពោលថា ភិក្ខុ អង្គនោះក្លាយភេទជាស្រី សូមមេត្តាសង្គ្រោះលោកផងចុះ ។ បើភិក្ខុនីទាំង នោះពោលថា សាធុ លោកម្ចាស់ ឥឡូវនេះ ពួកខ្ញុំនឹងស្វាធាយ នឹងស្តាប់ ធម៌ សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយទៅចុះ ដូច្នោះហើយ ធ្វើការសង្គ្រោះផង ឲ្យ ត្រេកអររីករាយផង ជាលជ្ជនីអ្នកមានការសង្គ្រោះផង នាងមិនគួរលះចោល ភិក្ខុនីទាំងនោះ ទៅក្នុងទីដទៃឡើយ បើទៅក៏មិនផុតអំពីគាមន្តរាបត្តិ នទី- បុរាបត្តិ រត្តិវិប្បវាសាបត្តិ និងគណឱហ៊ីយនាបត្តិ ។

ម្យ៉ាងទៀត បើភិក្ខុនីនោះ ជាលជ្ជនី តែមិនមានការសង្គ្រោះ រមែងបាន ដើម្បីនឹងទៅក្នុងទីកន្លែងដទៃ ។ បើជាអលជ្ជនី (ពេញមួយវត្ត) តែធ្វើការ សង្គ្រោះ រមែងបានដើម្បីនឹងលះបង់ភិក្ខុនីទាំងនោះ ហើយទៅក្នុងទីដទៃ ។ អាចារ្យពួកខ្លះពោលថា បើលជ្ជនីផង មានការសង្គ្រោះផង តែមិនជាញាតិ និងក្នុងស្រុកជិត ភិក្ខុនីពួកដទៃដែលជាញាតិមាន ទាំងជាអ្នកផ្គត់ផ្គង់ គួរទៅ កាន់សម្មាភវសក្កិនីទាំងនោះ កាលទៅហើយ បើខ្លួនបដិបត្តិនិស្ស័យ

(កាន់យកនិស្ស័យ) ក្នុងគ្រាជាកិក្ខុ ក៏គួរកាន់យកនិស្ស័យក្នុងសម្មាកររបស់
 ភិក្ខុនីតាមសមគួរ ។ មាតិកាក្តី វិន័យក្តី ដែលរៀនមកហើយ គឺជាការរៀន
 ដោយល្អ មិនមានហេតុដែលនឹងត្រូវរៀនដដែលទៀត ។ បើក្នុងគ្រាជាកិក្ខុ
 ភិក្ខុអង្គនោះជាអ្នកគ្រប់គ្រងបរិស័ទ កុលបុត្រទាំងឡាយ ដែលឧបសម្បទា
 ហើយក្នុងសម្មាកររបស់ភិក្ខុអង្គនោះឯង ក៏ជាការឧបសម្បទាប្រពៃហើយ តែ
 ត្រូវកាន់យកនិស្ស័យក្នុងសម្មាកររបស់អាចារ្យអង្គដទៃ ។ សូម្បីពួកអន្តោវាសិក
 ដែលអាស្រ័យលោកក្នុងកាលមុន ក៏ត្រូវកាន់យកនិស្ស័យក្នុងសម្មាកររបស់
 អាចារ្យអង្គដទៃ ។ សូម្បីសាមណេរមានអាយុពេញបរិច្ចណិ ក៏ត្រូវកាន់
 ឧបជ្ឈាយ៍ក្នុងសម្មាកររបស់ភិក្ខុអង្គដទៃ ។

វិធីបដិបត្តិក្នុងគ្រឿងបរិក្ខារផ្សេងៗ

ម្យ៉ាងទៀត ត្រៃបិវរ និងបាត្រដែលភិក្ខុនោះអធិដ្ឋានទុកហើយ ក្នុង
 កាលនៅជាកិក្ខុ រមែងដាច់អធិដ្ឋាន ត្រូវអធិដ្ឋានជាថ្មី ។ ភិក្ខុនីគួរឲ្យសំពត់
 ចោមពុន និងសំពត់ឆ្នុតទឹក ។ អតិរេកបិវរក្តី អតិរេកបាត្រក្តី ដែលភិក្ខុនោះ
 ធ្វើវិនយកម្មរក្សាទុកហើយទាំងអស់ រមែងលះវិនយកម្មទៅ ត្រូវធ្វើជាថ្មី ។
 សូម្បីភេសជ្ជៈ មានប្រេង ទឹកឃ្មុំ និងទឹកអំពៅដែលលោកទទួលប្រគេនទុក
 ជាដើម រមែងដាច់ប្រគេនទៅ ។ បើក្លាយរេកក្នុងថ្ងៃទី ៧ អំពីថ្ងៃដែលទទួល
 ប្រគេនទៅ គួរទទួលប្រគេនជាថ្មី គួរឆាន់បាន ៧ ដង ។ ចំណែកវត្ថុរបស់
 ភិក្ខុដទៃ លោកទទួលប្រគេនទុកក្នុងវេលាជាកិក្ខុ វត្ថុនោះមិនដាច់ប្រគេន
 ឡើយ សូម្បីវត្ថុណាដែលជារបស់ទូទៅដល់ភិក្ខុពីរអង្គ ដែលមិនទាន់បាន

ចែកគ្នា បកតត្តកិក្ខុ រមែងរក្សាវត្ថុនោះទុក ។ ចំណែកវត្ថុណាចែកគ្នាហើយ ជារបស់លោក វត្ថុនោះរមែងជាប់ប្រគេនទៅ មែនពិត ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ក៏ត្រាស់ពាក្យនេះ ទុកក្នុងគម្ពីរហិរវារថា

ភិក្ខុទទួលប្រេង ទឹកយ៉ូ ទឹកអំពៅ និងទឹកដោះថ្នាំ
ហើយទុកដាក់ដោយខ្លួនឯង ទុកជាមិនទាន់កន្លង ៧ ថ្ងៃ
នៅឡើយ កាលបើមានបច្ច័យ ហើយឆាន់ ត្រូវអាបត្តិ
ប្រស្នានេះពួកលោកអ្នកឈ្លាសវៃ បានគិតមកហើយ ។

ការជាប់ប្រគេនព្រោះហេតុ ៧ យ៉ាង

ពិតហើយ ព្រះពុទ្ធវចនៈនេះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់សំដៅយកការ ត្រឡប់រកទេ ។ ឈ្មោះថា ការទទួលប្រគេនរមែងជាប់ទៅ ព្រោះត្រឡប់រកទេ ១ ព្រោះមរណភាព ១ ព្រោះលាសិក្ខា ១ ព្រោះបែរទៅជាបុគ្គលថោកទាប ១ ព្រោះឲ្យដល់អនុបសម្បន្ន ១ ព្រោះជាប់អាស័យ ១ ព្រោះត្រូវដណ្តើមយក ទៅ ១ ព្រោះដូច្នោះ បើមានវត្ថុដែលទទួលប្រគេនទុក ជាចំណិតសម័ក្តី វត្ថុ ទាំងអស់របស់លោក រមែងជាប់ប្រគេនទៅ ម្យ៉ាងទៀត វត្ថុណានីមួយ ដែល ជាប់របស់ភិក្ខុនីនោះ លោកទទួលប្រគេន ឬមិនទាន់បានទទួលប្រគេនក៏ដោយ ដែលរក្សាទុកក្នុងវិហាររបស់ភិក្ខុ ភិក្ខុនីអង្គនោះឯង ជាជំលើវត្ថុទាំងនោះ គួរឲ្យ លោកជញ្ជូនយកទៅចុះ ។ ចំណែករបស់ណាដែលជាវត្ថុ ដែលជាប់របស់ ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់លោក ក្នុងវិហាររបស់ភិក្ខុនេះ ទោះជាសេនាសនៈក្តី ឬដើម ឈើដែលដាំទុកក្តី លោកប្រាថ្នានឹងឲ្យរបស់ទាំងនោះដល់បុគ្គលណា ក៏គប្បី

ឲ្យដល់បុគ្គលនោះ ។

បណ្ណាសម្មតិ ១៣ យ៉ាង សម្មតិដែលនាងបានក្នុងវេលាជាកិក្ខុរមែង
 រម្ងាប់ទៅទាំងអស់ ។ ការកាន់យកសេនាសនៈក្នុងថ្ងៃចូលវស្សាដំបូង រមែង
 រម្ងាប់ទៅ ។ បើក្លាយភេទក្នុងកាលលោកកាន់យកសេនាសនៈ ក្នុងថ្ងៃចូល
 វស្សាលើកទី ២ (បច្ឆិមិកវស្សា) ហើយ ភិក្ខុសង្ឃប្រាថ្នានឹងឲ្យលោកដែល
 កើតឡើងដល់លោក គួរអបលោកឲ្យ ។ បើក្លាយភេទកាលកំពុងនៅ
 បរិវាស ដើម្បីអាបត្តិដែលបិទបាំងទុកទូទៅនឹងភិក្ខុនី សង្ឃគប្បីឲ្យបក្ខមានត្ត
 នោះឯង ។ បើក្លាយភេទកំពុងប្រព្រឹត្តមានត្ត គួរឲ្យបក្ខមានត្តដដែលទៀត
 បើក្លាយភេទកាលប្រព្រឹត្តមានត្តហើយ ពួកភិក្ខុនីគួរធ្វើអញ្ជានកម្ម ។ បើអកុ-
 សលវិបាកអស់ហើយ ភេទត្រឡប់ថ្មីទៀត ក្នុងកាលនៃបក្ខមានត្ត គប្បីឲ្យ
 មានត្ត ៦ រាត្រីប៉ុណ្ណោះ ។ បើប្រព្រឹត្តបក្ខមានត្តស្រេចហើយ ទើបភេទត្រឡប់
 ពួកភិក្ខុគប្បីធ្វើអញ្ជានកម្មដូច្នោះឯង ។

ក្នុងរឿងត្រឡប់ភេទរបស់ភិក្ខុនីក្នុងលំដាប់តទៅ គប្បីជាបរិនិច្ឆ័យទាំង-
 ពួងតាមន័យដែលពោលហើយ ក្នុងរឿងនេះនោះឯង ។ ចំណែកសេចក្តីដែល
 ប្លែកគ្នា មានដូច្នោះថា បើក្នុងវេលាជាកិក្ខុនី មានសព្វវិតអាបត្តិ ដែលត្រូវ
 ហើយ និងបាំងទុក មិនមានការឲ្យបរិវាស គប្បីឲ្យមានត្ត ៦ រាត្រីនោះឯង ។
 បើក្លាយភេទកំពុងប្រព្រឹត្តបក្ខមានត្ត មិនត្រូវការដោយបក្ខមានត្តនោះ គប្បីឲ្យ
 មានត្ត ៦ រាត្រីដូចគ្នា ។ បើក្លាយភេទ កាលប្រព្រឹត្តស្រេចហើយ មិនត្រូវ
 ឲ្យមានត្តដដែលទៀតឡើយ ភិក្ខុទាំងឡាយគប្បីធ្វើអញ្ជាន ។ បើភិក្ខុទាំង-

ឡាយមិនទាន់ឲ្យមានត្ថ ក្លាយភេទឡើងជាថ្មី ពួកភិក្ខុនីគប្បីឲ្យបក្ខមានត្ថនោះ
 ឯង ។ បើកំពុងប្រព្រឹត្តមានត្ថ ៦ រាត្រី ក្លាយភេទជាថ្មី គប្បីឲ្យបក្ខមានត្ថ
 ដូចគ្នា ។ តែកាលប្រព្រឹត្តស្រេចហើយ ក្លាយភេទដូចដើម ពួកភិក្ខុនីគប្បីធ្វើ
 អញ្ជាញឲ្យ ។ ម្យ៉ាងទៀត បើភិក្ខុនីនោះ តាំងនៅក្នុងភាពជាភិក្ខុនី ក្នុងកាល
 ក្លាយភេទ គឺទៅជាសភាពដើមហើយ អាបត្តិពួកណាដែលរម្ងាប់ទៅហើយ
 ក្នុងកាលមុន អាបត្តិទាំងនោះ គឺរម្ងាប់ហើយដោយល្អនោះឯង ។

[៥៧] រឿងទាំង ៤ បន្ទាប់អំពីក្លាយភេទនេះទៅ មានជាដើមថា
 មាតុយា មេដុនំ ធម្មំ នេះ មានអត្ថជាក់ច្បាស់ហើយទាំងអស់ ។

[៥៨] ក្នុងរឿងភិក្ខុមានខ្នងទន់ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា បានឮថា ភិក្ខុ
 អង្គនោះ ធ្លាប់ជាអ្នករុំ ខ្នងរបស់លោកបានហ្វឹកហាត់មកហើយ ដើម្បី
 ភាពជាអ្នកឈ្លាសក្នុងសិប្បៈ ទើបមានអវយវៈទន់ ព្រោះដូច្នោះ ទើបលោក
 អាចធ្វើកម្មយ៉ាងនេះ ។

រឿងភិក្ខុមានអង្គជាតវែង មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ភិក្ខុអង្គនោះមានអង្គ-
 ជាតវែង ព្រោះដូច្នោះ ទើបលោកហៅថា សម្ពុំ ប្រែថា អ្នកមានអង្គជាតវែង ។

[៥៩] រឿងមុខដំបៅ ២ រឿង បន្ទាប់អំពីរឿងភិក្ខុមានអង្គជាតវែង
 នេះទៅ មានអត្ថជាក់ច្បាស់ហើយ ។

[៦០] ក្នុងរឿងរូបគំនូរ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា រូបដែលធ្វើដោយ
 ចិត្រកម្ម ឈ្មោះថា សេបចិត្ត គឺរូបគំនូរ ។

ក្នុងរឿងរូបចម្លាក់ឈើ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា រូបដែលគេធ្វើដោយឈើ

ឈ្មោះថា រូបចម្លាក់ ។ បើព្យាយាមក្នុងរូបចិត្រកម្ម និងរូបចម្លាក់ឈើទាំង
 ពីរនេះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏ យ៉ាងណា បើព្យាយាមដោយតម្រេកក្នុងមេដុន
 ត្រង់និមិត្តក្នុងរូបស្រី ដែលជាអនុបាទិទ្ធិកៈ (រូបដែលមិនមានចិត្តគ្រប់គ្រង)
 មានរូបធ្វើដោយភ្នែកដំរី រូបគំនូរ និងរូបលោហៈជាដើម អសុចិន្ទិយឃ្លាតចេញ
 ឬមិនចេញក៏ដោយ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខនោះឯង ។ សូម្បីព្យាយាមដោយតម្រេក
 ក្នុងការអង្កែល ក៏ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដូចគ្នា ។ តែបើព្យាយាមដោយតម្រេក
 ក្នុងការបញ្ចេញ បើអសុចិន្ទិយឃ្លាតចេញ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស បើមិនឃ្លាត
 ចេញ ត្រូវអាបត្តិចុល្លច្ច័យ ដូច្នោះឯង ។

រឿង ភិក្ខុឈ្មោះសុន្ទរៈ

[៦១] ក្នុងរឿងសុន្ទរភិក្ខុ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា មានភិក្ខុមួយអង្គ
 ឈ្មោះសុន្ទរៈ ជាយុវជនកំលោះរបស់ត្រកូល ក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ឬសដោយ
 សទ្ធា ព្រោះលោកមានរូបស្អាត ទើបបានឈ្មោះថា សុន្ទរៈ ។ ស្រីម្នាក់នោះ
 ឃើញលោកកំពុងដើរទៅតាមផ្លូវរថ ក៏កើតចន្ទុភក្តៈឡើង ហើយបានធ្វើអាការ
 ដែលប្លែកនេះ ។ ចំណែកព្រះថេរៈ ជាព្រះអនាគាមី ព្រោះហេតុនោះ ទើប
 លោកមិនត្រេកអរ ។ សភាព គឺការមិនត្រេកអរនេះ មិនមែនវិស័យនៃ
 បុប្ផជនដទៃៗ ឡើយ ។

[៦២] ក្នុងរឿង ៤ បន្ទាប់ពីរឿងសុន្ទរភិក្ខុនេះទៅ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះ
 ថា ភិក្ខុទាំងនោះ ជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ស្តាប់ពាក្យរបស់មាតុគ្រាមហើយ ធ្វើ
 តាមយ៉ាងនោះ ក្រោយមក ទើបមានសេចក្តីរន្សៀសឡើង ។ ៣ រឿង មាន

រឿងសាកសព ដែលសត្វមិនទាន់បានកកេរស៊ីជាដើម មានអត្ថជាក់ច្បាស់ ហើយ ទាំងអស់ ។

[៦៣] ក្នុងរឿងសាកសព ជាចក្សាល ២ រឿង មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះ ថា ពីរបទថា វិជ្ជករេត មុខ គឺក្នុងមាត់ដែលហា ។ កិក្ខុកាលសិកអង្គជាត ចូលទៅ (ក្នុងមាត់ដែលហានោះ) បើសិកចូលទៅឲ្យត្រូវខាងក្រោមក្តី ខាងលើក្តី ខាងចំហៀងទាំងពីរក្តី ត្រូវអាបត្តិបុរាណិក ។ កាលសិកចូលទៅ មិនត្រូវស្ថានទាំង ៤ តែត្រូវពិភានខាងក្នុង ត្រូវអាបត្តិបុរាណិកដូចគ្នា ។ កាលមិនត្រូវស្ថានទាំង ៤ និងពិភាន សំយុងក្នុងអាកាសប៉ុណ្ណោះ ហើយ ដកចេញ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។ ម្យ៉ាងទៀត បើធ្មេញបិទជិតល្អ ខាងក្នុងមាត់ មិនមានប្រហោង ហើយធ្មេញត្រូវសាច់បបូរមាត់ខាងក្រៅបិទជិត បើកិក្ខុសិក ចូលទៅទីកាន់ដែលសើម ដែលខ្យល់មិនត្រូវ ក្នុងមាត់ដែលមានបបូរមាត់បិទ ទុកនោះ សូម្បី ១គ្រាប់ល្អ ក៏ត្រូវអាបត្តិបុរាណិកដូចគ្នា ។ តែកាលព្យាយាម ចំពោះធ្មេញ ដែលមានសាច់បបូរមាត់ត្រូវគេចៀរចេញទៅហើយ ត្រូវអាបត្តិ ថុល្លច្នៃយ សូម្បីធ្មេញក្រាសណា ដែលលៀនចេញមកខាងក្រៅ មិនអាចបិទ បបូរមាត់បាន កាលកិក្ខុព្យាយាមត្រង់ធ្មេញនោះក្តី ព្យាយាមត្រង់អណ្តាតដែល លៀនចេញទៅខាងក្រៅក្តី ត្រូវអាបត្តិថុល្លច្នៃយដូចគ្នា ។ សូម្បីក្នុងសរីរៈដែល នៅមានជីវិត ការព្យាយាមត្រង់អណ្តាតដែលលៀនចេញទៅខាងក្រៅ ត្រូវ ថុល្លច្នៃយដូចគ្នា ។ តែបើអណ្តាតលៀនចេញមកខាងក្រៅ បាំងធ្មេញជិត ហើយ ទើបកិក្ខុសិកអង្គជាតចូលទៅក្នុងមាត់ ត្រូវអាបត្តិបុរាណិកដូចគ្នា ។

កាលសិក្ខាអង្គជាតចូលទៅតាមបំពង់ក អំពីខាងក្រោមនៃក្បាលសាកសពដែល
ជាប់ប៉ះដល់ពិធាន ត្រូវអាបត្តិបារាជិកដូចគ្នា ។

ក្នុងរឿងឆ្លឹង មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា កាលភិក្ខុកំពុងដើរទៅកាន់ស្នូសាន
ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ កាលប្រមូលឆ្លឹងមកទុកក្តី គរទុកក្តី ព្យាយាមត្រង់និមិត្ត
ដោយតម្រេកក្នុងមេដុនក្តី ព្យាយាមដោយតម្រេកក្នុងការស្ទាបអង្កែលកាយក្តី
អសុចិយ្យាតចេញ ឬមិនយ្យាតក្តី ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដទាំងអស់ តែបើព្យាយាម
ដោយតម្រេកក្នុងការបញ្ចេញ កាលអសុចិយ្យាតចាកទី ត្រូវអាបត្តិសង្សា-
ទិសេស កាលមិនយ្យាតចេញ ត្រូវអាបត្តិថ្មល្ងច្នៃ ។

[៦៤] ក្នុងរឿងនាគញី មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា កាលភិក្ខុសេពមេដុនធម្ម
ក្នុងជំពូកសត្វទាំងពួង ទោះជានាគមាណវិកា ឬបណ្តាភិក្ខុនីជាដើម ណាមួយ
ក្តី ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។

ក្នុងរឿងយក្ខិនី មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ទៅតាមទាំងអស់ គឺយក្ខិនីនោះឯង ។

ក្នុងរឿងស្រីប្រេត មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ប្រេតទាំងឡាយ មាននិជ្ឈាម-
តណ្ហិកប្រេតជាដើម បុគ្គលណាមួយមិនអាចពាល់ត្រូវបាន ។ តែនាងវេមា-
និកប្រេតទាំងឡាយមាន អកុសលកម្មរបស់នាងវេមានិកប្រេតពួកណាឲ្យផល
ក្នុងកាឡបក្ខ នាងវេមានិកប្រេតទាំងនោះ រមែងបានសោយសម្បត្តិ ក្នុង
ជុណ្ហបក្ខ ដូចទៅតា ដូច្នោះ ។ បើការឃើញ ការចាប់ពាល់ ការស្ទាបអង្កែល
ការបោស ការប៉ះពាល់របស់ស្រីប្រេត ឬរបស់យក្ខិនី ដែលមានសភាព
បែបនោះប្រាកដបាន ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។ បើមើលមិនឃើញ តែកិច្ចក្រៅ

ពីនេះប្រាកដ ត្រូវអាបត្តិបុរាណវិទ្យាដូចគ្នា ។

ម្យ៉ាងទៀត ការឃើញ និងការចាប់មិនប្រាកដ តែប្រេតធ្វើបុគ្គលនោះ (គឺភិក្ខុ) ឲ្យប្រាសចាកសញ្ញា (គ្មានសតិ) ដោយការស្ទាបអង្កែល ពាល់ ត្រូវ និងប៉ះពាល់ដែលប្រាកដ ឲ្យសម្រេចមនោរម្យរបស់ខ្លួន ហើយក៏ទៅ សេចក្តីព្យាយាមនេះ ឈ្មោះថា មិនមែនវិស័យ ដូច្នោះ ក្នុងសេចក្តីនេះ ទើប មិនត្រូវអាបត្តិ ព្រោះមិនមែនជាវិស័យ ។

រឿងខ្លះប្រាកដច្បាស់ហើយ ។

[៦៥] ក្នុងរឿងភិក្ខុមានកាយស្លឹក មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា បទថា ឧប- ហតិទ្រិយោ សេចក្តីថា លោកមានកាយបសាទត្រូវរោគបៀតបៀនហើយ មិនដឹងសុខ និងទុក្ខ ដូចដង្កត់ឈើ និងកំណាត់ឈើ ដូច្នោះ ។ កាលលោក មិនដឹង ក៏ត្រូវអាបត្តិ ព្រោះអំណាចសេវនចិត្ត ។

[៦៦] ក្នុងរឿងចាប់មាតុគ្រាមប្រឆាំងនឹងសេព មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ភិក្ខុ អង្គណា គិតក្នុងចិត្តថា អញនឹងសេពមេប៉ុនធម្ម ទើបចាប់មាតុគ្រាម កំពុង ចាប់នោះឯង ក៏ប្រាសចាកក្នុងតម្រេកក្នុងមេប៉ុន ហើយជាអ្នកមានវិប្បដិសារៈ ភិក្ខុអង្គនោះត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ព្រោះថា កិច្ចទាំងឡាយ មានការចាប់ដៃជាដើម ជាបុព្វយោគនៃមេប៉ុន រមែងតាំងនៅក្នុងទុក្ខដ ដរាបដែលមិនទាន់ដល់ទីបំផុត បើដល់ទីបំផុតហើយ ទើបជាបុរាណវិទ្យា ។ ពិតហើយ ទុក្ខដប៉ុណ្ណោះរងចំពោះ បឋមបុរាណវិទ្យា ។ បណ្តាអាបត្តិទាំង ៣ ក្រៅអំពីនេះ (ទុក្ខដ ចុល្លច្ច័យ សង្ឃាទិសេស) ចុល្លច្ច័យ ក៏រងចំពោះបឋមបុរាណវិទ្យា ចំណែកភិក្ខុអង្គនេះ

ប្រាសចាកតម្រេកក្នុងមេប៉ុនធម្មហើយ គប្បីជ្រាបថា ត្រេកអរចំពោះការស្ថាប
អង្រែលកាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា ត្រូវអាបត្តិ
សង្ឃាទិសេស ។

[៦៧] ក្នុងរឿងភិក្ខុអ្នកក្រុងកទ្ធិយៈ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា នគរឈ្មោះ
ថា កទ្ធិយៈ ។ នគរនោះបានឈ្មោះយ៉ាងនេះ ព្រោះមានគុម្ពផ្កាម្លិះជាតិ ដែល
ឈ្មោះថា ជាតិយារ៉ែនសន្លឹកសន្លាប់ ។ ព្រៃនោះនៅជិតឧបចារៈនៃព្រះនគរ
នោះ ។ ភិក្ខុអង្គនោះ សឹងត្រង់ព្រៃនោះ ហើយឈានចុះកាន់និទ្រាសិប ព្រោះ
ត្រូវខ្យល់បក់រំភើយៗ នោះ ។ កវ័ន្តចិត្ត មានក្រសែមួយប៉ុណ្ណោះប្រព្រឹត្តទៅ ។

ពីរបទថា **កិលិន្ទំ បស្សិត្វា** សេចក្តីថា ឃើញអង្គជាតប្រឡាក់ប្រឡូស
ដោយអសុចិ ។

[៦៨] ៥ រឿង បន្ទាប់អំពីរឿងភិក្ខុក្រុងកទ្ធិយៈនេះទៅ គឺរឿងដែល
បដិសំយុត្តដោយការត្រេកអរមាន ៤ រឿង និងរឿងដែលមិនដឹងខ្លួនមាន ១
រឿង មានអត្ថជាក់ច្បាស់ហើយនោះឯង ។

[៦៩] ក្នុងរឿងមិនត្រេកអរ ២ រឿងទៀត មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ពីរ
បទថា **សហសា វុដ្ឋាសិ** សេចក្តីថា ភិក្ខុអង្គនោះ ប្រញាប់ក្រោកឡើងភ្លាម
ដូចត្រូវអាសិរពិសខាំ និងដូចត្រូវភ្លើងឆេះ ដូច្នោះ ។

ពីរបទថា **អក្កមិត្វា បវន្តេសិ** សេចក្តីថា ភិក្ខុអ្នកមិនប្រមាទ ផ្អើម
ចម្រើនវិបស្សនា គ្រប់គ្រងសតិទុកចំពោះមុខ ប្រញាប់ក្រោកឡើងមួយរំពេច
ច្រានឲ្យរមៀលធ្លាក់ទៅលើផែនដី កល្យាណបុប្ផជួនទាំងឡាយ គួររក្សាចិត្ត

ទុកក្នុងឋានៈបែបនេះ ។ ឯភិក្ខុអង្គនេះ ជាកល្យាណបុគ្គល ក្នុងបណ្តាភិក្ខុ
អង្គណាមួយ ដែលដូចជាកំពូលនៃអ្នកចម្បាំងក្នុងសង្គ្រាម ។

[៧០] ក្នុងរឿងបើកទ្វារដេក មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះ ពីរបទថា ទិវា បដិ-
សន្ធិយន្តន សេចក្តីថា ដែលសម្រាកសិនក្នុងពេលថ្ងៃ ។

ច្រើនបទថា ទ្វារ សំរិទ្ធា បដិសន្ធិយន្ត សេចក្តីថា ដើម្បីឲ្យបិទ
ទ្វារមុន ទើបសិនបាន ។ ក្នុងរឿងបើកទ្វារសិននេះ ក្នុងព្រះបាលី ព្រះដ៏មាន
ព្រះភាគមិនបានដាក់អាបត្តិទុកថា ជាអាបត្តិឈ្មោះនេះក៏ពិត សូម្បីយ៉ាងនោះ
ព្រះថេរៈទាំងឡាយ ក៏កាត់អាបត្តិទុកដល់ភិក្ខុមិនបិទទ្វារមុនសម្រាក ព្រោះ
កាលរឿងកើតឡើង ព្រោះទោសដែលបើកទ្វារសិន ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់
ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតឲ្យភិក្ខុសម្រាកពេលថ្ងៃ បិទទ្វារជា
មុនសិន ទើបសម្រាកបាន ។

ពិតហើយ ព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះឧបាលិត្តរជាដើម ជ្រាប
បំណងរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគហើយ ទើបតាំងអង្គកថាទុក ។ ឯពាក្យថា
ត្រូវអាបត្តិទុកដល់ភិក្ខុដែលមិនបិទទ្វារជាមុន ហើយសម្រាកនេះ សម្រេច
ហើយដោយពាក្យនេះថា មានអាបត្តិ ដែលភិក្ខុត្រូវពេលថ្ងៃ មិនត្រូវក្នុងពេល
យប់ ។

ទ្វារដូចម្តេចគួរបិទ និងមិនគួរបិទ

សួរថា ឯទ្វារដូចម្តេចគួរបិទ ទ្វារដូចម្តេចមិនគួរបិទ ឆ្លើយថា ទ្វារវិល
ដែលគេយកបណ្តាវត្ថុប្រភេទណាមួយ មានបន្ទះក្តារ បន្ទះឫស្សី កន្ទេល និង

ស្លឹកឈើជាដើមធ្វើជាបន្ទះទ្វារ ហើយខាងក្រោមរន្ធកមេទ្វារ ទុកក្នុងដំណាប់
 ខាងលើរន្ធកមេទ្វារទុកក្នុងក្រវិលលើនោះឯង គួរបិទ ។ ទ្វារប្រភេទដទៃបែប
 នេះ គឺទ្វារគន្លឹះឈើ និងទ្វារបន្ទាត្រង់ក្រោលគោ ទ្វារមានកង់រំកិលសម្រាប់
 ការពារផ្ទះក្នុងស្រុក ទ្វារកង់រំកិលដែលគេធ្វើប្រកបកូនកង់ ២-៣ ដែលទុកត្រង់
 បន្ទះក្តារ ឬត្រង់ប្រដីស (ត្បាញដោយរនាប) ទ្វារប្រដីសទល់ឡើងដែល
 គេធ្វើលើកទល់បាន ដូចក្នុងរានផ្សារ ទ្វារដែលគេខ្វាស់បន្ទះឬស្សីទុកក្នុងទី
 ២-៣ កន្លែង ត្រង់បណ្តកដី (ខួមស្សូវ) និងទ្វាររាំងនន មិនគួរបិទ ។

ទ្វាររាំងននមួយប៉ុណ្ណោះ មិនធ្វើឲ្យត្រូវអាបត្តិ ក្នុងវេលាដែលភិក្ខុ មាន
 បាត្រត្រង់ដៃច្រានទ្វារចូលទៅ កាលច្រានទ្វារដទៃ ប្រព្រឹត្តជាអាបត្តិ ។ តែ
 ទ្វារវិលនោះឯង ធ្វើឲ្យត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលសម្រាកក្នុងពេលថ្ងៃ ។ ទ្វារដី
 សេស ទោះភិក្ខុបិទក្តី មិនបិទក្តី ហើយសិន មិនត្រូវអាបត្តិ តែគួរបិទជាមុន
 សឹមសិន សេចក្តីនេះ ជាទំនៀម ។ សួរថា ឯទ្វារវិល រមែងជាការបិទល្អ
 ហើយ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុនណា ឆ្លើយថា កាលជាក់គន្លឹះ និងស្មៀត
 ហើយ ក៏ជាការបិទដោយល្អនោះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត សូម្បីកាលជាក់ត្រឹមតែ
 គន្លឹះ ហើយសិនក៏គួរ ។ សូម្បីជាក់ត្រឹមតែរន្ធក ហើយសិនក៏គួរ កាលបិទ
 ល្អមឲ្យបន្ទះទ្វារទល់គ្នាហើយ សិនក៏គួរ កាលបិទបង្ហើបទុកបន្តិចបន្តួច ហើយ
 សិនក៏គួរ ដោយហោចសូម្បីកាលបិទទ្វារបង្ហើបទុក ល្អមក្បាលចូលមិនបាន
 សិនក៏គួរ ដូច្នោះឯង ។

បើទឹកកន្លែងនោះមានច្រើនគ្នា សូម្បីពេលនឹងភិក្ខុ ឬសាមណេរថា

អារុសោ ចូរជួយរក្សាទ្វារផង ហើយសិនីក្តួរ បើធ្វើការចងចិត្តថា ភិក្ខុ
ទាំងឡាយដែលអង្គុយធ្វើចីវរកម្ម ឬកិច្ចអ្វីដទៃ លោកទាំងនោះនឹងជួយរក្សា
ទ្វារនោះ ដូច្នោះ ហើយសិនីក្តួរ ។

ចំណែកក្នុងអង្គកថាកុរុនី លោកពោលថា នឹងប្រាប់ឧបាសក ឬធ្វើការ
តាំងចិត្តទុកថា ឧបាសកនេះនឹងជួយរក្សា ហើយសិនីក្តួរ នឹងប្រាប់ភិក្ខុនី ឬ
មាតុគ្រាម មិនគួរ ។

បើកង់ ឬត្រចៀកទ្វារខូចទៅ ឬគេមិនបានប្រកបទុក ទើបមិនអាចនឹង
បិទបាន ម្យ៉ាងទៀត ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់វរកម្ម គេធ្វើគំនរតដ្ឋ ឬគំនរដី
ស្អិតជាដើមទុកខាងក្នុងទ្វារ ឬចងរន្ធទុក ដោយមិនអាចនឹងបិទ (ទ្វារ)
បាន ក្នុងអន្តរាយមានសភាពបែបនោះ សូម្បីមិនបិទទ្វារ សិនីក្តួរ ។ បើ
មិនមានទ្វារ ជាការបានលេសពិត ។ បើសិនខាងលើ គួរលើករាំងននឡើង
សីមសិនី ។ បើខាងលើរាំងននមានឈើ សម្រាប់រាំង គួររាំង សីមសិនី ។
កាលសិនីក្នុងបន្ទប់ បិទទ្វារ ឬទ្វារយ័មុខឯណានីមួយ ហើយសិនីក្តួរ ។

បើក្នុងកុដិតែមួយ គេធ្វើទ្វារ ២ សម្រាប់ប្រើប្រាស់ គួររក្សាទ្វារទាំង
ពីរ ។ បើក្នុងប្រាសាទ ៣ ជាន់ គួររក្សាទ្វារនោះឯង ។ បើភិក្ខុច្រើនអង្គ
ត្រឡប់អំពីត្រាច់បិណ្ឌបាត ចូលទៅកាន់ប្រាសាទ ដូចជា លោហប្រាសាទ
ជាដើម ដើម្បីសម្រាកពេលថ្ងៃ ព្រះសង្ឃត្រូវគួរប្រាប់អ្នកយាមទ្វារថា ចូរ
ជួយរក្សាទ្វារ ឬធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ការរក្សាទ្វារជាការ របស់នាយទ្វារបាល
នោះ ហើយគប្បីចូលទៅសិនីចុះ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយគួរធ្វើ យ៉ាងនោះដូចគ្នា

រហូតដល់ព្រះសង្ឃនរកៈ ។ បុគ្គលដែលចូលទៅមុន សូម្បីនឹងធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
យ៉ាងនេះថា ឈ្មោះថា ការរក្សាទ្វារជាការរបស់អ្នកមកខាងក្រោយ ដូច្នោះ
ក៏គួរ ។

បើភិក្ខុមិនធ្វើការប្រាប់ ឬការតាំងចិត្តទុក ហើយសិនខាងក្នុងបន្ទប់ដែល
មិនបានបិទទ្វារ ឬខាងក្រៅបន្ទប់ ត្រូវអាបត្តិ ។ សូម្បីក្នុងវេលាសិនក្នុង
បន្ទប់ ឬខាងក្រៅបន្ទប់ ធ្វើការតាំងចិត្តទុកថា ឈ្មោះថា ការរក្សាទ្វារក្នុង
ទ្វារធំ ជាការរបស់នាយទ្វារបាល ដូច្នោះហើយ សិនក៏គួរដូចគ្នា ។

បើភិក្ខុសិនត្រង់ផ្ទៃស្រឡះ (ផ្ទៃរាបខាងលើ) ក្នុងលោហប្រាសាទ
ជាដើម គួរបិទទ្វារផងដែរ ។

ក្នុងរឿងបិទទ្វារសិននេះ មានសេចក្តីសន្ទេបដូច្នោះថា ការសម្រាកក្នុង
ពេលថ្ងៃនេះ លោកពោលទុកក្នុងស្ថានទីមានរបៀង ឬព័ទ្ធដោយកំពែង ឬ
របងឯណានីមួយ ។ ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុអ្នកសិនក្នុងទីវាលក្តី គល់ឈើក្តី
មណ្ឌបឯណានីមួយក្តី ដែលមានរបៀង គួរបិទទ្វារជាមុន សឹមសិន ។ បើជា
បរិវេណធំដែលជាទីប្រជុំរបស់ភូមិច្រើន ដូចជា លានមហាពោធិ៍ និងលាន
លោហប្រាសាទ ក្នុងទីកន្លែងណា ទ្វារសូម្បីដែលគេបិទហើយ ក៏នៅបិទ
ដដែល មនុស្សទាំងឡាយ កាលចូលតាមទ្វារមិនបាន ក៏ត្រូវឡើងតាមកំពែង
ជ្រោះទៅក្នុងទីកន្លែងនោះ មិនមានកិច្ចដែលនឹងត្រូវបិទទ្វារ ។

ភិក្ខុបើកទ្វារសិនរហូតទល់ភ្នំ ក្រោកឡើងហើយក្នុងពេលអរុណរះ មិន
ត្រូវអាបត្តិ ។ តែបើភ្នាក់ហើយ សិនលក់ដដែលទៀត ត្រូវអាបត្តិ ឯភិក្ខុណា

កំណត់ទុកនោះឯងថា កាលអរុណរះហើយ នឹងក្រោកឡើង មិនបានបិទទ្វារ សិនរហូតដល់ភ្លឺ តែក្រោកឡើងមិនទាន់តាមកំណត់នោះឯង ភិក្ខុនោះប្រព្រឹត្ត ជាអាបត្តិនោះឯង ។ ចំណែកក្នុងអង្គកថាមហាបច្ចរិ លោកពោលទុកថា កាលសិនដោយអាការយ៉ាងនោះ មិនផុតអំពីអាបត្តិទុក្ខដ ព្រោះមិនអើពើ ។

ចំណែកភិក្ខុណា រក្សា (ព្យាបាល) ភិក្ខុអាពាធជាដើម ឬដើរផ្លូវ ឆ្ងាយ មានរាងកាយល្អិតល្អៃពេញមួយថ្ងៃ អង្គុយលើគ្រែហើយលើកជើងមិន ទាន់ផុតផែនដី ក៏សិនលក់ ព្រោះអំណាចការលក់ (គ្របសង្កត់) ភិក្ខុនោះ មិនត្រូវអាបត្តិ ។ បើលោកឈានចុះកាន់និទ្រាទាំងមិនដឹងខ្លួន លើកជើង ឡើងលើគ្រែ ត្រូវអាបត្តិនោះឯង ។ បើអង្គុយផ្អែកដេកលក់ទៅ មិនត្រូវ អាបត្តិ ។ ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុអង្គណា ដើរចង្រ្កមដោយតាំងចិត្តថា នឹងបន្ទោបង់ ងងុយ ហើយដួល ប្រញាប់ក្រោកឡើងភ្លាម ភិក្ខុអង្គនោះ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិ ។ ចំណែកភិក្ខុណាដួលហើយ ដេកនៅក្នុងទីនោះឯង មិនព្រមក្រោកឡើង ភិក្ខុ នោះត្រូវអាបត្តិ ។

សួរថា បុគ្គលណាត្រូវអាបត្តិ បុគ្គលណាមិនត្រូវអាបត្តិ ឆ្លើយថា មហាបច្ចរិអង្គកថា លោកពោលទុកថា បុគ្គលដែលសិនលក់ដោយផ្អៀងទៅ តែម្ខាងនោះឯង រមែងមិនត្រូវអាបត្តិ ចំណែកអ្នកលើកជើងផុតពីផែនដីហើយ សិន ឬអ្នកដែលត្រូវយកចូលសណ្ឋិត ជាអ្នកប្រាសចាកសញ្ញា (បាត់សតិ) ក៏ដោយ រមែងត្រូវអាបត្តិ ។

ក្នុងកុរុអង្គកថា លោកពោលទុកថា អ្នកដែលត្រូវចងឲ្យដេកប៉ុណ្ណោះ

មិនត្រូវអាបត្តិ ចំណែកក្នុងមហាអង្គកថា ព្រះមហាបទុមត្ថេរពោលថា ភិក្ខុ
ណាដើរចង្រ្កម ដួលសន្ធឹប ហើយដេកលក់ក្នុងទីនោះឯង អាបត្តិរមែងមិន
ប្រាកដដល់ភិក្ខុនោះ ព្រោះលោកមិនមានអំណាច តែអាចារ្យទាំងឡាយមិន
បានពោលទុក ព្រោះដូច្នោះ ទើបត្រូវអាបត្តិនោះឯង ។ ចំណែកភិក្ខុពីរអង្គ
គឺ ភិក្ខុយក្ខត្តលសណ្ឌិត ១ ដែលត្រូវចងឲ្យដេក ១ រមែងមិនត្រូវអាបត្តិ
ដោយពិត ។

រឿង ភិក្ខុយល់សប្តិសេពមេដុនធម្ម

[៧១] ក្នុងរឿងភិក្ខុអ្នកស្រុកភារុកច្ឆៈ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ពីរបទថា
អនាបត្តិ សុបិនន្តន សេចក្តីថា ឈ្មោះថា មិនត្រូវអាបត្តិ ព្រោះការយល់
សប្តិដោយអាការយ៉ាងនេះ ព្រោះមិនមែនវិស័យ ហេតុដូច្នោះ ទើបព្រះ
ឧបាលីត្ថេរវិនិច្ឆ័យរឿងនេះ សូម្បីព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់មិនធ្លាប់វិនិច្ឆ័យ
ដោយការកាន់យកតាមន័យ ។ សូម្បីព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលទ្រង់ស្តាប់
(ព្រះឧបាលីត្ថេរវិនិច្ឆ័យនោះហើយ) ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ឧបាលីពោលប្រពៃហើយ ឧបាលីពោលដោះស្រាយបញ្ហានេះ ដូចធ្វើស្នាម
ជើងទុកក្នុងទីមិនមានស្នាមជើង ដូចសម្តែងស្នាមជើងទុកក្នុងអាកាសដូច្នោះ
ដូច្នោះហើយ ទើបទ្រង់តាំងព្រះថេរៈទុកក្នុងឯតទគ្គៈថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
បណ្តាភិក្ខុជាសាវ័ករបស់តថាគត ឧបាលីនេះឯង ជាកំពូលលើនៃអ្នកទ្រទ្រង់
វិន័យ ។

[៧២-៧៤] រឿងទាំងឡាយ មានរឿងនាងសុបញ្ញា (សុប្បវាសា)
ជាដើម បន្ទាប់ពីរឿងភិក្ខុអ្នកស្រុកភារុកច្ឆៈនេះទៅ មានអត្ថជាក់ច្បាស់ហើយ

នោះឯង ។

[៧៥-៧៦] ក្នុងរឿងទាំងឡាយ មានរឿងបង្ខំឲ្យភិក្ខុសេពមេចុនធម្ម ក្នុងភិក្ខុនីជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ព្រះបាទលិច្ឆវិកុមារទាំងនោះ ជាអ្នក ខ្វល់ខ្វាយក្នុងការលេង បានធ្វើយ៉ាងនោះ ព្រោះអនាចាររបស់ខ្លួន ។ តាំង អំពីកាលនោះមក ទើបការវិនាសបានកើតឡើងដល់ស្តេចលិច្ឆវិកុមារ ព្រោះទ្រង់ធ្វើហេតុយ៉ាងនោះ ។

[៧៧] ក្នុងរឿងភិក្ខុបួសវ័យចាស់ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នោះថា ពីរបទថា ទស្សនំ អគមាសិ សេចក្តីថា ភិក្ខុចាស់នោះគិតថា នឹងសួរសុខទុក្ខភរិយា ចាស់ ទើបទៅកាន់ផ្ទះ ព្រោះការអនុគ្រោះ ។ ខណៈនោះ នាងបានរៀប រាប់ដល់ប្រការដែលខ្លួន និងកូនៗ មិនមានទីពឹងឲ្យលោកស្តាប់ ដោយប្រការ ផ្សេងៗ កាលជ្រាបថា ភិក្ខុចាស់នោះ មិនមានការជាប់ជំពាក់ ទើបក្រោធ ពោលថា សូមលោកសឹកមក ទើបបានចាប់លោកដោយកម្លាំងរបស់ខ្លួន ។ ភិក្ខុចាស់បានថយក្រោយដើម្បីដោះខ្លួន ទើបបានដួលផ្លូវ ព្រោះជរាទុព្វលកាព ខណៈនោះ នាងបានធ្វើតាមចិត្តរបស់ខ្លួនហើយ ។ តែភិក្ខុអង្គនោះលោកជា ព្រះអនាគា លះកាមរាគៈដាច់ជាសមុច្ឆេទហើយ ព្រោះដូច្នោះ ទើបលោកមិន ត្រេកអរ ដូច្នោះឯង ។

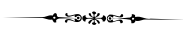
[៧៨] រឿងកូនម្រឹកមានអត្ថជាក់ច្បាស់ហើយដូច្នោះឯង ។^{១៧៧}

បឋមប្រាជ្ញាបណ្ណ

នៃវិនយប្រាជ្ញា ឈ្មោះ សមន្តប្បាសាទិកា ចប់

ក្នុងសេចក្តីដែលអដ្ឋកថាល្មោះសមន្តប្បាសាទិកា ក្នុងពាក្យថា ក្នុង
 វិន័យសំវណ្ណនា ល្មោះសមន្តប្បាសាទិកានោះ ញ៉ាំងឲ្យកើតសេចក្តី
 ជ្រះថ្លាដោយជុំវិញ មានពាក្យអធិប្បាយដូចតទៅនេះថា បើវិញ្ញាណ
 ទាំងឡាយសាកសួរហើយ តាមលំដាប់នៃអាចារ្យ ដោយការសម្តែង
 ប្រភេទនៃនិទាន និងវត្ថុ ព្រោះការរៀនរូងដទៃ ដោយសេចក្តី
 បរិសុទ្ធនៃលទ្ធិរបស់ខ្លួន ដោយការជម្រះព្យញ្ជនៈឲ្យរៀបរយ ដោយ
 អត្តចំពោះបទ ដោយលំដាប់នៃបាលី និងយោជនារបស់បាលី
 ដោយការវិនិច្ឆ័យសិក្ខាបទ និងដោយការបង្ហាញសេចក្តីផ្សេងគ្នា
 នៃវិន័យក្នុងវិក័ត្ត ពាក្យណាមួយដែលមិននាំឲ្យកើតសេចក្តីជ្រះថ្លា
 រមែងមិនប្រាកដក្នុងសមន្តប្បាសាទិកានេះ ព្រោះហេតុនោះ វិន័យ-
 វណ្ណនាដែលព្រះលោកនាថ ទ្រង់អនុគ្រោះលោក ឈ្លាសក្នុងការ
 ទូន្មានវេនេយ្យសត្វ បានត្រាស់ទុកនេះ ទើបប្រព្រឹត្តទៅ ដោយ
 ល្មោះថា សមន្តប្បាសាទិកា ដូច្នោះ ។

ក្បាលទី ១

វិន័យប័ណ្ណ ចាស់ប្រែ - ១

សន្និកថ្មីលប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	លេខទំព័រ
វិន័យប័ណ្ណ	
វេរញ្ចកណ្ណវណ្ណនា	៣
អង្គកថា	
អារម្ភកថា	២៩
ពាហិរទិទាន	៣៣
ទុតិយសង្គាយនា	៨១
តតិយសង្គាយនា	៨៩
រឿងអសោកមហារាជ	៩៥
ចតុត្ថសង្គាយនា	១៩១
វេរញ្ចកណ្ណវណ្ណនា	១៩៧
ពុទ្ធកណកថា	២១១
បឋមជ្ឈានកថា	២៨៣
ទុតិយជ្ឈានកថា	២៩៨
តតិយជ្ឈានកថា	៣០៥
ចតុត្ថជ្ឈានកថា	៣១៣
បុព្វនិវាសញ្ញាណកថា	៣២១
អធិប្បាយអំពីកប្ប	៣២៨
ទិព្វចក្ខុកថា	៣៣៨
អាសវក្ខយញ្ញាណកថា	៣៥២

មហាមោគ្គល្លានសីហនាទេកថា	៣៨៨
ប្រស្នារបស់ព្រះសារីបុត្រ	៣៩៤

វិនយបិដក

បារាជិកកណ្តុសិក្ខាបទទី ១	..	៤៣៣
--------------------------	----	-----

អដ្ឋកថា

មេចុនធម្មសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥១៤
ហេតុដែលឲ្យស្រ្តីតាំងគភ៌មាន ៧ យ៉ាង	៥៤៥
ប្រយោជន៍ ១០ យ៉ាង នៃការបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ	៥៧១
អនុប្បញ្ញត្តិទី ១ នៃបឋមបារាជិក	៥៧៩
អនុប្បញ្ញត្តិទី ២ នៃបឋមបារាជិក	៥៨៤
សិក្ខាបទវិភង្គនៃបឋមបារាជិក	៥៨៩
វិនយធរប្រកបដោយលក្ខណៈ ៣ យ៉ាង	៥៩៧
វិធីវិនិច្ឆ័យអធិករណ៍	៦០២
ឧបសម្បទា ៨ យ៉ាង	៦១២
អធិប្បាយ វិធីលាសិក្ខា	៦២២
អនុប្បញ្ញត្តិវារៈ កំណត់សត្វដែលជាវត្ថុនៃបារាជិកជាដើម	៦៥៨
បទកាជនីយនៃបឋមបារាជិក	៦៦៣
ទ្វារមគ្គ ៣០	៦៦៤
អធិប្បាយ ចតុក្កៈ ២៦៩ ដ៏សេស	៦៦៨
វិនិតវត្ថុក្នុងបឋមបារាជិក	៦៩០
ដាច់ប្រភេទដោយហេតុ ៧ យ៉ាង	...	៦៩៩

